NEDERDUITSCH TAALKUNDIG WOORDENBOEK,

V.

NEDERDUITSCH TAALKUNDIG WOORDENBOEK,

DOOR

P. WEILAND.

V.

TE AMSTELDAM, BIJ
JOHANNES ALLART,
MDCCCX.

V.

De V is de twintigste letter van het Nederduitsche ABE, en onder de medeklinkers de vijftiende. Zij behoort tot de. lipletters, is zachter, dan de F, en scherper, dan de W. Evenwel is zij meermalen in eene W overgegaan. Men heeft, bij voorbeeld, van het lat. *vinum wijn* gemaakt. En in eene F verandert zij aan het einde van eene lettergreep, zie *Inleiding*, bladz. 59 en volg. Hoe naauw ook ten opzigte van haren oorsprong aan de U vermaagschapt, zoo als bij de U is aangetoond, verschilt zij echter daarvan wezenlijk; blijkens *uit* en *vit*; waarom men, bij het zamenstellen van een woordenboek, register, enz., ten haren opzigte gansch anders, dan ten aanzien der J, behoort te handelen, en haar geenszins met de U vermengen moet, zoo als men de J met de I vermengt; zie I.

VAAG, z. n., vr., *der*, of *van de vaag*; zonder meerv. Weligheid, vettigheid van den grond, in Twente *gunst*: *het land is in de vaag*. *Er is nog vaag in den grond. De vaag is er uit. Om de vaag daaruit te trekken, die in den grond besloten zit.* Oudaan. Overdragtelijk, teelkracht, jeugdigheid: *na 's levens eelste vaag in 't hoerhuis is gespild.* Higt. *Izak, in de vaag zijns levens fris en sterk.* Hoogvliet. *Als 't lichaem d'eerste vaegh van groei en bloeien derft.* Vond. *In de vaeg zijner jaren.* Hooft. Bij Bredero *vang*, in: *de varsche vangh haers jeughts soo reukeloos verspillen.* Zamenstell.: *vaagregt*. *Zomervagen*, een land des zomers braak laten liggen, om het welig te maken.

VAAGREGT, z. n., o., *des vaagregts*, of *van het vaagregt*; zonder meerv. Van *vaag* en *regt*. Het regt

van den bruiker van een ſtuk lands, om, wanneer hij daar af gaat, van den eigenaar geld te vorderen voor de vaag, die er alsdan nog in is: *het Gelderſche vaagregt.*

VAAGSEL, zie *veegſel.*

VAAI, zie *veeg*, bijv. n.

VAAK, bijw., *vaker*, *vaakst.* Dikwijls: *den keer, dien de menſchelijke zaaken vaak neemen.* WAGEN. *Hoe vaak is hij hier geweest? Hij komt des te vaker. Waar ziet gij haar vaakst?* Bij KIL. *vaeck*, *vaecke*, *vaecken*, *vake*, en *vaken*, zoo als in het nederſ.

VAAK, z. n., m., *des vaaks*, of *van den vaak;* zonder meerv. Geneigdheid tot ſlapen: *vaeck hebben.* KIL. *Die nogh den vaek zocht te verdrijven.* VOND. *Het gezichte wordt van een' ijsren vaak verovert.* Van hier het verouderde w. *vaken*, ſluimeren: *al zit ghij nu en vaekt.* SPIEG. *Hem en ſal niet vaecken.* BIJB. 1477; en *vaeckeren*, bij KIL. en elders, ſluimeren, en ſlaapzuchtig maken, in: *al lang, al lang genoech gevaeckert van de vrede.* VLAERD. REDENR. Voorts *vakerig*, genegen tot ſlapen, ſlaapzuchtig, *vakerigheid*, en *vakig*, bij KIL. Zamenſtell.: *vakeloos*, *vakeloosheid.*

VAAL, bijv. n. en bijw., *valer*, *vaalst.* Bij KIL. ook *vaeluwe.* Bleek, en roodachtig bruin: *ende ick ſach, ende ſiet, een vael peerdt.* BIJBELV. *Het is vaalgeverfd.* Verſchoten: *uw kleed begint vaal te worden. Het ziet er al te vaal uit.* Van hier *vaalachtig*, *vaalheid.* Zamenſtell.: *muisvaal*, enz. *Vaelbruyn.* KIL.

Vaal, hoogd. *fahl*, angelſ. *falu*, *fealo*, *fealw*, eng. *fallow*, zweed. *fal*, ijsl. *faulur*, fr. *baillet*, *paillet*, is verwant aan het lat. *pallidus*, middeleeuw. lat. *balius*, *valius*, en aan het hoogd. *falb*, ital. *falbo*, fr. *fauve*, middeleeuw. lat. *falvus*, *favellus*, en misſchien ook aan het lat. *flavus*, en *fulvus.*

VAALT, *vaalte*, z. n., vr., *der*, of *van de vaalt;* meerv. *vaalten.* Een mesthoop, meest gebruikelijk in de zamenſtelling *mestvaalt: ja dat ſijn afgangh niet alleen tot miſſe in de vaelt goet is.* VISSCHER. Men kan het gevoegelijk tot *vuil* brengen.

VAAM, zie *vadem.*

VAAN, zie *vadem* en *vangen.*

VAAN, z. n., vr., *der*, of *van de vaan;* meerv. *vanen.* Verkleinw. *vaantje.* Eigenlijk, even als *fano*, in

in het oudduitsch en opperd., en het zweed. *fana*, lat. *pannus*, gr. *πηνος*, iets dat geweven is, een ſtuk doek. In het gebruik, een ſtuk doek, dat, boven aan eene ſteng vastgemaakt, daarvan afwappert, een vaandel: *'t zwenken der ontvouwe vaen.* VOND. *Juichend vaan bij vaan opheffen.* L. D. S. P. Een ſcheepsvleugel:

Een weelig luchje ſpeelde, en vloog vast af en aen,
En vulde nu het zeil, en krulde dan de vaen. VOND.

Zoo veel krijgslieden, als er gezamenlijk onder eene vaan optrekken: *drie vanen voetvolk, en eene vaan ruiterij.* Het verkleinw. *vaantje* wordt ook wegens eenen metalen windwijzer op een huis, enz. gebezigd: *er ſtaat een koperen vaantje op den ſchoorſteen.* En eene *vaan* is vier mingelen; misſchien, omdat deze, op de lei van eenen bierſchenker, door drie ſtreepjes en een dwarsſtreepje aangeteekend, de figuur van een vaantje vormen: *wel, hoe veel vaanen heeft die biervlieg wel gedronken?* ROTGANS. *Lustig, wie de harſte kop het, jij of ick, om een vaen.* V. HASS. aanteek. op KIL. Van hier *vaandel*, enz. Zamenſtell.: *vaenbeſchermer*, KIL., *vaandrager*, *vaandrig*, *vaanjonker*, *vaenleen*, bij KIL., hoogd. *fahnlehen*, ZWABENSPIEG. *vanlehen*, een leen, waarmede men door middel der overreiking van eene vaan beſchonken werd, enz. *Gildevaan*, *kerkvaan*, *krijgsvaan*, *oorlogsvaan*, *oproervaan*, *ſcheepsvaantje*, *ſplitsvaantje*, *torenvaantje*, *veldvaan*, *vrijheidsvaan*, *zegevaan*, enz.

Vaan, eng. *vane*, *fane*, deen. *fane*, hoogd. *fahne*, ital. *pennone*, ſp. *vaendera*, *bendera*, is verwant aan het oudd. en opperd. *fano*, zweed. *fana*, lat. *pannus*, gr. *πηνος*, een weefſel, een doek, een windſel; zie *vanden*, aan het angelſ. *fan*, *fanne*, eng. *fann*, een waaijer, en misſchien ook aan *banier*, hoogd. *panier*.

VAANDEL, z. n., o., *des vaandels*, of *van het vaandel;* meerv. *vaandelen*, en *vaandels*. Anders *vendel*. Bij KIL. ook *vendelingh*, *vaendelingh*. In tegenoverſtelling van *kornet*, *ſtandaard*, *vlag*, *vleugel*, en *wimpel*, zulk eene vaan, als waaronder eene bende voetvolk optrekt: *met vliegende vaandelen. Terwijl hij 't vaandel zwaait.* *'t Bloedigh krijgsgeweer en ſtandert,*

vlagh en vendels. VOND. *Daer Nasſau nu zijn vaendel plant.* DEZELFDE. *Hij heeft het vendel na den oever gewendt.* HOOFT. *Ende de vaendelen opſteken.* BIJBELV. Voorts ook nog zoo veel voetvolks, als er gezamenlijk onder een vaandel optrekt: *er kwam op nieuw een vaandel ſpanjaarden binnen. En vult de lege vaendels weer met jongen.* VOND. Zamenſtell.: *vaandelkoord*, *vaandelkwast*, *vaandelpeloton*, *vaandelſtok*, enz. *Oorlogsvaandel*, *oproervaandel*, *vrijheidsvaandel*, enz. Van *vaan.*

VAANDRAGER, zie *vaandrig.*

VAANDRIG, z. n., m., *des vaandrigs*, of *van den vaandrig*; meerv. *vaandrigs.* Evenveel als *vaandrager*, of *vaanjonker*, uitgezonderd, dat *vaandrager* ook wegens eenen onderofficier, en *vaanjonker* wegens eenen adelborst, wien men een vaandel te dragen geeft, gebezigd worden kunnen, maar *vaandrig* enkel een bepaald ſlag van officieren aanduidt, die ſomwijlen werkelijk een vaandel dragen, maar ſomwijlen ook niet: *hij dient als vaandrig bij ons regement.* Zamenſtell.: *vaandrigsambt*, *vaandrigsplaats*, *vaandrigspost*, *vaandrigsrang*, enz.

Vaandrig, anders *vaanderig*, *venderig*, *vendrig*, en *vendrik*, deen. *fändrik*, nederſ. *fähndrich*, hoogd., volgens ADELUNG, *fahnrich*, opperd. *fänner*, *fenner*, in de dertiende eeuw *vanere*, en *banir*, zou, volgens ADELUNG, evenzeer van *vaner*, hoogd. *fahner*, gevormd zijn, als *Gänſerich* van *ganſer*; maar wij achten dit woord zamengeſteld uit *vaan* en *drig*, drager, dat eveneens bij HOOFT, VONDEL, en anderen, in: *blixemdrig*, *mijterdrig*, *roedrig*, *ſcepterdrig*, *ſleuteldrig*, *ſtandertdrig*, *vlammendrig*, *woldrig*, enz. voorkomt. Zie *drig*, en *roedrig.*

VAANJONKER, zie *vaandrig.*

VAANLEEN, zie *vaan.*

VAAR, zie *vaarſchroef.*

VAAR, zie *vader.*

VAAR, zie *var* en *vaarkoe.*

VAAR, zie *veer.*

VAAR, z. n., m., *des vaars*, of *van den vaar*; zonder meerv. Angst, vrees, de daad van het verouderde *varen*, even als *gevaar*, zie *gevaar.* In dezen zin vindt

vindt men dit woord reeds van ouds her gebezigd: *ti Biscop wase had grbeten vaer.* KOLIJN. *So dat hi se brochte in vare.* M. STOK. *Om te vrijden van vaar.* VLAERD. REDENR. *Hebt gheenen vaer so lange als ic bij u ben.* V. GHISTELE. *Schaamt en vaar weg zijnde.* HOOFT. Voorts komt het ook bij HUIGENS, VONDEL, en anderen, voor; ook in den zin van gevaar: *in vaar van schipbreuk.* VOND. Voor *vaar* bezigde men oul. ook *vaarheid. Spel. v. sinnen.*

Vaar, deen. *far*, OTTFRID., zweed. *fara*, eng. *fear*, fr. *fraijeur* en *effroi*, komt van *varen*, vreezen.

VAARAAL, zie *vaarschroef.*

VAARBAAR, bijv. n., *vaarbaarder*, *vaarbaarst.* Van *varen.* Zie *baar.* Dat bevaren worden kan: *tot hoe ver is de Donau vaarbaar?* Wegens het weder, geschikt, om daarin te varen: *het weder moet nog vaarbaarder worden, eer ik op reis ga.* Van hier *vaarbaarheid.* Zamenstell.: *onvaarbaar.*

VAARDER, z. n., m., *des vaarders*, of *van den vaarder*; meerv. *vaarders.* Een mensch, of schip, die, of dat, vaart; in de zamenstell.: *Groenlandsvaarder*, *Koopvaarder*, *Kruisvaarder*, *Levantsvaarder*, *Oostindiesvaarder*, *Westindiesvaarder*, *Zeevaarder*, enz.

VAARDIG, bijv. n. en bijw., *vaardiger*, *vaardigst.* Ook *veerdig.* Snel van beweging en werkzaamheid: *hij is vaardig in al zijn bedrijf. Wat is zij vaardig met de tong! Eene penne eens veerdigen schrijvers.* BIJBELV. Als bijw., snellijk: *maak het eens vaardig af!* Onbelemmerd, en daarentegen wel toegerust, gereed, om iets te doen: *maakt u vaardig! Vaardig! aan! vuur! Men behoeft nooit naar mij te wachten; ik ben altijd vaardig. De tonge der stamelenden zal veerdich zijn.* BIJBELV. Met betrekking tot den geest, geneigd, gewillig: *men moet even vaardig tot vergeven zijn, als een ander, tot beleedigen.* Van levenlooze dingen, gereed, afgewerkt, voltooid: *het eten is vaardig. Wanneer zult gij mijne schoenen vaardig hebben? Als het beschutsel veerdich sal wesen.* BIJBELV. Van hier *vaardigen*, in *afvaardigen*, *uitvaardigen*, en *vervaardigen*, *vaardigheid*, *vaardiglijk.* Zamenstell.: *boetvaardig*, *dienstvaardig*, *ligtvaardig*, *marschvaardig*, *onvaardig*, *reisvaardig*, *wilvaardig*, enz.

Vaardig, nederd. *fardig*, deen. *färdig*, zweed. *faerdig*, hoogd. *fertig*, opperd. *ferig*, NOTK. *varig*, komt niet, zoo als ADELUNG wil, regtſtreeks van *varen*, maar van *vaart*, voor zoo veel dit woord ſnelheid van beweging aanduidt.

VAARDIGEN, zie *vaardig*.

VAARDIGHEID, z. n., vr., *der*, of *van de vaardigheid*; zonder meerv. Geſchiktheid, om iets wel, gemakkelijk, en vlug, te verrigten: *hij bezit eene groote vaardigheid in het redetwisten*. Van *vaardig*.

VAARDIGLIJK, bijw., evenzeer als het bijw., *vaardig*, ſnellijk: *hij hielp ons vaardiglijk voort. Sij togen veerdichlick over de Jordane*. BIJBELV. Bij KIL. *vaerdighlick*. Van *vaardig*.

VAARKOE, z. n., vr., *der*, of *van de vaarkoe*; meerv. *vaarkoeijen*. Verkleinw. *vaarkoetje*. Het tegenoverſtaande van eene koe, die met kalf is: *die vaarkoeijen geven mij dezen winter melk, en worden den volgenden zomer gemest*. Dit woord luidt bij KIL. *verrekoe*, en het is zamengeſteld uit *koe* en *varre*, *var*, of *vaar*, eigenlijk, een ſtier, dat ook wel eens op zich zelf gebezigd wordt, om het tegenoverſtaande van *met kalf* uit te drukken: *is die koe met kalf? Neen, zij is vaar!*

VAARS, z. n., vr., *der*, of *van de vaars*; meerv. *vaarzen*. Verkleinw. *vaarsje*. Bij KIL. *varſe*, *verſe*, *verskalf*. Ook wel eens *veerſe*, *veerze*, *vaerze*. Eene jonge koe, die voor bevruchting vatbaar, maar nog nooit bevrucht geweest, is: *welk eene ſchoone vaars! Met een gekeelde vaerze*. VOND. *De drijejarige veerſe*. BIJBELV.

VAARS, zie *vers*.

VAARSCHROEF, z. n., vr., *der*, of *van de vaarſchroef*; meerv. *vaarſchroeven*. Van *vaar* en *ſchroef*. Het tegenoverſtaande van eene moerſchroef, ook wel eens, even als men aan deze den naam van *moer* geeft, *vaar* geheeten; met ſoortgelijk eene zinſpeling op het onderſcheid tuſſchen het mannelijk en vrouwelijk geſlacht, als waarmede men zeker ſlag van alen, die men voor de mannetjes der moeralen, of Murena's der ouden, houdt, met den naam van *vaaraal* beſtempelt: *past de vaarſchroef wel in de moer?*

VAART,

VAART, z. n., vr., *der*, of *van de vaart;* meerv. *vaarten.* Verkleinw. *vaartje.* De daad van varen: *men voltrek de vaart.* Hooft. *De vaert sal geschieden met hinder.* Bijbelv. *Op de vaart zijn*, beteekent, zijn werk van varen maken. *Er is weinig vaart*, er wordt weinig gevaren. *De vaart is slecht*, er is met varen weinig te winnen. *De vaart is gesloten*, of *open*, verboden, of vrijgesteld. Oulings, evenveel welke togt, of reize, in welken zin het nog bij Kil., zoo wel als bij M. Stok., voorkomt, en welken het in verscheidene zamenstell. oefent; ja evenveel welke bezigheid, even als het deen. *fård*, en *fart* bij Ottfrid. Voorts het water, waardoor men vaart: *hij woont over de vaart. De vaart loopt door het dorp. Te Vreeswijk aan de vaart.* Hooft. Figuurl., snelle voortgang: *loop eens met eene vaart.* In dezen zin wordt het ook mannelijk gebezigd: *zij beletten den stroom zijn' vollen vaart.* Vond. Zamenstell.: *vaartdieper*, *vaartgraver*, *vaartschouw*, enz. *Afvaart*, *bedevaart*, *binnenvaart*, *buitenvaart*, *dagvaart*, *doorvaart*, *heervaart*, *hemelvaart*, *kruisvaart*, *overvaart*, *scheepvaart*, *sledevaart*, *trekvaart*, *uitvaart*, *welvaart*, *zeevaart*, enz.

Vaart, Kil. *vaerd*, *vaerde*, *veerde*, vries. *feert*, deen. *fård*, Ottfrid. *fart*, hoogd. *fahrt*, komt van *varen.*

VAARTUIG, z. n., o., *des vaartuigs*, of *van het vaartuig;* meerv. *vaartuigen.* Verkleinw. *vaartuigje.* Van *varen* en *tuig.* Eigenlijk, allerlei tuig, om op evenveel welke wijze te varen; waarom het zweed. *fartug*, nog heden ten dage, paarden, wagen, enz. bevat. Doch wij onderscheiden *voertuig* van *vaartuig;* en dit is, even als het hoogd. *fahrzeug*, nederf. *fär-tüg*, en deen. *fartoij*, bijzonderlijk een schip, en wel een van de kleinste soort: *waar is uw vaartuig? Aen 't houten vaertuigh.* Vond.

VAARWATER, z. n., o., *des vaarwaters*, of *van het vaarwater;* meerv. *vaarwateren*, of *vaarwaters.* Van *varen* en *water.* Het water, waardoor men vaart: *het is een slecht vaarwater. Dat vaarwater is voor mij te naauw en ondiep. Dwars in het vaarwater liggen*, is evenveel, als *iemand in het vaarwater zitten*, hetzelve voor hem verstoppen, hem belemmeren, tegenstreven.

Intusschen wordt *iemand in het vaarwater zitten*, ook gebruikt voor maken, dat hij steeds op zijne hoede wezen moet, als of hij door eenen roover, die in zijn vaarwater zat, bedreigd wierd: *zij zit hare dienstboden gestadig in het vaarwater.*

VAARWEG, z. n., m., *des vaarwegs*, of *van den vaarweg*; meerv. *vaarwegen*. Van *varen* en *weg*. Bij KIL. een weg, langs welken men rijdt, hedendaags *rijweg*, in den ZWABENSPIEGEL *wagenweg*.

VAARWEL, z. n., o., *des vaarwels*, of *van het vaarwel*; zonder meerv. Van *varen* en *wel*. Een afscheidswensch van welvaren, eigenlijk de gebiedende wijs van het werkw. *varen*, *wel varen*, zelfstandig gebruikt: *bij herhaling riep zij mij het laatste vaarwel toe. Naeuwlijxs kon ick dat droeve vaerwel uitspreken.* VOND. *Iemand vaarwel zeggen*, is, afscheid van hem nemen, en soms ook alle gemeenschap met hem verbreken: *zeg dien valschen vriend vaarwel!* Ook van zaken, waarmede men zich niet meer inlaten wil: *besluit gij nog niet, om der zonde vaarwel te zeggen?*

VAAS, z. n., vr., *der*, of *van de vaas*; meerv. *vazen*. Verkleinw. *vaasje*. Lat. *vas*, ital. *vaso*, fr., eng., hoogd. *vase*. Eigenlijk, evenveel welk vat; maar hier te lande, even als in het eng. en hoogd., een min of meer keurig gewerkte pot, waarmede men een vertrek, eenen bloemtuin, enz. opschikt: *die vaas is echt Japansch.*

VAATSCH, bijv. n. en bijw., *vaatscher*, *vaatschst*. Eigenlijk, al wat naar het vat smaakt: *het bier is vaatsch. Vats, oft vaets, smaecken.* KIL. *De kroeg is vaatsch*, beduidt, er valt niet meer te tappen. Voorts is *vaatsch* ook laf: *welk een vaatsch antwoord! Het is een vaatsche vent.* HALMA. Van *vat*.

VACANT, bijv. n., zonder vergrootingstrappen. Dit bastaardwoord is van het fr. *vacant*, ontleend, en wordt gebezigd wegens een ambt, dat open geraakt is, en wederom vervuld moet worden; anders ledig, open gevallen: *het Baljuwschap is vacant.* Ook wegens eene plaats, waar zulk een ambt is: *dat dorp zal op nieuw vacant worden.*

VACANTIE, z. n., vr., *der*, of *van de vacantie*; meerv. *vacantien*, en *vacanties*. Basterdw., naar het

fr.

fr. *vacance*, rusttijd voor leeraren van hoogere en lagere ſcholen, en voor derzelver leerlingen: *wanneer begint de groote vacantie?* Ook voor de raadsheeren van hooge geregtshoven, Regeringsleden, enz.: *als de vacantie voor het hof ten einde is.* Zamenſtell.: *vacantiedag*, *vacantietijd*.

VACATIE, z. n., vr., *der*, of *van de vacatie*; meerv. *vacatien*. Basterdw., naar het fr. *vacation*, verlediging tot een of ander bedrijf, bij MEIJER onledigheid: *wat krijg ik voor mijne vacatie?* Zamenſtell.: *vacatiegeld*.

VACHT, z. n., vr., *der*, of *van de vacht*; meerv. *vachten*. Verkleinw. *vachtje*. De gezamenlijke, en nog aaneen verbondene, wol van een lam, ſchaap, enz.: *gaarne ſtaat het ſchaap zijne vacht aan den ſcheerder af. Niemant kan 't ingewant, noch ook de vacht, afwasſchen.* VOND. *Iemand bij zijne vacht krijgen*, is, hem bij de lurven pakken. *Eene bruine vacht hebben*, is, bij HALMA, donker van kleur zijn. Zamenſtell.: *hamelvacht*, *lammervacht*, *ſchapenvacht*, enz. Dit woord is verwant aan *vahs*, *fahs*, haar, bij OTTFRID., WILLER. en TATIAN.

VADDE, zie *vadze*.

VADDIG, zie *vadzig*.

VADEM, *vaam*, z. n., m., *des vadems*, of *van den vadem*; meerv. *vademen*. Eigenlijk, zoo veel als een mensch, die zijne beide armen wijd uitſtrekt, daarmede bevatten kan. In het gebruik, bepaaldelijk, eene lengtemaat van zes voet: *het is eenen vadem lang. Zes vademen diep. Een vadem hout*, is, een ſtapel, welks hoogte en breedte zes voet bedraagt. *Een vadem waters*, is, water, ter diepte van eenen vadem. Voorts was *vadem* oulings ook, evenzeer als het hoogd. *faden*, een draad. Van hier *vademen*. Zamenſtell.: *vademhout*, of *vaamhout*, hout, dat bij den vadem verkocht wordt.

Vadem, *vaam*, vries. *feem*, nederſ. *fehm*, *faem*, en *fadem*, hoogd. *faden*, angelſ. *faedm*, eng. *fathom*, *fadom*, OTTFRID. ook *fadom*, zweed. *famn*, deen. *favn*, komt van het oude *vaan*, oudd. *fahen*, ULPHIL. *fahan*, deen. *faan*, zweed., ijsl. *fä*, angelſ. *fou*, opperd. *fachen*, in plaats van 't welk men thans veelal *vangen*, of *vatten*, bezigt, en is verwant aan *vaem*.

VADEMEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vademde, heb gevademd.* Meten, hoe vele vademen iets lang is: *vadem dat touw eens.* Voorts is *eene naald vademen*, bij HALMA en KIL. eene draad daar door steken. Van hier *vademing.* Zamenstell.: *omvademen.*

Vademen, *vamen*, vries. *feemje*, angelf. *faedma*, zweed. *famna*, eng. *fadom*, dat bijzonderlijk peilen beduidt, komt van *vadem.*

VADER, z. n., m., *des vaders*, of *van den vader;* meerv. *vaderen* en *vaders.* Verkleinw. *vadertje.* In de gemeene volkstaal, ja oulings ook bij geachte schrijvers, *vaar*, gelijk in eene oude berijming der psalmen: *lieve vaer*, tegen God gezegd wordt: *wilt mij bewaren, lieve vaer, van een soo fellen boosen schaer.* * SOUT. LIEDEK. Even als men *moer* in plaats van *moeder* vindt. En, gelijk als men oulings *moeder* in den tweeden naamval, voor een z. naamw., waarvan die naamval afhing, niet verboog; blijkens: *om onser moeder bede.* M. STOK. *Zire moeder broeders.* WALEWEIN; zoo deed men zulks ook niet ten aanzien van *vader.* Zie *Inleiding*, bladz. 86. in de aanteek. Nu is *vader*, eigenlijk, een teler, verwekker: *wie is de vader van al die kinderen?* Ook wel eens van dieren: *mijn hond is de vader van den zijnen;* maar toch meestal slechts van menschen. In eene ruimere beteekenis, evenveel als, *voorvader*, *stamvader: ghij sult tot eenen vader van menichte der volckeren worden.* BIJBELV. *Zoo handelden onze vaderen geenszins.* Ook begroet men eenen stiefvader en schoonvader met den naam van *vader*, en geeft men denzelven aan den opziener van een weeshuis, een armenhuis, of ander gesticht, en aan elk, die door voorzorg, toezigt, enz. de plaats van eenen vader vervult: *hij is mij tot eenen vader. Godt selve, die mij tot Pharaos vader gestelt heeft.* BIJBELV. Bijzonderlijk noemt men God den *vader der menschen*, omdat hij zoo wel met eene vaderlijke goedheid voor hen zorgt, als hij hun het aanwezen geeft; den *vader van alles*, omdat hij alles voortgebragt heeft; en den *vader van Jezus*, uit hoofde van de kinderlijke betrekking, waarin deze bij uitnemendheid tot hem staat. Voorts is de *vader* van eene plaats, in den STATENBIJBEL, meermalen derzelver stichter: *Maon was de vader van Bethzur.* BIJBELV. *De vader van alle die harpen ende orge-*

gelen handelen, is, in denzelfden STATENBIJBEL, in navolging van het hebr., de eerste uitvinder van die speeltuigen. *Een vader van alle, die gelooven*, is, derzelver voorganger. *Gij zijt uijt den vader den Duijvel*, is, gij aardt naar hem, als kinderen naar hunnen vader. *De vader der leugen*, is, de voorstander daarvan. *Hemsterhuis was de vader van regelmaat in de behandeling der taalkunde*, beduidt, dat hij de eerste invoerder daarvan was. *Een vader des vaderlands*, is, een teederhartige voorstander van deszelfs geluk. Overigens geeft men den naam van *vader* aan evenveel welken ouden man: *kunt gij nog zoo ver gaan, vader! Welk een oud vadertje!* En aan zulken kloosterling, als men anders *pater* noemt; zie *pater*. Oul. gaf men aan *vader* ook eenen vrouwelijken uitgang, en schreef men *vaderin*, voor moeder. Van hier *gevader*, *vaderachtig*, *vaderlijk*, *vaderloos*, zonder vader, *vaderschap*, enz. Zamenstell.: *vaderaard*, *vadererve*, KIL., *vadergek*, *vaderhart*, *vaderland*, *vaderlief*, *vaderliefde*, *vadermoord*, *vadermoorder*, *vadernaam*, *vaderslagt*, *vaderstad*, enz. *Aartsvader*, *armenvader*, *bestevader*, *biechtvader*, *binnenvader*, *buitenvader*, *burgervader*, *gasthuisvader*, *grootvader*, *huisvader*, *kerkvader*, *landsvader*, *oudvader*, *rasphuisvader*, *schoonvader*, *spinhuisvader*, *stiefvader*, *voorvader*, *weesvader*, enz.

Vader, of *vaar*, nederf. *vahr*, deen, zweed. *fader*, angelf. *faeder*, eng. *father*, KERO. *fater*, perf. *pader*, ital., sp. *padre*, fr. *père*, lat. *pater*, gr. *πατηρ*, komt, gelijk sommigen meenen, van het oude *fodan*, *föden*, zweed. *föda*, gr. *φυτευειν*, telen, verwant aan het lat. *futuere*, aan het deen. *fode*, baren, aan *fodrein*, ouders, bij ULPHILAS, en aan ons *voeden*, nederf. *föden*. TEN KATE brengt het tot het oude *vaden*, bezorgen, bestieren. In het moesog. beduidt *fads*, of *fats*, in achterlasfing, een bezorger; zoo is *brudfaths*, een bruidegom, *thusundifads*, een overste over duizend. Zoo dat *vader*, noorw., deen. en zweed. *faeder*, eigenlijk de opperste bestierder van den huize zou zijn, als ziende op het bewind, dat tot den man, en niet op de voortbrenging, dat tot de ouders te zamen behoort. WACHTER zoekt den oorsprong in het kinderlijk stamelen, hebr. *ab*, chald. en

sir.

ſir. *abba*, perz. *pâder*, gr. *αππα*, *παππα*, lat. *pater*, zoo veel als *papater*, zijnde *ter* ſlechts een uitgang. De Franſchen en Italianen hebben hun *papa*, de Hottentotten hun *bo*, de Amerikanen in de antilliſche eilanden hun *babâ*. Wanneer deze afleiding de ware is, dan hebben onze voorouders, bij dialektverloop, de *b* of *p*, in *f* of *v* veranderd.

VADERACHTIG, bijv. n. en bijw., *vaderachtiger*, *vaderachtigst*. Van *vader* en *achtig*. Eenen vader voegende, betamende: *dat is niet vaderachtig*. Als bijw., zoo als een vader behoort te doen: *handel toch vaderachtiger*.

VADERGEK, bijv. n., zonder vergrootingstrappen. Van *vader* en *gek*. Gek naar zijnen vader: *wat is dat kind vadergek!* Ook als een z. naamw.: *het is een regte vadergek*. Van hier het verkleinw. *vadergekje*.

VADERLAND, z. n. o., *des vaderlands*, of *van het vaderland*; zonder meerv. Van *vader* en *land*. Het land van iemands vader, waar iemands vader t'huis hoort, of gehoord heeft, en dus waar iemand geboren, of opgevoed, is: *vroegtijdig verliet hij zijn vaderland*. *Indien ſij dies vaderlants gedacht hadden, van welck ſij uijtgegaen waren*. Bijbelv. Ook het land, waarin men als burger opgenomen, en ingelijfd, wordt, of is: *ſij betoonen klaerlick, dat ſij een vaderlant ſoecken*. Bijbelv. *Dat men in ons vaderland mannen vindt*. Kluit. Van hier *vaderlander*, *vaderlandsch*. Zamenſtell.: *vaderlandsliefde*.

Vaderland, hoogd. *vaterland*, deen. *fäderneland*, is eerst in latere tijden naar het lat. *patria*, gebeeld, even als *vaderlander*, nog later naar het fr. *patriote*, om het bastaardwoord *patriot* te vervangen.

VADERLANDER, zie *vaderland*.

VADERLIEF, eene onverbogene uitdrukking, waarmede men zijnen vader aanſpreekt. Van *vader* en *lief*, dat hier achter *vader* geplaatst, en daaraan verbonden, wordt: *niet waar? vaderlief!*

VADERLIEFDE, zie *vaderlijk*.

VADERLIJK, bijv. n. en bijw., *vaderlijker*, *vaderlijkst*. Den vader behoorende, of van hem afkomſtig: *de vaderlijke magt*. *Het vaderlijk gezag*. *De vaderlijke liefde*, in tegenoverſtelling van *vaderliefde*, het welk de liefde van een kind jegens zijnen vader aanduidt.

duidt. *Mijn vaderlijk goed.* Ook het gene aan voorouderen toebehoord heeft: *hunne vaderlijke zeden en wetten.* Voorts evenveel, als *vaderachtig*, eenen vader voegende, betamende: *hij waakt voor ons met eene vaderlijke zorg. Laat die vaderlijke bestraffing u niet belgen! Toen sloegh zijn hart, en al zijn aders, van schrik, en vaderlijke vrees.* VOND. Als bijw., zoo als een vader doet, of doen moet: *hij behandelt haar vaderlijk.*

Vaderlijk, hoogd. *vaterlich*, NOTK. *faterlich*, komt van *vader*. Zie *lijk*.

VADERLOOS, zie *vader*.

VADERNAAM, z. n., m., *des vadernaams*, of *van den vadernaam*; zonder meerv. Van *vader* en *naam*. Het woord *vader*, als naam beschouwd: *den zoeten vadernaam voeren.* In andere beteekenissen zegt men: *de naam van iemands vader*, of *zijn vaderlijke naam.*

VADERSLAG, zie *vaderslagt*.

VADERSLAGT, z. n., vr., *der*, of *van de vaderslagt*; meerv. *vaderslagten.* Van *vader* en *slagt*. Bij KIL. *vaderslagh*. Manslag aan iemands eigenen vader bedreven, vadermoord: *hij is schuldig aan vaderslagt.* VOND. *Om dezen vaderslagt.* VOND., waar dit woord te onregt mannelijk gemaakt, doch waarschijnlijk voor *vaderslag* gebezigd wordt; welk laatste minder in gebruik is. Van hier *vaderslagtig*, aan vaderslagt schuldig, bij KIL.

VADZE, z. n., m. en vr., *van den vadze*, *der*, of *van de vadze*; meerv. *vadzen*. Een lui, vadzig mensch, man of vrouw: *zij is eene regte vadze. Zulk eenen vadze als hij is, zag ik nimmer.* Anders ook *vadde*. Van hier *vadzig*. Van het aloude werkw. *vadden*, d. i. slap zijn; waarvan ook *vodde*.

VADZIG, bijv. n. en bijw., *vadziger*, *vadzigst*. Loom, traag, steeds half slapende: *welk een vadzig mensch! Wat zit zij daar weer vadzig en lusteloos!* Van hier *vadzigheid*, bij H. DE GR. en HOOFT ook *vaddigheid*. Dit woord luidt bij KIL. *vadsigh* en *vaddigh*, komt van *vadze* en het oude *vadden*, waaraan het fr. *fade*, en het eng. werkw. *fade*, verwelken, verwant zijn.

VAGEBOND, z. n., m., *des vagebonds*, of *van den vagebond*; meerv. *vagebonden*. Een bastaardwoord, even als het hoogd. *vagabunde*, ital. *vagabondo*, eng. en fr. *vagabond*, van het lat. *vagabundus*, ontleend, om

tuin leiden. Zamenstell.: *valdeurtje*, *valstrik*, enz. *Mollenval*, *muizenval*, *rattenval*, *schoorsteenval*, enz.

Val, *valle*, hoogd. *falle*, NOTK. *falla*, OTTFRID. *fala*, zweed. *fälla*, deen. *falde*, komt van *vallen*.

VAL, z. n., o., *des vals*, of *van het val*; meerv. *vallen*. Volgens KIL. oulings evenveel, als *geval*, en het hoogd. *fall*, in den zin van gebeurtenis, omstandigheid, enz.: *in welcke beijde vallen*, v. HASS. Dit is eene verkorting van *geval*, en komt daarmede van *vallen*, even als *toeval* van *toevallen*, enz.

VALDEUR, zie *valpoort*.

VALIES, z. n., o., *van het valies*; meerv. *valiezen*. Verkleinw. *valiesje*. Een mantelzak: *berg mijn valies*.

Valies, fr. *valise*, ital. *valigia*, middeleeuw. lat. *vallegia*, hoogd. *felleisen*, opperd. *wadsack*, van *wad*, in het goth. kleeding, gewaad, in welke taal *laesa*, besluiten, insluiten is. Anderen schrijven voor *valies*, *vellies*, als afkomstig van het lat. *vellus*, huid, vacht, waarvan de *valiezen*, of *velliezen*, doorgaans gemaakt worden.

VALK, z. n., m., *des valks*, of *van den valk*; meerv. *valken*. Verkleinw. *valkje*. De benaming van een slag van roofvogels, waaronder ook de arenden, gieren, havikken, sperwers, enz. begrepen worden: *men telt zes en twintig soorten van valken*. De benaming van eene bijzondere soort van dat vogelengeslacht: *de valken worden door duiven onder het slagnet gelokt*. *Uilen, die hun nesten maecken bij den valck*. D. DECK.: Spreekw.: *elk meent, dat zijn uil een valk is*. Zie *uil*. Van hier *valkachtig*, *valkenier*, *valkerij*. Zamenstell.: *valkenhuis*, *valkenjagt*, *valkennest*, *valkenoog*, enz. *Bergvalk*, *boomvalk*, *giervalk*, *muisvalk*, *reigervalk*, *rotsvalk*, *steenvalk*, *stootvalk*, enz.

Valk, zwab. dicht. ook *valk*, *valke*, nederf. *falke*, hoogd., deen., zweed. *falk*, sp., eng. *falcon*, fr. *faulcon*, ital. *falcone*, komt van het lat. *falco*, dat van *falx*, sikkel, afstamt, en op den krommen snavel der valken doelt.

VALKENET, z. n., o., *des valkenets*, of *van het valkenet*; meerv. *valkenetten*. Een ligt stuk geschut, eene veldslang: *VIII valckonetten oft ander geschut op raderen*. v. HASS.

Val-

Valkenet, *valckenet*, *valckonet*, hoogd. *falkonett*; fr. *faulconneau*, is evenzeer van het middeleeuw. lat. *falconeta*, ontleend, als het hoogd. *falkaune*, dat hetzelfde aanduidt, van het middeleeuw. lat. *falcona*.

VALKENIER, z. n., m., *des valkeniers*, of *van den valkenier*; meerv. *valkenieren*, of *valkeniers*. Een afrigter van valken tot de jagt: *de valkeniers met hunne valken*. Dit woord luidt bij KIL. *valckenaer*, hoogd. *falkenier*, of *falkner*, fr. *fauconnier*, en is ontleend van het middeleeuw. lat. *falconarius*.

VALKERIJ, z. n., vr., *der*, of *van de valkerij*; meerv. *valkerijen*. De valkenierskunst, of vogelvangst met valken, en de daartoe noodige stoet van valken en valkeniers: *hij is een liefhebber van de valkerij*. Hoogd. *falknereij*. Van *valk*.

VALKRUID, z. n., o., *des valkruids*, of *van het valkruid*; meerv. *valkruiden*. Van *vallen* en *kruid*. Een plantgewas, waarvan men zeven soorten telt, dus genoemd; omdat het ter genezing van builen dient, welke men uit eenen val krijgt: *muisoorig valkruid*, *hertshoornig valkruid*, *schorpioenig valkruid*.

VALLEI, z. n., vr., *der*, of *van de vallei*; meerv. *valleijen*. Een dal: *ende wat hobbelachtich is, dat sal tot eene valeije gemaeckt worden*. BIJBELV. *Wij trokken door eene schoone vallei*.

Vallei, eng. *vale*, *valleij*, fr. *vallee*, ital., sp. *valle*, lat. *vallis*, komt van *vallen*, in de beteekenis van nederwaarts hellen, dalen. Zie *vallen*.

VALLEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik viel*, *ben gevallen*. Door zijne zwaarte snellijk nederwaarts gedreven worden: *er is weer een appel van den boom gevallen*. *De sterren des hemels vielen op de aerde*. BIJBELV. Van regen, sneeuw, hagel, enz.: *er valt veel waters*. *Er viel een sterke dauw*. Plotselings uit eene staande, of zittende, houding in eene liggende overgaan: *hij viel van zijn paard*. *Doe viel Saul haestelick ter aerde, so lanck als hij was*. BIJBELV. *Op zijn aangezigt vallen*, is, zich eerbiedshalve voorover werpen, zoo dat men den grond met zijn gezigt aanroere, of schijne aan te roeren. *Op zijn hoofd*, *op zijnen neus*, *op zijnen arm*, enz. *vallen*, daarmede in het vallen tegen den grond, of iets anders, aanbonzen, zoo dat die ledematen min of meer beschadigd worden. Voorts

zegt men, wederkeeriglijk, *zich zeer vallen*, *zich dood vallen*, *zich eenen arm*, enz. *aan ſtukken*, of *uit het gelid*, *vallen*. *Iemand in de armen vallen*, is, zich in deszelfs armen werpen. Hem *om*, of *aan*, *den hals vallen*, is, hem omhelzen. *Iemand te voet vallen*, of *aan iemands voeten vallen*, beduidt, zich eerbiedshalve aan zijne voeten werpen; even als het min gebruikelijke *voor hem te voet vallen*, zoo als Vond. het uitdrukt, in: *'k valle met mijn ſpeelgenooten*, *eedle helt*, *te voet voor u*; in overeenſtemming met *voor iemand op de knieen vallen*. *In zijn zwaard vallen*, is, met zijn ligchaam op deszelfs punt aandrukken, om daarvan doorboord te worden: *ſo viel hij ook in 't ſweert*, *ende ſterf*. Bijbelv. *Een huis*, *een muur*, enz. *vallen*, als zij inſtorten, of neerploffen: *het huijs viel op de vorſten*. Bijbelv., waar men in plaats van omver vallen vindt *onder ſich vallen*, in: *dan ſal de ſtadtsmuer onder ſich vallen*, *ende 't volck ſalder inklimmen*. *Ergens in vallen*, is, eigenlijk, door zijne zwaarte plotſelings derwijze nederwaarts gedrukt worden, dat men daarin gerake: *dat het ijſer in 't water viel*. Bijbelv. Overdragtelijk, is, *in een land vallen*, zich gewelddadiglijk daarin begeven: *haest u*, *ende komt*; *want de Philiſtijnen zijn in het lant gevallen!* Bijbelv. *In iemands hand* of *handen*, *vallen*, is, in deszelfs magt geraken: *laet mij in de hant van menſchen niet vallen*. Bijbelv. *Hij viel in de handen van den beul*. *Gij zijt in goede handen gevallen*, in de magt van een of meer goede menſchen geraakt, welke u geen leed doen, maar uw welzijn bevorderen, zullen. *Iemand in het haar vallen*, is, met hem plukharen. *Iemand in de rede vallen*, zijne rede door tusſchenſpraak afbreken. *Vallen in de ſtraffe*, bij Kil., beantwoordt aan het hoogd. *in ſtrafe fallen*, ſtrafſchuldig worden. *In eene*, of *de*, *boete vallen*, is, tot derzelver betaling verpligt worden. *In eene krankheid*, *in onmagt*, *in aanvechting*, *in ſlaap vallen*, is, daardoor overvallen worden, zoo als ſlaap, ſchrik, enz. in den Statenbijbel gezegd worden op iemand te vallen: *dan ſalder over u een quaet komen*, *ende een verderf ſalder op u vallen*. Bijbelv. *Iemand in den zin*, *in de gedachten vallen*, is, hem te binnen komen: *het wil mij niet in de gedachten vallen*, of *invallen*, zie dit woord. *In het oog vallen*, is evenveel,

als daarin loopen. *In den smaak vallen*, beteekent, met den algemeenen smaak stroken. *In die of die klasse vallen*, is, daarin gerangschikt worden, of daartoe behooren. *In ongenade vallen*, daardoor getroffen worden. *In het verderf vallen*, ongelukkig, rampzalig worden. *In het net vallen*, is, eigenlijk, daarin geraken, oneigenlijk, verschalkt worden. *In den kuil vallen, dien men voor anderen graaft*, in plaats van anderen, op wier ongeluk men zich toeleide, zich zelven ongelukkig maken: *hij is gevallen in de groeve, die hij gemaakt heeft*. BIJBELV. *Met de deur in het huis vallen*, het gene men zeggen wil onbedachtelijk plotselings uiten. *In de asch vallen*, vermorst worden, te niete gaan: *al mijne hoop viel in de asch*. *In eene rivier, of in de zee, vallen*, van eene beek, of een ander stroomend water, zich daarin ontlasten. Voorts is *vallen*, van water gesproken, dikwijls dalen, in hoogte afnemen: *het water begint te vallen*. *De windt valt*, is, het tegenoverstaande van *de wind verheft zich*. Een gevel wordt *vallende* genoemd, als hij nederwaarts helt. *Bij de eerste vertooning is dat treurspel gevallen*, heeft het niet voldaan. *Een kleed valt wel*, als het in zijne helling naar beneden wel om het lijf past, en dus bevalt, of gevalt. Het eten *valt* bij iemand niet, als het hem niet gevalt, niet smaakt; en *vallen*, is, in meer andere zegswijzen evenveel, als *bevallen*, *gevallen*. Elders beantwoordt het wederom aan verloren gaan: *daer en is van deselve niet een eenich woort gevallen*. BIJBELV., waar geheel iets anders bedoeld wordt, dan als men zegt: *er vallen woorden*. Omkomen, sneuvelen: *hoe zijn de helden gevallen in 't midden van den strijt!* BIJBELV. Evenveel hoe, sterven: *hij kwam te vallen*. *So wi ende onse kindre na ons vallen*. v. HASS. Vernederd, en van zijnen stand beroofd, worden: *toen die gunsteling viel, kreeg alles een ander aanzien*. *Ghij sult gewisselick vallen voor sijn aengesichte*. BIJBELV. *Schielick is Babel gevallen ende verbroken*. BIJBELV. Zwaarlijk zondigen, in tegenoverstelling van *staan*, en *struikelen*: *wie had ooit kunnen denken, dat hij zoo schandelijk vallen zou?* Zich laten onteeren: *zij bezweek voor zijn gevlei, en viel*. *Tot iemand vallen*, is, in den STATENBIJBEL, zijne zijde kiezen: *uijt Israël vielense tot hem in menichte*. *Ghij wilt tot de Chaldeen* val-

vallen. Bijbelv. *Onder de moordenaars vallen*, is, eene prooi voor hen worden. *Ergens op vallen*, is, zich daarop werpen, als op eene prooi: *het gansche gezelschap viel op hem. De verstoorder is gevallen op uwe somervruchten.* Bijbelv. Of zijn verlangen daar naar uitstrekken: *men valt op dat slag van dingen minder*; of zijne gedachten daarop vestigen: *ik viel er niet op. Ergens over vallen*, is, zich daar aan ergeren: *een ieder valt daarover. Ik zou hem niet kennen, al viel ik over hem*, beduidt, hij is mij gansch onbekend. *Ergens uit vallen*, is, er niet meer onder begrepen blijven: *ik viel er uit. Ergens buiten vallen*, is, daaronder niet begrepen worden: *mijn erf valt grootendeels buiten de droogmakerij. Te beurte vallen, ten deele vallen*, zijn bekende zegswijzen. *Daar men hout hakt, vallen spaanders*, zie *spaanders. Waer slagen vallen, valt gemeenelijk goê buit.* Vond. *Met vallen en opstaan kom ik er toch*, al wordt mijn werk gestadig afgebroken, ik krijg het toch voltooid. Overigens is *vallen* ook plaats grijpen: *er valt daarvan niets. Wat valt er nu nog meer te doen? Dat feest valt nu juist op eenen Zondag.* Uitvallen, uitkomen: *het valle, zoo het wil. Al, naar het valt. De Abrikozen vallen dit jaar niet heel groot.* In overeenkomst hiermede zegt men: *de Westphaalsche hammen vallen lekkerder, dan de andere. Hij valt mij zeer lastig. Lange praters vallen verdrietig. Valt u de tijd niet lang? Omdat dese weduwe mij moeijelick valt.* Bijbelv. *Het kristensch kruis viel uwen rugh zoo zwaer niet.* Vond. Eindelijk, is, eene *vallende stem*, eene dalende en verflaauwende; de *vallende ziekte*, eene bekende krankheid, waar voor de Heer Lublink echter *valziekte* wil gebruikt hebben, dewijl de ziekte niet valt, maar wel de persoon, die daaraan onderhevig is; even als men zegt, *slaapziekte*. Van hier *geval*, *val*, *valle*, *vallei*, *vallig*, *vellig*. Zamenstell.: *valbrug*, *valdeur*, *valhoed*, *valkruid*, *valnet*, *valpoort*, *valreep*, enz. *Aanvallen*, *afvallen*, *bevallen*, *bijvallen*, *doorvallen*, *gevallen*, *invallen*, *medevallen*, *misvallen*, *nedervallen*, *omvallen*, *ontvallen*, *opvallen*, *overvallen*, *tegenvallen*, *toevallen*, *uitvallen*, *vervallen*, *voorvallen*, *wegvallen*, enz.

Vallen, hoogd., nederf. *fallen*, zweed. *falla*, deen. *fal-*

falde, angelſ. *feallan*, eng. *fall*, middeleeuw. lat. *falliare*, is verwant aan *vellen* en *feilen*.

VALLIG, *vellig*, bijv. n., *valliger*, *valligst*. Even als *vellig*, in eene regtzaak onderliggende; in welke beteekenis *vellig* oulings zeer gebruikelijk was. Zamenſtell.: *bouwvallig*, *ſchroomvallig*, enz. Van *vallen*. In Gelderland noemt men nog iemand *vellig*, die zich in regten niet verweert, en dus van zijn regt vervalt.

VALPOORT, z. n., vr., *der*, of *van de valpoort*; meerv. *valpoorten*. Verkleinw. *valpoortje*. Van *vallen* en *poort*. Eene hangende deur, die neervalt, als men den toegang daarmede ſluiten wil. Oulings *ſchof*, en *ſchoffet*, van *ſchuiven*. Zie *ſchuiven*. Bij KIL. ook *ſchofhecke*. En voorts ook *valdeur*; ſchoon KIL. dit woord met *valddeure*, *vouddeure*, verwisſelt, en aan eene zamengevouwene deur toewijst.

VALREEP, z. n., vr., *der*, of *van de valreep*; meerv. *valreepen*. Van *vallen* en *reep*. Eene reep, welke langs de zijde van het ſchip nederhangt, aan welke men zich onder het op en nederklimmen vasthoudt, om niet te vallen: *de kapitein ontving ons aan de valreep*. *Een glaasje aan de valreep*, is het laatſte afſcheidsglaasje. Bij VOND. is het mannelijk, in: *Turnus vliegt den valreep op*.

VALSCH, bijv. n. en bijw., *valſcher*, *valschst*. Onecht, nagemaakt: *valsch goud*, *valſche diamanten*, *valſche munt*, enz. Ook in eenen zedelijken zin: *een valſche ootmoed*, *valſche vreugde*, *valſche vroomheid*, *een valſche vriend*, *valſche Apostel*, *valſche Mesſias*, *valſche Goden*. Bedriegelijk, welke beteekenis *valsch* in de opgenoemde gevallen ook reeds heeft, maar welke de eenige is, in: *een valsch hart*. *Welk een valsch mensch!* Werkzaam, om valſche dingen voort te brengen: *het is een valſche getuige*. *Valſche munter*, *valſche munterij*, *valſche tong*. *Te vergeefs werckt de valſche penne der ſchriftgeleerden*. BIJBELV. Onwaarachtig: *eene valſche ſtelling*, *een valsch beſluit*. *Gij zult geen valsch getuignis geven*. L. D. S. P. *Gij ſpreekt valsch van Ismaël*. BIJBELV. Tegen de regelen der kunst aandruiſchend: *wat zingt gij valsch! Die ſnaar geeft een valsch geluid*. *Valſche pasſen maken*, het gene overdragtelijk ook van buitenſporigheden in iemands handel en wan-

del gebezigd wordt. Eindelijk is *valsch*, hier te lande, even als in het nederſ., ook wel eens grimmig: *ik werd er valsch onder. Zij werd zoo valsch op mij, dat zij mij de oogen wel uit het hoofd gehaald zou hebben.* Van hier *valschaard*, *valſchelijk*, *valſchen*, bij Kil., even als het hoogd. *falſchen*, vervalſchen: *ſoe wie dranc valſchede.* Keur. der St. H. *valschheid.* Zamenſtell.: *valschhart*, *valschtongig*, *valschtongigheid*, bij Camph, — *vervalſchen*, enz. *Doorvalsch*, *onvalsch*, enz.

Valsch, hoogd. *falsch*, nederſ., zweed. *falsk*, ijsl. *falskur*, eng. *falſe*, ierl. *falſa*, wallis. *ffals*, fr. *faux*, ital. *falſo*, komt met het lat. *falſus*, van *fallere*, misleiden, bedriegen.

VALSCHEN, zie *valsch*.

VALSCHHEID, z. n., vr., *der*, of *van de valschheid*; meerv. *valschheden*. Onechtheid: *de valschheid van die paarlen is blijkbaar.* Bedriegelijkheid: *vergeefs poogde hij mij door zijne valschheid te bedotten. En in zijn' geest bedrog noch valschheid duld.* L. D. S. P. Onwaarheid: *eene bewezene valschheid.* In dezen zin heeft het woord een meerv.: *die waerheijt voortbrenght, maeckt gerechtigheijt bekent; maer een getuijge der valsheden bedrogh.* Bijbelv. Strijdigheid tegen welluidendheid en kunst: *de valschheid van dien toon knarst mij door de ooren. De valschheid van zijne passen deed een ieder lagchen.*

Valschheid, hoogd. *falschheit*, en *falsch*, zweed. *falskhet*, en *fals*, pool. *falsz*, boh. *falsſe* en *faleſs*, komt van *valsch*.

VALSTRIK, z. n., m., *des valſtriks*, of *van den valſtrik*; meerv. *valſtrikken*. Verkleinw. *valſtrikje*. Van *val* en *ſtrik*. Een ſtrik, die even als eene val dient, om deze of gene dieren te vangen: *er worden valſtrikken gezet.* Overdragtelijk, al wat dient, om iemand listiglijk te verſtrikken: *zijn goed is hem ten valſtrik. Saul ſeyde: ick ſalſe geven, datſe hem ten valſtricke zij*, Bijbelv.

VALZIEKTE, *vallende ziekte*. Zie *vallen*.

VAN, een voorzetſel, dat dikwerf den tweeden naamval eenes zelfſtandigen naamwoords vervangt, zoo als, wanneer men in plaats van *het paleis des Konings*, of *des Konings paleis*, *het paleis van den Koning* zegt;

wanneer men *den hofstoet der Koningin* met *den hofstoet der Koningin* verwisselt; en wanneer men *de belangen des rijks*, of *des rijks belangen*, in *de belangen van het rijk* verkeert; het welk zich dikwijls, even als in het hoogd., ook al meer en meer, laat doen, ja meermalen, ter voorkoming van *wanklank*, gedaan worden moet; zoo als wanneer het naamw. een bezittelijk voornaamwoord bij zich heeft, in: *het is een vriend van mijnen man*, enz.; en wanneer er twee of meer tweede naamvallen zamenloopen; zie *Inleiding*, bl. 96. Ook wordt het voor een naamwoord geplaatst, 't welk eene plaats aanduidt, waar eene beweging aanvangt, welke zich uit de hoogte naar de laagte rigt: *zij zag van boven naar beneden. Hij klom van het dak. Van den hemel nedergedaald. Iemand van eenen toren toeroepen. Van een paard met iemand spreken. Van den wagen vallen.* In overeenkomst hiermede zegt men: *er valt mij een steen van het hart*, ik word van eene zware bekommering ontheven. Of voor een naamwoord, 't welk eene plaats aanduidt, waar eene tegenovergestelde beweging aanvangt: *neem het van den grond op. Van eene tafel, van een bord, eten. Den hoed van het hoofd nemen. Rook ging op van zijner neuse.* BIJBELV. Ja voor een naamwoord, dat evenveel welke plaats, of evenveel welk ding, aanduidt, welke eene beweging verlaat: *verwijder u van het vuur! Gaat gij van huis? Hij wendde zijne oogen van ons naar den anderen kant. Leg het van u! Van land steken. Eenen knoop van den rok snijden. Van elkanderen.* In overeenkomst hiermede zegt men: *van leder trekken*, of *rukken*; zie *leder*. *Iets van zijnen hals schuiven*, zich daaraan onttrekken. *Het werk gaat hem wel van de hand*, hij vordert daarmede wel. Ook wordt *van* gebezigd, om een punt van tijd, of plaats, waar mede een afstand, eene gebeurtenis, enz. aanvangt, aanteduiden: *ver van hier. Vijf uren van Amsterdam. Van den morgen tot den avond. Van Paschen tot Pinksteren*, enz. Ook hier heeft *van* dikwijls achter zich *af*: *van gisteren af te rekenen.* En *aan* en *af aan*: *van stonden aan. Van heden af aan*, waarvoor men intusschen beter blootelijk *van heden aan*, of *van heden af*, bezigt. Zie *aan* en *af*. In den STATENBIJBEL vindt men bij herhaling *van dat*, voor *van den tijd af, dat*: *die mij gevoedt heeft, van dat ick*

 was,

was, tot op desen dach. Van dat sij opginck, enz. Voorts plaatst men achter *van*, de benaming van iets, dat in eenen zedelijken zin verlaten, of zelfs verwijderd, wordt: *van iemand afvallen. Iemand van het kwade afkeerig maken*, of *afschrikken. Van het pad der deugd afwijken. Van vrees bevrijden. Van het booze, waarin de wereld ligt, verlossen*, enz. De benaming van eene plaats, waaruit iets herkomstig is: *mannen van Jeruzalem. Hij is van het land. Van goeden huize.* De benaming van den tijd, waartoe iets behoort: *wijn van het vorige jaar. Wij zijn van gisteren. De arbeid van heden.* Het tijdvak, waarin iets voorvalt: *van den zomer was ik bij hem. Van den avond komt zij hier. Ik heb het u van te voren gezegd.* Iets, in welks bezit, of beheer, men verkeert: *Koning van Jeruzalem. Vrijheer van zijnen hals. Vader van drie kinderen.* Iets, waaruit men gesproten, of gevormd, is: *een kind van waardige ouderen. Hij is van ouden adel. Een beker van goud. Een huis van steen. Een rok van laken*, enz. De hoedanigheid van een ding: *het is van eene donkere kleur. Een mensch van het beste hart. Een diamant van groote waarde. Een man van jaren, van verstand, van vermogen*, enz. *Een God van genade. Eene zaak van gevolgen, van langen duur, van gewigt*, enz. De grootte, en zwaarte, van een ding, of deszelfs ouderdom: *wijn van dertig jaren. Een kind van zes maanden. Eene koe van zeven honderd pond. Eene som van duizend guldens. Een schip van drie honderd ton, van twintig stukken, van drie roeibanken.* Iets, dat eene voorafgemelde hoedanigheid bezit: *een reus van eenen karel. Een kalf van eenen man. Een duivel van een wijf. Een monster van een dier.* Dat gene, waarin eene voorafgemelde hoedanigheid huisvest: *krom van neus. Schoon van gelaat. Blank van kleur. Bont van vederen. Wollig van haar. Klein van gestalte.* Dat gene, waartoe de zaak betrekkelijk is, welke door een nevensgaand werkwoord, of iets anders, aangeduid wordt: *ik ken hem van aangezigt. God van ganscher harte lief hebben. Van persoon bevalt hij mij wel. D'onveilige oevers veegen van onduitsch en baldadig schuim.* VOND. *Voorraad van hout. Overvloed van spijze.* Het onderwerp van een gesprek, eene handeling, enz.: *waar spreekt gij van? Wat kwaad weet* gij

gij van mij? Zij houdt veel van kinderen. Hij predikte van David. Het Evangelie van Christus. Het boek van de oorlogen des Heeren. Wat denkt gij daarvan? Ik kan er niet van oordeelen. Wees daar van verzekerd. De werk- of beweeg oorzaak van iets: *hij doet het van weelde. Waerom die timmeringhe des Casteels van noode moste afterlaten.* v. HASS. *Ik beef van schrik. Zij kon er niet van slapen. Wij stikten van den rook. Ick ben moede van mijn suchten.* BIJBELV. *Van wien weet gij dat? Van het vuur verteerd. Van nature geneigd. Het geneest van zelf. Een gedicht van Gellert. De Psalmen van David. Het woord van God. Een misslag van mij.* Het geheel, waarvan een deel opgenoemd wordt: *een van ons. De beste van allen. Een stukje van eenen appel. Een teugje van dien drank. Niets van het mijne.* Het geheel, waarvan men iets afneemt, enz.: *het at van sijne bete, ende dronck van sijnen beker.* BIJBELV. *Ik hoorde niets van dat alles. Wat hebt gij van dat verraad bemerkt?*

Voor het overige is, *van geslachte tot geslacht*, door alle geslachten henen. *Van eeuw tot eeuw, van jaar tot jaar, van dag tot dag, van uur tot uur*, enz., door alle eeuwen, jaren, dagen, uren, enz. henen. *Van land tot land, van plaats tot plaats, van huis tot huis, van deur tot deur*, enz., langs alle landen, plaatsen, huizen, deuren, enz. *Van beneden, van boven, van buiten, van binnen, van achteren, van voren, van ter zijde, van verre, van nabij, van rondom, van dezen kant, van dien kant, van alom*, zijn spreekwijzen, die even als honderd andere, bij de woorden, waarvoor men *van* plaatst, behandeld zijn, of geene bijzondere opheldering noodig hebben. En nopens *van noode*, zie *noode*. *Van daag* wordt voor *heden*, gebruikt. *Van wege* is aangaande, nopens, uit hoofde van. *Van mijnentwege* is, op mijn bevel, of bestel, en voor zoo veel mij aangaat. In *van zijnentwege, van uwentwege, van onzentwege, van hunnentwege, van harentwege, van 's landswege, van 's Koningswege*, enz. heerscht eene soortgelijke beteekenis. Eindelijk bezigt men *van* ook wel eens als een z. n., m., voor eenen toenaam, omdat vele toenamen hier te lande met *van* aanvangen: *heeft hij nog geenen van aangenomen?*

De oorsprong van vele vannen is vrij zonderling en kluchtig.

Van luidt in het hoogd. *von*, WILLER. *vone*, ISID. KERO. *fona*, deen. *fra*, zweed. *fra* en *fram*, eng. *from*, en is verwant aan *af*, dat deszelfs plaats in eene reeks van zamenstellingen bekleedt, en zijne beteekenis eveneens aan zulk een geblaas te danken heeft, als waarmede men eene veer van den mond, en meer andere dingen van zich, verwijdert.

VANDELEN, zie *vanden*.

VANDEN, onz. w., gelijkvl. *Ik vandde, heb gevand.* Bij KIL. eenen kranken bezoeken, maar eigenlijk, en hier en daar nog hedendaags, op kraambezoek gaan: *ende daarom gespaart voor de lekkere tongen der vandende vrouwen.* HOOFT. *Die spijst, laeft, ende dekt, herbergt, besoekt en vand.* H. DE GR. Van hier *vandelen*, dat te Bremen hetzelfde beteekent. Zamenstell.: *vandbeker*, of *vanbeker*, *vandtijd*, of *vantijd*. Het stamwoord schijnt *van*, *fan*, *fano*, een doek, een windsel, een zwachtel, verwant aan *vaan*; zie *vaan*; van waar *fanen*, *fanden*, inwinden, en het vries *vandelen*, opwinden, zoo als men eenen zwachtel doet, waaruit de zamenstelling *opvandelen*, bijeen halen, gesproten schijnt. Van hier *vanding*, bezoek, kraambezoek: *vanding van vrinden genieten.* HOOFT.

VANDING, zie *vanden*.

VANG, z. n., m., *des vangs*, of *van den vang*; meerv. *vangen*. De daad van vangen, in welken zin het niet slechts, even als het hoogd. *fang*, bij KIL. voorkomt, maar ook in: *over den vanck der visschen, die sij gevangen hadden.* BIJBELV.; en in de zamenstell. *hartvang*, *windvang*, enz. Een werktuig, om te vangen, bij KIL. eene val, hedendaags het werktuig, om eenen windmolen in zijnen gang te stuiten, of hem te vangen: *de vang is gebroken. De molen is door den vang*, beteekent, eigenlijk, hij luistert daarnaar niet, figuurlijk, alle bestuur is weg, hij, of het ding, waarvan men het zegt, is bandeloos. Het gene men vangt: *de vanck des tijrans sal ontkomen.* BIJBELV.; waar het dezelfde beteekenis ook in *jachtvanck* oefent: *een bedrieger en sal sijn jachtvank niet braden.* Voorts is *vang*, zeker deel van het lijf van een rund, waarbij men het-

zel-

zelve vangt, vat, of grijpt, om te beoordeelen, hoe vet het is: *voel dien vang maar eens!* Zamenstell.: *hartvang*, *jagtvang*, *molenvang*, *omvang*, *windvang*, enz. Van *vangen*.

VANGEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik ving*, *heb gevangen*. Eigenlijk, iets, dat in snelle beweging is, met de hand grijpen, en bemagtigen: *als ik u den bal toewerp, moet gij hem vangen. Vliegen vangen. Vlooijen vangen*, enz. Op evenveel welke wijze in den loop stuiten: *waarom vangt gij den molen niet? Regenwater vangen*, is, hetzelve ten zijnen gebruike in een vat doen loopen. *Wind vangen*, is, tegen deszelfs loop gerigt zijn, zoo dat dezelve gestuit worde. Op evenveel welke wijze vermeesteren, en in zijne magt brengen: *vogelen*, *visschen*, *hazen*, *en ander wild*, *vangen. Stadigh bang voor vangen, en voor spannen.* VOND. *De moordenaar werd in eene herberg gevangen. Dewijle sij eenen kuijl gegraven hebben, om mij te vangen.* BIJBELV. *In zijn eigen net gevangen.* L. D. S. P. Voorts is, *iemand vangen*, iets, dat voor hem nadeelig, of onaangenaam, is, uit hem krijgen. *Iemand in zijne eigene woorden vangen*, op eenig gezegde van hem een besluit gronden, dat voor hem onaangenaam, of nadeelig, is. *Iemand heinen en vangen*, is, in Vriesland, hem in zijn gesprek voorthelpen. *Wij zitten hier niet, om vliegen te vangen*, om met onzen tijd, en onze bezigheid, geen voordeel te doen. *Een uiltje vangen*, en *bot vangen*, zie *bot* en *uil*. Van hier *gevangenis*, *vang*, *vangenis*, *vanger*, *vangst*, *vinger*; zie dit woord. Zamenstell.: *vangenhuis*, *vangenstok*, *vangvraag*, KIL. *Aanvangen*, *afvangen*, *bevangen*, *ontvangen*, *opvangen*, *vervangen*, enz.

Vangen, nederd., hoogd. *fangen*, NOTK. *fangan*, deen. *fange*, zweed. *fanga*, eng. *fang*, angelf. *feugan*, komt van *vaan*, dat, volgens HUIJDEC. op M. STOK. oulings eveneens met *vangen* verwisseld werd, als *slaan*, met *standen*. Zie *vadem*.

VANGENHUIS, zie *vangenstok*.

VANGENIS, z. n., vr., *der*, of *van de vangenis*; meerv. *vangenissen*. Evenveel als *gevangenis*, waarvan het eene verkorting is: *te houden oft te hebben vanghenisse in haren huijsen.* v. HASS. *'k Heb 's Graven vangenis wel zeven jaren lang bezuurt.* VOND. Zamen-

menstell.: *vangenisbraecke.* KIL. Zie voorts *gevangenis.*

VANGENSTOK, z. n., m., *des vangenstoks*, of *van den vangenstok;* meerv. *vangenstokken.* Bij KIL. eene verkorting van *gevangenstok*, even als *vangenhuis* bij HALMA uit *gevangenhuis* gevormd is. Van *gevangen* en *stok.* Een stok, een blok, waarin men gevangenen met de beenen vastsluit.

VANGER, z. n., m., *des vangers*, of *van den vanger;* meerv. *vangeren*, of *vangers.* Eigenlijk, al wie, of wat vangt, in welken zin het bij KIL. voorkomt, maar thans niet gebruikelijk is, dan in eene reeks van zamenstellingen. Voorts bij denzelfden KIL. een werktuig, om te vangen, eene knip, of val; en eene weitasch. Zamenstell.: *bolkvanger*, eigenlijk een vanger van bolken, maar bij VOND. en elders, een visschers, of zeemans, overrok, *muizenvanger*, *rattenvanger*, *schelvischvanger*, *vogelvanger*, *walvischvanger*, enz. *Hartsvanger* brengen wij hier toe niet, omdat het, volgens ADELUNG, van een *vangen* komt, dat over hoop steken aanduidt, en aan het lat. *pungere*, *figere*, enz. vermaagschapt schijnt.

VANGST, z. n., vr., *der*, of *van de vangst;* meerv. *vangsten.* Verkleinw. *vangstje.* De daad van vangen: *hoe gaat het met de vangst? Is zij voordeelig?* Het gene men vangt: *welk eene rijke vangst! Wij hebben met de vangst haer majesteit vereert.* HOOFT. Zamenstell.: *haringvangst*, *kabeljaauwvangst*, *vogelvangst*, *vischvangst*, *walvischvangst*, enz. Van *vangen.*

VAR, z. n., m., *des vars*, of *van den var;* meerv. *varren.* Bij KIL. *varre*, *verre*, en *varninck.* Bij JUNIUS *varning.* Een jong rund: *hij klonck den varre de harsfens in.* VOND. *'k Zal uit uw huis geen' varren neemen.* L. D. S. P. Overdragtelijk: *soo sullen wij betalen de varren onzer lippen.* BIJBELV. Zamenstell.: *vaarkoe*, *varrejager*, *varrebloed*, *varrenoffer*, *varrevleesch*, enz.

Var, NOTK. *phar*, *pharre*, hoogd. *farre*, angelf. *fear*, hebr. פר, wend. *boran*, boh. *baran*, 't welk tevens eenen ram aanduidt, zoo als het deen. *faar*, zweed. *far*, gr. *βαρακον*, een schaap, en *βαρα*, vee over het algemeen, beteekent.

VAREN, z. n., vr., *der*, of *van de varen;* zonder meerv.

meerv. Een bekend plantgewas, waarvan het zaad, rondom met vezelen bezet, door den wind ligtelijk overal heen gedreven wordt: *mannelijk en vrouwelijk varen. Een bed van varen.* Van hier het bijv. n. *varen*, dat van varen gemaakt is: *een varen bedje.* Zamenſtell.: *varengras*, *varenkruid*, *varenmos*, *varenwortel*, *varenzaad*, enz. *Boomvaren*, *oorvaren*, *ſteenvaren*, *woudvaren*, enz.

Varen, hoogd. *farn*, eng. *fern*, angelſ. *fearn*, komt van *varen*, voor zoo veel het eene ſnelle beweging aanduidt.

VAREN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik voer*, *heb* en *ben gevaren.* Eene ſtrijkende beweging maken: *met de hand over de tafel varen.* Zich met zulk eene beweging verplaatſen, zoo als het oudſte van alle voertuigen, eene ſlede, nopens welker beweging men daarom nog heden het woord *ſledevaart* gebruikt, en zoo als ander rijtuig oneigenlijk ook gezegd kan worden te doen, waarom men deswegens in ſommige oorden van ons land, even als in Duitschland, het woord *varen* bezigt: *de vrachtkar vaert gerust.* VOND. *Wanneer vaart de postwagen van Arnhem op Nimwegen?* Evenveel hoe van de eene plaats naar de andere overgaan: *vaerende have.* KIL., beweegbare, roerende goederen, hoogd. *fahrende habe.* STRIJK., ZWABENSPIEG. *farunde habe.* Van hier dat *vervaren*, in Vriesland verhuizen beteekent. Voorts vindt men bij v. HASS.: *want die borchgrave die luden plach te dwingen in de ſtede van Montfoerde te varen woenen — een ijghelijc zel mit ſinen live ende goede varen woenen, waer hi wil.* En *varen*, is evenveel, als ſtroomen, loopen, in: *daer de ſtroom des Tibers door komt vaeren.* VOND. *Holle baren bruizen, en vaeren over ſteen, en woudt, en bosch en huizen.* ANTONID.; als gaan, in *furifare*, voorover gaan, bij KERO; *ich faru dhir fora*, ik ga u voor. ISID. *Then uueg ſi forran ſcolton*, den weg, dien zij gaan zouden, OTTFRID.; of als reizen, trekken, rondzwerven, in *vaerende wijf*, eene landlooper, en figuurlijk, een draaijende wind, bij KIL., en in het hoogd. *landfahrer*, *fahrender bettler*, *ritter*, *muſikant*, enz.; terwijl de Duitſche handwerksgezellen aan hun gewone rondreizen den naam van *fahren* geven, en *fare* in het eng., *fara* in het zweed., en *faran* bij ULPHIL., reizen aanduidt. In overeenkomst met deze algemeene beteekenis van *varen*, waarin het

bij M. STOK. meermalen voorkomt, vindt men bij KIL.: *het vaert ghemeijnlick ſoo*, in plaats van: *het gaat zoo*; en zeggen wij: *hoe vaart gij, hij?* enz., in den zin van: *hoe gaat het met u, hem?* enz. *Die lieden varen daarbij niet ſlecht*, het gaat hun daarmede wel. *Zoo moet gij varen*, zoo moet het u vergaan: *hoe zijt ghij eindelijk gevaren?* VOND. *Achteruit varen*, tegenſpoed hebben. *Voortvaren*, voortgaan. *Welvaart* en *welvaren*, de toeſtand van iemand, wien het wel gaat. *Iets laten varen*, is, daarvan afſtand doen, hetzelve laten gaan, het laten drijven, zoo als het wil, zich daarmede niet meer bemoeijen: *ick hebbe mijn huijs verlaten, ick hebbe mijne erffenisſe laten varen.* BIJBELV. *Laat toch uw werk, o Heer! niet vaaren!* L. D. S. P. Intusſchen krijgt die algemeene beteekenis van gaan, henen gaan, enz. welke men ook in: *de vreucht des lants is henen gevaren.* BIJBELV., in: *voor den drommel varen*, enz., ontmoet, meermalen een nevenbegrip van ſnelheid, zoo als die van eenen ſterken wind: *gewenschte wint die vaere in 't zeil!* VOND. *Kont ghij de blixemen uijtlaten, datſe henen varen?* BIJBELV. *Hij voer, hij vloog met een gezwinde vlugt.* L. D. S. P. Van eenen pijl: *mijn pijl wil u eerlang noch varen in het hart.* VOND. *Iemand in het ſchild varen*, is, zich met kracht en nadruk verzetten. In overeenkomst hiermede zegt men in het hoogd. van loopende hazen, dat zij *fahren*, en noemt men het rondloopen van dolle honden derzelver *fahrende wuth.* En dezelfde beteekenis heerscht in: *hij ſtelt zich aan, als of er hem duizend Duivels in het lijf gevaren waren. Ter helle varen, ten hemel varen: alſo voer Elia met een onweder ten hemel.* BIJBELV.; en men vindt de ſporen daarvan in *varinc*, ſchielijk: *ſi hadden varinc gheten dat.* WALEWEIN; in *vaardig*, en deszelfs ſtamwoord *vaart*, in het z. n. *varen*, en in *vaerende wijf*, een wijf dat door de lucht vliegt, eene *tooveresſe*, bij KIL.; bij wien *vaeren, ghevaeren*, geſchieden; en *vaeren in yemands reden* voorts is, daarin vallen. Maar de gebruikelijkſte beteekenis van *varen* is die der beweging van een ſchip in het water: *er varen hier dagelijks allerlei ſchepen voorbij. Wanneer vaart de ſchuit naar Amſterdam? Daer de witte zeilen vaeren, vaeren, maar met groot gevaer.* POOT. *Geen roeijſchuijte ſal daer door va-*

varen. BIJBELV. Die der reize van beurtſchippers, die hunne beurt vervullen: *wie moet varen? Ik vaar op mijne beurt, maar anders niet.* En die van te ſcheep reizen over het algemeen: *als hij na Sijrien ſoude varen.* BIJBELV. *Naer 't ſuikerlant, Brezijl, gaet varen.* VOND. Of die der beoefening van de ſcheepvaart, als een middel van beſtaan: *hij is gaan varen. Ten haring varen. Voor gemeen matroos, voor bootsman, varen.* Of die van een kortſtondig togtje te ſcheep: *ſchuitje varen, uit wandelen varen, uit ſpelen varen*, zoo als men oulings meermalen in plaats van *ſpelevaren* ſchreef. Eindelijk is *varen* ook nog op eenig voertuig rijden: *doe mosten ſi op waghenen varen.* M. STOK. *In karosſe door ſtadt varen.* HOOFT; en bedr., te ſcheep vervoeren: *wie moet die goederen varen? Vaar ons eens over dat water!* En wederkeeriglijk is, *zich moede varen, zich lam varen*, zich door varen vermoeijen, enz. Van hier *gevaar*, in de beteekenis van de daad van varen: *is er nog zoo veel gevaar hier voorbij? vaart*, in de beteekenis van *veer*; zie *veer*; *vaarbaar*, *vaarder*, *vaardig*, *vaart*, *varen*, z. n., *veer*, enz. Ja misſchien ook *ver*, *voor*, *voort*, enz. Zamenſtell.: *vaarbeurt*, *vaarghewand*, het wand *van een ſchip*, KIL., *vaarglas*, kompas, bij denzelfden, *vaartuig*, *vaarwater*, *vaarweg*, *vaarwel*, — *varensgezel*, *varensman*, iemand, die zich geneert met varen — *varenstijd*, *varensvolk*, enz. *Aanvaren*, *afvaren*, *bevaren*, *bijvaren*, *doorvaren:*

Wat is ze in weinig meer, dan tweemaal vijftig jaaren,
In 's waerelds zee niet al gevaren doorgevaaren! MOON.

heenvaren, *invaren*, *navaren*, *omvaren*, *ontvaren*, *opvaren*, *overvaren*, *ſpelevaren*, *tegenvaren*, *toevaren*, *uitvaren*, *vervaren*, *voortvaren*, *voorvaren*, *wedervaren*, *welvaren*, enz.

Varen, nederſ. *faren*, en hier en daar *färje*, vries. *farje*, hoogd. *fahren*, middeleeuw. lat. *ferire*, is verwant aan *voeren*, en heeft zijne beteekenisſen van eene ſtrijkende beweging maken, en ſnellijk voortgaan, aan zijnen klank te danken.

VAREN, oulings vreezen; en bij KIL. ook nog, in eenen bedrijvenden zin, benaauwen, verdrieten: *dat zal mij geweldig varen.* HALMA. Van hier *vaerlick*, *ſorghelick.* KIL., zie voorts *vaar*, dat hiervan ook afſtamt.

VA-

VAREN, of *fahren*, een oud duitsch woord, dat waarnemen beteekende, zweed., ijsl. *fara*. Van hier *ervaren*, en *fare*, *vare*, of *varding*, in het nederſ. evenveel, als ons *vierſchaar*, dat ook daaraan verwant is.
VARENSMAN, *varensgezel*, *varensvolk*, zie *varen*.
VARKEN, z. n., o., *des varkens*, of *van het varken*; meerv. *varkens*. Verkleinw. *varkentje*. Eigenlijk een jong zwijn; maar in het gebruik een zwijn over het algemeen: *onreijn ſullenſe ulieden zijn, ock het vercken*. Bijbelv. Overdragtelijk, een morſig, of liederlijk mensch: *welk een morſig varken van een wijf. Het is een regt varken*. Een handbezem: *waar is het varken gebleven?* Te ſcheep wordt ook door een *varken*, een kleine ligger of watervat verſtaan; als ook een werktuig van vele ſchrobbers aan elkander gemaakt; waarvan *varkenen*. In Overijsſel noemt men de pisſebedden ook *varkens*. Spreekw. *Het varken waſſchen*, eene moeijelijke en netelige onderneming aanvaarden: *wij zullen dat varken wel waſſchen. Een varken maken*, zich vergisſen, mistasten, eene feil begaan: *gij moet geen varkens maken*. Van hier *varkenachtig*, enz. Zamenſtell.: *varkendrijver*, *varkenhoeder*, *varkensaard*, *varkensbak*, *varkensborſtels*, *varkensbrood*, *varkensbuik*, *varkenſchot*, *varkenſchouwer*, *varkenſchrabber*, *varkenſchraper*, *varkenſchrobber*, *varkensdarm*, *varkensdraf*, *varkensdrek*, *varkensdistel*, *varkensgras*, *varkenshaar*, *varkenskinnebak*, *varkenskop*, *varkenskost*, *varkenskot*, *varkenskrap*, *varkenſlager*, *varkensmarkt*, *varkensmuil*, *varkensoog*, *varkensoor*, *varkenspoot*, *varkenspruim*, *varkensreuzel*, *varkensrib*, *varkensſmeer*, *varkensſmout*, *varkensſnuit*, *varkensſpek*, *varkensſtaart*, *varkensſteen*, *varkensſtront*, *varkenstraan*, *varkenstrog*, *varkensvel*, *varkensvenkel*, *varkensvet*, *varkensvleesch*, *varkensworst*, *varkenszwoord*, *varkentor*, *varkenvisch*, enz. *Aschvarken*, *akervarken*, *braadvarken*, *eikelvarken*, *haardvarken*, *hoornvarken*, *mestvarken*, *muskusvarken*, *ſchotvarken*, *ſpeenvarken*, *ſtekelvarken*, *ſtraatvarken*, enz.

Varken, nederſ. *farken*, angelſ. *faerh*, eng. *farrow*, hoogd. *ferkel*, of *ferklein*, lat. *porcellus*, is een verkleinwoord van het nederſ. *varch*, dat in de ſaliſche wetten *varch*, *vara*, in het vries. *barg*, in het lat. *porcus*, en *verres* luidt, en verwant is aan *beer*, hoogd.

hoogd. *bär*, aan het lat. *aper*, en het hoogd. *eber*, en aan ons *var*. Dit *var* en *bär*, *beer*, werd oulings voor menigerlei dieren gebruikt. Zie *var*.

VARKENACHTIG, bijv. n. en bijw., *varkenachtiger*, *varkenachtigst*. Van *varken* en *achtig*. Naar den aard, of het gedrag, van een varken zweemende, of zoo als een varken: *hoe leeft gij zoo varkenachtig? Welk eene varkenachtige handelwijze!*

VARKENEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik varkende*, *heb gevarkend*. Als een varken behandelen, zoo schrapen en schrobben, als men een varken doet. Bijzonderlijk van een schip: *als de kiel zoo vuil is, moet zij gevarkend worden*.

VARKENSCHROBBER, z. n., m., *des varkenschrobbers*, of *van den varkenschrobber*; meerv. *varkenschrobbers*. Van *varken* en *schrobber*. De persoon, die een varken schrobt, of een werktuig om zulks te doen, of om een schip te varkenen. Ook *varkenschrabber*, en *varkenschraper*.

VARKENSDISTEL, z. n., vr., *der*, of *van de varkensdistel*; meerv. *varkensdistels*. Van *varken* en *distel*. Zeker slag van distels, waarvan de varkens vet worden: *gevlakte varkensdistel*, *spaansche varkensdistel*.

VARKENSGRAS, z. n., o., *van het varkensgras*; zonder meerv. Van *varken* en *gras*. Een plantgewas van het geslacht der Duizendknoopen. Bij KIL. *weghgras*.

VARKENSKOT. Zie *varkensschot*.

VARKENSPRUIM, z. n., vr., *der*, of *van de varkenspruim*; meerv. *varkenspruimen*. Van *varken* en *pruim*. De vrucht van eenen Amerikaanschen pruimenboom, dus genoemd, omdat zij tot voedsel voor de varkens dient: *de varkenspruimen groeijen in trossen aan eenen fraaijen hoogen boom*.

VARKENSSCHOT, anders *varkenskot*, z. n. o., *des varkensschots*, of *van het varkensschot*, meerv. *varkensschotten*. Van *varken* en *schot*. Eene met schotten afgezette plaats, waar varkens gemest worden; ook alle plaatsen, waar het vuil is: *dat huis is een regt varkensschot*. Zie *schot*.

VARKENSSNUIT, de snuit van een een varken; zie verder *varkenvisch*.

VARKENSSTAART, z. n., m., *des varkensſtaarts*, of *van den varkensſtaart*; meerv. *varkensſtaarten*. Van *varken* en *ſtaart*. Eigenlijk de ſtaart van een varken; en, naar deszelfs gekrulde rigting, een gekruld ijzer, een krasſer: *haal den kogel met den varkensſtaart van uw geweer!* Als ook varkensvenkel.

VARKENSSTEEN, z. n., m., *des varkensſteens*, of *van den varkensſteen*; meerv. *varkensſteenen*. Bij KIL. ook *krauwſteen*, een ſteen, waarmede men het vel der varkens wrijven zou; maar anders, even als de ſlangenſteen, een gewaand tegengif, dat, in de geſtalte van eenen ſteen, in het lijf van ſommige varkens gevonden wordt, naar het ſp. *piedra del porco*.

VARKENSTRAAN, z. n., m., *des varkenstraans*, of *van den varkenstraan*; meerv. *varkenstranen*. Van *varken* en *traan*. Eigenlijk, de traan van een varken; maar bij KIL. is *verekenstranen krijten*, ſchreijen zonder tranen te lozen, niet van harte ſchreijen.

VARKENSVENKEL, z. n., vr., *der*, of *van de varkensvenkel*; zonder meerv. Van *varken* en *venkel*. Een plantgewas, waarvan men twee ſoorten telt: *de kleine en groote varkensvenkel*. Anders ook *varkensſtaart*.

VARKENTOR, z. n., vr., *der*, of *van de varkentor*; meerv. *varkentorren*. Van *varken* en *tor*. Eene tor, welke uit hoofde van haren ſnuit dezen naam voert: *de varkentorren worden anders olifantjes genoemd*.

VARKENVISCH, z. n., m., *van den varkenvisch*; meerv. *varkenvisſchen*. Van *varken* en *visch*. Eene bijzondere ſoort van het geſlacht der lipvisſchen, waarvan eene andere ſoort den naam van *varkensſnuit* voert.

VARSCH, zie *versch*.

VASSAAL, z. n., m., *des vasſaals*, of *van den vasſaal*; meerv. *vasſalen*. Eigenlijk, al wie iemands brood eet, en tot zijn gezin behoort. Bijzonderlijk, een lid van het gezin van eenen Koning, of Vorst, aan wien men in het middeleeuw. lat. den naam van *vasſus*, zoo als naderhand dien van *familiaris*, gaf; en daar zulke lieden doorgaans met leenen beſchonken werden, een leensman; maar voorts ook een onderdaan over het algemeen. Het gezegde *vasſus* is verwant aan het oudd. *weiſat*, allerlei ſpijze, en aan het zweed. *veiſla*, *veitſla*, een maaltijd. Intusſchen leiden anderen

ren dat *vasfus* en *vasfallus* af van *gezel*; en anderen wederom van elders. Zie de *Encijclopedie*, in *vasfal*.

VAST, bijv. n. en bijw., *vaster*, *vastst*. In zich zelf, of met andere dingen, naauw en sterk zamenhangend: Dus zijn *vaste deelen*, *vaste ligchamen*, min of meer ondoordringbare. *Vaste spijze* is het tegenoverstaande van *vloeibare*: *die melck van noode hebben, ende niet vaste spijse*. BIJBELV. *Vast brood*, is digt ineen gedrongen. *Vast laken*, *linnen*, enz., is digt ineen geweven. *Vast koper*, *marmer*, enz., is hecht: *sijne beenderen zijn als vast koper*. BIJBELV. *Die meer dan marmer vast en dicht verbrijzelt*. VOND. *Een vaste muur* is een, die zich niet gemakkelijk omver rammeijen laat: *tegen allen hoogen toren, ende tegen allen vasten muur*. BIJBELV. *Eene vaste stad* is eene, die zulke muren heeft: *zijn goedertierenheit is meer dan burg en vaste steden*. L. D. S. P. *Een vast leger* is een wel verschanst. *Een vast gebouw* is een sterk. *Een vaste knoop*, een, die stijf ineen gehaald is, en niet ligtelijk los gaat, of los gemaakt worden kan: *op dat uwe banden niet vaster gemaeckt en worden*. BIJBELV. De grond wordt, in tegenoverstelling van eenen weeken, of van het water, *vast* genoemd, in: *wij geraakten van den vasten grond in een moeras. Ik was blijde, dat ik den vasten grond wederom onder mijne voeten had*. Overdragtelijk, is een *vast gestel*, een gestel, dat tegen allerlei stooten bestand is, en daardoor niet gekrenkt wordt. *Eene vaste vrouw*, en een *vast man*, iemand, wiens gezondheid niet ligtelijk verstoord wordt. *Een vaste slaap*, een, die niet afgebroken wordt, en niet ligtelijk afgebroken worden kan. *Eene vaste gezondheid*, eene bestendige. *Een vaste geest*, een, die niet ligtelijk verleid wordt, een standvastige: *vernieuwt in het binnenste van mij eenen vasten geest*. BIJBELV. *Een vast karakter* is genoegzaam hetzelfde. *Eene vaste hand van breiden hebben* is, gemeenlijk vast werk vervaardigen. En *vast ineen* is, bij KIL., digt ineen gedrongen. Voor met andere dingen naauw en sterk verbonden, of zamenhangend, bezigt men *vast*, in: *de vaste sterren*, die aan het uitspansel vastgehecht schijnen. *Het vaste land*, *de vaste kust*, in tegenoverstelling van een daarvan afgescheiden eiland. *Vaste lucht*, die zich niet verheft. *Eene vaste kleur*, die niet ver-

ſchiet. *Eene vaste rots*, eene onwrikbare. *Een vaste tred*, die niet wankelt of uitglijdt, maar de voeten daar vestigt, waar men ze neerzetten wil. Vergelijk het gezegde bij *vastmaken*. In overeenkomst hiermede is *eene vaste hand*, en *eene vaste ſtem*, die geene onwillekeurige bewegingen maakt. *Eene vaste woning*, die aan zekere plaats verbonden is. *De vaste plaetſe uwer woninge.* BIJBELV. *Het eene wordt al vaster en vaster aan het andere.* *Vaste goederen* zijn het tegenoverſtaande van *roerende*. Ook is een *vast goed*, een onvervreemdbaar, dat bij uiterſten wille vast gemaakt is. *Vast geld* is, dat zonder achterblijven, ja op vast bepaalde tijden, inkomt. Zulke tijden zijn *vaste tijden*, *vaste dagen*. *Hij gaat hier dagelijks op een vast uur voorbij.* Zoo ook *bij iemand vast werk hebben*, zonder nu of dan te moeten uitſcheiden, voortdurend, onafgebroken werk hebben. *Het is vast, dat hij komt*, beduidt, het is zeker en gewis. *Ik ben vast van begrip, dat hij niet komen zal*, is evenveel als, dat begrip van mij wankelt niet. *Vast zijnde in het geloove* is, in den STATENBIJBEL, daarin niet wankelende. *Een vast geloof* is een onwankelbaar. En hetzelfde duidt men aan door *eene vaste hoop*, *een vast vertrouwen*, *eene vaste overtuiging*. *Een vast verbond*, *vaste beloften*, *vaste woorden*, *vaste redenen*, *vaste dingen*, zijn, die vast en zeker vervuld zullen worden. *Een Testament is vast in de dooden.* BIJBELV. *Een vast beſluit*, *een vaste regel*, is een onveranderlijke. *Een vaste knecht*, is een beſtendige. Spreekw., in de gemeenzame verkeering: *hij rijdt eene vaste ſchaats*, hij wankelt niet in het ſchaatsrijden, noch in andere dingen. *Het is nog zoo vast niet, als eene muts met zeven keelbanden*, men kan zich daarop niet verlaten. *Hij verkoopt al, wat los en vast is*, al zijne roerende en onroerende goederen. *Hij is aan het touwtje vast*, aan de zaak, waarmede hij zich ingelaten heeft, verbonden. Zie voorts *vastzijn*, enz. Van hier *vastelijk*, *vastheid*, *vastigheid*, *vest*, *vesten*, *vestigen*, *vesting*, enz. Zamenſtell.: *eerentvest*, of *eerendvest*, in het hoogd. *ehrenvest*, *edelvest*, en *fromm und vest*, drie titels van onderſcheidene ſoorten van edellieden, waarin *vest* de beteekenis van vast, ſterk, dapper heeft, *hemelvast*, *krukvast*, *maatvast*,

vast, *manvast*, *nagelvast*, *nootvast*, *onvast*, *paalvast*, *schriftuurvast*, *spijkervast*, *toonvast*, enz.

Vast, oulings ook *vest*, KERO, OTTFRID. *fest*. Hoogd., nederſ., zweed., deen., eng. *fast*, ijsl. *faſtur*, ſchijnt tot het hoogd. *faſſen*, en ons *vatten*, te behooren.

VAST, bijw., *vaster*, *vastst*. Volgens KIL. veel, zeer, grootelijks; in welken zin *vast*, in het eng. gebruikelijk is, en *vaste* reeds bij STRIJK. voorkomt, ja *fast* in het hoogd. oulings ook gebezigd werd; terwijl het eng. bijv. n. *vast*, fr. *vaste*, ital. *vasto*, lat. *vastus*, groot, wijd uitgebreid, beteekent. Volgens ADELUNG is dit bijw. evenzeer aan het bijv. n. *vast* verwant, als het bijw. *vast*; in de beteekenis van naauw, digt en ſterk ineen: *haal dien knoop zoo vast niet toe! Waarom bondt gij dien zak niet vaster toe! Stamp alles vast ineen. Wat is dat huis vast gebouwd! Nu bakt hij het brood nog vaster. Dat linnen is al te vast geweven*; of in den zin van onafgebroken: *wat ſlaapt hij vast!* intusſchen: *dat vast jammert om genade*. VOND.; *ik ben er vast mede begonnen. Hij gaat vast heen, en laat mij hier*; onwankelbaar: *gij grondde d'aard zoo vast door wijs beleid*. L. D. S. P. *Mag ik mij daarop vast verlaten. Kan ik er vast op aan? Ik had het vast verwacht. Hij gelooft het vast*; zeker en gewis: *zij komt vast. Er moet vast iets ongemeens gebeuren*; zoo, dat het zeker vervuld worden moet: *ik beloof het u vast*; zoo, dat er geene verandering in te wachten is: *ik heb het vast beſloten. Alles is vast bepaald*; met eenen naauwen en ſterken zamenhang: *hoe vast waren zij aan elkanderen verbonden!* ook eigenlijk: *Hem ſtrengelde aen 't korael van uwen mont zoo vast*. VOND. Zamenſtell.: *vastbakken*, en eene reeks van andere zamenſtellingen, waarover ſtraks nader, en bijzonderlijk.

VASTBAKKEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik bakte vast*, *heb* en *ben vastgebakken*. Van het bijw. *vast* en *bakken*. Bedr., al bakkende vasthechten: *gij bakt het eene brood aan het andere vast*. Onz., al bakkende vastgehecht worden: *het vleesch bakt aan de pan vast*. Ook anderzins onderling, of aan iets anders, verbonden worden: *het zal wel vastbakken*. Als men *vast*

 bak-

bakken voor digt ineen bakken bezigt, moet *vast* van *bakken* afgescheiden blijven.

VASTBINDEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik bond vast, heb vastgebonden.* Van *vast* en *binden.* Al bindende onderling, of aan iets anders, vasthechten: *zij werden aan elkanderen vastgebonden. Ik bond mijn paard aan eenen boom vast.*

VASTBLAZEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik blies vast, heb vastgeblazen.* Van *vast* en *blazen.* Al blazende verbinden: *het oor is aan de flesch vastgeblazen.*

VASTBLIJVEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik bleef vast, ben vastgebleven.* Van *vast* en *blijven.* Onderling verbonden blijven: *de zamengeplakte bladeren willen niet vastblijven.* Aan iets anders vastgehecht blijven: *nu zal de speld wel vastblijven.* In hechtenis, of onder eenig ander verband, blijven: *moet hij nog langer vastblijven? Uwe schapen ende uwe runderen sullen vaste blijven.* Bijbelv.

VASTBOEIJEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik boeide vast, heb vastgeboeid.* Van *vast* en *boeijen.* Al boeijende vastmaken: *zij werden aan elkanderen vastgeboeid. Boei hem aan den muur vast.*

VASTBRADEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik bried vast, heb* of *ben vastgebraden.* Van *vast* en *braden.* Bedr., al bradende vasthechten: *braad het vleesch niet aan den rooster vast!* Onz., al bradende vastgehecht worden: *het zit aan de pan vastgebraden.*

VASTDAG, zie *vastendag.*

VASTDOUWEN, zie *vastdrukken.*

VASTDRAAIJEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik draaide vast, heb vastgedraaid.* Van *vast* en *draaijen.* Al draaijende vastmaken: *draai de schroef ter dege vast.*

VASTDRIJVEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik dreef vast, heb* en *ben vastgedreven.* Van *vast* en *drijven.* Bedr., al slaande vasthechten: *drijf den nagel ter dege vast.* Onz., al drijvende vastraken: *het wrak dreef spoedig vast.*

VASTDRUKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik drukte vast, heb vastgedrukt.* Van *vast* en *drukken.* Al drukkende digt ineen dringen: *druk den grond rondom de planten vast.* Al drukkende ergens aan, in, of op, vastmaken: *druk de kurk niet vast! Het kind drukte zich*

aan

aan hare borst vast. In deze beteekenisſen kan *vastdouwen* ook gebezigd worden.

VASTE, z. n., vr., *der*, of *van de vaste*; meerv. *vasten*. Anders *vasten*. Bij Kil. *vastene*. De tijd, waarop men zich, uit Godsdienſtige beginſelen, van ſpijs, of van bijzondere ſoorten van ſpijs, onthoudt: *de vaste is haast ten einde. Om dat oock de vasten nu voorbij was.* Bijbelv. *Op den eerſten dagh van de vaste.* Hooft. Zamenſtell.: *vastenavond*, *vastengebed*, *vastenprediker*, *vastenſpijze*, enz.

Vaste, *vasten*, *vastene*, hoogd. *fasten*, opperd., deen. *faste*, zweed., Ottfrid. *fasta*, Kero. *fasten*, *fastunge*, eng. *fasting*, *fast*, angelſ. *faest*, komt van *vasten*.

VASTELAVOND, zie *vastenavond*.

VASTELAVONDEN, zie *vastenavond*.

VASTELIJK, bijw., zeker: *ick weet vastelick dat gijlieden den tijt uijtkoopt.* Bijbelv. Onwankelbaar: *vertrouwt gij daarop zoo vastelijk?* Zoo dat er geene verandering te wachten is: *want het is vastelick beſloten, het ſal geſchieden.* Bijbelv. Met eenen naauwen en ſterken zamenhang: *het eene kleefde vastelijk aan het andere.* Van *vast*.

VASTEN, onz. w., gelijkvl. *Ik vastte, heb gevast.* Zich van ſpijze onthouden: *ik heb den ganſchen dag gevast. Vastet voor mij, ende en etet noch en drincket niet in drie dagen.* Bijbelv. Zich, volgens de voorſchriften van deze of gene kerke, op gezette tijden, van bijzondere ſoorten van ſpijze onthouden: *daar is magere ſoep voor hen, die vasten moeten. Men kan daarnaar wel wachten, maar niet vasten*, beduidt, het zal nog wel wat aanhouden. Van hier, *vaste*, *vasten*, enz. Zamenſtell.: *vastdag*, *vastendag*, *vasttijd*, enz.

Vasten, Notk. ook *vâsten*, Ulphil. *fastan*, Ottfrid., hoogd. *fasten*, zweed., ijsl. *fasta*, eng. *fast*, angelſ. *faestan*, vries. *festje*, finl. *paaston*, wend. *postem*, komt van het goth. *fastan*, houden, waarnemen, waarvan men de ſporen in het angelſ. *aew fastan*, de inſtelling waarnemen, aantreft.

VASTEN, z. n., o., *des vastens*, of *van het vasten*; zonder meerv. Eigenlijk, de onbepaalde wijze van *vasten*. De daad van vasten, onthouding van ſpijs,

 uit

uit Godsdienstige beginselen: *zij hielden een vasten. David vastede een vasten.* BIJBELV. Voorts bestempelt men den vastentijd ook wel eens met den naam van *vasten*, die dan vr. is. Zie *vaste*. Zamenstell.: *vastendag*, *vastentijd*, enz. Van *vasten*.

VASTENAVOND, *vastelavond*, z. n. m., *des vastenavonds*, of *van den vastenavond*; meerv. *vastenavonden*. Van *vaste* en *avond*, met eene tusschenbeiden gevoegde N, die bij oude schrijvers, en ook hedendaags in de gemeenzame verkeering, vaak door eene L vervangen wordt. Eigenlijk, de avond voor den aanvang der vaste: *die de vastelavont een gans iaer is, gelijck hij ons eenen avont is.* D. HEINS. *'t Is toch alledaegh gien vastelavond.* BREDERO. Voorts de gansche tusschentijd tusschen Drie Koningen, en den aanvang der vaste, waarin de Roomschgezinden elkanderen plegen te vergasten: *in den vastenavond kom ik u bezoeken. Bij iemand vastelavond houden*, of *vastelavonden*, is hier en daar ten platten lande eenige dagen en nachten in den vastenavond bij hem doorbrengen: *ik kom een poosje bij u vastelavond houden*, of *vastelavonden*. Bij KIL. ook *vastelavend*, in het zweed. *fastelagen*, vries. *festeljoon*, hoogd. *fastenabend*, *fastnacht*, en, in de tweede beteekenis. *fastnachten*, zonder lidwoord, of *fasenacht*, opperd. *fasching*, beijer. *fasjangen*.

VASTENDAG, z. n., m., *des vastendags*, of *van den vastendag*; meerv. *vastendagen*. Van *vasten* en *dag*. Anders ook *vastdag*, van het werkw. *vasten* en *dag*. Een dag, waarop men zich van spijs onthoudt: *gij kunt uwe maag niet beter herstellen, dan door eens vastendag te houden.* Een dag, waarop men, volgens de voorschriften zijner kerke, vasten moet: *den vastendag plegtiglijk vieren. In des Heeren huys, op den vastendach.* BIJBELV.

VASTGAAN, onz. w., ongelijkvl. *Ik ging vast, heb vastgegaan.* Van *vast* en *gaan*. Zich verlaten, vertrouwen: *kan ik daarop genoegzaam vastgaan?*

VASTGIETEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik goot vast, heb vastgegoten.* Van *vast* en *gieten*. Al gietende verbinden: *het is daar aan vastgegoten.*

VASTGRIJPEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik greep vast, heb vastgegrepen.* Van *vast* en *grijpen*. Ter dege grijpen, aangrijpen: *ik greep de leuning vast, om staande*

te blijven. Voorts is *iemand vastgrijpen*, ook wel eens, hem gevangen nemen: *hij werd vastgegrepen.*

VASTGROEIJEN, onz. w., gelijkvl. *Ik groeide vast, ben vastgegroeid.* Van *vast* en *groeijen.* Al groeijende aan iets vastgehecht worden: *aan elkanderen vastgegroeide tweelingen.*

VASTHAKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik haakte vast, heb vastgehaakt.* Van *vast* en *haken.* Met eenen, of meer dan eenen, haak vastmaken: *haak mijnen mantel eens aan den rok vast.*

VASTHANGEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik hing vast, heb vastgehangen.* Van *vast* en *hangen.* Bedr., derwijze ergens aan hangen, dat het geen gevaar loope, om er af te vallen: *hang het toch ter dege vast.* Onz., op de gezegde wijze ergens aan gehangen zijn: *ik hoop dat het vasthangen moge.*

VASTHEBBEN, bedr. w., onregelm. *Ik had vast, heb vastgehad.* Van *vast* en *hebben.* Gegrepen hebben: *ik had haar bij den arm vast.* Overdragtelijk, begrepen, of diep genoeg in het geheugen ingeprent hebben: *hebt gij het wel vast?* Voorts is, *het niet vast hebben*, niet wel bij zijne zinnen zijn: *hij schijnt het niet vast te hebben.*

VASTHECHTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik hechtte vast, heb vastgehecht.* Van *vast* en *hechten.* Door aanhechting vastmaken: *het is daaraan vastgehecht.* Ook figuurlijk, van onstoffelijke dingen.

VASTHEID, z. n., vr., *der*, of *van de vastheid*; zonder meerv. Dat gene, uit hoofde waarvan iets met den bijvoegelijken naam van *vast*, in deszelfs onderscheidene zinnen, bestempeld worden kan: *de vastheid van het brood, laken, marmer*, enz. *De vastheid van iemands gestel, van zijnen geest, van zijn besluit*, enz.

VASTHOUDEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik hield vast, heb vastgehouden.* Van *vast* en *houden.* Het tegenoverstaande van loslaten: *heft den jongen op, ende houdt hem vast met uwe hant.* Bijbelv. Bijzonderlijk gevangen houden: *men hield hem vast, maar de overigen werden losgelaten.* Ondersteunen: *als u broeder sal verarmt zijn, so sult ghij hem vasthouden.* Bijbelv. Van levenlooze dingen, verhinderen, dat iets uit zijnen stand wijke: *breng een anker in dien muur, om hem vast te houden*, tot een houvast voor hem te verstrek-

 ken.

ken. Ook overdragtelijk, in ſtand houden: *de nederige van geeste ſal de eere vasthouden.* Bijbelv. In aandenken houden, en in acht nemen: *houdt vaste, dat ghij het bloet niet en etet.* Bijbelv. Wederkeeriglijk, zich door middel van iets, dat men gegrepen heeft, tegen vallen, wegzinken, enz. beveiligen: *hij hield zich aan een hout, 't welk wij hem toewierpen, vast, tot dat wij hem redden konden.* Ook figuurlijk: *ik hou mij vast aan 't geen gij hebt gezeid.* L. D. S. P. Voorts is, *zich vast houden*, in den Statenbijbel, zich zelven ſtijven, ſterken, bemoedigen, in: *want hij hielt ſich vast, als ſiende den onſienlicken.* En, in de gemeenzame verkeering: *zijn ſtuk wel vasthouden*, het wel verdedigen, op zijn regt blijven ſtaan. *Ergens aan vasthouden* is, overdragtelijk, zich daaraan verbinden: *houdt ghij noch vast aen uwe oprechticheijt?* Bijbelv. Van de gebiedende wijze van dit woord komt *houvast.* Zie *houvast.* Voorts wordt het deelw. *vasthoudend* als een bijv. naamw. gebruikt.

VASTHOUDEND, bijv. n., *vasthoudender*, *vasthoudendst.* Eigenlijk een deelw. van *vasthouden.* Karig, niet goedgeefsch: *het is een heel vasthoudend man.* Van hier *vasthoudendheid*, karigheid.

VASTIG, zie *vastigheid.*

VASTIGHEID, z. n., vr., *der*, of *van de vastigheid;* meerv. *vastigheden.* Van *vastig*, dat nog in *ſtandvastig* overig is. Somwijlen evenveel, als *vastheid: daer ſal van des ijſers vasticheijt in ſijn.* Bijbelv. Voorts ook al het gene dient, om zekerheid voor iets te geven: *ik moet er vastigheid voor hebben;* en vaste goederen: *hij bezit geene vastigheden;* of vaste, wel verſterkte plaatſen: *hij heeft de vasticheden der dochter Juda afgebroken.* Bijbelv.

VASTKETENEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik ketende vast, heb vastgeketend.* Van *vast* en *ketenen.* Met ketenen vastmaken: *zij waren aan elkanderen vastgeketend.*

VASTKLAMPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik klampte vast, heb vastgeklampt.* Van *vast* en *klampen.* Met eenen, of meer, klampen vastmaken: *het zit daaraan vastgeklampt. Zich vastklampen*, zegt men van een ſchip, of deszelfs beſtuurders: *het Hollandſche admiraalſchip klampte zich aan het Engelſche vast. Toen wij ons aan den vijand vastgeklampt hadden, ſprongen wij over.*

VAST-

VASTKLEVEN, onz. w., gelijkvl. *Ik kleefde vast, ben vastgekleefd.* Van *vast* en *kleven.* Eigenlijk, door eene taaije vochtigheid aan iets verbonden worden: *het zal wel vastkleven.* Voorts ook, anderzins met iets zamenhangen: *het kind bleef aan mijnen hals vastgekleefd;* en nog overdragtelijker: *ik kleve vast aen uwe getuijgenisfen.* BIJBELV.

VASTKLINKEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik klonk vast, heb vastgeklonken.* Van *vast* en *klinken.* Al klinkende vastmaken: *klink den nagel vast in den muur!* Anders *vastkloppen* en *vastslaan.*

VASTKLOPPEN, zie *vastklinken.*

VASTKLUISTEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik kluisterde vast, heb vastgekluisterd.* Van *vast* en *kluisteren.* Eigenlijk, met kluisters verbinden: *hij zit met den hals aan den muur vastgekluisterd.* Overdragtelijk, naauw en onverbrekelijk aan iets hechten: *hunne zielen werden door de hartelijkste liefde aan elkanderen vastgekluisterd.*

VASTKNELLEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik knelde vast, heb vastgekneld.* Van *vast* en *knellen,* Iets derwijze knellen, dat het vastzitte: *ik heb mijn kleed tusschen de deur vastgekneld. Het schip zat in den mond der haven vastgekneld.*

VASTKNEVELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik knevelde vast, heb vastgekneveld.* Van *vast* en *knevelen.* Al knevelende vastmaken: *men knevelde zijne handen op zijnen rug aan elkanderen vast.*

VASTKNIJPEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik kneep vast, heb vastgeknepen.* Van *vast* en *knijpen.* Iets derwijze knijpen, dat het vastzitte: *knijp het linnen met de knijpers aan de lijn vast, op dat het er niet afwaaije!*

VASTKNOOPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik knoopte vast, heb vastgeknoopt.* Van *vast* en *knoopen.* Met eenen knoop verbinden: *waarom het touw niet beter vastgeknoopt?*

VASTKOPPELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik koppelde vast, heb vastgekoppeld.* Van *vast* en *koppelen.* Al koppelende verbinden: *hij kan er niet af, zoo wel heeft men hem aan haar vastgekoppeld.*

VASTKRUIJEN, onz. w., gelijkvl. *Ik kruide vast, ben vastgekruid.* Van *vast* en *kruijen.* Dit woord gebruikt

bruikt men van het ijs, wanneer deszelfs schotsen zich derwijze op elkanderen schuiven, dat zij eenen onbewegelijken ijsdam vormen: *het ijs begint reeds vast te kruijen.*

VASTLAKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik lakte vast, heb vastgelakt.* Van *vast* en *lakken.* Met lak vasthechten: *het zit er op vastgelakt.*

VASTLEGGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik leide vast, heb vastgeleid, of gelegd.* Van *vast* en *leggen.* Iets derwijze leggen, dat het niet van stand verandere: *het boek glijdt van den lessenaar; Gij hebt het niet vastgelegd.* Aan den band leggen: *men gaf bevel, om alle honden vast te leggen.*

VASTLIGGEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik lag vast, heb vastgelegen.* Van *vast* en *liggen.* In eenen stand liggen, die niet ligtelijk verandert: *het schip lag tusschen twee andere schepen vast.* Aan den band liggen: *als de hond niet vastligt, is hij vrij gevaarlijk.*

VASTLIJMEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik lijmde vast, heb vastgelijmd.* Van *vast* en *lijmen.* Met lijm vastmaken: *het is er niet goed aan vastgelijmd.*

VASTLOOPEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik liep vast, ben vastgeloopen.* Van *vast* en *loopen.* Derwijze loopen, dat men stuite: *als gij dien weg verder volgt, loopt gij eindelijk vast.* Hetzelfde wordt ook wederkeeriglijk uitgedrukt door *zich vastloopen.*

VASTMAKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik maakte vast, heb vastgemaakt.* Van *vast* en *maken.* Evenveel hoe ergens aan verbinden: *daerna maeckt hij 't vast met nagelen.* Bijbelv. Maar *vast* moet van *maken* afgescheiden blijven, als men *vast maken* gebruikt voor onwankelbaar maken: *ghij hebt de aerde vast gemaeckt, ende sij blijft staen.* Bijbelv. *Maak in uw woord mijn treden sterk en vast!* L. D. S. P. Voor duchtig maken: *om uwe roepinge ende verkiesinge vast te maken.* Bijbelv. Voor versterken: *die stad wordt vast gemaakt.* Voor onvervreemdbaar maken: *hij heeft haar erfdeel bij uitersten wille vast gemaakt.* Voor digt en ondoordringbaar maken: *de bakker moet het brood zoo vast niet meer maken.* Zie *vastbakken.*

VASTMETSELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik metselde vast,*

vast, *heb vastgemetſeld*. Van het bijw. *vast* en *metſelen*. Door metſelwerk verbinden: *is de toren niet aan de kerk vastgemetſeld*. Door metſelwerk inſluiten: *het was eene der wreedſte ſtraffen van den ouden tijd, dat men iemand tusſchen vier muren vastmetſelde*.

VASTNAAIJEN, bedr. w. gelijkvl. *Ik naaide vast, heb vastgenaaid*. Van *vast* en *naaijen*. Met naald en draad vasthechten: *wie heeft het daaraan vastgenaaid? Naai het ter dege vast*.

VASTNAGELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik nagelde vast, heb vastgenageld*. Van *vast* en *nagelen*. Anders *vastſpijkeren*. Met ſpijkers, of nagels, vastmaken: *Debora nagelde Siſera aan den grond vast*.

VASTNESTELEN, wederk. w., gelijkvl. *Ik nestelde mij vast, heb mij vastgenesteld*. Van *vast* en *nestelen*. In eenen verachtelijken zin, ergens een vast verblijf nemen: *er moet gezorgd worden, dat dat geſpuis zich hier niet vastnestele*.

VASTPAKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik pakte vast, heb vastgepakt*. Van *vast* en *pakken*. Iets derwijze pakken, dat het niet ligt van ſtand verandere: *pak het aardewerk wel vast*.

VASTPEKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik pekte vast, heb vastgepekt*. Van *vast* en *pekken*. Met pek vasthechten: *het is, als of hij aan zijnen ſtoel vastgepekt was*; anders: *hij heeft pek aan zijn gat*; zie *pek*.

VASTPLAKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik plakte vast, heb vastgeplakt*. Van *vast* en *plakken*. Al plakkende verbinden: *het is er aan vastgeplakt*.

VASTPLEISTEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik pleisterde vast, heb vastgepleisterd*. Van *vast* en *pleisteren*. Met eene pleister vastmaken: *het wiekje moet op de wonde vastgepleisterd worden*.

VASTPLUGGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik plugde vast, heb vastgeplugd*. Van *vast* en *pluggen*. Met pluggen vastmaken: *de achterlap is niet behoorlijk vastgeplugd*.

VASTPRANGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik prangde vast, heb vastgeprangd*. Van *vast* en *prangen*. Iets derwijze ergens op of in prangen, dat het vastrake: *gij kunt het er niet doorkrijgen, maar wel vastprangen*.

VASTRAKEN, onz. w., gelijkvl. *Ik raakte vast, ben vastgeraakt*. Van *vast* en *raken*, geraken. In eenen ſtand

ſtand geraken, die niet ligt verandert: *het ſchip raakte vast.* Ergens aan vastgehecht worden: *onze boegſpriet raakte in des anders wand vast.* Figuurlijk, in de onmogelijkheid geraken, om voort te ſpelen, voort te ſpreken, enz.: *als gij zoo voortdamt, zult gij welhaast vastraken. Hij werd met de zaak verlegen, en begon vast te raken.*

VASTREDENEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik redeneerde vast, heb vastgeredeneerd.* Van *vast* en *redeneren.* Iemand, of zich, door redeneren, in verlegenheid brengen: *gij redeneert u al meer en meer vast.*

VASTRIJDEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik reed vast, heb* en *ben vastgereden.* Van *vast* en *rijden.* Bedr., iets derwijze rijden, dat het vastrake: *laat hij de koets in dat gedrang toch niet vastrijden!* Ook wederkeeriglijk: *hij reed zich tusſchen al de rijtuigen vast.* Voorts is, *zich zelven vastrijden*, derwijze rijden, dat men ſtuite: *als gij dien weg inſlaat, rijdt gij u zelven vast.* En dit wordt ook, onzijdiglijk, door *vastrijden* uitgedrukt: *aan het einde van die ſtraat zult gij vastrijden.*

VASTRIJGEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik reeg vast, heb vastgeregen.* Van *vast* en *rijgen.* Al rijgende verbinden: *daar is een draad, om de paarlen daaraan vast te rijgen.*

VASTRIJPEN, onz. w., gelijkvl. *Ik rijpte vast, ben vastgerijpt.* Van *vast* en *rijpen.* Door den rijp ergens aan vastgehecht worden: *het zal er aan vastrijpen.*

VASTROEIJEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik roeide vast, heb vastgeroeid.* Van *vast* en *roeijen.* Iets derwijze roeijen, dat het vastrake: *men roeide de boot op de banken vast.* Ook wederkeeriglijk: *draagt zorg, dat gij u zelven niet vastroeit!*

VASTSCHROEIJEN, onz. w., gelijkvl. *Ik ſchroeide vast, ben vastgeſchroeid.* Van *vast* en *ſchroeijen.* Al ſchroeijende ergens aan vastraken: *het vleesch zat aan den rooster vastgeſchroeid.*

VASTSCHROEVEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik ſchroefde vast, heb vastgeſchroefd.* Van *vast* en *ſchroeven.* In of met eene ſchroef vastmaken: *ſchroef het ter dege vast.*

VAST-

VASTSCHUIVEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik schoof vast*, *heb* en *ben vastgeschoven*. Van *vast* en *schuiven*. Iets derwijze schuiven, dat het vastrake: *zoo doende zult gij de lade vastschuiven*. Ook wederkeeriglijk: *het ijs schuift zich vast*. En in het damspel, zoo schuiven, dat men niet meer schuiven kan: *hij heeft zich vastgeschoven*.

VASTSLAAN, zie *vastklinken*.

VASTSMEDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik smeedde vast*, *heb vastgesmeed*. Van *vast* en *smeden*. Al smedende vastmaken: *het moet er aan vastgesmeed worden*.

VASTSOLDEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik soldeerde vast*, *heb vastgesoldeerd*. Van *vast* en *solderen*. Met soldeersel vasthechten: *laat het er aan vastsolderen*.

VASTSPELDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik speldde vast*, *heb vastgespeld*. Van *vast* en *spelden*. Met eene speld vastmaken: *speld mijnen halsdoek van achteren vast*.

VASTSPIJKEREN, zie *vastnagelen*.

VASTSPITTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik spittede vast*, *heb vastgespit*. Van *vast* en *spitten*. Iets met de punt van een werktuig, waarmede men het doorboort, ergens aan vasthechten: *hij poogde hem aan den wand vast te spitten*.

VASTSTAAN, onz. w., ongelijkvl. *Ik stond vast*, *heb vastgestaan*. Van *vast* en *staan*. In eenen stand verkeeren, die niet ligt verandert: *het wil niet vaststaan*. Ook oneigenlijk: *die starcke minne*, *die tusschen hem* (*hen*) *beijde stonde zo vast*. DER MINNEN LOEP. *Dees gront staet vast*. VOND. *Die vast staet in sijn herte*. BIJBELV. Intusschen blijft *vast* evenzeer van *staan* afgescheiden, als van vele andere werkwoorden, in: *hoe vast staat het dan? Het kan niet te vast staan*. Hier moet *vast staan*, evenmin aaneen geschreven worden, als *vaster staan*, in: *kan het nog niet wat vaster staan?* Van hier *vastslandig*, bij KIL., en *stavast*. Zie *staan*.

VASTSTEKEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik stak vast*, *heb vastgestoken*. Van *vast* en *steken*. Bedr., iets al duwende in eenen stand brengen, die niet ligt verandert: *waarom hebt gij dien bloemstok daar niet beter vastgestoken?* Iets met een puntig werktuig, dat men daardoor duwt, vastmaken: *die haarlok is niet be-*

behoorlijk vastgestoken. Of het met eene naald en draad losjes aaneen hechten: *steek het maar wat vast!* Eindelijk beteekent *vaststeken*, onz. ergens vast ingeduwd zijn: *mijne schoen bleef in de klei vaststeken.*

VASTSTELLEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik stelde vast, heb vastgesteld.* Van *vast* en *stellen.* Iets derwijze plaatsen, dat het niet wankele: *de berch sal vastgestelt zijn op den top der bergen.* Bijbelv. Tegen wankelen beveiligen: *krommende knien hebt ghij vastgestelt.* Bijbelv. Overdragtelijk, voor eene onwraakbare waarheid houden en uitgeven: *ik stel vast, dat het ondoenlijk is.* Vast besluiten, vastelijk voornemen, of bepalen: *het blijft dan vastgesteld.* Van hier *vaststelling*, vaste bepaling: *door vaststelling van dag en uur.*

VASTSTELLING, zie *vaststellen.*

VASTSTIKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik stikte vast, heb vastgestikt.* Van *vast* en *stikken.* Met stiksteken vasthechten: *stik het daar aan vast!*

VASTSTOPPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik stopte vast, heb vastgestopt.* Van *vast* en *stoppen.* Al stoppende vastmaken: *gij moet de ruiten ter dege vaststoppen!*

VASTSTRIKKEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik strikte vast, heb vastgestrikt.* Van *vast* en *strikken.* Al strikkende vasthechten: *wilt gij dat lintje eens vaststrikken?*

VASTSTUREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik stuurde vast, heb vastgestuurd.* Van *vast* en *sturen.* Een vaartuig derwijze sturen, dat het vastrake: *als gij zoo voortstuurt, zult gij het schip vaststuren.*

VASTSTUWEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik stuwde vast, heb vastgestuwd.* Van *vast* en *stuwen.* Al stuwende vastknellen: *de pakgoederen moeten ter dege vastgestuwd worden.*

VASTTIMMEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik timmerde vast, heb vastgetimmerd.* Van *vast* en *timmeren.* Door timmerwerk verbinden: *de loots is aan het huis vastgetimmerd.*

VASTTRAPPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik trapte vast, heb vastgetrapt.* Van *vast* en *trappen.* Anders *vasttreden.* Al trappende vast ineen, of digt en ondoordringbaar maken: *trap de aarde rondom de poten vast!*

VASTTREDEN, zie *vasttrappen.*

VASTVAREN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik voer vast, heb* en *ben vastgevaren.* Van *vast* en *varen.* Bedr., iets derwijze varen, dat het vastrake: *een schip vastvaren.* Ook wederkeeriglijk: *hij heeft zich daar vastgevaren.* Onz., al varende vastraken: *draagt zorg, dat gij niet vastvaart!*

VASTVLECHTEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik vlocht vast, heb vastgevlochten.* Van *vast* en *vlechten.* Al vlechtende vastmaken: *het is daaraan vastgevlochten.*

VASTVRIEZEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik vroor vast, ben vastgevroren.* Van *vast* en *vriezen.* Door de vorst ergens aan vastgehecht worden: *het zal er aan vastvriezen.* Door de vorst in zijnen loop gestuit worden: *het schip ligt er vastgevroren.*

VASTWAAIJEN, onz. w., gelijkvl. *Ik waaide vast, ben vastgewaaid.* Van *vast* en *waaijen.* Door den wind ergens aan vastgehecht worden: *er zit een doek aan gindsche doornhegge vastgewaaid.*

VASTWASSEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik wies vast, ben vastgewassen.* Van *vast* en *wassen.* Al wassende ergens aan vastgehecht worden: *het is er aan vastgewassen.*

VASTWERKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik werkte vast, heb vastgewerkt.* Van *vast* en *werken.* Iets derwijze bewerken, dat het ergens aan vast worde: *waarom het eene niet aan het andere vastgewerkt?* Voorts is *zich vastwerken*, derwijze werken, dat men door uitwendige beletselen verhinderd worde, om daarin voort te gaan: *ziet gij niet, dat het schip zich al meer en meer vastwerkt? Hij heeft zich, met al zijn gewoel en gewroet, volkomen vastgewerkt.*

VASTWEZEN, zie *vastzijn.*

VASTWOELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik woelde vast, heb vastgewoeld.* Van *vast* en *woelen.* Door omwoeling vastmaken: *het is daaraan vastgewoeld.* Voorts is *zich vastwoelen*, ook, zich door woelen vastwerken; zie *vastwerken.*

VASTWRINGEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik wrong vast, heb vastgewrongen.* Van *vast* en *wringen.* Al wringende vastmaken: *hij heeft eenen verkeerden sleutel in het slot vastgewrongen.*

VASTZEILEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik zeilde vast, heb* en *ben vastgezeild.* Van *vast* en *zeilen.* Bedr., een zeilend vaartuig vast doen zitten: *hij heeft zijn ſchip vastgezeild.* Ook wederkeeriglijk: *hij heeft zich vastgezeild.* Onz., al zeilende vastraken: *toen zij op de zuiderhaaks vastgezeild waren.*

VASTZETTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik zettede vast, heb vastgezet.* Van *vast* en *zetten.* In eene onwankelbare ſtelling brengen: *ik en ſal niet wankelen in eeuwigheijt. Want, Heere! gij had mijnen berg door uwe goetgunſtigheijt vastgeſet.* Bijbelv. *Gij moet dien paal beter vastzetten.* Ook van de trekken des gelaats: *hij hielt ſijn geſichte ſtaende, ende ſettedet vast.* Bijbelv. Gevangen zetten: *hij werd om ſchulden vastgezet.* Iemand in zijne woorden vangen: *ik zettede hem zoo vast, dat hij geen woord meer ſpreken kon.* In het ſchaken; of dammen, de ſtukken van zijne partij bewegingloos maken: *zoo doende kunt gij zijnen dam vastzetten.*

VASTZIJN, onz. w., ongelijkvl. *Ik was vast, ben vast geweest.* Ook *vastwezen.* Van *vast* en *zijn.* Ergens aan verbonden zijn: *de ſteel moet aan den bijl vastzijn. Aan het touwtje vastzijn*, zie *vast. Ik weet niet waar het einde daarvan vastis*, ik doorzie den zamenhang en het beloop daarvan niet. *Er zal niet weinig daaraan vastzijn*, er zal daartoe niet weinig vereischt worden.

VASTZITTEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik zat vast, heb vastgezeten.* Van *vast* en *zitten.* In eene ſtelling zitten, die niet ligt verandert: *als gij te paard rijden wilt, moet gij leeren vastzitten.* In zulk eene ſtelling verkeeren, over het algemeen: *er zit hem een brok in de keel vast. Het voorſchip vast ſittende bleef onbewegelick.* Bijbelv. Gevangen zitten: *hoe velen zitten er nog vast?* In zijne woorden gevangen zijn: *hij zat welhaast vast.*

VASTZWACHTELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik zwachtelde vast, ben vastgezwachteld.* Van *vast* en *zwachtelen.* Met eenen zwachtel vasthechten: *de pleister is er op vastgezwachteld.*

VAT, z. n., o., *des vats*, of *van het vat*; meerv. *vaten.* Verkleinw. *vaatje.* Volgens Tuinman, en Kil., eigenlijk, de algemeene naam van al, wat iets vatten, of

of bevatten, kan, een ſchip, een huis, een tempel, enz. niet uitgezonderd: *des Tempels groote vat.* Maasdam. *Alle kleijne vaten, van de vaten der bekers af, selfs tot alle de vaten der flesſchen.* Bijbelv. Ja, in navolging van het gebruik van het gr. σκευος, in denzelfden Statenbijbel, ook een kleed: *hij sagh den hemel geöpent, ende een seker vat tot hem nederdalen, gelijck een groot linnen laken, aen de vier hoecken gebonden.* Voorts is een *vat ter eere*, of *ter oneere*, aldaar, een ſtuk huisraad, dat tot eere gehouden, óf tot de geringſte diensten gebruikt wordt. Een *uytverkoren vat*, een werktuig, dat boven andere tot uitnemende diensten gekozen wordt. Door *aarden vaten*, worden, figuurlijk, broze ligchamen aangeduid, in: *wij hebben desen schat in aerden vaten.* Het *vrouwelijcke vat* is de vrouw, in: *den vrouwelijcken vate, als het swackste, eere gevende.* Voorts heeft *vat* de voorgemelde algemeene beteekenis nog hedendaags in *vaten wasſchen*, en in de zamenſtell.: *vaatdoek*, *vaatwater*, *drinkvat*, *hoosvat*, *inktvat*, *koelvat*, *reukvat*, *wierookvat*, *zoutvat*, enz. Maar nog veel gebruikelijker is *vat*, in de beteekenis van gekuipte ton: *de goederen waren in vaten gepakt. Het vat lekt*, of *is lek. De bodem valt uit het vat. Het beroemde vat van Heidelberg.* Spreekw., *het is uit paters vaatje*, het is van het beste; zie *pater. Dat in het vat is zuurt niet*, het zal ten zijnen tijde wel te regt komen. *Iemand uit een ander vaatje tappen*, hem anders, dan te voren, toeſpreken, of behandelen. *Het kan in geene vaten gegoten worden*, het kan niet goed gemaakt worden. *In hoe veel vaten zal hij dat nu wel gieten*, op welke wijze, en door welke middelen, zal hij dat nu trachten goed te maken? Daarenboven is *vat* ook meermalen zoo veel van het een of ander, als er in een kleiner of grooter vat gaat. Dus bedraagt *een vat wijn*, vier okshoofden; *een vat bier*, eene bepaalde hoeveelheid daarvan; en vindt men in den Statenbijbel *hondert vaten olie*, en bij Kil., *vat korens*, *twee veertelen.* Van hier *vaatsch*, *vaten*. Zamenſtell.: *vaatdoek*, *vaatgeld*, *vaathout*, *vaatwasſcher*, *vaatwaschſter*, *vaatwater*, *vaatwerk*, *vatebender*, nederſ. *vatebinder*, hoogd. *faszbinder*, Kil. *vatbinder*, kuiper; *vatſpoelſel*, Kil. *vatſpuel*, *vaetſpuel*,

ſpuel, — *vatvuil*, dat vuil van het vat naar zich getrokken heeft, en daarnaar ſmaakt: *dat bier is vatvuil*, enz. *Aschvat*, *biervat*, *botervat*, *drinkvat*, *edikvat*, *hoosvat*, *inktvat*, *kaasvat*, *koelvat*, *lekvat*, *oestervat*, *offervat*, *olievat*, *reukvat*, *rijstvat*, *ſpoelvat*, *ſtijfſelvat*, *ſtroopvat*, *tabaksvat*, *voedervat*, *vuilnisvat*, *waschvat*, *watervat*, *wierookvat*, *wijnvat*, *zeepvat*, *zoutvat*, enz.

Vat, in deszelfs voorgemelde algemeene beteekenis, in het lat. *vas*, ital., ſp. *vaſo*, fr. *vaſe*, eng. *vesſel*, wallis. *ffettan*, Ottfrid. *fasz*, Kero *faz*, in die van eene gekuipte ton, hoogd. *fasz*, pool. *faſa*, deen. *fade*, zweed., eng. *fat*, angelſ. *fat*, *fata*, *faet*, vries. *fet*, komt van *vatten*, bevatten, zie *vatten*.

VAT, z. n., m., *des vats*, of *van den vat*; zonder meerv. Dat gene, waarbij men iets vatten kan, deszelfs greep, handvat, of handvatſel, bij Kil. *vatſel*: *er is geen vat aan. Ik weet er geenen vat aan te krijgen.* Overdragtelijk, is, *ergens vat aan hebben*, daaromtrent iets kunnen ondernemen. *Gij hebt geenen den minſten vat aan mij*, gij kunt mij niets deren. Zamenſtell.: *handvat*. Van *vatten*.

VATBAAR, bijv. n. en bijw. *vatbaarder*, *vatbaarst*. Anders *bevatbaar*, *bevattelijk*, en *vattelijk*. In het hoogd. *faszlich*. Van *vatten*. Zie *baar*. Dat gevat kan worden, dat zich ligtelijk vatten, bevatten, begrijpen, laat: *die zaak is voor mij niet vatbaar*. Halma. Als bijw., zoo, dat men het ligtelijk bevatten kan: *hij ſchrijft zeer vatbaar en duidelijk*. Intusſchen bezigt men voor dit alles liever *bevattelijk*, en gebruikt men *vatbaar* daarentegen voor al, wat vatten kan: *hij is niet heel vatbaar*, niet zeer vlug van bevatting. *Vatbaar voor goede indrukken*, geſchikt, om dezelve te ontvangen. *Vatbaar voor verbetering*, daarvoor geſchikt. *Voor de eeuwige zaligheid vatbaar*, geſchikt, en rijp. Van hier *vatbaarheid*, bij Halma, bevattelijkheid, anders geſchiktheid, en vermogen van bevatting: *ik bemerk in hem weinig vatbaarheid daarvoor. Naar de vatbaarheid van het kinderlijk verſtand afgemeten.* Zamenſtell.: *onvatbaar*, *onvatbaarheid*.

VATBAARHEID, zie *vatbaar*.

VATBINDER, zie *vat*, z. n., o.

VATEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vaatte*, *heb gevaat*. In

vaten doen: *het bier is gisteren eerst gevaat. Oock den wijn, van den goeden helt Acestes op den oever van Sicilie gevaet.* VOND. *Vaet den ouden wijn in tonnen!* COORNHERT. Voorts wordt dit woord bij KIL., en in den STATENBIJBEL, met *vatten* verwisseld: *dat oock selfs de plaetsen ontrent de deure haer niet meer en konden vaten.* BIJBELV. Zoo ook bij VOND.: *gij vorsten, luystert toe, en wilt dees leeringh vaten.* En bij H. DE GR.: *omdat de maten niet meer en konden vaten.* Van *vat*, en daarmede van *vatten.*

VATSEL, zie *vat*, z. n., m.

VATSPOELSEL, zie *vat*, z. n., o.

VATTELIJK, zie *vatbaar.*

VATTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vattede, heb gevat.* Eigenlijk, met de hand grijpen, *hij vattede het met beide handen. Doe streckte hij sijne hant uijt, ende vattese.* BIJBELV. Ook met de vingeren: *zoo veel, als men met drie vingeren vatten kan.* En met andere ledematen: *vat het met de tanden! Quam daer een adder uijt door de hitte, ende vattede sijne hant.* BIJBELV. Of door middel van werktuigen: *met de vork, met de tang,* enz. *vatten.* Voorts, in zich hebben, zoo als eene hand, welke iets vat, bevatten, in den eigenlijksten zin van dit woord: *dat vat kan al dien wijn niet vatten. Dat oock de werelt selve de geschreven boecken niet en soude vatten.* BIJBELV. Bevatten, in den zin van verstaan: *iemands meening vatten. Ik hoop, dat gij het vatten moogt. Die dit vatten kan, vatte het.* BIJBELV. Met de ooren, of andere ledematen, derwijze gewaarworden, dat men het hoore, gevoele, enz.: *mijn oore heeft een weijnichsken daervan gevat.* BIJBELV. *Vatten den slagh,* daardoor getroffen worden, bij KIL. Door middel van omvatting vasthouden: *een edelgesteente in goud of zilver vatten. De strick sal hem bij de versene vatten.* BIJBELV. *Ergens aan vatten,* is in den STATENBIJBEL daaraan vasthechten: *dese strickiitskens vatteden d'eene aen d'andere. Iemand vatten,* is meermalen hem vangen, gevangen nemen: *er is al weder een dief gevat. De boose en vattet hem niet.* BIJBELV. Oul., was de tweede persoon *vaat: vaet ons die cleyne vosfekijns.* BIJB. 1477. *Iemand in zijne woorden vatten,* is evenveel als hem daarin *vangen: sij en kon-*

konden hem in sijn woort niet vatten. Bijbelv. Waar men ook nog vindt: *wanneer een vijer uijtgaet, ende vatt de doornen*, terwijl wij daarentegen hedendaags van dingen, die door vuur aangetast worden, zeggen, dat *zij vuur vatten;* eene spreekwijze, welke wij voorts ook nopens menschen bezigen, die in drift geraken: *gij vat ook aanstonds vuur. Vlam vatten* is in vlam geraken. *Den kneep vatten* is, het fijne van een gezegde, enz. bemerken en doorzien. *Iets bij de hand vatten*, is aanvangen, om zich daarmede onledig te houden: *ik dien iets bij de hand te vatten, om mijn inkomen te vergrooten. Iemand bij de hand vatten* is, in den Statenbijbel, evenveel, als *deszelfs regterhand vatten*, hem ondersteunen: *Godt en sal den oprechten niet verwerpen; hij en vatt ook de boosdoenders niet bij de hant. Iemand bij zijn woord vatten*, is, op de vervulling van dat woord aandringen. *Iemand bij zijn zwak vatten*, beduidt, zich zijn zwak te nutte maken. *Iemand bij den neus vatten*, beteekent, hem verschalken. *Iemand om den hals vatten*, hem omhelzen. *Iemand bij den kop vatten*, is, hem pakken, in hechtenis nemen. *Iets bij den kop vatten*, is, het opvatten: *waarom vat gij geen boek bij den kop? Ergens post vatten*, is, zich daar plaatsen en vestigen. *Moed vatten*, is evenveel als *moed grijpen*, of *scheppen*. In overeenkomst hiermede zegt men ook wel eens *schrik, afkeer*, enz. *vatten: so worde ick beroert, ende mijn vleesch heeft een grouwen gevattet.* Bijbelv. *Iets vatten*, is ook iets begrijpen, verstaan: *hij vat het nog niet.* Ook in iets bedreven worden: *hij zal het schrijven wel vatten.* Onzijdiglijk, is *vatten*, van enten, en verplante gewassen, beginnen te groeijen: *ik weet niet, of die boom daar wel vatten zal.* Eindelijk is *ergens op gevat*, daaromtrent wel bij de hand, of daarop wel afgerigt, daartoe bekwaam, voorbereid; volgens Adelung, uit kracht van de beteekenis van zich bereiden, in welke *sih fazzon* bij Ottfrid. voorkomt; of in overeenkomst met het hoogd. *sich fassen*, zich van verstrooijing, aandoening, enz. herstellen, zijne tegenwoordigheid van geest hernemen; welk laatste ons boven de gissing van Adelung behaagt, omdat *op alles gevat zijn*, meer tegenwoordigheid van geest, dan voorbereiding, aanduidt. Behalve dit *gevat*, komt van *vatten*,

ten, *vat*, enz. *vatbaar*, *vattelijk*, *vatsel*, *vatzaam*. Zamenstell.: *aanvatten*, *bevatten*, *hervatten*, *opvatten*, *vervatten*, *zamenvatten*, enz.

Vatten, KIL., nederf. *vaten*, deen. *fade*, en *fatte*, zweed. *fatta*, hoogd. *fassen*, OTTFRID. *faszon*, komt van het oude *vaan*, zie *vangen* en *vadem*.

VATVUIL, bijv. n. en bijw., *vatvuiler*, *vatvuilst*. Van *vat* en *vuil*. Naar het vat smakende: *vatvuilbier*. Als bijw., zoo, dat de vuilheid van het vat er in merkbaar is: *dat bier smaakt vatvuil*. Nederf. *vatvuul*, hoogd. *faszfaul*.

VATZAAM, bijv. n., *vatzamer*, *vatzaamst*. Bij HALMA, in staat, om te vatten, te bevatten, in den eigenlijken zin van het woord: *de kerk is niet vatzaam voor zulk eene tallooze menigte*. Intusschen drukt men dit hedendaags veelal uit door *groot genoeg*, enz.

VECHT, z. n., vr., *der*, of *van de vecht*; zonder meerv. De eigennaam van een bekend riviertje van ons land: *de stroomgodt van de vecht*. HOOFT. *De voorspellinge van de vecht*. VOND. Zamenstell.: *vechtnimf*, *vechtstroom*, *vechtzigt*, enz.

VECHTACHTIG, bijv. n. en bijw., *vechtachtiger*, *vechtachtigst*. Van *vechten* en *achtig*, zie *achtig*. Genegen tot vechten: *die jongen is vreesselijk vechtachtig*. Van hier *vechtachtigheid*.

VECHTEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik vocht*, *heb gevochten*. Kampen, strijden: *er wordt met vuisten gevochten*. *Zij vechten als leeuwen*. *Zie die hanen eens vechten! Men vocht met den degen*, *met schietgeweer*, enz. *Tegen elkanderen*, *voor haardsteden en altaren*, *om roem en glorie*, *vechten*. *Om d'eer met onzen Rijn wil vechten*. VOND. *Als hij gevochten hadde met de Sijriers van Mesopotamien*; BIJBELV.; in plaats van *tegen de Sijriers*; want het voorwerp, dat bevochten wordt, vordert eigenlijk het voorzetsel *tegen*; en *met iemand vechten*, is zulks in zamenspanning, in vereeniging, met hem doen: *de kans begunstight hun*, *die met Gods Veltheer vechten*. VOND. — *Vechten hand teghen hand* is bij KIL. in eenen tweestrijd vechten. *Vechtender hand* wordt als een bijw. gebruikt, voor *al vechtende*. *Er wordt zwaar gevochten* beduidt, er valt een zwaar gevecht voor. *Leven om leven vechten* is derwijze kampen, dat een van beide sneuvelen moet.

Woedend vechten, *bloedig vechten*, *moedig vechten*, *dapper vechten*, zijn bekende uitdrukkingen. *Tegen de beesten vechten*, was oulings in de Romeinsche heerschappij, in openbare schouwburgen, het werk van veroordeelden, die het leven zelden daaraf droegen: *soo ick, na den mensche, tegen de beesten gevochten hebbe te Ephesen*. BIJBELV. Spreekw.: *als twee honden om een been vechten*, *loopt een derde daarmede heen*, dikwijls bevoordeelt zich een derde grootelijks met den strijd van twistende partijen. *Ik wil liever tegen hem eten*, *dan tegen hem vechten*, ik vecht ongaarne tegen hem. *Tegen zijne eigene schaduw vechten*, een ingebeeld leed bestrijden. Van hier *gevecht*, *vechter*, *vechterij*. Zamenstell.: *vechtkunst*, *vechtlust*, *vechtmeester*, *vechtperk*, *vechtplaats*, *vechtschool*, enz. *Aanvechten*, *bevechten*, *doorvechten*, *ontvechten*, *toevechten*, *voorvechten*, *voortvechten*, enz.

Vechten, KIL. ook *vichten*, eng. *fight*, vries. *fiuchten*, angelf. *fechtan*, hoogd. *fechten*, zweed. *feckta*, deen. *fegte*, pool. *fchtowac*, KERO. *fehtan*, OTTFRID. *fehtanne*, WILLER., in den onvolm. tijd *vuchton*, is niet verwant aan het lat. *pugnare*, en het gr. πυκτευειν; maar aan *veede*, en *vijand*, en komt daarmede van het oude *vijen*, haten, bestrijden.

VECHTER, z. n., m., *des vechters*, of *van den vechter*; meerv. *vechteren*, en *vechters*. Eigenlijk, al wie vecht. In het gebruik, al wie tot vechten genegen is, en zijn werk daarvan maakt: *het is geen vechter*, *noch smijter*. *Datse niemant en lasteren*, *geen vechters en zijn*. BIJBELV. Oul. werd het voor krijgsman gebruikt: *verstoute dine vechters tegen die poorte*. BIJB. 1477. Van hier *vechterij*. Zamenstell.: *kampvechter*, *zwaardvechter*, enz.

Vechter, vries. *fiuchter*, deen. *fegter*, hoogd. *fechter*, pool. *fechtart*, komt van *vechten*.

VECHTERIJ, z. n., vr., *der*, of *van de vechterij*; meerv. *vechterijen*. Van *vechter*. Het bedrijf van eenen vechter, allerlei soort van strijd; en in den STATENBIJBEL ook krakeel, twist: *van waer komen krijgen ende vechterijen onder u?*

VECHTKUNST, z. n., vr., *der*, of *van de vechtkunst*; zonder meerv. Van *kunst* en *vechten*, dat in deze zamenstell., en die van *vechtmeester* en *vechtschool*, bij-

bijzonderlijk voor schermen genomen wordt. Dus de schermkunst: *hij is in de vechtkunst volkomen uitgeleerd.*

VECHTMEESTER, zie *vechtkunst.*

VECHTSCHOOL, zie *vechtkunst.*

VEDEL, z. n., vr., *der*, of *van de vedel*, meerv. *vedelen* en *vedels*. Verkleinw. *vedeltje*, bij KIL. *vedelken*. Door zamentrekking *veel*, even als KIL. uit zijn *vedele*, *vele* vormt. Een bekend muzijkinstrument, anders *viool* genoemd; en eene lier: *op Orpheus heilge veel.* VOND. *Hem alleenlijk de vedel na te dragen.* HOOFT. *'t Geluijt des hoorns, der pijpe, der cijther, der vedele.* BIJBELV. Van hier *vedelen*, *vedelaar*, of *vedeler*. KIL. Zamenstell.: *vedelhout*, *vedelhoutboom*, van welks hout men vedels maakt, *vedelsnaar*, *vedelspeler*.

Vedel, *vedele*, *vele*, *veel*, en in de gemeene volkstaal ook wel eens *fidel*, hoogd. *fiedel*, zweed. *fidel*, *fidla*, eng. *fiddle*, angelf. *fithele*, deen. *fedder*, en *feddel*, nederf. ook *feddel*, OTTFRID. *fidula*, middeleeuw. lat. *vitula*, *vidula*, *fidella*, *figella*, *fiala*, ital. *viola*, *violino*, fr. *viole*, *violon*, is van den klank der viool, of lier, ontleend.

VEDELHOUTBOOM, zie *vedel.*

VEDER, z. n., vr., *der*, of *van de veder*; meerv. *vederen*, of *veders*. Verkleinw. *vedertje*, of *veertje*; zoo als *veder* in *veer*, en *vederen* in *veren*, zamengetrokken wordt. Eigenlijk, eene pluim: *eenen vogel de vederen uitplukken. Arent groot van vleugelen ende overvloedich van vederen.* BIJBELV. *Als 't blinkend zilverwit, dat op der duiven vedren zit; als 't goudgeel haarer vleuglen.* L. D. S. P. *Zoo wijd te boven gaan in glans, als paeuwepluim de veder van de gans.* D. DECK. *Op de cherubijne veder.* VOND. *Hij gaf mijn mont te kusfen zijne veder.* HOOFT, bij wien dit woord intusschen mannelijk is, in: *zoo lang zij eenen veer van den mont kunnen blazen;* even als bij VOND., in: *maer Pallas haet de slavernij des veders*, dat is, bijzonderlijk, der schacht, der pen. *Op*, of *in*, *de vederen*, of *veren*, *liggen*, is op een vederbed. *Iemand in de vederen*, of *veren*, *zitten*, zich tegen hem verzetten, hem havenen. *Geene veder*, of *veer*, *van*

 den

den mond kunnen blazen, is, zeer krachteloos, of onvermogend, zijn. *Iemand eene veder uit den staart trekken* is, hem een merkelijk nadeel doen. *Zoo ligt als eene veer*, of *een veertje*, is zeer ligt. *Met vreemde vederen pronken*, is, zich in het bezit van den lof, die aan iemand anders toekomt, stellen. *Men kent hem aan zijne veren*, aan zijn gewaad. Voorts gebruikt men *veer* nog in eene beteekenis, die aan veder niet eigen is, zie *veer*. Van *veder*, komt *vederachtig*, en bij Kil. *vederen*, veren krijgen, van waar *gevederd*. Zamenstell.: *vederbed*, *vederbos*, *vederhoed*, *vederjagt*, *vederkruid*, een plantgewas met harige en vederachtige bladeren, *vederkussen*, *vederligt*, *vederloos*, *vederspel*, *vedervol*, *vederzwadderij*, bij Oud. enz. *Ganzeveder*, *schrijfveder*, *slagveder*, *zwaneveder*, enz.

Veder, *veer*, hoogd. *feder*, Notk. *federa*, angels. *fether*, *fijther*, eng. *feather*, nederf. *fedder* en *färe*, vries. *far*, deen. *fiær*, zweed. *fjäder*, ijsl. *fiödur*, boh. *pero*, gt. πτερον.

VEDEREN, zie *veder*.

VEDERJAGT, z. n., vr., *der*, of *van de vederjagt*; zonder meerv. Van *veder* en *jagt*. Oulings vogelvangst, het zij met netten, of anderzins, het zij met valken, nopens welke laatste wijze van vogelvangst men oulings het woord *vliegen*, en dat van *vederspel*, bezigde: *ghi sout ute varen met vederspele*. M. Stok.

VEDERKRUID, zie *veder*.

VEDERSPEL, zie *vederjagt*.

VEE, z. n., o., *des vees*, of *van het vee*; zonder meerv. Oulings, even als het hoogd. *vieh*, een dier: *al wie het vet van een vee eten sal*. Bijbelv. Hedendaags, in eenen meervoudigen zin, gedierte: *het onvernuftige vee*. Hooft. *Het redenlooze vee*. Vond. *God strekt aan all' wat leeft eèn hoeder. Hij schenkt aan 't vee gezegend voeder. De raaf*, enz. L. D. S. P. *Ick hebbe gemaeckt de aerde, den mensche, ende het vee, die op den aerdbodem zijn*. Bijbelv. *Wie slaaf, wie dier, wil zijn, die stort bij 't vee zich neêr*. Loots. Bijzonderlijk, het tam gedierte: *zet hofsteen, vee, en vrucht, in 't water*. Vond. *Hun vee vermindert niet*. L. D. S. P. *Het wilt gedierte, ende alle vee, kruijpende gedierte, ende gevleugelt gevogelte*.

Bij-

BIJBELV. Dezen zin heeft het woord ook, wanneer de dichters aan hunnen Zeegod *weiden*, *vee*, en eenen *veehoeder*, toekennen, en de bevolking van den Oceaan, onder dat *vee* verstaan. Allerbijzonderst, dat gedierte, waaraan men anders den naam van *klein vee* geeft: *hun vee in berg en dalen: hun lastdier*. L. D. S. P. *Sijne osſen, ende ſijne eſelen, ende ſijn vee*. BIJBELV. Eindelijk geeft men ook aan flechte menſchen den naam van *vee: dat beestachtig vee! Het is vee van volk*. Van hier bij KIL. *veeghs*, al wat aan vee gelijkt, of daartoe betrekkelijk is. Zamenſtell.: *veearts*, *veebol*, een koekooper, bij KIL., *veedief*, *veedrijver*, *veeſokker*, *veefokkerij*, *veegod*, bij VOND., *veehandel*, *veehandelaar*, *veeherder*, *veehoeder*, *veehonger*, geeuwhonger, *veekooper*, *veekudde*, KIL., *veemarkt*, *veemeester*, *veerijk*, *veeſtal*, *veeſterſte*, *veeteelt*, *veevoeder*, *veeziekte*, enz. *Hoornvee*, *mestvee*, *rundvee*, *ſlagtvee*, enz.

Vee, KIL. ook *veech* en *veegh*, hoogd. *vieh*, OTTFRID. *fihu*, angelſ. *feon*, *fea*, eng. *fee*, zweed. *fä*, goth. *fue*, gr. πων, lat. *pecus*, ſtamt, volgens ADELUNG, af van eenig oud woord uit de maagſchap van het lat. *vivere*, leven, en beteekent evenzeer een levend ſchepſel, als het lat. *animal*, en het gr. ζωον, en als *fehcgelih*, bij NOTK., bezield, levendig, aanduidt. Oul. beteekende dit *vee*, of *veech*, niet alleen *pecus*, maar ook *pecunia* (geld); gelijk, bij de Latijnen, *pecunia*, ook van *pecus*, *vee*, afſtamt, naardien der voorouderen ſchat en middel van ruiling en betaling het vee was.

VEEBOL, zie *vee*.

VEEDE, zie *veete*.

VEEDEBRIEF, zie *veete*.

VEEDELOOS, zie *veete*.

VEEDEN, zie *veeten*.

VEEDIEF, z. n., m., *des veediefs*, of *van den veedief*; meerv. *veedieven*. Van *vee* en *dief*. Al wie eenig vee ſteelt: *er wordt een arme veedief opgehangen*. Van hier *veedieverij*, KIL. *veediefte*, hoogd. *viehdeube* en *viehdiebſtahl*.

VEEDIG, zie *veete*.

VEEG, bijv. n. en bijw., *veeger*, *veegst*. Nabij aan den dood, en daarvoor rijp: *de zieke is zeer veeg*. *Een veeg teeken*,

ken, (bij OUD. aan elkander vast *veegteeken*) is een bewijs, dat iemand veeg is. *Een veeg land* is een land, 't welk nabij aan zijnen ondergang is. *Zoo veeg, als eene luis op den kam*, is, in de lage volkstaal, heel veeg. *Gij zijt nog niet veeg*, zegt men, als iemand, op het oogenblik dat men van hem spreekt, zich onverwacht aan ons vertoont. *Zijt gij veeg?* vraagt men, als iemand zijne gewone wijs van doen nalaat. Van hier *veegheid*.

Veeg, KIL. *veegh*, *veijgh*, vries. *vaai*, angelf. *faeg*, ijsl., ULPHIL. *feigur*, zweed. *feg*, nederf. *fege*, hoogd. *feige*, is verwant aan *vaig*, in het oude gedicht op Karel den Grooten, nedergeslagen, — aan het oude *faig*, volgens FRISCH, een overwonnen vijand; en schijnt iemand, die derwijze geslagen en gewond is, dat hij het besterven moet, aan te duiden, en aan *veeg*, slag, vermaagschapt te wezen.

VEEG, z. n., m., *des veegs*, of *van den veeg*; meerv. *vegen*. De daad van *vagen*, of *vegen*, en dus, in de eerste plaats, een strijkende slag, houw, of snede: *hij kreeg eenen veeg in zijn aangezigt*. Voorts eene streek met eenen doek, bezem, enz.: *in drie vegen had zij de tafel schoon*. Overdragtelijk, eene teug: *hij neep met eenen veeg den kop uit*. VOND. Het gene ergens uitgestreken wordt: *eenen veeg uit de pan krijgen*; het welk figuurlijk beduidt, ergens in deelen, bijzonderlijk, in ongunstige oordeelvellingen van menschen, die hun werk daarvan maken: *ik dacht wel, dat ik ook eenen veeg uit de pan krijgen zou*. Zamenstell.: *oorveeg*. Van *vegen*.

VEEG, z. n., vr., *der*, of *van de veeg*; meerv. *vegen*. Eene feeks: *een sloute veeg*. D. DECK. Zamenstell.: *helleveeg*. Misschien voor *veegs*, bij KIL. *veeghs*.

VEEGS, zie *vee* en *veeg*, z. n., vr.

VEEGSEL, z. n., o., *des veegsels*, of *van het veegsel*; meerv. *veegsels*. Al wat ergens van af, of ergens uit, geveegd wordt; doch weinig gebruikelijk, behalve in de zamenstell.: *uitveegsel*, of *uitvaagsel*; want dit woord luidt anders ook *vaagsel*. Van *vagen*, of *vegen*.

VEEGKRUID, zie *vegen*.

VEEHONGER, zie *vee*.

VEEL, zie *vedel*.

VEEL, bijv. n. en bijw., zonder eigen trappen van vergrooting, in welker plaats men zich van *meer* en *meest* bedient. Zie *meer*. Als bijw. dikwijls: *hij komt veel bij mij. Eet veel, en telkens niet veel! Wat reist ghij veel uijt, veranderende uwe wegen?* BIJBELV. Grootelijks: *hij bekommert zich veel daarom. Ik wil daarover niet veel uitweiden. Die sijne oogen verbergt, sal veel vervloeckt worden.* BIJBELV. Overigens voegt men dit bijw. bij den tweeden vergrootingstrap van menig woord, om de beteekenis te versterken: *er is veel meer. Het is veel grooter. Het valt mij veel smartelijker*, enz. Ja oulings diende *veel* tot versterking van alle bijv. n. en bijw.: *viel kaum, viel sehr, viel gross.* STRIJK. *Vilu scono. Wanta es filu kalt was.* OTTFRID. En dus bezigt men *veel te* nog hedendaags: *veel te veel, veel te weinig, veel te lang*, enz. En *veel* in de zamenstell.: *veelbemind, veelgeacht, veelgeliefd, veelgeroemd, veelligt*, enz. De overige zamenstell.: *veelal, veeleer, veelligt, veelmeer, veelmin*, zie op derzelver plaats. En over *evenveel, hoeveel, zooveel*, straks met een woord.

Als bijv. n. wordt *veel* tweezins gebruikt. Vooreerst, als een onveranderlijk naamw. van het onz. geslacht, om eene groote menigte aan te duiden, zonder nadere bepaling, waarvan: *hoe veel hebt gij daarmede gewonnen? Ik verlies te veel. Hij beweert veel te veel. Het kost ons al te veel. Zoo veel geef ik daarvoor niet. 't Is te veel voor u, ghij kinderen van Levi!* BIJBELV. *Geeft den Leerling nu veel vooruit.* VOND. Voorts ook om eene groote menigte van vooraf genoemde dingen te beteekenen: *van hem heb ik weinig verdriet, maar van haar zeer veel. Zij kwamen niet slechts met gezelschap, maar zelfs met al te veel.* Somwijlen staan de dingen, waarvan *veel* eene groote menigte aanduidt, voor dit woord in den tweeden naamval: *hij maakt zijner buitensporigheden veel.* Dus vindt men in den STATENBIJBEL: *des stofs is veel. Ick hebbe's veel. De kinderen Gods haddens machtich veel. Want dies was vele*; welk laatste aldaar dikwijls in plaats van *veel* gebezigd wordt, blijkens: *die ons lant verwoestede, ende die onzer verslagenen vele maeckte. Het volck brengt te vele. Voor so vele de Heere mij dus verre gesegent heeft. Een yegelick versamelde soo vele, als hij eten mochte*, enz.

Som-

Somwijlen ſtaat daarentegen dat gene, waarvan *veel* eene groote menigte aanduidt, in den tweeden naamval achter dit woord: *veel goeds van iemand hooren. Veel gouds bezitten. Wie zal ons zoo veel heils doen zien?* L. D. S. P. *Daer ſterf veel volcks van Israël.* Bijbelv. *Veel tijs gewonnen.* Vond. Ja meermalen plaatst men de zaak, waarvan *veel* eene groote menigte, een veeltal, aanduidt, even onverbogen daarbij, als bij een *viertal*, of *vier*, en bij *meer*: *veel kinderen hebben. Veel genoegen ſmaken. Die vorst, met zoo veel magt bedeeld.* L. D. S. P. *Daer vielen veel verwondde.* Bijbelv. Voorts wordt *veel* in verſchillende beteekenisſen door *van* aan de volgende naamwoorden verbonden. *Veel van die ſoort*, duidt eene groote menigte van evenveel welke dingen aan, die tot eene opgenoemde ſoort behooren. *Hij at veel van het brood*, is een groot gedeelte daarvan, even als *hij nam er veel uit*, een groot gedeelte van het gene er in was, enz.

Als veranderlijk naamw. ſchrijft *veel* aan de naamwoorden, waarbij men het voegt, een groot aantal toe, terwijl het enkel in het meerv. gebezigd wordt: *vele weldaden bewijzen. Vele landen en ſteden verwoesten. Vele ſmarten lijden. Hij hadde vele kudden.* Bijbelv. *Van vele dingen kennis te hebben.* Vond. In dit geval plaatst men tusſchen het z. n. en *vele*, dikwijls nog een ander bijv. naamw.: *door vele goede en roemrijke daden. Gaf hem vele groote geſchencken.* Bijbelv. Somtijds ſtaat het ander bijv. n. voor *vele: ick hebbe dergelijcke vele dingen gehoort.* Bijbelv. Wanneer *zijn* tusſchen een z. n. en *vele* komt, ſtaat dit ſoms daarvoor: *vele zijn des Heeren weldaden*; maar meestal daarachter: *ſijne barmherticheden zijn vele.* Bijbelv. *Want ſijnre heerſchappien ſal vele weſen.* Bijb. 1477. Ook werd *veel* oul. met een meervoudig werkw. gebezigd: *En̄ veel van den volc Israhel coren* (verkozen) *liever te ſteruen, dan beſmet te worden van onſuvere ſpiſe.* Bijb. 1477. Intusſchen wordt onder dit *vele*, of *velen*, meermalen een z. n. verzwegen, en komt het zelf als zulk een naamw. voor: *velen zagen het niet in. Het was voor velen een raadſel. Hij ontving het van velen. Zij ſchonk het aan velen. Wij ſtruijckelen alle in vele.* Bijbelv. Dan heeft het vaak eenen twee-

den naamval achter zich: *velen der kinderen. Velen uwer.* Of voor zich: *onser vele hebben overgetreden in dese sake.* Bijbelv. Of met *van: velen van ons. Indien noch vele van die jaren zijn.* Bijbelv. Ook zegt men *velen uit hen: vele uijt de volckeren des lants.* Bijbelv.

Voorts bekleedt *veel*, als veranderlijk bijv. n., de plaats van *talrijk*, zoo in het enkelv., als in het meerv.: *den genen, die vele zijn, sult ghij hare erffenisse meerder maken.* Bijbelv. *Het volck der kinderen Israëls is vele*; dat is *veel*; zie hier boven; maar het vrouwelijke *vele* komt voor, in: *hare have was vele.* Bijbelv.; en het beteekent menigvuldig, of groot, in: *vele vrijmoedicheyt in het geloove.* Bijbelv.; in overeenkomst waarmede wij ook nog wel eens zeggen: *met vele goedheid*; maar doorgaans bezigt men liever *veel goedheids*, of *veel goedheid.* Zoo lang *veel* nu een veranderlijk, of onveranderlijk, naamwoord blijft, wordt *even*, *hoe*, en *zoo*, daaraan niet verbonden, en schrijft men: *er is even veel, als ik van u ontving. Even vele menschen. Hoe veel goeds. Hoe vele genoegens. Zoo veel, als gij missen wilt. Nu soo vele jaren.* Bijbelv.; maar men vereenigt *even*, *hoe*, en *zoo*, met het bijw. *veel*, in: *evenveelje*, een gebakje, *hoeveelheid*, *hoeveelmaal*, *de hoeveelde*, of *hoeveelste*, *zooveelmaal*, *de zooveelde*, of *zooveelste.* Echter worden *te veel*, *veel te veel*, *al te veel*, *even zoo veel*, en *voor zoo veel*, niet aaneengeschreven, al is het, dat *veel* daarin slechts als een bijwoord voorkomt. Spreekw.: *vele honden zijn der hazen dood*, veelheid van vijanden belet alle ontkoming. *Vele hoofden, vele zinnen*, onder een groot aantal van menschen heerscht zelden eensgezindheid. *Vele handen maken den arbeid ligt*, door onderlinge behulpzaamheid verligt men elkanders last. *Veel water vuil maken*, groote beweging maken. *Vele noten op zijnen zang hebben*, veel te beschikken en te bedillen hebben. *Veel te doen hebben*, door bezigheid overkropt zijn. *Veel te doen geven*, groote moeijelijkheden baren. *Het zegt niet veel, heeft niet veel om het lijf*, enz., het is van weinig aanbelang. *Het zal niet veel worden*, of *er zal niet veel van worden*, men zal daarin weinig slagen. *Ik zal er niet veel van maken*, er over

heen

heen loopen. *Veel geschrei, weinig wol*, weinig voordeel van groote beweging. *Vele varkens maken dunne spoeling*, als iets onder velen verdeeld moet worden, is ieders aandeel niet groot. *Er gaan vele makke schapen in een hok*, er kunnen vele zachtzinnige en inschikkelijke lieden bij elkanderen geplaatst worden. Overigens komt van *veel*, *veelheid*, *veelte*, *velerhande*, *velerlei*. Zamenstell.: *veelal*, *veelbemind*, *veelbloemig*, *veelborstelig*, *veeldeelig*, *veeleer*, *veelgatig*, *veelgodendom*, *veelgoderij*, *veelgodist*, *veelharig*, *veelhoek*, *veelhoekig*, *veelhoofdig*, *veeljarig*, *veelkleurig*, *veelligt*, *veelmaals*, *veelmalen*, *veelmalig*, *veelmannerij*, *veelmeer*, *veelmin*, *veelmondig*, *veelnamig*, *veelpootig*, *veelslachtig*, *veelsoortig*, *veeltakkig*, *veeltijds*, *veelverwig*, *veelvoet*, *veelvoetig*, *veelvoudig*, *veelvraat*, *veelweter*, hoogd. *vielwisser*, lat. *polyhistor*, gr. πολυιςωρ — *veelwijverij*, *veelwoordig*, *veelzijdig*, *veelzijds*, *veelzins*, enz. *Evenveel*, *hoeveel*, *zooveel*, enz.

Veel, nederf. ook *veel*, hoogd. *viel*, KERO. *fil*, *filu*, ULPHIL. *filu*, sclavon. *welij*, angelf. *feal*, *fela*, zweed. *fjol*, vries. *volle*, gr. πολυς, is van eenen onzekeren oorsprong.

VEELAL, bijw., van *veel* en *al*, dat de beteekenis hier, even als in *meestal*, versterkt. Hierom is *veelal* meer, dan *veel*, dikwijls, en beteekent het doorgaans: *het gaat veelal zoo, en niet anders.*

VEELEER, bijw., van *veel* en *eer*, eerder, welks kracht hier door *veel* versterkt wordt. Genoegzaam evenveel, als *veelmeer*. Voor en boven iets anders, dat vooraf gemeld wordt: *houd mijn boek voor u, en geef mij veeleer het uwe!* Voorts gebruikt men *veeleer* ook als een voegw. *Ik sammelde niet; o neen! veeleer heb ik mij overhaast.* Anders is het, in: *hij kwam veel eer, dan ik*; dat evenmin aaneen geschreven moet worden, als: *hij ontving veel meer, dan ik.*

VEELGODENDOM, z. n., o., *des veelgodendoms*, of *van het veelgodendom*; zonder meerv. Van *veel* en *godendom*. Eene menigte van gewaande Godheden, die gezamenlijk door een of meer volken vereerd worden: *welk eene eer bewijzen vele dichters niet nog heden ten dage aan het Griekfche en Romeinsche veelgodendom!* In overeenstemming hiermede is *veelgoderij* de gods-

godsdienstige vereering van een veelgodendom, en *veel-godist*, een vereerder daarvan.

VEELGODERIJ, zie *veelgodendom*.

VEELHEID, z. n., vr., *der*, of *van de veelheid*; zonder meerv. Talrijkheid, menigvuldigheid: *zie niet op de veelheid der bewijzen, maar op derzelver kracht. Als het sant, dat aen den oever der zee is in veelheijt.* Bijbelv. Groot aantal: *so dat dese veelheijt overgeblevén is.* Bijbelv. Anders ook *veelte*, opperd. *viele*, hoogd. *vielheit*. Van *veel*.

VEELHOEK, z. n., m., *des veelhoeks*, of *van den veelhoek*; meerv. *veelhoeken*. Verkleinw. *veelhoekje*. Van *veel* en *hoek*. In overeenstemming met *driehoek*, *vierhoek*, *vijfhoek*, enz., eene wiskundige figuur, die vele hoeken heeft; en bijzonderlijk eene, die er meer dan vier heeft: *meet de verschillende hoeken van dien veelhoek eens.* Ja evenveel welk ding, welks oppervlakte meer dan vier hoeken heeft: *het is geene vierkante schans, maar een veelhoek.* Hoogd. *vieleck*, naar het gr. πολυγωνον. Van hier *veelhoekig*, *veelhoekigheid*.

VEELHOOFDIG, bijv. n., zonder vergrootingstrappen. Van *veel* en *hoofdig*. Al wat vele hoofden heeft: *zij aanbidden een veelhoofdig wangedrocht. Lang worstelde Herkules tegen de veelhoofdige Hijdra.* Overdragtelijk, noemt men een bestuur *veelhoofdig*, dat door velen met eene gelijke magt geoefend wordt. Van hier *veelhoofdigheid*.

VEELKLEURIG, bijv. n. en bijw., zonder vergrooting. Van *veel* en *kleurig*. Dat veel kleuren heeft: *wij zien, in het oude Testament, de veelkleurige schemering der opgaande zon aan eenen majestueuzen hemel.* Vollenh.

VEELLIGT, bijw., van *veel* en *ligt*, welks beteekenis door *veel* zachtjes aangedrongen wordt. Vrijligt, welligt, misschien: *veelligt komt zij aanstonds. Veellicht is hij daerom voor eenen kleijnen tijt van u gescheijden geweest.* Bijbelv. *Veelligt, dat hij komt*, is eene verkorting van *veelligt gebeurt het, dat hij komt.* Hoogd. *vielleicht*, oudd. *villicht*, Kil. heeft ook *villicht*, Hooft *viellicht*, *'t viellicht*, als of men zeide *het viel ligt: en 't viellicht dat gij nooit tot uwent na vertelde.* Maar zou dit *veel* niet *zeer* kunnen beteekenen, even als in *veelgeachte* enz.? En dan zou *veelligt* zoo

veel zijn als *zeerligt*. Zoo ook *welligt* voor *zeerligt*, even als in *welwijze*, *welhaast* enz.

VEELMAALS, bijw., van *veel* en *maal*, dat hier in den tweeden naamval ſtaat; zoo als *tijds* in *veeltijds*, *zins* in *veelzins*. Genoegzaam hetzelfde, als *veeltijds*. Dikwijls, dikmaals: *ik heb het veelmaals bijgewoond*. In den STATENBIJBEL *veelmael*, in: *Godt voortijts veelmael, ende op velerleij wijſe, tot de vaderen geſproken hebbende*. Elders ook *veelmalen*, hoogd. *vielmahl*, *vielmahls*. Van hier *veelmalig*, veelvoudig, dikwijls herhaald.

VEELMALEN, zie *veelmaals*.

VEELMALIG, zie *veelmaals*.

VEELMANNERIJ, zie *veelwijverij*.

VEELMEER, zie *veeleer*.

VEELMIN, bijw., van *veel* en *min*, minder, welks kracht hier door *veel* wordt verſterkt. Vrij wat minder: *zoo behandel ik geenen vijand*, *veelmin u*. Men zegt ook *veel minder*, maar niet aaneen geſchreven: *hij bezoekt mij veel minder*, *dan u*. *Ik ontvang veel minder*, *dan ik uitgeef*. Vergelijk *veeleer*.

VEELTE, zie *veelheid*.

VEELTIJDS, zie *veelmaals*.

VEELVOET, z. n., m., *des veelvoets*, of *van den veelvoet*; meerv. *veelvoeten*. Verkleinw. *veelvoetje*. Van *veel* en *voet*. Zeker ſlag van zeekatten, dat acht armen heeft, en daarom oudtijds den naam van *Polypus* voerde, dien men daarentegen hedendaags aan kleine dierplanten van onze binnenwateren geeft: *in de Adriatiſche zee vindt men veelvoeten van eene verbazende grootte*. Bij VOND. *veelvoetvisch*, in: *als de veelvoetvisch zijn vijant in het nat gegreepen houdt*. Voorts een bijzonder ſlag van ongevleugelde inſekten, door LINNÆUS *Iulus* genoemd.

VEELVOETIG, bijv. n., zonder vergrootingstrappen. Van *veel* en *voetig*. Al wat vele voeten heeft: *het is een veelvoetig dier*.

VEELVOUDIG, bijv. n. en bijw., *veelvoudiger*, *veelvoudigst*. Van *veel* en *voudig*. Anders ook *veelvuldig*. Al wat door eene veelmalige opvouwing veelmalen verdubbeld is: *zijn veelvoudig bewijs overtuigt mij nog niet*. *Den veelvoudigen lof des Heeren*. BIJBELV., waar dit woord ook nog gebezigd wordt voor rijkelijk, over-

overvloedig: *de grammoedige is veelvoudich in overtredinge.* Als bijw. is *veelvoudig* bij verdubbeling: *die niet en sal veelvoudigh weder ontfangen.* Bijbelv. Van hier *veelvoudigheid*, *veelvoudiglijk.*

VEELVRAAT, z. n., m., *des veelvraats*, of *van den veelvraat*; meerv. *veelvraten.* Van *veel* en *vraat.* Een viervoetig dier met korte pooten en eenen ronden wolfskop, dat zeer vraatzuchtig is: *den veelvraat vindt men enkel in het noorden van Europa en Azie.*

VEELVULDIG, zie *veelvoudig.*

VEELWETER, zie *veel.*

VEELWIJVERIJ, z. n., vr., *der*, of *van de veelwijverij*; zonder meerv. Van *veel* en *wijf.* Een huwelijk met meer dan eene vrouw: *Jakobs veelwijverij.* In het hoogd. *vielweibereij.* Dient met en nevens *veelmannerij*, een huwelijk met meer dan eenen man, om het gr. *πολυγαμια* uit te drukken.

VEELZIJDIG, bijv. n. en bijw., zonder trappen van vergrooting. Van *veel* en *zijdig.* Dat vele zijden heeft: *eene veelzijdige verschansing.* Als bijw., van vele zijden: *het kan veelzijdig beschouwd worden.* Anders ook *veelzijds.*

VEELZIJDS, zie *veelzijdig.*

VEELZINS, bijw., van *veel* en *zins.* In meer dan eenen zin, op meer dan eene wijze: *het kan veelzins worden uitgelegd.* In meer dan een opzigt: *gij hebt wel veelzins gelijk, maar echter kan ik u dit niet toestemmen.*

VEEM, z. n., vr., *der*, of *van de veem*; meerv. *veemen.* Een onderling verbonden gezelschap. In dezen zin bezigde men oulings in Nedersaksen wegens de gezamenlijke leden van eene regtbank, waarvan elk bijzonder lid den naam van *fehmschöppe*, en de opperregter dien van *fehmer*, *feimer*, of *freijgraf*, droeg; terwijl de vierschaar zelve *fehmdinge*, *fehmgedinge*, *fehmgericht*, eene daarvoor komende zaak *fehmsache*, *fehmwröge*, *fehmrüge*, de plaats, waar men vierschaar hield, vonniste, en strafte, *fehmstätte*, en het straffen *verfehmen*, noemde. Hier te lande is *veem* een der twee bijzondere rotten van Amsterdamsche waagdragers, die zich door de bijnamen van *klapmutsen* en *bontekoeden* onderscheiden; en oulings was het een gezelschap over het algemeen: *hij komt bij gien giesten, hij* had

had al een andere veem. BREDERO. *Maar als g'u in de veem der zanggodinnen vlijt.* HOOFT. *Deez gaat bij Imbize, en andren dier veeme.* DEZELFDE. *Een groote veem ketters.* OUD. Voorts is dit woord verwant aan *vaam*, *vadem*, en beteekent het eigenlijk eene hoeveelheid van deze of gene dingen, welks hoogte en breedte eenen vadem bedraagt, welke beteekenis het nederſ. *ſehm* nog hedendaags heeft, en voorts ook eene andere hoeveelheid van dingen, eene verzameling daarvan, bijzonderlijk van korenſchoven, ſtroo en hooi, waaraan men de namen van *ſehm* en *ſehmen*, of, volgens de gemeene uitſpraak, *ſeim* en *ſeimen*, geeſt. Zie voorts *vadem*. Dit *veem* wordt ook *veen*, *ven* en *vein* genoemd, waarvan *veennoot*, *vennoot*, *veinnoot*; zie dit laatſte woord.

VEEN, z. n., o., *des veens*, of *van het veen*; meerv. *veenen*. KIL. *ven*, *venne*; en bij HOOFT vrouwelijk, in: *den ſcheepshopluijden, die voor de ven laaghen, aan te ſchrijven, dat zij op de ree hadden te koomen.* Volgens KIL., een moeras, of moerasſige weide, in welke beteekenis van weide men *finne* nog hedendaags in Vriesland bezigt, terwijl *vennen het land* bij KIL. is, hetzelve tot hooiland ſchikken, zoo als men dit ten aanzien van lage moerasſige weiden veelal doet. Dezelfde beteekenis van moerasſig land, of moeras, hebben in Holſtein *fenne*, in Brandenburg en ijsl., en in het angelſ. *fenn*, in het eng. en zweed. *fen*; en ongetwijfeld heeft men Finland dus naar zijne moerasſen genoemd, waarvan deszelfs inwoners den naam van *ſoma* ontleenen, die uit *ſo*, moeras, en *ma*, land, zamengeſteld is. Voorts is *ven* bij KIL. even als het hedendaagſche *veen* en het nederſ. *fehn*, bijzonderlijk, een moeras, en alle ander laag, of hoog, land, waaruit turf gegraven worden kan: *het veen geraekt in brant.* VOND. Deze beteekenis heeft het woord in de eigennamen van *Aarlanderveen*, *Amſtelveen*, *Ankeveen*, *Bakkaveen*, *Heerenveen*, *Hoogeveen*, *Nieuweveen*, *Roelof Arendsveen*, *Rooveen*, *Vinkeveen*, *Waddinksveen*, *Waververeen*, *Westveen*, *Wilsveen*, *Zuidhuisterveen*, enz., even als in die van *Venema*, *Veenſtra*, of *Feenſtra*, *van Veen*, *van der Veen*, of *van der Feen*, *van der Ven*, en *van de Venne*, die het veen, waarvan hij zijnen naam ontleende, bezongen heeft, en het in zijnen

naam

naam even vrouwelijk maakt, als HOOFT in het bovenaangevoerde. ' In de derde plaats voert *veen* de beteekenis van zulk flijk, als waaruit men eigenlijke turf maakt, in tegenoverftelling van *flodder*, *klei*, enz.: *het veen der moerasfen*. HOOFT. *Werd gebaggert veen en flodder*. ADRIAAN VAN DE VENNE. Dit veen voert onder deszelfs bewerkers vaak flechts den naam van *flijk*, en omgekeerd is flijk bij ULPHIL. *fani*, goth. *fan*, ital. *fango*, fr. *fange*. Alwaarom men moerasfen, en moerasfige weiden, uit hoofde van derzelver flijkigheid, met den naam van *veen* fchijnt te hebben beftempeld, en de oorfproukelijke beteekenis van dien naam in flijk gelegen fchijnt. Spreekw.: *in het veen ziet men op geen turfje*. Zie *turf*. Van *veen* komt *veenachtig*, *veenderij*, *veenen*, *veenig*. Zamenftell.: *veenaarde*, *veenader*, *veenakker*, *veenarbeid*, *veenbaas*, *veenboer*, *veenbonk*, *veenboor*, *veengraver*, *veengraverij*, *veengrond*, *veenland*, *veenmos*, *veenpuit*, *veenwerker*, *veenwerkfter*, *veenzon*, enz. *Turfveen*, enz.

VEENAARDE, z. n., vr., *der*, of *van de veenaarde*; zonder meerv. Van *veen* en *aarde*. In tegenoverftelling van andere aardfoorten, dat flijk, waaraan men den naam van *veen* geeft: *men vindt in de hooge veenen eene dikke laag van veenaarde boven op het zand*.

VEENADER, z. n., vr., *der*, of *van de veenader*; meerv. *veenaderen* en *veenaders*. Van *veen* en *ader*. Eene ftrook van veenaarde, welke aderswijze door den grond loopt: *dwars door het land liep eene breede veenader*.

VEENAKKER, z. n., m., *des veenakkers*, of *van den veenakker*; meerv. *veenakkeren* en *veenakkers*. Verkleinw. *veenakkertje*. Van *veen* en *akker*. Een ftuk lands, waarop men het uitgebaggerde veen neerftort, om het te bewerken: *het dient hem tot een veenakkertje*.

VEENBAAS, z. n., m., *van den veenbaas*; meerv. *veenbazen*. Van *veen* en *baas*. De eigenaar van eene veenderij, die, wanneer dezelve groot is, eenen, of meer dan eenen, onderbaas daarover aanftelt: *wij aten bij den veenbaas*.

VEENBOER, z. n., m., *des veenboers*, of *van den veenboer*; meerv. *veenboeren*. Verkleinw. *veenboertje*.

Eene verachtelijke benaming van eenen veenman: *die veenboer laat mij niet met rust.*

VEENBONK, z. n., vr., *der*, of *van de veenbonk*; meerv. *veenbonken.* Verkleinw. *veenbonkje.* Van *veen* en *bonk.* Een brok veenaarde van verschillende grootte: *het drooggemaakte land zit overal nog vol veenbonken.* Ook wel eens, in overeenstemming met *zeebonk*, een veenwerker: *wat zien er die veenbonken uit!*

VEENBOOR, z. n., vr., *der*, of *van de veenboor*; meerv. *veenboren.* Van *veen* en *boor.* Een werktuig, waarmede men den grond boort, om te zien, of er veenaarde in zit, en hoe veel: *hij heeft het overal met de veenboor doorzocht.*

VEENEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik veende, heb geveend.* Bedr., van turf gesproken, vervaardigen: *hoe vele duizend roeden hebt gij dit jaar geveend?* Onz., turf maken: *hij veent voor mij.* Van hier *veenderij*, *veenman*, *veenlieden*, *veenput.* Zamenstell.: *afveenen*, *uitveenen*, *verveenen*, *verveening*, land, dat uitgeveend mag worden.

VEENIG, bijv. n., *veeniger*, *veenigst.* Vol veen: *mijn land is al te veenig.* Van hier *veenigheid.*

VEENPUIT, zie *puit* en *puitaal.*

VEENPUT, z. n., m., *des veenputs*, of *van den veenput*; meerv. *veenputten.* Van *veenen* en *put.* In Vriesland *veenpet* en *pet.* Eene groeve, die men al veenende delft: *uit die veenputten heb ik menig baarsje gehaald.*

VEER, z. n., vr., *der*, of *van de veer*; meerv. *veren.* Soms evenveel, als *veder.* Zie *veder.* Maar voorts geven de houtkoopers aan een bijzonder slag van gezaagd hout den naam van *veren*; en is *veer* een werktuig in zakuurwerken, sloten, enz. dat, wanneer het gebogen wordt, eene terug werkende kracht betoont: *de veer is aan dat slot gebroken.* Dezelfde beteekenis heeft *veer* in de zamenstell. *veerkracht.* *Drijfveer*, *slotveer*, *springveer*, enz.

VEER, z. n., o., *des veers*, of *van het veer*; meerv. *veren.* Bij KIL. *vaer*, *vaerde.* In den STATENBIJBEL *veijr.* Eene geregelde en vast bepaalde vaart van de eene plaats naar de andere: *hoe vele schippers varen er in dat veer? Het is een voordeelig veer.* In sommige steden, de plaats, vanwaar men geregeld naar elders vaart: *op het Haagsche veer te Rotterdam.* De plaats, waar

waar men geregeld over eene rivier, of eenig ander water, gezet wordt: *het IJsselmondsche veer. Het veijr Jabock.* Bijbelv. Zamenstell.: *vaerboot*, *barsie*, *vaermeester*, *vaerpleijte*, *vaerschat*, *vaerschuijte*, alles bij Kil., *veergeld*, *veerhuis*, *veerlieden*, *veerloon*, *veerman*, *veerschip*, *veerschipper*, *veerwijf*, enz. Van *varen*.

VEERKRACHT, z. n., vr., *der veerkracht*, of *van de veerkracht*; zonder meerv. Van *veer* en *kracht*. De terug werkende kracht van eene stalen veer, en, zoo men wil, ook die van eene andere veer, of veder, welke ook iets daarvan bezit, en naar welke men eene stalen veer daarom dus genoemd heeft: *de veerkracht is er uit*. Voorts het vermogen, dat evenveel welk ander ding bezit, om zich van eene buiging te herstellen: *de zwaarden der oude Duitschers waren van alle veerkracht ontbloot*. Overdragtelijk, de vastheid van iemands gestel, of karakter: *hij is nog vol veerkracht*. Van hier *veerkrachtig*.

VEERMAN, z. n., m., *des veermans*, of *van den veerman*; zonder meerv.; in welks plaats men *veerlieden* gebruikt. Van *veer* en *man*. Eigenlijk, een man, die in een veer vaart, een veerschipper: *de veerman weigerde het in te nemen.* Voorts ook een veerschip, anders ook *beurtman* genoemd: *ik zag hem op den veerman staan.* In het hoogd. *fährmann*, opperd. *ferge*, *ferich*, *färich*.

VEERTEL, z. n., o., *des veertels*, of *van het veertel*; meerv. *veertels*. Anders *viertel* en *virtel*. Bij Kil. ook *veert*, in overeenstemming met het middeleeuw. lat. *ferto*, en nederf. *verth*, *veertjen*. In hetzelfde nederf. voorts *veerding*, hoogd. *vierding*, *viering*, en bij ons *vierling*. In het vries. *fandel*, *farndel*, in overeenstemming met het nederf. *varndeel*. In het nederf. voorts *vertel*, *veerdel*, *veeredeel*, middeleeuw. lat. *ferdella*, *fertella*, *fertellus*, *firtala*, Zwabenspieg. *viertail*, hoogd. *viertel* en *viertheil*. Een vierendeel van evenveel welke grootere maat van vaste en vloeibare dingen: *het veertel der beste tarwe.* Hooft. Van *vier*, buiten *veer* en *deel*.

VEERTIEN, telwoord, dat tusschen *dertien* en *vijftien* staat: *veertien man. Seven dagen ende seven dagen; zijnde veertien dagen.* Bijbelv. Zamenstell.:

veertiendaagsch, *veertienjarig*, *veertienmaal*, *veertienmaandig*, *veertienurig*. Het meerv. is *veertienen: zij gingen er met hun veertienen op af*. En in: *snijd het in veertienen*, voor in veertien stukken, is *veertienen* een oude gebogene naamval van *veertien*, dat eigenlijk een vrouwelijk z. n. is; zoo als in: *deze veertien moet er nog bij*. *Op die veertien volgt eene negentien*. *De bree veertien* is een gedeelte van de Noordzee voor den Hollandschen wal, waar men doorgaans veertien vademen waters peilt. Van hier *veertiende*.

Veertien, nederſ. *veertein*, Kil. *viertien*, vries. *fjirtjien*, zweed. *fjorton*, angelſ. *feowertijne*, eng. *fourteen*, Tatian. *fiarzehen*, hoogd. *vierzehen*, komt van *tien* en *vier*, dat oulings, even als in het nederſ., *veer* moet hebben geluid, of ten minste in dit woord, en *veertel*, en *veertig*, als *veer* uitgesproken wordt.

VEERTIENDE, bijv. n., bij Kil. *viertienste*, vries. *fjirtjiende*, eng. *fourteenth*, hoogd. *vierzehnte*. Van *veertien*. *De veertiende man*. *Lodewijk de veertiende*. *In den veertienden jare des Coninx Hiskia*. Bijbelv. Een *veertiende* in het piketten bestaat uit vier azen, enz.

VEERTIG, telwoord, behoorende tot de hoofdgetallen en *viermaal tien* aanduidende: *veertig dagen en veertig nachten*. *Veertig maanden*. *Hij richtede Israel veertich jaer*. Bijbelv. *Veertig man*, *veertig pond*. *Veertig ton*, *veertig zak*, enz. Het meerv. is *veertigen: bij veertigen geschaard*. *In veertigen verdeeld*. Want eigenlijk is het een z. n., vr.: *doe die veertig uit! De veertig* is een raad van veertig personen: *hij zit in de veertig*. Voorts is *in de veertig zijn*, tusschen de veertig en vijftig jaren oud zijn. Als men *in veertigen* voor in veertig stukken bezigt, is *veertigen* een oude gebogene naamval van het enkelv. *veertig*. En dien gebogenen naamval vindt men ook in: *wij waren met ons veertigen*. Voorts komt van *veertig*: *veertiger*, *veertigste*. Zamenstell.: *veertigdaagsch*, *veertigjarig*, *veertigmaal*, *veertigmaandig*, *veertigurig*, *veertigvoudig*, enz.

Veertig, Kil. *veertigh*, *viertigh*, vries. *fjirtig*, angelſ. *feowertig*, eng. *fortij*, Kero *feorzug*, Isid. *feorzuc*, Ottfrid. *fiarzug*, is zamengesteld uit *veer*, vier, en *tig*, waarover zie *twintig*.

VEER-

VEERTIGER, z. n., m., *des veertigers*, of *van den veertiger*; meerv. *veertigers*. Een medelid eener vergadering van veertig personen. — Iemand, die veertig jaren oud is. — Wijn van dien ouderdom. — En een schip dat veertig stukken geschut voert: *er kwamen twee veertigers op ons af*.

VEERTIGSTE, bijv. n., bij KIL. *viertighste*, vries. *fjirtigste*, eng. *fortieth*, hoogd. *vierzigste*, OTTFRID. *fiarzeguste*, KERO *feorzugosto*. Van *veertig*. *De veertigste van dat gelid. In 't veertichste jaer, in de elfste maent, op den eersten der maent*. BIJBELV.

VEERWIJF, z. n., o., *des veerwijfs*, of *van het veerwijf*; meerv. *veerwijven*. Van *veer* en *wijf*. Eene vrouw, die een veer waarneemt: *het veerwijf haalde ons, in plaats van met de pont, met een klein schuitje, over*. En, volgens HALMA, ook wel eens eene helleveeg.

VEEST, z. n., m., *van den veest*; meerv. *veesten*. Een wind, dien men zachtjes van onderen loost. Van hier *veesten*, zulken wind lozen, en *geveest*, het lozen van zulke winden.

Veest, KIL. *vijst*, *vijstinghe*, vries. *fiest*, hoogd. *fist*, eng. *fieste*, *fizzle*, fr. *vesse*, lat. *peditus*, is klanknabootsend.

VEESTEN, zie *veest*.

VEETE, *veede*, en bij KIL. ook *veijde*, *vied*, z. n., vr., *der*, of *van de veete*; meerv. *veeten*. Haat, wrok, vijandschap: *die grote vete te leggen ave*. M. STOK., die elders *vede* schrijft, in: *wie ten andren doe droech vede*; even als VOND. dan eens *veete*, in: *of er d'oude haat en veete steekt van binnen*, en dan eens *veede*, in: *erfvijandschap en onverzoenbre veede*. Nu verschilt deze ook ten aanzien van het geslacht, blijkens: *voedt den veede en endeloozen twist*; en: *door onmenschelijke veete*. Bij HOOFT is het te regt vrouwelijk, in: *door een' onverzoenlijke veete*, en elders. *Veijde* vindt men bij SICKE BENINGA, *Chronicel*, enz., in: *wantet alsoo verveerlijcke en swaer is, toe wesen in oorlooch in veijde*. *Phede* in het *stadrecht van Deventer*, in: *of deselve ook eenige last oft phede op sich hadde*, en elders. Van hier *veeden*, of *veeten*, *veelike zaken*, *veedig*, een voorwerp van veete, middeleeuw. lat. *faidosus*. Zamenstell. *veedebrief*, eene schriftelijke uitdaging van iemand, wien men veete toedroeg, *vee-*

 de-

deloos, veilig voor veete, van eene plaats gesproken, waarop een veedige niet vervolgd worden kon, en welke men oulings *vedeles* noemde, *veetschap*, Kil., — *oorveede*, in het middeleeuw. lat. *urpheda*, plegtige verzoening der veete, *oorveedebrief*, enz.

Veete, *veede*, *veijde*, *vied*, *phede*, middeleeuw. lat. *faida*, *feida*, deen. *feide*; nederf. *veide*, hoogd. *fehde*, opperd. *fecht*, zweed. *fegd*, ijsl. *faed*, angelf. *faehth*, is verwant aan *vechten* en *vijand*, en komt van het oude *vijen*, haten.

VEGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik veegde*, *heb geveegd*. Anders *vagen*. Met strijkende slagen treffen: *hij veegde hem met den rotting*, *dat het eenen aard had*. Door middel van zulke slagen met eenen bezem, of borstel, reinigen: *iemand den mantel vegen*, of *uitvegen*, dat ook overdragtelijk gebezigd wordt, zie *uitvegen*. *Den schoorsteen vegen*. *De straat vegen*. Figuurlijk: *om de waterstraet te vaegen van het ongebonden schuim*. Vond. Al strijkende met eenen doek, eene dweil, eenen vinger, enz. schoon maken: *het aangezigt vegen*. *Eenen schotel vegen*, het gene figuurlijk ook is, hem ledig eten: *wij zullen dien schotel met der haast geveegd hebben*. Zoo is *een glas vegen*, hetzelve uitdrinken; zoo ook *den beker vegen*, bij Oud. En: *wij zullen hem* (den beker) *eens ter deeg vegen*, wij zullen eens lustig drinken. Evenveel hoe, zuiveren, reinigen: *iemand de schoenen*, of *voeten*, *vegen*, een gebruik van velerlei werklieden, als hun werk bezigtigd wordt, met oogmerk om eenig geld, ten drinkpenning, te bekomen. *Een zwaard vegen*. *Stellet u met helmen*, *vaegt de spiessen*. Bijbelv. Onreinheid, of iets anders, al vegende verwijderen: *veeg het zweet van uw aangezigt*. *Sij sullen de asche van den altaer vagen*. Bijbelv. *Het is op*, *eer iemand zijnen neus geveegd heeft*, beduidt, in de gemeenzame verkeering, het is heel schielijk op. Van hier *geveeg*, *veeg*, *veegsel*, *veger*. Zamenstell.: *vagevuur*, *veegkruid*, een plantgewas, met zeer takkige stengen, anders ook *bezemkruid*, enz. *Aanvegen*, *afvegen*, *doorvegen*, *invegen*, *opvegen*, *overvegen*, *uitvegen*, *wegvegen*, *zamenvegen*, enz.

Vegen, *vagen*, vries. *feije*, zweed. *feia*, noordeng. *fei*, *feigh*, ijsl. *faegia*, hoogd. *fegen*.

VEGER, z. n., m., *des vegers*, of *van den veger*; meerv.

meerv. *vegers*. Al wie, of wat, veegt. Van eenen persoon enkel gebruikelijk in de zamenstell.: *schoorsteenveger*, *zwaardveger*, enz. En overdragtelijk is *veger*, of *vager*, bij Kil. iemand, die geschikt is, om iets met wakkerheid te verrigten. Maar voorts een werktuig, om te vegen, een borstel, een schuijer, een doek, enz. Van *vegen*.

VEIL, z. n., o., *des veils*, of *van het veil*; zonder meerv. Bij Kil. *veijle*. Klimop: *dat het veil zich om uw hoofd krinkele*. Vond. Zamenstell.: *veilblad*, *veilkrans*, enz. *Aardveil*, enz.

VEIL, bijv. n. en bijw., zonder vergrootingstrappen. Te koop: *mijn huis is veil*. *De weerelt is nu veil*. Vond. *Iets ergens voor veil hebben* is, eigenlijk, het daarvoor te koop hebben; overdragtelijk, het daarvoor willen geven, opofferen: *voor mijn vaderland heb ik alles, heb ik zelfs mijn leven, veil*. Van hier *veilen*, *veilheid*. Zamenstell.: *veijldragher*, bij Kil., *veildrager*, uitdrager, iemand, die rond loopt, om verschillende goederen uit te veilen.

Veil, hoogd. *feil*, oudd. *veile*, zwab. *vail*, nederf. *vele*, deen., zweed. *fal*, ijsl. *falur*.

VEILDRAGER, zie *veil*.

VEILEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik veilde*, *heb geveild*. Te koop aanbieden: *dat huis wordt in de nieuwspapieren geveild*. In het openbaar aan den meestbiedenden verkoopen: *wanneer zal dat land geveild worden?* Van hier *veilbaar*, *veiler*, *veiling*. Zamenstell.: *veildag*, *veiltijd*, *veiluur*, enz. *Opveilen*, *uitveilen*, enz.

Veilen, hoogd. *feilen*, nederf. *velen*, deen. *falle*, komt van *veil*.

VEILIG, bijv. n. en bijw., *veiliger*, *veiligst*. Voor geen gevaar blootgesteld: *hier ben ik veilig*. Een weg is *veilig*, als men daarop geen gevaar loopt. Een *veilig geneesmiddel* is, dat men zonder hinder gebruiken kan. *Het veiligste* is het raadzaamste: *'t is veilighst, dat gij den Nassauwer sluit*. Vond. Gemeenlijk volgt op *veilig voor*, maar ook wel eens *van*: *aen zijn eigen haert niet veiligh van den gast*. Vond. Het bijw. *veilig* beduidt zonder leed: *en voere u veiligh door de baren*. Vond. Van hier *veiligen*, *veiligheid*, *veiliglijk*. Zamenstell.: *onveilig*.

VEILIGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik veiligde*, *heb geveiligd*.

ligd. Veilig maken: *veijlighen de weghen.* KIL. Zamenstell.: *beveiligen*, enz. Van *veilig.*

VEINNOOT, *vennoot*, z. n., m., *des veinnoots*, of *van den veinnoot*; meerv. *veinnooten.* Een metgezel, medewerker: *een stierman en al sijn veijnoots.* v. HASS. *aant.* op KIL. *Elcke zwaert was ghekeert tot sinen veijnoot.* BIJB. 1477. Van hier *veinnootschap*, *vennootschap*, gildebroederschap. Van *veen*, *ven*, *vein*, anders ook *veem.* Zie dit laatste woord.

VEINSAARD, z. n., m., *des veinsaards*, of *van den veinsaard*; meerv. *veinsaarden.* Van *veinzen* en *aard.* Een geveinsd mensch: *welk een veinsaard!*

VEINZEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik veinsde, heb geveinsd.* KIL. *veijnsen*, *veijsen*, *vensen*, eng. *feign*, fr. *feindre.* Onz., zijne eigenlijke gewaarwordingen en gevoelens vermommen, zich met woorden, gebaren, of daden, uiterlijk anders gedragen, en aanstellen, dan men in zijn hart gesteld is en gevoelt: *het veinzen is somwijlen geoorloofd, ja noodig. Die veinzend buigen voor uw magt.* L. D. S. P. *Oock de andere Joden veijnsden met hem.* BIJBELV. Bedr., valschelijk vertoonen: *gehoorzaamheid*, *achting*, *liefde*, enz. *veinzen.* Wederkeeriglijk is *zich zoo of zoo veinzen*, zich valschelijk zoo of zoo aanstellen: *hij veinsde zich ziek.* In plaats hiervan vindt men in den STATENBIJBEL *zich zoo of zoo veinzen te zijn*, of *te doen: die haerselven veijnsden rechtveerdigh te zijn. — Gelijck een die sich veijnst te rasen.* BIJBELV. Van hier *geveins*, *geveinsd*, *geveinsdheid*, *veinsaard*, *veinzer*, *veinzerij*, *veinzing.* Zamenstell.: *ontveinzen*, enz. *Veinskunst*, enz.

VEINZERIJ, z. n., vr., *der*, of *van de veinzerij*; meerv. *veinzerijen.* Van *veinzer* en *veinzen.* De daad van veinzen, geveins, veinzing: *ik liet mij door hare veinzerij niet bedotten. Dies haat ik 't spoor der snoode veinzerij.* L. D. S. P.

VEL, z. n., o., *des vels*, of *van het vel*; meerv. *vellen.* Verkleinw. *velletje.* Over het algemeen, al wat den mensch tot dekking van zijn ligchaam dient. Dus bezigt STRIJK. *phelle* voor kostbare kleederen, is *pfellot* bij de zwab. dicht., en *pell* in het zweed., eene kostbare zijden stof. Bijzonderlijk, het natuurlijk bekleedsel der ligchamen van menschen en dieren: *het vel*

van

van een wilt dier. HOOFT. *Zij ſtroopen het vel van de ribben.* VOND. *Met vel ende vleesch hebt ghij mij bekleedet.* BIJBELV. *Het zit tusſchen vel en vleesch.* Allerbijzonderst het vel van robben, zwanen, ſchapen, bokken, kalveren, hazen, honden, katten, en meer andere kleinere dieren, in tegenoverſtelling van de *huid*, welke men aan koeijen, paarden, beeren, wolven, tijgers, enz. toeſchrijft: *ende die vellekijn want ſi om ſijn handen.* BIJBEL 1477. En men blijft de gezegde vellen dus noemen, wanneer zij gelooid, en verder bereid, zijn; ten minſte in de zamenſtelling *ſchootsvel*, en in het gebruik van *vel* bij KIL., voor een ſtuk parkement; in navolging waarvan men ſoortgelijk een ſtuk papier ook een *vel* noemt; gelijk als men aan een kleiner ſtuk den naam van *blad* geeft, omdat men daarop eveneens ſchrijft, als men oulings op bladeren plagt te doen. Voorts geeft men den naam van *vel*, of *velletje*, bij KIL. *velleken*, aan evenveel welk vlies: *de velletjes uit het vleesch ſnijden. Velleken op het melck.* KIL.; en aan lappen en vodden: *het is een oud vel van een jak. Het waren ſlechts vellen en bellen, die zij aan het lijf had.* Eindelijk beſtempelt men een ſlecht vrouwmensch met den naam van *vel*: *welk een onbeſchaamd vel is dat! Vuil vel*, vuile hoer. KIL. — Spreekw.: *in een kwaad vel ſteken*, ongezond zijn. *Ik wilde niet in zijn vel ſteken*, ten aanzien van gezondheid, of anderzins, in zijne plaats wezen. *Uit zijn vel ſpringen*, zie *ſpringen. Uit zijn vel bersten*, onmatig dik en vet worden. *Iemand het vel over de ooren halen*, zie *oor*. Van hier *velleloos*, *vellen*, in *ontvellen*, *vellig*, *villen* en *vilt*. Zamenſtell.: *velkooper*, enz. *Bokkevel*, *dasſevel*, *ganzevel*, *geitevel*, *hazevel*, *hondevel*, *kalfsvel*, *kattevel*, *lamsvel*, *mollevel*, *muizevel*, *robbevel*, *ſchaapsvel*, *vosſevel*, enz.

Vel, hoogd., nederſ., zweed., eng., OTTFRID. *fell*, ULPHIL. *fill*, angelſ. *felle*, lat. *pellis*, ital. *pelle*, ſp. *pelleja*, fr. *peau*, is verwant aan *vlies*, aan het lat. *vellus*, en het gr. φελλος, en komt van het oude *falan*, zweed. *fela*, noordeng. *feal*, goth. *filhan*, lat. *velare*, bedekken.

VELD, z. n., o., *des velds*, of *van het veld*; meerv. *velden*. Verkleinw. *veldje*. Bij verkorting van *geveld*, ei-

eigenlijk een bosch, dat geveld is, om voor den landbouw geschikt te worden; en vervolgens bouwland: *haal het koren van het veld. Wanneer ghij uwen arbeijt uijt den velde sult ingesamelt hebben.* BIJBELV. *Langs veld en wei en woud.* L. D. S. P. Voorts land, over het algemeen; zoo dat met vruchtboomen beplant is: *'t geboomte des velts sal sijne vrucht geven*, BIJBELV.; als dat afgeweid wordt: *de velden zijn bekleet met kudden.* BIJBELV.; en dat woest ligt: *met de steenen des velts sal u verbont zijn, ende het gedierte des velts sal met u bevredigt zijn.* BIJBELV.; waar dit woord dezelfde beteekenis heeft in de uitdrukkingen van *allen struijck des velts, de lelien des velts*, enz. Gelijk als *veld* nu in dit alles tegen *bosch*, of *woud*, overstaat, zoo bezigt men het ook in tegenoverstelling van *water*, enz.: *de zee en 't velt met lijken zijn bezaeit.* VOND. En in tegenoverstelling van *stad*, of *dorp: op 't velt komt vallen voor den Bosch.* VOND. *Gaet niet uijt in het velt, noch en wandelt niet op den weeh.* BIJBELV. Dikwijls met bijvoeging van *open: op het open velt sult ghij vallen.* BIJBELV. *In de stad dus lang uit open velt gebannen.* VOND. Eveneens voegt men *vlak* bij *veld*, als men het tegen *woud*, of *berg*, overstelt: *dit gantsche lant sal rontom als een vlack velt gemaeckt worden.* BIJBELV. *Al 't vlacke velt lagh blanck.* VOND. Ook is *veld* een bepaald stuk lands: *koopt u mijn velt, dat bij Anathoth is.* BIJBELV. Deze beteekenis heerscht in *bleekveld*, *exercitieveld*, *galgeveld*, *marktveld*, *slagveld*, *tournooiveld*, enz. En *veld* is eene landstreek, die van weerskanten door vijandige legers beslagen wordt: *also tooch het volck uijt in 't velt, Israel te gemoete.* BIJBELV. *Wen 't heir te velde gaet.* VOND. *Te velde komen.* KIL. Uitdrukkingen, in plaats waarvan men gemeenlijk die van *te velde trekken* bezigt: *waer hij te velde trekt.* VOND. *Te velde liggen* is, tegen over den vijand in het opene veld gelegerd zijn: *terwijl uw vader leit te velde, als 's lants behoeder.* VOND. *Het veld behouden* is meester van het slagveld blijven, *veld winnen* is den vijand terug drijven, en, figuurlijk, zich onder de menschen uitbreiden: *die aanhang, dat gevoelen, die gewoonte wint meer en meer veld. Den vijand het veld doen ruimen*, of *uit het veld slaan*, is, hem dwingen, om zich uit het opene veld in eene of

meer

meer vestingen te verschuilen, en, figuurlijk, is *iemand uit het veld slaan*, hem eene verdere verdediging van deze of gene zaak onmogelijk maken. *Iemand het veld betwisten*, is, pogingen aanwenden, om hem, eigenlijk, of oneigenlijk, te doen wijken. *Het veld ontdekken*, is, de landstreek, die men voor zich heeft, doorzoeken, om te weten, wat de vijand daarvan al, of niet, bezet hebbe. Nopens de kracht van *veld* in *veldapotheek*, *veldarts*, *veldbakker*, en eene reeks van andere zamenstellingen, zie *veldapotheek*. Overdragtelijk, is *veld* eene gelegenheid, om met den geest, of anderzins, werkzaam te wezen: *welk een ruim veld voor Godsdienstige bespiegelingen. Er opent zich voor uwen ijver een veld, dat eenen noesten arbeid vordert.* Eindelijk geeft men den naam van *veld* aan evenveel welke vlakke ruimte. Deze beteekenis heeft het woord in de zamenstelling *ijsvelden*, en bij VOND., in: *hoe in 't velt der lucht oranje wiert. gespelt uit letteren van vier en vlammen*; want hier is de lucht bij hem het azuren gewelf, dat zich over den aardbodem schijnt uit te strekken; bij L. D. S. P. *'t Wijduitgestrekte vak van 't hooge sterrendak*; en elders *het blaauwe veld*, welken naam men anders aan de oppervlakte van de zee, en ander water, geeft: *als gij kloekmoedigh komt deur 't blaeuwe velt gevaren.* DE GROOT. *En beurt zijn rieten pruik eens uit het blaeuwe velt.* VOND. Dezelfde beteekenis van vlakke ruimte oefent *veld*, als men het voor den grond van een wapenschild bezigt: *een roode leeuw op een zilveren veld. Veld van wapenteeckenen, oft schilden.* KIL. Van hier *veldachtig*. KIL. — *Veldeling*, *veldenaar*. Zamenstell.: *veldajuin*, *veldangelier*, *veldapotheek*, *veldarbeid*, *veldarts*, *veldbakker*, *veldbakkerij*, *veldbed*, *veldboon*, *veldbouw*, *veldbouwer*, *veldcipres*, *velddistel*, *velddragon*, *velddui*f, *veldeppe*, *veldfluit*, *veldgedierte*, *veldgeschrei*, *veldgewas*, *veldgod*, *veldgras*, *veldhaver*, *veldheer*, *veldheerlijk*, *veldheerschap*, *veldhoed*, *veldhoen*, *veldhut*, *veldkaars*, *veldkers*, *veldklaver*, *veldkoets*, *veldkomijn*, *veldkrekel*, *veldlatuw*: *broot met veltlatuwe.* BIJB. 1477. — *veldleeuwerik*, *veldleger*, *veldlelie*, *veldlied*, *veldmaarschalk*, *veldmarter*, *veldmot*, *veldmuis*, *veldmusch*, *veldmuzijk*, *veldnimf*, *veldontdekker*, *veldoverste*, *veldpaap*, *veldpatrijs*, *veldpijp*, *veld-*

veldprediker, *veldpriester*, *veldranunkel*, *veldrok*, *veldroosje*, *veldrot*, *veldsaffraan*, *veldsalade*, *veldsalie*, *veldschalmei*, *veldscheerder*, *veldslag*, *veldslang*, *veldsnip*, *veldspin*, *veldspinagie*, *veldstoel*, *veldstuk*, *veldteeken*, *veldtent*, *veldtogt*, *veldtrein*, *veldtuig*, *veldtuigmeester*, *veldtuigwerker*, *veldvlieger*, *veldvlugtig*, *veldvreugde*, *veldvruchten*, *veldwacht*, *veldworm*, *veldziekte*, *veldzigt*, enz. *Bleekveld*, *exercitieveld*, *galgeveld*, *korenveld*, *krijgsveld*, *marktveld*, *slagveld*, *tournooiveld*, enz.

Veld, WILLERAM. *velt*, NOTK. *felde*, OTTFRID., longobard., hoogd. *feld*, angelf. ook *feld*, en *faeld*, en *fild*, vries. *fjild*, eng. *field*, nederf., deen., zweed. *felt*, esthland., *põld*, phrijg. βελτη, is verwant aan *vlek*, *vlak*, en aan het zweed. *fala*, eene vlakte, en komt van *vellen*.

VELDAPOTHEEK, z. n., vr., *der*, of *van de veldapotheek*; meerv. *veldapotheken*. Verkleinw. *veldapotheekje*. Van *veld* en *apotheek*. In deze zamenstelling, en eene reeks van andere, wordt het laatste gedeelte, door *veld*, tot het oorlogsveld en den krijgsdienst betrekkelijk gemaakt. Dus is *veldapotheek* de voorraad van geneesmiddelen, dien men ten dienste van den veldarts in het oorlogsveld medevoert: *de gansche veldapotheek geraakte mede in 's vijands handen*.

VELDBOON, z. n., vr., *der*, of *van de veldboon*; meerv. *veldboonen*. Verkleinw. *veldboontje*. Van *veld* en *boon*. Eene boon van dat slag, waaraan men, in tegenoverstelling van *tuinboonen*, den naam van *veldboonen* geeft: *paardenboonen*, *duivenboonen*, *en meer andere soorten van veldboonen*.

VELDDUIF, z. n., vr., *der*, of *van de veldduif*; meerv. *veldduiven*. Van *veld* en *duif*. Een duif, die haar voedsel in het veld zoekt, anders *veldvlieger*, nederf. *feldflügter*, hoogd. *flugtaube* en *feldtaube*, KIL. *veldduijve* en *valmduijve*, lat. *palumbus*.

VELDELING, z. n., m., *des veldelings*, of *van den veldeling*; meerv. *veldelingen*. Van *veld* en *ling*. Oulings ook *veldenaar*. Iemand van het veld: *het vrolijke gezang der nijvere veldelingen*.

VELDENAAR, zie *veldeling*.

VELDGESCHREI, z. n., o., *des veldgeschreis*, of *van het veldgeschrei*; zonder meerv. Van *veld* en *geschrei*.

schrei. Een geschrei, of geschreeuw, dat men in het oorlogsveld meermalen aanheft, als men op den vijand aanvalt: *de vereenigde Franschen en Hollanders vielen onder het veldgeschrei van Holland! Parijs! op de Vlamingen aan.* Voorts ook een leuswoord, of uitroep, waaraan men vrienden en vijanden in den krijg, vooral bij nacht, onderscheidt: *dat is het woord; maar wat is het veldgeschrei?*

VELDGOD, z. n., m., *des veldgods*, of *van den veldgod*; meerv. *veldgoden.* Van *veld* en *god.* Even als het vr. *veldgodin*, eene gewaande Godheid, onder welker bescherming het bebouwde veld stond: *boschgoden, stroomgoden, veldgoden, en veldgodinnen*, aan welker gezelschapsdames men den naam van *veldnimfen* gaf.

VELDHEER, zie *veldoverste.*

VELDHOEN, z. n., o., *des veldhoens*, of *van het veldhoen*; meerv. *veldhoenderen.* Van *veld* en *hoen.* Een bijzonder slag van vogelen, waaronder de patrijzen, kwartels, en andere min bekende soorten begrepen zijn, bij LINNÆUS *tetrao*, en dus veel meer, dan het enkele *perdrijs*, dat KIL. als gelijkluidend wil hebben aangemerkt: *gelijck een velthoen eijeren vergadert.* BIJBELV.

VELDHUT, z. n., vr., *der*, of *van de veldhut*; meerv. *veldhutten.* Verkleinw. *veldhutje.* Van *veld* en *hut.* Eene hut, welke in het veld gebouwd wordt; maar inzonderheid zoodanig eene, als in het oorlogsveld hedendaags meermalen de plaats van eene tent bekleedt: *de Franschen behielpen zich met veldhutten van stroo en riet*, enz.

VELDKOETS, zie *veldleger.*

VELDKREKEL, z. n., m., *des veldkrekels*, of *van den veldkrekel*; meerv. *veldkrekels.* Van *veld* en *krekel.* Een bijzonder slag van krekels, dat men onder dezen naam van *bosch-*, *huis-*, *oever-* en *wijngaardkrekels* onderscheidt: *het gezang van kikvorschen en veldkrekels.*

VELDLEGER, z. n., o., *des veldlegers*, of *van het veldleger*; meerv. *veldlegers.* Van *veld* en *leger.* Bij sommigen eene legerplaats, die door het krijgsvolk in het oorlogsveld betrokken wordt, waarvoor men intusschen doorgaans slechts het eenvoudige *leger* gebruikt. Voorts een ligt beddestel, waarvan men zich in het

oorlogsveld bedient, anders ook *veldkoets*, welk woord anders een bijzonder slag van rijtuig aanduidt. In de laatste beteekenis wordt *veldleger*, even als het hoogd. *feldbett*, door sommigen van *falten*, vouwen, afgeleid. Zie *veldstoel*.

VELDMAARSCHALK, z. n., m., *des veldmaarschalks*, of *van den veldmaarschalk*; meerv. *veldmaarschalken*. Van *veld* en *maarschalk*. Gansch anders, dan het fr. *marechal de camp*, waaruit het ontleend is, doch dat aan ons *Generaal Majoor* beantwoordt, onder onze oude staatsgesteldheid de naaste aan den Kapitein Generaal, en onmiddellijk onder denzelven over het gansche leger gesteld: *de veldmaarschalk Hertog van Brunswijk Wolfenbuttel*. Van hier *veldmaarschalkschap*, de waardigheid van veldmaarschalk, *veldmaarschalksstaf*, het teeken van die waardigheid. Zie voorts *maarschalk*.

VELDMAARSCHALKSCHAP, zie *veldmaarschalk*.

VELDMUZIJK, z. n., vr., *der*, of *van de veldmuzijk*; zonder meerv. Van *veld* en *muzijk*. Niet slechts allerlei eenvoudige boerenmuzijk, die men met eene veldfluit, veldpijp, veldschalmei, enz. maakt; maar ook zoodanige, als in het oorlogsveld gebezigd wordt, krijgsmuzijk: *er werd eene treffende, en wel uitgevoerde, veldmuzijk aangeheven*.

VELDNIMF, zie *veldgod*.

VELDOVERSTE, z. n., m., *des veldoversten*, of *van den veldoverste*, meerv. *veldoversten*. Van *veld*, oul. *feld*, oorlog, oorlogsveld, en *overste*. Al wie in het oorlogsveld het bevel over een bijzonder leger voert: *de Koning gebood dien veldoverste, zich met hem te vereenigen*. Anders *veldheer*, van *veld*, voor oorlog, en *heer*, *dux*; derhalve *dux belli*; waarvan *veldheerlijk*, *veldheerschap*, enz.

VELDROOSJE, z. n., o., *des veldroosjes*, of *van het veldroosje*; meerv. *veldroosjes*. Van *veld* en *roosje*. Een plantengeslacht, dat gedeeltelijk tot de kruiden, gedeeltelijk tot de heesters behoort, en drie en veertig soorten bevat: *harig veldroosje*, *breedbladig veldroosje*. *Kaapsch veldroosje*, enz.

VELDSCHEERDER, z. n., m., *des veldscheerders*, of *van den veldscheerder*; meerv. *veldscheerders*. Van *veld* en *scheerder*. In het hoogd. *feldscherer*, zweed. *felts-*

feltskaer, bij Kil. *veldscherer*, hedendaags ook verkort *veldscheer*. Een barbier, die de soldaten in het veld scheert, en, even als andere barbiers, tevens als wondheeler wordt gebruikt: *wij hebben bij ons regement slechts eenen veldscheerder*.

VELDSLAG, z. n., m., *des veldslags*, of *van den veldslag*; meerv. *veldslagen*. Van *veld* en *slag*. Een strijd in het oorlogsveld, waarbij de wederzijdsche legers alle krachten tegen elkanderen inspannen: *na zoo vele kleine gevechten kwam het eindelijk tot eenen veldslag*. *Wij hooren, dat Efraim den veltslagh heeft verloren*. Vond.

VELDSLANG, zie *veldstuk*.

VELDSTOEL, z. n., m., *des veldstoels*, of *van den veldstoel*; meerv. *veldstoelen*. Verkleinw. *veldstoeltje*. Een stoel, die zich zamen vouwen laat, en waarvan men zich in het oorlogsveld bedient: *er stonden veldstoelen voor ons geplaatst*.

Veldstoel, hoogd. *feldstuhl*, zweed. *faelstol*, middeleeuw. lat. *faudestola*, van waar het fr. *fauteuil*, en *faldestolium*, *faldistorium*, en *faldao*, komt, volgens sommigen, niet van *veld* en *stoel*, maar even als veldleger, veldkoets, en het hoogd. *feldbett*, van *falten*, *vouwen*.

VELDSTUK, z. n., o., *des veldstuks*, of *van het veldstuk*; meerv. *veldstukken*. Verkleinw. *veldstukje*. Van *veld* en *stuk*. Een stuk geschut, waarvan men zich in het veld bedient, en 't welk zich door zijne ligtheid, en soms ook door zijne langwerpigheid, onderscheidt; in welk laatste geval men het eene *veldslang* noemt: *elk regement had twee veldstukken, en de benoodigde kanonniers*.

VELDTEEKEN, z. n., o., *des veldteekens*, of *van het veldteeken*; meerv. *veldteekens*. Van *veld* en *teeken*. Een teeken aan kleeding, zijdgeweer, enz., waaraan men de krijgslieden der eene mogendheid in het oorlogsveld van die der andere onderscheidt: *uit zijn veldteeken zag ik, dat hij tot ons behoorde*.

VELDTOGT, z. n., m., *des veldtogts*, of *van den veldtogt*; meerv. *veldtogten*. Van *veld* en *togt*. De gezamenlijke verrigtingen van een leger gedurende een aanhoudend verblijf in het oorlogsveld: *de veldtogt van dit jaar is voor hen even roemrijk, als voorspoedig*.

Den veldtogt openen, is, dien aanvangen. *Dat gevecht besloot den veldtogt van het gezegde jaar.*

VELDTREIN, z. n., m., *des veldtreins*, of *van den veldtrein;* zonder meerv. Van *veld* en *trein*. De gezamenlijke nasleep van een leger in het oorlogsveld, bestaande uit het geschut, en de voertuigen voor krijgsbehoeften, en verdere noodwendigheden, met de daartoe behoorende paarden en manschappen: *hij heeft bij den veldtrein dienst genomen.*

VELDTROS, z. n., m., *van den veldtros;* zonder meerv. Van *veld* en *tros*. Veld- of krijgspakkaadje, en de daarbij voegende personen: *de veldtros van zijne Majesteit is hier aangekomen.*

VELDTUIG, z. n., o., *des veldtuigs*, of *van het veldtuig;* zonder meerv. Van *veld* en *tuig*. Het geschut met deszelfs toebehooren, waarvan zich een leger in het oorlogsveld bedient: *zij verloren bijkans al hun veldtuig*. Van hier *veldtuigmeester*, de opperste bevelhebber over het veldtuig van een leger. *Veldtuigwerker*, een vuller van kardoezen, bomben, enz.

VELDTUIGMEESTER, zie *veldtuig*.

VELDTUIGWERKER, zie *veldtuig*.

VELDVLIEGER, zie *velddu if*.

VELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik veelde, heb geveeld.* Dulden, verdragen: *Ik wil het niet langer velen. Nacht, die 't licht niet velen mag.* H. DULL. Zamenstell.: *vervelen*, lastig vallen.

VELERHANDE, even als *velerlei*, *menigerlei*, *menigerhande*, en *menigerslachte*, *menigertiere*, bij de ouden, van vele, van menige, soort, en zamengesteld uit *hande*, soort, en den tweeden naamval van het enkelvoudige vrouwelijke geslacht van *veel*. Wordt hierom evenmin verbogen, als *allerhande*, *eenerhande*, enz. schoon men het gemeenlijk eveneens voor een bijvoegelijk naamwoord houdt Zie voorts *allerlei*, waar men nopens het bovengemelde *hande*, en *lei* in *velerlei*, al het noodige vindt.

VELERLEI, zie *velerhande* en *allerlei*.

VELG, z. n., vr., *der*, of *van de velg;* meerv. *velgen*. Verkleinw. *velgje*. De buitenste omtrek van een rad: *de velg van het achterste wiel brak aan stukken. Hare velgen waren vol oogen rontom, aen die vier raderen.* BIJBELV. Zamenstell.: *radvelg*.

Velg, hoogd. *felge*, nederf., deen. *falge*, eng. *fellij*, ital. *vol-*

volga, komt van *velgen* bij KIL., hoogd. *felgen*, omkeeren, omdraaijen, dat verwant is aan het ital. *volgere*, eng. *wallow*, angelſ. *walwian*, zweed. *faella*, hoogd. *walzen*, lat. *volvere*, en aan *wiel*.

VELLEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik velde*, *heb geveld*. Doen vallen, van boomen, die omgehakt worden: *als een het timmerhout velde*. BIJBELV. Van menſchen, die verſlagen worden: *en velle en till' zoo menigh mensch*. VOND. *Geveld in 't bloedig zand*. L. D. S. P. *Ick ſal uwe menichte vellen door de ſweerden der helden*. BIJBELV. *Men velletſe en ſlouchſe bi hopen*, dat is, *veldeſe*. WALEWEIN. *Menighen man ter eerde velden*. M. STOK. Voorts is *eenen muur vellen*, dien omver halen, of werpen: *men ſoude vellen cluſen*, *en cellen*, *cloosters*, *cappellen*. ANNA BIJNS. *De pieken*, *het geweer*, *vellen*, is daaraan eene horizontale rigting geven. Van hier oul. *eene vrouw vellen*, met geweld neerleggen: *menighe vrouwen en dochteren hebben ſij daer ghevelt en gheſchoffeert*. HOUW. Iemand *het hart vellen*, hem neerſlagtig maken, in: *ſorgh*, *hoe bevangt ghij mij*, *hoe cont ghij mij 't hert vellen*. CONST. TH. JUW. *Eenen twist vellen*, bij KIL., denzelven beſlechten. *Een oordeel*, *een vonnis*, *vellen*, hetzelve ſtrijken, doen vallen: *die dit vonnis vellen zou*. VOND. Eindelijk is *velden* oft *vellen met noten*, bij KIL., daarmede zeker ſpel ſpelen. Van hier *velling*. Zamenſtell.: *nedervellen*, *omvellen*, enz.

Vellen, KIL. ook *velden*, eng. *fell*, zweed. *faella*, NOTK. *fellan*, OTTFRID. *fallan*, hoogd. *fällen*, is het bedrijvende van *vallen*, en daaraan naauw verwant.

VELLIES, zie *valies*.

VELLIG, zie *vallig*.

VELUWE, z. n., vr., *der*, of *van de veluwe*; zonder meerv. De eigennaam van een bekend deel van Gelderland: *op de dorre Veluwe*. *Hij zal voortaen de Veluw niet meer vegen*. VOND. Dit woord is blijkbaar het tegenoverſtaande van *Betuwe*, en zoo als dit batig, vruchtbaar, land beteekent, zoo moet het andere onvruchtbaar land aanduiden, en zamengeſteld zijn uit *auwe*, *ouwe*, een veld, of beemd, en *veel*, *vel*, *vaal*, ſlecht. Zie *landouw*.

VEN, zie *veen*.

VENDEL, zie *vaandel*.

VENDU, zie *vente*.

VENETIE, z. n., o., *van het venetie*; zonder meerv.

De eigennaam van eene Italiaansche koopstad, weleer de hoofdplaats van eene magtige republiek: *het oude Venetie. De gezamenlijke eilandjes, waaruit het schoone Venetie bestaat.* Ook wel eens de republiek, waarvan Venetie weleer de hoofdstad was: *de Jonische republiek behoorde voorheen tot Venetie.* Van hier *Venetiaan*, *Venetiaansch.* De stad ontving haren naam van de Veneti, of Iteneti, die haar bouwden, en bevolkten.

VENIJN, z. n., o., *des venijns*, of *van het venijn*; zonder meerv. Gift, vergift: *met vijerich venijn van slangen des stofs.* BIJBELV. *Hoe woedt dit venijn.* VOND. *Dit doodelijk venijn.* D. DECK. Van hier *venijnig.* Zamenstell.: *venijndrank*, *venijngever*, *venijngeving*, *venijnmenger*, *venijnmenging*, *Drakenvenijn*, *Slangenvenijn*, enz.

Venijn, eng. *venom*, fr. *venin*, sp. *veneno*, ital. ook *veneno*, en *veleno*, komt van het lat. *venenum*, dat ook in eenen goeden zin voor een geneesmiddel werd gebruikt.

VENIJNIG, bijv. n. en bijw. *venijniger*, *venijnigst.* Met venijn bezwangerd: *een venijnig dier. Venijnige kruiden.* Overdragtelijk, bits, kwaadaardig: *zij heeft eene venijnige tong. Wat keek zij ons venijnig aan.* Van hier *venijnigheid.*

VENIZOEN, z. n., o., *des venizoens*, of *van het venizoen*; meerv. *venizoenen.* Anders ook *venezoen.* Een oud bastaardwoord, van het fr. *venaison* ontleend, om allerlei wildbraad, ter jagt gevangen, aan te duiden: *ic sel u doen gheven them en venisoen*, tam en wild. WALEWEIN. *Gheven hem vissche en venisoen.* FERGUUT. Zamenstell.: *venizoenpastei.* HALMA. Het stamwoord is het lat. *venari.*

VENKEL, z. n., vr., *der*, of *van de venkel*; zonder meerv. Een bekend plantgewas: *tamme*, *wilde*, *venkel.* Ook het zaad van dat plantgewas: *er is venkel in.* Zamenstell.: *venkelolie*, *venkelwater*, *venkelzaad*, enz.

Venkel, nederf. *fenkool*, hoogd. *fenchel*, oudd. *finachal*, boh. *fenijkl*, zweed. *fengkal*, eng. *fennel*, angelf. *finel*, fr. *fennouil*, ital. *finnochio*, sp. *funcho*, middeleeuw. lat. *fanculum*, komt van het lat. *foeniculum.*

VENNOOT, zie *veinoot.*

VENSTER, z. n., o., *des vensters*, of *van het venster*; meerv. *vensteren* en *vensters*. Verkleinw. *venstertje*. Eene opening in den wand van een huis, of vertrek, waardoor het daglicht daarin straalt: *Michal liet David door een venster neder*. BIJBELV. *Door 't venster van zijn hol*. VOND. *Die aldaar hadt zitten krassen aan 't venster*. HOOFT. Intusschen elders vrouwelijk: *na dat heel Europe uit de venster gelegen hadt*. HOOFT. *Natuur schiep geene venster in den boezem*. VOND. *Door de venster van sijn oogh*. HUIGENS. En zoo wordt het ook bij oudere schrijvers, en in den STATENBIJBEL, veelal gebruikt, in overeenkomst met het lat. *fenestra*, waarvan het afstamt. Voorts bezigt men *venster* ook dikwijls voor een vensterluik, waarmede men een venster van buiten sluit: *dat venster zal van boven nederkomen*. *Door een hennipen venster kijken*, is, opgehangen worden. Zamenstell.: *vensterbank*, *vensterberd*, KIL. *vensterbeslag*, *vensterblind*, *venstergat*, *vensterglas*, *venstergordijn*, *venstergrendel*, *vensterhorde*, KIL., *vensterknip*, *vensterkoord*, *vensterkruis*, *vensterkussen*, *vensterkwast*, *vensterliedeken*, KIL., *vensterlood*, *vensterluik*, *venstermuzijk*, *vensterpen*, *vensterraam*, *vensterroede*, *vensterruit*, *vensterttralie*, *vensterwerk*, *vensterziek*, enz. *Dakvenster*, *kamervenster*, *keldervenster*, *tralievenster*, enz.

Venster, vries., nederf. *finster*, zweed. *fonster*, hoogd. *fenster*, WILLERAM. *venstro*, wallis. *ffenestr*, epirot. *fniestra*, sp. *hiniestra*, *finiestra*, fr. *fenêtre*, ital. *fenestra*, komt van het lat. *fenestra*, dat aan het gr. φαινεσθαι, schijnen, en het goth. en ijsl. *fon*, licht, verwant kan zijn.

VENSTERMUZIJK, z. n., vr., *der*, of *van de venstermuzijk*; zonder meerv. Van *venster* en *muzijk*. De muzijk van eenen minnaar voor de vensteren zijner beminde, doorgaans gepaard met het zingen van liederen, waaraan KIL. den naam van *vensterliedekens* geeft: *onder eene fraaije venstermuzijk boezemde hij zijne verliefde klagten uit*.

VENSTERZIEK, bijv. n. en bijw., zonder trappen van vergrooting. Van *venster* en *ziek*. Zoo ziek als een kranke, die voor de vensteren zit, om den tijd met de beschouwing der voorbijgangers te korten: *hij is*

vensterziek, *en niet deurziek*, doorziek. HALMA. Van hier *vensterziekte*.

VENT, z. n., m., *des vents*, of *van den vent*; meerv. *venten*. Verkleinw. *ventje*. Bij KIL. ook *veijn*, en, even als het vriesche *veint*, een jongeling. In andere oorden des lands een karel: *wat voor een vent is dat?* Gemeenlijk in eenen verachtelijken zin, zoo als in: *daer quam dees dagen een vent bij mij*, *die mij maecte verstoort*. CONST. TH. JUWEEL.

Vent, hoogd. *fänt*, bij WACHT. *fent*, ital. *fante*, goth. *fanta*. Alles in de beteekenis van eenen voetknecht.

VENTE, z. n., vr., *der*, of *van de vente*; zonder meerv. Een oud bastaardwoord, dat uit het fr. overgenomen is, en daar ook *vente* luidt. Eigenlijk, verkooping over het algemeen, maar wordt inzonderheid gebruikt voor verkooping, of opveiling, bij enkele stukken, of deelen: *vente houden* KIL. *Ter vente stellen*. V. HASS. Van hier *venten*, enz. Zamenstell.: *ventegoed*, KIL. — Intusschen gebruikt men hedendaags voor *vente* veelal *vendu*, naar het ital. *vendita* gebogen, van waar de zamenstell.: *vendumeester*. Het stamwoord van een en ander is het fr. *vendre*, lat. *vendere*, verkoopen.

VENTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik ventte*, *heb gevent*. Bij stukken uitveilen: *overal loopen zij met hare visch rond*, *om ze te venten*. Van hier *gevent*, *ventbaar*, verkoopbaar: *ventbare goederen*. HOOFT. Zamenstell.: *ventjagen*, enkel in de onbepaalde wijze gebruikelijk, voor met een ligt vaartuig, en met den grootsten spoed tusschen de schepen der visschers, en eene of meer marktplaatsen heen en weder varen, om de gevangene visch, ook andere koopwaren, op de markt te brengen: *hij geneert zich met ventjagen*; en overdragtelijk met evenveel welke dingen rond loopen, om ze stukswijze te verkoopen; *ventjager*, iemand, die visch, of andere koopwaren, met een ligt vaartuig, ter markt brengt, of met andere dingen te koop loopt, *ventjagerij*, enz. *Uitventen*, enz.

VENTJAGEN, zie *venten*.

VENTJAGER, zie *venten*.

VENUS, z. n., vr., *der*, of *van de venus*; meerv. *venussen*. De eigennaam van eene dwaalster, die men, wanneer zij des avonds flonkert met den naam van *de Avond-*

Avondster, en, wanneer zij zulks des morgens doet, met dien van *de Morgenster*, bestempelt: *de loopkring van Venus is veel nader aan de Zon, dan die van onze planeet.* Voorts bij de Romeinen, en in navolging van hen ook in onze Dichterlijke taal, de Godin der liefde: *de bruiloftstoon valt Venus ook te lang.* VOND. Bijzonderlijk gebruikt men *Venus* veel in gezegden, die tot onkuischheid betrekkelijk zijn, zoo als in: *een slaaf van Bacchus en Venus. Veel van Venus houden*, enz. Eindelijk geven de scheidkundigen aan het koper den naam van *Venus*, even als aan het lood dien van *Saturnus*, enz. Van hier *veneriek*, *venerisch*. Zamenstell.: *venusbekken*, zeker slag van kaardenkruid. *Venusdienst*, *venusdier*, *venuskwaal*, *venusspel*, *venusster*, *venustempel*, *venusziekte*, enz.

VENUSBEKKEN, zie *venus*.

VER, bijv. n. en bijw., *verder*, *verst*. Bij KIL. en anderen, ook *verre*, *varre* en *verde*. Als bijw., in eene groote verwijdering, op eenen grooten afstand: *drijft verde van dit graf het quistich dertel wijf.* VAN HASS. *Hij sal hem schelden, so sal hij verre wechvlieden.* BIJBELV. *Ik schikte een weinig verder van hem af. Hij zit het verste van ons.* Ook, overdragtelijk, van dingen, die door eene groote tijdruimte verwijderd zijn: *ghij, die den boosen dach verre stellet.* En van evenveel welke andere zedelijke verwijdering: *zo verr' als 't oost van 't westen is gelegen, zo verr' doet God, die rijke bron van zegen, ons misdrijf weg.* L. D. S. P. *Van verre* is van op eenen grooten zedelijken, of anderen, afstand: *ô Heere! waerom staet gij van verre?* BIJBELV. *Iets van verre beschouwen. Verre siende*, is, bij KIL., dingen ziende, die zich op eenen grooten afstand van plaats, of tijd, bevinden. *Te ver*, *veel te ver*, *al te ver*, is, op eenen al te grooten, of veel te grooten, afstand. *Ver beneden*, *boven*, *buiten*, enz., is op eenen grooten afstand beneden, boven, buiten, enz.: *ver beneden zijne waardigheid geplaatst. Ver boven oude en jonge wijzen.* VOND. Soms wordt de afstand door een bijgevoegd naamw. bepaald: *geen mijlen verre in 'swaerelts zee.* VOND. *Het ligt nog drie uren verder. Eenige weken verder in het jaar.* Hier wordt de grootte, of kleinte, van den afstand door *weken*, *uren* en *mijlen* aangeduid, en beteekent *verder*

wel op eenen meerderen afſtand van een onderſteld punt, maar *ver* enkel op zulken of zulken afſtand van hetzelve. En eveneens is het met *ver* gelegen in: *hoe ver waart gij gegaan? Hij is zoo ver gevorderd. Dus verde wij met lust en vree gekomen zijn.* v. Hass. *Voor ſo vele mij de Heere dus verre geſegent heeft.* Bijbelv. *Tot dus ver heeft hij mij wel gediend. In zoo ver ik op hem vertrouwen kan. Voor zoo ver mij zulks behagen zal.* Voorts is *het hier- of daar-in niet ver brengen*, daarin geene groote vorderingen maken. *Iets verre weg gooijen*, zich daarvan heel vreemd houden. *Verre van iemand doen*, is, in den Statenbijbel, van hem verwijderen, vervreemden: *ghij hebt vrient ende metgeſelle verre van mij gedaen. Verre van iemand gaen*, is, zich zelven van hem verwijderen: *hoe veel te meer gaen ſijne vrienden verre van hem.* Bijbelv. Dezelfde beteekenis heeft *verre wijcken*, aldaar op meer dan eene plaats. *Verre wechdoen*, is, er geheel verbannen: *indiender ondeucht in uwe hant is, doet die verre weck. Verder* is nog langer: *daaraan was niet verder te denken.* Nog al meer: *wat wilt gij verder van mij?* Voor het overige: *verder*, *ſtaat te weten. Ik heb verder beſloten.* Zamenſtell.: *veraf*, *verafgelegen*, *verafgelegenheid*, *vergelegen*, *vergelegenheid*, *verrekijker*, *veruitgebreid*, *veruitgeſtrekt*, *veruitziend*, *verziend*, *verzigt*, enz. Als bijv. n. is *verre* op eenen grooten afſtand geplaatst, ſterk verwijderd: *het moet uit verren lande komen, als het behagen zal. So bleven ſij ſtaen in eene verre plaetſe.* Bijbelv., waar *ſich verre bouden* zich verwijderd houden, *ſich verre maken*, zich verwijderen, en *verre zijn*, verwijderd zijn, beteekent. Voorts is bijzonderlijk, *dat zij verre*, en *het zij verre*, daar en elders eene uitroeping, waarbij men wenscht dat iets geene plaats grijpen moge: *het zij verre, dat ik zulks doe! Dat zij verre! ghij en ſult niet ſterven.* Bijbelv. Eveneens is het gelegen met: *dat zij verre van mij*, *ons*, enz. *Dat late mijn Godt verre van mij zijn, van ſulcks te doen!* Bijbelv. *Verre van mij alle zoodanig bedrog!* Maar in: *verre van u te vervolgen, bemin ik u*, wordt *zijnde* achter *verre* verzwegen. *Ver van den regten weg*, is, het ſpoor geheel bijster. *Een verre neef*, is, zoodanig een, aan wien men door geene naauwe betrekkingen van bloedver-

verwantschap verbonden is, *de verre toekomst* beduidt het gene de tijd lang na zeker tijdstip voortbrengen, of baren, zal. *Verre uitzigten* zijn uitzigten over veraf zijnde gebeurtenissen; maar *een ver uitzigt* is ook eigenlijk een onbeperkt en verreikend: *men heeft van dien berg een ver uitzigt.* Overigens is *verder* meermalen voortdurend, volgend: *alle verdere overwegingen. Ik ontweek hunne verdere vragen.* Van hier *verheid*, *verte*.

Ver, *verre*, *varre*, *verde*, nederf. *feer*, *ferr*, *fern*, *feeren*, *feern*, opperd. *ferren*, *fers*, *fer*, KERO *fer*, *fern*, OTTFRID. *ferro*, *ferron*, ULPHIL. *fairra*, zweed. *fjarran*, *fjarre*, *fjar*, vries. *fier*, angelf. *feor*, eng. *far*, hoogd. *fern*, is verwant aan het gr. *πορρω*, lat. *porro*, aan ons *voor* en *voort*, aan het onscheidbare voorzetsel *ver*, en aan *varen*, van welk alles de beteekenis uit den klank voortgesproten is.

VER, een onscheidbaar voorzetsel, buiten zamenstelling niet in gebruik, en aan de werkwoorden, waarbij het gevoegd wordt, zoo naauw verbonden, dat het zich in geenen tijd daarvan scheiden laat, en die werkwoorden het gewone *ge* in den verledenen tijd niet aannemen, en *te* in de onbepaalde wijze zoo wel voor *ver*, als voor het overige der zamenstelling, komt.

Door middel van dit voorzetsel worden er vele werkwoorden van naamwoorden gevormd; zoo als *veraangenamen*, *verbijsteren*, *verbleeken*, enz., van de bijv. naamw. *aangenaam*, *bijster*, *bleek*, enz.; of *verglazen*, *vergoden*, *vergulden*, enz., van *glas*, *god*, *goud*, *gold*, of *guld*, enz. Van deze werkwoorden hebben eenige de kracht van eene overbrenging, of eenen overgang, uit eenen vorigen toestand, tot zulken, als het naamwoord aanduidt. Dus is *veraangenamen* aangenaam maken, *verbleeken* bleek worden. En zoo is het met alle andere gelegen, die van bijvoegelijke naamw. gevormd zijn. Maar onder die gene, welke men van zelfstandige naamw. vormt, brengen eenige het ding, waaromtrent zij gebezigd worden, slechts in eenige betrekking tot de zaak, welke door het naamwoord aangeduid wordt. Dus is *vergulden*, slechts met goud overtrekken, *verharen*, van haar verwisselen, *verschansen*, met schansen dekken, *vertollen*, door de betaling van tol daarvan ontheffen.

Voorts koppelt men *ver* aan reeds bestaande werkwoor-

woorden; zoo als in *veraarden*, *verachten*, *verademen*, enz. In deze gevallen duidt het ook veelal, even als in *veraangenamen*, enz., eene verwijdering van eenen vorigen toeſtand aan. Dus is *veraarden*, van zijnen aard afwijken, *verarbeiden*, onder andere beteekenisſen, van de eene plaats naar de andere overbrengen. En ſoortgelijk eene verwijdering van eenen vorigen toeſtand laat zich opmerken in *verbakken*, *verbedden*, *verbidden*, enz. Ja elders ſtrekt dezelve zich zoo ver uit, dat *ver* de kracht van *weg* ontvangt; zoo als in *verbannen*, *verdrijven*, *verjagen*, enz., of dat er eene geheele ontvoering aan een vorig beſtaan aangeduid wordt; iets, dat *verarbeiden* en *verbakken* meermalen even zeer doen, als *verbranden*, *verbrasſen*, *verbrouwen*, *verbruiken*, enz. Elders brengt *ver* wederom eene ontrukking van iets aan deszelfs beſtemming mede, door welke zoodanig iets daarvoor onbruikbaar en bedorven wordt. Dus is het gelegen met *verbreken*, *verbroeijen*, *verdraaijen*, *verdwalen*, enz. Maar elders wordt het werkwoord, waarvoor men *ver* plaatst, hier door ſlechts tot eene geringer verwijdering van den toeſtand van een ding betrekkelijk gemaakt; zoo als in *verbuigen*, ſoms ook in *verdraaijen*, *verkeeren*, *verplooijen*, *verwrikken*, enz. En elders tot eene misvatting, of andere averegtſche handeling. Dus is *verleiden*, *verlokken*, *vervoeren*, tot misſtappen brengen, *zich vergapen*, *verkijken*, *verloopen*, *verrekenen*, *verſpreken*, enz. zich in het gapen, kijken, enz. misgrijpen. In *verarbeiden* heeft *ver* dezelfde beteekenis, of die van te veel; die het in meer andere woorden oefent, zoo als in *verſchatten*, voor te veel ſchatting opleggen, *vertwijfelen*, voor te veel twijfelen, wanhopen. In *verleggen*, voegt het bij *leggen* ſomwijlen die van gemis, verlies, welke ook in *vergeten* enz. heerscht. *Verbieden*, *verleeren*, enz. zijn het tegenoverſtaande van *bieden*, of *gebieden*, *leeren*, enz. In *verſchrijven* en *verlezen* is de beteekenis van *ver* zeer onderſcheiden; immers *verſchrijven* is iets, dat men reeds, doch kwalijk, geſchreven heeft, nog eens ſchrijven. In dezen zin zegt men nooit *verlezen*, maar *herlezen*. In *verbinden*, en duizend andere woorden, laat de kracht van *ver* zich bezwaarlijk omſchrijven; waarom wij ons met de ſtraks te doene opgave der beteekenis van die woorden vergenoe-

noegen moeten; even als met die van *vermits*, en andere voeg- en bij-woorden, aan welker hoofd men *ver* aantreft; en met de reeds gedane opgave der beteekenis van *omver*. Oul. werd het onscheidb. voorz. *ver* ook voor *be* gebezigd, als: *verdenken*, voor *bedenken*, *verdwelmen*, voor *bedwelmen*, *verdwingen*, voor *bedwingen*, enz.

Eindelijk maakt *ver*, even als *be*, *ge* en *ont*, voor het zakelijke deel van een werkwoord geplaatst, met weglating van den staart, dat worteldeel tot een zelfstandig naamwoord van het onzijdige geslacht, van gelijke waarde, als de onbepaalde wijze van het werkwoord; zoo als in *verband*, *vergrijp*, *verloop*, enz.

Ver, hoogd., nederf. ook *ver*, fr. *ver*, in *verouiller*, *par*, in *pardonner*, lat. *per*, in *perire*, middeleeuw. lat. *for*, *foris*, in *forbannire*, *forisbannire*, oud fr. *four*, in *fourvoijer*, oud opperd. *furi*, *far*, *vor*, angelf., eng. *for*, zweed. *för*, goth. *fra*, is naauw verwant aan het bijv. n. en bijw. *ver*, en aan *voor*, *voort*, en *varen*, en heeft zijne beteekenissen eveneens aan zijnen klank te danken.

VERAANGENAMEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik veraangenaamde*, *heb veraangenaamd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *aangenamen*, van *aangenaam*. Aangenaam, genoegelijk, maken: *mijn leven wordt daardoor niet weinig veraangenaamd*, *en vervrolijkt*. Van hier *veraangenaming*.

VERAARDEN, onz. w., gelijkvl. *Ik veraardde*, *ben veraard*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *aarden*. In geaardheid afwijken, verschillen, verwijderd zijn, of worden, van aard veranderen: *van 't voorbeeld der ouderen — van God en trouw veraard*. VOND. *Veraert van d'oude en goude tijt*. MOON. *Die jonge telg veraardt van haren edelen stam*. *De menschen zijn te wijt van deught veraert*. VOND. *Het vertaalde duitsch moet niet veraarden naar 't latijn*, *maar zijn spreekwijzen behouden*. HOOFT. Voorts ook als het op zich zelf, en zonder bepaling waarvan, voorkomt, verbasteren, ontaarden: *die aardappelen veraarden reeds geweldig*. Van hier *veraarding*.

VERACHTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verachtte*, *heb veracht*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *achten*. Het tegenoverstaande van *achten*, met wanachting beschou-

schouwen en bejegenen: *Zij verachten alle volken, die zij niet haten. So bespotteden sij ons ende verachteden ons.* BIJBELV. *Zijn goedheid zal de hulde niet verachten van 't siddrend hart.* L. D. S. P. Van hier *verachtelijk*, *verachter*, *verachting*, *verachtzaam*. Zamenstell.: *verachtenswaardig*. Dit woord luidt bij KERO *farhacten*, OTTFRID. *abachten*. WILLERAM. en KERO gebruiken in plaats daarvan ook *farmanen*, *vermanen*, met eene kwade meening, of eenen kwaden dunk, beschouwen en bejegenen.

VERACHTELOOZEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verachteloosde*, *heb verachteloosd*. Van *ver* en *achteloozen*, dat buiten zamenstelling niet in gebruik is. Verroekeloozen: *wilt dien schat niet dwazelijk verachteloozen.* POOT. *Voor verachteloosde eerbaarheid is ook geen vergiffenis.* HOOFT.

VERACHTEREN, onz. en bedr. w., gelijkvl. *Ik verachterde*, *ben* en *heb verachterd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *achteren*, van *achter*. Achterlijk worden, ten achteren geraken, zoo eigenlijk, als oneigenlijk: *zijne zaken verachteren geweldig. Toesiende, dat niet iemant en verachtere van de genade Godts.* BIJBELV. Oul. werd het ook bedrijv. gebezigd: *die den peijs verachtert*, enz. HOUW. Van hier *verachtering*.

VERACHTZAAM, bijv. n. en bijw., *verachtzamer*, *verachtzaamst*. Oulings in gebruik voor aan verachting onderhevig: *daer ick een arm ende verachtsaem man ben.* BIJBELV. Van *verachten*. Zie *zaam*.

VERADELLIJKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik veradellijkte*, *heb veradellijkt*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *adellijken*, van *adellijk*. Adelen, adellijk maken: *hij werd om zijnen edelen heldenmoed veradellijkt.* Van hier *veradellijking*.

VERADEMEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verademde*, *heb verademd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *ademen*. Door eene geregelde ademing uit den toestand van ademloosheid in eenen anderen overgebragt worden: *laat mij toch eens verademen!* Van hier *verademing*, herstel uit ademloosheid, benaauwdheid, enz.: *dat was Saul eene verademinge, ende het wert beter met hem.* BIJBELV.

VERADEMING, zie *verademen*.

VERAF, bijw., van het bijw. *ver* en *af*. Het tegenover-

overstaande van *nabij*, en genoegzaam hetzelfde als *ver*, *verre*, op eenen grooten afstand: *de stad ligt nog veraf. Die verre af is, sal door de peste sterven, ende die naebij is.* Bijbelv. Zamenstell.: *verafgelegen.*

VERANDEREN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik veranderde, heb* en *ben veranderd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *anderen.* Van *ander.* Bedr., anders maken, of tegen iets anders verwisselen: *dat kleed moet daar nog wat veranderd worden. Men schoer hem, ende men veranderde sijne kleederen.* Bijbelv. *Zag welhaast mijn droeven galm veranderd in een zegepsalm.* L. D. S. P. *Toen zij van vorm verandert wert.* Vond. Ook wederkeeriglijk: *eensklaps veranderde hij zich van eenen vriend in eenen vijand. Doe veranderde sich de glans des Coninckx.* Bijbelv. Onz., anders worden: *het weder verandert. De traenen bigglen langs veranderende wangen.* Vond. *'t Woord, dat eenmaal van mijn lippen is gevloten, zal nooit veranderen.* L. D. S. P. *In den morgenstont bloeijt het, ende 't verandert.* Bijbelv. Voorts zegt men, zonderling genoeg, van iets, welk men met iets anders verwisselt, dat *men daarvan verandert: van gedachten, van besluit, van kleeding, van plaats, van huis, van heer, van dienstboden, veranderen*; en, in de laatste gevallen, meermalen blootelijk *veranderen:*

De winst verandert met den wint.
D'een mist het geen een ander vint. Vond.

Mijn knecht blijft, want ik verander niet gaarne. Eindelijk is *veranderen* dikwijls ontstellen: *daar verander ik van.* Van hier *verandering, veranderlijk, veranderlijkheid.* Zamenstell.: *onveranderlijk.*

VERANDERING, z. n., vr., *der*, of *van de verandering;* meerv. *veranderingen.* Verkleinw. *veranderinkje.* Van *veranderen.* De daad van veranderen: *alle wereldsche dingen zijn aan verandering onderhevig. Daar alleen uw zuiver wezen nooit verandring heeft te vreezen.* L. D. S. P. *Bij welcken geene veranderinge en is.* Bijbelv. Bijzonderlijk verwisseling van het eene met het andere: *ik houd, in het stuk van dienstboden, van geene verandering.* Staatsomwenteling: *en vermengt u niet met hen, die nae veranderinge staen.* Bijbelv. Maandstonden: *zij heeft de verandering.* Zamenstell.: *gelaatsverandering, staatsverandering*, enz.

VER-

VERANKEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verankerde; heb verankerd.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *ankeren*, van *anker.* Met zoogenoemde ankers bevestigen: *gij moet dien muur beter laten veranveren.*

VERANTWOORDELIJK, bijv. n. en bijw., *verantwoordelijker, verantwoordelijkst.* Dat zich verantwoorden laat, of op eene wijze, welke zich verantwoorden laat: *handel steeds verantwoordelijk! zulk een bestuur is niet verantwoordelijk.* Tot verantwoording verpligt: *gij blijft daarvoor steeds verantwoordelijk.* Van hier *verantwoordelijkheid.* Zamenftell.: *onverantwoordelijk.*

VERANTWOORDEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verantwoordde, heb verantwoord.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *antwoorden.* Bedr., eigenlijk, door het geven van antwoord op gedane vragen boven alle verder onderzoek verheffen: *hoe zult gij dat verantwoorden? Hij heeft zich uitnemend verantwoord. So verantwoorde ick mij selven met des te beteren moedt.* Bijbelv. Door ontwikkeling der redenen van het verrigte, of door het afleggen van rekening, aan verdere verpligting daartoe ontheffen: *verantwoord uw gedrag in dezen. Ik wenschte, dat ik die penningen reeds verantwoord had. Ontvangst en uitgave werd behoorlijk verantwoord.* Onz., met eene of andere verantwoording onledig zijn: *de gaarders verantwoorden elke maand. Dewijle hij verantwoordende seijde.* Bijbelv. Voorts is: *het geldt verantwoordt alles*, in den Statenbijbel, verfchaft al het noodige daartoe. *Wat te verantwoorden hebben*, zich zoo gedragen, dat men zulks bezwaarlijk doen kan. *De zieke heeft het zwaar te verantwoorden*, loopt gevaar van fterven. Eindelijk is *furantwurten* in den Zwabenspiegel verdedigen. Van hier *verantwoordelijk, verantwoorder, verantwoording.*

VERARMEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verarmde, heb* en *ben verarmd.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *armen*, van *arm.* Bij Kil. ook *verarmoeden.* Bedr., arm, of armer, maken: *die gift zal mij niet verarmen. Also wert Israël seer verarmt.* Bijbelv. *Dat gierigheid den vrek verarmt.* Spieg. — Onz., arm, of armer, worden: *die zijne schulden betaalt verarmt niet. Op dat ghij niet en verarmet, ghij, ende uw huijs.* Bijbelv. Van hier *verarming.*

VERAZEN, zie *azen*.

VERBAALMONDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verbaalmondde, heb verbaalmond.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *baalmonden*, dat nog in de Baronij van Breda gebruikelijk is. Doorbrengen; inzonderheid het goed van eenen onmondigen, die onder voogdij ſtaat: *voert wil wij, dat niemant des anders goet verbaelmonden noch verbeuren en magh.* v. HASS. Van hier *verbaalmonder*, doorbrenger, verſpiller: *verbaelmonder des goets.* KIL.

VERBAASD, zie *verbazen*.

VERBAAUWEN, zie *verbouwereren*.

VERBAAUWEREREN, zie *verbouwereren*.

VERBABBELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verbabbelde, heb verbabbeld.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *babbelen*. Al babbelende toevoegen: *zij verbabbelt alles aan mij.* Al babbelende ruchtbaar maken: *gij moet het niet verbabbelen.* Ten onderwerpe van gebabbel maken: *wat verbabbelt gij daar?* Al babbelende doorbrengen, verſlijten: *zij verbabbelt al haren tijd.*

VERBAGEN, KIL. *verbaeghen*, en volgens hem in het vlaamsch *verbazen*; maar in den TEUTHONISTA is *verbager* een ſnorker, en *verbagijng* ſnorkerij; dus moet *verbagen*, ſnorken, pogchen beduid hebben, van *baigen*, dat in den TEUTHONISTA pogchen aanduidt, en verwant is aan *baech*, verhoovaardiging, in de MAT. DER SOND., aan het latere *boog*, roem, van waar *bogen*, aan *bogchel*, *bag*, *bagge*, *big*, *bigge*, *buik*, *bak*, rug, en meer andere woorden, van welker beteekenisſen de oorſprong in eene opſpanning, zwelling, en daaruit ontſtaande rondheid, te zoeken is.

VERBAKKEN, zie het onſcheidb. voorz. *ver*.

VERBAND, z. n., o., *des verbands*, of *van het verband*; meerv. *verbanden*. Verkleinw. *verbandje*. Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *band*, van *banden*, *binden*, door weglating van den ſtaart van dit woord; zie *ver*. De daad van verbinden: *door verband van perſoon en goederen.* *Onder verband liggen*, is verbonden zijn, niet vervreemd mogen worden. *Iets in verband op leggen*, is hetzelve tegen vervreemding verzekeren. *Onder een ſtrikt verband ſtaan*, is onder een ſtreng bedwang verkeeren, tot ingetogenheid, werkzaamheid, enz. verpligt worden. *Dat verband viel hem te zwaar*, dat be-

bedwang mishaagde hem. Voorts is *verband* zamenhang: *de gansche natuur staat onderling in het schoonst verband. Ik ontdek geen verband daartusschen.* Geregelde rigting: *plant alles in het regte verband.* Eindelijk is *verband* een bekend heelkundig kunstwoord: *wie heeft dat verband gelegd? Een verband ligten. Hij laat zich voor elk verband betalen.*

Soo de wond is, soo 't verband,
Soo de sond' is, soo Godts hand. G. v. Dorp.

Zamenstell.: *verbandbrief, verbandhuis, verbandkamer, verbandschrift*, enz.

VERBANNELING, z. n., m., *des verbannelings*, of *van den verbanneling*; meerv. *verbannelingen.* Van *verbannen.* Al wie uit een land, of eene stad gebannen is, of onder eenen kerkelijken ban ligt: *de gekroonde verbanneling smeekte barrevoets en blootshoofds om genade.*

VERBANNEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verbande, heb verbannen.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *bannen.* Door eenen regterlijken ban van zeker regtsgebied verwijderen, het gene men intusschen veelal door het enkele *bannen* uitdrukt: *hij werd voor eeuwig uit het land verbannen.* Overdragtelijk, verwijderen en verwijderd houden: *angst en kommer verbannen alle vreugde uit zijn hart. Uit 's Konings nabijheid verbannen. Verban mij niet, in gramschap, uit uw oogen!* L. D. S. P. *Een hemel, waaruit zelf de Godheid haar verbant.* Loots. Met den kerkelijken ban treffen: *gestadig verbanden zij elkanderen.* In den Statenbijbel, Gode op eene bijzondere wijze toewijen: *sal den Heere heilich zijn als een verbannen acker.* Door zulk eene toewijding, ter uitroeijing, of ten dood, bestemmen: *Josua verbandese met hare steden.* Derwijze behandelen, als de Israëllers verbannene plaatsen en menschen plagten te doen: *wat de Koningen van Assijrien allen landen gedaen hebben, die verbannende.* In denzelfden Statenbijbel is *zich verbannen*, zich voor zulk eene behandeling blootstellen: *dat ghij lieden u wacht van 't verbannene, op dat ghij u misschien niet en verbannet.* Oul. was het verled. deelw. ook *verband*, dat nu alleen *verbannen* is. Van hier *verban*, Kil. — *verbanneling*, *verbanning*, hedendaags in plaats van *verban* gebruikelijk.

VERBARNEN, zie *verbernen.*

VERBASSEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verbaste, heb verbast.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *basfen.* Door gebas verjagen; van honden gefproken. Oneigénlijk: *hier wil de grootvorst d'oppermagkt en haren hoogen troon verbasfen.* VOND.

VERBASTEREN, onz. w., gelijkvl. *Ik verbasterde, ben verbasterd.* Oulings *verbastaarden.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *basteren, bastaarden,* van *bastaard.* Eigenlijk, bastaard worden. In het gebruik, van aard en hoedanigheid verminderen: *de vruchten verbasteren al meer en meer. Verbastaerde rancken eenes vreemden wijnftocks.* BIJBELV. *Verbasteren in deugd.* VOLLENHOV. Van hier *verbasterd, verbasterdheid, verbastering.*

VERBAZEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verbaasde, heb verbaasd.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *bazen,* dat men nog hedendaags in Vriesland wegens het ijlen der kranken bezigt. Eigenlijk, doen bazen, ijlhoofdig maken. In het gebruik, door iets vreemds en treffends bedwelmen: *het verbaasde en verftomde ons allen. Ende begon verbaest ende feer beangst te worden.* BIJBELV. *'s Heeren ftem verbaast natuur.* L. D. S. P. *Hij zit verbaest, en weet niet, wat hem fta t'aenvaerden.* VOND. *Verbaasd zijn* wordt met *zich verbazen* en *verbaasd ftaan,* verwisfeld: *hij verbaasde zich daarover. Hij ftond er verbaasd van. En dan ftond Frijgie verbaest om zijnen bouw.* VOND. Oul. werd het ook onzijd. gebezigd: *maakt dat de wereld verbaast en fuft.* SIX V. CH. *Verbazend!* wordt als een tusfchenwoord gebruikt: *wel, verbazend! wat wordt gij groot!* Ook bezigt men, in plaats daarvan, *verbaasd,* maar te onregt; fchoon men zelfs bij VOND. vindt: *wat voor een verbaest gerucht.* Van hier *verbazing.* Het deelw. *verbaasd,* wordt als bijv. n. gebruikt, en is het ftamwoord van *verbaasdheid,* enz.

VERBEDDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verbeddede, heb verbed.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *bedden,* van *bed.* Eigenlijk van het eene bed op het andere brengen, en voorts ook van een bed nemen, en, als hetzelve opgefchud is, wederom daarop brengen: *de zieke is nog niet verbed.* Zamenftell.: *verbeddenstijd, verbedding,* enz.

VERBEELDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verbeeldde, heb ver-*

verbeeld. Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *beelden.* Bij Kil., van beeld, van gedaante, veranderen. Hedendaags, in beeldtenis vertoonen: *wat moet dat toch verbeelden?* Voorſtellen, over het algemeen: *ik kan het mij levendig verbeelden.* Inbeelden: *wat verbeeldt gij u wel? Hij verbeeldde zich, dat hij alles reeds te boven was.* Van hier *verbeelding*, afbeelding, voorſtelling en inbeelding. Zamenſtell.: *verbeeldingskracht*, vermogen, om zich afwezige dingen zoo levendig voor te ſtellen, als of men ze voor oogen had: *geheugen en verbeeldingskracht zijn voor ons onontbeerlijk.*

VERBEELDING, zie *verbeelden.*

VERBEELDINGSKRACHT, zie *verbeelden.*

VERBEEST, deelw., van het buiten gebruik zijnde *verbeesten*, figuurlijk, tot een beest maken, of worden: *weest niet ſoo verbeest.* Camph., bij wien ook *verbeestheid* en *verbeestigd* voorkomt. *De wijſe verdwaest, de gheestighe verbeest.* Geschier.

VERBEID, zie *verbeiden.*

VERBEIDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verbeidde, heb verbeid.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *beiden.* Afwachten: *beſlooten wij, dat zij mijn' weerkomst zou verbeiden.* Hooft. *D'een en wou d'ander doen niet verbeijen.* Houwaart. *Verbeid den ſtond, die beider lot vervult.* L. D. S. P. *So hij vertoeft, verbeijdt hem.* Bijbelv. Ook als onz.: *of wilt ge hier verbeiden.* Vond. *Willen wi een luttel verwachten en verbeiden.* v. Hass. *Hij verbeijdde noch ſeven andere dagen.* Bijbelv. Van hier *verbeid*, evenveel als *verbeiding: ſonder ienich verbeit van enicherhande brieven.* v. Hass.

VERBELGEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verbolg, heb verbolgen.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *belgen.* Bij Kil. en elders, evenveel als *belgen. Die ick verbolgen hadde.* Spel. v. Sinne. Doch thans niet gebruikelijk, dan in het deelw. *verbolgen*, dat als een bijv. n. gebruikt wordt; zie dit *verbolgen.* Oul. werd *verbelgen* ook als een zelfſt. naamw. gebezigd: *in een verbelghen* (aanſtoot) *der quaetheit.* Bijbelv. 1477.

VERBERGEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verborg, heb verborgen.* Oulings ook gelijkvl. *Ik verbergde, heb verbergd.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *bergen.*

Eigenlijk, al bergende van onder de oogen van anderen verwijderen, of zoeken te verwijderen: *groef in de aerde, ende verbergde het gelt sijns heeren.* Bijbelv. Voorts ook aan evenveel welke navorschingen van anderen onttrekken, of zoeken te onttrekken: *door eijgene liefde mijne misdaet verbergende.* Bijbelv. *En hem vergeefs mijn zonden wou verbergen.* L. D. S. P. Inzonderheid door stilzwijgen: *ik verberg mijn stille wenschen voor de menschen.* L. D. S. P. *Verbergt nu niet voor mij de sake, die ick u vragen sal.* Bijbelv.; waar men meermalen vindt: *iets van iemand verbergen*, in plaats van: *iemand iets verbergen*, of *voor iemand*; zoo als in: *waerom soude dan mijn vader dese sake van mij verbergen?* Voorts is *zijn aangezigt*, *zijne oogen*, of *zich*, *van*, of *voor*, *iemand*, of *iets*, *verbergen*, aldaar, zijne gunst daaraan onttrekken, of onthouden; maar *zijn aangezigt ergens van verbergen* is ook wel eens blootelijk, het niet gadeslaan, of niet in gedachtenis houden. Dus is *verbergt uw aengesicht van mijne sonden*, door L. D. S. P. te regt omschreven: *verberg, o God! uw glansrijk aangesicht van mijne schuld! vergeet mijn overtreeden!* Van hier *verberger*, *verberging*, en het deelw. *verborgen*, dat men als bijv. n. gebruikt; zie *verborgen*.

Verbergen, hoogd. ook *verbergen*, bij Ottfrid. en Notk. reeds *ferbergen*. Intusschen bediende men zich oulings in plaats daarvan vaak van het eenvoudige *bergen*, of van *verbaren*, het tegenoverstaande van *openbaren*. In het nederf. gebruikt men *verhüden*, in het vries. *weibergje*, *weistopje*.

VERBERGING, z. n., vr., *der*, of *van de verberging*; zonder meerv. De daad van verbergen, en in den Statenbijbel ook eene schuilplaats, of een bedeksel; blijkens: *datse opstaen, ende u helpen, datter verberginge voor u zij. — De wolcken zijn hem eene verberginge, dat hij niet en siet.*

VERBERNEN, *verbarnen*, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verbernde*, *heb* en *ben verbernd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *bernen*, *barnen*, branden. Bedr., verbranden: *u ende uwes vaders huijs met vijer verbernen.* Bijbelv. Onz., met *zijn*; verbrand worden: *het verbernde gansch en al.* *Verbranden* is meest in gebruik. Van hier *verberning*.

VERBETEREN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verbeterde, heb* en *ben verbeterd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *beteren.* Bedr., uit eenen slechteren toestand in eenen beteren overbrengen: *een huis, een schip, een land, verbeteren.* In denzelfden zin zegt men ook *zich verbeteren: ik heb mij met dat nieuwe huis veel verbeterd.* Maar voorts is *zich verbeteren* ook, zich van zedelijke gebreken zuiveren. *Zijn gedrag verbeteren,* is zich beter gedragen. *Eenen misslag verbeteren,* denzelven in het vervolg vermijden, of vergoeden. *Die fout verbetert zich zelve,* houdt van zelf op. In den STATENBIJBEL is *breuken verbeteren* en *verbeteren,* zonder vierden naamval, als onz., de breuken van een gebouw stoppen. Voorts is *verbeteren,* onz., in betere omstandigheden geraken: *ik vrees dat gij bij die ruiling weinig verbeteren zult.* Beter worden: *de tijden verbeteren niet.* Van hier *verbeteraar, verbetering, verbeterlijk.* Zamenstell.: *verbeterhuis,* enz.

VERBETERING, z. n., vr., *der,* of *van de verbetering;* meerv. *verbeteringen.* De daad van verbeteren: *verbetering van hart en wandel. Alle verandering is geene verbetering. Dat de verbeteringe aen de mueren Jerusalems toenam.* BIJBELV. *Verbeetring eerst verguisd, ging rond in zegepraal. En 't zingen van uw lied verving het spookverhaal.* LOOTS. *Onder verbetering* is eene uitdrukking, waardoor men zijn gevoelen voor verbetering vatbaar verklaart: *mij dunkt, onder verbetering, dat het zoo behoorde af te loopen.* Zamenstell.: *zelfsverbetering,* enz. Van *verbeteren.*

VERBEUREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verbeurde, heb verbeurd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *beuren.* Van zijne plaats beuren, heffen, of dragen: *daar is geen verbeuren aan.* HALMA. Zich kwijt maken door een bedrijf, dat met de wegneming van het verbeurde gestraft wordt: *lijf en goed verbeuren. Verbeuren sijn poorterije, sijn leen.* KIL., die dezelfde beteekenis aan *verbreucken, verbroken,* geeft. *Er is niets aan verbeurd,* men wordt nooit gestraft, hoe men daarmede ook handelt, men kan daarmede naar welgevallen handelen. *Al wat de Vorst verbeurt betaelt de goe Gemeente.* VOND. Iets *verbeurt maecken* is bij KIL., en hedendaags is iets *verbeurd verklaren,* het ter straf voor

eenig

eenig misdrijf aan den eigenaar ontnemen. Van hier *verbeurbaar*, *verbeuring*, *verbeurte*. Zamenstell.: *verbeurdmaking*, *verbeurdverklaring*.

VERBEURTE, z. n., vr., *der*, of *van de verbeurte*; zonder meerv. Van *verbeuren*. Verlies van iets, uit hoofde van eenig misdrijf, dat met wegneming daarvan gestraft wordt: *de wet bedreigt haren overtreder ook met verbeurte van eer en goed*. *Onder*, of *op*, *verbeurte van iets verbieden*, is onder, of met, bedreiging van deszelfs verlies.

VERBIDDELIJK, bijv. n., *verbiddelijker*, *verbiddelijkst*. Van *verbidden*. Al wie zich verbidden laat: *God blijft voor een opregt berouw verbiddelijk*. *Geen monarch was ooit verbiddelijker, dan hij*. Van hier *verbiddelijkheid*. Zamenstell.: *onverbiddelijk*, *onverbiddelijkheid*.

VERBIDDEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verbad*, *heb verbeden*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *bidden*. Door bidden vermurwen: *vruchteloos poogde zij hem te verbidden*. *Also wert Godt na desen den lande verbeden*. Bijbelv. Al biddende terug wenschen: *verbidt u zonen niet, noch quelt u in hun doot*. Vond. Van hier *verbiddelijk*, *verbidding*.

VERBIEDELIJK, zie *verbieden*.

VERBIEDEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verbood*, *heb verboden*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *bieden*, in den zin van *gebieden*. Het tegenoverstaande van *gebieden*, door een stellig gebod stuiten, weren; met de verbodene zaak in den vierden naamval, en den persoon, die daarvan terug gehouden wordt, in den derden: *ik verbied u alle warme dranken*. *Wij hebben 't hem verboden*. Bijbelv. Of met een verboden bedrijf in de onbepaalde wijze: *verbied hun toch dat schreeuwen! Hoewel het traenen en de rou verbien te mellen*. Vond. *Verbiedt den Keijser schattinge te geven*. Bijbelv., waar de verbodene zaak ontkennender wijze voorgesteld wordt, in: *doe verboodt hij sijne discipelen, dat sij niemant seggen en souden*. Een spreektrant, welke in het hoogd. zeer gemeen is, en door Adelung afgeleid wordt uit de beteekenis van gebieden, welke *verbieden* oulings had; gelijk als het voorts ook ontbieden, dagvaarden, beteekende. Voorts is *verbieden iemanden het huijs*, bij Kil., en ook hedendaags, ie-

iemand het huis verbieden, hem deszelfs betreding verbieden. *Verbodene waren* zijn die gene, welker invoer door de overheid wordt geweerd. *De mensch tracht altijd naar het verbodene*, is eene navolging van het lat. *nitimur in vetitum*, enz., welks waarheid, of onwaarheid, zich hier evenmin beslissen laat, als die van *verboden genot is het aangenaamste*, en meer dergelijke gezegden. Van hier *verbiedelijk*, die zich door verbieden terug houden laat, *verbieding*, *verbod*. Zamenstell.: *onverbiedelijk*, enz.

Verbieden luidt bij Ulphil. *faurbiudan*, dat bevelen aanduidt. Bij Ottfrid. is het *firbitan*, angelſ. *forbeodan*, eng. *forbid*, zweed. *forbjuda*, hoogd. *verbiethen*, nederſ. *verbaden*, *verbeden*, *verbeen*, en het deelw. *verboden* is in het vriesch *ferbeen*.

VERBIJSTEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verbijsterde*, *heb verbijsterd*. Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *bijsteren*, van *bijster*. Bijster maken, in verwarring van zinnen brengen: *overrompelt lant, en ſtaten aen 't verbijstren en verwarren*. Vond. *Voor dat hem God verbijstert en verſchrikt*. L. D. S. P. *Israel is een verbijstert lam*. Bijbelv. *Gij verbijstert mij telkens*, helpt mij telkens in de war. Bij Kil. ook geheel verwoesten; hoedanig iets door *verbijstering* beoogd ſchijnt in: *tegen Jeruſalem te ſtrijden, ende eene verbijsteringe daerin te maken*. Bijbelv. Voorts was *verbijsteren* oulings ook verdonkeren: *zoo dat mits dien veel weeskinderen hare goede verbijstert zijn, ende noch dagelicx ofhandich gemaect worden*. v. Hass. Eindelijk is een *verbijstert munck*, bij Kil., een munnik, die de kap op den tuin gehangen heeft. Zie *tuin*. Van hier *verbijsterdheid*, *verbijstering*. Het vindt zijnen oorſprong in het oude *bijzen*, *aestuare*.

VERBIJTEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verbeet*, *heb verbeten*. Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *bijten*. Oulings, volgens Kil., bebijten, beknabbelen, afbijten, en doodbijten. Hedendaags, enkel, wederkeeriglijk, zich bedwingen, door op zijne lippen te bijten, of anderzins: *verbijten ſich ſelven*. Kil. *Ik verbeet mij, om niet tegen hem uit te varen*. Somwijlen echter ook wel eens, even als het hoogd. *verbeiszen*, iets anders bedwingen, terug houden: *de zucht, die gij verbijt. Hij verbeet zijnen lach. Smart verbijten*. Hooft.

Ver-

Verbijt zijn woede en wrok. J. D. MARR. *De spraak verbijten*, voor zwijgen, komt bij HOOFT voor.

VERBINDEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verbond, heb verbonden.* Bij KIL. ook *verbanden*, in overeenstemming met *verband.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *binden.* Een ding anders binden, dan het gebonden was: *verbind uwe kousenbanden. Ik laat dat boek verbinden.* Van een heelkundig verband voorzien, ten aanzien van eenen gewonden: *de gekwetsten waren nog niet verbonden. Hij heeft geslagen, ende hij sal ons verbinden.* BIJBELV. Of ten aanzien van deszelfs wonden: *etterbuijlen, die niet uijtgedruckt noch verbonden en zijn.* BIJBELV. Of ten opzigte van het gewonde deel: *hij kon zijnen verbondenen arm niet roeren.* Figuurlijk, iemands smarten verligten, wegnemen, enz.: *het krancke en heelet ghij niet, ende het verbrokene en verbindet ghij niet.* BIJBELV. *Hij, hij geneest der droeve wonden. Zij worden door zijn' hand verbonden.* L. D. S. P. Voorts is *verbinden* verscheidene dingen tot een geheel zamenvoegen: *eene groep van wel aan elkanderen verbondene figuren. Water en olie laten zich niet met elkanderen verbinden. Hoe wel verbond Newton Wiskunde en Wijsgeerte onderling!* Of blootelijk bijeen voegen: *het eene denkbeeld aan het andere verbinden.* Door den huwelijksband zamenhechten: *zijt gij aen een wijf verbonden, en soeckt geen ontbindinge.* BIJBELV. Door vriendschapsbanden: *dat de ziele Jonathans verbonden wert aen de ziele Davids.* BIJBELV. Door zamenzwering, of andere verbintenissen: *waerom hebt ghijlieden t'samen u tegen mij verbonden.* BIJBELV. *Hij, die zich aan God verbind.* L. D. S. P. *Den zetel van Kastilje aen's Tijbers stoel verbont.* VOND. *Zich ergens toe verbinden*, is, vast beloven, of afspreken, dat men zich daartoe begeven zal: *zij verbond zich tot mijnen dienst. Hij verbindt zich niet tot aflossing. Welcke haer selven met een vervloeckinge verbonden hebben, noch te eten, noch te drincken.* BIJBELV.; waar *zich verbinden* elders uitgedrukt wordt door *hare ziele verbinden. Lijf en goed verbinden*, is hetzelve voor de vervulling van het afgesprokene, of beloofde, aansprekelijk stellen. *Zich voor iemand verbinden*, is, beloven, dat men iets voor hem doen zal, of voor hem borg blijven. *Iemand verbinden*, is, som-

wijlen, hem eene vaste belofte doen afleggen. Hiertoe behoort: *verbinden met eed.* KIL. *Hem door weldaden verbinden*, is, hem daardoor aan zich verpligten. En in meer andere gevallen beantwoordt *verbinden* aan verpligten: *dankbaarheid verbindt mij daartoe. Het is voor u niet verbindende.* Van hier *verband*, *verbinding*, *verbindtenis*, *verbond*, enz.

VERBINDTENIS, z. n., vr., *der*, of *van de verbindtenis*; meerv. *verbindtenissen.* Van *verbinden.* Zamenspanning: *sij maekten eene verbintenisse tegens hem.* BIJBELV. Plegtige belofte: *sijne ziele met eene verbintenisse verbindende.* BIJBELV. Huwelijksvereeniging: *welk eene gelukkige verbindtenis!* Zamenhang: *ik zie geene de minste verbindtenis tusschen het eene en het andere.* Vaste verspreking: *dat strijdt tegen uwe verbindtenis.* Zamenstell.: *echtverbindtenis*, *huwelijksverbindtenis*, enz.

VERBITTEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verbitterde, heb verbitterd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *bitteren*, van *bitter.* Eigenlijk, en oneigenlijk, bitter maken: *vrees voor den dood verbittert alle zoet des levens.* Gram, toornig maken: *den Heer der Heeren — versmaad, bedroefd, verbitterd, en getergd.* L. D. S. P. *Sij en wordt niet verbittert.* BIJBELV. Ook wederkeeriglijk: *hij verbitterde sich tegen hem, ende hij stiet den Ram.* BIJBELV. Van hier *verbittering.* Het deelw. *verbitterd* wordt als z. n. gebruikt.

VERBITTERD, bijv. n. en bijw., *verbitterder*, *verbitterdst.* Eigenlijk, een deelw. van *verbitteren.* Vergramd: *hij bad voor zijnen verbitterdsten vijand.* Als bijw., op eene hatelijke wijze: *hoe verbitterd viel hij op hem aan.* Voorts ook wel eens, eigenlijk, of oneigenlijk, bitter gemaakt. Van hier *verbitterdheid.*

VERBLAKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verblaakte, heb verblaakt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *blaken.* Bij KIL., blaken, blakeren, verzengen.

VERBLEEKEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verbleekte, ben verbleekt.* Anders ook *verblikken.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *bleeken*, van *bleek.* Bleek worden: *hij verbleekte op dat gezigt. Zij weet van verbleeken noch bloozen*, HALMA, gemeenlijk, *van bleeken, noch blozen*, of *blikken, noch blozen*, zie *blikken.* Van hier *verbleeking.* Oul. werd het ook als bedr. gebezigd, voor

voor bleek maken: *wiens haijrkens Tagus gouden fijne ſij verbleeckt*. PERS. *Verblikken* werd oul. mede bedrijv. gebezigd: *u ruiters wapenglans verblickt ons teer gezicht*. VLAERD. REDERIJK. Ook onzijd.: *ſo verblicten die bergen daeraf*. BIJB. 1477. Van hier *verbleeking*.

VERBLIJDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verblijdde, heb verblijd*. Anders ook *verblijen*. Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *blijden*, van *blijd, blijde, blij*. Blij maken: *die tijding moet hen allezins verblijden. Verblijd ons naar de maat van onzen druk*. L. D. S. P. *Verblijdende hem grootlicx*. BIJBELV. Het wederkeerige *zich verblijden*, is, verheugd zijn: *verblijd u niet over eens anders leed. In hem verblijd zich ons gemoed*. L. D. S. P. *Verblijdt u alle tijdt*. BIJBELV. Anders *verblijd zijn: daerom is mijn herte verblijdt*. BIJBELV. *De Koning is, o Heer! verblijd*. L. D. S. P. Oul. zeide men ook *verblijden*, voor zich verblijden. Van hier *verblijding*. Het deelw. *verblijdend* wordt als een bijv. n. gebruikt.

VERBLIJF, z. n., o., *des verblijfs*, of *van het verblijf*; meerv. *verblijven*. Verkleinw. *verblijfje*. Van *verblijven*. De daad van verblijven: *gedurende mijn verblijf onder u*. Plaats, waar men verblijven kan: *men ſalder geen verblijf meer hebben in eeuwicheijt*. BIJBELV. Plaats van dadelijk oponthoud: *doe hij te Mahanaim ſijn verblijf hadde*. BIJBELV. *Bij 't verblijf der gelieven*. VOND. Zamenſtell.: *verblijfplaats*, enz. *Nachtverblijf*, enz.

VERBLIJVEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik verbleef, heb* en *ben verbleven*. Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *blijven*. Onz., meer bij aanhoudendheid blijven, dan door *blijven* wordt aangeduid: *ik verblijf uw gehoorzame dienaar. Dat ick ſal blijven, ende met u alle ſal verblijven*. BIJBELV. Zich ergens derwijze ophouden, als of men er gehuisvest ware: *moet zij dan op ſtraat verblijven? Waer dit verbleven*, heeft MOON., voor nagelaten, nagebleven. Bedr., is *iets aan iemand verblijven*, zich daaromtrent op hem beroepen: *dat verblijf ik aan mijnen man*. Van hier *verblijf, verblijving*.

VERBLIKKEN, zie *verbleeken*.

VERBLIND, bijv. n., *verblinder, verblindst*. Eigenlijk een deelw. van *verblinden*. Blind gemaakt; bezon-

zonderlijk in de figuurlijke beteekenissen, waarin men *verblinden* bezigt: *wie zag ooit verblinder natie?* Van hier *verblindheid*, de staat van eenen verblinden: *verblindheid der oogen*, *verblindheid des harten.*

VERBLINDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verblindde, heb verblind.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *blinden*, van *blind.* Blind maken: *zoo als de middagzon haren aanschouwer verblindt. Men verblindde Zedekia's oogen.* Bijbelv. Figuurlijk: *het geschenck verblindt de oogen der wijsen.* Bijbelv. *Iemand verblinden*, is, hem het gezigt der waarheid benemen: *gij laat u door allerlei drogredenen verblinden. Iemands zinnen verblinden*, is, eene verkeerde plooi aan zijne geaardheid geven: *in dewelcke de geest deser eeuwe de sinnen verblindt heeft.* Bijbelv. Zoo ook *iemands hart verblinden.* Van hier *verblinding.* Het deelw. *verblind* wordt als bijv. n. gebezigd.

VERBLINDHEID, zie *verblind.*

VERBLINDING, z. n., vr., *der*, of *van de verblinding*; zonder meerv. Van *verblinden.* De daad van verblinden: *het bliksemvuur trof hem met eene kortstondige verblinding. Door verblinding van het oog des regters.* De gevolgen van verblinding, de staat van eenen verblinden, vooral oneigenlijk: *welk eene verblinding!*

VERBLOEMD, bijv. n. en bijw., *verbloemder*, *verbloemdst.* Eigenlijk, een deelw. van *verbloemen.* Figuurlijk: *eene verbloemde spreekwijze. Hij sprak daarvan slechts verbloemd.* Van hier *verbloemdelijk*, *verbloemdheid.* Zamenstell.: *onverbloemd.*

VERBLOEMEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verbloemde*, *heb verbloemd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *bloemen*, van *bloem.* Eigenlijk, met bloemen optooijen, opsmukken. Figuurlijk, verschoonen: *zij wist hare gebredig te verbloemen. Hier gelt verbloemen, gunst, noch glimp.* Vond. Bewimpelen: *de waarheid verbloemen. Dat vergeefsch zijn gruwelen verbloemt.* Vond. Van hier *verbloeming.* Het deelw. *verbloemd* wordt als bijv. n. gebruikt.

VERBLUFFEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verblufte*, *heb verbluft.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *bluffen*, dat in Vriesland wegens een spel gebezigd wordt, waaraan men elders den naam van *pogchen* geeft. Door eene scher-

ſcherpe, eene hooggeſtemde, aanſpraak, of iets desgelijks, beteuteren, ter neder ſlaan, enz.: *dat meisje wordt in huis verbluſt. Een die regtſchapen is wordt niet zoo ligt verbluſt.* VOND. Beſchamen: *dees wenk verbluft den tweeden Alexander.* MOON. Van hier *verbluſſing.*

VERBOD, z. n., o., *des verbods*, of *van het verbod*; zonder meerv. Van *verbieden.* De daad van verbieden: *door verbod van den invoer. Daar 't verbodt van bouwen op oogde.* HOOFT. *Het verbodt van de veelheit der vrouwen.* VOND. De woorden door middel waarvan iets verboden wordt: *hoe luidt dat verbod?* Zamenſtell.: *verbodsdag*, een dag van Godsdienstoefening, waarop alle nering en hantering verboden is.

VERBODEMEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verbodemde, heb verbodemd.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *bodemen*, van *bodem.* Verſchepen, de waren van den eenen bodem (ſchip) naar den anderen overbrengen. Voorts ook van eenen anderen bodem voorzien: *het vat moet verbodemd worden.* Van hier *verbodeming.*

VERBODSDAG, zie *verbod.*

VERBOEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verboerde, heb verboerd.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *boeren.* Al boerende verteren: *hij heeft al zijn geldje verboerd.*

VERBOERTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verboertte, heb verboert.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *boerten.* Al boertende doorbrengen, verſpillen: *verboert uwen kostelijken tijd hier toch niet langer!* Van hier *verboerting.*

VERBOLGEN, bijv. n. en bijw., *verbolgener, verbolgenst.* Eigenlijk een deelw. van *verbelgen.* Opgezwollen: *de zee ſtond heel verbolgen.* Overdragtelijk, vol gemoedsbewegingen: *mijn zangheldin, die Goddelijck verbolgen, verrukt wordt.* VOND. Vergramd: *wees, groote God! op hen verbolgen.* L. D. S. P. *Daerom wert de Koningh toornigh, ende ſeer verbolgen.* BIJBELV. Van hier *verbolgenheid*, opzwelling: *doe ſtont de zee ſtille van hare verbolgentheijt.* BIJBELV. Gramſchap: *ſlag op ſlag van Gods verbolgenheid.* L. D. S. P.

VERBOLGENHEID, zie *verbolgen.*

VERBOND, z. n., o., *des verbonds*, of *van het verbond*;

alles. Met gebrabbel opvullen: *hebt gij dat geheele vel papier verbrabbeld?*

VERBRADEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik verbried, heb* en *ben verbraden.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *braden.* Bedr., al bradende verteren: *gij verbraadt u gansch en al bij dat vuur.* Onz., al bradende verminderen: *waarom laat gij de boter daarvan verbraden?*

VERBRANDEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verbrandde, heb* en *ben verbrand.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *branden.* Bedr., door vuur verteren: *het kaf met onuijtblusſchelick vijer verbranden.* Bijbelv. *Gelijk het vuur een woud verbrand.* L. D. S. P. Verzengen: *verbrant haer huit van hitte.* Vond. Onz., verzengd, of door vuur verteerd, worden: *waarom laat gij dat gebak verbranden? Geboomte, loof, en ſtammen, verbranden.* Vond. Door de zon getaand worden: *wat is uw gelaat verbrand!* Oul zeide men ook *verbernen.* Van hier *verbrandheid, verbranding.*

VERBRASSEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verbraste, heb verbrast.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *brasſen.* Al brasſende verteren: *hij heeft al zijn goed verbrast. Zich verbrasſen aan iets*, te veel van iets gebruiken: *gij zult u daaraan niet verbrasſen. Wat dronkert ofte vraet heeft zich als doe verbrast aan ekel, ooft*, enz. Spieg. Voorts is: *ik ben verbrast*, bij Kil. en Halma, ik heb te veel gegeten. Van hier *verbrasſing.*

VERBREEDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verbreedde, heb verbreed.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *breeden*, van *breed.* Breeder maken: *de weg wordt verbreed.* Van hier *verbreeding.*

VERBREEKBAAR, zie *verbreken.*

VERBREIDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verbreidde, heb verbreid.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *breiden*, van *breed*, oulings evenveel, als *breed.* Eigenlijk, niets anders, dan *verbreeden*, breeder maken. In het gebruik, al verder en verder uitſtrekken, bekend, ruchtbaar maken: *eene mare verbreiden ſteeds word dit door mij verbreid.* L. D. S. P. *Dit woord is verbreijt geworden.* Bijbelv. Van hier *verbreider, verbreiding, verbreidſter.*

VERBREK, z. n., o., *des verbreks*, of *van het verbrek;*

brek; zonder meerv. Van *ver* en *breken*. Verbreking: *dit verbrek van hun beroep aan den Koning*. HOOFT.

VERBREKEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verbrak, heb verbroken*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *breken*, waaraan *ver* meer nadruk bijzet. Ganschelijk breken: *de armen der Godtloozen sullen verbroken worden*. BIJBELV. *Dan ligt hun boog verbroken allerwegen*. L. D. S. P. *Eene wet verbreken*, is, van den wetgever gesproken, dezelve vernietigen; maar, van anderen, dezelve schenden, niet opvolgen: *sij hebben uwe wet verbroken*. BIJBELV. In denzelfden zin zegt men ook: *eenen eed verbreken*, *een traktaat verbreken*, enz. Van hier *verbreekbaar*, dat verbroken kan worden: *verbreekster*, *verbrekelijk*, *verbreker*, *verbreking*. Het deelw. *verbroken* wordt als een bijv. n. gebruikt; zie *verbroken*.

VERBREKING, z. n., vr., *der*, of *van de verbreking*; meerv. *verbrekingen*. Van *verbreken*. De daad van verbreken: *door verbreking van den band*. *Hij is aan verbreking van eed en pligt schuldig*. In den STATENBIJBEL ook eene geheele vernieling: *daer is verwoestinge, ende verbrekinge, ende honger, ende sweert*. BIJBELV. Zamenstell.: *eedverbreking*, *wetverbreking*, enz.

VERBREUKEN, zie *verbeuren*.

VERBRIEVEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verbriefde, heb verbriefd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *brieven*. Door middel van een' brief doen weten: *en brengen u eenen, die u sal verbrieven des troostes prophetien*. SPEL. V. SINN. Dit woord is verouderd.

VERBRIJZELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verbrijzelde, heb verbrijzeld*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *brijzelen*, van het oude *brijzen*, breken, verbreken. Tot gruis vermorzelen: *ik heb die steenen laten verbrijzelen*. Overdragtelijk, door druk of smert ter neder gedrukt: *door 't leed verbrijzeld*. *Een verbrijzeld hart*, vernederd, gedemoedigd. Van hier *verbrijzeling*. Zie *brijzelen*.

VERBRODDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verbrodde, heb verbrod*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *brodden*. Iets al broddende voor deszelfs bestemming onbruikbaar maken; in de war helpen: *gij hebt het werk verbrod*. *Hebben zijne zaken verbrod*. HOOFT: *Hij heeft het*

ſtuck verbrodt. J. D. Deck. Van hier *verbrodder, verbrodding.*

VERBROEDEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verbroederde, heb verbroederd.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *broederen*, van *broeder.* Tot broeder maken, in eene broederlijke betrekking brengen: *twee volken onderling op 't naauwst verbroederd. Zij verbroederden zich met elkanderen.* Van hier *verbroedering.*

VERBROEIJEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verbroeide, heb* of *ben verbroeid.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *broeijen.* Bedr., door broeijen bederven, te veel verwarmen: *gij verbroeit uw kind. Zich zelven verbroeijen.* Voorts is laken, in al te heete verf verſchroeijen, bij Kil. hetzelve *verbroeijen.* Onz., door broeijen bedorven worden: *het hooi is verbroeid.*

VERBRUID, bijv. n., bijw. en tusſchenwerpſel. Eigenlijk een deelw. van *verbruijen.* Als bijv. naamw. ſlecht, leelijk: *hij kreeg eene verbruide ſnede door zijn aangezigt.* Als bijw. verſterkt het een bijv. n. waarbij het komt: *ik vind het verbruid koud.* Als tusſchenwerpſel vormt het eene uitroeping van verbaasdheid: *verbruid! is dat loopen!*

VERBRUIJEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verbruide, heb verbruid.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *bruijen.* Bederven: *dat verbruide het ganſche werk. Het bij iemand verbruijen*, is, hem misnoegd maken: *vreesſelijk heb ik het bij haar verbruid.* Het deelw. *verbruid.* Zie hier boven.

VERBRUIKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verbruikte, heb verbruikt.* Van het onſcheidb. *ver* en *bruiken.* Door gebruik verteren: *de timmerman heeft al de ſpijkers reeds verbruikt.* Bij Kil. ook *misbruiken.* Van hier *verbruiking.*

VERBUFFELD, deelw. van het niet gebruikelijke *verbuffelen*, tot eenen buffel, figuurl., tot eenen lompert, weetniet, ſlechten, maken, of worden: *en in ſijn ſinnen als verbuffelt.* Camph.

VERBUIGEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verboog, heb verbogen.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *buigen.* Al buigende uit zijne rigting brengen: *dat ijzer laat zich niet verbuigen.* Voorts bezigen onze taalkenners dit woord, in plaats van het basterdw. *declineren*, nopens de veranderingen der naamw. en voornaamw.: *het voornaam-*

naamwoord wat laat zich niet verbuigen. Van hier *verbuigbaar*, *verbuigelijk*, *verbuiging*. En van het deelw. *verbogen*, de zamenstell.: *onverbogen*, zoo als van *verbuigbaar* en *verbuigelijk*, *onverbuigbaar* en *onverbuigelijk*.

VERBUIST, bijv. n., zonder vergrootingstrappen. Bij HALMA ziekelijk, van 's daags te voren te veel te hebben gedronken.

VERBULDEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verbulderde, heb verbulderd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *bulderen.* Door bulderende woorden ter nederslaan: *daer mede worden alle goede mans verbuldert.* v. HASS.

VERBURGEREN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verburgerde, heb* en *ben verburgerd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *burgeren.* Bedr., tot den burgerlijken omgang beschaven: *ik zal hem wel wat verburgeren.* Onz., beschaafd worden: *de lantman eerst zoo ruw, gelijk zijn heide en velt, verburgerde*, enz. MOON.

VERCIJFEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vercijferde, heb vercijferd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *cijferen.* Al cijferende doorbrengen, verslijten: *ik heb al mijn' tijd vercijferd.* Zich in het cijferen misgrijpen, averegts cijferen: *dan moet ik mij vercijferd hebben.* Van hier *vercijfering.*

VERDACHT, bijv. n. en bijw., *verdachter*, *verdachtst.* Eigenlijk een deelw. van *verdenken.* Door kwade vermoedens gedrukt: *hij maakt zich zeer verdacht. Het ziet er vrij verdacht uit. Iemand verdacht houden*, is, hem verdenken. Van hier *in verdacht komen*, in verdenking. Voorts is *verdacht* bij KIL. ook uitgedacht en overdacht, en in het gemeene leven, bedacht: *ik was daar niet op verdacht.* Van hier het Vlaamsche *verdachten*, gedenken, bij KIL. — *verdachtheid*, *verdachtig*, ergdenkend, bij KIL. Zamenstell.: *onverdacht.*

VERDACHTEN, zie *verdacht.*

VERDACHTIG, zie *verdacht.*

VERDADIGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verdadigde, heb verdadigd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *dadigen.* Hier en daar in plaats van *verdedigen* in gebruik: *verdadigde 't gemeene beste.* VOND. Oul. ook *verdaden: die met der reden best sijn recht verdaden kan.* HOOFT. Van hier *verdadiging.* Zie voorts *verdedigen.*

VERDAGEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verdaagde,*

de, *heb verdaagd*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *dagen*. Bedr., bij Kil. evenveel, als *verdaghvaerden*, *daghvaerden*, *daghen*, oproepen, om ten dage te komen: *verdaeghde deur hare boden den Hertogh haren man tot Romen voor den Paus*. Vel. — Onz., eenen, of meer dan eenen, dag overblijven, in overeenftemming met *vernachten*, dat intusfchen veel gebruikelijker is. Nog zegt men: *mijn hart verdaagt er van*, fpringt op van blijdfchap, is er vrolijk, opgeruimd van.

VERDAGVAARDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verdagvaardde*, *heb verdagvaard*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *dagvaarden*. Bij Kil. en Halma evenveel, als *dagvaarden*, ter dagvaart doen komen: *wie foude mij verdaghvaerden!* Bijbelv. Befcheiden, over het algemeen: *verdaghvaert d'oorlogsbende*. Vond. Van hier bij Halma *verdagvaardiging*, fchoon de regelmaat der taal *verdagvaarding* vorderde, en men hedendaags enkel *dagvaarding* en *dagvaarden*, gebruikt.

VERDAMPEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verdampte*, *ben verdampt*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *dampen*. In damp vervliegen: *al het water is daaruit verdampt*. Van hier *verdamping*.

VERDANSEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verdanfte*, *heb verdanst*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *danfen*. Al danfende doorbrengen: *hoe veel gelds hebt gij verdanst? Zij verdanst haren tijd*, *hare gezondheid*, *en al*, *wat haar dierbaar wezen moest*.

VERDARTELEN, *verdertelen*, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verdartelde*, *heb* en *ben verdarteld*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *dartelen*. Bedr., in dartelheid verkwisten: *hoe menig kostelijk uur wordt er niet in ijdele ledigheid verdarteld!* Dartel maken: *gij verdartelt den Jongen*. *De fnaer en pijpen verdertlen lijf en geest*. Vond. Onz., dartel worden: *hij is geheel verdarteld en verwilderd*. Van hier *verdarteling*.

VERDEDIGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verdedigde*, *heb verdedigd*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *dedigen*. Trachten te befchermen en zulks dadelijk doen: *hij helpt zijn vaderland verdedigen*. Ook oneigenlijk: *die plaats van uw gedicht laat zich niet verdedigen*. *Evenwel fal ick mijne wegen voor fijn aengefichte verdedigen*. Bijbelv. Als mede wederkeeriglijk: *zich met be-*

bescheidenheid verdedigt. L. D. S. P. Van hier *verdedigbaar*, *verdediger*, *verdediging*, *verdedigster*. Zamenstell.: *verdedigschrift*, enz.

Verdedigen luidt anders *verdadigen*, Kil. *verdedinghen*, nederf. *verdegedingen*, *verdedigen*, *verdegen*, *degen*, opperd. *verthädigen*, *verädigen*, hoogd. *vertheidigen*. Oul. bezigde men ook *verdeden*, waarvan *verdedinge*, bij Bredero, Aldegonde en anderen.

VERDEDIGING, z. n., vr., *der*, of *van de verdediging*; meerv. *verdedigingen*. Van *verdedigen*. Oul. ook *verdeding*. De daad van verdedigen: *door de dappere verdediging der stad.* Eene rede, die ter verdediging dient: *mijnen mont soude ick met verdedigingen vervullen.* Bijbelv. Een ander middel tot verdediging: *hunne laatste verdediging bestond in dat bolwerk.* Zamenstell: *verdedigingsmiddel*, *verdedigingsrede*, enz. *Zelfsverdediging*, enz.

VERDEELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verdeelde heb verdeeld.* Van het onscheidb. voorz., *ver* en *deelen*. Ook *verdeilen*. In deelen scheiden: *hij verdeelde zijn leger. David verdeijldese in verdeelingen.* Bijbelv. Splijten: *een gehoorende varre, die de klaeuwen verdeelt.* Bijbelv., waar *zich verdeelen*, voor zijn volk in deelen scheiden gebezigd wordt: *hij verdeelde sich tegen haer des nachts.* Voorts oneenig maken: *de gemoederen werden verdeeld. Verdeel en heersch!* Oulings ook veroordeelen: *ghij en selt den mensche niet uit onrecht verdeilen.* v. Hass. Van hier *verdeelbaar*, *verdeeld*, *verdeeler*, *verdeeling*, *verdeelster*.

VERDEELING, z. n., vr., *der*, of *van de verdeeling*; meerv. *verdeelingen*. Van *verdeelen*. Ook *verdeiling* De daad van verdeelen: *door de verdeeling van Polen.* Verdeeldheid: *eene heillooze verdeeling der gemoederen.* Een deel: *elcke verdeelinge was vier en twintich duijsent.* Bijbelv. Zamenstell.: *geldverdeeling*, *landverdeeling*, enz.

VERDEK, z. n., o., *des verdeks*, of *van het verdek*; meerv., *verdekken*. Van het onscheidb. voorz.: *ver* en *dekken*, met weglating van den staart. Zie *ver*. Het dek van een schip: *het meeste volk op 't verdek.* Hooft. *Op 't verdek van 't schip wandelen.* Zorgdrag.

Dekfel: *niet aen 't verdeck der lijven*, J. D. Deck, Zamenftell.: *scheepsverdek*.

VERDELGEN, bedr. w, gelijkvl. *Ik verdelgde, heb verdelgd* Met den grond gelijk maken: *ick sal uwe steden verdelgen*. Bijbelv. Doen fneven: *hij verdelgt elk, dien hij schuldig vind*. L. D. S. P. — Vond, bezigt het onzijd.: *het bosch verdelgde zoo kaal, dat het gevogelte in 't lest verhuisde*. Van hier *verdelger*, *verdelging*.

Verdelgen, Kil. ook *verdellighen*, hoogd. *vertilgen*, angelf. *fordiligan*, Notk. *fertiligen*, komt van het onfcheidb. voorz., *ver* en *delgen*, dat aan *del*, *delling*, vermaagfchaapt fchijnt. Zie *delling*, en *uitdelgen*.

VERDEMOEDIGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verdemoedigde, heb verdemoedigd*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *demoedigen*. Bij Kil. evenveel, als *verootmoedigen*, demoedig maken: *ik wil hem nog meer verdemoedigen* *Zich verdemoedigen*, is, zich met ootmoed vernederen: *hij heeft zich voor God verdemoedigd*. Van hier *verdemoediging*.

VERDENKEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verdacht, heb verdacht*. Van het onfcheidb. voorz., *ver* en *denken*. Bij Kil. uitdenken, verzinnen, bedenken. In het hedendaagfche gebruik, met een kwaad vermoeden achtervolgen: *waarom verdenkt gij mijne trouw? Iemand ergens van verdenken*, is, daaromtrent een kwaad vermoeden op hem hebben: *hij wordt van meineed verdacht*. Van hier *verdenking*. Het deelw. *verdacht* wordt als bijv. n. gebezigd. *Iemand verdenken*, voor verdacht houden, was den ouden onbekend. Camph. heeft: *hoe diep verdenckt sich ons gemoedt in uwe godlijckheden*, d. i. hoe zeer verdiept zich ons gemoed in gedachten en gepeinzen over uwe volmaaktheden.

VERDER, zie *ver*, bijw. en bijv. naamw.

VERDERF, z. n., o., *des verderfs*, of *van het verderf*; zonder meerv. Van het onfcheidb. voorz, *ver*, en *derven*, met weglating van den ftaart, zie *ver*. Vernietiging van allen welftand en alle geluk, volkomen bederf: *hoe zie ik hen ten verderve snellen. So sal ick oock in uleder verderf lacchen*. Bijbelv., waar het voorts ook voor leed gebezigd wordt, in: *soo hem een verderf ontmoetede op den wegh, dien gij sult gaen*;

en

en elders. Voorts wordt het voor dood gebruikt: *die u leven verlost van 't verderf.* Bijbelv., *zal 't woest verderf uw trouw verbreiden.* L. D. S. P. En voor de eeuwige verdoemenis: *welcker eijnde is het verderf.* Bijbelv. Zamenstell.: *zielsverderf.*

VERDERFELIJK, bijv. n., *verderfelijker, verderfelijkst.* Van *verderf.* Zie *lijk.* Aan verderf onderhevig: *want dit verderffelicke moet onverderffelikheijt aendoen.* Bijbelv. Verderf aanbrengende: *welk een verderfelijke drank. Die leer is allezins verderfelijk.* Van hier *verderfelijkheid.* Zamenstell.: *onverderfelijk, onverderfelijkheid.*

VERDERTELEN, zie *verdartelen.*

VERDERVEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik verdorf, heb* en *ben verdorven.* Bedr., verstoren, vernielen, uitroeijen: *houwt desen boom af, ende verderft hem.* Bijbelv. *Uw heiligdom verdorven en vertreen.* L. D. S. P. Onbruikbaar maken: *alle goede stucken lants sult ghij met steenen verderven.* Bijbelv. *Het verderven* is zich slecht gedragen: *sij verderven 't, ende bedrijven grouwelick onrecht.* Bijbelv. *De verdervende hand* is eene kabaal, die 's lands welzijn heimelijk ondermijnt: *de verdervende hand schijnt nog steeds evenzeer te woelen.* Voorts is *verderven* dooden: *de sundvloet quam, ende verderffse alle.* Bijbelv. *Van verderven, van doen sterven.* L. D. S. P. Onz., onbruikbaar worden: *welcke dingen alle verderven door het gebruijck.* Bijbelv. Van hier *verderf,* oul. *verderfenis, verderver, verderving.* Het deelw. *verdorven* wordt als een bijv. naamw. gebruikt.

Verderven, hoogd. *verderben,* nederſ. *verdarfen,* zweed. *fördärfva,* vries. *ferdjierre,* lat. *perdere,* komt van het aleman. *derben,* angelſ. *derven,* zweed. *derfva,* dat even hetzelfde beteekent, en waarvan het stamwoord in *darvn,* bij Ottfrid. en anderen schaden, te zoeken is.

VERDERVING, z. n. vr., *der,* of *van de verderving;* meerv. *verdervingen.* Van *verderven.* De daad van *verderven,* in eenen bedrijvenden zin: *tot dat de verdervingen sullen voorbij zijn gegaen.* Bijbelv. En in eenen onzijdigen zin: *dat in 't naere graf uw Heilige verderving hebb' te vreezen.* L. D. S. P.

VERDICHTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verdichtte, heb verdicht.* Van het onscheidb. voorz., *ver* en *dichten.* Uitdenken, verzinnen, bijzonderlijk in eenen kwaden zin, van iets onwaarachtigs: *die allerlei grollen verdichten. Dewelcke hij uijt sijn herte verdicht hadde.* Bijbelv. Van hier *verdichter*, *verdichting*, *verdichtsel.*

VERDICHTSEL, z. n., o., *des verdichtsels*, of *van het verdichtsel*; meerv. *verdichtselen*, en *verdichtsels.* Van *verdichten.* Iets, dat verdicht, valschelijk versierd, wordt: *dien sal men eenen meester van schandelicke verdichtselen noemen.* Bijbelv. Het verkleinw. is *verdichtseltje.*

VERDIEND, bijv. n., zonder trappen van vergrooting. Eigenlijk een deelw. van *verdienen.* Door diensten verworven: *zuur verdiend geld.* Voorts is *verdiende eer*, *schande*, *straf*, enz., zoodanig eene, welke men zich door zijn gedrag waardig heeft gemaakt. Zamenstell.: *onverdiend*, enz.

VERDIENEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verdiende*, *heb verdiend.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *dienen.* Door diensten verwerven: *wat hebt gij verdiend? Zij verdient slechts den kost.* Voorts is *iets verdienen*, daarop aanspraak verwerven, of hebben: *hij heeft allen dank verdiend. Verdient den krans van Febus lauwerboom.* Vond. Of zich voor iets, als voor eene regtvaardige straf, bloot stellen: *zij hebben den dood verdiend. Indien de onrechtveerdige slagen verdient heeft.* Bijbelv. *Verdienen de straffe.* Kil.; bij wien *verdienen* voorts is met diensten vergelden. Van hier *verdienste.* Het deelw. *verdiend* wordt als bijv. n. gebruikt.

VERDIENSTE, z. n., vr. *der*, of *van de verdienste*; meerv. *verdiensten.* Oul. ook *verdiente*, van *verdienen.* Eigenlijk, al wat iemand zich door diensten verwerft: *hunne verdiensten zijn des winters gering.* Voorts bedrijven, of hoedanigheden, waardoor men zich iets goeds of kwaads waardig maakt: *naar verdienste beloond, bevorderd, worden. Indien ghij hem nae de verdienste sijner handen gedaen hebt.* Bijbelv. *Zij wisten een merkelijke verdienste bij te brengen.* Hooft. *Askaen zal nimmermeer uwe groote verdienste vergeten.* Vond. *Hem selven gheen verdiensten goeds toe te scriven.*

VAN

VAN HASS. *Een man van verdienften* is iemand, wiens hoedanigheden en daden hem regt op de achting van anderen geven. *Niet uit verdienften, maar uit genade*, is, in de Godgeleerdheid, niet uit hoofde van eenig regt van aanfpraak. *Christus verdienften* zijn deszelfs edele handelingen. Van hier *verdienftelijk, verdienftig*.

VERDIENSTELIJK, bijv. n., *verdienftelijker, verdienftelijkst*. Van *verdienfte*. Anders ook *verdienftig*. Van perfonen, vol verdienften: *het is een verdienftelijk man. Hij heeft zich zeer verdienftelijk bij den ftaat gemaakt*. Van zaken, iets goeds verdienende: *welk een verdienftelijk werk*. Van hier *verdienftelijkheid*. Zamenftell.: *onverdienftelijk*, enz.

VERDIENSTIG, zie *verdienftelijk*.

VERDIEPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verdiepte, heb verdiept*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *diepen*, van *diep*. Dieper maken: *de haven wordt verdiept. Zich ergens in verdiepen*, is, diep daarin doordringen: *verdiep u niet in het ondoorgrondelijke! Zich in fchulden verdiepen*, is, al meer en meer fchulden maken. Van hier *verdieping*.

VERDIEPING, z. n., vr., *der*, of *van de verdieping*; meerv. *verdiepingen*. Van *verdiepen*. De daad van verdiepen: *door verdieping der grachten*. Als mede elke reeks van vertrekken, die gezamenlijk op eene gelijke hoogte boven de benedenfte reeks van vertrekken van een huis gevonden worden: *ik klom van beneden naar de eerfte verdieping. Laat er nog eene verdieping op zetten*. Bij dit gebruik van het woord keert men een huis, als het ware, het onderfte boven. Voorts gebruikt men *verdieping* ook wegens andere gebouwen; zoo als Noachs ark: *gij fultfe met d'onderfte, tweede en derde verdiepingen maken*. BIJBELV. En men geeft aan een mensch van weinig doorzigt en nadenken wel eens den naam van *een mensch van weinig verdieping*. *Die tot zoo hooge dingen niet verdiepings genoeg hebben*. OUD.

VERDIJEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verdijde, heb verdijd*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *dijen*. Iets verzweren, om het niet te doen: *ik heb het voorlang verdijd*. Misfchien eene verbastering van het basterd *vermaledijen*, lat. *maledicere*:

draegt nu 't vermaledijden. VOND. Of mogelijk is het voor het oude *vertijen*, verloochenen.

VERDIKKEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verdikte, heb* en *ben verdikt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *dikken*, van *dik.* Bedr., dikker maken: *vleeschnat door een ei verdikken.* Onz., dikker worden: *de etter verdikt.* Oneigenlijk, toenemen: *och hoe doet 't aenſien uws perſoons ons hert verquicken, ons blijſchap verdikken!* CONST. TH. JUW. Van hier *verdikking.*

VERDING, z. n., o., *des verdings*, of *van het verding*; meerv. *verdingen.* KIL. *verdinghe.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *dingen*, met weglating van den ſtaart, zie *ver.* Beding, verdrag, overeenkomst: *zij troffen onderling een billijk verding.* Intusſchen gebruikt men dit woord hedendaags even weinig, als *verdingen*, dat bij KIL. de beteekenisſen van bedingen, verdragen, en verpleiten, heeft: *zijn geld verdingen, litibus conſumere pecuniam.*

VERDINGEN, zie *verding.*

VERDOBBELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verdobbelde, heb verdobbeld.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *dobbelen.* Met dobbelſpel doorbrengen: *hij verdobbelt al, wat hij in de wereld heeft.* Voorts heeft *verdobbelen* en *verdobbeleren* bij KIL. de beteekenis van *verdubbelen.*

VERDOEMD, bijv. n. en bijw., *verdoemder, verdoemdst.* Eigenlijk een deelw. van *verdoemen.* Tot evenveel welke ſtraf veroordeeld; en voorts, als bijv. naamw., zeer ondeugend: *verdoemder poets heeft men mij nooit geſpeeld.* Als bijw. op eene zeer ondeugende wijze: *men heeft mij verdoemd bedrogen.* Ook bezigt men dit woord als een tusſchenwerpſel: *verdoemd! wat is dat liegen!* Ja, als z. naamw.: *de rampzaligheid der verdoemden.*

VERDOEMELIJK, bijv. n. en bijw., *verdoemelijker, verdoemelijkst.* Van *verdoemen*; zie *lijk.* Voor verdoemen bloot ſtaande, en zeer ondeugend: *welk een verdoemelijk bedrijf! Hij heeft mij verdoemelijk opgeligt.* Van hier *verdoemelijkheid.*

VERDOEMEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verdoemde, heb verdoemd.* Oulings ook *verdammen.* Tot ſtraf verwijzen: *ende niettemin werden verdamt in ſulcker meerdere boete.* v. HASS. *De Heer verdoem de lippen dezer vleijers!* L. D. S. P. Inzonderheid tot de ramp-

rampzaligheid der boosdoeners in een ander leven veroordeelen: *die niet en sal gelooft hebben, sal verdoemt worden.* Bijbelv. Voorts ook, in den mond van het ruwe gemeen, iets verzweren, om het niet te doen: *dat verdoem ik.* Van hier *verdoemelijk, verdoemenis, verdoemer, verdoeming.* Het deelw. *verdoemd* wordt als bijv. n., bijw., tusschenwerpsel en z. n. gebezigd. Zamenstell.: *verdoemenswaardig.*

Verdoemen, verdommen, verdammen, hoogd. *verdammen*, Ottfrid. *firdamnen*, Notk. *ferdamon*, Tatian. *fortuomon*, zweed. *fördöma*, komt van het onscheidb. voorz. *ver* en *doemen*, hoogd. *dammen*, Tatian. *tuomon*, eng. *damn*, fr. *damner*, lat. *damnare*, verwant aan het oud opperd. *duomen, tuomen*, Ulphil. *domjan*, angelf. *deman*, ijsl. *daema*, zweed. *döma*, rigten, aan het gr. θεμις, aan het oude *doem*, opperd. *doam, duom, tuom*, nederf., zweed. *dom*; zie doemen; en daar rigten oulings veelal het werk der oppergebieders was, ook aan het lat. *dominus*, enz.

VERDOEMENIS, z. n., vr., *der*, of *van de verdoemenis*; zonder meerv. Van *verdoemen.* De staat der verdoemden, derzelver rampzaligheid: *soo en is er dan nu geen verdoemenisse voor den genen, die in christo Jesu zijn.* Bijbelv. Zamenstell.: *verdoemeniswaardig.*

VERDOEMING, z. n., vr., *der*, of *van de verdoeming*; meerv. *verdoemingen.* De daad van verdoemen, vooral in eenen Godgeleerden zin. Notk. *ferdamnunga*, hoogd. *verdammung.* Van *verdoemen.*

VERDOEN, bedr. w., ongelijkv. *Ik verdeed, heb verdaan.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *doen.* Wegdoen, te niete doen, om hals brengen: *ick sal ook de dreckgoden verdoen.* Bijbelv. *Zij heeft zich verdaan. Zijn kind verdoen.* Verkwisten, doorbrengen: *hij heeft al verdaan, wat hij in de wereld had.* Herdoen: *dat moeten wij nog eens verdoen.* Voorts is *iemands verdoen* zijn gerijf, zijn gebruik: *daarvan heb ik tot mijn verdoen genoeg.* Van hier *verdoenlijk*, kwistzuchtig, en *verdoenlijkheid*, kwistzucht, bij Kil.

VERDOFFEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verdofte, ben verdoft.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *doffen*, van *dof.* Doffer worden: *het geluid verdoft merkelijk.* Van hier *verdoffing.*

VERDOLD, eigenlijk het deelw. van *verdollen*, voor dol worden: *hoe zijdij dan verdolt.* T. P. PERS.

VERDOLEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verdoolde, ben verdoold.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *dolen.* Door doling aan zijne beſtemming onttogen worden: *daar hij niet opdaagt, vrees ik, dat hij verdoold zal zijn.* Voorts is *ergens in verdolen*, door de menigvuldigheid daarvan in verwarring gebragt worden: *ik verdool in al de kinderen*, ik weet ze niet van elkanderen te onderkennen. Anders ook *verdwalen*, en wel van eene zaak: *waartoe verdwaalt uw lot!* VOND. Van hier *verdoling.* Het deelw. *verdoold* wordt als bijv. n., gebruikt.

VERDOMMELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verdommelde, heb verdommeld.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *dommelen.* Verbergen, onkenbaar maken: *door de oudheidsduisternis verdommelde ſchriften.* OUD. *Zaken onder de ſchorſe der wet verdommelt.* DEZELFDE.

VERDOMPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verdompte, heb verdompt.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *dompen.* Uitblusſchen uitdooven: *de verſtanden der ſlechte eenvoudige menſchen als met eenen rook verdompen.* ALDEG.

VERDONKEREN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verdonkerde, heb*, of *ben verdonkerd.* Van het onſcheidb. voorz. *ver*, en *donkeren*, van *donker.* Bedr. donker maken: *die gordijnen verdonkeren de kamer al te veel.* Onzigtbaar maken, wegmoffelen, *verdonkeremanen*, zoo als men wel eens zegt: *zoekt gij de waarheid te verdonkeren? Alle bewijsſtukken waren verdonkerd.* Onz. donker worden: *de lucht verdonkert.* Van oogen, of gezigt, deszelfs ſcherpte verliezen: *mijn gezigt begint te verdonkeren. Daerom is mijne ooge door verdriet verdonckert.* BIJBELV.; waar dit elders *doncker worden* luidt. Van hier *verdonkeraar*, *verdonkering.*

VERDOOLD, bijv. n., *verdoolder*, *verdooldst.* Eigenlijk een deelw. van *verdolen.* Door doling vervoerd: *hij zocht het verdoolde ſchaapje langs veld en weg.* Overdragtelijk, verdwaald: *jammerlijk verdoolde ſterveling en!* Ook wel eens als z. naamw: *die verdoolden!* Van hier *verdooldheid.*

VERDOORD, zie *verdooren*.

VERDOOREN, onz. w., gelijkvl. *Ik verdoorde, ben verdoord*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *dooren*, van *door*, dwaas. Zot, dwaas worden, zijn: *die zeit dat hij verdoorde, toen hem de lust bekoorde*. Hooft. *Verdoord staan* en *verdoord zijn* komt dikwerf bij L. v. Velth. voor.

VERDOOVEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verdoofde, heb* en *ben verdoofd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *dooven*. Bedr., doof maken: *gij verdooft mij door uw geschreeuw*. Van iemands stem, dezelve onhoorbaar maken: *dat gedruisch verdoofde de stem des redenaars*. Van vuur, licht, en kleuren, derzelver glans en kracht wegnemen: *dat schitterende rood had een weinig verdoofd moeten worden*. Ook oneigenlijk: *hun brandend ijvervuur laat zich niet verdooven*. Onzijdig, onhoorbaar worden: *het geluid verdooft*. Verflaauwen: *de glans des lichts verdooft*. *Maar alle zichtbre straelen verdooven bij den glans der koninglijke deugt*. Hoogvl. Van hier *verdooving*.

VERDORD, bijv. n., bijw., en tusschenwerpsel. Eigenlijk, een deelw. van *verdorren*. Als bijv. naamw., geweldig groot, sterk, treffend, enz.: *het is waarlijk eene verdorde reis*. *Zij gaf hem eenen verdorden steek*. Als bijw. zeer: *het is een verdord leelijk mensch*. Als tusschenwerpsel duidt het verbazing aan: *verdord! welk een visch*. Alles, in het gemeene leven.

VERDORREN, onz. w., gelijkvl. *Ik verdorde, ben verdord*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *dorren*. Dor worden: *zijn arm sal t'eenemaal verdorren*. Bijbelv. *Tortels, troosteloos op haren tak verdort*. Vond. Van hier *verdorring*, en, van het deelw. *verdord*, *verdordheid*. Zie voorts nopens dit deelwoord hierboven.

VERDOSSEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verdoste, heb verdost*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *dossen*. In een versch pak dossen: *zij verdoste zich ten eenenmale*. *Ik heb het kind nog niet verdost*. Van eene nieuwe uitrusting voorzien: *men verdoste hen van het hoofd tot de voeten*. Van hier *verdossing*.

VERDOUWEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verdouwde, heb verdouwd*. Van het onscheidb. voorz. *ver*, en *douwen*. Al douwende van zijne plaats brengen: *verdouw-*

douw het een weinigje. Van spijs gesproken, verteren: *hoe kunt gij al dat vet verdouwen?* Van onaangename bejegeningen, verkroppen, verdragen: *eenen hoon verdouwen. Zij kon dat gezegde niet verdouwen.* Van hier *verdouwelijk*, *verdouwing*

VERDRAAGZAAM, bijv. n. en bijw. *verdraagzamer*, *verdraagzaamst.* Van *verdragen*; zie *zaam.* Geneigd, om te verdragen, te dulden: *te onregt noemt men iemand wel eens lijdzaam, in plaats van verdraagzaam. Hij ging zeer verdraagzaam met hen om.* Van hier *verdraagzaamheid.* Zamenstell.: *onverdraagzaam.*

VERDRAAGZAAMHEID, z. n., vr., *der*, of *van de verdraagzaamheid*; zonder meerv. Van *verdraagzaam.* Geneigdheid, om te verdragen, te dulden: *hij oefent socrates verdraagzaamheid jegens Xantippe.* In de Godgeleerdheid, eene dulding van anders denkenden in den schoot van zijn Kerkgenootschap: *de Remonstrantsche verdraagzaamheid.*

VERDRAAID, bijv. n. en bijw., *verdraaider*, *verdraaidst.* Eigenlijk, een deelw. van *verdraaijen.* In kromme bogten gewrongen, zoo eigenlijk, als in eenen zedelijken zin: *daer en is niet verdraeijts nochte verkeerts in.* Bijbelv.; waar *een krom ende verdraeijt geslachte* een ondeugend en boosaardig is. Voorts is *verdraeijt van sinnen*, bij Kil., in zijn verstand gekrenkt, of in zijn overleg verbijsterd. *Die coninc stont nu al verdraijt.* L. v. Velth. Van hier *verdraaidheid* Zamenstell.: *onverdraaid.*

VERDRAAIJEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verdraaide, heb* en *ben verdraaid.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *draaijen.* Bedr., al draaijende onbruikbaar maken: *het slot is verdraaid.* Uit het regte verband draaijen: *gij zult uwen arm verdraaijen.* Ook oneigenlijk: *iemands woorden verdraaijen.* Heen en weder draaijen: *wat verdraaide zij hare oogen!* Onz., al draaijende uit zijnen stand geraken: *de weerhaan verdraait gestadig.* Van hier *verdraaijer*, *verdraaijing.* Het deelw., *verdraaid* wordt als bijv. n. gebruikt.

VERDRAG, z. n., o., *des verdrags*, of *van het verdrag*; meerv., *verdragen.* Van het onscheib. voorz. *ver* en *dragen*, met weglating van den staart, zie *ver.* Eene wederkeerige bewilliging in het een of ander: *vol-*

volgens 't verdragh. Hooft. *Verdragh maecken.* Kil. *Een verdrag sluiten, treffen, aangaan.* Een geregeld schriftelijk opstel van zulk eene wederkeerige bewilliging: *volgens het negentiende artikel van het verdrag.* Voorts bij Kil. Verdraagzaamheid, onthouding, ophouding, uitstel: *En op sijnen lesten dagh, badt hij Godt om cort verdragh.* Gesch. En hedendaags is *met verdrag* bedaardelijk: *gij moet het met verdrag bewerken. Zonder verdrag* is haastig, zonder uitstel. Zamenstell.: *krijgsverdrag, vredesverdrag*, enz.

VERDRAGEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verdroeg, heb verdragen.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *dragen.* Van de eene plaats naar de andere dragen: *zie eens, hoe die kat hare jongen verdraagt.* Dulden, met geduld ondergaan: *ik kan die pijn niet verdragen. Verdraagt gij die tegenspraak? Wie sal den dach sijner toekomste verdragen?* Bijbelv. *Ik moet zijn tucht verdraagen.* L. D. S. P. *Zij kunnen elkanderen niet verdragen*, is, zij gaan slecht met elkanderen om. *Zich onderling verdragen* is, zich door eenig verdrag met elkanderen bevredigen. Een verdrag aangaan: *noch gaat ghij met d'arbeijtslien verdragen.* A. v. d. Mijle. Voorts is *verdragen*, bij Kil., nalaten, en *verdraghen iemanden den eed*, hem van de daar door opgelegde verpligting ontslaan. Van hier *verdraagbaar, verdraagzaam, verdraagzaamheid, verdragtelijk, verdragtelijkheid, verdraging*, enz. In de beteekenis van dulden luidt dit woord bij Kero *fartragan*, bij Ottfrid. *firdragen*, zweed. *fordraga*, hoogd. *vertragen*, angels. *dreogan*, en bij ons ook wel eens *dragen.*

VERDRAVEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verdraafde, heb verdraafd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *draven.* Hiervan bezigt men naauwelijks iets anders dan de onbepaalde wijze *verdraven*, door draven laten winnen, aan hem, die het hardste draaft, ten geschenke geven: *eene zweep laten verdraven;* en het lijdelijke *verdraafd worden: er werd eene gouden zweep verdraafd. Hoe vele zweepen zijn er verdraafd?* Ook zegt men, in den zelfden zin, *verharddraven.* Van hier *verdr ving.*

VERDREVELING, z. n., m., en vr., *des vredrevelings*, of *van den verdreveling; der verdreveling*, of *van*

van de verdreveling; meerv., *verdrevelingen*. Van *verdrijven*. Bij Kil. *verdrevener*. Een mensch, die ergens uit verdreven is, een vlugteling, een balling: *de verdrevelingen werden terug geroepen*.

VERDRIET, z. n., o., *des verdriets*, of van *het verdriet*; zonder meerv. Van het onscheidb. voorz. *ver*, en het ongebruikelijke *drieten*, met weglating van den staart; zie *ver*. Hoogd. *verdriesz*, en *verdrusz*; Notk. *urdruzzi*, nederſ. *verdröt* en *dröt* Zielskwelling, hartzeer: *hij doet mij veel verdriet aan. Geheel Europe tot verdriet* Vond. *Ik zal mijn mond niet opdoen in 't verdriet*. L. D. S. R. *Dit verdriet deed hen uitvaaren*. Hooft. *Iemand in het verdriet brengen*, is, hem in het ongeluk storten: *of de Fortuin Sinon in dit verdriet bragt*. Vond. Oul., werd het meerv. *verdrieten* ook gebezigd: *ik hebbe verdrieten aan mijn leven*. Bijb. 1477. Van hier *verdrietig*, *verdrietzaam*. Kil. Zamenstell. *huisverdriet*, *zielsverdriet*, enz.

VERDRIETELIJK, bijv. n. en bijw., *verdrietelijker*, *verdrietelijkst*. Van *verdrieten*, zie *lijk*. Verdriet ademende, hartzeer gevoelende, en aan den dag leggende: *zij was den ganſchen dag door verdrietelijk*. Als bijw., op eene wijze, die een gevoel van verdriet openbaart: *wat zag zij er verdrietelijk uit*. Voorts ook, even als *verdrietig*, hartzeer verwekkend, medevoerend: *het is eene verdrietelijke zaak*. Van hier *verdrietelijkheid*.

VERDRIETEN, onperſ. w., ongelijkvl. *Het verdroot*, *het heeft verdroten*. Met hartzeer bezielen, kwellen: *het heeft mij lang verdroten. Het verdroot Jona met groot verdriet*. Bijbelv. Voorts gebruikt men dit woord in den derden perſoon ook wel eens perſoonlijk: *zulk een leven verdriet mij*. En Vond. ſchreef eens: *de voerman van 't geſpan des lichts verdroot dees ſtraf*; het welk echter evenmin nagevolgd worden moet, als: *terſtont beroude Godt dien eedt*, bij denzelfden Vond. Van het deelw. *verdroten* komt de zamenstell.: *onverdroten*.

Verdrieten, hoogd. *verdrieszen*, nederſ. *verdreten*, Ottfrid. *firthriezen*, Ulphill. *Usthriutan*, Notk. *irdriezen*, *pedrieten*, komt van het onſcheidb. voorz. *ver*, en een verouderd *drieten*, *droten*, van waar het nederſ. *drot*, verdriet, verwant aan het zweed. *tröst*, ijsl.

ijsl. *thrit*, moede, amechtig, en het zweed. *trijta*, verdriet verwekken, *trotta*, vermoeijen, *fortreda*, bezwaar verwekken, *fortret*, bezwaar, enz.

VERDRIETIG, zie *verdrietelijk*.

VERDRIJF, z. n., o., *des verdrijfs*, of *van het verdrijf*; zonder meerv. Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *drijven*, met weglating van den ſtaart; zie *ver*. Enkel nog gebruikelijk in de zamenſtell. *tijdverdrijf*.

VERDRIJVEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verdreef*, *heb verdreven*. Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *drijven*. Hoogd. *vertreiben*, Ottfrid. *firtriban*, Notk. *fertriban*, Isidor. *ardriban*, vries. *ferdriuwe*. Wegdrijven: *hij werd uit zijn vaderland verdreven*. *'s Lands verdrijven* voor uit den lande. *Die Godt verdreven heeft van het aengeſicht onſer vaderen*. Bijbelv. *Het volk, uit Isrels erf verdreven*. L. D. S. P. Oneigenlijk, doen verdwijnen: *de donkre wolken aen 't gewest der lucht verdrijft*. Vond. *Een gezwel verdrijven*. *Verdrijven de draght*. Kil. *Verdrijven den tijd*, is, bij Kil. denzelven doen voorbijgaan. *De koorts verdrijven*, *pijn verdrijven*, is, die dingen doen ophouden. *Hartzeer verdrijven*, is, hetzelve wegnemen: *verdrijft hunn' rouw*, *en ſtilt hun pijnen*. L. D. S. P. *De muskadel verdreef de zorgen*. Poot. Van hier *verdreveling*, *verdrijfſter*, *verdrijver*, *verdrijving*.

VERDRIJVER, z. n., m., *des verdrijvers*, of *van den verdrijver*; meerv. *verdrijveren* en *verdrijvers*. Van *verdrijven*. Al wie iets verdrijft: *de heldhaftige verdrijver der kananiten*. Bijzonderlijk, al wie zich geneert, met iets te verdrijven, welke kracht het woord in *rookverdrijver* oefent. Zamenſtell.: *leedverdrijver*, *ſpookverdrijver*, enz.

VERDRINGEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verdrong*, *heb verdrongen*. Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *dringen*. Uit zijne plaats dringen: *het eene paard verdringt het andere*. Al dringende benaauwen: *ik zag mij door de menigte verdringen*. *Er was zulk een toeloop, dat men elkanderen verdrong*. *Meester, de ſcharen drucken ende verdringen u*. Bijbelv. *Het groot aantal der ſlechte boeken verdringt dat der goede*, is evenveel als ontrukt het door den drang aan zijne beſtemming. *Aan het hof verdrongen worden*, is, door

anderen van eereposten beroofd worden. Van hier *verdringing.*

VERDRINKEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik verdronk, heb verdronken.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *drinken.* Oul. ook *verdrenken.* Bedr., drinkende doorbrengen: *hij heeft al zijn geld verdronken.* Drinkende verdrijven: *toen ik al mijn kommer in uwen koelen wijn verdronk.* POOT. In eenig vocht doen stikken: *eenen hond verdrinken. Het sal heen ende weder gedreven ende verdroncken worden.* BIJBELV. *Soe verdrencten si twee hondert ioden.* BIJB. 1477. Ook oneigenlijk: *men at er en verdronk de zinnen in de kan.* VOND. En wederkeeriglijk: *hij wilde zich verdrinken. Mag zich gerust verdrinken in Rijnschen daeu.* ANTONID. Met vocht overstroomen: *de zee verdronk het gansche land. Verdrenken al den Duitschen boom.* VOND. *Een bracke tranenvloed verdrinckt haer droeve wangen.* WESTERB. Onz., in eenig vocht stikken: *zij viel in zee en verdronk. Dus verdrenkeder meer dan hondert der meester viande.* M. STOK. Ook oneigenlijk: *dat dee mijn lochte geest als in mijn oor verdrinken.* SIX V. CHAND. Door vocht overstroomd worden: *is al dat land verdronken? Het aangezicht ziet doots, en d'oogen diep verdroncken in traanen zien geen licht.* VOND. Van hier *verdrinking.*

VERDROOGEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verdroogde, heb en ben verdroogd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *droogen.* Bedr., droog maken: *'t nagtbraaken verdroogt de hersfenen.* HALMA. *Uwe rivieren sal ick verdroogen.* BIJBELV. Onz., droog worden: *op de bedden van sijn gewas sal hij verdroogen.* BIJBELV. Van hier *verdrooging.*

VERDROOMEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verdroomde, heb verdroomd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *droomen.* Al duttende, suffende, doorbrengen: *gij verdroomt zoo menig uur.*

VERDROTEN, zie *verdrieten.*

VERDRUKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verdrukte, heb verdrukt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *drukken.* In eenen oneigenlijken zin drukken en trappen: *vreesselijk worden zij door hem verdrukt. Zij, die uw volk verdrukken, doen voor hun magt uw erfdeel bukken.* L. D. S. P. Anders dan voorheen drukken: *gij moet*

moet dat blad laten verdrukken. Al drukkende verbruiken: *is al dat papier reeds verdrukt?* Van hier *verdrukker*, *verdrukking*. Het deelw. *verdrukt* wordt als eên z. n. gebruikt: *hij is de redder der verdrukten. Dat elk verdrukt' uw bijstand eens erlang.* L. D. S. P.

VERDRUKKER, z. n., m., *des verdrukkers*, of *van den verdrukker*; meerv. *verdrukkeren* en *verdrukkers*, van *verdrukken.* Al wie verdrukt: *bevrijdet mij van de hant des verdruckers.* BIJBELV. Zamenstell.: *volksverdrukker.*

VERDRUKKING, z. n., vr., *der*, of *van de verdrukking*; meerv. *verdrukkingen.* Van *verdrukken.* De daad van verdrukken: *het volck des lants plegen enckel verdruckinge.* BIJBELV. De staat van eenen verdrukten: *in mijne verdrukking hebt gij mij opgebeurd.* Spreekw.: *de palmboom groeit onder de verdrukking*, menig een neemt onder een drukkend leed in welvaren toe.. Zamenstell.: *volksverdrukking.*

VERDRUKT, zie *verdrukken.*

VERDRUPPELEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verdruppelde, ben verdruppeld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *druppelen.* In druppels wegvlieten: *en uw verdruppelt zweet.* H. DULL.

VERDUBBELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verdubbelde, heb verdubbeld.* Bij KIL. ook *verdobbelen*, *verdobbeleren.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *dubbelen*, van *dubbel.* Eigenlijk, dubbel maken, met nog eens zoo veel vermeerderen, of een tweede ding van dezelfde soort bij iets voegen: *de prijs daarvan werd verdubbeld.* Voorts ook onbepaaldelijk, vergrooten, versterken: *zijnen ijver verdubbelen. Ruk spoedig aan! Verdubbel uwe schreen.* L. D. S. P. *Een schip verdubbelen*, beteekent een dubbelen huid om hetzelve leggen: *welke schepen, voor van de steven, tot achter aan de fokkerust, met een ijsere borstlap moeten verdubbelt zijn.* ZORGDRAG. Van hier *verdubbeling.*

VERDUFFEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verdufte, ben verduft.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *duffen.* Duf worden, verwelken: *zal al uw vrolijckheit verduffen.* ANSLO. *Ben ick een, die verduft van hoogen ouderdom, dus kindsch sta en versuft.* VOND.

VERDUIDELIJKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verduidelijkte, heb verduidelijkt.* Van het onscheidb. voorz.

ver en *duidelijken*, van *duidelijk*. Duidelijk maken, ophelderen: *kunt gij het nog niet wat meer verduidelijken?* Van hier *verduidelijking*.

VERDUISTEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verduisterde, heb verduisterd*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *duisteren*, van *duister*. Duister maken: *een vertrek verduisteren*. Van glans berooven: *de sonne wiert verduijstert*. Bijbelv. Iemands gezigt van deszelfs fcherpte berooven: *die bril verduistert mijne oogen*. Als met nevelen omringen: *en wist me, door dien mist verduistert, niet te vinden*. Vond. *Alle blijtschap is verduijstert*. Bijbelv. *In zijn verstand verduisterd*. L. D. S. P. Onzigtbaar maken, behendiglijk uit den weg ruimen, verdonkeren: *alle bewijsstukken waren verduisterd*. Ook wel eens onzijdig, duister worden: *het licht sal verduijsteren in sijne tente*. Bijbelv. Van hier *verduistering*, de daad van verduisteren in al de opgenoemde beteekenisfen. Zamenftell.: *maansverduistering*, *verstandsverduistering*, *zonsverduistering*, enz.

VERDUISTERING, zie *verduisteren*.

VERDUITSCHEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verduitschte, heb verduitscht*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *duitschen*, van *duitsch*. In het duitsch overbrengen, of in het Hollandsch vertalen: *verduitsch mij dat woord eens*. Van hier *verduitscher*, *verduitsching*. Van het deelw. *verduitscht* komt de zamenftell.: *onverduitscht*.

VERDUIVELD, bijv. n., bijw. en tusfchenwerpfel, *verduivelder*, *verduiveldst*. Eigenlijk een deelw. van *verduivelen*, dat bij Kil. de beteekenis van dol worden heeft. Bij Kil. dol, razend. In het hedendaagfche gebruik, affchuwelijk, verfoeijelijk: *welk een verduiveld bedrijf! Een verduiveld wijf*. T. P. Pers. *Hij heeft mij verduiveld voorgelogen*. Als tusfchenwerpfel, is het eene uitroeping van verbazing: *wel, verduiveld! wat is dat een zet!*

VERDULD, zie *verdullen*.

VERDULD, zie *geduld* en *verduldig*.

VERDULDIG, bijv. n. en bijw., *verduldiger*, *verduldigst*. Van een verouderd *verdulden*, *verduldigen*, van *verduld*, voor *geduld*, bij H. de Gr. en anderen voorkomende. Evenveel, als *geduldig*: *ghevet God al op, en zijt verduldigh*. Houw. Zie *geduld*. Van hier

hier *verduldigheid*, geduld: *ende sijn pijnlike haerde passie ende verduldicheit.* v. Hass. *Verduldighliek*, Kil., bij wien men ook *verdulden* vindt. Zamenstell.: *onverduldig*, *onverduldigheid*.

VERDULDIGHEID, zie *verduldig*.

VERDULLEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verdulde*, *heb* en *ben verduld*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *dullen*, van *dul*, *dol*, razend. Bij Kil. bedrijvend, razend maken; in welken zin men bij M. Stok. vindt: *wanen si verdullen ende verriesen?* willen zij ons dul en razend maken? Oul. ook bedriegen: *die vrouw was harde blijde dat sij den coninc hadde verdult.* Seghel. Onz., razend worden. Van hier bij Kil. *verdult*, razend, dat hedendaags als een bijv. n., bijw. en tusschenwerpsel gebezigd wordt, in beteekenisfen, die zich niet bepaaldelijk omschrijven laten: *dat verdulde geld. Hij heeft verduld veel geld. Wel verduld! wat heeft hij een' neus!*

VERDUNNEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verdunde*, *heb verdund*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *dunnen*. Dun maken: *gij moet mijn bloed wat verdunnen.* Van hier *verdunning*.

VERDUREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verduurde*, *heb verduurd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *duren*. Doorstaan, uitharden: *wie kan die pijn verduren! Hij heeft vele gevaren verduurd.* In duurzaamheid evenaren: *het zal mijnen leeftijd wel verduren. Die den tijd verduren.* L. D. S. P. *Dat is een kroon, die gout en diamant verduurt.* Vond. Van hier *verduring*.

VERDUTTEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verduttede*, *heb verdut*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *dutten*. Door *dutten*, ligt slapen, doorbrengen: *zij heeft al haar' tijd verdut.* Bij Kil. stomp maken; onz., stomp worden, en onzinnig worden, of zijn. Van waar, bij hem, *verdut*, krankzinnig.

VERDUWEN, zie *verdouwen*.

VERDWAASD, zie *verdwazen*.

VERDWALEN, zie *verdolen*.

VERDWAZEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verdwaasde*, *heb verdwaasd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *dwazen*, van *dwaas*. Bedr., dwazer maken: *ende hare wetenschap verdwaest.* Bijbelv. Onz., bij

KIL., dwaas worden. Het deelw. *verdwaasd* wordt als bijv. n., en ook wel eens als z. n., gebezigd.

VERDWELMEN, voor *bedwelmen*, zie *ver*.

VERDWIJNEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik verdween, ben verdwenen*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *dwijnen*. Bij KIL. ook *verdwenen*, *verfwijnen*, *verfwinden*. Onzigtbaar worden: *zoo haast ik hem zag, verdween hij*. *Dat hij uit elks oog verdwijn*. L. D. S. P. *D'afgaende maen, ter vlugt haer horens kortende, verdween*. VOND. Alle beftaan verliezen: *die dikte zal wel verdwijnen*. *Niemant brengt den tijt terug, die eens verdween*. POOT. *Verdwijnende nevelen*. *Schoon 't misgebruik der beelden is verdweenen*. VOND. *De wolk van zwarte duisternis ter goeder ure doen verdwijnen*. H. SCHIM. Bij KIL. ook uitteren. En *verdwijnende koortfe* is bij hem eene uitterende koorts; waar *verdwijnen* bedrijvend is, zoo als het oulings meermalen gebezigd werd. Van hier, bij KIL. *verdwijnigh*, vergankelijk, en *verdwijning*.

VERDWINGEN, voor *bedwingen*, zie *ver*.

VEREDELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik veredelde, heb veredeld*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *edelen*, van *edel*. Edeler maken, in aard en hoedanigheid verbeteren: *tracht u al meer en meer te veredelen*. *Het enten veredelt den boom*. *Veredelt haer waerdij met onwaerdeerbren lof*. VOND. Ook wel eens tot den adelftand verheffen; doch hier voor is *veradelijken* gebruikelijker. Van hier *veredeling*.

VEREELTEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik vereeltte, heb* of *ben vereelt*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *eelten*, van *eelt*. Bedr., met eelt bedekken: *zijne handen door zwaren arbeid vereelten*. Oneigenlijk, hard, gevoelloos maken: *hij heeft zijn hart vereelt*. Onz., met eelt bedekt worden: *mijne voeten beginnen reeds wederom te vereelten*. Hard, gevoelloos worden: *zijn gemoed fchijnt immermeer te vereelten*. Van hier *vereelting*.

VEREENEN, zie *vereenigen*.

VEREENIGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vereenigde, heb vereenigd*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *eenigen*, van *eenig*. Bij KIL. ook *vereenen*, 't welk men hedendaags ook nog dikwijls gebruikt. Een maken: *de beide legers werden vereenigd*. *Stem*

en

en snaar, met wenden, draaijen, en met keeren, vereenigd rolden door elkaar. PLUIMER. *Vruchteloos poogde men die Kerkgenootschappen te vereenigen.* In bedoeling en werking verbinden: *men vereenigt zich om ons te kwellen. Te woonen met vereenigde gemoederen in 's Heeren huis.* L. D. S. P. *Heeft zijne harp vereenigt met lofgezangh.* VOND. In een huwelijk paren: *vereenig hen door den trouw.* Ook onz., gepaard worden: *waer twee vereenigen, daer strengelt en verbint de liefde tien aen een.* VOND. Wederom bedr., bevredigen: *twee strijdende partijen vereenigen. Zich met iemand vereenigen*, of *vereenen*, wordt in verschillende beteekenissen gebezigd: *hij wil zich met den Godt der Goden niet vereenen.* HOOGVL. Van hier *vereeniger, vereeniging, vereenigster.*

VEREEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vereerde, heb vereerd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *eeren.* Genoegzaam evenveel, als *eeren*, met eerbewijzingen bejegenen: *God vereeren zoo als het betaamt. Vereert hem, ende ontsiet u voor hem, al gij zaet Israels.* BIJBELV. — Hooger in eer verheffen: *vereer mij steeds met uw gezelschap. Waerme de Heer der Heeren dees overschoon Natuur belieft heeft te vereeren.* Z. HEIJNS. Ten geschenke geven: *zij heeft mij dat vereerd.* Van hier *vereerder, vereering.* Zamenstell.: *vereerenswaardig*, enz.

VEREERING, z. n., vr., *der*, of *van de vereering*; meerv. *vereeringen.* Verkleinw. *vereeringje.* Van *vereeren.* De daad van *vereeren* in deszelfs verschillende beteekenissen: *eene pligtmatige vereering des Allerhoogsten. Door eene gestadige vereering van mij met uwen omgang. Vereering van het een en ander was van een gewenscht gevolg.* Het gene vereerd, of geschonken, wordt, een geschenk: *hij heeft eene vereering gekregen. Men schonk het mij, als eene vereering. De Koningen van Scheba ende Seba sullen vereeringe toevoeren.* BIJBELV. Bijzonderlijk iets, dat ter belooning van gedane diensten op eene vereerende wijze geschonken wordt: *dat een iegelijk Schepen ofte Rhaadt onser stadt mede tho rade sal gaen, hebbende sijn behoorlijke vereeringhe, oft stadtgeldt.* v. HASS.

VEREEUWIGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vereeuwigde, heb*

heb vereeuwigd. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *eeuwigen*, van *eeuwig*. Eeuwig maken, in een eeuwig aanwezen, of aandenken, doen zijn: *men bouwt het zoo vast, dat men het fchijnt te willen vereeuwigen. Hij heeft zijn wondren en zijn raad vereeuwigd onder Isrels zaad.* L. D. S. P. *Hij heeft zijnen naam daardoor vereeuwigd.* Van hier *vereeuwiging*.

VEREFFENEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vereffende, heb vereffend.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *effenen*, van *effen*. Ook *verevenen*, van *even*. Effen maken, in eenen oneigenlijken zin: *een gefchil vereffenen. Zijne zaken met iemand vereffenen*, is, met hem afrekenen. Van hier *vereffening*, ook *verevening*.

VEREISCH, z. n., o., *des vereifches*, of *van het vereisch*; zonder meerv. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *eifchen*, met weglating van den ftaart. Zie *ver*. Vordering: *naar vereisch van zaken en tijden.* Navraag: *er komt geen vereisch naar.* HALMA.

VEREISCHEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vereischte, heb vereischt.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *eifchen*. Bijkans evenveel, als eifchen, vorderen: *dat werk zal veel tijds vereifchen. Voorders wort in de uijtdeelders vereijscht.* BIJBELV. *Vereischt zoo trots een dicht, als oit Flaccus kon bereiken.* VOND. *De vereischte bekwaamheid.*

VEREISCHTE, z. n., o., *van het vereischte*; meerv. *vereischten.* Van *vereischt*. Het geen vereischt, of gevorderd wordt: *een noodzakelijk vereischte.*

VERENGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verengde, heb verengd.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *engen*, van *eng*. Enger maken: *een kleed verengen. Zal de grenzen niet mooghen verengen.* HOOFT. Ook wederkeerig: *daar verengt zich het pad.* Van hier *verenging*.

VERERGEREN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verergerde, heb* en *ben verergerd.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *ergeren*, van *erger*. Bedr., erger maken: *gij verergert het, in plaats van het te verbeteren.* Onz., erger worden: *de kranke fchijnt te verergeren.* Van hier *verergering*.

VERETEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verat, heb vereten.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *eten*. Al etende verteren: *hoe veel vereet men daar gemeenlijk?*

Met

Met eten en drinken doorbrengen: *hij heeft al, wat hij had, vereten, of verspeeld.* Verslinden, in eenen oneigenlijken zin: *indien ghij malcanderen bijt ende vereet.* BIJBELV.

VERETTEREN, onz. w., gelijkvl. *Ik veretterde, ben veretterd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *etteren.* In etter overgaan: *dat vuile vleesch moet eerst nog veretteren.* Van hier *verettering.*

VEREVENEN, zie *vereffenen.*

VEREVENING, zie *vereffenen.*

VERF, *verw*, z. n., vr., *der*, of *van de verf*; meerv. *verwen.* Verkleinw. *verfje.* Eene zelfstandigheid, welke aan de dingen die daarmede besmeerd, of daarvan doordrongen, zijn, zekere kleur bijzet: *het is bruine verf.* *Het purper is de kostbaarste van alle verwen.* *De verf vergaet, de deught zal eeuwigh blijven.* VOND. *Een bloem, die, fierlijk, lagchend, frisch, met gloende verw en glansfen is omtogen.* L. D. S. P. Ook wel eens de natuurlijke gedaante van een mensch: *nu moeder is niet doot, zij krijgt haar verf.* VOND. Van hier *verwen*, *verwig*, enz. Zamenstell.: *verfbord*, *verfdoos*, *verfhout*, *verfketel*, *verfkooper*, *verfmolen*, *verfpot*, *verfschelp*, *verfstof*, *verfwaren*, *verfwinkel.* *Doodverf*, *olieverf*, *purperverf*, *waterverf*, enz.

Verf, KIL. *verve*, *verwe*, *varve*, hoogd. *farbe*, pool. *farba*, zweed. *faerg*, oudd. *far*, *var*, *varwe* en *variwa*, ISID. *varauua*, NOTK. *fareuua*, KERO *farauuii*, OTTFRID. *farauui.*

VERFLAAUWEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verflaauwde, ben verflaauwd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *flaauwen*, van *flaauw.* Bij KIL. ook *flauwen*, oulings *flouwen*, *verflouwen.* Flaauwer, langzamer, trager, en lusteloozer, in zijne bewegingen worden: *hij verflaauwt in dat werk.* *'t En zal mij al niets schaen, niet deeren, niet doen flouwen.* D. DECK. *Het bootsvolk hangt den riem op zij. Geen maets verflouwen.* VOND. Zwak, magteloos worden: *wilt niet verflouwen.* C. v. GHIST. *Op dat ghij niet en verflouwt ende beswijckt in uwe ziele.* BIJBELV. *Strak begon mijn aanzien te verflouwen.* VOND. *Laat uw ijver toch niet verflaauwen.* Van hier *verflaauwing.*

VERFOEIJELIJK, bijv. n. en bijw., *verfoeijelijker*,

verfoeijelijkst. Anders *verfoeijenswaardig.* Dat verfoeijing verdient: *welk een verfoeijelijk gruwelstuk! Hij heeft mij verfoeijelijk behandeld. Ende wierden gantsch verfoeijelick na hare boelerij.* Bijbelv. Ook wel eens als tusschenwerpsel: *wel, verfoeijelijk! welk een snood verraad!* Van hier *verfoeijelijkheid.*

VERFOEIJEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verfoeide, heb verfoeid.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *foeijen*, van *foei.* Iets met eenen afkeer, dien men soms door den uitroep van *foei! foei!* aan den dag legt, bejegenen: *een schaersch Epha dat te verfoeijen is.* Bijbelv. *'k Verfoei en haat de valschheid. 'k Heb, o Heer! een gruwel van bedriegerij en logen.* L. D. S. P. Van hier *verfoeijelijk, verfoeijing, verfoeisel,* voor een verfoeijelijk ding. Bijbelv. Zamenstell.: *verfoeijenswaardig.*

VERFOEISEL, zie *verfoeijen.*

VERFOELIEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verfoeliede, heb verfoelied.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *foelien*, van *foelie* Eenen spiegel met nieuwe foelie bekleeden: *die spiegel moet verfoelied worden.* Van hier *verfoeliesel*, de foelie van eenen spiegel, het metalen mengsel, waarmede men denzelven van achteren bekleedt.

VERFOMFOOIJEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verfomfooide, heb verfomfooid.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *fomfooijen.* Bij Halma, verhoetelen, bederven: *hij heeft het verfomfooid. Gij moet uwe kleederen zoo niet verfomfooijen.*

VERFOMMELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verfommelde, heb verfommeld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *fommelen.* Anders ook *verfrommelen.* Iets door kreuken, die men daarin brengt, afzigtelijk maken: *gij verfommelt uwe kleederen geweldig.* Van hier *verfommeling.*

VERFRAAIJEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verfraaide, heb* en *ben verfraaid.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *fraaijen*, van *fraai.* Bedr., fraaijer maken: *dat verfraait uwen tuin niet weinig. Laet Jupijn met eikelblaen zijn geduchte slapen sieren. — Vette olijf Minerf verfreijen.* Poot. Bij Kil., ook vervrolijken: *mijn hert moet sich verfraijen.* Const. th. Juweel. *Weinich wijns die verfraeijt het hert.* van Hass.

Hass. Onz., fraaijer worden: *mij dunkt, dat zij verfraait.* Van hier *verfraaijing.*

VERFRISSCHEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verfrischte, heb verfrischt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *frisschen*, van *frisch.* Frisscher, lustiger, maken: *die drank heeft mij verfrischt.* Van hier *verfrissching.* Het deelw. *verfrisschend* wordt als bijv. n. gebruikt: *die drank is nog verfrisschender voor mij.* Hooft heeft ook *verfresschen* gebezigd: *verfresschen den heten middagsbrand.*

VERFROMMELEN, zie *verfommelen.*

VERGAAN, onz. w., ongelijkvl. *Ik verging, ben vergaan.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *gaan.* Van zijne plaats gaan: *ik verging een weinigje.* Afloopen, eenen uitslag hebben: *hoe is die zaak vergaan? Het is hem daar slecht vergaan.* Weggaan, verdwijnen: *dat gezwel zal wel vergaan. Er ontstond een gedruisch, dat mij hooren en zien verging. De lust vergaat mij gansch en al. Zij vlieght de werelt zelf voorbij, en ziet den dag vergaen en wassen.* Vond. Te niete gaan, omkomen: *als alles hier vergaat.* L. D. S. P. *En lacht, zoo wij vergaen.* Vond. Spreekw.: *onkruid vergaat niet*, ondeugende voorwerpen komen niet ligtelijk om. Van hier *vergangbaar, vergangen, vergankelijk*, enz.

VERGAAUWEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vergaauwde, heb vergaauwd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *gaauwen.* Door gaauwheid verschalken: *hij heeft mij vergaauwd*, hij is mij te gaauw geweest. Van hier *vergaauwing.*

VERGADEREN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik vergaderde, heb* en *ben vergaderd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *gaderen.* Anders ook *vergaren.* Bedr., bijeen verzamelen: *vergaederen den raed. Hij vergadert de wateren der zee als op eenen hoop.* Bijbelv. *Vergadrend, door zijn Alvermogen, het volk.* L. D. S. P. Onz., bijeen komen: *de raad zal morgen vergaderen. Hij doet de watren bruisschend zwellen, en t'zaam vergadren.* L. D. S. P. *Of waer dees gunst te groot, dat wij bij wijl vergaeren?* Vond. Bijzonderlijk tot bijslaap: *na 't vergaeren wort d'eene moeder.* Vond. *Wat vrou sou leggen gaen, of met een man vergaren.* Westerb. Of om te trouwen: *als twee gelie-*

ven

ven, eens van aert, dus scheiden, eer ze zijn vergaert. POOT. *Naer een soet gekijf, vergaderde 't gemack en 't fraei, als man en wijf.* HUIJGHENS. *Ergens aan vergaren*, is zich daarmede inlaten: *ik vergaar daaraan niet.* Oulings ook, daarmede handgemeen worden: *doe vergaderden 's Graven liede bider vere an de vianden.* M. STOK. Voorts zeide men oulings van eenen strijd, dat hij *vergaderde*, als hij eenen aanvang nam: *in 't vergaderen van den stride.* J. v. HEELU. *Alstie strijt vergadert was.* M. STOK. Van hier *vergaarder*, *vergaarsel*, *vergadering*, *vergaring*. Zamenstell.: *vergaderplaats*, enz.

VERGADERING, *vergaring*, z. n., vr., *der*, of *van de vergadering*; meerv. *vergaderingen.* Verkleinw. *vergaderingje.* Van *vergaderen.* De daad van vergaderen: *door de vergadering van aardsche schatten. Hij slaat de vergadering*, de bijeenkomst van gewapenden. Een gezelschap van vergaderde lieden: *vergaederinghe van volk*, *vergaederinghe der staten*, *vergaederinghe om ghemeijne saecken.* KIL. *Ik hate de vergaderinge der boosdoenders.* BIJBELV. *'k Zal hem met blijde klanken in zijn vergadering danken.* L. D. S. P. *Vergadering houden*, is, in eene vergadering zamenkomen. *Eene vergaring van vuil* in iemands ingewanden, is, eene verzameling, eene ophooping. Zamenstell.: *kerkvergadering*, *raadsvergadering*, *statenvergadering*, *volksvergadering*, enz.

VERGADERPLAATS, z. n., vr., *der*, of *van de vergaderplaats*; meerv. *vergaderplaatsen.* Van *vergaderen* en *plaats.* Eene plaats, waar men vergadert: *waar zal de vergaderplaats van het leger zijn?* Bijzonderlijk, eene plaats van Godsdienstige vergaderingen: *sij hebben alle Godts vergaderplaetsen in den lande verbrant.* BIJBELV.

VERGALLEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vergalde*, *heb vergald.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *gallen*, van *gal.* Van gal doordringen, bitter maken. Oneigenlijk: *hij vergalt al de genoegens van mijn leven.* Eigenlijk, is, *visch vergallen*, dezelve door een onhandig uitnemen van de gal bitter maken. En *de bot is vergald*, beteekent, figuurlijk, de zaak is verbrod. Van hier *vergalling.*

VERGALOPPEREN, wederk. w., gelijkvl. *Ik vergalop-*

loppeerde mij, heb mij vergaloppeerd. Zich uit overhaasting door eenig averegtsch bedrijf benadeelen: *gij hebt u deerlijk vergaloppeerd.* Van hier *vergaloppering.*

VERGANGEN, bijv. n., zonder trappen van vergrooting. Eigenlijk een oud deelw. van *vergaan*, waarvan men eveneens *ik verging, ik ben vergangen*, vormde, als van *gaan, ik ging, ben gegangen.* Zie *gaan.* Jongstverlopen: *in de vergangene week. Op't verganghen jaer binnen Utrecht op sijnen naem in druck wtgegaen.* v. Hass.

VERGANKELIJK, bijv. n., *vergankelijker, vergankelijkst.* Van *vergaan.* Dat voor vergaan vatbaar is: *dat ik wete, hoe vergankelijk ik zij.* Bijbelv. Van hier *vergankelijkheid.* Zamenstell.: *onvergankelijk, onvergankelijkheid.*

VERGAPEN. bedr. w., gelijkvl. *Ik vergaapte, heb vergaapt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *gapen.* Wederkeeriglijk, zich te sterk aan iets hechten, te hoog, als met eenen opgesperden mond, daarbij opzien. *Vergaap u toch aan geene ijdelheid!* Voorts is *zijnen mond vergapen* denzelven, al gapende, zoo wijd opsperren, dat hij uit het lid geraakt, en zich niet wederom sluiten laat. *Zijnen tijd vergeeuwen en vergapen*, denzelven in eene vervelende ledigheid doorbrengen.

VERGAREN, zie *vergaderen.*

VERGARSTEN, onz. w., gelijkvl. *Ik vergarstte, ben vergarst.* Van het onscheidb. voorz. *ver*, en *garsten*, dat aan het hoogd *gähren*, gisten, verwant schijnt te moeten worden geacht. Bij Kil. garstig worden. Van hier, bij denzelfden Kil. *vergarst*, garstig, en *vergarstheid*, garstigheid.

VERGASTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vergastte, heb vergast.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *gasten*, van *gast.* Als eenen gast, wien men genoegen en eer aan doen wil, onthalen: *hij vergastte ons op baars. Ik wilde hen eens vergasten.* Van hier *vergasting.*

VERGEEFLIJK, bijv. n., *vergeeflijker, vergeeflijkst.* Van *vergeven.* Dat vergeven worden kan en mag: *de misdaad van den eenen schijnt mij vergeeflijker, dan die van den anderen.* Vergevensgezind: *een Christen moet altijd vergeeflijk zijn.* Van hier *vergeeflijkheid.*

VER-

VERGEEFS, bijw. Zonder gewenschte gevolgen; vruchteloos: *vergeefs door gout bekoort.* VOLLENH. *Vergeefs! helaas! vergeefs! gij antwoordt niet.* L. D. S. P. *Te vergeefs eeren ſij mij.* BIJBELV. Dit woordt luidt bij NOTK. *fergebons*, zweed. *förgäfves*, hoogd. *vergebens*, KIL. *verghevens*, en komt van *vergeven.*

VERGEEFSCH, bijv. n., *vergeefſcher*, *vergeefschst.* Van *vergeven*, even als *vergeefs.* Vruchteloos, ijdel: *gij doet vergeefſche moeite. En brengt niet meer vergeefſchen offer.* BIJBELV.

VERGEET, z. n., o., oul. voor vergetenheid gebezigd: *gedompelt in een grondeloos vergeet.* HOOFT.

VERGEETACHTIG, bijv. n., *vergeetachtiger*, *vergeetachtigst.* Van *vergeten.* Zie *achtig.* Ligt vergetende: *gij zijt al te vergeetachtig.* Van hier *vergeetachtigheid.*

VERGEETAL, z. n., m., *des vergeetals*, of *van den vergeetal;* meerv. *vergeetallen.* Van *vergeten* en *al.* Iemand, die alles vergeet: *het zijn beide even groote vergeetallen.*

VERGEETBOEK, z. n., o., *des vergeetboeks*, of *van het vergeetboek;* zonder meerv. Van *vergeten* en *boek.* Een denkbeeldig boek, waarin men datgene, als het ware, opſchrijft, dat men vergeten zal; zoo als in een memorieboek datgene, dat men in aandenken houden wil: *hij geraakt bij haar in het vergeetboek.*

VERGEETVLOED, z. n., m., *des vergeetvloeds*, of *van den vergeetvloed;* zonder meerv. Van *vergeten* en *vloed.* In de oude fabelleer, een vloed in het rijk der dooden, die, daarvan drinkende, hun vorige leven vergaten: *ſtraks dronk hij uit den ſtijgiſchen vergeetvloed Lethe.*

VERGEKKEN, bedr. w., gelijkvl. Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *gekken.* Voor gek houden: *en wijze lui vergekt.* SPIEG. Gek maken: *eer dat mijn crancke breijn ſich t'enemael vergeckt.* HOOFT. Ook onzijd., voor gek worden. *Ergens op vergekken*, verlieven.

VERGELDEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik vergold*, *heb vergolden.* Oulings ook gelijkvl. *Ik vergeldde*, *heb vergeld.* Bij OTTFRID. *firgeltan*, ULPHIL. *usgeltan*, KERO. *firkeltan*, hoogd. *vergelten.* Van het onſcheidb.

voorz.

voorz. *ver* en *gelden*, van *geld*. Met geld betalen, goedmaken, bestrijden: *dat kan ik niet langer vergelden. Hine conde nu den cost niet verghelden.* M. Stok., volgens de beste lezing. Beloonen: *hoe zal ik dat naar behooren vergelden. Verhaelde een ander., hoe Apol zijn smaet vergelde.* Vond. *Die mij vergold naar mijn gerechtigheid.* L. D. S. P. *Gij sult eenen ijgelijken vergelden na sijn werk.* Bijbelv. Van hier *vergeld*, Kil., *vergelder*, *vergelding*.

VERGELIJK, z. n., o., *des vergelijks*, of *van het vergelijk*; meerv. *vergelijken*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *gelijken*, in den bedrijvenden zin van gelijk, effen, maken, met afkapping van den staart, zie *ver*. Een verdrag, eene overeenkomst, ter wegneming of voorkoming van geschil: *er werd eindelijk een goed vergelijk getroffen.* Bij Halma ook vergelding.

VERGELIJKELIJK, bijv. n., zonder vergrootingstrappen. Van *vergelijken*. Zie *lijk*. Dat vergeleken worden kan: *is het daarmede wel vergelijkelijk?* Zamenstell.: *onvergelijkelijk.*

VERGELIJKEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik vergeleek, heb vergeleken.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *gelijken*, van *gelijk*. Twee, of meer dingen, ter ontdekking van derzelver onderlinge gelijkheid, of ongelijkheid, nevens elkanderen beschouwen: *vergelijk het eene handschrift met het andere. Napoleon met Caesar vergelijken.* Een ding, als het evenbeeld, of de wedergade, van een ander, daarnevens plaatsen: *hij vergeleek haar met Lucretia. Waerbij sal ick dit geslachte vergelijken?* Bijbelv. Wederkeeriglijk, is, *zich onderling vergelijken*, een vergelijk met elkanderen treffen. Voorts is *vergelijken* bij Kil. ook nog vereffenen, vergelden, beloonen. Van hier *vergelijk*, *vergelijkelijk*, *vergelijking*.

VERGELIJKING, z. n., vr., *der*, of *van de vergelijking*; meerv. *vergelijkingen*. Van *vergelijken*. De daad van vergelijken: *laat mij eens eene vergelijking maken. Bij vergelijking. In vergelijking met*, of *van*, *iets*, is, onder beschouwing van deszelfs gelijkheid, of ongelijkheid. *Met*, of *bij*, *iemand in geene vergelijking komen*, is, hem geenszins evenaren. *Zonder*

ver-

vergelijking, is, zonder iets in meer dan een bijzonder ſtuk, waarvan men ſpreekt, met iets anders te vergelijken. *Trappen van vergelijking* worden in de ſpraakkunst anders *vergrootingstrappen* genoemd.

VERGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vergde, heb gevergd.* Met de zaak in den vierden, en den perſoon in den derden, naamval. Iemand eenen dienst, of iets anders, afvorderen: *gij vergt mij waarlijk te veel. Ik durf het u niet vergen.* Zamenſtell.: *afvergen.*

VERGENOEGD, bijv. n. en bijw., *vergenoegder, vergenoegdst.* Eigenlijk, een deelw. van *vergenoegen.* Wel te vreden: *hoe vergenoegd ziet hij er uit! Zijt vergenoeght met het tegenwoordige.* BIJBELV. Van hier *vergenoegdheid.* Zamenſtell.: *onvergenoegd, onvergenoegdheid.*

VERGENOEGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vergenoegde, heb vergenoegd.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *genoegen*, van *genoeg: dat kan mij niet vergenoegen. Vergenoeg u daarmede! Laet u vergenoegen met uwe beſoldingen.* BIJBELV. Van hier *vergenoeging, vergenoegzaam.* Het deelw. *vergenoegd*, zie hier boven.

VERGENOEGZAAM, bijv. n., *vergenoegzamer, vergenoegzaamst.* Van *vergenoegen.* Zie *zaam.* Ligt te vergenoegen: *zij is van eenen vergenoegzamen aard.* Van hier *vergenoegzaamheid.* Zamenſtell.: *onvergenoegzaam, onvergenoegzaamheid.*

VERGETEL, bijv. n., van *vergeten.* Bij KIL. evenveel als *vergetelijk.* Van hier *vergetelheid.*

VERGETELHEID, z. n., vr., *der*, of *van de vergetelheid*; zonder meerv. Eigenlijk, vergeetachtigheid. In het gebruik, een ophouden van alle aandenking: *in de vergetelheid bedolven worden.* Anders *vergetenheid*, oul. *vergetenis.* Van *vergeten.*

VERGETELIJK, bijv. n., *vergetelijker, vergetelijkst.* Van *vergeten.* Zie *lijk.* Tot vergeten geneigd, vergeetachtig: *hoe kunt gij zoo vergetelijk zijn.* Zamenſtelling *onvergetelijk*, dat niet vergeten worden kan. Van hier *vergetelijkheid.*

VERGETELIJKHEID, zie *vergetelijk.*

VERGETEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik vergat, heb vergeten.* Iets uit zijn geheugen, uit zijn aandenken, laten

ten glippen, het daaruit verliezen: *ik had het haast vergeten. En toen ze ging, vergatze schier den boogh en koker.* VOND. Iets uit onachtzaamheid laten liggen: *altijd vergeet gij het een of ander.* Iemand niet in waarde houden: *de nooddruftige en sal niet voor altoos vergeten worden.* BIJBELV. *Ach! Aller ziel heeft mij vergeten!* L. D. S. P. *Jc soude vergheten zijn, ghelijc de fleeters die versleten zijn.* COLIJN V. RIJSSELE. *Zich zelven vergeten*, is, tegen zijne belangen, en zijnen pligt aan handelen: *hoe hebt gij u zoo kunnen vergeten? Terwijl alle anderen, hier ledigh, zich vergeeten.* VOND. *Zijnen aard vergeten*, is daar tegen handelen: *dat de zee heur aert vergeet.* VOND., die in plaats van: *dies hem de min bijkans het vliegen leert vergeeten*, volgens HUIJDECOP., had moeten schrijven: *doet vergeeten. Men moet vergeten en vergeven*, des anders misdrijven niet slechts vergeven, maar ook uit zijn geheugen wisschen: *vergeet, uit gunst mijn schandlijk overtreeden.* L. D. S. P. Van hier *vergeetachtig, vergetel, vergetelachtig, vergetelijk, vergetenis, vergeter, vergetig.* Zamenstell.: *vergeetal, vergeetboek, vergeetvloed*; van het deelw. *vergeten* komt *vergetenheid*, en de zamenstell.: *eervergeten, Godvergeten, pligtvergeten.*

Vergeten, vries. *ferjitte*, hoogd. *vergessen*, WILLERAM. *vergezzen*, KERO *erkezzan*, OTTFRID. *irgezzan*, NOTK. *irgezen*, *ergezen*, angelf. *forgijtan*, eng. *forget*, zweed. *forgäta*, komt van het onscheidb. voorz. *ver*, dat hier eene ontkennende kracht heeft, en *geten*, zweed. *gäta*, ijsl. *gata*, angelf. *gijtan*, zich herinneren, bedenken, verwant aan ons *gissen*, en *geest*, en aan het angelf. *ondgijtan*, verstaan, erkennen.

VERGETENHEID, zie *vergetelheid.*

VERGETENIS, zie *vergetelheid.*

VERGEVEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik vergaf, heb vergeven.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *geven.* Met de zaak in den vierden, en den persoon in den derden, naamval, iemand iets derwijze ten goede houden, dat men hem deswegens niet straffe, vervolge, hate, enz.: *uwe sonden zijn u vergeven.* BIJBELV. *Vergeef mijn schuld! Vergeet mijn euveldaad.* L. D. S. P. *Ik keerde sedert flus, vergeef het mij!*

't gezicht niet van de zoute baren. Vond., waar het zulk een uitroep is, als men in de zamenleving wegens allerlei kleinigheden bezigt, die anders euvel zouden kunnen worden opgenomen, ja als men wel eens in plaats van een enkel *neen!* gebruikt: *was het zoo niet? Vergeef mij! het was zoo.* Voorts weggeven, begeven: *wanneer zal dat ambt vergeven worden? Hare hand is reeds vergeven!* Nog eens geven: *de kaart moet vergeven worden.* Kwalijk, verkeerd geven: *de kaart is vergeven.* Oneigenlijk, een ding verbrodden: *het spel, of de kaart, is vergeven*, de zaak is verbrod! Eindelijk, door vergif in levensgevaar brengen, of zelfs dooden: *zij werd beschuldigd van haren man te hebben vergeven.* In dezen zin luidt het bij Kil. anders *verghiften*, *verghiftighen.* In de eerstgemelde beteekenis is het in het hoogd. *vergeben*, eng. *forgive*, angelf. *forgivan*, Ottfrid. *firgeban*, fr. *pardonner*, middeleeuw. lat. *perdonare.* Van hier *vergeeflijk*, *vergeefs*, *vergeefsch*, *vergever*, *vergevig*, *vergeving*, *vergif*, *vergiffenis*, *vergift*, *vergiften*, *vergiftig*, *vergiftigen*, enz. Het deelw. *vergeven* dient als bijv. n. en bijw., in de gemeenzame verkeering, tot aandrang van de beteekenis der woorden, waarbij men het voegt: *welk een vergeven, gaauwdief! Hij heeft mij vergeven bedrogen.*

VERGEVEN, deelw., zie *vergeven.*

VERGEVING, z. n., vr., *der*, of *van de vergeving;* zonder meerv. Van *vergeven.* De daad van vergeven, in al de opgenoemde beteekenisfen van dit woord: *bij u is vergevinge.* Bijbelv. *Door de voorbarige vergeving dier bediening. De vergeving der kaart. Vergeving*, vergiftiging. Zamenstell.: *ambtvergeving*, *schuldvergeving*, enz.

VERGEWISSEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vergewiste, heb vergewist.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *gewisfen*, van *gewis.* Gewis, zeker, maken, verzekeren: *de zaak schijnt mij nog niet genoeg vergewist. Men vergewiste mij daarvan volkomenlijk.*

VERGEZELLEN, zie *verzellen.*

VERGEZELSCHAPPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vergezelschapte, heb vergezelschapt.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *gezelschappen*, van *gezelschap.* Verzellen: *hij vergezelschapte mij tot dus ver. En vergezelschapt*

schapt man en moeder te gelijk. VOND. *Hem vergeselschapte tot in Asien Sopater van Bereen.* BIJBELV. *Het goede is doorgaans van eenig kwaad vergezelschapt.* Van hier *vergezelschapping.*

VERGIETEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik vergoot, heb vergoten.* Van *ver* en *gieten.* Anders gieten, dan voorheen: *dat geschut moet vergoten worden.* Iets derwijze gieten, dat het wegvloeije: *hij vergoot al het water uit de kruik.* *Tranen vergieten*, is, dezelve doen vloeijen: *ik zag haar eenen vloed van tranen vergieten.* *Aanschouw de traanen beeken, die ik vergiet.* L. D. S. P. *Bloed vergieten*, is, hetzelve storten: *hare voeten zijn snel, om bloet te vergieten.* BIJBELV. *Daer zulck een groote plas van bloet vergoten werd.* VOND. Van hier, *vergieter*, *vergieting.* Zamenstell.: *vergiettest*, zeker bekend keukengereedschap; zie *doorslag.* *Bloedvergieter*, *bloedvergieting.*

VERGIETTEST, zie *vergieten* en *doorslag.*

VERGIF, z. n., o., *des vergifs*, of *van het vergif*, zonder meerv. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *gif*, van *geven*, met weglating van den staart, zie *ver.* Gif, gift, vergift: *dat doodelijk vergif.* Oneigenlijk: *'t vergif der tweedragtzaaijers.* *'t Vergif van zijn verkeert verstant.* D. DECK. *Het vergif der hovaardije.* VOND. Volgens KIL. oulings ook vergeving van misdrijven. Zamenstell.: *vergifboom*, *vergifmenger*, *vergifmenging*, *vergifmengster*, enz.

VERGIFFENIS, z. n., vr., *der*, of *van de vergiffenis;* meerv. *vergiffenissen.* Van *vergeven.* Oulings, ingeving van, vergif: *diefte, moirt, cracht, verraet, verghiffenisse.* v. HASS. *Van verraderij, en van moert, of van verghiffenis.* v. MIERIS. Heden daags vergeving van misdrijven: *hare ootmoedige smeekingen om vergiffenis.* *En zijn bestrijder met vergifnis begenadigt.* MOON. *Vergiffenis, die zij hem vergunde.* HOOFT zamenstell.: *schuldvergiffenis*, enz.

VERGIFT, z. n., o., *des vergifts*, of *van het vergift;* meerv. *vergiften*, dat van verschillende soorten gebezigd wordt. Van *vergif*, door bijvoeging van eene T, tot verligting der uitspraak, zoo als *gift* van *gif.* Evenveel, als *vergif, gif*, en *gift: vergeefs beproefde Mithridates allerlei vergiften, om zich het leven te benemen.* *Die blaeu vergift uitbraeken, vlam*

 en

en vier. VOND. Van hier *vergiften*, *vergiftig*, enz. Zamenstell.: *adderenvergift*, *drakenvergift*, *slangenvergift*, enz. *vergiftmenger*, *vergiftmengster*, enz.

VERGIFTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vergiftte*, *heb vergift.* Van *vergift.* Met vergift besmetten: *eene bron vergiften. En met vergifte steken.* VOND. *Als vergifte slangen.* L. D. S. P. Bij KIL. ook vergeven, door vergif dooden.

VERGIFTIG, bijv. n., *vergiftiger*, *vergiftigst.* Van *vergift.* Zie *ig.* Met vergift besmet: *het is een vergiftig plantgewas. Daerom sal het oordeel als een vergiftich kruijt groenen.* BIJBELV. *Piton dus vergiftigh en hoogmoedigh.* VOND. Figuurlijk, bits en gevaarlijk: *zij heeft eene vergiftige tong in den mond.* Van hier *vergiftigen*, *vergiftigheid*, *vergiftiglijk*, enz.

VERGIFTIGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vergiftigde*, *heb vergiftigd.* Van *vergiftig.* Bij KIL. vergiften, vergeven. — In het hedendaagsche gebruik, vergiftig maken: *eenen drank vergiftigen. Vergiftigde pijlen.* Van hier *vergiftiger*, *vergiftiging*, *vergiftigster.*

VERGISSEN, wederk. w., gelijkvl. *Ik vergiste mij*, *heb mij vergist.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *gissen.* Zich al gissende bedriegen: *ik heb mij in mijne rekening vergist. Hij heeft zich leelijk vergist.* Hij heeft eenen verkeerden stap gedaan. Van hier *vergissing.*

VERGLAZEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verglaasde*, *heb verglaasd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *glazen*, van *glas.* Tot glas maken: *zand laat zich door vuur verglazen.* Met eene glasachtige korst overtrekken: *die kruik is slecht verglaasd.* Van hier *verglaassel*, *verglazer*, *verglazing.*

VERGLIJDEN, *verglijen*, onz. w., ongelijkvl. *Ik vergleed*, *ben vergleden.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *glijden.* Van zijne plaats glijden: *het is een weinig vergleden.*

VERGLIMPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verglimpte*, *heb verglimpt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *glimpen.* Een' valschen schijn aan iets geven, en daardoor onkenbaar maken: *haaren naam te verglimpen.* OUD.

VERGODEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vergoodde*, *heb vergood.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *goden*, van

van *God.* Tot eenen Heidenschen God verheffen: *men verhaalde, dat Romulus na zijnen dood vergood, en ten hemel opgevaren, was.* Met de hoogstmogelijke loftuitingen vereeren: *hij werd hemel hoog geprezen, ja vergood.* Van hier *vergoding, vergodendom,* bij VOND., in: *en of hier iemant van den hemelraet wou klaegen om 's hemels vergodendom,* dat intusschen niet gevolgd worden moet.

VERGOEDEN, bedr., w., gelijkvl. *Ik vergoedde, heb vergoed.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *goeden,* van *goed.* Eenig leed, of verlies, door schadeloosstelling, wederom goed maken: *ik zal u die schade vergoeden.* Van hier *vergoeding.*

VERGOEDING, z. n., vr., *der,* of *van de vergoeding;* meerv. *vergoedingen.* Van *vergoeden.* De daad van vergoeden: *door vergoeding van al haar leed.* Het gene tot vergoeding dient: *zij ontving eene treffelijke vergoeding.* Zamenstell.: *schavergoeding,* enz.

VERGOELIJKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vergoelijkte, heb vergoelijkt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *goelijken,* van *goelijk.* Goelijk maken, van een goelijk voorkomen voorzien: *vruchteloos poogde men het een en ander te vergoelijken.* Van hier *vergoelijking.*

VERGOOIJEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vergooide, heb vergooid.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *gooijen.* Van zijne plaats gooijen: *de kinderen vergooijen het gestadig.* Iets derwijze gooijen, dat het te zoek gerake: *zij hebben het vergooid.* Weggooijen, wegdoen: *men moet geen oude schoenen vergooijen, eer men nieuwe heeft.* Zie *schoen.* Door het gooijen met dobbelsteenen verloten: *'er zal een os vergooid worden.* *Zich vergooijen* is zich verwaarloozen, zich door slecht gedrag bederven. Van hier *vergooijing.*

VERGOUDEN, zie *vergulden.*

VERGRAMMEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vergramde, heb vergramd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *grammen,* van *gram.* Gram maken: *dat zal hem nog meer vergrammen. Ja, wij, en onze vadren tevens vergramden God, den God des levens.* L. D. S. P. Ook wederkeeriglijk: *die sich tegen hem vergramt, sondigt tegen sijne ziele.* BIJBELV. Van hier *vergramming,* en, van het deelw. *vergramd, vergramdheid.*

VERGRAZEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vergraasde, heb vergraasd.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *grazen*, van *gras*. In ander gras overbrengen: *ik wil mijn vee eens vergrazen.*

VERGRIJNEN, wederk. w., gelijkvl. *Ik vergrijnde mij, heb mij vergrijnd.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *grijnen*. Zich al grijnende in zijne gezondheid, of zijnen groei, benadeelen: *dat kind vergrijnt zich zelf.*

VERGRIJP, z. n., o., *des vergrijps*, of *van het vergrijp*; meerv. *vergrijpen*. Van *ver* en *grijp*, van *grijpen*, met weglating van den ftaart. Zie *ver*. Misftap, averegtsch bedrijf: *ik kan 't vergrijp der boozen niet gedoogen.* L. D. S. P. *Dan dat vergrijp is nu gefchied.* D. DECK. *Vergeef hem dit vergrijp.* VOND.

VERGRIJPEN, bedr. en wederk. w., ongelijkvl. *Ik vergreep*, of *vergreep mij*, *heb vergrepen*, of *mij vergrepen*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *grijpen*. Wederk., zich te buiten gaan: *hoe hebt gij u zoo kunnen vergrijpen?* Bijzonderlijk, door zich onbevoegdelijk van vreemd goed meester te maken: *vergrijp u nooit aan eens anders goed!* Door iemand onbevoegdelijk leed te doen: *ik zal mij nog eens aan hem vergrijpen.* In dezen zin zegt men ook *zijne handen vergrijpen*: *vergrijp uwe handen niet aan dien guit.* Bedr. is *vergrijpen* anders grijpen, dan voorheen: *ik vergreep den ftok, om hem beter te treffen.* Van hier *vergrijp*, *vergrijping.*

VERGRIJPING, z. n., vr., *der*, of *van de vergrijping*; meerv. *vergrijpingen*. Van *vergrijpen*. Evenveel als vergrijp: *ende geen vergrijpinge, noch misdaet, in hem gevonden en wiert.* BIJBELV.

VERGRIMMEN, onz. w., gelijkvl. *Ik vergrimde, ben vergrimd.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *grimmen*. Zich grimmig, en woedend, aanftellen: *fij vergrimden tegen haer.* BIJBELV. Ook met *op*: *de draeck vergrimde op de vrouwe.* BIJBELV.

VERGROEIJEN, onz. w., gelijkvl. *Ik vergroeijde, ben vergroeid.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *groeijen*. Onder het groeijen verdwijnen: *dat zal wel vergroeijen.* Van hier *vergroeijing.*

VERGROOTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vergrootte, heb*

heb vergroot. Van het onscheidb. voor *ver* en *grooten*, van *groot*. Grooter maken: *zijn huis wordt vergroot. Hij vergroot zijn gebied door gestadige overwinningen*. Grooter doen schijnen: *ons verlies werd door den vijand vergroot. Iemands misdaad vergrooten*. Van hier *vergrooter*, *vergrooting*, zamenstell.: *vergrootglas*, enz.

VERGROOTGLAS, z. n., o., *van het vergrootglas*; meerv. *vergrootglazen*. Verkleinw. *vergrootglaasje*. Van *vergrooten* en *glas*. Een glas, 't welk de voorwerpen, die men daardoor beschouwt, vergroot: *de nutte uitvinding der vergrootglazen. Iemands gebreken door een vergrootglas beschouwen*, is, dezelve grooter achten, dan zij wezenlijk zijn.

VERGROVEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vergroofde*, *heb vergroofd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *groven*, van *grof*. Grover maken: *de bril vergrooft het schrift*. Van hier *vergroving*.

VERGRUIZEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vergruisde*, *heb vergruisd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *gruizen*, van *gruis*. Tot gruis maken: *al het glaswerk werd vergruisd. Dat gansch en al vergruisd was en verslaagen*. L. D. S. P. Van hier *vergruizing*.

VERGUIZEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verguisde*, *heb verguisd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en het ongebruikelijke *guizen*. Grootelijks beschimpen en smaden: *hij zag zich van alle kanten beschimpt, gesmaad, en verguisd*. Van het verouderde *guis*, *guize*, bij Kil. *guijse*. Dit *verguizen* is veel krachtiger van beteekenis dan ons gemeene woord bespotten, en beduidt eigenlijk zulk eene bespotting, welke met het optrekken van den neus, het opspalken van den mond, en diergelijke teekenen van de grootste verachting gepaard gaat. Van hier *verguizing*.

VERGULDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verguldde*, *heb verguld*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *gulden*; oulings ook *vergouden*, dat nog bij Kil. voorkomt. Met een dun bekleedsel van goud overtrekken: *versulveren*, *of vergouden*. v. Hass. *Een boek op snee vergulden*. Oneigenlijk, zijn *vergulde woorden*, opgesmukte. *Ergens mede verguld zijn*, zich daarmede opgeschikt achten, daarmede zeer in zijnen schik zijn. En *vergulden* wordt voor opsieren gebezigd, in: *de rech-*

rechten wel verguldt met beter glans van eer. ANSLO. *Schoon 't laaken zij verguldt met veel gesonde spijzen.* SIX VAN CHAND. *Men verguldt dit noch glimpelijk met eene voorrede.* VOND. Voorts bezigt men het in plaats van met gouden zonnestralen beschijnen: *daer de dagh Batavie vergult met de eerste straelen* VOND. *'t Morgenroot vergulde noch geen kim.* MOON. *D'alkoesterende zon vergult der bergen top.* POOT. *Wanneer de dageraat, met rozen opgehult, in 't fijn oranje kleet de kimmen hadt vergult.* Eindelijk is *vergulden* met eene goudgele kleur bedekken: *de boterbloem verguldt de wei op haren tredt.* VOND. Van hier *vergulder, verguldìng, verguldsel.* Zamenstell.: *verguldkas*, in eenen boekwinkel, enz. — *ververgulden*, enz.

VERGULDSEL, z. n., o., *des verguldsels*, of *van het verguldsel*; meerv. *verguldsels*. Van *vergulden*. Het dunne goud, waarmede iets overtogen is: *al het guldsel is 'er afgesleten.*

VERGUNNEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vergunde, heb vergund.* Van het onscheidb. voorz., *ver* en *gunnen*. Oulings ook *verjonnen, veronnen*. Toestaan, gunnen; met de zaak, die vergund wordt, in den vierden naamval: *iemand het burgerregt vergunnen. Vergun mij ook een druppel nat.* VOND. *Vergun mijn ziel een beter lot.* L. D. S. P. Of, als het eene daad is, in de onbepaalde wijze: *vergun mij, u te dienen!* Of met eene omschrijving: *vergunme, dat ik leve en sterve reine maeght.* VOND. Bij KIL., ook misgunnen, benijden, even als *veronnen*, in: *si hebben onrecht, dies ons veronnen.* WALEWEIN. *In wille niet, dat hijs u verent.* FERGUUT. Van hier *vergunning*.

VERHAAL, z. n., o., *des verhaals*, of *van het verhaal*; meerv. *verhalen*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *halen*, met weglating van den staart, zie *ver*. Berigt, opgave, verslag: *door een getrouw verhaal van het gebeurde. Om in orden te stellen een verhaal van de dingen.* BIJBELV. Herstel van krachten, van geledene verliezen, enz.: *hij kan tot geen verhaal komen. Is daar geen verhaal op te krijgen? Daar is geen verhaal op hem.*

VERHAASTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verhaaste, heb verhaast.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *haasten.*

ten. Met haast doen aanvangen, voortgaan, of afloopen; bespoedigen: *iemands dood verhaasten. Zich verhaasten*, is, spoed maken: *doe uw werk met verdrag, en verhaast u niet.* Van hier *verhaasting.*

VERHABBEZAKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verhabbezakte, heb verhabbezakt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *habbezakken.* Verbluffen: *gij moet hem niet verhabbezakken.* In de gemeenzame verkeering.

VERHAGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verhaagde, heb verhaagd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *hagen*, van *haag.* Met eene haag omtuinen; bij Kil. en Plantijn.

VERHAKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verhaakte, heb verhaakt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *haken.* Anders haken, dan voorheen: *gij moet uw jak verhaken.*

VERHAKKELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verhakkelde, heb verhakkeld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *hakkelen.* Bij Kil., iets aan deszelfs vorige bestaan ontrukken, door het in kleine stukjes te hakken. Figuurl., is *verhakkeld* gehavend, ontredderd: *die voor den preekstoel zaten verhackelt en verscheurt.* J. de Deck.

VERHAKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verhakte, heb verhakt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *hakken.* Anders *verhouwen, verkappen.* Iets, al hakkende van deszelfs vorige aanwezen berooven: *hebt gij al dat hout verhakt? Eenen hak verhakken*, is, denzelven herhalen. Verkeerdelijk hakken: *gij hebt het vleesch verhakt. Zich verhakken*, is, zich in het hakken misgrijpen. *Eenen weg, toegang, enz. verhakken* is, denzelven door omvergehakte boomen versperren: *de vijand had den eenigen toegang tot hem verhakt.* Van hier *verhakking.*

VERHAKKING, z. n., vr., *der*, of *van de verhakking;* meerv. *verhakkingen.* Van *verhakken.* De daad van verhakken: *door verhakking van den weg.* Het omvergehakte hout, waarmede men eenen weg verspert: *wij vonden 'er eene ondoordringbare verhakking.* Hoogd. *verhack, verhau.*

VERHAKSTUKKEN, bedr. w., gelijkvl. Ik *verhakstukte, heb verhakstukt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *hakstukken*, van *hakstuk.* Eigenlijk, van nieuwe hakstukken voorzien. Bij Kil., ook *verhielen, ver-*

verfencn. In het gebruik, evenveel hoe, verstellen: *verhakstuk dien kruiwagen eens voor mij! wat is daar te verhakstukken?* beteekent, wat is daar te doen?

VERHALEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verhaalde, heb verhaald*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *halen*. Van zijne plaats halen: *verhaal het een weinigje*. Op nieuw halen: *hij en laet mij niet toe, mijnen adem te verhaelen*. Bijbelv. *Verhaelen den aessem*. Kil. *Zich verhalen*, is, zich een weinig rust geven: *verhaal u eens, en drink niet te haastig*. *Zijne krachten verhalen* is, dezelve herkrijgen, herwinnen, herstellen. *Iets ergens op verhalen* is het door aantasting daarvan vergoed krijgen: *daarop zal ik mijne schade verhalen. Ik zal 't op u verhaalen, zoo 't qualijk uitvalt*. Halma. Eindelijk is *verhalen*, vertellen, berigten, opgeven: *verhaelen een reden*, Kil. *Verhael mij evenwel al d'overige elende*. Vond. *Wie kan zijn wonderdaen verhaelen?* L. D. S. P. Oul. beteekende het ook achterhalen. Van hier *verhaal*, *verhaalster*, *verhaler*, *verhaling*, enz.

VERHANDELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verhandelde, heb verhandeld*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *handelen*. Eigenlijk, door de handen laten gaan. In het gebruik, tot het onderwerp van een gesprek, of geschrijf maken: *wat redenen zijn dit, die gij wandelende onder malkanderen verhandelt?* Bijbelv. *Uit het gene wij hier boven verhandeld hebben volgt*. Uit zijne handen in die van een ander laten overgaan, overdoen, verkoopen: *ik heb het aan hem verhandeld*. Van hier *verhandelaar*, *verhandeling*.

VERHANDELING, z. n., vr., *der*, of *van de verhandeling*; meerv., *verhandelingen*. Verkleinw., *verhandelingje*. Van *verhandelen*. De daad van verhandelen: *door verhandeling van die koopwaren*. Een opstel, waarin iets verhandeld wordt: *die verhandeling is boven allen lof*. Zamenstell.: *verhandelingschrijver*, enz. *Prijsverhandeling*, enz.

VERHANGEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verhing, heb verhangen*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *hangen*. Anders hangen, dan voorheen: *verhang die schilderij*. *De hekken zijn verhangen*, 'er zijn andere maat-

maatregelen genomen. Wederkeeriglijk, zijn leven door middel van eenen ſtrop eindigen: *gaf bevel aen ſijn huijs, ende verhingh ſich.* Bijbelv. Spreekw.: *zich in Judas ſtrop verhangen*, zich zelven door vuige eigenbaat ongelukkig maken. Oneigenlijk.: *zich aan iets verhangen*, zich te veel aan iets overgeven. *Verhangt uw ziel aan ſchoone vrouwen.* Vond.

VERHANSELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verhanſelde, heb verhanſeld.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *hanſelen.* Verſtellen: *oude kleederen verhanſelen.* Verkoopen, verkwanſelen: *hij heeft zijn paard al weer verhanſeld.*

VERHARDDRAVEN, zie *verdraven.*

VERHARDEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verhardde, heb verhard.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *harden.* Bedr., hard maken: *ijzer wordt door vuur verhard.* Overdragtelijk, voor aandoeningen of berouw ongevoelig maken: *ick ſal Pharao's herte verharden.* Bijbelv. *En blijft verhard in 't kwaade.* L. D. S. P. Onz., hard worden: *hij verhardt tegen alle ongemak. In boosheid verharden.* Van hier *verharding.*

VERHARDZEILEN, zie *verzeilen.*

VERHAREN, onz. w., gelijkvl. *Ik verhaarde, ben* en *heb verhaard.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *haren*, van *haar.* Zijn haar verliezen, en wederom ander krijgen, van haar verwisſelen: *de hond verhaart.* Voorts is *verharen* bij Kil., door de hitte of koude der lucht getroffen worden, en weggaan, vertrekken: *die dede verharen den menſche wt des Paradijs waranden.* v. Hass. *Want anders zal hij van droefheijt ten grave verharen.* Const. th. juw. *Mijn dunckt, hij komt hier gaen, dus wil ic wat verharen.* Vlaerd. redenr. Bij Kil., ook *verhaerden*, dat misſchien de oorſpronkelijke ſpelling is, zoo dat *verharen*, in de laatstgemelde beteekenis, evenveel zij, als van haard verwisſelen, verhuizen, verkasſen.

VERHEEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verheerde, heb verheerd* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *heeren*, van *heer.* Bij Kil. ook *verheerſchappen*, vermeesteren, te onder brengen: *wee het land, dat door een vijandelijk leger verheerd wordt! Florens de verheerde al, huus en dorp, bergh en dal.* M. Stok. *Toen riep*

riep ik, door mijn rouw verheerd. L. D. S. P. Van hier *verheerder, verheering.* Anders ook *verheerschen.* Het voorzetsel *ver* heeft hier eigenlijk de kracht vermeerderende beteekenis van *over*, gelijk ook in *verladen, vermeesteren, verwegen, verwinnen.*

VERHEERLIJKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verheerlijkte, heb verheerlijkt.* Van het onscheidb. voorz. *ver*, en *heerlijken.* Van *heerlijk.* Heerlijk maken, tot heerlijkheid verheffen: *die sal mij verheerlijken.* Bijbelv. *In hem wort Hippokraet, het licht der Artsenije, verheerelijkt.* Vond. Vereeren, groot maken, roemen, prijzen: *verheerlijk 't opperwezen.* L. D. S. P. *Ergens mede verheerlijkt zijn*, is, daarmede verguld, ingenomen, zijn. Van hier *verheerlijking.*

VERHEERSCHEN, zie *verheeren.*

VERHEFFEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik verhief, heb verheven.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *heffen.* Opheffen, doen rijzen: *zijne stem verheffen. Die, daar zijn elend hem treft, zijne ziel tot u verheft.* L. D. S. P. *Verheft ghij over ons het licht uwes aanschijns.* Bijbelv. *Men hoort een volle zee verheffen haar geruisch.* Vond. In rang en aanzien bevorderen: *vruchteloos zochten zijne vrienden hem nog al meer te verheffen. Door mijn hand op sions troon verheven.* L. D. S. P. Verkiezen: *gansch Galaad verhief hierom 's Lants balling tot 's Lants hooft.* Vond. Roemen, prijzen: *hemelhoog verhief men hem. Uw dapperheen aan 's hemels boogen verheffen.* Vond. *Zich verheffen*, is, zich met hoogmoed en waan vervullen: *verhef u zoo niet bij u zelven! Tot dat hun hart zich dwaas verheft.* L. D. S. P. Zich zelven roemen: *hoe walgelijk is het, dat hij zich zelven zoo verheft!* Om hoog stijgen: *de luchtbol verheft zich al meer en meer. Wanneer hare baren haer verheffen, so stilt ghijse.* Bijbelv. Oneigenlijk. *Mijne ziel verheft zich hemelwaarts!* Hooft. bezigt hier voor ook enkel *verheffen: waar door uw moed verheft.* Oprijzen: *staet op, Heere! in uwen toorn verheft u!* Bijbelv. Zich vertoonen: *midden in den fraei gevoegden ring verheft zich een godin.* Hooft. In werkzaamheid, of werkenskracht, toenemen: *het oproer verheft zich. Zoo de koorts zich niet te zeer verheft.* Dit

zelf-

zelfde wordt door het onz. *verheffen* uitgedrukt; *de koorts begint te verheffen*. Van hier *verheffing*, *verheveling*, en bij KIL. *verhef*. Het deelw. *verheven* wordt als bijv. n., en bijw., gebezigd. Zie *verheven*.

VERHEFFING, z. n., vr., *der*, of *van de verheffing*; meerv. *Verheffingen*. Van *verheffen*. De daad van verheffen, in al de opgenoemde beteekenissen: *door verheffing van zijne stem. Zijne verheffing baatte hem weinig. Een ijdele verheffing van zich zelven*, enz. Zamenstell.: *staatsverheffing*, *stemverheffing*, *zelfsverheffing*, *zielsverheffing*, enz.

VERHELDEREN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verhelderde*, *heb*, en *ben*, *verhelderd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *helderen*, van *helder*. Bedr. helderder maken: *dat waschen heeft de glazen vrij wat verhelderd*. Onz., helderder worden: *de lucht verheldert grootelijks*. Van hier *verheldering*.

VERHELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verheelde heb verheeld*. Oulings ook ongelijkvl., *ik verhal*, *heb verholen*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *helen*, van *heel*, achterhoudend, stilzwijgend. In het hoogd. *verhehlen*, WILLERAM. *verhelan*, OTTFRID. *firhelan*. KERO. *farhelan*, middeleeuw. lat. *foriscelare*. Door stilzwijgen verborgen houden: *hij heeft niets voor mij verheeld. Uwe trouwe en verhele ik niet in de groote gemeijnte*. BIJBELV. Van hier *verheler*, *verheling*. Het oude deelw. *verholen* wordt als een bijv. n. gebruikt.

VERHELPEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verhielp*, *heb verholpen*. Van het onscheidb. voorz. *ver*, en *helpen*. Iets door zijne hulp uit eenen slechten toestand in eenen beteren overbrengen: *ik poogde het wel een weinig te verhelpen; maar vergeefs!* Iets kwaads door zijne hulp wegnemen: *de gebreken des ouderdoms laten zich niet verhelpen. 'Er is geen verhelpen aan*, is, het laat zich niet verhelpen. Van hier *verhelping*.

VERHEMELD, bijv. n., zonder trappen van vergrooting. Eigenlijk een deelw. van *verhemelen*, bij KIL. verwelven, en in een gewelf verbergen. In het gebruik, van eenen hemelschen aard: *verhemelde bespiegelingen. Hoe tintelde haar verhemeld oog. De verhemelde gestalte van den opvarenden Jezus*.

VER-

VERHEMELEN, zie *verhemeld.*

VERHEMELTE, z. n., o., *des verhemeltes*, of *van het verhemelte*; meerv. *verhemelten.* Van *verhemelen*, bij Kil. verwelven. Bij denzelfden Kil. een gewelf. Hedendaags, het gewelf des monds: *mijne tong kleeft aan mijn verhemelte.* Anders ook *gehemelte.* De hemel van eene koets, eene ledekant, eenen troon, en meer dergelijke. Zie *hemel.*

VERHENGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verhengde*, *heb verhengd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *hengen.* Bij Kil. evenveel, als *gehengen*: *God verhengt dat.* v. Hass. Veroorloven, vergunnen: *uwen liue en feldi gheen leckerheit verhenghen.* Guld. Thr. Van hier bij denzelfden *verhenghenisse.*

VERHEUGD, bijv. n. en bijw., *verheugder*, *verheugdst.* Eigenlijk, een deelw. van *verheugen.* Verblijd; *u looft hij in de ziel verheugd.* L. D. S. P. *Verheugt op 's aertrijks kruin te treden.* H. Schim. Van hier *verheugdheid.*

VERHEUGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verheugde*, *heb verheugd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *heugen*, om hoog heffen, opbeuren, verblijden, vrolijk maken: *den wijn, die het herte des menschen verheugt.* Bijbelv. *Laat uw knecht zich weer verheugen.* L. D. S. P. *De kraemgodesse verheuge u met een jonge spruit.* Vond. Oul. schreef men ook *verhogen.* Bij Kil. ook onz., verblijd worden; zoo als *verhoghen*, in: *die liede souder bi verhoghen.* M. Stok., het welk intusschen ook bedr. gebezigd werd: *daer men sine droeve herte bi verhoge.* Ferguut. *Hi wart verhoghet harde zere.* Walewein. In plaats waarvan het elders is: *doe wart Walewein in hoghe*; in overeenkomst met: *het wart gesont, en in hogen, ende blide.* Ferguut; en met: *dies si bat waren in hoghen, dies si Gode danken moghen.* M. Stok. Van *verheugen* komt *verheuging.* Het deelw. *verheugd*, zie hier boven. Het deelw. *verheugend* wordt ook wel eens als bijv. n., gebruikt, voor *heugelijk*: *verheugender tijding ontving ik nimmer.*

VERHEVELING, z. n., vr., *der*, of *van de verheveling*; meerv. *verhevelingen.* Van *verheffen.* Al, wat zich boven in den dampkring des aardbodems bevindt,

vindt, en onweerswolken, waterhoozen, sneeuwbanken, enz. vormt: *eene wijsgeerige beschouwing der verhevelingen.* Zamenstell.: *luchtverheveling*, enz.

VERHEVEN, bijv. n. en bijw., *verhevener*, *verhevenst.* Eigenlijk een deelw. van *verheffen.* Boven de oppervlakte van een ding uitkomende: *verheven werk*, van goudsmeden, beeldhouwers, enz., KIL. Opwaarts gerezen: *alle hooge ende verhevene cederen van Libanon.* BIJBELV. Hoog boven andere dingen uitstekende: *een verheven gestoelte.* *Als een verheven muer in sijne inbeeldinge.* BIJBELV. Op eene hoogte geplaatst: *het staat daar verheven te prijken.* *Hij buigt de hooge gesetene neder, de verhevene stadt.* BIJBELV. *Uit uw verheven heiligdom.* L. D. S. P. Figuurlijk, op het toppunt van eer geplaatst: *zingen: God is hoog verheven!* L. D. S. P. Hoogzwevend: *welke verhevene bespiegelingen!* Edelaardig, grootmoedig: *eene verhevene ziel.* *Eene verhevene uitdrukking, een verheven stijl*, enz. zijn, die zich boven de gewone wijze van spreken verheffen. Het bijw. *verheven* is, figuurlijk, in eenen verhevenen spreektrant: *grootsch en verheven beantwoordde hij die aanspraak.* *Verheffen*, zoo ook *verheven*, komt eigenlijk van het oude *hefen*, *heven*, dat iets hoogs en heerlijks beteekende, gelijk ook in ons *hemel;* en van hier het engelsche *heaven.* Van hier *verhevenheid.*

VERHEVENHEID, z. n., vr., *der*, of *van de verhevenheid;* meerv. *verhevenheden.* Van *verheven.* Iets, dat boven de oppervlakte van een ding uitsteekt: *uit die verhevenheid zal een gezwel voortspruiten.* De eigenschap van verheven te zijn, zoo eigenlijk, als oneigenlijk: *die berg is, uit hoofde van zijne verhevenheid, op eenen grooten afstand zigtbaar.* *De verhevenheid van zijnen rang, van zijne ziel, van zijne taal*, enz.

VERHIELEN, zie *verhakstukken.*

VERHIJLIKEN. zie *verhuwelijken.*

VERHINDEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verhinderde, heb verhinderd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *hinderen.* Beletten, door hindernissen terug houden: *ik werd verhinderd, om het af te maken.* *Verhinder zijne gruwelstukken.* L. D. S. P. Van hier *verhindering.*

VER-

VERHIT, bijv. n., *verhitter*, *verhitst*. Eigenlijk een deelw. van *verhitten*. Door beweging, door vuur, of anderzins, heet gemaakt: *stel uw verhitte ligchaam toch voor geene koude bloot! Als sij verhittet zijn, sal ick haren dranck opsetten*. Bijbelv. Oneigenlijk, door hartstogten, begeerten, enz. ontvlamd: *daar zij, verhit van toorn mij haten*. L. D. S. P. *Verhit op bloet en moort*. Vond. Van hier *verhitheid*.

VERHITTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verhittede, heb verhit*. Van het onscheidb. voorz. *ver*, en *hitten*, heeten. Heet, hittig, maken: *hoe wordt de lucht thans door de zon verhit. Tot dat de wijn haer heeft verhittet*. Bijbelv. *Verhit u niet te zeer*. Van hier *verhitting*. Het deelw. *verhit*, zie hier boven.

VERHOEDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verhoedde, heb verhoed*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *hoeden*. Door hoede en toeverzigt voorkomen, beletten: *ik hoop het te verhoeden. Dat God genadiglijk verhoede!* Bij Kil. ook beschermen, hoeden. Van hier *verhoeding*. Zamenstell.: *onverhoedsch*, enz.

VERHOEREN, *verhoereren*, bedr. w., gelijkvl. *Ik verhoerde, heb verhoerd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *hoeren*, *hoereren*. Met hoereren doorbrengen, verkwisten: *hij verhoert niet slechts zijn goed, maar ook zijne gezondheid*. In het hoogd. *verhuren*, vries. *ferhoerkje*; en bij Ottfrid, is *firhuaran* hoereren.

VERHOETELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verhoetelde, heb verhoeteld*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *hoetelen*. Verbroddelen: *hij verhoetelt al, wat men hem in handen geeft*.

VERHOFSTEDEN, bedr. w., van *ver* en *hofsteden*, van *hofstede*, wordt door J. de Deck. gebezigd, in den zin van, door het houden van eene buitenplaats doorbrengen:

Wanneer de kooplien meer verhofsteên en verrijden,
Verbrassen en verkleên, dan tasch of kas kan lijden.

VERHOLEN, bijv. n., *verholener*, *verholenst*. Eigenlijk een deelw. van *verhelen*. Verborgen, bedekt: *verholene lagen leggen. Want sij is verholen voor de oogen aller levendigen*. Bijbelv. *Niets was van mij voor*

voor u verholen. L. D. S. P. *Dat God ontdecken wilt; sal niet verholen blijven.* LANDJUWEEL. Van hier *verholenheid.* Zamenstell.: *onverholen*, enz.

VERHONGEREN, bedr. en onz., w., gelijkvl. *Ik verhongerde*, *heb*, en *ben verhongerd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *hongeren.* Bedr., door honger benaauwen: *verhongeren een stad.* KIL. Onz., van honger omkomen, of zwaren honger lijden: *een verhongerde wolf. 't Rijck, dat verlegen, verhongert, quam om raet.* VOND. Van hier *verhongering.*

VERHOOGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verhoogde*, *heb verhoogd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *hoogen.* Oulings, evenveel, als *verheugen.* Zie dit woord. Hedendaags, hooger maken: *eenen dijk verhoogen. Verhoogt de bane, bereijdt den weg.* BIJBELV. Overdragtelijk, in eer en magt doen klimmen: *die, als aller oppervoogd, deez' vernedert, dien verhoogt.* L. D. S. P. *Dien hij wilde, verhoogde hij, en, dien hij wilde, vernederde hij.* BIJBELV. Roemen, prijzen: *Gods groote daen verhoogen.* L. D. S. P. Vermeerderen, vergrooten: *zijn bod verhoogen. Den prijs verhoogen. Ik zal uw magt verhoogen.* L. D. S. P. *Dus verhogede, ende breidde die hertoge sinen name.* J. V. HEELU. Van hier *verhooger*, *verhooging*, *verhoogsel*, KIL. — *verhoogster.*

VERHOOIJEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verhooide*, *heb verhooid.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *hooijen.* Omkeeren, en uit een spreiden, als hooi: *gij hebt het gantsche bed verhooid.* HALMA. *Verhoijen ende verstroijen*, uit elkander werpen, bij KIL.

VERHOOR, z. n., o., *des verhoors*, of *van het verhoor*; meerv. *verhooren.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *hooren*, met weglating van den staart. Zie *ver*. De daad van verhooren. Bijzonderlijk eene geregtelijke aanhooring van beschuldigers, gedaagden, en getuigen: *hij is nog in geen verhoor geweest.*

VERHOORDER, z. n., m., *des verhoorders*, of *van den verhoorder*; meerv. *verhoorderen* en *verhoorders.* Van *verhooren.* Al wie verhoort: *wie was de verhoorder der gevangenen? Verhoorder der gebeden.* L. D. S. P.

VERHOOREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verhoorde*,

 heb

heb verhoord. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *hooren.* Oulings, evenveel, als het enkele *hooren*: *als nu de fwitfers verhoorden, dat julius met fo groten menichte van volck quam.* v. HASS. *Alfe dat volc dat verhoort.* M. STOK. Geen geluid ontwaar worden: *zweghen fie alle, die daar waren, alfe die Coninc dit verhorde.* FERGUUT. Hedendaags, gunftig aanhooren: *wil der droeven klagt verhooren.* L. D. S. P. Figuurlijk: *de aerde fal het koorn verhooren, mitsgaders den most, ende de olije, ende die fullen Israël verhooren.* BIJBELV. Voorts befchuldigers, gedaagden, en getuigen, geregtelijk aanhooren: *hij is voor het regt verhoord.* Oul. werd het ook met eenen tweeden naamval gebezigd: *Ende hi fel dijns verhooren.* BR. DIONIS. Van hier *verhoor, verhoorder, verhoorig*, tot verhooring genegen, bij KIL., *verhooring.* Van het deelw. *verhoord* komt de zamenftell. *onverhoord.*

VERHOORIG, zie *verhooren.*

VERHOOVAARDIGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verhoovaardigde, heb verhoovaardigd.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *hoovaardigen*, van *hoovaardig.* Hoogmoedig maken, doorgaans wederkeeriglijk: *hij verhoovaardigde zich daarop.*

VERHOPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verhoopte, heb verhoopt.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *hopen.* Met hoop te gemoete zien: *ik verhoop het beste daarvan. Durft gij iet anders noch verhoopen?* VOND. *Tot dewelcke onfe twaalf geflachten verhopen te komen.* BIJBELV. Van het deelw. *verhoopt*, komt de zamenftell.: *onverhoopt.*

VERHOUDEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verhield, heb verhouden.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *houden.* Wederhouden, beletten: *die bisfcop Coenraat verhilt defen begonnen ftrijt.* v. HASS. *Zich aan iemand verhouden*, is, zich aan hem houden, het een, of ander, juist van hem verwachten, of vorderen; *te dien opzigte verhoud ik mij fteeds aan u.* Van hier *verhouding.*

VERHOUWEN, zie *verhakken.*

VERHUIZEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verhuisde, ben verhuisd.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *huizen*, van *huis.* In Vriesl. *vervaren.* Zie *varen.* Eigenlijk,

lijk, uit het eene huis in het andere trekken, van woning veranderen: *ik moet in Mei verhuizen.* Zijn verblijf verlaten: *ik zal hem spoedig doen verhuizen. Verhuist jupijn met al de goon, en vaert hij uit den hemel.* VOND. Sterven: *tot dat hij eijntelijck des levens vaentje strijckt, en hier van daen verhuist.* WESTERB. *Dat ik eens verhuize uit 's lichaems tent.* VOND. *Tot dat de ziel zich tot verhuizen spoeit.* JONKTIJS. Van hier *verhuizing.* Zamenstell.: *verhuisdag, verhuistijd*, enz.

VERHUIZING, z. n., vr., *der*, of *van de verhuizing*; meerv. *verhuizingen.* Van *verhuizen.* De daad van verhuizen: *zijne verhuizing berooft mij van eenen goeden nabuur. De verhuizing der zielen van het eene ligchaam in het andere.* Zamenstell.: *zielsverhuizing*, enz.

VERHUREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verhuurde, heb verhuurd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *huren.* In huur geven: *hij verhuurde dien aen landtlieden.* BIJBELV. *Zich verhuren*, is, zich tegen een bedongen loon tot de diensten van eenen knecht, enz. verbinden: *zij heeft zich aan ons verhuurd.* Van hier *verhuurder, verhuring, verhuurster.* Zamenstell.: *verhuurkantoor, verhuurtijd*, enz.

VERHUTSELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verhutselde, heb verhutseld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *hutselen.* Al hutselende van zijne plaats brengen.

VERHUWELIJKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verhuwelijkte, heb verhuwelijkt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *huwelijken.* Door een huwelijk verbinden: *zij werd aan haren neef verhuwelijkt.* Figuurlijk, ten naauwste vereenigen: *soo was de nuttigheit verhijlickt aen de Reen.* HUIJGHENS. *Om haar met een ander man te mogen verhijlicken.* VEL. CHR. v. H. Van hier *verhuwelijking.*

VERJAGEN, bedr. w., gelijk- en ongelijkvl. *Ik verjaagde, verjoeg, heb verjaagd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *jagen.* OTTFRID. *firjagen.* Van zijne plaats jagen: *zij worden niet gehoond, geplaagd, veracht, verdrukt, vervolgd, verjaagd.* L. D. S. P. *Een ijegelick is als een verjaegt rhee.* BIJBELV. Van hier *verjager, verjaging.*

VERJAREN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verjaarde,*

de, *heb* en *ben verjaard*. Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *jaren*, van *jaar*. Bedr., iemand met zijne verjaring, of met het beleven van zijn' geboortedag geluk wenſchen: *wij kwamen hem verjaren*. Bij KIL. een jaar lang uitſtellen. On z., een jaar, of eenen onbepaalden tijd, uitgeſteld worden. *Verjaeren ende verdaeghen*, is, bij denzelfden KIL., eenige dagen boven het jaar verſchoven worden: *ſoo die verjaarden ende verdaagden*. v. HASS. Voorts is *verjaren*, jarig worden, zijn' geboortedag beleven: *ik ben gisteren verjaard*. Derwijze verouderen, dat 'er geen regt meer op is: *de ſchuld is reeds verjaard*. Van hier *verjaring*. Zamenſtell.: *verjaardag*.

VERIJDELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verijdelde, heb verijdeld*. Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *ijdelen*, van *ijdel*. IJdel maken: *waarom wort ghij dus door ijdelheijt verijdelt?* BIJBELV. Te leur ſtellen: *maer zijn verijdelt geworden in hare overleggingen*. BIJBELV. *Verijdel hunnen wensch*. Van hier *verijdeling*. HOOFT bezigt *verijdeltuijen*, en VOND. *verijdeltuiten*, voor verwaarloozen:

Maagden, die de min uitſluiten,
Haare jeugd verijdeltuiten. VOND.

VERIJDELTUIJEN, zie *verijdelen*.

VERIJDELTUITEN, zie *verijdelen*.

VERIJZEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verijsde, ben verijsd*. Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *ijzen*, van *ijs*. Bij KIL. in ijs overgaan, vervriezen.

VERJONGEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verjongde, heb* en *ben verjongd*. Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *jongen*. Bedr., jong maken: *dat genoegen zal hem verjongen. De lente verjongt het gelaat des aardrijks*. Jonger doen ſchijnen: *dat hulſel verjongt u merkelijk*. Onz., jonger worden, of ſchijnen: *hij verjongt alle dagen*. Van hier *verjonging*.

VERJONNEN, ze *vergunnen*.

VERKAARDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkaardde, heb verkaard*. Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *kaarden*. Door het kaarden aan een vorig beſtaan onttrekken: *hebt gij die wol nog niet verkaard?* Wederom kaarden: *die wol moet verkaard worden*.

VERKABBELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkabbelde*,

de, *heb verkabbeld*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *kabbelen*. Al kabbelende uitbrokkelen: *dat water verkabbelt den oever hier en daar geweldig*. Van hier *verkabbeling*.

VERKAKELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkakelde*, *heb verkakeld*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *kakelen*. Door gekakel aan anderen mededeelen: *de hen verkakelt fteeds*, *dat zij een ei gelegd heeft*. *Gij verkakelt alles*. Al kakelende doorbrengen: *zijnen tijd verkakelen*.

VERKALEFATEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkalefaterde*, *heb verkalefaterd*. Van het onfcheid. voorz. *ver* en *kalefateren*. Bij KIL. *verkalefaten*. Door kalefateren in eenen anderen toeftand brengen: *ik laat mijn fchip verkalefateren*. Aan kalefateren te koste leggen: *hoe veel hebt gij dezen zomer wel verkalefaterd?*

VERKALKEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verkalkte*, *heb* en *ben verkalkt*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *kalken*. Bedr., in kalk veranderen: *de fcheikundigen weten vele dingen te verkalken*. Onz., in kalk overgaan: *de fteen verbrokkelt en verkalkt gansch en al*. Van hier *verkalking*.

VERKALLEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkalde*, *heb verkald*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *kallen*. Al kallende aan anderen mededeelen: *zij verkalt al*, *wat zij weet*. *Den lachter en moet men niet vercallen*. SEGHELIJN. Oulings, bepraten over het algemeen: *'t goent alhür bij onfen ende uwen Gedeputierden in dit ftuck vercalt ende verfproiken is geweest*. UTR. JAARB. *Zijnen tijd verkallen*, is, denzelven al kallende verkwisten. *Zich verkallen*, is, zijnen mond miskallen.

VERKAMMEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkamde*, *heb verkamd*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *kammen*. Anders kammen, dan voorheen: *zij verkamt het haar gansch en al*.

VERKANKEREN, onz. w., gelijkvl. *Ik verkankerde*, *ben verkankerd*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *kankeren*. Door kanker verteerd worden: *zijn aangezigt is reeds half verkankerd*. *Die boom verkankert geweldig*. Van hier *verkankering*.

VERKAPPEN, zie *verhakken.*

VERKAPPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkapte, heb verkapt.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *kappen.* Anders kappen, dan voorheen, of op nieuw kappen: *gij moet u door mijnen kapper laten verkappen.* Van hier *verkapping.*

VERKASSEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verkaste, ben verkast.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *kasſen,* van *kas.* In den gemeenzamen ſtijl, evenveel, als *verhuizen;* eigenlijk, van de eene kas in de andere kruipen: *ik deed hem oogenblikkelijk verkasſen.*

VERKAVELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkavelde, heb verkaveld.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *kavelen.* Nog eens kavelen, en door kavelen bederven: *dat hij zoude toelaten, dat ſij hare eere moesten verkavelen.* Schrieck. Van hier *verkaveling.* Zie *kavelen.*

VERKEERBORD, z. n., o., *des verkeerbords,* of *van het verkeerbord;* meerv. *verkeerborden,* Van *verkeeren* en *bord.* Een bord, waarop men verkeert, het verkeerſpel ſpeelt: *er is eene ſchijf van het verkeerbord te zoek.*

VERKEERD, bijv. n. en bijw., *verkeerder, verkeerdst.* Eigenlijk, een deelw. van *verkeeren.* Het tegenoverſtaande van echt, juist, regt: *het ſchoot mij in de verkeerde keel. Hij ſpeelt verkeerd antwoord,* zoo eigenlijk, als oneigenlijk, van iemand, die ongepastelijk antwoordt. *Iets verkeerd aangrijpen.* Op eene verkeerde plaats: *gij zoekt verkeert een kruit, dat elders liefst wil ſpruiten.* Vond. *Ik trad ſchier op verkeerde paen.* L. D. S. P. Ondeugend: *een verkeert man ſal krackeel inwerpen.* Bijbelv. Van hier *verkeerdelijk, verkeerdheid.*

VERKEEREN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verkeerde, heb verkeerd.* Van het onſcheid. voorz. *ver* en *keeren.* Bedr., veranderen: *de blijdſchap is in rouw verkeerd. Mijn duisternis verkeert g' in 't heilrijkst licht.* L. D. S. P. *In eene riete ſpruit verkeert te worden,* Vond. Uit de behoorlijke, of gewone rigting, in eene tegenoverſtaande onbehoorlijke, of ten minſte ongewone, brengen: *de orde der natuur verkeeren. Geſchenken verkeeren het heilige regt. Den tuimelgeest, die 't volk verkeerde.* Vond. *Den weeh der*

der sachtmoedigen verkeeren. BIJBELV. Onz., veranderd worden: *zijn kleet in bont, en d'arm verkeert in pooten.* VOND. *De harten der Egijptenaren verkeerden toen.* L. D. S. P. *De kans des oorlogs verkeert. Het kan verkeeren zei Brederoo.* Omgang maken, of hebben: *waarmee men verkeert, daarmee wort men ook geëerd. De wolf sal met het lam verkeeren.* BIJBELV. Verblijf hebben, of houden: *als sij in Galilea verkeerden.* BIJBELV. *Wie zal in uwe tent verkeeren. Over een meisje verkeeren,* is, haar vrijen. *Ergens onder zoo, of zoo, verkeeren,* is, zich daaronder zoo, of zoo, gedragen: *hoe verkeert zij onder haar lijden? Ergens onder, of in, verkeeren,* is, zich daaronder, of in, bevinden: *zij verkeerden onder de zwaarste verdrukking. In slavernij verkeeren.* Eindelijk is *verkeeren* het verkeerspel spelen; maar in dezen zin gebruikt men het naauwelijks anders, dan in de onbepaalde wijze: *hij is ongemeen afgeregt op het verkeeren.* HALMA. Van hier *verkeerder, verkeering, verkeertje,* het verkeerspel: *een verkeertje spelen.* Zamenstell.: *verkeerbord, verkeerspel,* enz. Het deelw. *verkeerd,* zie hier boven.

VERKEERING, z. n., vr., *der* of *van de verkeering;* meerv. *verkeeringen.* Van *verkeeren.* Hoogd. *verkehr,* nederf. *verkeer.* De daad van verkeeren. Bederf: *dan tot verkeering der toehoorders.* BIJBELV. Verdraaijing: *door verkeering van het regt.* Verandering: *hij hoopt op eene spoedige verkeering van den kans.* Verblijf: *gedurende zijne verkeering in deze stad.* Omgang: *hebt gij ooit verkeering met hem gehad? Verkeering over een meisje maken,* is, haar vrijen: *hoe lang heeft hij reeds verkeering over haar gemaakt?* Zamenstell.: *kansverkeering, regtverkeering,* enz.

VERKEN, zie *varken.*

VERKENNEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkende, heb verkend.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *kennen.* Iets in zijnen aard, in zijne gesteldheid, opnemen: *wij poogden het bemerkte land te verkennen. Den vijand verkennen,* basterdw. *recognosceren.* Van hier *verkenbaar, verkenning.* Zamenstell.: *verkenningsmiddel, verkenningsteeken,* enz.

VERKERVEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verkorf, heb* ver-

verkorven. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *kerven.* Averegts behandelen: *hij heeft het bij mij verkorven*, het gene hij deed averegts gedaan, zich slecht gedragen, misdaan. *Aldus blijft Godt getrau, schoon wij het snood verkerven.* Poot.

VERKETTEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verketterde, heb verketterd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *ketteren*, van *ketter.* Tot eenen ketter maken, als eenen ketter afschilderen, van ketterij beschuldigen: *zoo haast hij het oude pad verliet, begon men hem te verketteren.* Van hier *verkettering.*

VERKEUVELEN, *verkevelen*, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkeuvelde, heb verkeuveld.* Van het onscheib. voorz. *ver* en *keuvelen*, *kevelen.* Door gekeuvel verkwisten: *wat verkeuvelt gij uwen tijd met elkanderen!* Al keuvelende mededeelen: *zij heeft alles aan mij verkeuveld.*

VERKIELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkielde, heb verkield.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *kielen*, van *kiel.* Bij Kil. *verbolamen.* Van eene andere kiel, eenen anderen bodem, voorzien: *hij laat zijn schip verkielen.*

VERKIEREN, zie *verkoren.*

VERKIEZEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verkoos, heb verkozen.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *kiezen.* Uitkippen: *iemand tot Koning verkiezen. Hij verkoos zijnen knecht David.* Bijbelv. Begeeren, verlangen, wenschen: *verkiest gij ook t'huis gebragt te worden? Zulken man verkies ik niet. Het eene voor*, of *boven, het andere verkiezen*, is, daaraan de voorkeus geven, het hooger achten: *deugd moet voor*, of *boven, schoonheid verkozen worden.* Van hier *verkiesbaar, verkieslijk, verkiezer, verkiezing.* Zamenstell.: *verkiesdag*, enz.

VERKIEZING, z. n., vr., *der* of *van de verkiezing*; meerv. *verkiezingen.* Van *verkiezen.* De daad van verkiezen: *de verkiezing van eenen Burgemeester.* Bijzondere gesteldheid op het een of ander: *ieder heeft zijne verkiezing. Dat is mijne verkiezing*, het voorwerp, waarop ik bijzonderlijk gesteld ben. In de Godgeleerdheid is *verkiezing* een Goddelijk besluit, om deze en gene menschen boven anderen te behouden:

den: *Bogerman wilde niet, dat de verwerping aangetast wierd, voor dat de verkiezing omvergeworpen was; en dit vond Episcopius bezwaarlijk.* Zamenstell.: *verkiezingsdag, verkiezingsleer, verkiezingsmaaltijd,* enz. *vroedschapsverkiezing,* enz.

VERKIJKEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verkeek, heb verkeken.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *kijken.* Aan de bezigtiging van iets te koste leggen: *wat hebt gij aan die wasſen beelden verkeken? Zich verkijken,* is, zich in het kijken misgrijpen, averegts kijken: *ik heb mij verkeken. Zich ergens aan verkijken,* is, het te lang, of te sterk bekijken: *verkijk u niet aan haar optooiſel. Zijnen tijd verkijken,* is, denzelven met kijken doorbrengen. *De kans is verkeken,* beduidt, men heeft de kans slechts bekeken, zonder ze te benuttigen.

VERKINDEREN, onz. w., gelijkvl. *Ik verkinderde, ben verkinderd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *kinderen.* BRANDT bezigt het woord in den zin van kindsch worden: *want de oude moeten weer verkinderen.* J. DE DECKER zegt: *merk, hoe de wijsheit Gods verkindert.*

VERKLADDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkladdede, heb verklad.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *kladden.* Al kladdende onbruikbaar maken: *waarom al dat papier verklad?* Door geklad bederven: *hij heeft zijns meesters werk verklad.*

VERKLAGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verklaagde, heb verklaagd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *klagen.* Beschuldigen: *hij werd wegens dieverij verklaagd. Doch wie kan mij verklaegen van misdaet.* VOND. *Die hem bij den regter verklaagde.* Oulings ook met *voor*: *die haer verclaeghde voor onſen Godt dach ende nacht.* BIJBELV. Van hier *verklaagster, verklager, verklaging.*

VERKLAPPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verklapte, heb verklapt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *klappen.* Iets al klappende aan den dag brengen: *zij heeft alles verklapt. Menige deugeniet verklapt zich zelven.* Van hier *verklapper, verklapping, verklapster.*

VERKLAREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verklaarde, heb verklaard.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *klaren.* Klaer en helder maken: *verklaeren het ghesicht.*

KIL. *Zoo ras het licht de lucht verklaert.* VOND. *Uw gunst, o God! verklaert mijn zwak gezicht.* L. D. S. P. Overdragtelijk, duidelijk, verstaanbaar, maken: *eenen droom verklaren. Van denwelcken wij hebben vele dingen, ende swaer om verklaeren.* BIJBELV. Bekend maken, vermelden: *verklaert ons nu, om wiens wille ons dit quaet overkomt.* BIJBELV. *Waar z', opgeteld bij 's Heeren trouwe schaaren, al juigchend zijn gerechtigheid verklaaren.* L. D. S. P. Min of meer plegtig uiten: *iets onder eede verklaren. Ik verklaar u, als een eerlijk man, op mijn woord van eer,* enz. Plegtig aanzeggen: *menige oorlog begint, zonder verklaard te zijn. Iemand schuldig, of onschuldig, verklaren,* is, hem in eene geregtelijke uitspraak, of anderzins, meer of min plegtig, daarvoor erkennen: *verklaar hen schuldig!* Van hier *verklaarbaar, verklaarder, verklaring.*

VERKLARING, z. n., vr., *der,* of *van de verklaring;* meerv. *verklaringen.* Verkleinw. *verklaringje.* Van *verklaren.* De daad van verklaren, in de verschillende beteekenissen van dit werkw. Dus verheldering: *tot verklaring van zijn gezigt.* Opheldering, uitlegging: *de verklaring van des Konings droomen.* Vermelding: *eene volledige verklaring van het gebeurde.* Verzekering: *zoudt gij daarvan wel eene verklaring willen afleggen?* Aanzegging: *verklaring van oorlog.* Geregtelijke uitspraak: *zijn leed werd door die verklaring van zijne onschuld eenigzins vergoed.* Zamenstell.: *bijbelverklaring, droomverklaring, oorlogsverklaring, schuldigverklaring, vrijverklaring,* enz.

VERKLEEDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkleedde, heb verkleed.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *kleeden.* Anders kleeden, dan voorheen: *eer zij zich verkleed had.* Door kleeding vermommen: *een verkleede spion.* Aan kleeding te koste leggen: *zij verkleedt al, wat zij wint.* Van hier *verkleeding.*

VERKLEEFD, bijv. n., *verkleefder, verkleefdst.* Eigenlijk, een deelw. van het ongebruikelijke *verkleven.* Gehecht, door genegenheid verbonden: *zij schijnt meer aan hem verkleefd, dan hij aan haar.* Van hier *verkleefdheid.*

VERKLEINEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkleinde, heb verkleind.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en klei-

kleinen, van *klein*. Klein maken: *een getal verkleinen. Verkleijnende den Epha, ende den sikel vergrootende.* Bijbelv. Kleiner doen schijnen: *die bril verkleint de voorwerpen. Hoe zeer men dat ongeluk ook verkleinen moge. Verkleinende uitdrukkingen.* In eer en roem verkorten: *verkleende 't godendom, gaf 't reuzendom de kroon.* Vond. Van hier *verkleining.* Zamenstell.: *verkleinglas*, *verkleinwoord*, enz.

VERKLEINWOORD, z. n., o., *des verkleinwoords*, of *van het verkleinwoord*; meerv. *verkleinwoorden.* Van *verkleinen* en *woord.* Een woord, waarmede men iets verkleinenderwijze voorstelt: *het verkleinwoord van hond is hondje.*

VERKLEUMEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verkleumde, ben verkleumd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *kleumen.* Bij Kil., ook *verkloemen*, *verklomen*, nederf. *verklamen*, klam, stijf van koude worden: *draag zorg, dat gij niet verkleumt!* Van hier *verkleumd*, stijf van koude, *verkleumdheid*, *verkleuming.*

VERKLEUREN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verkleurde, heb* en *ben verkleurd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *kleuren.* Bedr., anders kleuren, dan voorheen: *van hoe menig Europisch gewest moet de landkaart niet gestadig verkleurd worden!* Onz., van kleur veranderen: *hij verkleurde op dat zeggen.* Alle kleur verliezen: *zal die stof niet verkleuren?* Van hier *verkleuring.*

VERKLIKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verklikte, heb verklikt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *klikken.* Op eene geheime wijze verklappen: *de sluikers werden verklikt. Verklikkende al wat beurt en niet gebeurt.* Vond. Van hier *verklikker*, *verklikking*, *verklikster.*

VERKLIKKER, *verklikkertje*, zie *voorslag.*

VERKLOEKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkloekte, heb verkloekt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *kloeken*, van *kloek.* Kloek maken: *de snelle niet en sal ontvlieden, ende de stercke sijne kracht niet verkloecken.* Bijbelv. *Om mijn lichaam te vercloeken.* Geschier. *Zich verkloeken*, is, moed scheppen: *hij verkloekte zich zelven. Durf emlijk zich verkloeken, haer dootschen geest in 't rijk der schimmen op te zoeken.* Vond. Voorts is *iemand verkloeken*: hem door kloekheid verschalken, of hem daardoor eenig voordeel af-

afwinnen: *ik laat mij niet ligt verkloeken. So hebben sij die burgers verkloeckt met bussen.* v. Hass. aanteek. op Kil. Van hier *verkloeking*.

VERKLONGELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verklongelde, heb verklongeld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *klongelen.* Aan nietigheden verkwisten: *hij verklongelt geld, goed en tijd.* Van hier *verklongeling, verklongeler, verklongelster.*

VERKLOOTVEGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verklootveegde, heb verklootveegd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *klootvegen*, in Overijssel voor pluimstrijken gebruikelijk (namelijk het kleed vegen, de pluimen daar afstrijken), vleijen. *Iets verklootvegen*, is, derhalve, het doen of zeggen van iemand aan eenen anderen overbrengen, om bij dezen eenen plasdank te behalen. In Overijssel en Twent zegt men ook *klootvagen, verklootvagen.*

VERKNAGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verknaagde, heb verknaagd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *knagen.* Al knagende vergruizen, verteren: *de hond heeft reeds het gansche been verknaagd.* Ook oneigenlijk: *zij wordt door het grievendste hartzeer verknaagd. Hij verknaagt zich van hartzeer.* Halma.

VERKNAPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verknaapte, heb verknaapt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *knapen*, van *knaap.* Bij Kil., als knaap, als knecht, dienen: *dijenen, verknapen, ende waernemen.* v. Hass. Verschalken, bedriegen: *ick en wil, o lief, u met gheen bedroch verknaapen.* Const der Minn. In Overijssel wordt het gebezigd in den zin van aflossen: *elkander verknapen.*

VERKNECHTEN, bedr. w. gelijkvl. *Ik verknechtte, heb verknecht.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *knechten*, van *knecht.* Dienstbaar maken, onderwerpen: *ik heb elkeen aan mijnen wil verknecht.* Schim.

VERKNEEDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkneedde, heb verkneed.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *kneeden.* Anders kneeden, dan voorheen: *het deeg moet nog eens verkneed worden.* Ook oneigenlijk: *eene schrijfstoffe verkneeden, en omwerken.* Van hier *verkneeding.*

VERKNEUZEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkneusde, heb verkneusd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en

k neu-

kneuzen. Al kneuzende vermorzelen: *zijn hoofd was door den val geheel verkneusd.* Van hier *verkneuzing.*

VERKNIEZEN, zie *verknijzen.*

VERKNIJPEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verkneep, heb verknepen.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *knijpen.* Nog eens knijpen; doch meest gebruikelijk in *zich verknijpen,* zich knijpen, om zich in te houden: *ik zat mij te verknijpen.*

VERKNIJPING, z. n. vr., *der,* of *van de verknijping;* meerv. *verknijpingen.* Van *verknijpen.* Knel, verlegenheid: *ik geraakte daar grootelijks in de verknijping.*

VERKNIJZEN, onz. en wederk. w., gelijkvl. *Ik verknijsde, ben* en *heb verknijsd.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *knijzen.* Ook *verkniezen.* Onz., door knijzing verteerd worden: *zij fchijnt al meer en meer te verknijzen.* Wederkeeriglijk, zich zelven geweldig kwellen: *hij verknijst zich klaarblijkelijk.* Van hier *verknijzing.*

VERKNIPPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verknipte, heb verknipt.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *knippen.* Iets al knippende van zijn vorig beftaan berooven: *hebt gij al dat papier reeds wederom verknipt?* Van hier *verknipper, verknipping, verknipfter.*

VERKNOCHT, bijv. n., *verknochter, verknochtst.* Eigenlijk, een deelw. van *verknochten,* verbinden. Verbonden: *door 't huwelijk verknocht.* HALMA. Gehecht, door genegenheid verkleefd: *hij is grootelijks aan mij verknocht.* Van hier *verknochtheid, verknochting.* HALMA. Anders wordt *verknocht* ook als een deelw. van *verknoopen* befchouwd, 't welk oudt. ongelijkvl. was.

VERKNOCHTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verknochtte, heb verknocht.* Van *ver* en *knochten,* hetzelfde als *knoopen.* Verbinden: *die hare trouw aan zijne trouw verknocht.* VOND. *Die kracht, die mijn gebeent met fenuwen t'faem verknochte.* F. v. DORP.

VERKNOEIJEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verknoeide, heb verknoeid.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *knoeijen.* Door geknoei bederven: *gij verknoeit al, wat gij onder handen krijgt.* Aan nietigheden verfpillen: *gij verknoeit uwen kostelijken tijd.* Van hier *verknoeijing,* enz.

VERKNOLLEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verknolde, heb*

heb verknold. Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *knollen.* Verbrodden, verknoeijen: *zie toe, dat gij 't niet alles verknolt!* Misdoen: *het kind heeft het verknold.* Van hier *verknolling.*

VERKNOOPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verknoopte, heb verknoopt.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *knoopen.* Zoo knoopen, dat men het niet weder losmaken kan: *het touw is verknoopt.* Anders knoopen, dan voorheen: *de knoop is losgegaan, gij moet dien verknoopen.* Bij Kil., ook met eenen knoop verbinden; Figuurl.: *vercnoopt door trouheijtsbanden.* v. d. Myle. *Dat hare eerſte jeugd aan mijne jeugd verknoopt.* Vond. *Dees wet verknoopt den prins.* Hooft.

VERKOELEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verkoelde, heb* en *ben verkoeld.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *koelen.* Bedr., koel maken: *die drank heeft mij verkoeld. In het water doope, ende mijn tonge verkoele.* Bijbelv. *Moskovisch ijs noch ſneeuw verkoelden noit den gloet van zijne ontſteeke borst.* Vond. Ook oneigenlijk, *iemands drift verkoelen.* Oul., werd het ook voor rust aanbrengen gebezigd: *die den vader ghehoerſaam is, hi ſal die moeder vercoelen.* Bijb. 1477. Onz., koel worden: *de lucht begint te verkoelen. Mijn bloet verkoelt.* Vond. Ook oneigenlijk: *afwezen doet de liefde verkoelen.* Van hier *verkoelen.* Zamenſtell.: *verkoeldrank*, enz.

VERKOELING, z. n., vr., *der*, of *van de verkoeling*; meerv. *verkoelingen.* Van *verkoelen.* De daad van verkoelen: *het is een uitnemend middel tot verkoeling van het bloed.* Overgang tot koelte: *ik beſpeur geene verkoeling in de lucht.* Ook oneigenlijk: *door verkoeling der genegenheid. Wanneer de tijden der verkoelinge ſullen gekomen zijn.* Bijbelv. Zamenſtell.: *verkoelingsmiddel*, enz. *Bloedverkoeling*, enz.

VERKOKEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verkookte, heb* en *ben verkookt.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *koken.* Bedr., al kokende verteren: *het moet tot op de helft verkookt worden.* Onz., al kokende verteerd worden: *het water verkookt gansch en al.* Van hier *verkoking.*

VERKOLVEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkolfde, heb verkolfd.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *kolven.* Al kolvende verteren: *hij verkolft al wat hij heeft.*

Op

Op nieuw afkolven: *die partij moet verkolfd worden.* Voorts is, *eenen zilveren bal laten verkolven*, daarom laten kolven.

VERKOMEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik verkwam, ben verkomen.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *komen.* Zich herftellen: *begint zij reeds van hare krankheid te verkomen? Hij verkwam allengs van dien fchrik.* Voorts is *er op verkomen* in betere omftandigheden geraken: *het is mij aangenaam, dat hij er op verkomt.*

VERKONDEN, zie *verkondigen.*

VERKONDIGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkondigde, heb verkondigd.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *kondigen*, van *kond.* Oulings ook *verkonden.* Kond doen, bekend maken: *hij verkondigt eene goede tijding. Om tot u te fpreken, ende u defe dingen te verkondigen.* Bijbelv. *Den hooger roem van uw barmhartigheid verkondigen.* L. D. S. P. Van hier *verkondiger, verkondiging, verkondigfter.*

VERKONDIGING, z. n., vr., *der*, of *van de verkondiging;* meerv. *verkondigingen.* Van *verkondigen.* De daad van verkondigen: *de verkondiging van goed nieuws.* Oulings ook *verkonding*, van *verkonden: dit is de verkondinge, die gij van den beginne gehoort hebt.* Bijbelv.

VERKONDING, zie *verkondiging.*

VERKONDSCHAPPEN, bedr. w. gelijkvl. *Ik verkondfchapte, heb verkondfchapt.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *kondfchappen.* Verwittigen: *ik zal er u van verkondfchappen.* Halma. Van hier *verkondfchapping.*

VERKONKELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkonkelde, heb verkonkeld.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *konkelen*, van *konkel*, dat oulings aan *kinkel* gelijkftond, en voor verdraaijing, verwarring, gebezigd werd, en dezen zin nog heeft, als men zegt: *ik zit daar mede leelijk in de konkels.* Bij Kil., verdraaijen, in de war brengen, en verftoppen: *verkonckelt in de blaefe, verkonckelde blaefe.* Kil. Door konkelarij verfpillen: *zij heeft alles verkonkeld.* Van hier *verkonkeling.*

VERKOOP, z. n., m., *des verkoops*, of *van den verkoop;* meerv. *verkoopen.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *koop.* De daad van verkoopen: *ik denk den verkoop mede bij te wonen. Ik moet van koop en verkoop leven.*

VER-

VERKOOPEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verkocht, heb verkocht*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *koopen*. OTTFRID. *firkoufen*, TATIAN. *furcaufen*, KERO *farchaufan*, hoogd. *verkaufen*, vries *ferkeepje*. Voor geld, of iets anders, overdoen: *ik heb het bij openbare veiling verkocht*. *Sij maeckt fijn lijnwaet, ende verkoopt het*. BIJBELV. *Uw uitverkoren schaaren verkoopt g'aan hun geweldenaaren*. L. D. S. P. Van hier *verkoopachtigh*, KIL., *verkoopbaar*, *verkoopelick*, KIL., *verkooper*, *verkooping*, *verkoopster*. Zamenstell.: *boekverkooper*, *fruitkooper*, *zielverkooper*, beter *cedelverkooper*, enz. *Verkoopdag*, *verkooptijd*, enz.

VERKOOPER, z. n., m., *des verkoopers*, of *van den verkooper*; meerv. *verkooperen* en *verkoopers*. Van *verkoopen*. Al, wie iets verkoopt: *de verkooper moet er een jaar lang voor instaan*. Bijzonderlijk, al, wie zijn werk van verkoopen maakt. Zamenstell.: *boekverkooper*, *fruitverkooper*, *zielverkooper*, of *cedelverkooper*, enz.

VERKOOPING, z. n., vr, *der*, of *van de verkooping*; meerv. *verkoopingen*. Verkleinw. *verkoopingje*. Van *verkoopen*. De daad van verkoopen; verkoop: *na verkooping van zijne vastigheden*. De bijeenkomst, waarin iets verkocht wordt: *hij was ook op de verkooping*. Zamenstell.: *verkoopingsmaaltijd*, enz. *Boekverkooping*, *landverkooping*, *veenverkooping*, enz.

VERKOPEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkoperde, heb verkoperd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *koperen*, van *koper*. Met koper bekleeden: *het schip moet op nieuw verkoperd worden*. Met eene koperkleur dekken: *ik zal dat beeld laten verkoperen, of bronzen*.

VERKOREN, bijv. n., zonder vergrootingstrappen. Eigenlijk, een deelw. van het ongebruikelijke *verkieren*, verkiezen. Uitgelezen, uitgekipt: *de verkorene staatsleden*. *'t Volk, door hem te voren, tot zijn erf verkoren*. L. D. S. P. *Wie daartoe verkoren is, dien sal ick tegen haar bestellen*. BIJBELV.

VERKORSTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkorstte, heb verkorst*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *korsten*. Met eene korst bedekken: *het aardrijk wordt door de zon verkorst*.

VER-

VERKORT, zie *verkorten*.

VERKORTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkortte, heb verkort:* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *korten.* Korter maken: *een touw verkorten. Dat opstel kan merkelijk verkort worden. Gij hebt de dagen zijner jeugt verkortet.* Bijbelv. *D'Almagt heeft mij neer doen bukken, ja mijn levenstijd verkort.* L. D. S. P. Benadeelen: *ik zoek u niet te verkorten. Gij verkort uwe gezondheid. Daar zij dus mijn roem verkorten.* L. D. S. P. *En deze schant, waerme ze ons huwelijk verkorte, is dra vergeeten.* Vond. Voorts is *een werk verkorten*, een kort begrip daarvan maken: *Wagenaar is op meer dan eene wijze verkort.* Van hier *verkort*; bij Kil. nadeel: *verkort doen*, te kort doen Kil. *Verkorter*, *verkorting*, *verkortsel*, *verkortster.* Zamenstell.: *verkortschrift*, enz.

VERKOUD, bijv. n. en bijw., *verkouder*, *verkoudst*. Eigenlijk, een deelw. van *verkouden.* Gemeenlijk, *verkouden*, *verkouwen.* Door koude bevangen: *hij is zoo verkoud, dat hij naauwelijks spreken kan.* Oulings ook onbekwaam tot mingenot: *dat hi vercout ware van nataere, ende finalic gedisposeert, dat hi met sijnen wijve niet en mochte hebben geselschap vleijschelic.* v. Hass. Van hier *verkoudheid.*

VERKOUDEN, zie *verkoud.*

VERKOUDEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verkoudde, heb en ben verkoud.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *kouden.* Bedr., koud maken, verkoelen: *de avondlucht zal u verkouden. Als de tijd wil heten, of verkouwen.* Spieghel. Onz., koud worden: *dek u wel toe, om niet te verkouden.* Verkoelen, verflaauwen: *wij zien den ijver dagelijks verkouden. Soo sal de liefde van velen verkouden.* Bijbelv. Het deelw. *verkoud*, zie hier boven.

VERKRACHTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkrachtte, heb verkracht.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *krachten*, van *kracht.* Oulings ook *vercrichten.* Met kracht en geweld meester worden; geweldig behandelen: *Joseph wert in Egijpten gebracht. Doe hem sijn broeders hadde vercracht.* v. Hass. *Daor eenen diepen slaap betoverd en verkracht.* Vond. Schofferen: *al wat vrouwelijk was, werd jammerlijk verkracht. Die onreijn was door afsonderinge hebbense in u verkracht.*

kracht. Bijbelv. Evenveel hoe ook schenden: *'s Lands vrijheid verkrachten*. Wagen. *Eed en pligt verkrachten. Trouw en pligt verachten, en 't recht om goed verkrachten*. L. D. S. P. Van hier *verkrachter*, *verkrachting*.

VERKRACHTER, z. n., m., *des verkrachters*, of *van den verkrachter*; meerv. *verkrachteren* en *verkrachters*. Van *verkrachten*. Al wie verkracht, schoffeert, schendt: *de snoode verkrachter van die schoone maagd. Een verkrachter der Goddelijke en menschelijke wetten*. Zamenstell.: *eedverkrachter*, *pligtverkrachter*, *vrouwenverkrachter*, *wetverkrachter*, enz.

VERKRANKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkrankte, heb verkrankt*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *kranken*. Eigenlijk krank maken. Figuurlijk, benadeelen: *en verkranckt u lijf noch eere*. Gesch.

VERKREUKELEN, zie *verkreuken*.

VERKREUKEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verkreukte, heb verkreukt*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *kreuken*. Bedr., al kreukende bederven: *verkreuk het papier toch niet!* Onz., door gekreuk min, of meer, onbruikbaar gemaakt worden: *draag zorg, dat het niet te veel verkreuke*. Van hier het voortdurend werkw. *verkreukelen*, dat bijkans hetzelfde beteekent, *verkreuking*, enz.

VERKRIJGEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verkreeg, heb verkregen* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *krijgen*. Deelachtig, magtig, worden: *hij verkreeg eer en aanzien. Vrolickheijt ende blijtschap sullen sij verkrijgen*. Bijbelv. Door moeite en arbeid verwerven: *hij poogde eenen grooten naam te verkrijgen. Om dat mijn hant geweldich veel verkregen hadde*. Bijbelv. Van hier *verkrijg*, *verkrijgbaar*, *verkrijgelijk*, *verkrijger*, *verkrijging*, enz.

VERKRIMPEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik verkromp, ben verkrompen*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *krimpen*. Ineen krimpen, wegkrimpen: *zal die stof niet te veel verkrimpen, als zij gewasschen wordt?* Van hier *verkrimping*.

VERKROPPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkropte, heb verkropt*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *kroppen*. Oul. verstoppen: *machtige stroomen verkropt van het slijk*. Oud. Met eenen gevulden krop bezwaren: *die spijs*

spijs verkropt mij, HALMA. Door aandoeningen opgevuld en bezwaard zijn: *zij schijnt verkropt van droefheid*. Door den krop douwen, verslikken: *het dier kon dien brok niet verkroppen*. Ook oneigenlijk: *met moeite verkropte ik dien smaad. Hij moet zijn nijd verkroppen*. L. D. S. P. Van hier *verkropping*.

VERKROTTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkrottede, heb verkrot*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *krotten*. Al krottende doorbrengen: *hij verkrot zijne dierbare gezondheid*.

VERKRUIJEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verkruide, heb* en *ben verkruid*. Ook ongelijkvl. *Ik verkrooi, heb* en *ben verkrooijen*, of *ik verkrood, heb* en *ben verkroden*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *kruijen*. Bedr., van de eene plaats naar de andere kruijen: *ik laat dat puin verkruijen en opruimen*. Onz., van ijs gesproken, al kruijende van plaats veranderen: *het ijs begon te verkruijen*. Van hier *verkruijing*.

VERKRUIMELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkruimelde, heb verkruimeld*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *kruimelen*. Al kruimelende van vorig bestaan berooven: *het kind verkrumelt al het brood*.

VERKRUIPEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik verkroop, ben verkropen*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *kruipen*. Al kruipende van plaats veranderen: *het lijf verkroop nog, toen de staart er afgehakt was*. Van hier *verkruiping*.

VERKUIJERING, z. n., vr., *der*, of *van de verkuijering*; meerv. *verkuijeringen*. Verkleinw. *verkuijeringje*. Van het ongebruikelijke *verkuijeren*. Verkwikking van zich zelven door te kuijeren: *dat was eene aangename verkuijering*.

VERKUILEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkuilde, heb verkuild*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *kuilen*. Van den eenen kuil in den anderen overbrengen: *gij zult die aardappelen in het voorjaar moeten verkuilen*. Van hier *verkuiling*.

VERKUIPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkuipte, heb verkuipt*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *kuipen*. Anders kuipen dan voorheen: *ik wil dat vat laten verkuipen*.

VERKUISCHT, bijv. n., zijnde het verled. deelw. van het w. *verkuischen*, van *kuischen*, zuiveren, reinigen.

Verkuischt is derhalve eigenlijk, zuiver, zindelijk, uitgelezen, fraai; en bij overdragt, ergens op gesteld, met iets in zijn schik, vereerd: *ik ben daar mede niet verkuischt. Egter ben ik niet verkuist met het grootelijks uitdijen van dit werk.* TEN KATE. *Als of God daermede verkuist ware.* OUD. — SCHIM bezigt *verkuischen*, voor kuisch worden, en kuisch maken. Zie *gekuischt.*

VERKUSSEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkuste, heb verkust.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *kussen.* Al kussende krenken, of verliezen: *de eer verkussen.* VOND.

VERKWANSELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkwanselde, heb verkwanseld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *kwanselen.* Bij KIL. *verquantselen.* Al kwanselend verspillen: *hebt gij al uw speelgoed reeds wederom verkwanseld! Voor 't geen verquanselt word aen blooте snuisterij.* J. DE DECK.

VERKWAPSEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkwapste, heb verkwapst.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *kwapsen*, van *kwaps.* Bederven: *spijzen, die de maagh verkwapsen.* DE BRUNE.

VERKWIJLEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkwijlde, heb verkwijld.* Van het onscheidb voorz. *ver* en *kwijlen.* Door gekwijl bederven, verspillen: *gij verkwijlt uwe beste sappen. Gij moet uwe gezondheid zoo niet verkwijlen.*

VERKWIJNEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verkwijnde, ben verkwijnd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *kwijnen.* Al kwijnende ten verderve gaan: *als het gras, dat hadst verkwijnt.* L. D. S. P. *De boom verkwijnt. Mij dunkt zij verkwijnt al meer en meer.* Van hier *verkwijning.*

VERKWIKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkwikte, heb verkwikt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *kwikken.* KIL. ook *verquickeren.* Verfrisschen, laven: *die teug verkwikt mij.* Ook oneigenlijk: *die zoo de flaeuwe ziel verquikt.* VOND. Van hier *verkwikbaar, verkwikkelijk, verkwikker, verkwikking.* Zie voorts *kwik.*

VERKWISTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verkwistte, heb verkwist.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *kwisten.* Kwistig doorbrengen: *gij verkwist uwen dierbaren tijd aan beuzelingen. Gezondheid, geld, goed,* enz. *verkwisten.* Van hier *verkwister, verkwisting.* Dit

woord luidt bij HALMA ook *verquakkelen*. KIL. *Verquackclen*, *verquacken*.

VERLAAT, z. n., o., *des verlaats*, of *van het verlaat*; meerv. *verlaten*. Verkleinw. *verlaatje*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *laten*, met afkapping van den ftaart. Zie *ver*. Eene fluis, waardoor men fchepen van lager water in hooger, of van hooger in lager, verlaat, over laat gaan: *omtrent het verlaat*. HOOFT. *Gij zet bij fchemering 't verlaet al heimlijk open*. VOND. Voorts is *verlaet*, *oft flagh der voghelen*, bij KIL. een kleiner vogelhok, dat door middel van een deurtje gemeenfchap met een grooter heeft, en waarin men vogelen daaruit laat overgaan. En bij denzelfden KIL. is het evenveel, als *aflaat*. Zie *aflaat*. Oul. werd het ook gebezigd voor vertrouwen: *en ftel op menfchen geen verlaet*. J. DE DECK. Van hier *toeverlaat*.

VERLAAUWEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verlaauwde*, *ben verlaauwd*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *laauwen*, van *laauw*. Laauwer worden: *laat den drank nog wat verlaauwen!* Ook oneigenlijk: *hij fchijnt merkelijk te verlaauwen*.

VERLADEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verlaadde*, oul. *verloed*, *heb verladen*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *laden*. Van het eene fchip, enz. in het andere laden: *al het goed moest verladen worden*. Anders laden, dan voorheen: *ik wil mijn geweer eens verladen*. Met last bezwaren, overladen: *mar geviel 't, dat een man verladen worde van den anderen, ende wair garen mit ruste*. v. HASS. *Als men dan eenigh dijnc fonder begheerte of minne befit, men es er corts mede verladen*. VERT. VAN BOETIUS. Hier heeft *ver* de beteekenis van *over*. Zoo zegt ook POOT: *wie zag ooit Zoon dus met zijn Vaders toorn verladen?* Zie *verheeren*.

VERLAGEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verlaagde*, *heb* en *ben verlaagd*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *lagen*. Bedr., lager maken: *ik wil de zoldering wat verlagen*. In rang en aanzien doen dalen: *als gij u niet anders gedraagt, zult gij al meer en meer verlaagd worden*. Wederkeeriglijk, zich zelven in lageren rang en aanzien plaatfen: *Czaar Peter verlaagde zich tot trommelflager der bende van Le Fort*. Zich aan laagheden fchuldig maken: *gij verlaagt u door die vlei-*

 je-

jerij. Bij Kil. ook belagen, door lagen verontrusten: *daer wart hij tot Dordrecht verlaeght van die van Kuuc.* v. Hass. — Onz., lager worden: *het water verlaagt van dag tot dag*. Van hier *verlaging*.

VERLAK, z. n., o., *des verlaks*, of *van het verlak*; zonder meerv. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *lakken*, met weglating van den staart. Zie *ver*. Anders *verlaksel*. Het mengsel, waarmede verschillende goederen verlakt worden: *het verlak gaat er af*. *Ons inlandsch verlak evenaart het Engelsche.*

VERLAKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verlakte*, *heb verlakt*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *lakken*. Met verlak bekleeden: *wat heeft men die kandelaren slecht verlakt!* Oneigenlijk, bedriegen: *gij zult mij niet meer verlakken!* in den gemeenzamen spreektrant gebruikelijk. Ook bij Hooft. Van hier *verlakker*, *verlakking*, *verlaksel*.

VERLAKSEL, zie *verlak*.

VERLAMMEN, bedr en onz. w., gelijkvl. *Ik verlamde*, *heb* en *ben verlamd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *lammen*, van *lam*. Bedr., lam maken: *hij was door de uitgestane pijniging verlamd*. *Het geschut verlammen*, is, deszelfs affuit, of rolpaard, verminken. *Iemands geschrijf verlammen*, is, hetzelve door verminking van kracht berooven. Onz., lam worden: *zijn arm schijnt te verlammen*. Van hier *verlamming*. Van het deelw. *verlamd* komt *verlamdheid*.

VERLANDEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verlandde*, *ben verland*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *landen*, van *land*. Bij Kil. land worden: *die kreek is geheel verland*. Bij Halma, van het eene land naar het andere verhuizen: *de oorlog kan gansche volken doen verlanden*. Van hier *verlanding*.

VERLANG, z. n., o., *des verlangs*, of *van het verlang*; meerv. *verlangen*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *langen*, met weglating van den staart, zie *ver*. Anders *belang*, aangelegenheid: *maar deze plaats was met eenige andere van geen groot verlang*. Hooft. *Daer en licht geen groot verlangh aan*. Kil., bij wien dit woord ook nog de beteekenis van eene kleine wijle tijds, en die van gewigt, en berekening van gewigt, of waarde, heeft.

VERLANGEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verlang-*

langde, *heb verlangd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *langen*, van *lang*. Bedr., lang maken: *een kleed verlangen*. *De tijd zijner gevangenis werd verlangd*, of *verlengd*. Want in dezen zin is *verlengen* gebruikelijker, even als in den onz. van langer worden; maar men bezigt *verlangen*, als deze laatste beteekenis overgaat tot een reikhalzen, of ander uitrekken van zich zelven, uit begeerte naar iets: *die verlangen nae de doot, maer sij en isser niet*. BIJBELV. *Reeds verlangen uwe knechten*. L. D. S. P. *'k Verlang met schrick naer 't ende*. VOND. *Verlanghen, oft verlanghenisse hebben*, KIL. HOOFT en anderen bezigen het onpersoonlijk: *alleenlijk verlangt mij te weeten*. *Mij verlangt zeer nae 't goedt besluit*. VOND. Van hier *verlangen*, z. n., *verlanghenisse*, KIL. *Verlanging*.

VERLANGEN, z. n., o., *des verlangens*, of *van het verlangen*; meerv. *verlangens*. Eigenlijk, de onbepaalde wijze van *verlangen*. Het gene men verlangt: *hij kreeg dus wezenlijk zijn verlangen*. De daad van verlangen, reikhalzing, begeerte: *stont reeds een menigte met uitgestrekt verlangen voor Isis tempeldeur*. HOOGVL. *De dienstmaagd op haar vrouw ziet, met verlangen, om haare gunst t'ontfangen*. L. D. S. P. *Het verlangen harer zielen*. BIJBELV. *Het verlangen dubbelt zijnen draf*. HOOFT. Zamenstell.: *zielsverlangen*, enz.

VERLANGING, zie *verlenging*.

VERLANGST, z. n., vr., *der*, of *van de verlangst*; zonder meerv. Van *verlangen*. De daad van verlangen: *is van verlangst naar uwe gunst bezweken*. L. D. S. P.

VERLANTERFANTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verlanterfantte*, *heb verlanterfant*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *lanterfanten*. Al lanterfantende doorbrengen: *hij heeft den ganschen namiddag verlanterfant*.

VERLAPPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verlapte*, *heb verlapt*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *lappen*. Lappende verstellen: *schoenen verlappen*. Lappende verbruiken: *gij moogt die stukken aan den broek verlappen*. HALMA. Van hier *verlapping*.

VERLARIEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verlariede*, *heb verlaried*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *larien*.

Met gelarie, gebeuzel, doorbrengen: *waar hebt gij dat uur verlaried?*

VERLASTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verlastte, heb verlast.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *lasten.* Bij KIL. met last bezwaren, drukken. Overladen: *van onnut lettervolk verlast en overspreit.* J. DE DECK.

VERLASTEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verlasterde, heb verlasterd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *lasteren.* Belasteren: *verlastren zinneloos de strengheit van Jupijn.* VOND. Van hier *verlastering: het gedijt u tot haet, verlasteringe en schande.* VOND.

VERLATEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verliet, heb verlaten.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *laten.* Vries. *ferlitte*, zweed. *förlita*, *färlata*, ULPHIL. *fraletan*, OTTFRID. *firlazzan*, KERO *farlazzan*, hoogd. *verlassen.* Van het eene ding in het andere laten: *verlaeten*, afgieten, *de olie, — verlaeten den wijn.* KIL. Iets na eischen en bieden voor zulken of zulken uitersten prijs willen geven: *ik verlaat het u daarvoor.* Zijne ligchamelijke tegenwoordigheid onttrekken: *so verliet hij Judeam.* BIJBELV. *Verliet zijn eigen lant.* VOND. *Zij verlieten ons, om naar huis te gaan.* Voorts is *iets verlaten*, daarvan ganschelijk afscheiden: *week uit zijn' tent verliet den tabernakel.* L. D. S. P. *Verlaet ge Pergamum, alreede in uwe hant?* VOND. *Geen mol of worm verlaet het duister.* POOT. *Verlaeten den dienst.* KIL. *Eer hij 't sterflijk kleet verliet.* ANTONID. *Haer verlaten ende haer haren scheydbrief gegeven.* BIJBELV. Van toegenegenheid en hulp berooven: *vrouw en kinderen verlaten. Mijn vader, ende mijne moeder, hebben mij verlaten.* BIJBELV. *Mijn God! Mijn God! waarom verlaat gij mij?* L. D. S. P. *Schoon duizenden de kroon verlieten.* VOND. Laten varen: *huis en have verlaten. Ick hebbe mijn huijs verlaten, ick hebbe mijne erffenisse laten varen.* BIJBELV. *Verlaat het kwaad. Men moet de vriendschap niet verlaten. Het pad der deugd verlaten*, is, daarvan afwijken. *Zich ergens op verlaten*, beduidt, daarop vertrouwen: *verlaeten op den bijstant der Godinne.* VOND. *Verlaeten sich selven op iemanden.* KIL. Oulwerd *verlaten* ook voor kwijtschelden gebezigd: *en ic verlate u ighelt* enz. BIJB. 1477. *Iemand van zijnen dienst verlaten* heeft WAGEN., voor iemand uit zijnen dienst

dienst ontslaan, of zetten. *Iemand van een ambt verlaten.* HOOFT. Het onzijd. *verlaten* is bij KIL. afflaten, ophouden. Van hier *verlatenis*, KIL., *verlater*, *verlating*. Het deelw. *verlaten*, zie hier onder.

VERLATEN, bijv. n. en bijw., *verlatener*, *verlatenst*. Eigenlijk, een deelw. van *verlaten*. Aan zich zelven overgelaten: *zijne verlatene echtgenote en kinderen. Een verlaten boedel. Een verlaten huis.* Van menschen ontbloot, eenzaam: *welk eene verlatene plaats. Tot de verwoeste eensame plaetsen, ende tot de verlatene steden.* BIJBELV. Hulpeloos: *die verlatene weezen. Het slot met zijn verlaeten veste om noothulp schreit.* VOND. In den laatsten zin gebruikt men het ook als z. n.: *die arme verlatene!* Van hier *verlatenheid*.

VERLATER, z. n., m., *des verlaters*, of *van den verlater*; meerv. *verlateren* en *verlaters*, van *verlaten*. Al wie verlaat: *die gevoellooze verlater van vrouw en kinderen! De verlaters des heijligen verbonts.* BIJBELV. Zamenstell.: *deugdverlater*, *landverlater*, *wijnverlater*, enz.

VERLEDEN, bijv. n., zonder vergrootingstrappen. Eigenlijk een deelw. van het oude *verlijden*, voorbijgaan. Voorbijgegaan: *de verleden week. Wat haele ik rampen op van dien voorleden tijt.* VOND. *Aldus is die ander ende derde dag verleden*, dat is voorbij. MAT. DER SOND. In de spraakkunst is *de verledene tijd* die buiging van een werkwoord, waarin men hetzelve plaatst als het tot voorbij zijnde dingen betrekkelijk wordt gemaakt. Van hier *verledenheid*.

VERLEDIGEN, wederk. w., gelijkvl. *Ik verledigde mij*, *heb mij verledigd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *ledigen*. Eigenlijk, ledig maken, ontlasten van: *mitter ghenaden Godes wort die mensche verledicht ende verlost van allen quaden.* GULD. TROEN. Zich zelven, om iets te doen, van andere bezigheden als ontledigen: *kunt gij u niet verledigen, om een woord met mij te spreken? Sich verledighen tot bidden.* KIL.

VERLEELIJKEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verleelijkte*, *heb* en *ben verleelijkt*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *leelijken*, van *leelijk*. Bedr., leelijk maken; *die pruik verleelijkt hem.* Onz., leelijk worden;

den: *zij verleelijkt in geenen deele.* Van hier *verleelijking.*

VERLEENEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verleende, heb verleend.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *leenen.* Toestaan, geven, verschaffen: *de Vorst heeft hem vrijheid daartoe verleend. Die ons alle dingen rijckelick verleent om te genieten.* Bijbelv. *De Heer verleent zijn milden zegen.* L. D. S. P. *Verleenme een zeker pant.* Vond. Van hier *verleening.*

VERLEEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verleerde, heb verleerd.* Van het onscheidb voorz. *ver* en *leeren.* Afleeren: *ik zal u dat babbelen verleeren.* Ontleeren: *draag zorg, dat gij uw Fransch niet verleert.* Van hier *verleering.*

VERLEESTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verleestte, heb verleest.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *leesten.* Bij Kil. volbrengen, verrigten: *al wat hi verleesten can.* Lodew. v. Velth. Tegenwoordig alleen gebruikelijk, voor nog eens op de leest, of op eene andere leest slaan: *die schoenen moeten verleest worden.*

VERLEGEN, bijv. n. en bijw., *verlegener, verlegenst.* Eigenlijk een deelw. van *verliggen*, welk werkw. echter in dien zin niet in gebruik is. Vries., nederf., hoogd. ook *verlegen*, in het zweed. *förlägen.* Door liggen min of meer bedorven: *verlegen laken. Verleghen, ofte overleghen meersse, verleghen eije, verleghen wijn, verleghen huijsraedt.* Kil. Door opleggende dingen belemmerd: *verleghen met kleederen.* Kil. Evenveel hoe bedremmeld, bekommerd, radeloos: *zij keek mij zeer verlegen aan. Door angst tot in de ziel verlegen.* L. D. S. P. *Verlegen zitten. Verleghen zijn van ghelde*, daaraan gebrek lijden. Kil. *Om iets verlegen zijn*, het behoeven. Van hier *verlegenheid.*

VERLEGEREN, onz. w., gelijkvl. *Ik verlegerde, ben verlegerd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *legeren.* Elders legeren: *zij zijn verlegerd.* Ook wederkeeriglijk: *hij besloot, om zich van daar te verlegeren.*

VERLEGGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verleide, heb verleid*, of *verlegd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *leggen.* Van de eene plaats op de andere leggen: *gij moet die boeken niet verleggen.* Anders leggen, dan het te voren lag: *ik heb mij verlegd.* Ook oneigenlijk: *de vergadering werd naar elders verlegd. Dat krijgsvolk*

volk zal welhaast verlegd worden. Zoo leggen, dat men het niet wedervinden kan: *ik heb dat briefje verlegd.* Bij KIL. ook verwerpen, afkeuren, en voorleggen, vertoonen: *die zij ons verlecht en gelevert hebben.* V. HASS. Verontschuldigen: *daer en magh geen ontschont verleggen, of te stade komen.* V. HASS. Van hier *verlegger*, *verlegging*, enz.

VERLEIDELIJK, bijv. n. en bijw., *verleidelijker*, *verleidelijkst.* Van *verleiden*, zie *lijk.* Verleidend, tot verleiding geschikt: *het is een verleidelijke drank. Verleidelijk lonkte zij hem toe.* Van hier *verleidelijkheid.*

VERLEIDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verleidde, heb verleid.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *leiden.* Hoogd. *verleiten*, OTTFRID. *firleitan.* Eigenlijk, van den regten weg af leiden: *die u leijden, verleijden u.* BIJBELV. Figuurlijk, tot ongeoorloofde bedrijven verlokken en bewegen: *'t verleidend kwaad bragt m' op den boord van 't graf.* L. D. S. P. Ook wel eens, boertende, tot iets bewegen, waartoe men ongenegen was: *zij verleidde mij tot eene wandeling.* Van hier *verleidbaar*, *verleidelijk*, *verleider*, *verleiding*, *verleidster.*

VERLEKKEREN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verlekkerde, heb* en *ben verlekkerd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *lekkeren*, van *lekker.* Bedr., lekker, op lekkernijen verzot maken: *gij verlekkert uwe kinderen. De nektartong verlekkert 't leerzaem oor op zoete toogen.* VOND. Onz., zoo met iets ingenomen worden, dat men bijna in niets anders smaak vindt: *hij zal er te veel op verlekkeren. Verlekkert op laffe leedigheit.* HOOFT.

VERLELLEN, *verlallen*, bedr. w., gelijkvl. *Ik verlelde, heb verleld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *lellen.* Al lellende doorbrengen: *houd op, van uwen tijd zoo te verlellen.*

VERLENGEN, zie *verlangen.*

VERLEPPEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verlepte, ben verlept.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *leppen.* Verwelken, verflensen: *de ruiker verlept geweldig.* HOOFT bezigt het bedrijvend: *klaere, wat heeft er uw hantjen verlept?* Van hier *verlepping.* Het deelw. *verlept* wordt als een bijv. n. gebruikt, waarvan *verleptheid.*

VER-

VERLET, z. n., o., *des verlets*, of *van het verlet*; zonder meerv. Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *letten*, met weglating van den ſtaart, zie *ver*. Verhindering, ophouding: *gij zult er weinig verlet van hebben. Dat dit verlet nogh langh dure.* VOND. Nalating, verwaarloozing: *het verlet van een oogenblik.* Verſchuiving: *de zaak lijdt geen langer verlet.*

VERLETTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verlettede, heb verlet.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *letten*. Verhinderen, ophouden: *gij moet mij niet verletten. Wat verlet mij, dit te doen?* Hiervoor zeide men oul.: *wat verlet ik (ic.* BIJB. 1477.)? Weren, beletten: *een lit moet men ofzetten, daer 't vier in is, om 't vier van 't geheel te verletten.* VLAERD. REDENK. Verwaarloozen, verzuimen: *ik zou daarmee te veel tijds verletten.* Het deelw. *verlet* komt voor in de beteekenis van bezig, onledig: *geduriglijk verlet met maken en ontmaken.* DE DECK.

VERLEUTEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verleuterde, heb verleuterd.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *leuteren.* Al leuterende doorbrengen: *hij verleutert zijnen tijd.*

VERLEVENDIGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verlevendigde, heb verlevendigd.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *levendigen*, van *levendig*. Levendiger, vlugger, wakkerder, vrolijker, maken: *om uw aandenken daaraan te verlevendigen. Hij poogde den ſtrijd te verlevendigen. Dat verlevendigt het uitzigt van uwe woning.* Ook wel eens onz., levendiger worden: *het vuur van den vijand begon te verlevendigen.* Van hier *verlevendiger*, *verlevendiging*.

VERLEZEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verlas, heb verlezen.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *lezen*. Uitlezen: *erwten verlezen. Verlezen goed*, dat uitgezocht en gezuiverd is. *Salade verlezen.*

VERLICHT, bijv. n. en bijw., *verlichter*, *verlichtst*. Eigenlijk een deelw. van *verlichten*. Door licht opgehelderd: *eene verlichte kamer. Het verlichte uitſpanſel des hemels.* Figuurlijk, met bondige kennis en juist doorzigt van zaken begaafd: *welk een verlichte wijsgeer! Verlichte Grieken en Hebreen.* VOND. *Verlichtede oogen uwes verſtants.* BIJBELV. *Betoont zich in 't*

ver-

verstand verlicht. L. D. S. P. *Hij schreef daarover nog verlichter, dan anderen.*

VERLICHTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verlichtte, heb verlicht.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *lichten.* Eigenlijk, door licht ophelderen: *de zon verlicht altijd de helft des aardrijks. Zoo lang de maen verlicht den bruinen nacht.* VOND. *Zijn felle bliksemschicht, snelt door al 't zwerk, verlicht den gantschen waereldkloot.* L. D. S. P. Ten bewijze van vreugde feestelijk met lichten versieren: *de gansche stad was verlicht.* Met kleuren afzetten en ophelderen: *alle figuren van dat boek waren fraai verlicht. Hij geneert zich met het verlichten van landkaarten.* Voorts is *iemands oogen verlichten*, hem klaarder doen zien, zoo eigenlijk, als oneigenlijk: *verlicht, ô God! verlicht mijn oogen.* L. D. S. P. *Iemands verstand verlichten*, en *iemand verlichten*, beteekent, insgelijks, hem een duidelijker begrip van evenveel welke zaken geven. *Alle te verlichten, datse mogen verstaen.* BIJBELV. Van hier *verlichter*, *verlichting.* Het deelw. *verlicht*, zie hier boven.

VERLIEFD, bijv. n. en bijw., *verliefder*, *verliefdst.* Eigenlijk een deelw., van *verlieven.* Met liefde vervuld: *dat meisje schijnt smoorlijk op hem verliefd. Iemand verliefd aanlonken.* Oneigenlijk; *hij is op zijn landhuis verliefd.* Voorts ook geneigd, om spoedig verliefd te worden: *hij is van een bloedrijk en verliefd gestel.* Ook bezigt men *verliefd* wel eens, als z. n., voor *gelief: de beide verliefden.* Van hier *verliefdelijk*, *verliefdheid.*

VERLIEREN, zie *verliezen.*

VERLIES, z. n., o., *van het verlies*; meerv. *verliezen.* Verkleinw. *verliesje.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en het ongebruikelijke *liezen*, met weglating van den staart. Zie *ver*; en nopens *liezen*, zie *verliezen.* De daad van verliezen: *door verlies van al, wat hij bezat. Verlies van goet, van bloet, van magen.* BRANDT. *De maare van dit verlies.* HOOFT. *Waertoe is dit verlies der salve geschiet?* BIJBELV. Het gene men verliest: *mijn verlies is onberekenbaar. Verlies oft laeckagie aen goud ende silver.* KIL. Zamenstell.: *geldverlies*, *tijdverlies*, enz.

VERLIEVEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verliefde, ben ver-*

verliefd. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *lieven.* Met liefde bezield worden: *verlieven op iemand. Narcis zal op zich zelven hier verlieven.* VOND. *Sij wert verlieft meer dan derselver bijwijven.* BIJBELV. Ook oneigenlijk: *ik ben verliefd op uw getuigenissen.* L. D. S. P. *Op een landschap, een huis,* enz. *verlieven.* Het deelw. *verliefd* wordt als z. n., bijv. n., en bijw. gebezigd.

VERLIEZEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verloor*, oul. ook *verloos, heb verloren*, welke tijden eigenlijk van *verlieren* afstammen. Zie hier onder. Kwijt worden: *het leven verliezen. Verliesen den moed.* KIL. *'k Heb reeds alle kracht verloren.* L. D. S. P. *Zijne vrouw verliezen*, is, door den dood daarvan beroofd worden. *Eenen weldoener verliezen,* is, door den dood, of anderzins, van zijnen bijstand ontbloot worden. *Een spel, eenen slag, een regtsgeding, verliezen*, is, daarin voor zijne tegenpartij onderdoen. *Geld verliezen*, is, hetzelve in het spel, in den handel, of uit onachtzaamheid, kwijt raken. *Woorden, tijd, arbeid*, enz. *verliezen*, beduidt, daarvan geen genot hebben. *Zonder tijd te verliezen*, is, zonder vertraging. *Iets uit zijne gedachten verliezen*, is, daaraan niet meer denken. *Iemand uit het oog verliezen*, is, hem niet meer zien. *Verlies hem*, of *het, niet uit het oog*, beduidt, sla hem steeds gade, neem het steeds in acht. *Zich zelven verliezen*, beteekent, in verwarring, of verrukking, geraken: *verliest zich zelv' verrukt door 't schoon gezicht.* L. D. S. P. *Zich in de menigte verliezen*, is, zich zelven daaronder over het hoofd zien, door het gekrioel bedwelmd geraken. Van hier *verliesbaar, verliezer.* Het deelw. *verloren* wordt als bijv. n. gebruikt.

Verliezen, volgens KIL. oulings ook *verlieren*, even als *verkieren* en *verkiezen* verwisseld werden, hoogd. *verlieren*, NOTK. *firluren*, angelf. *forleoran, forlijsan*, frankd. *forliusan*, zweed. *förlora* en *förlata*, deen. *forlore* en *forlise*, oud opperd. *ferliesen, farleosan*, ULPHIL. *fraliusan*, nederf. *verlesen*, is verwant aan het nederf. *lesen*, goth. *liusan*, angelf. *losjan*, eng. *lose, liese*, en aan ons *loozen*; en is zamengesteld uit het onscheidb. voorz. *ver* en *liezen* of *lieren.*

VERLIGGEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik verlag*,

lag, *heb* en *ben verlegen*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *liggen*. Bij Kil. bedrijvend: *verligghen een kindeken*, hetzelve dood liggen. Hedendaags enkel onz., anders gaan liggen, dan men lag: *ik wil gaan verliggen*. Door lang liggen onbruikbaar worden: *laat het laken niet te veel verliggen*. Het deelw. *verlegen* wordt als bijv. n. en bijw. gebruikt.

VERLIGTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verligtte, heb verligt*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *ligten*. Ligter maken: *iemands last verligten*. Ook oneigenlijk: *den last des arbeits door vertellingen verlichten*. Vond. *Tot g' onze fmart verligt*. L. D. S. P. *Verlichten het hert*. Kil. Van hier *verligting*.

VERLOF, z. n., o., *des verlofs*, of *van het verlof*; zonder meerv. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *loven*, met weglating van den ftaart, zie *ver*. Oorlof, vrijheid, vergunning: *iemand verlof geven*. *Met uw verlof, Mevrouw! Belangende 't verlof*. Hooft. Bijzonderlijk, vrijftelling van fchoolgaan, krijgsdienst, enz.: *de meester gaf zijnen fcholieren verlof*. *Hij kreeg verlof voor drie maanden*. Zamenftell.: *verlofbrief*, *verlofganger*, *verloftijd*, *verlofvogt*.

VERLOKKELIJK, bijv. n. en bijw., *verlokkelijker*, *verlokkelijkst*. Van *verlokken*, zie *lijk*. Gefchikt, om te verlokken: *dat is een verlokkelijk eten*. *Zij had zich verlokkelijk opgefchikt*. *Verlokkelijker fchepfel zag ik nimmer*. Van hier *verlokkelijkheid*.

VERLOKKEN, bedr w, gelijkvl. *Ik verlokte, heb verlokt*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *lokken*. Eigenlijk, als uit zijnen ftand lokken. Door aanlokfelen overhalen, bewegen: *die fpijs verlokt mij, om uw gast te zijn*. *Verlokt door uw geboortedagh*. G. Brand. Bijzonderlijk, tot iets kwaads: *ô hoe ligt laat zich de jeugd verlokken! Verlokkende de onvaste zielen*. Bijbelv. Van hier *verlokbaar*, *verlokkelijk*, *verlokker*, *verlokking*, *verlokfel*, *verlokfter*.

VERLOOCHENEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verloochende, heb verloochend*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *loochenen*, hoogd. *verläugnen*, Ottfrid. *firlougnan*. Tegen beter weten loochenen, dat men gemeenfchap met iemand heeft: *tot dat ghij mij driemaal verloochent fult hebben*. Bijbelv. Voorts is *zijn geloof verloochenen*, zijne verkleefdheid daaraan valfche-

ſchelijk ontzeggen. *God verloochenen*, Gods aanwezen loocheuen. *De natuur verloochenen*, tegen hare inſpraken handelen. *Zich zelven verloochenen*, tegen zijne geneigdheid handelen: *hij en kan hemſelven niet verloochenen.* Bijbelv. Van hier *verloochenaar*, *verloochenares*, *verloochening*. Zamenſtell.: *Godverloochenaar.*

VERLOOCHENING, z. n., vr., *der*, of *van de verloochening*; zonder meerv. Van *verloochenen.* De daad van verloochenen: *door verloochening van zich zelven.* Zamenſtell.: *Godverloochening*, *zelfsverloochening*, enz.

VERLOODEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verloodde*, *heb verlood.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *looden.* Anders looden, dan voorheen: *de glazen moeten verlood worden.* Met lood bekleeden: *verlooten de aerde potten.* Kil. Van een loodmerk voorzien: *de lakens worden verlood, ten teeken, dat zij goedgekeurd zijn.* Van hier *verlooding.*

VERLOOFD, zie *verloven.*

VERLOOMEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verloomde*, *heb verloomd.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *loomen*, van *loom.* Loom, moede worden: *'k voel mijn leden vast verloomen.* Fr. v. Dorp. Van hier *verlooming.*

VERLOOP, z. n., o., *des verloops*, of *van het verloop.* Meerv. *verloopen.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *loopen*, met weglating van den ſtaart, zie *ver*. De daad van verloopen: *na verloop van tijd.* *Het verloop der jaren.* Vond. Het gene ergens op verloopen is: *verloop van woecker, oft renten.* Kil. Afneming, verval: *het verloop van het getij.* *Door een toenemend verloop van zijne nering.* *Over 't verloop in den ſtaat.* Hooft. Zamenſtell.: *tijdsverloop*, enz.

VERLOOPEN, bedr., wederk. en onz. w., ongelijkvl. *Ik verliep*, *heb* en *ben*, *verloopen.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *loopen.* Hoogd. *verlaufen*, Notk. *ferlouffen.* Bedr., loopende verlaten: *'t gedierte 't wout verloopt.* Vond. *De handen wringt, het huis verloopt.* J. de Marr. Doorbrengen: *den ganſchen morgen verloopen.* Door wegloopen benadeelen, verſtoren: *zijn geluk verloopen.* Wederkeeriglijk, zich ergens in te buiten gaan: *wij en, die zich grof verloopende.* Vond. *Die aan den vader zich te ſchandigh eerst verloopen.* Vond. *Hij verliep zich al meer en*

meer

meer in den drank. Onz.; voorbijgaan: *De tijd verloopt.* *Als vele dagen verloopen waren.* Bijbelv. Uit een loopen: *het krijgsvolk verliep geweldig.* *Er waren verscheidene monnikken verloopen.* Afnemen: *het getij verloopt.* *De wateren verloopen uijt een meijr.* Bijbelv. Oneigenlijk: *zijn vertier schijnt al meer en meer te verloopen.* *Het is met haar geheel verloopen.* Voorts is *verloopen* een kunstwoord in het biljart- en verkeerspel, en op de Drukkerij. Het deelw. *verloopen* wordt gebruikt voor weggeloopen: *verloopen knecht, verloopen boeve, verloopen monick.* Kil., en voor gewezen: *een verloopen student, een verloopen Advocaat.* Van hier *verlooping.*

VERLOREN, bijv. n. en bijw., zonder trappen van vergrooting. Eigenlijk, een deelw., van *verlieren*, zie *verliezen.* Als bijv. n., vruchteloos: *verloren arbeid doen.* Kil. *In een verloren oogenblik*, in een oogenblik dat anders nutteloos was. Aan ongeluk en verderf overgegeven: *gij zijt verloren, als gij zulks doet.* *Het berouw van den verlorenen zoon.* *Dat sine maghe waren verloren, de Heidijn storven daer te voren.* M. Stok. *Verloren hoop*, is bij Kil., een hoop krijgsvolks, dat voor een leger uit geplaatst, voor de grootste gevaren blootgesteld is. Zoo is, mede in den krijgsdienst, *een verloren post*, die zoo gevaarlijk is, dat men zich daar als verloren mag rekenen. Als bijw., is *verloren*, in *verloren gaan*, ten verderve. *Sij en sullen niet verloren gaen in der eeuwigheijt.* Bijbelv. Te zoek: *het is verloren gegaan*, of *geraakt.* Nopens *verloren maandag*, zie *koppermaandag* en *raasmaandag.*

VERLOSKUNDE, z. n., vr., *der*, of *van de verloskunde*; zonder meerv. Van *verlossen* en *kunde.* De vroedmeesterskunst: *hij is in de verloskunde volleerd.* Van hier *verloskundig.*

VERLOSSEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verloste, heb verlost.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *lossen.* Bevrijden: *hij werd uit den kerker verlost.* Ook oneigenlijk: *Ach! Verlos mij uit zijn handen! Verlos en red mij uit de magt van hem, die mijn verderf betracht.* L. D. S. P. Van drukkende lasten ontheffen: *iemand van den arbeid verlossen.* Halma. *Verlos mij van mijn' kwaalen.* L. D. S. P. Eene vrouw in het ba-

ren behulpzaam zijn: *wie heeft haar verlost?* Eindelijk is *verlossen* wel eens onz., baren: *zij kan niet verlossen.* Van hier *verlosser*, *verlossing*. Zamenstell.: *verloskunde*, *verloskundig*, enz. Het deelw., *verlost*, wordt als z. n., gebruikt: *het jaer mijner verlosten was gekomen.* Bijbelv.

VERLOSSER, z. n., m., *des verlossers*, of *van den verlosser*; meerv. *verlosseren* en *verlossers.* Van *verlossen.* Al, wie verlost: *de verlosser des vaderlands. Op hem alleen als hunn' verlosser bouwen.* L. D. S. P. *Sij riepen, maer daer en was geen verlosser.* Bijbelv. In de christelijke godgeleerdheid, Jezus Christus: *de verlosser des menschdoms.*

VERLOSSING, z. n., vr., *der*, of *van de verlossing*; meerv. *verlossingen.* Van *verlossen.* De daad van verlossen: *hoe reikhalst hij naar verlossing uit zijne gevangenis. Mijne verlossing van dat drukkend leed. Terstond na de verlossing stierf de kraamvrouw.* In de Godgeleerdheid geeft men den naam van *verlossing* aan de zegenrijke gevolgen der verschijning van den grooten Jezus. Zamenstell.: *verlossingswerk*, enz.

VERLOST, zie *verlossen.*

VERLOTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verlootte, heb verloot.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *loten.* Iets aan het lot overgeven ter beslissing, wie daarvan eigenaar wezen zal: *zullen die goederen verloot worden?* Bij Halma ook onz., anders loten, dan voorheen: *wij zullen dienen te verloten.* Van hier *verloter*, *verloting*, enz.

VERLOTING, z. n., vr., *der*, of *van de verloting*; meerv. *verlotingen.* Van *verloten.* De daad van verloten: *bij de verloting dier goederen.* Zamenstell.: *verlotingsdag*, *verlotingsplaats*, *verlotingsuur*, enz. *Boekverloting*, *porseleinverloting*, enz.

VERLOVEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verloofde, heb verloofd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *loven.* Bij Kil., beletten, en verzeggen, verzweren: *verloven goedt te doen.* Kil. *Hij heeft het brandewijn drinken verloofd.* Halma. Voorts bij Kil., door geloften verbinden en wijden. Door zijn gedrag zich voor iets bereiden: *aan 't helsche vuur verloofd.* Oudaan. In het hedendaagsche gebruik, verbinden, om te huwen: *zij zijn aan elkanderen verloofd. Zij verloofde zich*

te-

tegen den wil harer ouderen. Van hier *verloving*. Het deelw. *verloofd* wordt ook als z. n. gebruikt: *de verloofden gingen zamen uit spelemeijen.*

VERLUCHTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verluchtte, heb verlucht.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *luchten.* Bij Kil., laten doorluchten, doorwaaijen: *die kleederen moeten verlucht worden.* Bij denzelfden is *de boomen verluchten* door het wegnemen van takken daaraan lucht geven. Hedendaags is *zich verluchten*, zich in de vrije lucht begeven: *ik wil mij eens wat verluchten.* Van hier *verluchting.*

VERLUCHTIGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verluchtigde, heb verluchtigd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *luchtigen*, van *luchtig.* Luchtiger, opgeruimder, vrolijker, maken: *zij zocht mij te verluchtigen.* Van hier *verluchtiging.*

VERLUIDEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verluidde, heb verluid.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *luiden.* Eigenlijk, evenveel, als *luiden*; doch niet gebruikelijk, dan in de spreekwijze: *zich laten verluiden*, te kennen geven: *hij liet zich verluiden, dat hij op trouwen stond.*

VERLUIJEN, zie *verluijeren.*

VERLUIJEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verluijerde, heb verluijerd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *luijeren*, eigenlijk het voortdur. w. van het ongewone *luijen*; en *verluijeren* is van *verluijen*, dat onzijd. gebezigd wordt. Bij Kil., *verluijaarden.* In luiheid slijten: *gij verluijert al te veel tijds. Nimmer zal mijn min verluijen*, lui worden, of verkoelen. Poot. Van hier *verluijering.*

VERLULLEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verlulde, heb verluld.* Van het onscheid. voorz. *ver* en *lullen.* In den lagen volksstijl, met zotte taal doorbrengen: *waar hebt gij dat uur wederom verluld?* Al lullende verpraten: *zij verlult alles aan hare buren.* Zie *lellen, lullen.*

VERLUSTEN, zie *verlustigen.*

VERLUSTIGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verlustigde, heb verlustigd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *lustigen*, van *lustig.* Anders *verlusten.* Lustig maken, door het aandoen van vermaak streelen: *dat landschap verlustigt oog en zinnen. Hij verlustigt zich daarme-*

de. Verlustigh u dan vrij met onzer beider doot. Vond. *Verlust u in den Heere.* Bijbelv. *Hen verlusten over grooten vrede.* Bijbelv. Van hier *verlustiging*, anders *verlusting*.

VERMAAGSCHAPPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vermaagschapte, heb vermaagschapt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *maagschappen*. Van *maagschap*. Door verwantschapsbanden verbinden: *zij werden aan elkanderen vermaagschapt. Ghij en sult u met hen niet vermaechschappen.* Bijbelv. Van hier *vermaegschapping*.

VERMAAK, z. n., o., *des vermaaks*, of *van het vermaak*; meerv., *vermaken*. Verkleinw. *vermaakje*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *maken*, met weglating van den staart, zie *ver*. Genoegen, verlustiging: *de onschuldige vermaken der prille jeugd. Hebt gij daar vermaak in? Zoek uw vermaak in goede boeken. De weergalm schept vermaeck mij na te baeuwen.* Vond. *Die de dagelicksche weelde haer vermaeck achten.* Bijbelv. Zamenstell.: *kermisvermaak*, *wintervermaak*, *zomervermaak*, *zielsvermaak*, enz.

VERMAAN, z. n., o., *des vermaans*, of *van het vermaan*; zonder meerv. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *manen*, met weglating van den staart, zie *ver*. Vermaning, waarschuwing: *hij luistert naar geen vermaan. Naar 't voorspook en 't vermaan der paarden.* Hooft. Eene vermaningsrede: *dat lange vermaan verdroot hen.* Oulings ook melding: *vermaan doen*, *vermaen maecken.* Kil. Van hier *vermanen*. Zamenstell: *vermaanbrief*, *vermaanteecken*, Kil. *vermaanwenk*, enz.

VERMAARD, bijv. n., *vermaarder*, *vermaardst*. Eigenlijk een deelw. van het reeds eenigzins verouderde *vermaren*. Een onderwerp der mare, der algemeene spraak, befaamd, beroemd: *de vermaarde helden der oudheid. Het vermaarde London. Die vermaert zijn onder de Apostelen.* Bijbelv. Van hier *vermaardheid*. Zamenstell.: *onvermaard*, *wijdvermaard*.

VERMAGEREN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik vermagerde, heb, of ben, vermagerd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *mageren*. Bedr., magerder maken: *dat voedsel zal het beest vermageren.* Onz., magerder worden:

den: *zij vermagert oogenschijnlijk.* Van hier *vermagering.*

VERMAKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vermaakte, heb vermaakt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *maken.* Een ding anders maken, dan het voorheen gesteld was, herstellen: *hij laat zijn huis geheel vermaken. In 't schip hare netten vermakende.* BIJBELV. *Dat kleed moet vermaakt worden, eer ik het dragen kan. Eene pen vermaken,* is, dezelve versnijden. Voorts is *iemand iets vermaken,* hem hetzelve bij uitersten wil toeleggen: *hij heeft zijne zuster al zijn goed vermaakt.* HALMA. *Vermaecken de wonde,* is, bij KIL., dezelve verbinden. *Iemand vermaken,* is, bij denzelfden, hem misvormen, lasteren; hedendaags, hem verlustigen: *ik zocht hen daarmede te vermaken. Zij vermaakte het gansche gezelschap door haar gezang. 'K vermaak mij steeds in uw volmaakt gebod.* L. D. S. P. *Een soogkint sal sich vermaken over 't hol van een adder.* BIJBELV. *Vermaekt met bloet te zuigen.* VOND. Van hier *vermaakbaar, vermakelijk,* geschikt om te vermaken, *vermakelijkheid, vermaking.*

VERMAKKEN, wordt door HOOFT. gebezigd, in den zin van *mak maken.*

VERMALEDIJD, bijv. n. en bijw. *Vermaledijder, vermaledijdst.* Eigenlijk een deelw. van *vermaledijden,* dat bij KIL. voorkomt, en eene verbastering van het lat. *maledicere* is. Verwenscht, vervloekt: *dien vermaledijden karel! Om haar vermaledijde ghiericheijt.* J. B. HOUW. *Hij heeft mij vermaledijd bedrogen.* Ook als tusschenwerpsel: *wel, vermaledijd! wat ziet hij zwart!* Het werkw. *vermaledijden* komt ook bij J. B. HOUW. voor: *want die hem selven pijnt te vermaledijden. Noch weder en vermaledijt den genen, die u vermaledijen.* CLARE SPIEG. Zie *verdijen.*

VERMALEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik vermaalde, heb vermalen.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *malen.* Al malende vergruizen: *er zijn korrels onder, die niet vermalen zijn.* Evenveel hoe vergruizen: *het is tot stof vermalen.* Ook oneigenlijk: *alle vijandelijke legers werden door hem vermalen. Alle die Koninckrijken vermalen, ende te niete doen.* BIJBELV. Van hier *vermaalbaar, vermaling.*

VERMALLEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vermalde, heb vermald.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *mallen.* Tot malligheden aanwenden: *zijnen tijd vermallen. Geftaag vermalt zij haar geld. Zal ik er dit luttel papier aan vermallen.* HOOFT.

VERMANEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vermaande, heb vermaand.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *manen.* Bij KIL., herinneren, melden: *iemands deugden vermanen.* Z. N. Hedendaags, op eene dringende wijze voorhouden, aanbevelen: *leert ende vermaent defe dingen.* BIJBELV. En *iemand vermanen*, is, hem met redenen dringen: *de ingezetenen tot hunnen pligt vermanen. De noortwint en maetroos vermaent hen op 't getijde te passen.* VOND. Op zich zelf, en zonder bijvoeging waartoe, hem tot zijnen pligt dringen: *vermaent hem als eenen broeder.* BIJBELV. Van hier *vermaanfter, vermaner, vermanig*, tot vermaning dienende, ftrekkende. KIL., *vermaning.*

VERMANGELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vermangelde, heb vermangeld.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *mangelen.* Anders mangelen, dan voorheen: *gij moet dat goed vermangelen.* Verruilen: *eenige waren vermangelen. Hij en fal niet vermangelen, noch 't felve verwisfelen.* BIJBELV. Van hier *vermangeling.*

VERMANING, z. n., vr., *der*, of *van de vermaning*; meerv. *vermaningen.* Verkleinw. *vermaningje.* Van *vermanen.* De daad van vermanen: *geene vermaning maakt indruk op hem. Eene vermaning van de koorts*, is, een kleine aanval daarvan. Voorts geeft men dezen naam, in Vriesland, aan eene Godsdienftige vergaderplaats van Doopsgezinden: *gaat hij ook in de vermaning te kerk?* En *vermaning van geboorte*, is bij KIL., gelukwensch aan iemand op deszelfs geboortedag.

VERMANNEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vermande, heb vermand.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *mannen.* Overmannen, overmeesteren, bemagtigen: *hij werd door fchrik vermand. Alleen met zijn geweer den hoogen muur vermant.* VOND. Voorts was *vermannen*, volgens KIL., oulings, aan eenen man huwen, en is *zich vermannen* zich mannelijk aanftellen, zijn best doen: *de kranke vermande zich om te fpreken.* Van hier *vermanning.*

VERMAREN, bedr. w., gelijkv. *Ik vermaarde, heb vermaard.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *maren*, van *mare*, *maar*. Vermaard maken: *die menich rijk vermaerden door 't ghewelt.* HOOFT. Verheffen, met lofspraken vieren: *zij vermaeren met oude rijmen.* HOOFT. *Hoogloffelijck vermaren uw goedigheijt.* CAMPH. Van hier *vermaard*. Zie dit woord.

VERMASTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vermastte, heb vermast.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *masten*, bij KIL., evenveel, als *mesten*. Door sterk mesten onder den last van overdadig vet doen zwoegen: *vermast met vet uwe osfen?* VOND. Overladen: *haer pruick vermast van gout en steenen.* VOND. Ook oneigenlijk, vermoeid, afgemat: *van hitte vermast. Vermast van zege en wapenroof.* VOND.

VERMEENEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vermeende, heb vermeend.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *meenen*. Genoegzaam evenveel, als *meenen*, denken, stellen: *ik vermeen, dat het zoo behoore.* Het deelw. *vermeend* wordt gebruikt voor gewaand, valschelijk ondersteld: *ik kocht het van den vermeenden eigenaar, die het gestolen had.*

VERMEERDEREN, *vermeeren*, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik vermeerderde, heb vermeerderd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *meerderen*. Bedr., meerder, grooter, maken: *vermeerdert u heijr, ende treckt uijt.* BIJBELV. *Zijn roem vermeeren.* L. D. S. P. *Het meer vermeert met bitter schreijen.* VOND. Onz., meerder worden: *des menschen zorgen vermeeren met zijne bezittingen. Sij werden vruchtbaer ende vermeerderden zeer.* BIJBELV. Van hier *vermeerderaar*, KIL. *vermeerder*, vergrooter: *vermeerder der rijcks*, KIL., *vermeerdering*, *vermeerderster*.

VERMEESTEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vermeesterde, heb vermeesterd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *meesteren*. Onderwerpen, overmeesteren, bemagtigen, verheeren: *de stad zal haast vermeesterd zijn. Hij weet zijne driften niet te vermeesteren. Vermeesteren de wonde*, is, bij KIL., dezelve verzorgen. *Geld vermeesteren*, is, het zelve aan eenen heelmeester te koste leggen: *hoe veel hebt gij vermeesterd?* Van hier *vermeestering*.

VERMEIDEN, zie *vermeijen.*

VERMEIJEN, *vermeiden*, wederk. w., gelijkvl. *Ik vermeide mij, heb mij vermeid.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *meijen*, van *mei.* Zich in de opene lucht verkwikken, zoo als men in de Meimaand doet: *wij gingen ons vermeijen. Bij ſimpele herders en akkerluiden zich te vermeiden.* VOND. *Mij zondags nu en dan wat komende vermeien.* J. DE DECK. Bij KIL., ook met meitakken opſchikken.

VERMELDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vermeldde, heb vermeld.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *melden.* Evenveel, als melden: *zijn brief vermeldt er niets van. De mont des rechtveerdigen vermelt wijsheijt.* BIJBELV. Van hier *vermelder, vermelding.*

VERMENGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vermengde, heb vermengd.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *mengen.* Zamenmengen: *gerst met haver vermengen. Uwen wijn is vermengt met water.* BIJBELV. *Met roosjes van de Maai vermengt.* SIX V. CHAND. *Daar ik zelfs mijn drank vermeng met de traanen, die ik pleng.* L. D. S. P. Ook oneigenlijk: *'t alpratende gerucht, dat waarheid met de logen onordenlijk vermengt.* HOOGVLIET. Voorts, door bijvoeging van iets anders verbasteren: *hebt gij dien wijn niet vermengd?* Zich vermengen, is, zich ſterk inlaten: *vermeng u met geen kwaad gezelſchap. Vermengt u niet met hen, die nae veranderinge ſlaen.* BIJBELV. Of vermengd worden: *olie vermengt zich niet met water. Gelijck als ſich ijſer met leem niet en vermengt.* BIJBELV. Vleeſchelijke gemeenſchap hebben: *wie zal zich met dat vuile dier vermengen?* Van hier *vermenger, vermenging, vermengſter.*

VERMENIGVULDIGEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik vermenigvuldigde, heb* en *ben vermenigvuldigd.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *menigvuldigen*, van *menigvuldig.* Bij KIL, ook *vermenigen.* Bedr., menigvuldiger maken, in aantal doen toenemen: *de krijgslieden vermenigvuldigen. Het vermenichvuldigt ſijne inkomſte.* BIJBELV. Onz., in aantal toenemen: *op dat ghij levet ende vermenichvuldiget.* BIJBELV. Van hier *vermenigvuldiging.*

VERMETE, zie *vermeten*, werkw.

VERMETEL, bijv. n. en bijw., *vermeteler, vermetelst.*

telst. Door verwisseling van L en N gevormd van *vermeten*; deelw. van *vermeten.* Al te koen, al te stout: *welk een vermetel bestaan! Op hun maght hoogmoedigh en vermetel.* HOOGVLIET. *Den tuimelgeest, die 't volk verkeerde en zoo vermetel vloekt en schelt.* VOND. *Vermeetle lastermonden.* L. D. S. P. Van hier *vermetelheid*, *vermetellijk.*

VERMETEN, bijv. n. en bijw., *vermetener*, *vermetenst.* Eigenlijk, een deelw. van *vermeten.* Even-veel, als *vermetel: hoe dwaas en vermeten! Een wollespinster uit den hoop sprak, heel vermeeten.* VOND. Van hier *vermetenheid.*

VERMETEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik vermat, heb vermeten.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *meten.* Anders meten dan voorheen: *het land moet nog eens vermeten worden. Toen men het meel vermat.* Wederkeeriglijk, zich in het meten vergrijpen: *ik heb mij vermeten.* Zich in het afmeten en berekenen van zijne krachten en vermogens misgrijpen, en zich diensvolgens te veel onderwinden: *hij vermeet zich meer, dan hij vermag. Zoudt ghij u zulck een daet vermeten?* VOND. Laten voorstaan: *vermeten recht te hebben.* KIL. *Alle die geene, die welcke rachtungh aen eenich goed, off landt, vermeten te hebben.* v. HASS. Hiervoor heeft VOND. *zich iets toemeten: wat meet gij u dan toe, o zotte logenpreker!* Het deelw. *vermeten*, anders ook *vermetel* geschreven, wordt als bijv. n. en bijw. gebruikt, zie *vermetel* en *vermeten*, bijv. n. en bijw. Voorts komt van hier *vermete*, bij KIL. vermetelheid, opzet, en aanspraak ergens op: *soo wijst de Borgemeester den scouteth volcomen van sijnen vermete.* VAN HASS. In dezen zin bezigt HOOFT *vermeten: Achilles groot vermeten.*

VERMETSELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vermetselde, heb vermetseld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *metselen.* Anders metselen, dan voorheen: *ik laat dien kelder geheel vermetselen.* Al metselende verbruiken: *hoe veel steen zult gij daaraan wel vermetselen?* Aan metselwerk te koste leggen: *ik heb reeds vrij wat gelds vertimmerd en vermetseld.* Van hier *vermetseling.*

VERMIDS, zie *vermits.*

VERMIJDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vermijdde, heb vermijd*, en ongelijkvl. *Ik vermeed, heb vermeden.*

Van het onscheidb. voorz. *ver* en *mijden*. Ontwijken, schuwen: *vermijd het kwaad*. *Most vaders gramschap, en den vaderlantschen gront, vermijden*. Vond. Van hier *vermijdelijk*, *vermijding*.

VERMIJMEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vermijmerde heb vermijmerd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *mijmeren*. Al mijmerende doorbrengen: *zijnen besten leeftijd vermijmeren*. Al mijmerende van verstand, gezondheid, enz. berooven: *gij zult u geheel vermijmeren!*

VERMIJTEN, onz. w., gelijkvl. *Ik vermijtte, ben vermijt*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *mijten*. Door mijten verteerd worden: *die kaas vermijt al meer en meer*. Anders ook *vermijteren*, en ook bedrijv.: *die tijd noch ondergang vermijtren noch bederven*. H. Dull.

VERMILJOEN, z. n., o., *des vermiljoens*, of *van het vermiljoen*; zonder meerv. Een bastaardwoord, van het fr. *vermillon*. Eene schoone roode verf: *het is met vermiljoen beschilderd*. Zamenstell.: *vermiljoenkleur*, *vermiljoenkleurig*, enz.

VERMINDEREN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verminderde*, *heb* en *ben verminderd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *minderen*. Bedr., in menigte, in vermogen, enz. doen afnemen: *gij moet de huurpenningen wezenlijk verminderen! Het welcke u berooven, ende u vee uijtroeijen, ende u verminderen, sal*. Bijbelv. *Zich van huis*, enz. *verminderen*, is, een minder huis, enz. betrekken. Onz., in getal afnemen: *hun vee vermindert niet*. L. D. S. P. In vermogen afnemen: *de koorts vermindert*. Voorts het tegenoverstaande van *verbeteren*: *de kranke schijnt mij veel verminderd*. *Ik verminder van knecht*, *meid*, *inkomen*, *woning*, enz. Van hier *vermindering*.

VERMINKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verminkte*, *heb verminkt*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *minken*, van *mink*. Mink, mank, maken; van het gebruik van eenig lid des ligchaams berooven: *door eene wonde aan het linker been verminkt*. *De held der Maas*, *verminkt aan oog en regterhand*. Brandt. Oneigenlijk, schenden, krenken, krachteloos maken: *zij verminken de wetten door averegtsche uitleggingen*. *Iemands eer verminken*. *Een geschrift verminken*, is, iets wezenlijks daaruit laten. Van hier *verminker*, *verminking*.

Het

Het deelw. *verminkt* wordt als bijv. n., bijw. en z. n. gebruikt: *eenige verminkte soldaten. Hij las het zeer verminkt voor. Noodt arme, verminckte, kreupele, blinde.* Bijbelv. Van hier *verminktheid.*

VERMINKT, zie *verminken.*

VERMISSCHEN, oul. in gebruik voor *vermengen.* Van hier *vermissching*, vermenging: *want het is ontwijffelijck een onsuijvere vermisschinge.* Aldeg.

VERMISSEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vermiste, heb vermist.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *missen.* Ottfrid. *firmissan.* Iets afwezig vinden, of merken, dat het ontbreekt: *het gezelschap vermiste hem niet voor dat men aan tafel ging. Er werden drie en twintig manschappen vermist. Vermist gij geld uit uwe beurs?* Het deelw. *vermist* wordt ook als z. n. gebruikt, voor een' krijgsman, dien men na een gevecht, noch onder de dooden, noch onder de levenden, wedervindt: *het verlies werd op drie en dertig dooden en zeventien vermisten berekend.*

VERMITS, voegwoord, strekkende, om eene zinsnede, welke de reden van eene andere bevat, aan dezelve te verbinden: *hij blijft weg, vermits het weder zoo ongunstig is*; of, met omkeering van de orde der zinsnede: *vermits hij wegblijft, ga ik uit.* Kil. *vermids*; en ook elders: *vermids hij was berucht van schandelijcke feijten.* Vond. In den Statenbijbel wordt dit voegwoord als een voorzetsel gebruikt: *sij salse in 't verborgen eten, vermits gebreck van alles.* Bijbelv. Het is uit het onscheidb. voorz. *ver* en *mids*, of *mits*, zamengesteld.

VERMODDEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vermodderde, heb vermodderd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *modderen.* Modderig maken: *vermodderdet haerlieder rivieren.* Bijbelv. Oneigenl., door veel plooijen en schikken, bederven: *die zaak is geheel vermodderd.* Oul. zeide men ook *vermodelen: dat uwe voeten vermodelt hadden, dat droncken si*; ook *vermoddelen: du vermoddels die wateren.* Bijb. 1477.

VERMOEDELIJK, bijv. n. en bijw., *vermoedelijker, vermoedelijkst.* Van *vermoeden.* Zie *lijk.* Door vermoedens aangeduid: *de vermoedelijke schrijver.* Als bijw., naar vermoeden, waarschijnlijk: *vermoedelijk is hij de schrijver.*

VER-

VERMOEDEN, z. n., o., *des vermoedens*, of *van het vermoeden*; meerv. *vermoedens*. Eigenlijk, de onbepaalde wijze van *vermoeden*. Bij Kil. *vermoed*. De daad van vermoeden, voorloopige berekening, gisfing, achterdocht: *het valt tegen alle vermoeden uit. Het zijn loutere vermoedens. Ik heb geen vermoeden op hem. Op wien zij quaat vermoeden hadden.* Hooft.

VERMOEDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vermoedde*, *heb vermoed*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *moeden*. Gisfen, bijzonderlijk, in eenen nadeeligen zin: *ik vermoed, dat er meer achter fchuilt. Wie had zulks van hem vermoed! Vijanden, waarvan men het arghfte moet vermoen.* Vond. *Defe en zijn niet droncken, gelijck ghij vermoedt.* Bijbelv. Van hier *vermoedelijk*, *vermoeden*, z. n., *vermoedigh*, *vermoedinghe*, Kil.

VERMOEID, bijv. n. en bijw., *vermoeider*, *vermoeidst*. Eigenlijk, een deelw. van *vermoeijen*. Die gefteldheid, waarbij wij het onvermogen onzer krachten ondervinden. — Afgemat: *zij was vermoeid van de reize. Uwe opgeladene packen fijn een last voor de vermoeijde beesten.* Bijbelv. *Vermoeid door mijne klachten.* L. D. S. P. *Vermoeid hijgde zij naar den adem.* Van hier *vermoeidheid*. Zamenftell.: *onvermoeid*, enz.

VERMOEIJEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vermoeide*, *heb vermoeid*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *moeijen*, moeden, moede maken. Kil. *Vermoeden*. Afmatten: *gij moet u niet te veel vermoeijen. Noch ick en hebbe u niet vermoeijt met wieroock.* Bijbelv. *Geen bouwers zich vermoeiden.* Vond. Van hier *vermoeijenis*, *vermoeijing*. Het deelw. *vermoeid*, zie hier boven.

VERMOGEN, bedr. en onz. w., onregelm. *Ik vermogt*, *heb vermogt*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *mogen*. Bedr., iets in zijne magt hebben: *tegen hem zult gij niets vermogen. Zoo veel vermagh dees man met zijne tong.* Vond. *Een naekt ontwapent kint vermag niets tegens fulcken blixemflag.* D. Jonktijs. *Laet den fterffelicken menfche tegens u niets vermogen.* Bijbelv. Met genegenheid befchouwen: *hij heeft mij altijd wel vermogt.* Halma. *Wanneer ze hem vermagh.* Vond. — Onz., magtig zijn: *een man en vermach niet door kracht.* Bijbelv. Van hier *vermogen*,

z. n.,

z. n., en, bij Kil., *vermoghigh*. Het deelw. *vermogend*, zie hier onder.

VERMOGEN, z. n., o., *des vermogens*, of *van het vermogen*; meerv. *vermogens*. Eigenlijk, de onbepaalde wijze van *vermogen*. Kracht, magt, bekwaamheid: *uit al mijn vermogen. Siddrend op 't gezicht van zijn vermogen*. L. D. S. P. *Buigt met lust zich voor haer groot vermogen*. Poot. *'t Vermogen haares aanziens*, Hoofт. *Zoo bloeie uw stadt in eendraght en vermogen*. Vond. *Een man van groote vermogens*. In het enkelv., bijzonderlijk, rijkdom: *hoe groot is zijn vermogen? Al haer vee, ende al haer vermogen*. Bijbelv. Zamenstell.: *ligchaamsvermogen*, *zielsvermogen*, enz.

VERMOGEND, bijv. n., *vermogender*, *vermogendst*. Eigenlijk, een deelw. van *vermogen*. Als bijv. n., *magtig: uwe vermogende tusschenkomst en bescherming*. Welgegoed, rijk: *het zijn zeer vermogende lieden*. Van hier *vermogendheid*, *vermogentlick*, Kil. Zamenstell.: *onvermogend*.

VERMOLMD, bijv. n., *vermolmder*, *vermolmdst*. Eigenlijk, een deelw. van *vermolmen*. Tot molm overgegaan: *dat hout schijnt geheel vermolmd*.

VERMOLMEN, zie *vermolsemen*.

VERMOLSEMEN, onz. w., gelijkvl. *Ik vermolsemde, ben vermolsemd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *molsemen*. Anders ook *vermolmen*. Bij Kil. *verolmen*, *verolsemen*, *vermolmsemen*. Tot molsem, of molm, overgaan: *het houtwerk begint reeds te vermolsemen. Lang vermolzemd en doorwormt*. Oud. Het deelw. *vermolsemd* werd oulings ook voor beurs, rotachtig gebezigd: *vermolsemde peijren*. Kil.

VERMOMBOREN, *vermomberen*, bedr. w., gelijkvl. *Ik vermomboorde*, *heb vermomboord*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *momboren*. Bij Kil. onder voogdijschap houden. Een' momber, een' voogd geven: *omdat hi 't kint wilde vermomboren*. L. v. Velth. Zie *momber*.

VERMOMD, bijv. n. en bijw., *vermomder*, *vermomdst*. Eigenlijk, een deelw. van *vermommen*. Als bijv n., gemaskerd: *hij werd door vermomde moordenaars aangerand*. Ook op zich zelf, als z. n.: *eenige vermomden vielen op hem aan*. En figuurlijk: *een vermomde vijand is gevaarlijker, dan een openbare*. Als bijw.,

bijw., onder vermomming: *hij kwam vermomd op het tooneel.*

VERMOMMEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vermomde, heb vermomd.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *mommen.* Hoogd. *vermummen*, nederſ. *vermummelen*, eng. *mumm*, zweed. *formumma.* Eigenlijk, door bedekking onkenbaar maken: *zij vermomden zich op verſchillende wijzen. Gij moet u in een ſlang vermommen.* VOND. Figuurlijk, langs evenveel welken weg, anders doen voorkomen, dan het is: *ondeugden onder den ſchijn van Godsdienstigheid vermommen. Dus zoud ge uw onmagt graag vermommen in ſieraaden*, PELS. Van hier *vermomming*, *vermomſel*, bij CAMPH. Het deelw. *vermomd*, zie hier boven.

VERMONDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vermondde, heb vermond.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *monden*, ſpreken. Uiten, melden: *wie can hier de ſtraf verbreijden en vermonden?* CONST. TH. JUW. *Zo daſe mogen vermonden ſijnen lof.* VLAERD. REDENR. *Willet toch in als ten besten vermonden.* V. HASS. Vertalen: *om 't Wetboek der Hebreen in 't Grieksch te doen vermonden.* H. DE GR. Van hier *vermonder*, verhaler: *ten is gheen ſecret, daeraf nu elck is vermonder.* CONST. TH. JUW. *Vermonding.*

VERMOOIJEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik vermooide, heb* en *ben vermooid.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *mooijen.* Bedr., mooijer maken: *de jaren zullen haar niet vermooijen.* Onz., mooijer worden: *zij vermooit er niet op.*

VERMOORDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vermoordde, heb vermoord.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *moorden.* Moorddadiglijk ombrengen: *de kinderen werden in de wieg vermoord. Vermoorden ouderdom en wees.* L. D. S. P. Overdragtelijk, is, *iemands rust vermoorden*, dezelve kwaadaardiglijk verſtoren; *zijnen tijd vermoorden*, denzelven moedwillig verkwisten. Van hier *vermoorder*, *vermoording.*

VERMORSEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vermorste, heb vermorst.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *morſen.* Door morſen bederven: *hebt gij al dat papier bekladen vermorst?* Al morſende verdoen: *het kind heeft al zijn kostelijk eten vermorst.* Overdragtelijk, door eene ongeſchikte behandeling ten verderve brengen: *die heel-*

mees-

meester vermorst den lijder. Verwaande onkunde vermorst dat arme land al meer en meer. Van hier *vermorsing.*

VERMORZELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vermorzelde, heb vermorzeld.* Van het onfscheidb. voorz. *ver* en *morzelen.* Geheel verbrijzelen: *het rijtuig vermorzelde zijn regter been. Ick wil 't onwaerd ghespuijs vermorslen met mijn tanden.* BREDEROD. *Sij vermorselden oock alle hare beenderen.* BIJBELV. Van hier *vermorzeling.*

VERMORWEN, zie *vermurwen.*

VERMOTTEN, onz. w., gelijkvl. *Ik vermottede, ben vermot.* Van het onfscheidb. voorz. *ver* en *motten*, van *mot.* Door de mot verteerd worden: *uw kleed schijnt te vermotten. 't Verrot, 't vermot, 't verslenst, 't verout.* CAMPH. Van hier *vermotting.*

VERMUFFEN, onz. w., gelijkvl. *Ik vermufte, ben vermuft.* Van het onfscheidb. voorz. *ver* en *muffen.* Muf, worden: *het meel schijnt te vermuffen.* Overdragt.: *die om wanckel loon vermuffen op 't cantoor.* Z. N. Van hier *vermuffing.* Het deelw. *vermuft* wordt als bijv. n. en bijw. gebruikt.

VERMUNTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vermuntte, heb vermunt.* Van het onfscheidb. voorz. *ver* en *munten.* Al muntende aan een vorig bestaan ontrukken: *men vermuntte al het voor handen zijnde goud en zilver.* Anders munten, dan voorheen: *Frederik de eenige verrijkte zijne schatkist door het vermunten van veel gelds.* Van hier *vermunting.*

VERMURWEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik vermurwde, heb* en *ben vermurwd.* Van het onfscheidb. voorz. *ver* en *murwen.* KIL. *vermorwen.* Bedr., murw, week, maken: *het vuur kan het hardste ijzer vermurwen.* Ook oneigenlijk: *hij is niet te vermurwen. Op dat niemants hart vermorwt wiert door gebeen.* VOND. Onz.: *daer niemants hart vermurwt door bidden noch door smeecken.* VOND. Van hier *vermurwing.*

VERMUTSEN, onz. w., gelijkvl. *Ik vermutste, ben vermutst.* Van het onfscheidb. voorz. *ver* en *mutsen*, van *muts*, verblinde liefdedrift. Bij KIL. met blinde liefde bezield zijn. Zie *muts.*

VERNAAIJEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vernaaide, heb vernaaid.* Van het onfscheidb. voorz. *ver* en *naaijen.* Al

Al naaijende verbruiken: *hebt gij al dat garen vernaaid?* Anders naaijen, dan voorheen: *het hemd moet vernaaid worden.*

VERNAAMD, bijv. n., *vernaamder, vernaamst.* Eigenlijk, een deelw. van *vernamen.* Beroemd, vermaard: *die machtige ende vernaamde ſtad van Rome.* v. HASS. *Gemeenlijk, 't geen voorneemen is, ook vernaamt is.* HOOFT. Van hier *vernaamdheid*, vermaardheid: *zelfs den Marquis Spinola komen zijn vernaamtheijt ende overwinningen op gruwzaam geldt te ſtaan.* HOOFT.

VERNAAMDHEID, zie *vernaamd.*

VERNAAUWEN, onz. en bedr. w., gelijkvl. *Ik vernaauwde, heb* en *ben vernaauwd.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *naauwen.* Onz., naauwer worden: *dat vaarwater begint te vernaauwen.* Bedr., naauwer maken: *een kleed vernaauwen.* Van hier *vernaauwing.*

VERNACHTEN, onz. w., gelijkvl. *Ik vernachtte, heb* en *ben vernacht.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *nachten*, van *nacht.* Des nachts overblijven, zonder verimpost te worden: *ik liet den wijn vernachten.* Des nachts vertoeven, den nacht doorbrengen: *wij waren genoodzaakt, om op het open veld te vernachten. Op jammerwegen vernachten in de duisternis.* L. D. S. P. *Waerom vernachtet ghijlieden tegen over den muer?* BIJBELV. Van hier *vernachtbriefje, vernachtceel, vernachtig*, KIL., *vernachting.*

VERNAGELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vernagelde, heb vernageld.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *nagelen.* Door middel van nagelen ſluiten: *eene deur, een venſter, vernagelen.* Door middel van eenen nagel verſtoppen: *vernaeghelen het gheſchut.* KIL. *Een paard vernagelen*, is, hetzelve eenen nagel in het gevoelige deel der hoeven ſlaan. *Het gat is vernageld*, beduidt, er is eenig beletſel tusſchen gekomen. Van hier *vernageling.*

VERNAMEN, zie *vernoemen.*

VERNARREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vernarde, heb vernard.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *narren.* Al narrende doorbrengen, aan het narren te koste leggen: *veel tijds en gelds vernarren.*

VERNEDEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vernederde, heb vernederd.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *nede-*

deren, van *neder*. Verlagen, in aanzien of vermogen, doen dalen: *zijnen vijand vernederen*, *uwe oogen zijn tegen de hooge*, *ghij sultse vernederen*. Bijbelv. *Verneer hun trots!* L. D. S. P. *Zwicht ieder nu voor uw geslacht*, *'t wordt eens verneert en uitgelacht*. Hooft. *Zich vernederen*, is, zich laag aanstellen, zich verootmoedigen: *die hemselven vernedert*, *sal verhoogt worden*. Bijbelv. *Want ik verneder mij voor u alleen in 't stof*. Vond. Van hier *vernedering*.

VERNEMEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik vernam*, *heb vernomen*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *nemen*. Anders nemen dan te voren: *ik had het pak verkeerd opgenomen en moest het weldra vernemen*. Ottfrid. *ferneman*, zweed. *fornema*, vries. *fernimje*, hoogd. *vernehmen*, fr. *apprendre*, lat. *percipere*. Ontwaar worden: *ik vernam van hem*, *hoe het er mede stond*. *Verneemt hij*, *drinkende*, *al een andren dorst en trek*. Vond. *Werd alom 't gejuich vernomen*. L. D. S. P. *Als al 't volck dit vernam*. Bijbelv. Navorschen: *ende vernam neerstelick van haer den tijt*, *wanneer de sterre verschenen was*. Bijbelv. Onderzoek doen: *naar iemands gedrag vernemen*. *Om te vernemen nae den welstant van Esther*. Bijbelv. Van hier *vernemer*, *verneming*, enz. Zamenstell.: *verneemachtig*, *verneemal*, iemand, die overal naar verneemt, enz.

VERNEUTELD, bijv. n. en bijw., *verneutelder*, *verneuteldst*. Bij Kil. ook *vernutelt*. Verwelkt, rimpelig: *verneutelt manneken*, *verneutelt veurhoofd*. Kil. Gering, klein, dwergachtig, onmagtig: *als wij ons van een soo verneutelt manneken laten verwinnen*. Florian.

VERNIELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vernielde*, *heb vernield*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en het ongebruikelijke *nielen*, van het oude *nie*, lat. *nihil*, niets. Te niete maken, ganschelijk verdelgen: *de overstrooming heeft alles van rondom vernield*. *Die uw huizen komt vernielen*. Vond. *Het blinkend zwaard zal hen vernielen*. L. D. S. P. Van hier *vernielbaar*, *vernieler*, *vernieling*, *vernielster*. Zamenstell.: *vernielal*, die alles vernielt, *vernielzucht*, *vernielzuchtig*, enz.

VERNIETIGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vernietigde*, *heb vernietigd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *nie-*

tigen, van *nietig*. Oulings ook *vernieten*. Nietig maken, in niet verkeeren: *de oude wet is vernietigd*. *Om haren raet te vernietigen*. Bijbelv. *Sal 't al end al vernieten*. Camph. Van hier *vernietiger*, *vernietiging*, *vernietigster*.

VERNIETIGING, z. n., vr., *der*, of *van de vernietiging*; zonder meerv. Van *vernietigen*. Oulings ook *vernieting*. De daad van vernietigen: *in plaats van een toekomend leven, wachten zij slechts vernietiging*. *De vernietinge des voorgaenden gebodts*. Bijbelv.

VERNIEUWEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vernieuwde*, *heb vernieuwd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *nieuwen*. Nieuw maken, of doen schijnen: *een huis vernieuwen*. *Ghij vernieuwt het gelaet des aerdrijcks*. Bijbelv. Met nieuwe kracht doen werken: *uwe letteren hebben mijne smart vernieuwd*. *De twist werd vernieuwd*. *Eene overeenkomst vernieuwen*. Herinneren, op nieuw voor den geest brengen: *iemand eene zaak vernieuwen*. Halma. *Zij eeren Itis dagh, die zijn geboort' vernuwt*. Vond. Van hier *vernieuwer*, *vernieuwing*.

VERNIJPEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verneep*, *heb vernepen*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *nijpen*. Bij Kil. klein maken, en klein achten. Van hier *vernepen*.

VERNIS, z. n., o., *van het vernis*; meerv. *vernissen*, dat wegens verschillende soorten gebruikt wordt. Hoogd. *firnisz*, eng. *varnish*, fr. *vernis*, ital. *vernice*, lat. *vernix*. Een glanzig smeersel, waarmede men geverfde, of beschilderde, dingen bestrijkt: *chineesch vernis*. *Vernis voor koper*, *voor houtwerk*, enz. Ook, oneigenlijk: *wellevendheid is het vernis der bekwaamheden*. *De Godtheid kan 't vernis der werelt gansch verschijnen*. Vond. Van hier *vernissen*, met vernis bestrijken: *eene schilderij vernissen*. Figuurl.: *en 't mondbesluit vernissen met de schrift*. Vollenhov. *Door een verniste tael*. H. de Gr. Zamenstell.: *vernisboom*, enz. *Ambervernis*, *copaalvernis*, enz.

VERNISBOOM, z. n., m., *des vernisbooms*, of *van den vernisboom*; meerv. *vernisboomen*. Van *vernis* en *boom*. Een boom, uit wiens hars men vernis bereidt: *men vindt den vernisboom in het zuiden van Sina*.

VER-

VERNISSEN, zie *vernis*.

VERNOEGD, bijv. n. en bijw., *vernoegder*, *vernoegdst*. Eigenlijk een deelw. van *vernoegen*. Evenveel, als *vergenoegd*, wel tevreden: *wees met het uwe vernoegd*. *Alleen met zijn gewas vernoeght*. VOND. *Het juicht vernoegd en blij*. L. D. S. P. Van hier *vernoegdheid*. Zamenstell.: *onvernoegd*.

VERNOEGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vernoegde*, *heb vernoegd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *noegen*. Evenveel als *vergenoegen*, te vrede stellen: *waarvan hij ons verneucht heeft*. v. HASS. *'t Begin vernoeght me niet*. VOND. *Vernoeg u daarmede*. Van hier *vernoeging*. Het deelw. *vernoegd* wordt als bijv. n. en bijw. gebezigd.

VERNOEMEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vernoemde*, *heb vernoemd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *noemen*. Anders noemen, dan voorheen: *wij hebben het kind vernoemd*. Voorts is *iemand vernoemen*, deszelfs naam aan een kind geven: *wij hebben die goede vrouw vernoemd*. *Mijn vader verbergt zijn verlangen, om eens vernoemd te worden*. Van hier *vernoeming*. Oul. zeide men ook *vernamen*, voor *vernoemen*, in den zin van noemen, met name gedenken: *ende hi wort vernaemt toten einde van der werelt*. BIJB. 1477.

VERNUCHTEREN, onz. w., gelijkvl. *Ik vernuchterde*, *ben vernuchterd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *nuchteren*, van *nuchter*. Bij KIL. nuchter worden, van dronkenschap herkomen.

VERNUFT, z. n., o., *des vernufts*, of *van het vernuft*; meerv. *vernuften*. Verkleinw. *vernuftje*. Bevattingsvermogen, verstand, bekwaamheid, om iets uit te denken, enz.: *hij bezit een doordringend vernuft*. *Oeffening en wakkerheid wetten het vernuft*. VOND. *Had hun het vernuft niet averechts gestaan*. HOOFT. Een verstandig, vindingrijk, en geestig mensch: *het grootste vernuft van onze dagen*. *Vernuften gaen en komen op hun tijt*. VOND. Van hier *vernuftig*, *vernufteloos*. Zamenstell.: *onvernuft*.

Vernuft, zweed. *förnuft*, KERO *fernuft*, NOTK., OTTFRID. *fernumest*, hoogd. *vernunft*, komt evenzeer van *vernemen*, als het lat. *perceptio* van *percipere*, en beduidt eigenlijk het vermogen, om iets te verstaan, te bevatten.

VERNUFTEL, zie *vernuftig*.

VERNUFTIG, bijv. n. en bijw., *vernuftiger*, *vernuftigst*, van *vernuft*. Hoogd. *vernunftig*, NOTK. *fernumestig*. Met vernuft begaafd. Bijzonderlijk, vindingrijk: *welk een vernuftig kind! Om te bedencken allen vernuftigen vont*. BIJBELV. VOND. bezigt ook *vernuftel*: *dus ziet men in den herfst vernuftle mieren krielen*. Van hier *vernuftigheid*, *vernuftiglijk*. Zamenstell.: *onvernuftig*.

VERONACHTZAMEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik veronachtzaamde*, *heb veronachtzaamd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *onachtzamen*, van *onachtzaam*. Verwaarloozen, onachtzaam behandelen: *men behoort de zaak niet te veronachtzamen*. Van hier *veronachtzaming*.

VERONEDELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik veronedelde*, *heb veronedeld*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *onedelen*, van *onedel*. Ontadelen, onedel maken, of doen schijnen: *hij werd om zijne misdrijven veronedeld. Gij veronedelt u door zulk eene levenswijze*.

VERONGELDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verongeldde*, *heb verongeld*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *ongelden*. Iets, door betaling van deszelfs ongelden, aan de verpligting daartoe onttrekken: *ik ga mijn land verongelden*.

VERONGELIJKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verongelijkte*, *heb verongelijkt*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *ongelijken*, van *ongelijk*. Door aandoen van ongelijk benadeelen, of beleedigen: *gij verongelijkt mij grootelijks. Wien ick verongelijckt hebbe, wien ick onderdruckt hebbe*. BIJBELV. Van hier *verongelijker*, *verongelijking*.

VERONGELUKKEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verongelukte*, *ben verongelukt*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *ongelukken*, van *ongeluk*. Door ongeluk overstelpt, ook door water verslonden worden, anders vergaan: *zoo het schip niet verongelukt*. Ook oneigenlijk: *ik zie dat ontwerp ook welhaast verongelukken*. Van hier *verongelukking*.

VERONGEMAKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verongemakte*, *heb verongemakt*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *ongemakken*, van *ongemak*. Verontrusten, moeite en ongemak veroorzaken: *behalven dat hij van de*

de engelsche ruiters zeer verongemakt en beschadigt werd. HOOFT.

VERONLEDIGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik veronledigde, heb veronledigd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *onledigen*, van *onledig*. KIL. *verontledigen.* Onledig houden: *altoos veronledigde hi hem met heijligen lessen.* CLARE SPIEG.

VERONTHEILIGEN, bedr. w., gelijkvl *Ik verontheiligde, heb verontheiligd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *ontheiligen.* Ontwijden, een ding anders behandelen, dan deszelfs heiligheid vordert: *de vaten des tempels werden grovelijk verontheiligd. Gods naam door ijdel gebruik verontheiligen.* Van hier *verontheiliging.*

VERONTHOUDEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verontbield, heb veronthouden.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *onthouden.* Bijkans evenveel, als *onthouden.* Bijzonderlijk, verzwijgen: *ick en sal u niet een woort veronthouden.* BIJBELV.

VERONTREINIGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verontreinigde, heb verontreinigd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *ontreinigen.* Evenveel, als *ontreinigen: op dat sij niet verontreijnicht en souden worden.* BIJBELV. Van hier *verontreiniger, verontreiniging.*

VERONTRUSTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verontrustte, heb verontrust.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *ontrusten.* Van rust en stilte berooven: *men verontrust mij gestadig. Verontrustende tijdingen zijn bekommerende.* Van hier *verontrusting.*

VERONTSCHAMELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verontschamelde, heb verontschameld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *ontschamelen*, van *schamel. Zich verontschamelen*, zich schaamteloos maken, de schaamte afleggen, om kwaad te doen: *de onnozelheit te wederhouden, als zij op 't punt stondt, van zich, uit noodt en armoede, te verontschamelen.* GUARD. Bij KIL. heeft het de beteekenis van door onbeschaamd aanzoek afpersen. PLANTIJN heeft *veronschamelen.*

VERONTSCHULDIGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verontschuldigde, heb verontschuldigd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *ontschuldigen.* Van schuld vrijpleiten: *ik verontschuldigde mij, zoo veel ik kon. Daerom en zijt ghij niet te verontschuldigen.* BIJBELV. Van hier *verontschuldiger, verontschuldiging.*

VERONTWAARDIGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verontwaardigde, heb verontwaardigd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *ontwaardigen.* Met een edel misnoegen vervullen: *het verontwaerdigde mij. Hij is daarover verontwaardigd. Zich verontwaardigen*, oul. ook *verontwaarden* en *veronwaarden*, is, zich niet verwaardigen: *die hem zeer veronwaerde om des Bisscops zege.* V. HASS. *Zich verontwaerdigen, iemand aan te hooren.* HALMA. Van hier *verontwaardiging.*

VEROOLIJKEN, onz. w., gelijkvl. *Ik veroolijkte, ben veroolijkt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *oolijken*, van *oolijk.* Bij HALMA verslimmeren: *de zieke begint te veroolijken.* In Overijssel gebruikelijk.

VEROORDEELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik veroordeelde, heb veroordeeld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *oordeelen.* Afkeuren, schuldig oordeelen, verwijzen, doemen: *ik moet het veroordeelen. Veroordeel niemand onverhoord! Hij werd ten dood veroordeeld. Indien ons harte ons niet en veroordeelt.* BIJBELV., waar *veroordeelen* soms ook gebezigd wordt voor reden geven tot veroordeeling, zoo als in: *door welcke arcke hij de werelt heeft veroordeelt.* Van hier *veroordeeling.*

VEROORLOGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik veroorloogde, heb veroorloogd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *oorlogen.* Aan oorlogen te koste leggen: *hoe oneindig vele miljoenen heeft dat land niet veroorloogd!*

VEROORLOVEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik veroorloofde, heb veroorloofd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *oorloven.* Toestaan, vergunnen: *veroorlooft gij het mij? Hij veroorloft zich te veel*, hij neemt te veel vrijheid. Van hier *veroorloving.*

VEROORZAKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik veroorzaakte, heb veroorzaakt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *oorzaken*, van *oorzaak.* Verwekken, te wege brengen: *dat bedrijf zal veel onheils veroorzaken.* Van hier *veroorzaakster, veroorzaker, veroorzaking.*

VEROOTMOEDIGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verootmoedigde, heb verootmoedigd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *ootmoedigen*, van *ootmoedig.* Met ootmoed bezielen: *ik wenschte hem nog meer te verootmoedigen.* Wederkeeriglijk, zich vernederen, zich oot-

moe-

moedig aanstellen: *als hij sich verootmoedigde.* Bijbelv. Van hier *verootmoediging.*

VERORBEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verorberde, heb verorberd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *orberen.* Door gebruik, of nuttiging, verteren: *het oudbakken brood moet ook verorberd worden.* Van hier *verorbering.*

VERORDENEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verordende, heb verordend.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *ordenen.* Bestemmen, schikken: *dat is voor het avondmaal verordend.* Aanleggen, ontwerpen: *gij zelf verordende 't gerigt.* L. D. S. P. Van hier *verordening.*

VERORDINEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verordineerde, heb verordineerd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en het bastaardwoord *ordineren.* In den Statenbijbel soms evenveel, als *verordenen*, bestemmen, toeleggen: *ick verordinere u het Koninckrijck.* Bijbelv. Soms, bevelen: *geen gebodt, noch ordinantie, die de Koninck verordineert heeft.* Bijbelv. Voorts wordt het zoogenoemde besluit van *voorbeschikking* aldaar uitgedrukt door *te voren verordineren* op plaatsen, welke de vertalers tot dat besluit meenden te mogen t'huis brengen. Van hier *verordinering.*

VEROUDEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik veroudde, heb* en *ben veroud.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *ouden*, van *oud.* Onz., oud worden: *de aerde sal als een kleet verouden.* Bijbelv. *Zeil en treil veroudt en vergaan.* Brandt. *Als een kleed zal 't all' verouden.* L. D. S. P. Bedr., oud maken, of doen schijnen: *dat kleed veroudt hem.* Maar in dezen zin geeft men de voorkeur aan *verouwelijken.* En in plaats van het deelw. *veroud*, vindt men bij Kil. *verouderdomt*, en bij v. Hass. ontmoet men *verouderdomde lieden.* Van hier *veroudin*g.

VEROUDEREN, onz. w., gelijkvl. *Ik verouderde, ben verouderd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *ouderen*, van *ouder.* Soms evenveel, als *verouden*, oud worden: *ghij sult het oude, dat veroudert is, eten.* Bijbelv. Inwortelen: *gij moet de kwaal niet laten verouderen. Dat is eene verouderde melaetscheijt in het vel sijns vleesches.* Bijbelv. Uit het gebruik raken:

een verouderd woord. Die mode is reeds geheel verouderd. Van hier *veroudering*.

VEROVEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik veroverde, heb veroverd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *overen*, van *over*. Overweldigen, bemagtigen, overheeren: *de vijand veroverde en verbrandde het schip. Het veroverde land. Hoe is sesach so verovert?* Bijbelv. *Die den Rennenbergschen de verooverde vendels ontjoeghen, en voeten maekten.* Hooft. *Geduerende den hijlick veroverde, ende aengeworvene goederen.* van Hass. *De harten des volks werden door hare goedheid veroverd.* Bij Kil. ook onz., overblijven. Van hier *veroveraar, verovering*.

VERPACHTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verpachtte, heb verpacht.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *pachten*. In pacht geven: *de tienden zullen verpacht worden. Hij wil zijne landgoederen verpachten.* Van hier *verpachter, verpachting*.

VERPAKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verpakte, heb verpakt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *pakken*. Anders pakken, dan te voren: *de goederen moeten gansch en al verpakt worden.* Van hier *verpakking*.

VERPANDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verpandde, heb verpand.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *panden*. Te pande zetten, verzetten: *zij heeft hare Juweelen daarvoor verpand. Wij verpanden onse ackers, ende onse wijngaerden.* Bijbelv. *Zijn leven verpanden*, is, hetzelve voor den uitslag van eenige onderneming verbinden: *ik verpand mijn leven daarvoor. Zich zelven aan iemand verpanden*, is, zich ten naauwste aan hem verbinden: *'k wil mij aan u verpanden.* L. D. S. P. Van hier *verpanding*.

VERPAPPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verpapte, heb verpapt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *pappen*. Anders pappen, dan voorheen: *dat goed moet, om het stevig te maken, verpapt worden.* Halma. Van hier *verpapping*.

VERPAREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verpaarde, heb verpaard.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *paren*. Bij Kil., evenveel als *paren*. Voorts, anders paren, dan voorheen: *eenige bruiloftsgasten wenschten verpaard te worden.*

VERPASSEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verpaste,*

te, *heb verpast*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *passen*. Bij KIL. *vermanghelen*, vertuischen, verkoopen: *ik hebb' mijne gespen verpast*. HALMA. Uitgeven: *hij verpast al zijn geld*. *Een kleed verpassen*, is, hetzelve averegts pasien, en nog eens passen. Eindelijk is *verpassen* bij KIL. onz. kwalijk passen, niet voegen.

VERPEISTEREN, onz. en bedr. w., gelijkvl. *Ik verpeisterde*, *heb verpeisterd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *peisteren*, pleisteren. Onz., door pleisteren verkwikt worden: *terwijl de rossen daer verpeistrende zich voeden met hemelsch voer*. VOND. Bedrijv.: *de stormbock bluisens moe verpeistert wat zijn hoornen*. VOND. Van hier *verpeistering*.

VERPEKELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verpekelde*, *heb verpekeld*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *pekelen*. Anders pekelen, dan voorheen, in versche pekel leggen: *het vleesch verpekelen*. Bij KIL. ook onz. in pekel verteren.

VERPEKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verpekte*, *heb verpekt*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *pekken*. Anders pekken, dan voorheen: *het vat moet verpekt worden*. Van hier *verpekking*.

VERPESTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verpestte*, *heb verpest*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *pesten*, van *pest*. Eigenlijk, met pest besmetten: *men ademt er eene verpestende lucht*. Oneigenlijk, geheel bederven: *het land is door weelde en wellust verpest*.

VERPIJNEN, wederk. w., gelijkvl. *Ik verpijnde mij*, *heb mij verpijnd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *pijnen*. Zijne krachten tot pijnigens toe inspannen: *hij verpijnt zich*, *om het te doen*. *Hij verpijnde zich*, *en rees al hijgende op*. VOND.

VERPLAATSEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verplaatste*, *heb verplaatst*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *plaatsen*. Iets van zijne plaats naar eene andere overbrengen: *de winkel wordt met Mei verplaatst*. *Iemand verplaatsen*, is, hem eene andere standplaats bezorgen: *de tolbedienden moeten gestadig verplaatst worden*. *Zich verplaatsen*, is, zich van de eene plaats naar de andere bewegen. Van hier *verplaatsing*.

VERPLAKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verplakte*, *heb*

heb verplakt. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *plakken.* Anders plakken, dan voorheen, op nieuw plakken: *gij moet den omflag van dat boek laten verplakken.*

VERPLANTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verplantte, heb verplant.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *planten.* Op eene andere plaats neerplanten: *jonge boomen verplanten.* Oneigenlijk is *verplant worden*, en *zich verplanten*, verhuizen, fpreekw.: *als oude boomen verplant worden fterven zij welhaast*, oude lieden fterven dikwijls kort na het verhuizen. Van hier *verplanting.*

VERPLASSEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verplaste, heb verplast.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *plasfen.* Door plasfen verkwisten: *water verplasfen.*

VERPLEISTEREN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verpleisterde, heb verpleisterd.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *pleisteren.* Onz., evenveel als *verpeisteren.* Bedr, op nieuw pleisteren; *die muur moet verpleisterd worden.* Al pleisterende verbruiken: *is al de kalk reeds verpleisterd?*

VERPLEITEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verpleitte, heb verpleit.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *pleiten.* Al pleitende verfpillen: *hij heeft veel gelds om die zaak verpleit.*

VERPLETTEN, *verpletteren*, bedr. w., gelijkvl. *Ik verplettede, heb verplet.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *pletten.* Geheel pletten: *een felle dijckflang, die men met een beflagen radt verplette.* VOND *Sij verpletterde fijne hersfenpanne.* BIJBELV. *Stiet het hoofd, en viel, en wierd verplet.* L. D. S. P. Oneigenlijk, geheel verflaan: *zij verpletteden hunne vijanden.* Ganfchelijk ternederflaan: *hij werd door dat gezegde verplet. 'k Heb den trots verplet uwer dwingelanden.* L. D. S. P. Ook anders pletten, dan voorheen: *die ftelen moeten verplet worden.* Oul. zeide men ook *verplatten: want al flapende foe verplatte fijt.* BIJB. 1477. Van hier *verpletting, verplettering.*

VERPLETTEREN, zie *verpletten.*

VERPLIGT, z. n., o., *des verpligts*, of *van het verpligt;* meerv. *verpligten.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en het ongebruikelijke *pligten*, met weglating van den ftaart; zie *ver.* Volgens KIL. Oulings overeenkomst, verband: *de momber en fel geen verplicht doen van de onmundige kijnderen.* v. HASS.

VER-

VERPLIGT,
VERPLIGTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verpligtte, heb verpligt.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en het ongebruikelijke *pligten*. Verbinden: *die ons koopgeluk aen uw gerief zoo dier verplichtte.* VOND. *Hij heeft mij allezins aan zich verpligt.* Bijzonderlijk, door gunstbewijzen: *zijne weldaden verpligten mij tot dankbaarheid.* Maar ook door bedwang: *ik zal hem daartoe verpligten.* Het deelw. *verpligt* beteekent, gehouden, genoodzaakt: *hij is daartoe verpligt.* Door dankbaarheid verbonden: *ik ben u daarvoor zeer verpligt.* Ook is *verpligt zijn*, te danken hebben: *'k ben mijn verſtand verpligt aan uw bevelen.* L. D. S. P. Verſchuldigd zijn: *zij was het rijkelijk aan ons verpligt.* Het deelw. *verpligtend* is gedienſtig: *een zeer verpligtend mensch.* Innemend: *welke verpligtende uitdrukkingen.* Als bijw., op eene innemende, gedienſtige wijze: *het werd verpligtend beantwoord.* Voorts komt van hier *verpligting*, gehoudenheid: *er liggen zware verpligtingen op u.*
VERPLIGTING, zie *verpligten*.
VERPLOOIJEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verplooide, heb verplooid.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *plooijen*. Anders plooijen, dan voorheen: *die lubbetjes moeten verplooid worden.* Ook oneigenlijk: *zij weet het wel te verplooijen*, een ander voorkomen aan de zaak te geven.
VERPOGCHEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verpochte, heb verpocht.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *pogchen*. Al pogchende verbluffen: *dat hij — hier alſoo ſnorckt ende vrijelijck verpocht alle den hoop der Calvinisten.* ALDEGOND.
VERPONDING, z. n., vr., *der*, of *van de verponding*; meerv. *verpondingen*. Van *verponden*, eene belasting van zoo of zoo veel ponden ergens op leggen. Eene belasting op vaste goederen: *de verponding van zijn huis betalen.*

Verponding is eene benaming, ontleend van het oude *ponden*, of *pondderen*, van het lat. *ponderare*, dat zoo veel zegt, als pondswijze wegen, hetwelk beteekent iets naar zeker getal van ponden waarderen, of ſchatten, volgens de manier der Ouden, die bij ponden re-

kenden, zoo als wij bij guldens. *Ponding* is dan schatting; en *verponding* eene andere manier van schatting. In oude schriften heeft dit woord drie beteekenissen; *vooreerst* is het alle schatting in het algemeen, deze of gene zaak betreffende, en dus hetzelfde als *zetting*; *ten tweede* de som, welke iedere stad of dorp jaarlijks onder den naam van schildtalen moest leveren; zie *schildtaal*; en *eindelijk*, die schatting, welke men thans nog bij ons van onroerende goederen betaalt, onder den naam van *verponding*. En deze belasting is waarschijnlijk eerst ontstaan in 't jaar 1515, en wel allengsjes uit de heffing van den tienden, vijftigsten, en honderdsten penning, die dikwijls van de huizen en landerijen gevorderd werd, in welker plaats 's Lands staten, in den jare 1581, de tegenwoordige manier van verponding ingevoerd hebben. Derzelver inzamelaars worden in de steden *Ontvangers*, en ten platten lande *gaarders der Verponding* geheeten.

VERPOOZEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verpoosde, heb verpoosd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *poozen*. Bedr., iemand door overneming van zijnen last, of arbeid, tot verhaal daarvan doen komen: *ik wil hem eens verpoozen. Verpoos een poos uw oogen.* VOND. Onz., bij KIL. tot verhaal komen: *hij is genoodzaakt, om te verpoozen*, waarvoor men thans gemeenlijk zegt: *om zich te verpoozen*. Van hier *verpoozing*, de daad van verpoozen, zoo bedr., als onz.: *door verpoozing der afgematten. Gun mij toch ook eenige verpoozing!*

VERPOTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verpootte, heb verpoot.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *poten*. Op eene andere plaats poten: *de boompjes zullen haast verpoot moeten worden.* Van hier *verpoting*.

VERPRATEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verpraatte, heb verpraat.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *praten*. Al pratende doorbrengen: *gij hebt uwen tijd verpraat.* Al pratende mededeelen: *zij verpraat al, wat men haar zegt.* Al pratende onderling verhandelen: *laten wij het zamen eens wel verpraten.*

VERPRONKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verpronkte, heb verpronkt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *pronken*. Aan den pronk te koste leggen: *zij verpronkt al, wat zij verdient.*

VERRAAD, z. n., o., *des verraads*, of *van het verraad;* zonder meerv. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *raden*, met weglaating van den staart; zie *ver*. De daad van verraden Anders *verraderij*, en bij Kil. *verraderschap: het verraad werd nog in tijds ontdekt. Als of zij 't verraat hadden willen hervatten.* Hooft. *Was tot dien moort gekoren, en 't gruwelijk verraet.* Vond.

VERRADEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verried, heb verraden.* Van het onscheid. voorz. *ver* en *raden*. Door eenen verderfelijken raad ongelukkig maken, even als het angelf. *forraedan*, oud opperd. *verrathen*: *Absalom werd door Husai verraden.* Voorts, even als het hoogd. *verrathen*, zweed. *forråda*, Notk. *ferraten*, Ottfrid. *aneratin*, door evenveel welke ontrouw ten verderve voeren: *hij heeft zijn vaderland verraden. Zoo 'k immer heb mijn vriend verraen.* L. De S. P. *Hij wist, wie hem verraden soude.* Bijbelv. Verklappen: *uw oog verraadt u. Hij verried zich zelven door dien hoest. Zijne eigene belangen verraden*, is, dezelve door zijn gedrag benadeelen. *Met die taal kunt gij mij verraden en verkoopen.* beduidt, ik versta niets van al, wat gij in die taal spreekt. Van hier, *verraad*, *verrader*, enz.

VERRADER, z. n., m., *des verraders*, of *van den verrader;* meerv. *verraderen*, en *verraders*. Van *verraden*. Strijck. *verratere*, Zwabenspieg. *verreder*, hoogd. *verräther*. Al, wie verraadt: *een verrader van zijne eigene belangen. Van welcken ghij lieden nu verraders en moorders geworden zijt.* Bijbelv. *Laet weiflaers en verraders beven.* Vond. *Al bemint men het verraad, men haat den verrader.* Van hier *verraderes*, *verraderij*, *verraderlijk*, *verradersch*, *verraederschap*. Kil. Zamenstell.: *landverrader*, enz.

VERRADERIJ, zie *verraad*.

VERRADERLIJK, bijv. n. en bijw., *verraderlijker*, *verraderlijkst*. Van *verrader*. Anders *verradersch*. Aan de handelwijze van eenen verrader gelijkende: *welk een verraderlijk gedrag! Verraderlijke treken.* Als bijw., op de wijze van eenen verrader: *hij overviel hem verraderlijk van achteren.* Van hier *verraderlijkheid*.

VERRADERSCH, zie *verraderlijk*.

VER-

VERRAFELEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verrafelde*, *heb* en *ben verrafeld*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *rafelen*. Bedr., al rafelende aan een vorig bestaan ontrukken: *gij verrafelt de gansche lap*. Onz., al rafelende een vorig bestaan verliezen: *draag zorg, dat het niet ganschelijk verrafele!*

VERRAMMELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verrammelde*, *heb verrammeld*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *rammelen*. Al rammelende verspillen: *zij verrammelt al haren tijd*. Al rammelende ruchtbaar maken: *zij verrammelt al, wat zij weet*.

VERRASSEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verraste*, *heb verrast*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *rassen*, van *ras*. Overrompelen: *de stad werd verrast*. Ook van eene vrouw, die verkracht wordt: *dat een wijf klagede, dat sij verrast waer*. v. Hass. In raschheid de loef afsteken: *de snelle wint komt zelf de faem met vier en stof verrasschen*. Vond. Onverhoeds verblijden: *hij verraste ons met zijne overkomst*, *met een aangenaam geschenk*, enz. Van hier *verrassing*.

VERRE, zie *ver*.

VERREIKEN, wederk. w., gelijkvl. *Ik verreikte mij*, *heb mij verreikt*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *reiken*. Zich in het reiken misgrijpen, den arm zoo ver uitstrekken, dat men daaraan, of aan een ander deel des ligchaams, leed toebrengt: *verreik u toch niet!* Oulings ook overtuigen: *verreijckt van schuld*. Kil. *Als contumax verrijct ende verhaelt*. v. Hass.

VERREIZEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verreisde*, *ben verreisd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *reizen*. Van de eene plaats naar de andere reizen: *verreijst ghij lieden oock van uwe plaetse*, *ende volgtse na*. Bijbelv. Aan reizen te koste leggen: *hij heeft veel gelds verreisd*.

VERREKENEN, bedr. en wederk. w., gelijkvl. *Ik verrekende*, of *verrekende mij*, *heb verrekend*, of *mij verrekend*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *rekenen*. Door rekenen vereffenen: *wij hebben het immers reeds verrekend*. Mede in rekening brengen: *die post is al verrekend*. Wederk., zich in het rekenen misgrijpen: *ik heb mij vast verrekend*. Van hier *verrekening*.

VERREKIJKER, z. n., m., *des verrekijkers*, of *van den verrekijker*; meerv. *verrekijkers*. Van het bijw. *ver*,

verre en *kijker*. Een werktuig, om dingen, die op eenen grooten afſtand gelegen zijn, te beſchouwen: *de uitvinding der verrekijkers. Met den verrekijker.* VOND. *De Lottringer moest een goeden verrekijker gehadt hebben.* HOOFT. *Zijn ſtaatkundige verrekijker deugt niet*, is, hij ziet in het ſtaatkundige niet ver vooruit.

VERREKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verrekte, heb verrekt.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *rekken*. KIL. ook *verrencken*. Door rekken uit het lid brengen: *hij heeft zijnen arm verrekt. Zich verrekken*, is, zich door rekken eenig leed toebrengen: *verrek u toch niet!*

VERRIGTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verrigtte, heb verrigt.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *rigten*. KIL. *verrechten*. Doen, uitvoeren: *gij kunt dat werk niet verrigten. Hij verrichtte de gerechticheijt des Heeren, ende ſijne gerichten met Israël.* BIJBELV. *Al wat ik verricht, mijn woorden, mijn gedachten.* L. D. S. P. Van hier *verrigter, verrigting*.

VERRIJKEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verrijkte, heb* en *ben verrijkt*. Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *rijken*, van *rijk*. Bedr., rijk maken: *hebbende het begeerich gemaeckt, verrijckt ghij het grootelicx.* BIJBELV. *Zich met eens anders goed verrijken.* Oneigenlijk: *laat uw genade ons met haar troost verrijken.* L. D. S. P. *Eene taal verrijken*, is, dezelve met nieuwe woorden vermeerderen. Onz., rijk worden: *men zag hem dagelijks al meer en meer verrijken.* Van hier *verrijking*.

VERRIJTEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verreet, heb verreten.* Van het onſcheid. voorz. *ver* en *rijten*. Vaneen rijten: *hij verreet het met zijne tanden. Ghij wilt malkanderen verſcheuren en verrijten.* WESTERB.

VERRIJZEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik verrees, ben verrezen.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *rijzen*. Zich al rijzende verheffen: *uit dit versch vergooten bloet verrijst een roode bloem.* VOND. *Eer 't licht ooit was verrezen.* L. D. S. P. Bijzonderlijk, uit den dood opſtaan: *hij zal eens uit het graf verrijzen. Van zijne plaats verrijzen*, is, oprijzen, opſtaan. Van hier *verrijzenis, verrijzing*.

VERRIMPELEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik ver-*

verrimpelde, *heb* en *ben verrimpeld*. Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *rimpelen*. Bij KIL. ook *verrompelen*. Bedr., rimpelig maken: *het parkement is door het vuur verrimpeld*. Onz., rimpelig worden: *haar voorhoofd verrimpelt reeds*.

VERRIDSELEN, onz. en wederk. w., gelijkvl. *Ik verridſelde*, *heb verridſeld*. Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *ridſelen*. Zich met geridſel verroeren: *er verridſelt geen blad*. Ook wederkeerig: *gij moet u niet verridſelen*. Van hier *verridſeling*.

VERROEIJEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verroeide*, *heb* en *ben*, *verroeid*. Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *roeijen*. Bedr., al roeijende van zijne plaats bewegen: *zij verroeiden de ſloep*. Onz., al roeijende van zijne plaats bewogen worden: *ik zie de galei verroeijen*.

VERROEKELOOZEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verroekeloosde*, *heb verroekeloosd*. Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *roekeloozen*. Door verwaarloozing en roekelooze onachtzaamheid voor leed blootſtellen: *ten ware, dat zi ei ken iken rampe verroekeloost worden*. v. HASS. *Men ziet u 't recht verroekeloozen*. L. D. S. P. *Zijn leven*, *zijne gezondheid*, *enz. verroekeloozen*. Van hier *verroekeloozing*. Zie *roekeloos*.

VERROEPEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verriep*, *heb verroepen*. Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *roepen*. Van de eene ſtandplaats naar de andere roepen: *hij is reeds driemalen naar elders verroepen*. Van hier *verroeping*.

VERROEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verroerde*, *heb verroerd*. Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *roeren*. Iets derwijze roeren, dat het bewogen wordt: *gij durft ook geenen vinger verroeren*. *Laet hem liggen*, *dat niemant ſijne beenderen verroere*. BIJBELV. *Zij verroerde zich niet*. Van hier *verroering*.

VERROESTEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verroestte*, *ben verroest*. Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *roesten*. Met roest omtogen worden: *het ijzerwerk begint geweldig te verroesten*. *Uw gout ende ſilver is verroest*. BIJBELV. *Het leven is er in verroest*, beteekent, het zit er zoo vast in, als een degen in de ſcheede, waarin hij lang heeft zitten roesten. Van hier *verroesting*, en van het deelw. *verroest*, *verroestheid*.

VER-

VERROLLEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verrolde, heb* en *ben verrold.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *rollen.* Bedr., al rollende verplaatsen: *verrol dien boomstam een weinig.* Op rollen bewegen: *de zerk laat zich bezwaarlijk verrollen.* Onz., al rollende verplaatst worden: *die hemelligchamen verrollen onophoudelijk.* Van hier *verrolling.*

VERROMMELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verrommelde, heb verrommeld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *rommelen.* Al rommelende van zijne plaats brengen: *gij verrommelt alles derwijze, dat er kop, noch staart, aan te vinden is.*

VERROMPELEN, zie *verrimpelen.*

VERRONKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verronkte, heb verronkt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *ronken.* Al ronkende doorbrengen: *hij verronkt de beste uren van den morgen.*

VERRONSELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verronselde, heb verronseld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *ronselen.* Op eene listige wijze in iemands magt brengen: *zij werd aan eenen hoerewaard verronseld. Men verronselde hem aan de wervers.* Het deelw. *verronseld* was oulings ook gerimpeld: *verronselt was hem al sijn lijf.* Ferguut.

VERROOKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verrookte, heb verrookt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *rooken.* Al rookende verteren: *ik verrook wekelijks meer, dan een pond tabak.* Ook wel eens onz., in rook overgaan: *het vuur ligt te verrooken en te versmeulen.*

VERROT, bijv. n. en bijw., *verrotter, verrotst.* Eigenlijk een deelw. van *verrotten.* Door verrotting bedorven: *hij acht het ijser voor stroo ende het stael voor verrot hout.* Bijbelv. *Die zijn lijf bewaart, bewaart geene verrotte appelen.* Van hier *verrotheid.*

VERROTTEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verrottede, ben verrot.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *rotten.* Door rotting bederven: *laat het ooft niet verrotten! De granen zijn onder hare kluijten verrot.* Bijbelv. Van hier *verrotting, verrotsel.* Kil. Het deelw. *verrot,* zie hier boven.

VERRUILEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verruilde, heb verruild.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *ruilen.* Bij ruiling in andere handen laten overgaan: *ik heb*

mijnen rotting verruild. Ook eenvoudiglijk, afleggen, om iets anders daarvoor in de plaats te nemen: *ik ga dezen ouden hoed tegen mijnen besten verruilen.* Van hier *verruiling.*

VERRUKKELIJK, bijv. n. en bijw., *verrukkelijker, verrukkelijkst.* Van *verrukken* Zie *lijk.* Geschikt om te verrukken: *welk een verrukkelijk gezigt!* Als bijw. zoo, dat men er door verrukt wordt: *het is verrukkelijk schoon.* Van hier *verrukkelijkheid.*

VERRUKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verrukte, heb verrukt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *rukken.* Van zijne plaats rukken: *die paal laat zich niet verrukken. Eik en bosch, op berg in dal, verrukte ik uit den gront met wortelen met al.* VOND. *Die sijnes naesten lantpale verruckt.* BIJBELV. Al rukkende beleedigen: *ik heb mijnen arm verrukt. Hij verrukte zich daaraan geweldig. Aen de verruckte senuwe.* BIJBELV. Door hevige aandoeningen van bewondering, blijdschap, enz., als buiten zich zelven voeren: *hare schoonheid verrukt mij. Verrukt door uwe gunstbewijzen.* L. D. S. P. *Verruckende de sinnen des volcks van Samaria.* BIJBELV. Verleiden: *hij heeft zig door schoone woorden laaten verrukken.* HALMA. Van hier *verrukbaar, verrukkelijk, verrukking.* Het deelw. *verrukt* komt voor in *verrukt staan; hij stond geheel verrukt en opgetogen.*

VERRUKKING, z. n., vr., *der,* of *van de verrukking;* meerv. *verrukkingen.* Van *verrukken.* De daad van verrukken: *door verrukking van dien paal, van zijnen arm,* enz. Bijzonderlijk, geestvervoering, uit hoofde van bewondering, blijdschap, enz.: *in mijne verrukking omhelsde ik haar.* Zamenstell.: *geestverrukking,* enz.

VERS, z. n., o., *van het vers;* meerv. *verzen.* Verkleinw. *versje.* KIL. *veers,* HOOFT *veirs,* VOND. *vaers,* KERO, *fers,* lat. *versus,* van het lat. *vertere,* keeren. Eigenlijk, een regel van evenveel welk geschrijf, van welks laatste gedeelte de schrijver naar den anderen kant van het blad keert, om eenen nieuwen regel aan te vangen. In het gebruik, het onderdeel van een hoofddeel van den *Bijbel,* of een ander boek: *hoe vele verzen bevat dat hoofddeel?* Eene kleine afdeeling van een gedicht: *het derde Vers der tweede Pau-*

ze

ze van dien Psalm. Ook had hij veeltijdts het veirs in den mondt. HOOFT. Een klein dichtstukje: *zij bood mij, bij mijne verjaring, een fraai vers aan. Hij maakt al een zoet versje. In dit zelve vaers.* VOLLENH. Alle dichterlijk geschrijf over het algemeen: *het vaers schijne geen rijmlooze rede, maer trekke den aert van een vaers aen.* VOND. Van hier, bij KIL., *veersen met malcanderen*, beurt om beurt verzen opzeggen. Zamenstell.: *verzenmaker*, enz., — *bruiloftsvers, knuppelvers, slotvers, tekstvers*, enz.

VERSAAGD, bijv. n. en bijw., *versaagder, versaagdst*. Eigenlijk een deelw. van *versagen*. Bevreesd, ontsteld: *hij scheen heel versaagd. Dat sij versaegt ende achterwaerts gedreven zijn.* BIJBELV. *Versaagd en ontsteld sloeg zij de oogen neder.* Van hier *versaagdheid*. Zamenstell.: *onversaagd*, enz.

VERSAGEN, onz. w., gelijkvl. *Ik versaagde, ben versaagd.* Van het onscheidb. voorz. *ver en sagen.* KIL. *Versaeghen, vertsaeghen.* Ontstellen, bevreesd worden: *het sweert sal zijn over hare helden datse vertsagen.* BIJBELV. Het deelw. *versaagd*, zie hier boven.

VERSCH, bijv. n. en bijw., *verscher, verschst.* Eigenlijk, evenveel, als *frisch*. Zie *frisch*. In het gebruik, bijzonderlijk, gaaf, onbedorven: *versche melk, versche boter, versche eijeren.* Ongerookt en ongezouten: *versch vleesch, versche visch, versch water.* Niet oudbakken, noch verschaald: *versch brood, versch bier.* Oneigenlijk, is eene *versche wonde* zulk eene, die men pas gekregen heeft. *Versche troepen* zijn, die pas aankomen. *Op verscher daad*, beteekent, terwijl de daad pas gebeurd is. *Het ligt mij versch in het geheugen*, beduidt, als of ik het daarin nog niet lang had gehad. Van hier *verschelijk, verschheid, ververschen*, enz. Zamenstell.: *melkversch*, enz. *Verschjager*, enz.

VERSCHAALD, zie *verschalen*.

VERSCHAFFEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verschafte, heb verschaft.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schaffen.* Bezorgen, leveren: *iemand geld, gelegenheid, enz. verschaffen. Den goeden zal hij heil verschaffen.* L. D. S. P. *Verschaften 't lekkerste banket.* POOT. Van hier *verschaffing*.

VERSCHALEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verschaalde, ben verschaald.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en

het ongebruikelijke *schalen*. Geur en kracht verliezen: *op dat de wijn niet verschale. Verschaald bier*, enz. Van hier *verschaling*, en van het deelw. *verschaald*, *verschaaldheid*. Zamenstell.: *onverschaald*, enz.

VERSCHALKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verschalkte*, *heb verschalkt*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schalken*, van *schalk*. Door schalkheid opligten, vergaauwen: *die guit heeft mij arglistiglijk verschalkt. Gij zult hem niet ligtelijk verschalken*. Van hier *verschalking*.

VERSCHANSEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verschanste*, *heb verschanst*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schansen*. Iets, dat door geene vestingwerken ingesloten is, door middel van wallen, grachten, enz., dekken en beveiligen: *eenen heuvel verschansen. Het leger werd van voren en aan beide zijden verschanst.* Ook oneigenlijk: *zij verschansten zich met stoelen, banken, en al, wat hun voorkwam*. Van hier *verschansing*.

VERSCHEEL, zie *verschil*.

VERSCHEIDEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verscheidde*, *heb* en *ben verscheiden*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *scheiden*. Bij KIL. bedr., afscheiden, vaneen scheiden. Voorts ook bescheiden: *hij heeft mij hier verscheiden*. HALMA. Onz., van de wereld scheiden: *is hij reeds verscheiden? Als ik van hier verscheid. Euridice, anderwerf verscheidende*. VOND. *Waaraan zij ten vijfden dage der wereldt verscheiden is*. HOOFT. De onbepaalde wijze *verscheiden* is als z. n. evenveel, als *het sterven*, de dood: *hij ligt op zijn verscheiden. Bij haar verscheiden*. Het deelw. *verscheiden* is, bij KIL., gestorven, en afgescheiden; maar meestal verschillend: *de verscheidene beteekenissen van dat woord. Dat sal verscheijden zijn van de voorige*. BIJBELV. *Sij, die, in de kuip der verwerij, verscheide schoone verwen dronk*. SIX V. CHAND. Het meerv. wordt voor eenige, of ettelijke, gebruikt: *verscheidene lieden denken er anders over. Hij zagh er vast en hecht verscheide beelden staen*. VOND. *Met verscheijden sieckten ende pijnen bevangen zijnde*. BIJBELV. Van hier *verscheidenheid*, *verscheidenlijk*. Zamenstell.: *verscheijdenverwigh*. KIL.

VERSCHEIDEN, bijv. n., zie *verscheiden*, w.

VER-

VERSCHEIDENHEID, z. n., vr., *der*, of *van de verscheidenheid*; meerv. *verscheidenheden*, van *verscheiden*. Die gesteldheid van deze of gene dingen, uit hoofde van welke zij verscheiden zijn: *de verscheidenheid der gevoelens. Daer is verscheijdenheijt der gaven.* Bijbelv. *Verscheidenheid vermaakt.* Spreekw. *Verscheidenheid van spijze doet eten*, afwisseling van onderling verschillende dingen doet ons daaruit des te meer vermaak scheppen. *Het genootschap verscheidenheid en overeenstemming.*

VERSCHELEN, zie *verschillen.*

VERSCHENKEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verschonk, heb verschonken.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schenken.* Bij Kil. overschenken. Hedendaags, uitschenken, al schenkende aan den man brengen: *hoe veel wijns hebt gij wel verschonken?*

VERSCHEPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verscheepte, heb verscheept.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schepen.* Overschepen: *die goederen moeten verscheept worden.* Van hier *verscheping.*

VERSCHERTSEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verschertste, heb verschertst.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schertsen.* Al schertsende doorbrengen: *gij hebt den ganschen avond verschertst.*

VERSCHEUREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verscheurde heb verscheurd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* e *scheuren.* Aan stukken scheuren: *verscheur het papie toch niet. Het wilt gedierte des velts verscheurdese.* Bijbelv. Ook oneigenlijk: *ik word door rouw ver scheurd. De bittre smaad verscheurt mijn zuchtend hart.* L. D. S. P. Het deelw. *verscheurend* is een onderscheidende bijnaam van roofdieren: *allerlei wild en verscheurend gedierte.* Voorts komt van hier *verscheuring.*

VERSCHJAGER, z. n., m., *des verschjagers*, of *van den verschjager*; meerv. *verschjagers.* Van *versch* en *jager.* Anders *ventjager* en *vischjager.* Al wie versche visch van de visschers uit Zee afhaalt, om ze ter markt te brengen; en het vaartuig, waarmede men zulks doet: *er kwamen ons verscheidene verschjagers tegenzeilen.*

VERSCHIET, z. n., o., *des verschiets*, of *van h verschiet*; meerv. *verschieten.* Van het onscheidb

 voorz.

voorz. *ver* en *schieten*, met weglating van den staart. Zie *ver*. Zulk eene hoeveelheid van voorkomende dingen, dat men daaruit kiezen kan: *wij hebben hier geen verschiet van Geneesheeren.* Dat gedeelte van eene schilderij, dat met verschietende kleuren gemaald, of zwakker, dan het overige, gekleurd, is: *in het verschiet zag men een hooggetorend slot.* Het gene op zulk eene wijze afgeschilderd pleegt te worden, om dat het op eenen verderen afstand geplaatst is, dan het overige: *deze landstreek heeft een bevallig verschiet. Men ziet door eene poort in 't verschiet.* Vond. Het gene ten aanzien van den tijd verwijderd is: *er opent zich een donker verschiet voor mijne uitzigten. In het verschiet*, is op eenen afstand van tijd, of plaats: *de vervulling van dien wensch staat nog al te veel in het verschiet. 't Welk glinstert in 't verschiet, maer van nabij verslind.* D. Deck.

VERSCHIETEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik verschoot, heb* en *ben verschoten.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schieten.* Bedr., al schietende verbruiken: *hij verschoot al zijn kruid. Mijne pijlen sal ick op hen verschieten.* Bijbelv. Door eene schichtige beweging van plaats doen veranderen: *de granen moeten verschoten worden. Wie zal de kaarten verschieten?* of *de kaart verschieten. Eene schuit een weinig verschieten*, is, dezelve een weinig van hare plaats halen. Al schietende uittellen: *ik heb het voor u verschoten.* Leenen: *wilt gij mij dat verschieten?* Doen verbleeken, of verflaauwen: *het dun gezaeit gestarnt verschiet zijn glans.* Vond. — Onz., verbleeken: *de zon doet de stoffen verschieten. Wat is dat katoen verschoten!* Van schrik verbleeken: *ik verschoot er van. 't Scheen dat uw moeder van een icker was verschooten.* Westerb. Met eene schichtige beweging van plaats veranderen: *zaagt gij die ster wel verschieten? De schuit moet verschieten.* Uit hoofde van zijnen afstand flaauw van kleur worden, even als dingen, die de schilders in het verschiet plaatsen: *zie, hoe die bergen van verre verschieten.* Halma. Van hier *verschieting.*

VERSCHIJNDAG, z. n., m., *des verschijndags*, of *van den verschijndag*; meerv. *verschijndagen.* Van *verschijnen* en *dag.* De dag, waarop iets verschijnt, of betaald worden moet: *pas op den verschijndag.*

VER-

VERSCHIJNEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik verscheen, ben verschenen.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schijnen.* Zich vertoonen, te voorschijn komen: *de soldaten verschijnen weer in het veld. Ik zal ter hulp verschijnen.* L. D. S. P. *Verschijnen al die schuldenaren, en roepen ijeder om sijn geld.* HUYGHENS. *Beducht, of Jupiter in haeren schijn verscheen.* VOND. *Wie sal bestaen, als hij verschijnt?* BIJBELV. Bijzonderlijk, eene geregtelijke dagvaarding opvolgen: *persoonlijk verschijnen. Verschijnen ten daghe, plaetse, ende ure.* KIL. Vervallen, ter betaling gevorderd worden: *de interesten zijn verschenen. Wanneer verschijnt uw landhuur?* Van hier *verschijning, verschijnsel.* Zamenstell.: *verschijndag.*

VERSCHIJNSEL, z. n., o., *des verschijnsels,* of *van het verschijnsel;* meerv. *verschijnselen,* en *verschijnsels.* Van *verschijnen.* Iets, dat verschijnt: *allerlei verschijnselen in de lucht.* Ook oneigenlijk: *welk een zonderling verschijnsel, dat hij heden te huis blijft.* Zamenstell.: *luchtverschijnsel.*

VERSCHIKKEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verschikte, heb* en *ben verschikt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schikken.* Bedr., anders schikken, dan voorheen: *verschik uwe kleederen naar behooren.* Op eenen anderen tijd bepalen, dan het bepaald was: *kunt gij het niet verschikken?* Onz., zich verplaatsen: *verschik een weinig.* Van hier *verschikking.*

VERSCHIL, z. n., o., *des verschils,* of *van het verschil;* meerv. *verschillen* Verkleinw. *Verschilletje.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schillen,* met weglating van den staart. Zie *ver.* KIL., ook *verschel.* Scheel, onderscheid: *aan 't verschil van 't geloove.* HOOFT; die ook *verscheel* heeft. *Er is weinig verschil tusschen het eene en het andere. Het verschil tusschen het reijne ende het onreijne.* BIJBELV. *Ergens verschil tusschen maken,* is, het eene boven het andere verkiezen: *ik maak verschil tusschen menschen en menschen.* Onderscheid van gevoelens, oneenigheid, twist: *zij kregen verschil met elkanderen. Verschillen in den Godsdienst. Hoort de verschillen tusschen uwe broederen.* BIJBELV. *Wij zullen geen verschil daarover hebben.* Zamenstell.: *verschilpunt, verschilstuk.*

VERSCHILDEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verschilderde, heb verschilderd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schilderen.* Anders schilderen, dan voorheen: *hij moet het verschilderen. Mijne kamer wordt geheel verschilderd.* Al schilderende verbruiken: *ik heb al de verw reeds verschilderd.* Van hier *verschildering.*

VERSCHILFEREN, onz. w., gelijkvl. *Ik verschilferde, ben verschilferd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schilferen.* Al schilferende vergaan: *alle kalk van dien muur verschilfert.*

VERSCHILLEND, zie *verschillen.*

VERSCHILLEN, *verschelen*, onz. w., gelijkvl. *Ik verschilde, heb verschild.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schillen.* Schelen, onderscheiden zijn: *hoe veel zal het wel verschillen? So en verschilt hij niet van een dienstknecht.* Bijbelv. *Hun gemoed verschilde van hun reden.* L. D. S. P. In gevoelens onderscheiden, oneenig zijn: *wij verschillen grootelijks met elkanderen.* Van hier *verschil*, *verschillig.* Het deelw. *verschillend* wordt als bijv. n. en bijw. gebezigd: *verschillende zaken komen daarbij in aanmerking. Dat vraagstuk werd zeer verschillend beantwoord.* Van hier *verschillendheid.* *Verschillen* kan ook beteekenen, door schillen, of schellen, dat is de schil of schel afdoen, te veel verminderen, of zoo dik schillen, dat er weinig overblijft: *gij hebt die appelen, voor de helft, verschild.* Van *schillen*, *schellen.*

VERSCHILLIG, bijv n., *verschilliger*, *verschilligst.* Van *verschillen* Zie *ig.* *De verschilligste onderwerpen.* Van hier *verschilligheid.* Zamenstell.: *onverschillig.*

VERSCHIMMELEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verschimmelde, ben verschimmeld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schimmelen.* Door geheel te beschimmelen bederven: *het brood is door en door verschimmeld.* Van hier *verschimmeling*, en, van het deelw. *verschimmeld*, *verschimmeldheid.*

VERSCHOFFELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verschoffelde, heb verschoffeld.* Voortdurend werkw. van *verschuiven.* Bij Halma wegschuiven: *het was in eenen hoek verschoffeld.*

VERSCHOKKEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik ver-*

verschokte, *heb* en *ben verschokt*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schokken*. Bedr., iets derwijze schokken, dat het van zijne plaats bewogen worde, enz. *de weg stiet zoo geweldig, dat het rijtuig ons gedurig verschokte*. Onzijd., door schokken van zijne plaats geraken: *wij zijn elk oogenblik in den wagen verschokt*.

VERSCHOLEN, zie *verschuilen*.

VERSCHOMMELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verschommelde*, *heb* en *ben verschommeld*. Van het onscheid. voorz. *ver* en *schommelen*. Al schommelende van zijne plaats brengen: *waarom verschommelt gij dat alles zoo?* Van hier *verschommeling*.

VERSCHOOIJEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verschooide*, *ben verschooid*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schooijen*. Bij Kil., evenveel als *verloopen*. Uiteen gaan, verdwijnen: *knaagende zorgen willen op gene andere wijze verschoien*. Vond. *Het volk verschoit te met*. Hooft. *Dat de borgheren moesten vers[illegible]* 'T Marien Cransken van Brussel. Ook [illegible]., uiteen jagen, verdrijven: *de vijandlijke partij [illegible] verschooijen* Halma. Zie *schooijen*.

VERSCHOONBAAR, zie *verschoonlijk*.

VERSCHOONEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verschoonde*, *heb verschoond*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schoonen*, van *schoon*. Eigenlijk, schoon, schooner, maken: *dat kleed verschoont u*. Van vuil linnen ontdoen, en met andere bekleeden: *zijne kinderen verschoonen*. *Ik verschoonde mij, om dat ik zoo bezweet was*. Zoo onschuldig en goed doen voorkomen, als mogelijk is: *hij poogde zijn gedrag te verschoonen*. *Dat verschoont u niet*. Voorts is *iemand verschoonen*, hem, als onschuldig, ongestraft laten: *in den dach der wrake en sal hij niet verschoonen*. Bijbelv. Van onheilen en onaangenaamheden over het algemeen vrijlaten: *de dood verschoont niemand*. *Verschoonende, noch man, noch kind, noch vaer, noch broeder*. Vond. *De lasteraars, die niets verschoonen*. L. D. S. P. *D'een sal den anderen niet verschoonen*. Bijbelv. onaangeroerd laten: *verschoonen Kerk noch outergaven*. Vond. *Uwe ooge en verschoone uwen huijsraet niet*. Bijbelv.; waar men dit woord voorts met den tweeden naamval vindt: *oock sal uwe ooge sijner niet verschoonen*; en met de onbepaalde wijze: *verschoonde hij te*

nemen van zijne schapen. Van hier *verschoonbaar*, *verschooning*, *verschoonlijk*, enz.

VERSCHOONING, z. n., vr., *der*, of *van de verschooning*; meerv. *verschooningen.* Van *verschoonen.* De daad van verschoonen. Verfraaijing: *door verschooning van zijn huis.* Meer andere bedrijven, die door het werkw., *verschoonen* aangeduid worden: *ik vond haar met de verschooning van hare kinderen bezig. Tot verschooning van het gebeurde. Hij hoopt ijdellijk op verschooning van straf*, of *onaangenaamheid. Om de verschooninge des Heeren over hem.* BIJBELV. Het gene men tot verschoonen bezigt: *hij vlogt eene langwijlige verschooning in zijnen brief in. Ik heb geene verschooning meer voor u, want al uw linnen is reeds vuil. Verschooning vragen*, is, verzoeken, dat eenig bedrijf verschoond worde: *ik vraag verschooning voor die stoute bede.*

VERSCHOONLIJK, bijv. n. en bijw., *verschoonlijker verschoonlijkst.* Van *verschoonen.* Zie *lijk.* Anders *verschoonbaar.* Dat zich verschoonen laat: *een verschoonlijk misdrijf. Het kind is uit hoofde van zijne jongheid verschoonlijk.* Van hier *verschoonlijkheid.* Zamenstell.: *onverschoonlijk.*

VERSCHOPPELING, zie *verschoveling.*

VERSCHOPPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verschopte, heb verschopt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schoppen.* Al schoppende van zijne plaats bewegen: *hij verschopte het met den voet.* Verachtelijk behandelen: *hij wordt overal verschopt en verstooten.* Van hier *verschoppeling*, *verschopping.*

VERSCHOT, z. n., o., *des verschots*, of *van het verschot*; meerv. *verschotten.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schot*, van *schieten.* Even als *verschiet*, zulk een overvloed van voorkomende dingen, dat men daartusschen kiezen kan, eene menigte: *wij hebben er geen verschot van. Hij schaft verschot van dichtbanketten.* POOT. Het gene verschoten wordt: *gij moet al uwe verschotten in rekening brengen.* Bijzonderlijk, het gene een arbeidsman voor dingen verschiet, die hij bij zijn werk noodig heeft: *het maakloon gaat wel heen, maar de verschotten loopen al te hoog.* Zamenstell.: *verschotbriefje*, enz.

VERSCHOVELING, z. n., m. en vr., *des verscho-*

ve-

velings, of *van den verschoveling*, en *der*, of *van de verschoveling*; meerv. *verschovelingen*. Van *verschoven*, deelw. van *verschuiven*. KIL., ook *versteke-linck*, *verslaatelink*, *verworpelinck*. Een verschoppeling. Al wie verschoven, met minachting behandeld, en verongelijkt, wordt: *hij was in zijn ouders huis steeds een arme verschoveling*.

VERSCHRABBEN, *verschrappen*, bedr. w., gelijkvl. *Ik verschrabde, heb verschrabd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schrabben*. Op nieuw, en anders, dan voorheen schrabben: *gij moet die visch verschrabben*. Geheel in schrabsel doen overgaan: *gij moet al het krijt niet verschrabben: gij verschrabt de wortelen ganschi en al*.

VERSCHRANKEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verschrankte, ben verschrankt*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schranken*. Uit de schrank geraken, zijdelings afwijken, uit zijne regte plaats geraken. *Dat houvast, bint en balk verschranken, splijten, kraken*. N. VERSTEEG. *De paal is geheel verschrankt*. Van hier *verschranking*.

VERSCHRAPPEN, zie *verschrabben*.

VERSCHREEUWEN, wederkeer. w., gelijkvl. *Ik verschreeuwde, heb verschreeuwd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schreeuwen*. Zich door schreeuwen leed veroorzaken: *gij zult u zoo doende verschreeuwen*. Anders *overschreeuwen*.

VERSCHREIJEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verschreide, heb verschreid*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schreijen*. Door schreijen verdrijven: *zij verschreit haar leed*. Van hier *verschreijing*.

VERSCHRIJVEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verschreef, heb verschreven*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schrijven*. Anders schrijven, dan voorheen: *ik wil het wel verschrijven*. Al schrijvende verbruiken: *ik heb al mijn papier daaraan verschreven*. Door openbare brieven ter vergadering noodigen: *hij is ook ten landdage verschreven*. Wederkeeriglijk, is, *zich verschrijven*, zich in het schrijven misgrijpen: *gij maakt, dat ik mij gedurig verschrijve*. Van hier *verschrijving*.

VERSCHRIKKELIJK, bijv. n. en bijw., *verschrikkelijker, verschrikkelijkst*. Van *verschrikken*. Zie *lijk*. Schrikbarend, schrikverwekkend, schroomelijk: *een verschrikkelijk gezigt*. *Dat ghij u eenen name maecktet van groote ende*

de verschrickelicke dingen. Bijbelv. *Zijn gelaat stond verschrikkelijk stuursch.* Ook wel eens als tusschenwerpsel: *wel, verschrikkelijk! wat zijt gij woest!* Van hier *verschrikkelijkheid.* Zamenstell.: *onverschrikkelijk, onverschrikkelijkheid.*

VERSCHRIKKEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verschrikte, heb, en ben, verschrikt.* Van het onscheidb. voorz. *ver en schrikken.* Bedr., doen schrikken: *hij vermenichvuldigde de blixemen, ende verschricktese.* — Bijbelv. Onz., schrikken: *ik verschrikte daarvan grootelijks. Verschrickende peerd.* Kil. Van hier *verschrikbaar, verschrikkelijk, verschrikker, verschrikking.* Het deelw. *verschrikt* wordt als bijv. n., bijw. en tusschenw. gebruikt; even als het oude deelw. *verschrokken.*

VERSCHROBBEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verschrobde, heb verschrobd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schrobben.* Anders schrobben, dan voorheen: *ik laat haar den vloer verschrobben.*

VERSCHROEIJEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verschroeide, heb, en ben, verschroeid.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schroeijen.* Bedr., al schroeijende bederven: *de brandende zon verschroeit het gewas.* Onz., verzenging ondergaan: *het aardrijk verschroeit.* Van hier *verschroeijing.*

VERSCHROEVEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verschroefde, heb verschroefd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schroeven.* Anders schroeven, dan voorheen: *ik verschroefde het slot aan de deur.* Van hier *verschroeving.*

VERSCHROKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verschrookte, heb verschrookt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schroken.* Door schroking bederven: *gij verschrookt het leder.*

VERSCHROKKEN, bijv. n., *verschrokkener, verschrokkenst.* Eigenlijk een deelw. van *verschrikken.* Met schrik vervuld: *de sondaren te zien, zijn verschrocken.* Bijbelv. Van hier *verschrokkenheid.* Zamenstell.: *onverschrokken,* enz.

VERSCHROKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verschrokte, heb verschrokt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schrokken.* Al schrokkende verzwelgen, *hebt gij da*

al

alles reeds verschrokt? Zich zelven door schrokken leed veroorzaken: *ik verschrokte mij.*

VERSCHROMPELD, zie *verschrompelen.*

VERSCHROMPELEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verschrompelde, ben verschrompeld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schrompelen*, hoogd. *verschrumpfen*, nederf. *verschrumpeln.* Rimpelen: *de appelen beginnen te verschrompelen.* Van hier *verschrompeling.* Het deelw. *verschrompeld* wordt als bijv. n. gebruikt: *een verschrompeld oud wijf.* HALMA. *Den verschrompelden lubbelingen.* VOND. Van hier *verschrompeldheid.*

VERSCHRONKELEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verschronkelde, ben verschronkeld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schronkelen.* Een bloemisten kunstwoord, dat, volgens HALMA, omkrullen aanduidt.

VERSCHUDDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verschuddede, heb verschud.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schudden.* Door schudden in eenen anderen toestand brengen: *het bed wordt verschud.* *'t Welcke verschuddet is, met den werpschoffel, ende met den wan.* BIJBELV. *Zijne lever verschudden*, is, sterk lagchen, de lever door lagchen doen schudden. Ook wel eens onz.: *dat hemel, aarde, en zee, door 't daverend gerucht verschudden zullen.* J. VOS. Van hier *verschudding.*

VERSCHUILEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verschool, heb verscholen.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schuilen.* Verbergen: *men kan zig voor God niet verschuilen.* HALMA. *Verschuilen zich voor hun gezicht.* L. D. S. P. *Ontsteken in den gloet, dien zij verschoolen had.* POOT. Ook wel eens onz.: *waar verschuilt hij?* Van hier *verschuiling.* Het deelw. *verscholen* wordt als bijv. n. en bijw., gebruikt: *waar zit hij toch verscholen? Er lag eene slang in het gras verscholen.*

VERSCHUIMEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verschuimde, ben verschuimd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schuimen.* In schuim vergaan: *het bier verschuimt meer dan half uit het glas.*

VERSCHUINEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verschuinde, heb verschuind.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schuinen.* Schuin maken: *gij moet het dak nog meer verschuinen.*

VER-

VERSCHUIVEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik verschoof, heb* en *ben verschoven.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schuiven.* Bedr., al schuivende van zijne plaats verwijderen: *verschuif de kist wat.* Overdragtelijk, met minachting behandelen, verongelijken: *hij wordt steeds verschoven.* Van zaken, uitstellen: *gij verschuift de betaling al te lang.* — Onz., van zijne plaats wijken: *kunt gij niet wat verschuiven? Het is geheel verschoven.* Van hier *verschoveling, verschuiving.*

VERSCHULDEN, zie *verschuldigen.*

VERSCHULDIGD, zie *verschuldigen.*

VERSCHULDIGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verschuldigde, heb verschuldigd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schuldigen.* Bij KIL., ook *verschulden.* En, volgens hem, even als het hoogd. *verschulden*, verdienen, door misdrijf op zijnen hals halen. Hedendaags, verpligt, gehouden maken: *ik wil mij liefst niet aan hem verschuldigen.* HALMA. Door schuld verbinden: *sal het dien geven, aan den welcken hij hem verschuldight heeft.* BIJBELV. Het deelw. *verschuldigd* is, als bijv. n., pligtmatig, gehouden: *de verschuldigde betaling. Verschuldigd zijn*, is, door schuld verbonden: *gij zijt verschuldigd, om het te doen.* Met de zaak, waartoe men gehouden is, in den vierden naamval, dezelve moeten doen, betalen, enz.: *hij is mij dat dubbel verschuldigd. Hoe veel ben ik u verschuldigd?*

VERSCHUREN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verschuurde, heb, en ben, verschuurd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *schuren.* Bedr., anders schuren, dan voorheen: *ik wil haar den haard laten verschuren.* Al schurende verbruiken: *hebt gij al uw schuurgoed verschuurd!* Al schurende slijten: *het water verschuurt den wal.* — Onz., uit hoofde van eene gestadige schuring afnemen: *zie dien oever eens verschuren!*

VERSIEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik versierde, heb versierd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *sieren.* Opschikken, opppronken: *so blanckettede sij haer aengesicht ende vercierde haer hooft.* BIJBELV. *Verciert uw stedekroon en lokken.* VOND. Ook oneigenlijk: *met den naam van meester versiert.* HOOFT. Van hier

ver-

versiering, *versiersel*. Zamenstell.: *versierbloem*, *versiersteen*, enz.

VERSJOUWEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik versjouwde*, *heb versjouwd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *sjouwen*. Van de eene plaats naar de andere sjouwen: *waarom laat gij dat hout niet versjouwen?* Wederkeeriglijk, zich door sjouwen benadeelen: *gij versjouwt u waarlijk al te veel!*

VERSLAAFD, zie *verslaafdheid*.

VERSLAAFDHEID, z. n., vr., *der*, of *van de*, *verslaafdheid*; zonder meerv. Van *verslaafd*, deelw. van *verslaven*. Overgegevenheid: *zijne verslaafdheid aan het spel is schandelijk*.

VERSLAAN, bedr. en onz. w., onregelm. *Ik versloeg*, *heb* en *ben verslagen*; en, oulings, *verslegen*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *slaan*. Bedr., op nieuw, en wel anders, dan voorheen, slaan: *gij moet dien bal verslaan*. Op eene andere plaats slaan: *versla den spijker*, *om de schilderij daar te hangen*. Door slaan bewegen, verwrikken: *die paal staat zoo vast*, *dat ik hem niet verslaan kan*. Nederslaan, neervellen: *versloegh den Egijptenaer*. Bijbelv. *Eer hi ente sine consten ontslien*, *wort hi verslegen daer ter stede*. M. Stok. Ganschelijk overwinnen: *hebt g'eertijds in den strijd mijn vijanden verslagen*. L. D. S. P. *Die 't lant van oorlogsplagen in vrijheit heeft herstelt*, *den dwingelant' verslagen*. Hoogvliet. Onthutsen, van moed berooven: *die tijding versloeg hem zeer*. *Godt ziet u jammer aen en zal u helper zijn*; *Dus wilt u niet verslaen*. Vlaerd. redenr. *Pater*, *verslaet u niet*, *het is den brouwer in de slange*. v. Hass. Deze en gene dingen van derzelver werkkracht berooven. Dus is *verslaan het gezwel*, bij Kil., hetzelve verzachten. *Verslaan de hitte*, *den dorst*, dezelve verminderen: *het beeknat zal op weg zijn dorst verslaan*. L. D. S. P. Eindelijk is *verslaan*, bij Kil., *heijmelick versteken*, van waar, bij Plantyn, *verslach spelen*, iets van een ander heimelijk ontvreemden en verschuilen. — Onz., is *verslaan* verkoelen: *laat de thee een weinig verslaan*. Verschalen: *het bier zal verslaan*. Van hier *verslag*. Het deelw. *verslagen* wordt als bijv. n. en bijw. gebruikt.

VER-

VERSLAG, z. n., o., *des verslags*, of *van het verslag;* meerv. *verslagen.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *slaan*, *slagen*, met weglating van den staart. Zie *ver.* Berigt, opgave van zaken: *ergens verslag van geven. Om daar op 't verslagh te doen.* Hooft. *Eerwaerde vader spreeck! Ick luister naer 't verslagh.* Vond. Zamenstell.: *verslagschrift*, enz.

VERSLAGEN, bijv. n. en bijw., *verslagener*, *verslagenst.* Eigenlijk, een deelw. van *verslaan.* Oulings ook *verslegen.* Neergeveld: *zijn vijand ligt verslagen. Hiermede scheit hij van den verslagen dooden.* Vond. Ook als z. n.: *de ruiterij vloog over de verslagenen. Quamen, om de verslagene te plunderen.* Bijbelv. Verschaald: *houd dat verslagen bier voor u!* Neerslagtig, van moed beroofd: *een verslagenen geest, wie sal dien opheffen?* Bijbelv. *Hij keek zeer bedrukt en verslagen. Bedekt het aenzicht met haer kleet, en zegt verslegen.* Vond. Van hier *verslagenheid*, *verslegenis.* Hooft.

VERSLAMPAMPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verslampampte, heb verslampampt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *slampampen.* Anders *verslempen.* Bij Kil., ook *verslemmen.* Met geslemp doorbrengen: *hij verslampampt al, wat hij bezit.* Van hier *verslampamper*, *verslampamping.*

VERSLAPEN, bedr. en wederk. w., ongelijkvl. *Ik versliep, heb verslapen.* Van het onscheidb voorz. *ver* en *slapen.* Slapende doorbrengen, verkwisten: *gij verslaapt de beste uren van den morgenstond.* Door slaap verdrijven: *zij heeft al hare pijn verslapen.* Wederkeeriglijk, zich in het slapen vergrijpen, te lang slapen: *ik heb mij geweldig verslapen.*

VERSLAPPEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verslapte, heb* en *ben verslapt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *slappen*, van *slap.* Bedr., slap maken: *hij verslapt den riem der geweldigen.* Bijbelv. *Dat zal hunnen moed verslappen.* — Onz., slap worden: *de koord is verslapt. De wind begint te verslappen. Opdat de nering niet verslappe. Laat uwe handen niet verslappen!* Bijbelv. Van hier *verslapping.*

VERSLAVEN, wederk. w., gelijkvl. *Ik verslaafde mij, heb mij verslaafd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *slaven.* Zich op eene slaafsche wijze verbinden: *ik*

ik wil mij aan dien arbeid niet verslaven. Hij heeft zich aan den drank verslaafd. Die zich aan 't kwaad verslaaven. L. D. S. P. Van hier *verslaving*, en, van het deelw. *verslaafd*, *verslaafdheid*.

VERSLECHTEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verslechtte, heb en ben verslecht.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *slechten*. Bedr., slechter maken: *gij verslecht hem in plaats van hem te verbeteren.* Onz., slechter worden: *de kranke schijnt dagelijks te verslechten.*

VERSLEMPEN, zie *verslampampen.*

VERSLENSD, zie *verslensen.*

VERSLENSEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verslensde (verslenste), ben verslensd (verslenst).* Van het onscheidb voorz. *ver* en *slensen*. Kil. *verslettieren, versledderen, verslentsen.* Verwelken: *de bloemen beginnen te verslensen.* Het deelw. *verslensd* wordt als bijv. n. gebruikt: *zoo laetenze, verslenst, het hooft zwaermoedigh hangen.* Vond. Van hier *verslensbaar*, *verslensdheid*, *verslensing*, en de Zamenstell.: *onverslensbaar*, *onverslensd*.

VERSLEPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik versleepte, heb versleept.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *slepen*. Al slepende van plaats doen veranderen: *waarom laat gij die balken niet een weinig verslepen?* Zoo wegslepen, dat men het niet vinden kan: *gij versleept ook alles.*

VERSLETEN, bijv. n., *versletener*, *versletenst*. Eigenlijk, een deelw. van *verslijten*. Afgebruikt, verouderd, enz.: *ouwe versleten schoenen en wil ik niet.* Spiegh. *Maer als ick leelijck, oudt, en versleten.* v. Ghistel. *Uw boelschap eertijts, nu veroudert en versleten.* Vollenh. Van hier *versletenheid*. Zamenstell.: *onversleten.*

VERSLEUREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik versleurde, heb versleurd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *sleuren*. Bij Kil. genoegzaam evenveel als *verslepen*. In het hedendaagsche gebruik, door sleuren bederven of te zoek brengen, en dus verwaarloozen: *gij versleurt en verwaarloost alles.*

VERSLIJKEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verslijkte, ben verslijkt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *slijken*. Van *slijk*. Door slijk opgevuld en verstopt worden;

de haven verslijkt al meer en meer. Van hier *verslijking.*

VERSLIJMEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verslijmde, ben verslijmd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *slijmen*, van *slijm.* Met slijm opgevuld worden: *uwe ingewanden zijn vervuild en verslijmd.* Van hier *verslijming.*

VERSLIJTEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik verfleet, heb* en *ben versleten.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *slijten.* Bedr., door slijting doen vergaan: *gij verslijt uwe kleederen al te schielijk.* Doen vergaan, over het algemeen: *het graf sal hare gedaente verslijten.* Bijbelv. Doorbrengen: *zijnen tijd in ledigheid verslijten. In 't goede verslijten sij hare dagen.* Bijbelv. Verbruiken: *mijne uijtverkorene sullen het werck harer handen verslijten.* Bijbelv. Slijten, gelijk als men koopwaren doet, welke beteekenis eigenlijk nog slechts in het hoogd. *verschleiszen* voorkomt, maar oneigenlijk ook nog in de spreekwijze: *waarvoor verslijt gij mij?* en dergelijke; waarin *ergens voor verslijten* oorspronkelijk evenveel moet zijn geweest, als daarvoor aan anderen verhandelen, schoon het thans hetzelfde is, als daarvoor houden: *ik heb u steeds voor eenen kloekmoedigen man versleten.* Onz., uit hoofde van slijting vergaan: *mijn rok begint te verslijten.* Vergaan, over het algemeen: *de tijd sleet ongevoelig.* Van hier *verslijtbaar, verslijtelijk, verslijting.* Zamenstell.: *onverslijtbaar, onverslijtelijk.* Het deelw. *versleten* wordt als bijv. n. gebruikt.

VERSLIKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verslikte, heb verslikt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *slikken.* Anders ook *verslokken.* Al slikkende naar binnen brengen: *die pil valt moeijelijk te verslikken;* ook, oneigenlijk, die zaak valt bezwaarlijk te verdouwen. Voorts is *zich verslikken*, zich door het verslikken van iets benadeelen: *ik had mij verslikt.* Van hier *verslikking.*

VERSLIMMEREN, onz. w., gelijkvl. *Ik verslimmerde, ben verslimmerd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *slimmeren*, van *slimmer.* Verergeren, verslechten: *hij verslimmert al meer en meer.* Van hier *verslimmering.*

VERSLINDEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verslond, heb verslonden.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *slinden.*

ken. Bij Kil. evenveel als *verslikken*, *verslokken*. Ottfrid., Notk. *firslinden*, hoogd. *verschlingen*. Eigenlijk, of oneigenlijk, door opslokking, wegnemen: *ick verslondtse aldaar als een oude leeuw*. Bijbelv. *Om mijn kint te zwelgen en verslinden*. Vond. *Hun keel is nooit verslindens moe*. L. D. S. P. *Bedwinct den helschen leeu, die ons wilt verslinden*. A. Byns. *Uw purper lang verslonden van de mot*. Vond. *Hoe vele schatten worden er niet door de zee verslonden. Het vuur verslond dat kostelijk gebouw. Dat ons de aerde misschien niet en verslinde*. Bijbelv. *Verslint, o aerde! toch de gelijkheit der schoone*. Vond. Van hier *verslinder*, *verslindig*: *grondelooze kolcken en verslindige wielingen*. De Brune. — *Verslinding*, *verslindster*. Het deelw. *verslindend* wordt als bijv. n. gebruikt.

VERSLINGERD, bijv. n. en bijw., zonder trappen van vergrooting. Eigenlijk, een deelw. van *verslingeren*. Met *op*, begeerig naar: *een sperwer, heet op buit verslingert*. Vond. *Gelijk de zonnebloem, verslingert op 't gezicht der zonne*. Antonid. Met verrukking van liefde: *als hij verslingert druckt dat purper en koraal*. Vond.

VERSLINGEREN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verslingerde*, *heb* en *ben verslingerd*. Van het onscheid. voorz. *ver* en *slingeren*. Bedr., al slingerende wegwerpen, met verachting, of onachtzaamheid, heen en weder smijten, verroekeloozen: *wat verslingert gij uw goed! zich verslingeren*, verloopen. Onz., heen en weder slingeren: *gij laat linnen en wollen verslingeren*. Al slingerende ergens aan verkleefd geraken, daarop verlieven: *hij verslingerde op dat vrouwmensch*. Van hier *verslingering*. Het deelw. *verslingerd*, zie hier boven.

VERSLOFFEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik versloste*, *heb versloft*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *sloffen*. Uit slofheid verzuimen, verwaarloozen: *ik heb het versloft*. Van hier *versloffing*.

VERSLOKKEN, zie *verslikken*.

VERSLONSEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verslonste*, *heb verslonst*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *slonsen*. Door slonsen bederven: *gij verslonst al uw goed*.

VERSLOOVEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik versloofde*, *heb*

versloofd. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *slooven.* Bij Kil. bedekken, gelijk als *sloof* bij hem deksel is. Voorts is *zich versloven* zich door gesloof benadeelen: *gij versloost u zelve.*

VERSLUIZEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik versluisde, heb* en *ben versluisd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *sluizen*, van *sluis.* Volgens Kil., water afschutten, afsluiten, en onz., afgesloten worden, van water, — stilstaan.

VERSMACHTEN, onz. w., gelijkvl. *Ik versmachtte, ben versmacht.* Van het onscheid. voorz. *ver* en *smachten.* Onz., smachtende omkomen, of grootelijks smachten: *versmachten van hongher.* Kil. — *Van dorst versmachten. Die lekkernijen aten, versmachten nu op de straten.* Bijbelv. *Mijn dorre tong is door mijn druk versmacht.* L. D. S. P. Ook oneigenlijk: *van droefheid, van liefde, versmachten.* Van hier *versmachting.* Bij Kil., ook bedr., voor verstikken.

VERSMADEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik versmaadde, heb versmaad.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *smaden.* Notk. *fersmähen*, hoogd. *versmahen*, zweed. *forsmäda* en *forsmä.* Met smaad en verachting bejegenen: *ick hate, ick versmade, uwe feesten.* Bijbelv. *Van elk gevloekt, van elk versmaad.* L. D. S. P. *Om dit versmaeden en lastren.* Vond. In de gemeenzame verkeering is *iets versmaden*, uit minachting van zoodanig iets weigeren, om daarvan gebruik te maken: *versmaad mijne geringe woning niet! Iemand versmaden*, is, deszelfs verzoeken met minachting afwijzen: *zoudt gij, mijn Toevlugt! mij versmaen!* L. D. S. P. En, in de gemeenzame verkeering: *om u niet te versmaden, zal ik er iets van nuttigen.* Van hier *versmadelijk, versmader, versmading*, en van het deelw. *versmaad, versmaadheid.*

VERSMAKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik versmakte, heb versmakt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *smakken.* Vergooijen: *ik moet dien worp eens versmakken.* Halma.

VERSMALLEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik versmalde, heb versmald.* Van het onscheid. voorz. *ver* en *smallen:* van *smal.* Smaller maken: *gij moet het pad niet te veel versmallen.* Van hier *versmalling.*

VERSMEDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik versmeedde, heb*

heb verſmeed. Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *ſmeden.* Al ſmedende verbruiken: *ik heb al mijn ijzer verſmeed.* Al ſmedende van gedaante en gebruik veranderen: *zwaarden tot ſpaden verſmeden.* Van hier *verſmeding,*

VERSMELTEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik verſmolt, heb* en *ben verſmolten.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *ſmelten.* Bedr., genoegzaam evenveel, als *ſmelten*, vloeibaar maken: *het zal verſmolten worden.* Al ſmeltende verbruiken: *hebt gij al dat lood daaraan verſmolten?* Eene kleur ommerkbaar in eene andere doen overgaan: *die kleur had beter verſmolten moeten worden.* Onz., van eene vaste in eene vloeibare ſtof overgaan: *het ijs verſmelt voor de zon.* Evenveel hoe verteerd worden: *hoe al zijn glans verſmelt.* L. D. S. P. *Het lant ende ſijne inwoonders waren verſmolten.* BIJBELV. *In tranen verſmelten*, is, ſterk weenen. Iemands hart en ziel worden gezegd te *verſmelten*, wanneer hij zeer beangſtigd is: *mijn benaaude ziel verſmelt.* L. D. S. P. *Doe verſmolt het herte des volx, ende het wert tot water.* BIJBELV. Van hier *verſmeltbaar, verſmelter, verſmelting.*

VERSMEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verſmeerde, heb verſmeerd.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *ſmeren.* Bij KIL., geheel beſmeren. Voorts al ſmerende verbruiken: *hoe vele zalfpotten hebt gij daaraan reeds verſmeerd?* Anders ſmeren, dan voorheen: *die pleister is te vet; zij moet verſmeerd worden.* Al ſmullende doorbrengen: *hij heeft zijn goed verteerd en verſmeerd.* Van hier *verſmering.*

VERSMETSEN, bedr., gelijkvl. w., oul. gebruikelijk voor verſmullen, al ſmullende doorbrengen, bij BREDERO en anderen.

VERSMEULEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verſmeulde, ben verſmeuld.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *ſmeulen.* Al ſmeulende vergaan: *het vuur ligt te verſmeulen.*

VERSMIJDIGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verſmijdigde, heb verſmijdigd.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *ſmijdigen.* Verzachten: *zij verſmijdigen hare redenen als olij.* OUD. *Den Rechter door overreding verſmijdigen.* OUD. Zie *ſmijdig.*

VERSMIJTEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik versmeet, heb versmeten.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *smijten.* Anders smijten, dan voorheen, versmakken, vergooijen: *eenen dobbelsteen versmijten.* Op eene verachtelijke wijze van zich smijten: *hij versmijt zijne kleederen, eer zij half versleten zijn.* Overdragtelijk, is, *iemand versmijten*, hem niet hoog genoeg waarderen. *Goede vermaningen versmijten*, dezelve uit minachting verwaarloozen. In den STATENBIJBEL is *versmijten* wegdrijven: *ende sloegense, ende versmetense tot Horma toe.* BIJBELV.

VERSMOREN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik versmoorde, heb* en *ben versmoord.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *smoren.* Bedr., doen stikken: *draag zorg, dat gij het kind niet onder al dat dek versmoort.* Overdragtelijk, binnen houden, niet uiten: *hij versmoorde zijne klagten.* Onz., stikken: *men versmoorde van de hitte. 'k Moet versmoren.* L. D. S. P. Van hier *versmoring.*

VERSMULLEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik versmulde, heb versmuld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *smullen.* Al smullende doorbrengen: *zij verbrassen en versmullen al hun geld en goed.*

VERSNAPERING, z. n., vr., *der,* of *van de versnapering;* meerv. *versnaperingen.* Verkleinw. *versnaperingje.* Van het ongebruikelijke *versnaperen.* Een smakelijk beetje, of dronkje: *het is eene versnapering voor mij.*

VERSNERKEN, onz. w., gelijkvl. *Ik versnerkte, ben versnerkt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *snerken.* Ook *versnirsen.* Al snerkende verteren, of bedorven worden: *de boter staat te versnerken.*

VERSNIJDEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik versneed, heb versneden.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *snijden.* In stukken snijden: *versneedt hij se met een schrijfmes.* BIJBELV. Snijdende verbezigen: *hoe veel linnen hebt gij reeds aan hemden versneden?* Anders snijden, dan voorheen: *een patroon versnijden.* Door snijden bereiden: *versnijd mij die pen eens!* Door snijden bederven: *gij versnijdt het linnen.* Zich in het snijden vergrijpen: *ik heb mij versneden.* Voorts is *versnijden* bij KIL., ontmannen. Van hier *versnijder, pennenversnijder, — versnijding.*

VERSNIPPEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik versnipperde,*

de, *heb verfnipperd*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *fnipperen*. Ook *verfnippelen*. Tot fnippers maken: *waartoe dat papier zoo verfnipperd?* In al te kleine deelen brokkelen: *zoo doende wordt die erfenis verfnipperd*. Van hier *verfnippering*.

VERSNIRSEN, zie *verfnerken*.

VERSNOEPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verfnoepte*, *heb verfnoept*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *fnoepen*. Al fnoepende doorbrengen: *hebt gij al dat geld al wederom verfnoept?*

VERSNOFFEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verfnofte*, *ben verfnoft*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *fnoffen*. Verkoud worden, bij Kil.; bij wien *verfnoft*, of *verfnuft*, als bijv. n., verkoud is.

VERSNOODEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verfnoodde*, *heb* en *ben verfnood*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *fnooden*, van *fnood*. Bedr., fnooder maken: *dit fnode misverftand verfnode d'eerfte tijd*. Spiegh. Bij Kil., flecht achten, verfmaden. Onz., bij denzelfden Kil., flechter, fnooder, worden.

VERSNORKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verfnorkte*, *heb verfnorkt*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *fnorken*. Al fnorkende doorbrengen: *gij verfnorkt den fchoonen morgenftond*. Door gefnork verbluffen: *hij poogde ons te verfnorken*.

VERSNOT, bijv. n., *verfnotter*, *verfnotst*. Kil., ook *verfnottert*. Snotterig, verkoud: *ik ben zeer verfnot*. Halma. Oulings ook fmoorlijk verliefd, verzot: *verfnot zijn op fijn boel*. Kil. Van hier *verfnotheid*, *verkoudheid*. Kil.

VERSOLLEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verfolde*, *heb verfold*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *follen*. Door follen misvormen, bederven; *gij moet uwen hoed zoo niet verfollen*. Van hier *verfolling*.

VERSPADEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verfpaadde*, *heb* en *ben verfpaad*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *fpaden*, van *fpade*. Bedr., fpader maken: *hij poogt het onderzoek te verfpaden*. *Men moet het offer niet verfpaden*. Vond. — Onz., fpader worden: *de koorts begint te verfpaden*.

VERSPANNEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verfpande*; *heb verfpannen*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en

 fpan-

spannen. Anders spannen, dan voorheen: *gij moet die paarden ten eerste verspannen.*

VERSPAREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verspaarde, heb verspaard.* Van het onscheidb. voorz, *ver* en *sparen.* Tot een toekomstig gebruik ergens uit behouden: *wij willen het voor ons avondmaal versparen.* Van hier *versparing.*

VERSPARKELEN, onz. w., gelijkvl. *Ik versparkelde, ben versparkeld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *sparkelen.* Genoegzaam evenveel, als *verspatten.* Al sparkelende verteerd worden: *het zout versparkelt op het vuur.*

VERSPATTEN, zie *versparkelen.*

VERSPELDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verspeldde, heb verspeld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *spelden.* Anders spelden, dan voorheen: *ik dien mijnen doek te verspelden.*

VERSPELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verspeelde heb verspeeld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *spelen.* Af spelende doorbrengen: *verspeelt toch niet meer zoo veel tijds. Want ik verspeel altoos een ander man zijn geld.* HUYGHENS. Anders spelen, dan voorheen: *laten wij dat spel verspelen!* Al spelende verbrodden: *daarmede hebt gij het spel verspeeld.* Wederkeerig lijk, is, *zich verspelen*, zich in het spelen misgrijpen: *ik verspeelde mij.*

VERSPELLEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verspelde, heb verspeld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *spellen.* Anders spellen, dan te voren: *ik liet hem het woord verspellen. Zich verspellen,* is, zich in het spellen misgrijpen, averegts spellen.

VERSPERREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik versperde, heb versperd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *sperren.* Met sparren, sperren, of anderzins, afsluiten: *wij vonden den weg overal versperd.* Van hier *versperring*, en van het deelw. *versperd*, oulings *verspeerd*, de Zamenstell.: *onverspeerd: een onverspeerden wegh.* v. HASS.

VERSPIEDEN, (*verspien*, zamengetrokken) bedr. w., gelijkvl. *Ik verspiedde, heb verspied.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *spieden.* Met slinksche oogmerken bezigtigen: *zij kwamen, om het land te verspieden. Dat hij dese stadt doorsoecke, ende die verspiede.* BIJBELV. Van hier

ver-

verspieder, *verspieding*, *verspiedster*. Zamenstell.: *verspiedjagt*, *verspiedtoren*, enz.

VERSPILLEN, bedr. w.; gelijkvl. *Ik verspilde*, *heb verspild*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *spillen*. Bij KIL. ook *verspilden*. Zweed. *förspilla*. Verkwisten, nutteloos verteren, of aanwenden: *waarom verspilt gij uwe krachten daaraan? 't Eel vernuft in wijn verspillen* BREDEROD. Van hier *verspiller*, *verspilling*.

VERSPINNEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verspon*, *heb versponnen*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *spinnen*. Anders spinnen, dan voorheen: *als het garen eens gesponnen is*, *is er geen verspinnen aan*. Al spinnende verbruiken: *wanneer zult gij dat vlas eens versponnen hebben?* Al spinnende bederven, slecht spinnen: *dat garen is versponnen*.

VERSPITTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verspittede*, *heb verspit*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *spitten*. Anders spitten dan voorheen: *ik wil mijnen tuin laten verspitten*, *eer ik hem bezaaije*.

VERSPLIJTEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik verspleet*, *ben versp̄leten*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *splijten*. Door splijting onbruikbaar worden: *het hout versplijt gansch en al*. Van hier *versplijting*, splijting: *als sij haer kremmen*, *hare Jongen met versplijtinge voortbrengen*. BIJBELV.

VERSPLINTEREN, onz. w., gelijkvl. *Ik versplinterde*, *ben versplinterd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *splinteren*. In splinters overgaan: *de plank versplintert onder de schaaf geheel*.

VERSPLITSEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik versplitste*, *heb versplitst*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *splitsen*. Anders splitsen, dan voorheen: *het touw moet versplitst worden*.

VERSPOELEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verspoelde*, *heb* en *ben verspoeld*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *spoelen*. Bedr., anders spoelen, dan voorheen: *verspoel die drinkglazen eens*. Onz.; door spoeling verteerd worden: *als dat land niet bedijkt wordt*, *zal het welhaast geheel verspoelen*. Van hier *verspoeling*.

VERSPREIDEN, *verspreijen*, bedr. w., gelijkvl. *Ik verspreidde*, *heb verspreid*. Van het onscheidb. voorz.

ver en *spreiden*. Vaneen spreiden: *gij moet het zaad meer verspreiden. Wanneer ickse onder de heijdenen verspreijden, ende haer verstroijen, sal.* BIJBELV. Uitbreiden, uitstrekken: *het onkruid verspreidt zich wijd en zijd. De naare nacht verspreidt haar schaduw over 't kruidt.* HOOFT. *Haar evenredigheid heeft zich zoo ver verspreid.* L. D. S. P. *De strijt wert aldaer verspreidt over al dat lant.* BIJBELV. Verbreiden, algemeen bekend, ruchtbaar, maken: *paskwillen verspreiden. Door het verspreiden van valsche tijdingen. Op dat het niet meer en meer onder het volck verspreijdt en worde.* BIJBELV. Van hier *verspreider*, *verspreiding*.

VERSPREK, z. n., o., *des verspreks*, of *van het versprek*; meerv. *versprekken*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *spreken*, met weglating van den staart; zie *ver*. Gesprek: *gelijk 't bleek aan 't versprek van Luither ende Zwinglius.* HOOFT.

VERSPREKEN, bedr. en wederk. w., ongelijkvl. *Ik versprak*, of *versprak mij*, *heb versproken*, of *mij versproken*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *spreken*. Sprekende verhandelen: *wij hebben vrij wat met elkanderen te verspreken.* Bespreken, toezeggen: *zoo veel heb ik hem versproken.* D. SMITS bezigt het voor afbidden, verbidden: *had schoone Abigail 's Helds woede niet versproken.* Anders spreken, dan voorheen: *verspreek dat woord eens.* Bij KIL. ook tegenspreken, wederleggen; en oulings algemeen, en in Vriesl. nog hedendaags, even als in het nederſ., al sprekende beleedigen, lasteren: *met lasterlijcke woorden verspreeken.* V. HASS. *Dat ghi goede liede hebt versproken.* M. STOK. *Die te voren waren versproken.* WALEWEIN. *Zich verspreken*, is, zich in het spreken misgrijpen: *gij hebt u daar leelijk versproken.* Van hier *verspreking*.

VERSPRENGEN, onz. en bedr. w., gelijkvl. *Ik versprengde*, *heb versprengd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *sprengen*. Al sprengende verbruiken: *versprengt al dat water over het linnen.*

VERSPRINGEN, onz. en bedr. w., ongelijkvl. *Ik versprong*, *ben* en *heb versprongen*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *springen*. Onz., springende van plaats veranderen: *het dier versprong, toen ik het naderde.* Ook

Ook oneigenlijk: *het Kersfeest verspringt jaarlijks eenen dag.* Bedr., anders springen, dan te voren: *gij moet dien sprong verspringen.* Al springende benadeelen: *ik heb mijnen voet versprongen.* Zoo ook wederkeeriglijk: *verspring u niet!* Van hier *verspringing.*

VERSTAALD, bijv. n., *verstaalder, verstaaldst.* Eigenlijk, een deelw. van *verstalen.* Als bijv. n., met staal bezet: *een verstaald mes.* Hard, als staal, verstokt, ongevoelig: *welk een verstaald voorhoofd! Hij is verstaald van hart.* Van hier *verstaaldheid*, ongevoeligheid: *door de verstaaldheid van hunne gemoederen.*

VERSTAALDHEID, zie *verstaald.*

VERSTAAN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik verstond, heb en ben verstaan.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *staan.* OTTFRID. *irstuan, firstuan*, ISIDOR. *firstan*, WILLER. *verstan*, hoogd. *verstehen*, vries. *versteen*, zweed. *förstå.* Onz., over den tijd staan, door staan verloren gaan: *draag zorg, dat het pand niet versta. Men moet de paarden niet laten verstaan.* Bedr., dezelfde gedachten aan iemands woorden hechten, als hij, vatten, begrijpen: *versta mij wel! Zij vrijden, zonder dat hen iemant kon verstaen, door tekens en gewenk.* VOND. *Een volck, welckes sprake ghij niet sult verstaen.* BIJBELV. Merken, ontwaar worden: *hij gaf mij te verstaan. Om u te doen verstaen, 't gene dat u volck bejegenen sal.* BIJBELV. *En d'oorzaek van de reis verstaende met haere ooren.* VOND. *Zich ergens op verstaan*, is, daarin bedreven zijn: *zij verstaat zich op het huishouden. Ergens toe verstaan*, is, daarin bewilligen: *ik zal nooit tot dat huwelijk verstaan. Zal tot uitstel noch verstaen.* VOND. Voorts is *verstaan*, gedogen: *ik versta niet, dat hij haar trouwe.* Wenschen, verlangen, willen: *ik versta, dat gij komt, als ik u roep. Versekert het, gelijck ghij 't verstaet.* BIJBELV. *Scherts verstaan*, is, daarop gevat zijn, zich daarover niet vergrammen: *hij verstaat geene gekheid. Rede verstaan*, is, eens anders rede willen aanhooren: *versta toch rede! Zij verstaan geen reden.* L. D. S. P. *Iets ergens onder verstaan*, is, het daaronder stilzwijgend begrepen achten: *dit moet daaronder verstaan worden. Iets ergens door verstaan*, is, het daardoor aangeduid achten, of aangeduid ge-

acht

acht willen hebben: *wat verstaat gij door die woorden van u? Door dagelijksch brood versta ik levens onderhoud.* Van hier *verstaanbaar*, *verstaanlijk*.

VERSTAANBAAR, bijv. n. en bijw., *verstaanbaarder*, *verstaanbaarst*. Van *verstaan*, zie *baar*. Anders *verstaanlijk*, *verstandelijk*, hoogd. *verstandlich*. Dat verstaan worden kan: *hij sprak alles zeer verstaanbaar uit. Dit is niet verstaanbaarder, dan het vorige.* Van hier *verstaanbaarheid*. Zamenstell.: *onverstaanbaar*.

VERSTAANLIJK, zie *verstaanbaar*.

VERSTALEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verstaalde, heb verstaald.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *stalen*. Met staal bezetten, of beleggen: *het mes is niet verstaald. Oock heeft Vulcanus hem het hooft niet opgeslaegen met een verstaelde bijl.* WESTERB. In staal veranderen: *ijzer wordt door vuur verstaald.* Oneigenlijk: *men kan zich door harding verstalen. Hij verstaalt zijn voorhoofd immermeer.* Van hier *verstaalsel*, *verstaling*. Het deelw. *verstaald* wordt als bijv. n. gebezigd.

VERSTALLEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verstalde, heb verstald.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *stallen*. Koopwaren van het eene stalletje naar het andere overbrengen, of beesten van stal doen veranderen: *de paarden werden verstald.* Van hier *verstalling*.

VERSTAMPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verstampte, heb verstampt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *stampen*. Al stampende vergruizen en vermorzelen: *verstamp die kruidnagelen eens ter dege.* Van hier *verstamping*.

VERSTAND, z. n., o., *des verstands*, of *van het verstand*; meerv. *verstanden*. ISIDOR. *firstanda*, KERO *forstandida*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *standen*, staan. Vermogen, om te verstaan, bevatten, begrijpen: *dat gaat mijn verstand te boven. Oefen uw verstand! Hij spitze zijn verstant op 't geen zijn ampt betreft.* VOND. *Kloeck in voorsichticheijt ende verstant.* BIJBELV. *Al zijn verstand aan iets te koste leggen.* HALMA. *Schenk mij verstand.* L. D. S. P. *Ontschoten zijne hant de tang en hamer, en de hersfens het verstant.* VOND. Al wie met zulk een vermogen begaafd is: *het is een doorluchtig verstand.* In dezen

zin

zin heeft het woord een meerv.: *zulke verstånden treft men zelden aan. Het is een der uitnemendste verstanden.* Bevatting: *het regte verstand van die plaats. Het voor best gekooren verstant.* HOOFT. Meening, gevoelen: *ik ben van verstand, dat men stil zitten moet.* Kennis, doorzigt: *ik heb er geen verstand van. Al die wetenschap ende verstant hadde.* BIJBELV. Zamenspanning: *niet zonder heimelijk verstant.* VOND. *Met den vijand verstand houden.* Voorts is *houd uw verstand!* gedraag u verstandiglijk! *Gezond verstand*, een wel gesteld bevattingsvermogen. *Iemands verstand krenken*, zijn bevattingsvermogen benadeelen. *Dat gaat mij aan mijn verstand*, dat treft mij derwijze, dat ik er bijkans krankzinnig van word. *Iemand iets aan zijn verstand brengen*, hem hetzelve doen begrijpen. *Bij zijn verstand zijn*, het gebruik daarvan hebben. *Gekleet ende wel bij sijn verstant.* BIJBELV. Van iemand, die zijn kwaad hart verbetert, zegt men, dat hij tot zijn verstand gekomen is. De Latijnen zeggen: *ad saniorem mentem redire, resipiscere*, etc. En deze spreekwijs rust daarop, dat het verstand eer dan het hart moet gevormd worden. Van hier *verstandel, verstandelijk, verstandeloos, verstandenis*, oul. voor verstand, oordeel — *verstandig*, enz. Zamenstell.: *verstandhouding*, enz. *Menschenverstand, onverstand*, enz.

VERSTANDELIJK, bijv. n., zonder trappen van vergrooting. Van *verstand.* Zie *lijk.* Verschilt van het bijw. *verstandiglijk*, waarmede het in den STATENBIJBEL verwisseld wordt, en beteekent met verstand begaafd: *de mensch is een verstandelijk wezen.* Tot het bevattingsvermogen betrekkelijk: *uwe verstandelijke vermogens.* Voorts is *verstandelijk* van *verstanden*, verstaan, bij HALMA evenveel, als het hoogd. *verstandlich*, en ons *verstaanlijk, verstaanbaar.* Van hier *verstandelijkheid.* Zamenstell.: *onverstandelijk, onverstandelijkheid.*

VERSTANDELOOS, bijv. n. en bijw., *verstandeloozer, verstandeloost.* Van *verstand* en *loos.* Onverstandig: *welk een verstandeloos mensch!* Ook als z. n.: *de dwaesheijt is den verstandeloosen blijtschap.* BIJBELV. Als bijw., onverstandiglijk: *hij gedraagt zich zeer verstandeloos.* Van hier *verstandeloosheid.*

VERSTANDENIS, zie *verstand.*

VER-

VERSTANDHOUDING, z. n., vr., der, of van de *verstandhouding*; zonder meerv. Van *verstand houding*: Zamenspanning, en daartoe dienende onderhandelingen: *daar was eene gestadige verstandhouding tusschen hen. Eene strafbare verstandhouding met den vijand.*

VERSTANDIG, bijv. n. en bijw., *verstandiger, verstandigst.* Van *verstand*, zie *ig.* Hoogd. *verständig*; KERO *farstantantlih.* Met verstand begaafd: *de olifant, het paard, en de hond, zijn de verstandigste dieren.* Ook als z. n.: *een woord tot den verstandigen.* Uit verstand voortkomende, daardoor bestuurd, enz.: *een verstandig gezegde, gedrag,* enz. *Met een seer verstandich beleijt sijner handen.* BIJBELV. Als bijw., met verstand: *gij spreekt verstandig.* Van hier *verstandigen*, verwittigen, *verstandigheid, verstandiglijk.* Zamenstell.: *onverstandig*, enz.

VERSTANDIGLIJK, bijw., van *verstandig.* Op eene verstandige wijze: *ga toch verstandiglijk te werk. Ghij, Koningen! handelt verstandichlick.* BIJBELV.; waar dit woord met *verstandelijk* verwisseld wordt; zoo als in: *sijn doen verstandelick aenmerken.*

VERSTAPELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verstapelde; heb verstapeld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *stapelen.* Anders stapelen, dan voorheen: *laat het hout verstapelen.* Van hier *verstapeling.*

VERSTAPPEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verstapte, ben verstapt*; en wederkeeriglijk: *ik verstapte mij, heb mij verstapt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *stappen.* Wederk., zich al stappende benadeelen: *ik zal mij verstappen, als ik zoo wijd stap.* Onz., al stappende van plaats veranderen: *wij verstapten elk eenen tred voorwaarts.*

VERSTAVEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verstaafde; ben verstaafd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *staven*, van *staaf.* In van elkanderen afgescheidene staven overgaan, los in zijne hoepels worden: *als dat vat langer op zolder staat, zal het geheel verstaven.* HALMA.

VERSTEEND, bijv. n., *versteender, versteendst.* Eigenlijk, een deelw. van *versteenen.* In steen veranderd: *allerlei versteende dingen.* Even hard, als of het van steen ware: *hij heeft een versteend hart.* Onmededoogend: *versteender mensch ken ik niet.* Van hier *versteendheid.*

VER-

VERSTEENEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik versteende, heb* en *ben versteend.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *steenen*, van *steen.* Bedr., in steen veranderen: *verscheidene wateren bezitten het vermogen, om deze en gene dingen te versteenen.* Onz., in steen overgaan: *hoe vele jaren moeten er niet verloopen zijn, eer dat hout geheel versteende.* Overdragtelijk, hard worden: *zijn hart versteent al meer en meer.* Van hier *versteening.* Het deelw. *versteend*, zie hier boven.

VERSTEENING, z. n., vr., *der*, of *van de versteening;* meerv. *versteeningen.* Van *versteenen.* De daad van versteenen, zoo bedr., als onz.: *de oorzaak der versteening van die visschen.* Een versteend ding: *men vindt er eene fraaije verzameling van versteeningen.* Zamenstell.: *houtversteening, plantversteening, vischversteening*, enz.

VERSTEK, z. n., o., *des versteks*, of *van het verstek;* zonder meerv. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *steken*, met weglating van den staart, zie *ver.* Versteking van regt: *op straf van verstek.*

VERSTEKELING, zie *verschoveling.*

VERSTEKEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verstak, heb verstoken.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *steken.* Anders steken, dan te voren: *gij moet die spelde versteken.* Op eene verwijderde en onbekende plaats steken, verschuilen, verbergen: *waar hebt gij dat lint verstoken? Zij haddese versteken onder de vlasstoppelen.* Bijbelv. *Zijn gunst versteekt m', als mij de boosheid haat.* L. D. S. P. Dikwijls wederkeeriglijk: *schuw van hemelsch licht versteeken zich in huizen bij daegh.* Vond. *Om zich uit schaamte te versteeken voor het licht.* Hoogvl. Ontblooten, berooven: *versteken iemanden van sijn recht*, Kil. *Wij zijn van alle hulp verstoken.* L. D. S. P. *Versteecken van zijn riemen.* Vond. Eindelijk is *versteken* bij Kil. verschuiven, verschoppen, verachtelijk behandelen. Van hier, bij Kil., *verstekelinck, versteking.*

VERSTELD, eigenlijk een deelw. van *verstellen*, is als bijw. gebruikelijk in *versteld staan.* Als uit eenen vorigen stand verschokt, grootelijks verwonderd: *gij zult er versteld van staan. Wij stonden er allen versteld over.*

VERSTELLEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verstelde, heb versteld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *stellen.*

Van

Van zijne plaats bewegen: *sal eene rotse verstelt worden?* BIJBELV. *Dewelke gemeinlik alles pleegt te verstellen, en om verre te werpen.* v. HASS. Op eene slechtere plaats, dan voorheen stellen, bij KIL., waar *verstelt zijn in 't slijck*, voor daarin blijven hangen, voorkomt. *Een speeltuig verstellen*, is, hetzelve op andere toonen, dan te voren, en wel op de regte, stellen. *Een uurwerk verstellen*, hetzelve door vermaking, of anderzins, op nieuw doen gaan, zoo als het behoort. *Kleederen verstellen*, dezelve lappen, enz., of daaraan een ander maaksel geven, dezelve veranderen, welke beteekenis *verstellen* ook heeft, in: *den nacht verstellen sij in den dach.* BIJBELV. En hier is *zich verstellen*, even als in het hoogd., zich anders opschikken, dan voorheen, en zich daardoor onkenbaar maken: *hij verstelde sich met asschen boven sijne oogen.* Van hier *versteller*, *verstelling*, *verstelster*.

VERSTEMMEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verstemde, heb verstemd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *stemmen.* Overstemmen, nog eens stemmen: *men moest verstemmen.* Van hier *verstemming.*

VERSTEMPELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verstempelde, heb verstempeld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *stempelen.* Anders stempelen, dan voorheen: *hij liet dat geld verstempelen.* Van hier *verstempeling.*

VERSTERF, z. n., o., *des versterfs*, of *van het versterf;* zonder meerv. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *sterven;* met weglating van den staart, zie *ver.* Afsterven, dood: *bij versterf van den tegenwoordigen eigenaar moet ik het erven.*

VERSTERFREGT, z. n., o., *des versterfregts*, of *van het versterfregt;* zonder meerv. Van *versterven* en *regt.* Dat gedeelte der regten, dat tot het versterven van goederen betrekkelijk is: *naar het Vriesche versterfregt erfde geen man iets van zijne vrouw.*

VERSTERKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik versterkte, heb versterkt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *sterken.* Sterker maken, in werkkracht doen toenemen: *het ligchaam door spijze versterken. Dat versterkt maag en ingewanden. Sij gordet hare lendenen met kracht, ende sij versterckt hare armen.* BIJBELV. Talrijker maken: *hij versterkte zijne krijgsmagt al meer en meer. De bezetting werd versterkt.* Met vestingwerken omringen,

en daar door bevestigen: *door het versterken der hoofdstad. Hij versterkte Millo.* Bijbelv. Opbeuren, bemoedigen: *versterk m' in dezen nood.* L. D. S. P. Stijven: *het gebeurde versterkte hem in zijn voornemen.* Bevestigen: *als het Koninckrijcke in sijne hant versterkt was.* Bijbelv., waar *zich versterken* voorts evenveel is, als *zich vermannen*, in: *so versterckte sich Israël ende sat op 't bedde.* Eindelijk is *versterken* bij Kil. onz., sterker worden, in kracht en vermogen toenemen, even als *aansterken.* Zie *sterken.* Van hier *versterker*, *versterking.* Het deelw. *versterkend* wordt als bijv. n. gebruikt: *de versterkendste middelen bleven krachteloos.*

VERSTERVEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik verstierf, ben verstorven.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *sterven.* Overlijden: *bij het versterven der vrouw. Het geschiedde met het versterven des Richters, datse omkeerden.* Bijbelv. In dezen zin wordt het woord van menschen zelden anders dan in de onbepaalde wijze, als z. n., gebruikt; maar van schepselen uit het plantenrijk zegt men: *de boom versterft. Zijn stam in het stof versterft.* Bijbelv. Ook van lof, roem enz.: *uw lof zal nimmermeer versterven.* Vond. Voorts is *versterven* bij versterf des eigenaars als eene erfenis vervallen: *dat goed moet op mij versterven.* Van hier *versterfbaar*, *versterving.* Zamenstell.: *versterfregt.* Het deelw. *verstorven* wordt als bijv. n. gebruikt.

VERSTERVING, z. n., vr., *der*, of *van de versterving*; zonder meerv. Van *versterven.* Versterf: *versterving van den eenen en anderen kan die goederen in gansch andere handen brengen.* Uitblussching van het leven van een of ander lid van een levend schepsel: *de versterving gaat van den eenen tak tot den anderen. Men wendde alles aan, om de versterving van zijn been te weren.* Vervalling van eene erfenis bij versterf: *door versterving van die goederen op hem.*

VERSTIJVEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verstijfde, heb en ben verstijfd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *stijven.* Bedr., stijf maken, stijven: *de vorst verstijft alles rondom ons henen. So sult ghij u herte niet verstijven.* Bijbelv. *Alle wat men behoeft tot nootdrufts verstijven.* Vlaerd. redenr. Onz., stijf, of stijver, worden: *van koude verstijven. De vinger*

verstijft in 't haer. VOND. *Doch Pharaos herte verstijfde.* BIJBELV. *In haer dwaelinghe si lanc soe meer verstijven.* A. BIJNS. *Want eendracht doet verstijven.* VLAERD. REDENR. Van hier *verstijving*, en van het deelw. *verstijfd*, *verstijfdheid.*

VERSTIKKEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verstikte*, *heb* en *ben verstikt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *stikken.* Bedr., iets doen omkomen, door het van de noodige lucht te berooven: *een brok, dien hij ingezwolgen had, verstikte hem.* Meer oneigenlijk: *de doornen, mede opwassende, verstikten hetselve.* BIJBELV. *En 't hart, tot wanhoop toe verstikt, versierkt.* VOND. Onz., bij gebrek van de noodige lucht omkomen: *de kolendamp deed hen verstikken.* Van hier *verstikking.*

VERSTIKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verstikte*, *heb verstikt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *stikken.* Al stikkende verbruiken: *ik heb al mijne zijde daaraan verstikt.* Anders stikken, dan te voren: *gij moet dien kant van den rok verstikken.*

VERSTINKEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik verstonk*, *ben verstonken.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *stinken.* Al stinkende vergaan: *laat gij het kind in al zijn vuil verstinken?*

VERSTOKEN, ontbloot, zie *versteken.*

VERSTOKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verstookte*, *heb verstookt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *stoken.* Aan het stoken van vuur, of van korenbrandewijn, enz. verbruiken: *voor hoe veel aan steenkolen verstookt gij wel op een jaar? Ik zal vast meer koren verstoken, dan gij.*

VERSTOKT, zie *verstokken.*

VERSTOKKEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verstokte*, *heb* en *ben verstokt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *stokken*, van *stok.* Bedr., stokstijf maken, verharden: *zulk eene behandeling dient slechts om hem te verstokken.* Onz., zich verharden: *doch Pharaos herte verstockte.* BIJBELV. Van hier *verstokking.* Het deelw. *verstokt* wordt als bijv. n. gebruikt: *een verstokt mensch. Verstokt bloed* is bij KIL. gestold, en bedorven, veretterd. *Verstokt goed* is bij hem beschadigd. Ook bezigt men dit woord als z. n.: *die verstokten kwamen niet tot inkeer.* Van hier *verstoktheid.*

VER-

VERSTOMD, zie *verstommen.*

VERSTOMEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verstoomde, ben verstoomd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *stomen.* Al stomende verteren: *als gij dat water niet van het vuur afneemt, zal het geheel verstomen.* Van hier *verstoming.*

VERSTOMMEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verstomde, heb* en *ben verstomd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *stommen*, van *stom.* Hoogd. *verstummen*, NOTK. *irstummen*, TATIAN. *arstummen.* Bedr., eensklaps doen ophouden met spreken, en als stom maken: *iemand door krachtige redenen verstommen. Ik zweeg, verstomd door onheil en verdriet.* L. D. S. P. Onz., stom worden: *zullen zij verstommen, als een steen.* BIJBELV. *Onder dit verstommen begint de heesche keel afgrijsselijk te grommen.* VOND. Van hier *verstomming.* Het deelw. *verstomd* wordt als bijw. gebruikt: *hij zal er verstomd van staan. En staet een poos verstomt.* VOND.

VERSTOMPEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verstompte, heb* en *ben verstompt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *stompen.* Bedr., bij KIL. afknotten, even als het hoogd. *verstumpeln*, *verstummeln*, en voorts stomp maken: *ik heb mijn mes daarop geheel verstompt.* Oneigenlijk: *al dat blokken moet hem verstompen. De scherpte van iemands reden verstompen.* HALMA. Onz., stomp worden: *het staal van Damaskus gaat door het ijzer zonder te verstompen.* Oneigenlijk: *mijn geheugen verstompt al meer en meer.* Van hier *verstomping.*

VERSTOORD, zie *verstoren.*

VERSTOORDER, z. n., m., *des verstoorders*, of *van den verstoorder*; meerv. *verstoorderen*, of *verstoorders.* Van *verstoren.* Al wie verstoort: *een verstoorder der gemeene rust. Uwe verstoorders, ende uwe verwoesters, sullen van u uitgaen.* BIJBELV. Wegens eene vrouw bezigt men *verstoorster.* Zamenstell.: *rustverstoorder*, enz.

VERSTOORDHEID, zie *verstoren.*

VERSTOOTELING, zie *verschoveling.*

VERSTOOTEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verstiet, heb verstooten.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *stooten.* Hoogd. *verstoszen*, OTTFRID., NOTK. *ferstozzen*, vries. *ferstjitte.* Als van zich afstooten, en met ont-

trekking van vorige liefde, hoede, gunst, enz., aan zich zelven overlaten: *zijn wijf verstooten. Zoudt g' ons in eeuwigheid verstooten?* L. D. S. P. *Verstooten de nooddruftigen in der poorte.* Bijbelv. Voorts is *iemand uit zijne bezitting verstooten*, hem geweldiglijk daaruit drijven. *Hij wiert uijt de menschen verstooten*, uit hunner midden verdreven. Bijbelv. *Iemand om zijne armoede verstooten*, hem met minachting behandelen. *Dat kind wordt gedurig verstooten*, beduidt, het wordt gestaag met minachting behandeld, en verongelijkt, als een verschoveling. *Iemand*, of *iets*, *verstooten*, is, weigeren, om daaraan gehoor te geven: *hij verstoot alle goede lessen en vermaningen. Die sijnen naesten ongelijck dede, verstiet hem*, namelijk, Mozes, die tusschen beiden kwam. Bijbelv. Van hier *verstooteling*, *verstooter*, *verstooting*. Het deelw. *verstooten* wordt als z. n. gebruikt voor een verstooten kind: *dewijle de Koninck sijnen verstootenen niet wederhaelt.* Bijbelv. Of voor eene verstootene vrouw: *de gelofte eener weduwe, ofte eener verstootene.* Bijbelv.

VERSTOPPEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verstopte, heb* en *ben verstopt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *stoppen*. Bedr., evenveel als *verstempelen* en *verstompen*. Iets, door het ergens in te stoppen, verbergen, het wegstoppen: *waar mag het kind dat mes toch verstopt hebben?* Eene opening, door iets daarin te stoppen, sluiten: *die gaauwdief heeft het sleutelgat verstopt.* Den buik, en de ingewanden, stoppen: *die kost verstopt al te veel.* Oneigenlijk: *alle bronnen van geluk en welvaart verstoppen.* Onz., met *zijn*; verstopt worden: *draag zorg, dat die goot niet verstoppe.* Van hier *verstopping*. Het deelw. *verstopt* wordt als bijv. n. gebruikt.

VERSTOPPING, z. n., vr., *der*, of *van de verstopping*; meerv. *verstoppingen*. Verkleinw. *verstoppingje*. Van *verstoppen*. De daad van verstoppen: *door verstopping van dat goed. De heillooze verstopping van die bron. Verstopping der ingewanden.* Het gene in des menschen ligchaam tot verstopping van het een of ander dient: *hij zit vol van verstoppingen.*

VERSTOPT, bijv. n., *verstopter*, *verstoptst*. Eigenlijk, een deelw. van *verstoppen*. Evenveel hoe, belemmerd: *mijn hoofd en neus zijn geweldig verstopt.*

Mijn

Mijn stem door 't nocken gansch verstopt. Bredbrod. Van hier *verstoptheid*, verkoudheid, of andere belemmering van het een of ander: *verstoptheijd in den neuse, verstoptheijd der blaese.* Kil.

VERSTOPTHEID, zie *verstopt.*

VERSTOREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verstoorde, heb verstoord.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *storen.* Een ding, door vernietiging van deszelfs onderling verband, geheel bederven: *zij verstoorden alle verstoorbare vogelnesten. Om Amstels vesten te verstooren.* Vond. *Om de vaste steden te verstooren tot woeste hoopen.* Bijbelv. Ook oneigenlijk: *de vrede werd jammerlijk verstoord. Hij verstoort mijne welvaart en genoegens. Verstooren Stanislaus rust.* Vond. Beroeren, in welken zin *stooren* en *verstoonen* bij Kil. voorkomen: *een land verstooren.* Halma. Met onstuimige gemoedsbewegingen vervullen: *gij zult hem verstoren. Men poogt hem op mij te verstoren. De Heere verstoorde sich seer om uwent wille over mij.* Bijbelv. Verhinderen: *iemands ontwerp verstoren. Verstoor geenen slapenden hond. Verstoor den boozen in zijn werk.* L. D. S. P. Van hier *verstoorbaar, verstoorder, verstoorster, verstoring.* Het deelw. *verstoord* wordt als bijv. n. gebezigd voor vergramd: *om al hun leed verstoord.* L. D. S. P. Van hier *verstoordheid*, misnoegen: *zijne verstoordheid bedroefde mij. Van wegen uwe verstoortheijt ende uwen grooten toorn.* Bijbelv.

VERSTORTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verstortte, heb verstort.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *storten.* Al stortende verplaatsen, overstorten: *verstort het in dat vat!* Stortende verloren doen gaan: *gij zult al uwen wijn verstorten.* Van hier *verstorting.*

VERSTORVEN, bijv. n., zonder trappen van vergrooting. Eigenlijk een deelw. van *versterven.* Bij versterf van eigenaar veranderd: *verstorven goed.* Kil., bij wien dit woord ook verschaald beteekent, in: *verstorven wijn.* Voorts overleden, ook als z. n.: *een gebed voor den verstorvenen. Letterhelden, lang verstorven, en verslonden, door ongenaa des tijds.* Antonid. *De huijsvrouwe des verstorvenen.* Bijbelv. Door eene doodelijke versterving aangetast: *uw kout gebeente en sich is lang verstorven en verrot.* Vond.

 Van

Van genoegzame levenskracht beroofd: *dat de moeder in Sara verstorven was.* BIJBELV.

VERSTOUTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verstoutte, heb verstout.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *stouten*, van *stout*. Stout maken, verkloeken: *wie verstout u zoo, dat gij dat doet?* HALMA. *Ik verstout mij, om u te naderen. Die bergh op bergh hoopende sich hebben verstout den hemel te bekrijgen.* C. V. MAND. *Hem verstoutende ginck hij in tot Pilatum.* BIJBELV. Van hier *verstouting*, verkloeking: *door verstouting van hen en van zich zelven.*

VERSTOUWEN, zie *verstuwen.*

VERSTRAMMEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verstramde, heb* en *ben verstramd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *strammen*, van *stram.* Bedr., stram maken: *mijne leden worden reeds door den ouderdom verstramd.* Onz., stram worden: *het slot verstramt geweldig.* Van hier *verstramming.*

VERSTRANGEN, veroud. bedr. w., gelijkvl. *Ik verstrangde, heb verstrangd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *strangen*, van *strang* en *streng.* Eigenlijk, vast zamentrekken. Overdragt., in 't naauw brengen: *daer hij een ander ombrenght in 't verstranghen.* J. B. HOUWAERT. En in dezen zin heeft P. DATHEEN: *onverstrangen.*

VERSTRATEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verstraatte, heb verstraat.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *straten.* Op nieuw straten: *toen de weg verstraat worden zou.*

VERSTREKKEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verstrekte, heb* en *ben verstrekt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *strekken.* Bedr., verschaffen, opleveren, als toereiken: *iemand geld tot iets verstrekken.* HALMA. *Die's Roomschen herders mont verstrekte.* VOND. Onz., even als *strekken*, uitgerekt worden, om eene rigting te verkrijgen, die ergens op uitloopt: *het verstrekt tot een praatje. Ten beukelaar, ten schild, voor u verstrekken.* L. D. S. P. Bij KIL. ook als uitgerekt worden, om vele behoeften te vervullen. Van hier bij KIL. *verstreckelick*, strekkelijk: *verstreckelick brood; verstrekking.*

VERSTRENGELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verstrengelde, heb verstrengeld.* Van het onscheidb. voorz.

ver

ver en strengelen. Anders strengelen, dan voorheen: *verstrengel den staart van mijn paard.*

VERSTRENGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verstrengde, heb verstrengd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *strengen.* Bij KIL. met eene of meer strengen vastbinden, en bijeen verzamelen.

VERSTRIJKEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik verstreek, heb* en *ben verstreken.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *strijken.* Bedr., al strijkende van plaats doen veranderen: *verstrijk die haren een weinig.* Strijkende verbruiken: *ik heb daaraan reeds al te veel kalk verstreken.* Op nieuw, en anders, dan te voren, strijken: *die bef moet verstreken worden.* Onz., al strijkende voorbij gaan, vervliegen: *ons leven verstrijkt tusschen vrees en hoop. De tijt van 't uitgestelde feest verstrijkt.* VOND. *De tijd is al verstreken.* Van hier *verstrijking.*

VERSTRIKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verstrikte, heb verstrikt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *strikken.* Anders strikken, dan voorheen: *verstrik het lint van uwe muts!* In eenen strik vangen: *die vogel laat zich niet verstrikken.* Arglistiglijk verschalken: *hoe sij hem verstricken souden in sijne reden.* BIJBELV. *Zich zelven verstrikken,* is, in zijne eigene listen verward worden. Van hier *verstrikker, verstrikking.*

VERSTROOID, zie *verstrooijen.*

VERSTROOIJEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verstrooide, heb verstrooid.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *strooijen.* Al strooijende verbruiken: *ik heb al mijn stroo reeds verstrooid.* Als stroo, dat men strooit, van een spreiden: *ick verstroijdese onder de heijdenen, ende sij wierden verspreijdt.* BIJBELV. *Onder 't heidendom verstrooid en uit ons erf verdreven.* L. D. S. P. *Als hun grafkruik barst in scherven, en de wind de stuijvende asf verstrooit.* ANTONID. *Iemands gedachten verstrooijen,* is, dezelve, van een onderwerp, waarop zij gevestigd moesten zijn, aftrekken. *Zich verstrooijen,* is, zijne gedachten van een onderwerp, dat haar kluisterde, aftrekken, en uitspannen: *gij moet u nu en dan eens verstrooijen.* Of zich zelven verspreiden: *sij verstroijden sich van de stadt een ijegelick nae sijne tenten.* BIJBELV. Van hier *verstrooijeling, verstrooijer, verstrooijing,* het deelw. *verstrooid* dat als

bijv. n. gebruikt wordt: *verstrooide gedachten*, en *verstrooid van gedachten*, als iemand zijne gedachten van het voorwerp laat aftrekken, waarop hij moest denken — *verstrooide zinnen*, enz. — *verstrooidheid*.

VERSTROOIJING, z. n., vr., *der*, of *van de verstrooijing*; meerv. *verstrooijingen*. Verkleinw. *verstrooijingje*. Van *verstrooijen*. De daad van verstrooijen: *door verstrooijing van zoo veel suiker*. *Tot verstrooijing der struikroovers*. *Verstrooijing van gedachten*. *Verstrooijing is voor hem onontbeerlijk*. *Al die verstrooijingen verwilderen hem*.

VERSTUIKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verstuikte*, *heb verstuikt*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *stuiken*. Hoogd. *verstauchen*, nederf. *verstuken*, vries. *ferstockje*. Van een been, hetzelve uit het lid brengen, door het averegts neer te zetten: *draag zorg, dat gij geen been verstuikt*. *Reddeloos verstuikt in al zijn leden*. Oud. Van hier *verstuiking*.

VERSTUIKT, zie *verstuiken*.

VERSTUIVEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik verstoof*, *heb* en *ben verstoven*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *stuiven*. Hoogd. *verstauben*, *verstieben*. Bedr., in stof doen vervliegen: *gij verstuift zoo doende al het meel*. Onz., al stuivende vervliegen: *sommige duinen verstuiven meer en meer*. *Haer pluim verstuift, haer teer gebeente kraeckt*. Vond. Figuurlijk: *brengt d'eerste vreugt en doet den druk verstuiven*. Poot. *De vijanden doen verstuiven*. *Voor 't stuijvende gerucht van een verrotte muir verstooven in de vlucht*. Huijghens. Van hier *verstuiving*.

VERSTUWEN, *verstouwen*, bedr. w., gelijkvl. *Ik verstuwde*, *heb verstuwd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *stuwen*. Al stuwende verplaatsen, of verbergen: *waar hebt gij dat pak verstuwd?* Anders stuwen, beter stuwen: *die turf moet verstuwd worden*. Van hier *verstuwing*.

VERSUFFEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik versufte*, *heb* en *ben versuft*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *suffen*. Bedr., volgens Kil. doen suffen. Wederkeeriglijk is *zich versuffen* al suffende wegkwijnen. Onz., al suffer en suffer worden: *zij schijnt te versuffen*. Van hier *versuffing*. Het deelw. *versuft* wordt als bijv. n. en bijw. gebruikt: *zij scheen mij geheel versuft*. *Hoe ver-*

versuft stond zij ons aan te kijken. Van hier *versuftheid.*

VERSUFT, zie *versuffen.*

VERSUKKELEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik versukkelde, heb* en *ben versukkeld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *sukkelen*, bedr. w. verwant aan *ontsukken* en *versukken*, bij KIL. schokken, sollen: *versukkel uw goed zoo niet.* Van hier plagen, kwellen: *ik wil den jongen zoo niet versukkeld hebben.* Onz., gekweld worden: *hij versukkelt al meer en meer.* KIL. ook rondzwerven.

VERTAKELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertakelde, heb vertakeld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *takelen.* Anders takelen, dan te voren: *het schip wordt vertakeld.* Oneigenlijk: *zij vertakelt zich geheel.*

VERTALEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertaalde, heb vertaald.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *talen.* KIL. uiten, uitspreken. Oul, ook verdedigen: *vertalen iemand van 't regt.* Hedendaags, van de eene taal in de andere overbrengen: *het wordt reeds in het Hollandsch vertaald.* Van hier *vertaalbaar, vertaalster, vertaler, vertaling.*

VERTALING, z. n., vr., *der*, of *van de vertaling*; meerv. *vertalingen.* Van *vertalen.* De daad van vertalen: *door de vertaling van dat geschrift.* Het opstel, dat ter vertaling dient: *het heeft meer van eene uitbreiding, dan van eene vertaling.* Zamenstell.: *vertalingsloon, vertalingswerk,* enz. *Bijbelvertaling, dichtvertaling,* enz.

VERTALMEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertalmde, heb vertalmd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *talmen.* Al talmende doorbrengen: *vertalm uwen tijd toch niet langer.*

VERTAPPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertapte, heb vertapt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *tappen.* Al tappende verplaatsen, overtappen: *ik wil den wijn van dat okshoofd vertappen.* Al tappende slijten: *hij vertapt veel wijn in een jaar.* Van hier *vertapping.*

VERTASTEN, onz. en wederk. w., gelijkvl. *Ik vertastte,* en *vertastte mij, heb vertast,* en *mij vertast.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *tasten.* Anders tasten, dan te voren: *ik vertastte nog eens.* Wederk.

zich in het tasten misgrijpen: *ik vrees mij daaraan te zullen vertasten en vergrijpen.* Van hier *vertasting.*

VERTEEKENEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verteekende, heb verteekend.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *teekenen.* Anders teekenen, dan te voren: *de hemden moeten verteekend worden.* Averegts teekenen: *ik heb het verteekend.* Wederkeeriglijk, zich in het teekenen misgrijpen: *verteeken u niet.* Van hier *verteekening.*

VERTEGENWOORDIGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertegenwoordigde, heb vertegenwoordigd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *tegenwoordigen*, van *tegenwoordig.* Als tegenwoordig voorstellen: *ik kan het mij duidelijk vertegenwoordigen.* Voorts is *iemand vertegenwoordigen* derwijze in deszelfs plaats spreken en handelen, dat hij zelf geacht wordt gesproken en gehandeld te hebben: *hij vertegenwoordigt den bruidigom bij de ondertrouw. De Ambassadeur vertegenwoordigt zijnen souverein.* Van hier *vertegenwoordiger, vertegenwoordiging.* Zamenstell.: *volksvertegenwoordiger, volksvertegenwoordiging.*

VERTELLEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertelde, heb verteld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *tellen.* Anders tellen, dan voorheen: *vertel het geld nog eens.* Verhalen: *gij moet het zoo vertellen, als het voorgevallen is. Vertellet uwen kinderen daarvan.* Bijbelv. *Uw lof den broedren zij verteld.* L. D. S. P. *Als ghi hier hoert vertellen.* M. Stok. *Wat mach ik hiervan een slagh of twee vertellen van sotten?* Westerb. *'t Viel lang, indien we dit u al vertellen zouden.* Vond. Evenveel hoe te kennen geven: *oock sullen 't u de visschen der zee vertellen.* Bijbelv. *Zich vertellen*, is zich in het tellen misgrijpen: *ik heb mij droevig verteld.* Van *vertellen* in den zin van verhalen, zegt de Guardiaan: *het vertellen is geene kunst, maar eene bijzondere bekwaamheid, waartoe zoo zeer geen verstand vereischt wordt, als vrolijkheid, en eene smaakschegeest, die zoo krachtig op het ligchaam moet werken, dat hij door vrolijke bewegingen het vermaak kan uitdrukken, 't welk hij zelf gevoelt.* Van hier *verteller, vertelling, vertelsel, vertelster.* Zamenstell.: *vertellenswaardig.*

VERTELLER, z. n., m., *des vertellers*, of *van den verteller*; meerv. *vertelleren* en *vertellers.* Van *vertellen.* Al wie vertelt: *het is een aangename verteller. Ik ge-*

geloof vast, dat een verteller geboren moet worden, zoo wel als een Dichter. GUARDIAAN. Zie *vertellen.* Wegens eene vrouw gebruikt men *vertelster.*

VERTELLING, z. n., vr., *der*, of *van de vertelling*; meerv. *vertellingen.* Verkleinw. *vertellingje.* Van *vertellen.* De daad van vertellen: *na de vertelling van dit alles. De vertelling deses drooms, ende sijne uijtlegginge.* BIJBELV. Voorts evenveel, als *vertelsel*, iets, dat gestaag verteld wordt: *het is eene kortswijlige vertelling. Cefeus raet met dees vertellinge onderhiel.* VOND. Zamenstell.: *spookvertelling*, enz.

VERTELSEL, zie *vertelling.*

VERTEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verteerde, heb verteerd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *teren*, van *teer.* Op nieuw teren: *het schip moet verteerd worden.* Al terende verbruiken: *ik heb voor heel wat aan teer verteerd.*

VERTEREN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verteerde, heb* en *ben verteerd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *teren.* Bedr., opeten: *in een oogenblik was alles verteerd. Wat de jongelingen verteerd hebben.* BIJBELV. Bijzonderlijk van gedierte: *de sprinckhaen sal 't verteeren.* BIJBELV. Overdragtelijk, van vuur: *de stad werd door het vuur verteerd, en verslonden.* Van iemand, die vuur bezigt: *gij zult den wrevlen snoet verteeren door dien gloed.* L. D. S. P. Van andere dingen, die anders gezegd worden te knagen, enz.: *als het ijzerwerk door den roest verteerd wordt. Door 't sweert, ende door den honger, verteert worden.* BIJBELV. *De rouw verteert mijn ziel gestadig. De tijd zal al hun merg verteeren.* L. D. S. P. In zijne bestanddeelen oplossen. Van spijs, verdouwen: *dat is mij te zwaar, om te verteren.* Van diergelijke ligchamen, door verrotting ontbinden: *de grafkuil verteert zijn stoffelijk overblijfsel.* Van andere dingen, meer of min eigenlijk: *hij sal de heijdenen, sijne vijanden, verteeren.* BIJBELV. *De hitte verteert het veldgewas.* Al terende, etende, drinkende, enz. verbruiken, doorbrengen, verkwisten: *het meel van de kruijcke en wiert niet verteert.* BIJBELV. *Vraag den waard, wat wij verteerd hebben. Hij zal het gansche vermogen van zijne vrouw verteren. Hij heeft oock steets ons gelt verteert.* BIJBELV. *Alles is verteert met blaesen en met*

stooc-

stoocken. WESTERB. Onz., in zijne bestanddeelen ontbonden worden, meer of min eigenlijk: *het verteert in den edik. Zij verteert van hartzeer.* Van hier *verteerder, vertering.*

VERTERING, z. n., vr., *der*, of *van de vertering*; meerv. *verteringen.* Van *verteren.* De daad van verteren: *na vertering van al, wat er opgedischt was. Tot vertering der spijze. Dat offer wordt aan eene geheele vertering overgegeven. Datse in de groeve der verteeringe niet en quame.* BIJBELV. Het gene men verteert: *hoe veel is de vertering? Zijne verteringen gaan zijne inkomsten te boven.* Zamenstell.: *spijsvertering*, enz.

VERTEUTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verteutte, heb verteut.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *teuten.* Al teutende doorbrengen: *wat verteut gij eenen tijd!*

VERTIEGEN, zie *vertoogen* en *onvertogen.*

VERTIENEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertiende, heb vertiend.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *tienen.* HALMA *vertienden*, hoogd. *verzehnten.* Door betaling der tienden van verdere aanspraak daarop ontheffen: *het gewas des jaars vertienen. Gij vertient munte ende ruijte ende alle moeskruijdt.* BIJBELV. In tienen verdeelen, om een tiende naar zich te nemen, of aan de opbrengst van een tiende te onderwerpen: *hij sal uwe kudde vertienen.* BIJBELV. Ook om andere redenen in tienen verdeelen: *men vertiende het legioen, om den tienden man ter dood te brengen.* Van hier *vertiender*, tiendheffer, tiendontvanger, *vertiening.*

VERTIER, z. n., o., *des vertiers*, of *van het vertier*; zonder meerv. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *tieren*, met weglating van den staart; zie *ver.* Aftrek: *dat boek vindt een goed vertier.* Verkoop, slijting: *wilt gij het vertier daarvan op u nemen?*

VERTIEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertierde, heb vertierd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *tieren.* Verhandelen, aan den man helpen: *veel goedts vertieren, oft slijten.* KIL. *Die haar koopmanschap vertieren.* J. DE MARR. Van hier *vertiering.*

VERTIJEN, zie *verdijen.*

VERTILLEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertilde, heb vertild.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *tillen.* Al tillende verplaatsen: *ik kan het naauwelijks vertillen. Zich vertillen* is zich al tillende benadeelen: *ik heb mij daaraan vertild.* Van hier *vertilling.*

VERTIMMEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertimmerde, heb vertimmerd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *timmeren.* Verbouwen: *dat huis wordt vertimmerd.* Al timmerende verbruiken, of aan het timmeren te koste leggen: *hoe veel hout hebt gij reeds vertimmerd? Nadat hij er duizenden aan vertimmerd had.* Van hier *vertimmering.*

VERTINNEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertinde, heb vertind.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *tinnen*, van *tin.* Met een dun bekleedsel van tin overtrekken: *was de ketel dan niet vertind?* Van hier *vertinning, vertinsel.* KIL. ook *vertennen.*

VERTOBBEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertobde, heb vertobd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *tobben.* Al tobbende doorbrengen, of verspillen: *ik vertob daaraan veel tijd. Gij zult uwe gezondheid vertobben.*

VERTOEF, z. n., o., *des vertoefs*, of *van het vertoef;* zonder meerv. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *toeven*, met weglating van den staart; zie *ver.* De daad van vertoeven: *zonder eenig vertoef.*

VERTOETSEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertoetste, heb vertoetst.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *toetsen.* Anders toetsen, dan voorheen: *toen hij het vertoetste.* Van hier *vertoetsing.*

VERTOEVEN, onz. w., gelijkvl. *Ik vertoefde, heb vertoefd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *toeven.* Zich ophouden, wachten, verbeiden: *vertoef nog een weinig. Een dag vertoevens in uw wooning.* L. D. S. P. Sammelen, om ergens te verschijnen, achterblijven: *mijn heere vertoeft te komen.* BIJBELV. *Hij schijnt te vertoeven.* Bij KIL. ook bedr., afwachten, inwachten. Ook voor ophouden, langzaam doen voortgaan: *en hij hadde oock nerghens flanckeeringhen of bolwerken, die 't werck vertoefden.* VEL. CHRON. v. HOORN. *Iemand vertoeven* beteekent ook hem doen blijven: *en het haer voorts ongelegen viel, den Keijser haren Man, in dese landen, te vertoeven.* VEL. CHR. v. H. Van hier *vertoever, vertoeving.* Zamenstell.: *vertoefplaats*, enz.

VERTOLKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertolkte, heb vertolkt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *tolken*, van *tolk.* Als tolk van de eene taal in de andere overbrengen: *ik vrees, dat mijne gezegden averegts vertolkt*

tolkt zullen worden. Vertalen, over het algemeen: *hoe hebben de overzetters dit vertolkt?* Uitleggen: *het is duidelijk genoeg gezegd, men behoeft het niet te vertolken.* HALMA. Van hier *vertolker*, *vertolking*; en van het deelw. *vertolkt* de zamenstell. *onvertolkt.*

VERTOLLEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertolde, heb vertold.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *tollen*, van *tol.* Door betaling van tol van verdere aanspraak daarop ontheffen: *de goederen moeten vertold worden, eer men ze lossen mag.* Van hier *vertolling.*

VERTONNEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertonde, heb vertond.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *tonnen.* Anders tonnen, dan te voren: *hij wil al de turf vertond hebben.* Van de eene ton in de andere doen: *de haring moest vertond worden.* Van hier *vertonning.*

VERTOOG, zie *onvertogen.*

VERTOOG, z. n., o., *des vertoogs*, of *van het vertoog*; meerv. *vertoogen.* Verkleinw. *vertoogje.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *toogen*, toonen, met weglating van den staart; zie *ver.* Een geschrift, of eene mondelingsche rede, dienende om iets aan te toonen, te bewijzen, enz.: *welk een langwijlig vertoog, ter aantooning van iets, dat van zelf spreekt! Uwer Majesteit dit vertoog over te schikken.* HOOFT. Bij KIL. ook een schouwspel. Zamenstell.: *vertoogschets*, *vertoogschrijver*, enz.

VERTOOGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertoogde, heb vertoogd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *toogen.* Aantoonen, vertoonen: *hunne behoeften bij smeekschrift te vertooghen.* HOOFT. *Want laet sich ijewers maer aen eenich oirt vertogen den lust van 't weeldge vleijsch.* CONST. TH. JUW. *Daar men die speelen in plach te vertoghen.* VAERNEW. Voorts gebruikten de zamenstellers van den STATENBIJBEL, volgens v. HASS., *vertoogen* voor uitstellen, in: *de Jonghelingh en vertooch niet dese sake te doen.* BIJBELV. Doch dit *vertooch* moet, even als *vertoocht*, in: *doch ghij vertoocht het vele jaren over hen*, waarschijnlijk niet van *vertoogen*, in den zin van uitstellen, maar van *vertiegen*, worden afgeleid, gelijk ook: *als de wolcke twee daghen vertooch op den tabernakel.* BIJBELV., van *vertiegen*, *morari.*

VERTOON, z. n., o., *des vertoons*, of *van het vertoon*; zonder meerv. Van het onscheidb. voorz. *ver*

en

en *toonen*, met weglating van den staart, zie *ver*. De daad van vertoonen: *onder een weidsch vertoon van pracht en praal. Een valsch vertoon van weêmoed en mededoogen. Door een beknopt vertoon van de gegrondheid der onderstelling*, enz. *Op vertoon te betalen*.

VERTOONEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertoonde, heb vertoond*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *toonen*. Voorstellen: *hij vertoonde den Koning de noodwendigheid der zake. Van doen aen begon Jesus sijne discipelen te vertoonen, dat hij moeste*, enz. Bijbelv. Ten tooneele voeren: *wanneer zal die klucht vertoond worden? Wat vertoont men heden avond?* Ten toon spreiden: *om zijne grootheid te vertoonen. Als hij vertoonde den rijckdom der heerlickheijt sijnes rijcks*. Bijbelv. Ter beschouwing opleveren: *vertoont ons 't heiligst regt*. L. D. S. P. *Vertoond, in stee van schat, alleen der oudren graf*. Vond. Voorts is *iemands persoon vertoonen* evenveel, als iemand vertegenwoordigen: *hij vertoont den persoon des Konings*; en is *zich vertoonen* tot een valsch voorstel van iets betrekkelijk: *het is zoo niet, maar het vertoont zich zoo. Hij vertoont zich sterker, dan hij wel is. Hem selven vertoonende, dat hij Godt is*. Bijbelv. Maar gemeenlijk is *zich vertoonen* verschijnen, te voorschijn komen: *er vertoonde zich eene staartster aan de lucht. Daer Pallas niet bij wijlen zich vertoont*. Vond. Van hier *vertooner, vertooning, vertoonster*. Zamenstell.: *vertoonplaats*, enz.

VERTOONING, z. n., vr., *der*, of *van de vertooning*; meerv. *vertooningen*. Verkleinw. *vertooningje*. Van *vertoonen*. De daad van vertoonen. Voorstelling: *door eene schriftelijke vertooning van den hoogen nood*. Tentoonstelling: *tot vertooning van zijne majesteit*. Uitvoering van een tooneelspel: *men heeft er reeds drie vertooningen van gegeven*. Verschijning: *tot den dagh sijner vertooninge aen Israël*. Bijbelv. *Veel vertooning maken*, is, zich zelven in het oog der menschen verheffen. *Eene vreemde vertooning*, is, een vreemd verschijnsel.

VERTOORNEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertoornde, heb vertoornd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *toornen*. Vergrammen: *vertoorn hem toch niet meer! Ende en vertoornet mij niet*. Bijbelv. *Hij zond vertoornd*

zijn

zijn gloeiende pijlen uit. L. D. S. P. *Met smert verzuchtze om zulk een stuk uit een vertorent hart.* VOND. Wederkeeriglijk, vergramd worden: *hij begon zich daarover te vertoornen. Hij zal hem vertoornen; hij zal met zijne tanden knersfen.* BIJBELV. KIL. *vertornen.*

VERTORSCHEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertorschte, heb vertorscht.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *torschen.* Al torschende verplaatsen: *gij moet het daarheen trachten te vertorschen.*

VERTRAGEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik vertraagde, heb vertraagd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *tragen*, van *traag.* Bedr., traag maken, laat doen verschijnen: *den voortgang der zaak vertragen. De Heere en vertraeght de belofte niet.* BIJBELV. *Vertraag thans uwen bijstand niet.* L. D. S. P. Onz., traag worden, sammelen: *in goed doen vertragen. 'k Heb nooit vertraagd.* L. D. S. P. Van hier *vertraging.*

VERTRAPPELEN, zie *vertrappen.*

VERTRAPPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertrapte, heb vertrapt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *trappen.* Al trappende vermorzelen: *hij zal geenen worm vertrappen. Van de paarden vertrapt.* VOLLENH. *Ick hebse getreden in mijnen toorne, ende ick hebse vertrapt.* BIJBELV. Oneigenlijk, van evenveel welke drukkende mishandeling en dwingelandij: *geplukt, vertrapt, door aller voet.* L. D. S. P. *Al de paerden, en dien dwingelant, vertrapte.* VOND. Van hier *vertrapping, vertrapper*, en het voortdurende werkw. *vertrappelen*, dat genoegzaam hetzelfde beteekent: *die den rootgeschubden draek vertrappelt.* MOON.; van waar *vertrappeling.*

VERTREDEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik vertrad, heb* en *ben vertreden.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *treden.* Bedr., vertrappen: *het volck vertradt hem in de poorte, dat hij sterf.* BIJBELV. Oneigenlijk: *wreedaartig mij in 't stof vertreeden.* L. D. S. P. *Iemands goeden naam, de deugd*, enz. *vertreden. Zich vertreden* is, zich door wandelen verkwikken: *gij moet u somtijds wat vertreden.* Zich in het treden benadeelen: *ik heb mij vertreden.* Als het beschadigde ligchaamsdeel genoemd wordt, staat hetzelve in den vierden naamval: *hij vertrad zijnen voet.* Onz., is

ver-

vertreden eenen, of meer dan eenen tred voorwaarts, achterwaarts, of ter zijden af doen. Van hier *vertreder*, *vertreding*.

VERTREK, z. n., o., *des vertreks*, of *van het vertrek*; meerv. *vertrekken*. Verkleinw. *vertrekje*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *trekken*, met weglating van den staart, zie *ver*. De daad van *vertrekken*, in den zin van verhalen: *de Koning met geduldt aanhoore mijn vertrek*. Hooft. In den zin van verreizen: *na mijn vertreck swaere wolven tot u inkomen sullen*. Bijbelv. *De vuurigheit hunner liefde de smart van dit vertrek zeer gevoelig vond*. Hooft. In den zin van uitstellen: *haest u, zonder vertreck*. Vond. *Sonder eenich vertreck, of uijtstel*. Aldegond. *Sonder langher dralen, oft vertreck*. Florian. *Leidt mij derwaerts sonder vertreck*. C. v. Ghistele. *Als de zaaken geen vertrek gehengen*. Hooft. In den zin van intrekken, wijken, verschuilen: *de steenrotzen zijn een vertreck voor de konijnen*. Bijbelv., waar *hoog vertrek* meermalen voor vrijburg gebezigd wordt; even als in: *hij is mijn hoog vertrek in nood*. L. D. S. P. Daarentegen duidt *vertrek* in den gewonen stijl een deel van eene woning aan: *dit is 't vertrek der oude luiden*. Hooft. *Al wat er in het glazen vertrek was, zat stom*. Vond. *De vertrekken der Koningin waren nog prachtiger, dan die des Konings*. Zamenstell.: *slaapvertrek*, *stookvertrek*, *woonvertrek*, *wintervertrek*, enz.

VERTREKKEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik vertrok*, *heb* en *ben vertrokken*. Oulings ook wel eens gelijkvl. *Ik vertrekte*, *heb vertrekt*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *trekken*. Bedr., oulings evenveel, als *overtrekken*, bekleeden: *en de onedele lieden vegten met kluppelen en met schilden, en zijn vertrekt met ledere*: v. Hass. Van zijne plaats trekken: *de paarden kunnen den wagen geen stroobreed vertrekken*. Uit zijne rigting trekken: *zij vertrok den mond tot lagchen*. *Zijn aangezigt leelijk vertrekken*. Uitstellen, verschuiven: *hij vertrok tot een bequaemen tijt de straf van 't lasterstuk*. Vond. *Tijt, uren, minuten, wijlen, en stonden, die ons vreucht vertrecken, en doen verschieten*. v. Ghist. *Doet 't en vertreckt het niet*. Bijbelv. Verhalen: *staet toe, dat ick 't gehoorde magh vertrecken*. Vond. *Dattet te lanck soude vallen te vertrecken*. Florian.

Ick zal u 't heel verhael van voren af ten einde toe ver-vertrecken. Huijghens. *Och, doen ghij dit vertroct in mijn presentie.* v. Ghist. *Noch gistren heeft u knecht mij yets daervan vertrocken.* Bredero. Voorts is bij Kil. *vertrecken*, *aftrecken den wijn*, *vervaeten*; en *zich vertrekken* was, oulings, verschuilen, wijken: *voor die sich binnen wil vertrekken.* Six van Chand. Anders is *zich vertrekken*, zich in het trekken (van eene kaart enz.) vergissen, mistrekken: *ik heb mij vertrokken.* Onz., sammelen, vertragen, achterblijven: *hoe lang de tijt vertreckt, in groote zaken spoet de hemel langzaem.* Vond. *Waerom vertreckt sijn wagen te komen?* Bijbelv. Verreizen: *wij staen reede te vertrekken.* Vond. *Vertrokze, om 't wijde meer te peilen.* Hoogvliet. Zich van een gezelschap afzonderen, van een tooneel gaan, enz.: *Salome op moeders wenk, vertrekt.* Vond. Volgens Kil. bezigt men dit woord wegens eenen veldheer, die van legerplaats verandert, een beleg opbreekt: *hij hadde gehoort, dat hij van Lachis vertrocken was.* Bijbelv. Voorts gebruikt men het wegens dienstboden, die van meester veranderen: *mijn knecht vertrekt eerstdaags*; en wegens stervenden: *Amfions wederga vertrekt naer d'eeuwigheit.* Poot. Van hier *vertrekking*. Zamenstell.: *vertrekbrief*, Kil. — *vertrekkamer*, *vertrekplaats*, enz.

VERTREUREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertreurde, heb vertreurd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *treuren.* Al treurende doorbrengen: *gij vertreurt uw leven jammerlijk.* *Zich vertreuren* is zich door getreur benadeelen: *de vogel schijnt zich te vertreuren.*

VERTREUZELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertreuzelde, heb vertreuzeld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *treuzelen.* Met getreuzel slijten: *hoe kunt gij uwen kostelijken tijd zoo vertreuzelen?* Van hier *vertreuzeling.*

VERTROETELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertroetelde, heb vertroeteld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *troetelen.* Door getroetel bederven: *zij vertroetelt hare kinderen.* Van hier *vertroeteling.*

VERTROOSTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertroostte, heb vertroost.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *troosten.* Door troost opbeuren, troosten: *dat vertroost mij*

mij nog. Hem in den kerker komt vertroosten. VOND. *Vertroost mijn ziel in haar geween.* L. D. S. P. *Beklaegden hem ende vertroosteden hem over al het quaet.* BIJBELV. Van hier *vertroostbaar*, *vertroostelijk*, *vertrooster*, *vertroosting*, *vertroostster.* Het deelw. *vertroostend* wordt als bijv. n. voor *vertroostelijk* gebezigd: *dat was nog vertroostender voor mij. Uw vertroostend aangezicht.* L. D. S. P.

VERTROOSTEND, zie *vertroosten.*

VERTROOSTING, z. n., vr., *der*, of *van de vertroosting;* meerv. *vertroostingen.* Van *vertroosten.* De daad van vertroosten: *door vertroosting opgebeurd.* Het gene tot vertroosting dient: *zij was mijne vertroosting. Laet dit zijn uwe vertroostingen.* BIJBELV.

VERTROUWD, bijv. n., *vertrouwder*, *vertrouwdst.* Eigenlijk, een deelw. van *vertrouwen.* Eens anders vertrouwen bezittend: *ik ging als een vertrouwd vriend met hem om.* Ook als z. n.: *des mans vertrouwde.* Van zaken gesproken, toevertrouwd: *vertrouwde geheimen, vertrouwde gelden.* Van hier *vertrouwdheid.*

VERTROUWELIJK, bijv. n. en bijw., *vertrouwelijker*, *vertrouwelijkst.* Van *vertrouwen.* Zie *lijk.* Vertrouwen betoonende, aan den dag leggende, met vertrouwen gepaard: *onze vertrouwelijke gesprekken. Hij was heel vertrouwelijk jegens mij.* Op eene vertrouwelijke wijze, met vertrouwen: *ik vroeg hem vertrouwelijk daarom.* Van hier *vertrouwelijkheid.*

VERTROUWELING, z. n., m. en vr., *des vertrouwelings*, of *van den vertrouweling*, en *der*, of *van de vertrouweling;* meerv. *vertrouwelingen.* Van *vertrouwen*, zie *ling.* Al wie iemands bijzonder vertrouwen bezit: *hij raadpleegde daarover met zijnen vertrouweling. Om zich bij de vertrouweling der Koningin in te dringen.*

VERTROUWEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertrouwde, heb vertrouwd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *trouwen.* NOTK. *vertrouen*, hoogd. *vertrauen.* Vastelijk gelooven, verwachten: *dat vertrouw ik van u. Ik vertrouw, dat hij nog wel komen zal. Dit vertrouwe ende weet ick.* BIJBELV. Met verlating van zich op iemands trouw, aan hem opdragen, in bewaring geven, enz.: *u vertrouw ik dien gewigtigen last. Vertrouw haar geen geheim. Dien men veel vertrouwt heeft:*

BIJBELV. Wederkeeriglijk, is *zich vertrouwen*, vastelijk verwachten: *haer moghen vast vertrouwen*. WESTERB. *Zich ergens op vertrouwen*, daarop vastelijk steunen, bouwen, enz.: *nu vertrouwt ghij u op dien gebrokenen rietstaf*. BIJBELV., waar men voorts ook vindt: *vertrouwt u onder mijne schaduwe*. Volgens HALMA is *zich vertrouwen* een ongelukkig huwelijk aangaan. Met *op*, vastelijk steunen, bouwen: *vertrouw op geene losse toezeggingen*. *'k Vertrouw niet op mijn boog, of schichten*. L. D. S. P. Van hier *vertrouwelijk*, *vertrouweling*. Het deelw. *vertrouwd* wordt als bijv. n., en de onbepaalde wijze wordt als z. n. gebruikt.

VERTROUWEN, z. n., o., *des vertrouwens*, of *van het vertrouwen*; zonder meerv. Eigenlijk, de onbepaalde wijze van het werkw. *vertrouwen*. De daad van vertrouwen: *ik kan geen vertrouwen op hem stellen*. *O grond van mijn vertrouwen*. L. D. S. P. Het gene, waar op men vertrouwt: *hij was mijn vertrouwen*. *Vertrouwen van het eind' der aarde*. L. D. S. P.

VERTUID, zie *vertuijen*.

VERTUIGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertuigde*, *heb vertuigd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *tuigen*. Anders tuigen, dan te voren: *gij moet uwe paarden vertuigen*. Van hier *vertuiging*.

VERTUIJEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertuide*, *heb vertuid*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *tuijen*. Aan eenen kabel van voren en achteren vast maken: *eer wij het schip vertuid hadden*. Het deelw. *vertuid* wordt als bijw. gebruikt in *vertuid liggen*: *er lagen verscheidene schepen vertuid*. HOOGSTRATEN zegt: *Jan Vos, die aen de straettael dezer stadt vertuit was*. Voorts komt van hier *vertuijing*, en de zamenstell.: *vertuianker*.

VERTUINEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertuinde*, *heb vertuind*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *tuinen*, van *tuin*. Hoogd. *verzaunen*. Met eenen tuin omringen, digt maken, stoppen: *ick sal hare reten vertuijnen*. BIJBELV. Van hier *vertuining*. HALMA.

VERTUISCHEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertuischte*, *heb vertuischt*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *tuischen*. Hoogd. *vertauschen*, KIL. anders *vertuitelen*. Verruilebuiten: *ik wil dat paard vertuischen*. Bij KIL. ook,

ook, zich door verruiling van iets benadeelen, en verdobbelen. Doorbrengen, verkwisten: *die uwen dierbren tijd verdanst, verkust, vertuischt.* DE DECK.

VERTUITELEN, zie *vertuischen.*

VERTUITEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertuitte, heb vertuit.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *tuiten*, van *tuit.* In tuiten vlechten; *de Roer, die 't hair met riet vertuit.* VOND. Versierd:

De scheongeoogde bruit,
Met haar deugden best vertuit. MOON.

HOOFT heeft ook: *zijn krachten aan iets vertuiten.*

VERTWEERNEN, zie *vertwijnen.*

VERTWIJFELEN, onz. w., gelijkvl. *Ik vertwijfelde, heb vertwijfeld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *twijfelen.* Derwijze ergens aan twijfelen, dat men alle hoop daaromtrent verliest, wanhopen: *gij moet niet vertwijfelen, maar moed houden.* Bij KIL. ook onzinnig zijn, en, bedr., onzinnig, of wanhopig, maken. Van hier *vertwijfeling.* Het deelw. *vertwijfeld* wordt als bijv. n., z. n. en bijw., gebezigd.

VERTWIJNEN, *vertweernen*, bedr. w., gelijkvl. *Ik vertwijnde, heb vertwijnd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *twijnen.* Al twijnende verbruiken: *al wat er gesponnen was, is reeds vertwijnd.*

VERVAARD, bijv. n., *vervaarder, vervaardst.* Eigenlijk een deelw. van *vervaren.* Verschrikt, bevreesd: *hij laat zich niet vervaard maken. Voor wien soud' ik vervaert zijn?* BIJBELV. Van hier *vervaardheid.* Zamenstell.: *onvervaard*, enz.

VERVAARDIGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vervaardigde, heb vervaardigd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *vaardigen*, van *vaardig.* Vaardig, gereed maken, toebereiden: *wie heeft dat geschrift vervaardigd?* Van hier *vervaardiger, vervaardiging, vervaardigster.*

VERVAARLIJK, bijv. n. en bijw., *vervaarlijker, vervaarlijkst.* Van *vervaren.* Geschikt, om te vervaren, om vaar, vrees, schrik, aan te jagen: *welk een vervaarlijk geschreeuw! Het vervaarlijkste onweder jaagt haar geenen angst aan.* Als bijw., schrikkelijk: *hoe vervaarlijk buldert het geschut!* Ook als tusschenwerpsel: *vervaarlijk! welk een houw!* Van hier *vervaarlijkheid.*

VERVAL, z. n., o., *des vervals*, of *van het verval;* zon-

zonder meerv. Verkleinw. *vervalletje*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *vallen*, met weglating van den staart; zie *ver*. De daad van vervallen, afneming, verergering, ondergang: *dat bedrijf schijnt in verval te geraken. Het verval van dat goede gebruik. Er is een groot verval onder de Christenheid.* Voordeel, dat aan iemand vervalt: *het eeuwige verval van Lucifer.* Vond. *Er is voor de dienstboden veel verval. Dat was een mooi vervalletje.*

VERVALDAG, z. n., m., *des vervaldags*, of *van den vervaldag*; meerv. *vervaldagen*. Van *vervallen* en *dag*. Verschijndag, de dag, waarop iets vervalt, of betaald worden moet: *de vervaldag van eenen wissel, van de landhuur*, enz.

VERVALLEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik verviel, ben vervallen*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *vallen*. Bouwvallig worden: *uw huis begint grootelijks te vervallen.* Afnemen: *mijne nering vervalt al meer en meer. Mijn kracht is door mijn schuld vervallen.* L. D. S. P. *Haer buijck swellen, ende hare heupe vervallen, sal.* Bijbelv. Een schip *vervalt*, wanneer deszelfs loop van de behoorlijke rigting afwijkt: *het vaartuig is op lager wal, op eene zandplaat, vervallen.* Als dan vervallen ook de schepelingen: *wij moeten op een seker eijlandt vervallen.* Bijbelv. *In plaats van regtstreeks naar de Kaap te zeilen, vervielen wij op de Kust van Brasilie.* In navolging hiervan gebruikt men *vervallen*, in: *laetse vervallen van hare raetslagen.* Bijbelv. *Die nooit van 't recht vervielen.* L. D. S. P. *Tot dronkenschap vervallen. Gansch Kristenrijk vervalt in last.* Vond. *Hij verviel in de bitterste armoede. 'k Verviel gewis in 's vijands wreede handen.* L. D. S. P. Voorts is *vervallen*, van den vorigen eigenaar aan eenen anderen geraken: *zijn huis is aan de stad vervallen. Het moet toch eindelijk aan mij vervallen.* Verstaan: *dat pand zal vervallen.* Verschijnen, betaald moeten worden: *de wissel vervalt in de aanstaande week. Uwe bezoldiging is nog niet vervallen.* Openvallen, vervuld moeten worden: *draeven vroegh en laet, wanneer een ampt vervalt en te vergeven staet.* Westerb. Een bepaald tijdstip vervalt, als het daar is: *ook sal mijne Euridijs haer tijt in 't endt vervallen.* Vond. Eindelijk is *vervallen* bij Kil., van eenen kranken, wederom instorten;

ten

ten; en vindt men bij hem: *vervallen, ende betaelen de kosten.* Van hier *vervallig*, Kil. Het deelw. *vervallen* wordt als bijv. n. en bijw. gebruikt. Zamenstell.: *vervaldag*, *vervaltijd*, enz.

VERVALLEN, bijv. n. en bijw., *vervallener*, *vervallenst*. Eigenlijk een deelw. van *vervallen*. Bouwvallig: *welk een vervallen gebouw. Sij sal een vervallen steenhoop zijn.* Bijbelv. In voorkomen, of omstandigheden, verergerd: *zijn vervallen gelaat. Tot herstel van al wat vervallen is.* Verschenen: *wanbetaling van vervallene wisfels. Daar is uw vervallen loon.* Verstaan: *een vervallen pand.* Opengeraakt: *het vervallen ambtje vindt vele liefhebbers.* Van hier *vervallenheid*.

VERVALSCHEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vervalschte, heb vervalscht.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *valschen*, van *valsch*. Notk. *gefelscen*, oudd. *fälschen*, hoogd. *verfälschen*. Door bedriegelijke inmenging van het een of ander in waarde verminderen: *in dure tijden worden allerlei koopwaren vervalscht. Het woort Godts vervalschen.* Bijbelv. *De waere leer vervalscht, verdraeijt, en qualijck duijdt.* Westerb. Iemands handteekening valschelijk nabootsen, is bij Kil. *vervalschen iemandts handteecken.* Van hier *vervalscher*, *vervalsching*.

VERVANGEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verving, heb vervangen.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *vangen*. Vervatten, begrijpen: *de helft der stof is in dat boek niet vervangen. Eene groote wolcke, ende een vijer daerin vervangen.* Bijbelv. Onderscheppen: *de brief wierd onderwegen vervangen.* Halma. Verpoozen: *wij vervingen elkanderen. Het speeltuig zal dien toon vervangen.* L. D. S. P. Eenen vallenden grijpen, om hem staande te houden: *vervangen en onderstеund door God, die hem behoed.* L. D. S. P. Bevangen: *het beest is door koude vervangen. De plaats van iemand*, of *iets*, *vervangen*, is, in deszelfs plaats komen, die plaats vervullen: *de plaats van brood wordt in Oostindie door gekookte rijst vervangen. Hij verving de plaats van zijnen overledenen vader.* Eindelijk, was *iemand vervangen*, oulings, borg voor hem blijven: *de Grave vant aldaer borghe, deen wel vervinghen.* M. Stok. Van hier *vervanger*, plaatsvervanger, *vervanging*, *vervangster*.

VERVAREN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik vervoer, heb* en *ben vervaren.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *varen.* Bedr., met vaartuig verplaatsen: *het laat zich beter vervaren, dan verrijden.* Aan het varen te koste leggen: *wij vervaren geen geld, geene vracht.* Bij KIL. ook ondervinden, beproeven; welke beteekenis in het deelw. *vervaren*, dat als bijv. n. gebezigd wordt, zeer zigtbaar is. Onz., van de eene plaats naar de andere varen: *de schuit vervaart gestadig.* In Vriesland, verhuizen: *wanneer vervaart gij uit dit huis?* Voorts, henen gaan over het algemeen: *ik weet niet, waar hij vervaren is.* En, oulings, te niete gaan: *so soude die werlt vervaren.* MINNEN LOEP. Van hier *vervaring*, ondervinding bij S. TRUNCK, en van het deelw. *vervaren*, bij KIL. *vervarentheijd.* Zamenstell.: *vervaardag, vervaartijd*, enz.

VERVAREN, veroud. bijv. n., *vervarener, vervarenst.* Eigenlijk, een deelw. van het oude *vervaren*, ondervinden, beproeven. Ervaren, bedreven: *die in bijde talen vervaren zijn.* v. HASS. *Vervaeren man.* KIL. *Oude vervaren doctoren.* R. VISSCHER. Van hier *vervarenheid.*

VERVAREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vervaarde, heb vervaard.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *varen*, van *vaar*, vrees. KIL. ook *verveeren.* Met vrees, angst en schrik bezielen: *gij zult haar niet ligt vervaren. Het hooft der Goon, die 't al vervaert met zijnen donderslagh.* VOND. *Daar Gods baaren mijn benaauwde ziel vervaaren.* L. D. S. P. *Sach eenen droom, die mij verveerde.* BIJBELV. Van hier *vervaarlijk, vervarenis.* Het deelw. *vervaard* wordt als bijv. n. gebruikt.

VERVATEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vervaatte, heb vervaat.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *vaten.* Van het eene vat in het andere gieten, of laten loopen, verlaten: *ik heb den wijn nog niet vervaat.*

VERVATTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vervattede, heb vervat.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *vatten.* Anders vatten, dan voorheen: *gij moet de bijl vervatten.* Hervatten, herhalen: *vervat het eens op eenen anderen tijd!* Bevatten, omvatten: *er is meer in vervat, dan gij wel denkt.* Van hier *vervatting.*

VERVECHTEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik vervocht, heb vervochten.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *vechten.* Door vechten kwijt raken: *lijf en goed vervechten.*

VER-

VERVEDEREN, zie *ververen.*

VERVEENEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verveende, heb verveend.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *veenen.* Uitveenen, tot turf maken: *dat land mag niet verveend worden.* Van hier *verveening.*

VERVEGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verveegde, heb verveegd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *vegen.* Al vegende verplaatsen: *zij verveegt het stof slechts, in plaats van het weg te vegen.*

VERVELEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verveelde, heb verveeld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *velen*, van *veel.* Bij KIL. onz., vermenigvuldigen. Hedendaags bedr., door vermenigvuldiging van het een of ander kwellen: *gij verveelt mij met uw onophoudelijk gekal. Met hoe droevige en beklaachelijke toonen verveel ik nu het woud in 't ronde.* ANGELKOT. *Met een ijdel gesnor, en woorden van een' halven vaam, den zangberg verveelen.* LANGENDIJK. *Die kinderen verveelen met haer diepsinnigheen.* WESTERB. Ook van zaken: *dat gebabbel verveelt mij geweldig. Zich zelven vervelen* is, uit zijne bezigheid, of ledigheid, verdriet scheppen: *ik verveel mij onder de aanhooring van zulke preken. Zoo haast hare handen ledig zijn verveelt zij zich.* Van hier *verveling*, en de zamenstell.: *zelfsverveling.*

VERVELLEN, onz. w., gelijkvl. *Ik vervelde, ben verveld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *vellen*, van *vel.* Nieuw vel in plaats van het oude krijgen, en het oude afleggen: *de slangen vervellen jaar op jaar.* Van hier *vervelling.*

VERVEREN, onz. w., gelijkvl. *Ik verveerde, ben verveerd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *veren*, van *veer*, *veder.* Ook *vervederen.* Van veren veranderen, ruijen: *de vogel begint te ververen.* Van hier *ververing.* Zamenstell.: *ververtijd*, enz. Hoogd. *verfedern.*

VERVERSCHEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik ververschte, heb ververscht.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *verschen*, van *versch.* Versch maken: *de pekel zal ververscht moeten worden. De geheugenis ververschen.* HALMA. Versch voor het geheugen brengen: *die sonder weenen noit sich self uw min ververst.* OUDAEN. Met versche kleuren dekken: *ik laat mijne oude schilderijen ververschen.* In versch water weeken: *zoute*

 visch

visch ververschen. Verkwikken: *wij ververschten ons met eenen dronk. Om het zeevolk te ververschen.* Oul. ook bevochtigen: *ververscht werden mitten wateren.* Bijb. 1477. Van hier *ververfching.*

VERVERSCHING, z. n., vr., *der*, of *van de ververfching*; meerv. *ververfchingen.* Van *ververfchen.* De daad van ververfchen: *tot ververfching van het gehoorde. Ververfching van pekel, van gezouten vleesch*, enz. Het gene tot ververfchen dient: *wij hadden op het fchip in langen tijd geene ververfching gehad. Zij werden er op allerlei ververfchingen onthaald.*

VERVERWEN, *ververven*, bedr. w., gelijkvl. *Ik ververwde, heb ververwd.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *verwen.* Anders verwen, dan te voren: *dat laken moet ververfd worden. Ik laat mijn huis ververwen.*

VERVEUGELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verveugelde, heb verveugeld.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *veugelen.* Op eene nietige wijze doorbrengen: *wat verveugelt gij een' tijd!*

VERVIJLEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vervijlde, heb vervijld.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *vijlen.* Al vijlende verflijten: *hij heeft mijne beste vijl geheel vervijld.* Op nieuw vijlen: *gij moet dat ijzer vervijlen.*

VERVISSCHEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vervischte, heb vervischt.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *visfchen.* Al vifchende verbruiken: *wij vervischten al ons aas.*

VERVLEUGELD, zie *vervloekt.*

VERVLIEGEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik vervloog, ben vervlogen.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *vliegen.* Van zijne plaats vliegen: *de vogel vervloog. Gelijck eene fwaluwe tot vervliegen.* Bijbelv. Schichtig wegfnellen: *de tijd vervliegt, eer men er om denkt.* Derwijze wegwafemen, als de geestige deelen van verfchillende dranken: *fluit de flesch toch ter dege, op dat de kracht van den wijn niet vervliege.* Van hier *vervlieging.*

VERVLIETEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik vervloot, ben vervloten.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *vlieten.* Anders *vervlaeijen*, hoogd. *verflieszen.* Al vlietende wegfnellen: *als de fluis geopend wordt vervliet het water.* Oneigenlijk: *wat leit mij aan de pracht der eens vervlooten tijd!* Oudaen. *Ghij quaemt neder, van u aengefichte vervloten de bergen.* Bijbelv.

VER-

VERVLOEIJEN, zie *vervlieten.*

VERVLOEKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vervloekte, heb vervloekt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *vloeken.* Nederſ. *verflöken*, oudd. *verflochen*, hoogd. *verfluchen.* Met eenen vloek verdijen: *ik heb het ſpelen eens vooral vervloekt en verzworen.* Met eenen vloek verwenſchen: *hij vervloekte het uur, waarop hij haar het eerſte zag.* In den STATENBIJBEL, met toebede, of gewisſe aankondiging, van alle zoodanig onheil bejegenen, als waarmee de overtreders der Mozaiſche wet bedreigd waren, en 't welk men den *vloek der wet* noemde: *ſegentſe, die u vervloecken — het aerdrijck, dat de Heere vervloeckt heeft.* BIJBELV. Ook in den ban doen. *Zich zelven vervloeken*, is, zich zelven allerhande onheil toewenſchen, in gevalle men geene waarheid ſpreekt: *hij begon hem ſelven te vervloecken, ende te ſweeren.* BIJBELV.; of ingevalle men iets niet doet: *wij hebben ons ſelven met vervloeckinge vervloeckt, niet te ſullen nutten, tot dat wij Paulum ſullen gedoot hebben.* BIJBELV. Van hier *vervloeker*, *vervloeking*; en, bij KIL. *vervloeckelick*, *vervloeckigh.* Het deelw. *vervloekt* wordt als bijv. n., z. n., bijw. en tusſchenw. gebezigd.

VERVLOEKING, z. n., vr., *der*, of *van de vervloeking*; meerv. *vervloekingen.* Van *vervloeken.* De daad van vervloeken: *zijn verlies dreef hem tot vervloeking van het ſpel. Door vervloeking van zijnen geboortedag. Bij de vervloeking des vijgebooms. Vervloeking van zich zelven.* Uitdrukkingen van vervloeking: *welcke haer ſelven met een vervloeckinge verbonden hebben.* BIJBELV. Een voorwerp van vervloeking: *ghij ſult weſen tot eene vervloeckinge.* BIJBELV. Onheilen, die door vervloeking worden toegewenscht, of aangekondigd: *dat bitter water, het welcke de vervloeckinge medebrengt.* BIJBELV.

VERVLOEKT, bijv. n. en bijw., *vervloekter*, *vervloektst.* Eigenlijk een deelw. van *vervloeken.* Het dient als bijv. n., om eenen ſterken graad van afkeer jegens het voorwerp, waarbij men het voegt, aan den dag te leggen: *dat vervloekte ſpel! Die vervloekte oogenblikken! Een vervloekt bedrijf. Welk een vervloekte bedrieger!* Als z. n. duidt het een voorwerp aan, waarvan men den uiterſten afkeer heeft: *ſiet nu nae die vervloeckte, ende begraeftſe.* BIJBELV.; of waar-

waaraan men onheil aankondigt: *gaet wech van mij, ghij vervloeckte!* Bijbelv. Als bijw., gebruikt men het in de gemeene volkstaal tot versterking van de kracht der woorden, waarbij men het voegt: *vervloekt zwaar! Gij hebt mij vervloekt bedrogen!* Als tusschenwerpsel bezigt men het bij de gewaarwording van iets onaangenaams: *wel, vervloekt! zulk overgegeven liegen!* Om dit woord te verzachten, wordt het dikwijls *vervleugeld* uitgesproken.

VERVOCHTEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik vervochtte, heb* en *ben vervocht.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *vochten*, van *vocht.* Bij Kil., bedr., bevochtigen: *dat vervogt de longen.* Halma. Onz., vochtig worden.

VERVOEDEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vervoederde, heb vervoederd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *voederen.* Door overbodig voederen benadeelen: *gij zult het dier wezenlijk vervoederen.* Tot voederen gebruiken: *gij kunt dat stroo ook vervoederen.* In het voederen verbruiken: *ik heb al mijn hooi reeds vervoederd.* Ook *vervoeren.*

VERVOEGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vervoegde, heb vervoegd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *voegen.* Anders voegen, dan voorheen: *ik laat den muur vervoegen. Die stukken moeten vervoegd worden.* Halma. Bij Kil. ergens naar voegen, schikken. *Zich vervoegen*, hoogd. *sich verfügen*, oudd. *fügen*, Ottfrid. *fuagen*, met *bij*, *tot*, *op*, *met*, enz. is, zich begeven, zich zamenvoegen: *vervoeg u bij eerlijk gezelschap. Dese nu vervoegden haer oock met de Israeliten.* Bijbelv. Eindelijk is *vervoegen*, in de spraakkunst, werkwoorden verbuigen: *dat woord wordt onregelmatig vervoegd.* Van hier *vervoegbaar*, *vervoeging.*

VERVOER, z. n., o., *des vervoers*, of *van het vervoer*; zonder meerv. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *voeren*, met weglating van den staart; zie *ver.* De daad van vervoeren: *vervoer van allerlei koopwaren.*

VERVOEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vervoerde, heb vervoerd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *voeren.* Eene andere voering in een kleed zetten: *ik laat dien rok vervoeren.* Tot voering verbruiken: *een oud Jak in een nieuw vervoeren.* Van hier *vervoering.*

VERVOEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vervoerde, heb vervoerd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *voeren*,

Notk.

NOTK. *ferfuoren*, hoogd. *verfuhren*. Van de eene plaats naar de andere voeren: *koopwaren vervoeren. Het moet alles per as vervoerd worden.* Als op eene geweldige wijze uit eenen vorigen toestand wegrukken: *gij laat u door allerlei driften vervoeren, en herwaarts en derwaarts slingeren. Zij hangt, vervoert van minne, aen 't groot Kretenter schip.* VOND. *Dat niemant u als eenen roof en vervoere, door de Philosophie, ende ijdele verleijdinge.* BIJBELV. Van hier *vervoerbaar*, *vervoerder*, *vervoering*, *vervoerster*.

VERVOERING, z. n., vr., *der*, of *van de vervoering*; meerv. *vervoeringen*. Van *vervoeren*. De daad van vervoeren: *wie zou mij de vervoering daarvan beletten? Kwaad gezelschap strekt tot vervoering van jonge lieden.* Hevige gemoedsbeweging: *vervoeringen van blijdschap*, *van wanhoop*, enz.

VERVOLG, z. n., o., *des vervolgs*, of *van het vervolg*; meerv. *vervolgen*. Verkleinw. *vervolgje*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *volgen*, met weglating van den staart; zie *ver*. De daad van vervolgen: *het vervolg der Ketteren.* HOOFT. *Om een vlugtend leger binnen deszelfs wallen voor 't vervolg der vijanden te dekken.* DRIEBERG. Al wat tot voortzetting van een bedrijf, verhaal, enz. dient: *in het vervolg der redevoering. Er schijnt geen vervolg op te komen. Die tijding heeft geen vervolg. Vervolg op Wagenaar.* In *'t vervolg*, en *bij vervolg*, zijn bijwoordelijk evenveel als *in vervolg*, en *bij vervolg*, *van tijd*, naderhand. HOOFT bezigt het voor aanzoek: *die Leicester, op vervolg van Postelle, derwaarts gestuurt had.* Zamenstell.: *tijdvervolg*.

VERVOLGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vervolgde*, *heb vervolgd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *volgen*. Menschen, of dieren, najagen, om ze te vangen, te vellen, enz.: *wild*, *struikrooyers*, *vervolgen. Sij hebben ons op de bergen hittichlick vervolgt.* BIJBELV. Overdragtelijk: *iemand met hoon en smaad vervolgen. Belaagd, vervolgd, door hen, die mij benijden.* L. D. S. P. *Sij vervolgen mij met leugen.* BIJBELV. *De waerheijt werdt vervolcht, 't gheloove huckt.* A. BIJNS. Bijzonderlijk, wegens mishandelingen, waardoor men ie-

iemand van zijnen Godsdienst poogt afteſchrikken? ô *hoe menigmalen hebben de Christenen elkanderen niet vervolgd!* Voorts ook wegens de voortzetting van een verhaal, bedrijf, enz.: *op dat gij uwe rede ongeſtoord vervolgen moogt. Wordt dat werk niet vervolgd? Wij vervolgden onze reize. Zijn regt, een regtsgeding, vervolgen. Iemand in regten vervolgen.* Van hier *vervolgens, vervolger, vervolging, vervolgſter.* Zamenſtell.: *vervolgziek, vervolgzucht*, enz.

VERVOLGENS, bijw. van orde. Genoegzaam evenveel, als *voorts*, ten vervolge van het voorgemelde: *hij ging vervolgens naar beneden. Vervolgens aten wij gezamenlijk. Verhaelde het haer vervolgens, ſeggende.* Bijbelv.

VERVOLGING, z. n., vr., *der*, of *van de vervolging*; meerv. *vervolgingen.* Van *vervolgen.* De daad van vervolgen, in de verſchillende beteekeniſſen van dit woord: *bij de vervolging van eenen haas. Wij lijden vervolginge op onſe halſen, wij zijn moede.* Bijbelv. *Men telt tien vervolgingen onder de Heidenſche Keizeren.* Halma. *Door vervolging van dat werk. Men port mij tot vervolging van mijn regt, en voortzetting van het pleidooi.* Zamenſtell.: *vervolgingsgeest*, enz.: *Kerkvervolging*, enz.

VERVOLGZIEK, zie *vervolgzucht.*

VERVOLGZUCHT, z. n., vr., *der*, of *van de vervolgzucht*; zonder meerv. Van *vervolgen* en *zucht*, ziekte. Hevige drift tot vervolging van anders denkenden: *vervolgzucht in het burgerlijke woedt vaak weinig minder, dan vervolgzucht in het Godsdienſtige.* Van hier *vervolgzuchtig*, anders *vervolgziek*, door vervolgzucht gedreven.

VERVOOGDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vervoogde, heb vervoogd.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *voogden.* Eigenlijk onder voogdij ſtellen, houden; vervolgens verwinnen, temmen: *de min vervoogt het al.* Hooft. Eene provincie, of een wingewest, noemt Oud. *een vervoogd landſchap.*

VERVORDEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vervorderde, heb vervorderd.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *vorderen.* Voortzetten, vervolgen: *om mijne reize te vervorderen.* Verhaasten, beſpoedigen: *op dat het werk vervorderd worde. Vervorder uwe komst. Zich ver-*

vervorderen om iets te doen, is, eigenlijk, zich daartoe als op den voorgrond begeven, en voorts zich zulks onderwinden, bij Kil. *audere.* Van hier *vervordering.*

VERVORMEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vervormde, heb vervormd.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *vormen.* Anders vormen, dan te voren. Van vorm, van gedaante, veranderen: *toen het gevormde vat niet voldeed, werd het, voor Jeremias oogen, herkneed en vervormd. De satan vervormt zich in eenen engel des lichts. Nu sich vervormen in een regenvlaeg van goud.* Westerb. *Ons vervormd Kristenrijk.* v. Hass. Van hier *vervormer, vervorming.*

VERVOUWEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vervouwde, heb vervouwd.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *vouwen.* Anders vouwen, dan te voren: *gij moet het laken vervouwen.* Van hier *vervouwing.*

VERVREEMDEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik vervreemdde, heb* en *ben vervreemd.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *vreemden.* Bedr., ontvreemden. — Vreemd maken, van den eigenaar tot iemand anders doen overgaan: *hij vervreemdt al zijne landerijen. Weezengoed vervreemden.* Verwijderen, afkeerig maken: *man en vrouw van elkanderen vervreemden. Hij vervreemdt zich al meer en meer van mij. Dewijle sij alle door hare dreckgoden van mij vervreemdet zijn.* Bijbelv. Onz., afkeerig worden: *vervreemden van iemanden.* Kil. *Die mij kennen, sekerlick sij zijn van mij vervreemdet.* Bijbelv. *De trotsche dwaas, vervreemd van wet en plicht.* L. D. S. P. Verwijderd, verstoken, worden: *zo lang van rust vervremt.* Vond. *Vervremt zijnde van het leven Godts.* Bijbelv. Een vreemdeling worden: *hij vervreemdt geheel en al.* Halma. Van hier *vervreemdbaar, vervreemding*, en van het deelw. *vervreemd, vervreemdheid.*

VERVRETEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik vervrat, heb* en *ben vervreten.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *vreten.* Al vretende doorbrengen: *zij vervreten hun geld.* Al vretende, of knagende, verteren: *het is van de mot vervreten. De roest heeft het vervreten.*

VERVREUGDEN, wederk. w., gelijkvl. *Ik vervreugdde mij, heb mij vervreugd.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *vreugden*, van *vreugde.* Bij Kil. ook *vervrouwen* en *vervreuden.* Verheugen, verblijden: *vervreughden*

den sij haer met seer groote vreughde. Bijbelv. *Doe sij nu de sterre sagen, vervreuchden sij hem seer.* Van Hass., bij wien men ten bewijze van het gebruik van *vervrouwen*, vindt: *in glorien sellen hem die heijlighen hoghe vervrouwen — ende alle gi rechtveerdige van herten vervrouwet ü! — Du mi wilste vervrouwen in alle mijnen bedroefenissen.* Deze woorden zijn verwant aan *vervrolijken*, en het hoogd. *erfreuen*, *freuen*, *froh*, *frölich*, eng. *frolick*, zie *vreugde.*

VERVRIEREN, zie *vervriezen.*

VERVRIEZEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik vervroos*, *ben vervrozen*; en van *vervrieren*, dat, even als het hoogd. *verfrieren*, ook in gebruik moet zijn geweest, *ik vervroor*, *ben vervroren.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *vriezen*, *vrieren.* Van de vorst doordrongen worden: *al uw voorraad zal vervriezen. Handen en voeten zijn hem vervrozen*, of *vervroren.* Van hier *vervriezing.*

VERVROEGEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik vervroegde*, *heb* en *ben vervroegd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *vroegen*, van *vroeg.* Bedr., op een vroeger tijdstip plaatsen: *waarom wilt gij uwen trouwdag vervroegd hebben? Vervroeg de dagteekeningen van uwe brieven niet!* Vroeger te voorschijn doen komen: *om de vruchten te vervroegen.* Bij Kil. ook iemand door spoed voorkomen. Onz., met *zijn*, vroeger komen: *de koorts vervroegt dagelijks.* Van hier *vervroeging.*

VERVROLIJKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vervrolijkte*, *heb vervrolijkt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *vrolijken*, van *vrolijk.* Vrolijk maken, verblijden: *de wijn heeft hem vervrolijkt. Ghij vervrolickt hem door vreughde.* Bijbelv. *Om te vervrolijken 't swaermoedigh menschenleven.* Westerb. *Zich vervrolijken.* Van hier *vervrolijking.*

VERVROUWEN, zie *vervreugden.*

VERVROUWEN, onz. w., gelijkvl. *Ik vervrouwde*, *ben vervrouwd.* Bij Kil., verwijfd worden, eenen vrouwenaard aannemen.

VERVUILD, bijv. n., *vervuilder*, *vervuildst.* Eigenlijk, een deelw. van *vervuilen.* Als bijv. n., rottig: *vervuilder tandvleesch zag ik nimmer.* Met vuil bezet: *gij hebt eene vervuilde maag. Vervuild bloed* is bij Kil. rottend, etterig, maar hedendaags, met scherpe stoffen bezet: *wie kunner heeft het vervuildste bloed?*

Of

Of *wiens bloed is het meeste vervuild?* Van hier *vervuildheid.* Zamenstell.: *onvervuild.*

VERVUILEN, *onz.* w., gelijkvl. *Ik vervuilde, ben vervuild.* Eigenlijk, even als het hoogd. *verfaulen*, opperd. *erfaulen*, NOTK. *irfulen*, rotten: *de wonde vervuilt al meer en meer. Zie mijn vloeijend' etterbuilen gansch vervuilen.* L. D. S. P. Figuurlijk: *onder malkanderen vervuilende en verstinkende.* BRANDT. Voorts met allerlei vuil bezet worden: *wat vervuilt die sloot!* Bij KIL. ook bedr., met vuil bemorsen, bezoedelen. Van hier *vervuiling.* Het deelw. *vervuild* zie hier boven.

VERVUL, zie *vervulling.*

VERVULLEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vervulde, heb vervuld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *vullen.* Vol maken: *die sijne holen vervulde met roof.* BIJBELV. *Dat het al met gecken is vervult.* WESTERB. *De maat der ongeregtigheid vervullen.* Volbrengen: *iemands verlangens en wenschen vervullen. Zijne eigene verpligtingen*, of *zijne beloften, vervullen. Aldus betaemt ons alle gerechtigheijd te vervullen.* BIJBELV. Waar het voorspelde gezegd wordt *vervuld te worden*, als het gebeurt; en waar *vervullen* voorts voleindigen beteekent: *ons eijnde is genaedert, onze dagen zijn vervult. Iemands plaats vervullen* is voor hem optreden, spreken, handelen, enz. of hem opvolgen: *hoe waardiglijk vervult hij zijns vaders plaats! Eene plaats vervullen* beteekent, eene ledige plaats aanvullen: *al de opengeraakte plaatsen van den raad werden vervuld. Hij vervulde hare plaetse met menschenbeenderen.* BIJBELV. Voorts is *vervullen* aanvullen, in: *een getal vervullen.* HALMA. *Mijn gebreck hebben de broeders vervult.* BIJBELV. In volle mate bezielen: *met wijsheid, met gramschap, vervullen. Ende wierden vervult met nijdicheijt.* BIJBELV. Voltooijen: *op dat uwe blijdtschap vervult zij.* BIJBELV. En hier heeft *vervullen* nog menige andere min gebruikelijke beteekenissen in: *de Godtloose sullen met quaet vervullet worden*, d. i. overladen. *De graecheijt der jonge leeuwen vervullen*, d. i. verzadigen. *Doe wert onse mont vervult met lacchen, ende onse tonge met gejuijch. Ghij hebt mij met gramschap vervult. Sij vervullen sich t'samen aen mij*, d. i. zij boeten hunnen euvelmoed vol-

komen. *Hij vervulde de weke van dese*, hij bragt eene volle week met haar door. *Sardonixsteenen, ende vervullende steenen, verciersteenen. So heeft de droefheijt uw herte vervult. Waerom heeft de satan uw herte vervult?* enz. Dit woord luidt ook wel eens *vervollen: hoe God alle dinc vervollede.* LE LONG. Van hier *vervuller, vervulling, vervulster.*

VERVULLING, z. n., vr., *der*, of *van de vervulling*; meerv. *vervullingen*. Van *vervullen*. De daad van vervullen, in de verschillende beteekenissen van dit woord: *vervulling der mate. Tot vervulling van uw begeren. Bij de vervulling van die voorspelling.* Het gene tot vervulling dient: *so is dan de liefde de vervullinge der wet.* BIJBELV. Bijzonderlijk, een middel tot vervulling van behoeften: *dat is eene groote vervulling in een huishouden.* HOOFT bezigt het zelfst. *vervul*, voor vervulling, voleinding (*complementum*): *'t begintzel en 't vervul.*

VERVUREN, onz. w., gelijkvl. *Ik vervuurde, ben vervuurd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *vuren*, van *vuur*. Door zoogenoemd vuur verteerd worden: *het hout schijnt geheel te vervuren. Dat boek is verwormd en vervuurd.*

VERW, *verwe*, zie *verf.*

VERWAAID, bijv. n. en bijw., *verwaaider, verwaaidst.* Eigenlijk, een deelw. van *verwaaijen*. In den wind gedroogd: *verwaeijden haerinck.* KIL. Verschaald: *verschaelde en verwaeijde wijn is smaekeloos.* v. HASS. Door den wind ontredderd: *hij ziet er nog verwaaider uit, dan gij.* Door den wind van den voorgenomenen loop afgedreven: *er lagen verscheidene schepen aan lager wal verwaaid.*

VERWAAIJEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. en gelijkvl. *Ik verwoei*, of *verwaaide, heb* en *ben verwaaid.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *waaijen*. OTTFRID. *ferwahen*, NOTK. *firwaen*, hoogd. *verwehen*. Bedr., al waaijende van zijne plaats drijven: *het hooi is door dat onweder verwaaid. De wind verwaeit het kleet.* VOND. Onz., door den wind van zijne plaats gedreven worden: *de papieren zullen verwaaijen. Er verwaaide geen blad aan de boomen.* Van hier *verwaaijing*. Het deelw. *verwaaid* zie hier boven.

VER-

VERWAAND, bijv. n. en bijw., *verwaander*, *verwaandst*. Eigenlijk, een deelw. van *verwanen*, zich iets laten voorstaan. Bij Kil., evenveel, als *gewaand*, valschelijk vermeend: *verwaendt sone*, Kil. Voorts, al wie zich verwaant, zich te veel ergens op laat voorstaan: *welk een verwaand mensch! Rijck ende verwaendt.* Kil. *Als den verwaenden hoop van reusen, die ick drongh.* Vond. Ook als z. n.: *Jupijn bliksemde die verwaanden ter neder.* Als bijw., vermetellijk: *staplen het gebergthe op een verwaent en snoot.* Vond. *Klopt verwaent de wieken in mijn leed.* Antonid. Van hier *verwaandelijk*, *verwaandheid*. Oulings schreef men ook *verweend*, Kil. *verweent* en *verwend*.

VERWAARBORGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verwaarborgde*, *heb verwaarborgd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *waarborgen*. Bij Kil. borg stellen voor eene verkochte zaak, iemand ten waarborge voor derzelver deugdelijkheid maken. Hedendaags, ook als waarborg ergens voor verantwoorden: *wie verwaarborgt mij, dat hij komen zal?* Van hier *verwaarborging*.

VERWAARDIGEN, bedr. en wederk. w., gelijkvl. *Ik verwaardigde*, en *verwaardigde mij*, *heb verwaardigd*, en *heb mij verwaardigd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *waardigen*. Kil. *verweerdighen*, hoogd. *wurdigen*. Bedr., iemand met iets bejegenen, dat men hem waardig acht: *verwaardig mij met eenig antwoord.* Wederkeeriglijk, zich tot iets begeven, dat men iemand waardig acht: *ik verwaardigde mij niet, hem te antwoorden.* Van hier *verwaardiging*.

VERWAARLOOZEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verwaarloosde*, *heb verwaarloosd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *waarloozen*, van *waarloos*. Als een waarloos behandelen: *gij verwaarloost uwen pligt. Zijne gezondheid verwaarloozen. Verwaerloost gij het lant van uw geboorte.* Vond. Van hier *verwaarloozer*, *verwaarloozing*.

VERWAAT, zie *verwaten*.

VERWACHT, zie *verwachten*.

VERWACHTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verwachtte*, *heb verwacht*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *wachten*. Te gemoete zien: *wij verwachten dagelijks tij-*

ding van hem. *Verwacht een heerlijk loon*. L. D. S. P. *Nu verwacht de dagh den inbreuk van veel wee*. Vond. In den Statenbijbel ook wachten, verbeiden, in eenen bedrijvenden zin: *als gij te samen komt om te eten, verwacht malckanderen*; en onz.: *als sij lange verwacht hadden*. Van hier *verwachting*, waarvoor oul. *verwacht* gebezigd werd: *na lang verwacht*. Z. N.

VERWAGGELEN, zie *verwiggelen*.

VERWAKKEREN, onz. w., gelijkvl. *Ik verwakkerde, ben verwakkerd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *wakkeren*. Verlevendigen, opwakkeren: *dat gij nu eenmael wederom verwackert zijt, om aen mij te gedencken*. Bijbelv. Van hier *verwakkering*.

VERWANDELEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verwandelde, heb* en *ben verwandeld*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *wandelen*. Hoogd. *verwandeln*, Notk. *firwandeln*. Bedr., veranderen, verkeeren: *die deen in dandere verwandelen moghen*. Boëth. *Als den wijn verwandelt wort in azijn*. Tscep vol wonders. *Mer u vader hevet mijn loon verwandelt tienwerf*. Bijbel. 1477. *Want thof es verwandelt al*. M. Stok. *Verwandelde Hartog Jan van Beijeren 't gerecht*. Wagenaar. *Hebben die Nonnen van Sint Servaes hoer swarte covele verwandelt*. v. Hass. Onz., bij Kil. van de eene plaats naar de andere wandelen. Voorts weggaan: *waervoor de schaduwen verwandlen en verdwijnen*. Vond. Veranderen: *doch de scherpe verwandelen niet in zagte*. ten Kate. *Als ghij mij ontmoet verwandelt mij mijn bloedt*. Brederod. *Verwandelt en verkeert*. D. Deck. *In eenen nachtegaal zou zij hem doen verwandelen*. Broekh. *Stadigh hier beneden verwandelen in vee*. Van hier *verwandeliek*, bij Kil. evenveel, als *verwandelbaar*, *verwandeling*, en de zamenstell.: *gedaanteverwandeling*, *zielsverwandeling*, enz.

VERWANEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verwaande, heb verwaand*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *wanen*. Bij Kil. vermeenen, gelooven; en voorts, zich te veel ergens op laten voorstaan, zich daarop te veel verheffen: *sij verwaent haer te zeere*. Colijn v. Rijss. *Hem daer niet up verwanen noch verhoverdighen en souden*. Boëth. Het deelw. *verwaand* wordt als bijv. n. gebezigd.

VERWANT, bijv. n., zonder vergrootingstrappen.

Ei-

Eigenlijk, een deelw. van *verwanden*, *verwenden*, *verwinden*, dat in de beteekenis van verbinden gebruikelijk moet zijn geweest. Hoogd. *verwandt*. Vermaagschapt, door maagschap verbonden: *wij zijn in den vierden graad aan elkanderen verwant. Om dat de Koninck ons na verwant is.* BIJBELV. Ook als z. n.: *hij noodigde al zijne verwanten ter bruiloft.* Voorts, in eenen figuurlijken zin, eenerlei afkomst hebbende: *die woorden zijn aan elkanderen verwant.* Of anderzins verbonden: *die leer is aan het Jansenismus verwant. Hoe nader dat sij sijn verwant aen sotternij.* WESTERB. Van hier *verwantschap*. Zamenstell.: *bloedverwant*, *eedverwant*, *geloofsverwant*, *vloekverwant*, enz.

VERWANTSCHAP, z. n., vr. en o., *der*, of *van de verwantschap*, en *des verwantschaps*, of *van het verwantschap*; meerv. *verwantschappen*. Van *verwant*. Onz., vermaagschapping: *het naauwe verwantschap, dat er tusschen ons plaats grijpt.* Evenveel welke andere verbintenis: *het verwantschap dier klanken.* Vrouwelijk, de gezamenlijke verwanten: *gij moet aan uwe gansche verwantschap kennis geven.* Zamenstell.: *bloedverwantschap*, *eedverwantschap*, *vloekverwantschap*, enz. Van dit *verwantschap* is gevormd het werkw. *verwantschappen*, waarvan het deelw. *verwantschapt* nog over is, in den zin van aanverwant, meest in gebruik ten aanzien van de talen: *door verwantschapte talen verstaat men zoodanige, die met onze nederduitsche taal in het wezen derzelve overeenstemmen; zoo dat ten aanzien van alle de spraakdeelen eene zoodanige overeenkomst plaats heeft, dat men aanstonds ontwaar wordt, dat zij allen of gelijk staan, of uit elkander zijn afgeleid, hoedanigen zijn de moeso-gothische, de angelsaxische, de frankteutsche, de ijslandsche, de hoogduitsche, en allen die uit deze taaltakken, buiten inmenging van woorden uit vreemde talen, gesproten zijn.* A. KLUIT.

VERWANTSCHAPT, zie *verwantschap*.

VERWAREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verwaarde*, *heb verwaard*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *waren*. Bewaren: *om te verwaerne dat werc.* M. STOK. *Om hem te verwaren maicte sij rebben.* SCEP VOL WONDERS. *Van desen perikel der onversiender doot begeert verwaert te wezen.* MAT. DER SOND. *Dat sij — dese Castelrijen niet langer verwaeren en mogten, of en wouden.*

den. Mieris. Waarnemen: *behoudelik hueren dienste in den choer te verwaren.* v. Hass. Oppasfen: *dese* (die ze) *verwaerde in dit doen.* M. Stok. *Verwaeren de kraemvrouwe.* Kil.; gelijk nog *kraamverwaren*: *uit kraamverwaren gaan.* Van hier *verwaerster*, bij Kil. evenveel, als *vrouwwaerster*, *kraamwaarster*, *kraamverwaarster.*

VERWARMEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verwarmde, heb verwarmd.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *warmen.* Kil. *verwermen.* Warm maken, door middel van hitte: *welhaast wordt het aardrijk op nieuw door de zon verwarmd.* Door middel van kleeding, enz.: *ik kon mij in 't bedde niet verwarmen.* Halma. *Dat sij hare eijeren in de aerde laet, ende in het stof die verwarmt.* Bijbelv. Door drank, enz.: *dat kostje verwarmt mij op nieuw.* Voorts, opwarmen: *verwermde spijse.* Kil. *Iemands hart verwarmen*, is, hetzelve met genegenheid, enz. bezielen. Van hier *verwarming.*

VERWARREN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verwarde, heb verward.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *warren.* Hoogd. *verwirren*, Notk. *firwirren*, Kil. *verwerren*, *verwerfelen.* Bedr., in de war brengen: *gij verwart het garen al meer en meer.* *Laet ons hare sprake aldaer verwerren.* Bijbelv. *Voelt ge niet, dat minne door bedrogh de wet en naem verwart?* Vond. In beroerte, in onftuimige beweging, brengen: *ick sal de Egijptenaren tegen de Egijptenaren verwerren.* Bijbelv. Onz., in de war raken: *hij verwart in zijne rede.* *In een net verwarren*, is, uit hoofde van deszelfs verwarring, daarin al meer en meer vastraken. Hierop doelt: *hoe sterk in druk verward.* L. D. S. P. *Sij zijn verwerret in den lande, de woestijne heeft se besloten.* Bijbelv.; en meer dergelijke fpreekwijzen. Van hier *verwarring*, *verwerrelick*, Kil. Het deelw. *verward*, wordt als bijv. n. gebezigd.

VERWASEMEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verwasemde, ben verwasemd.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *wasemen.* In wafem vervliegen: *de zon doet het water verwasemen.*

VERWASSCHEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verwiesch, heb verwasschen.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *was-*

wasfchen. Al wasfchende verbruiken: *gij verwascht veel zeep.*

VERWASSEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik verwies, ben verwasfen.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *wasfen.* Bij KIL. uitgroeijen, opgroeijen. Hedendaags, averegts wasfen: *die boom verwast geweldig. Het kind fchijnt te verwasfen. Een verwasfen been*, een krom, *een verwasfen mensch*, een gebogcheld. Van hier *verwasfing.*

VERWATEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verwaatte, heb verwaten.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *waten.* Volgens KIL., oulings evenveel, als *verlaten*, aan zich zelven overlaten: *doe iet, zoo moet ic mijn eere verwaten.* COLIJN V. RIJSS. *Sien fal, dat fi verwaten van Gode fijn, ende verfceden.* MAERLANT. Voorts, bijzonderlijk, van de gemeenfchap der Kerk affnijden, in den Kerkelijken ban doen, en vervolgens op evenveel welke wijze bannen: *aij, God! doer diene goede, verwate de quade tonghen vijt Zeelant!* M. STOK. Van hier *verwating* bij HALMA, evenveel, als *verwaet*, en *verwaetenisfe*, bij KIL. Het deelw. *verwaten* wordt als bijv. n., z. n. en bijw., gebruikt.

VERWATEN, bijv. n. en bijw., *verwatener, verwatenst.* Eigenlijk een deelw. van *verwaten.* Kerkelijk gebannen: *Jacob, eerst geleit in 't graf zijner voorouderen, werdt, als verwaaten, daar uitgetoogen.* HOOFT. *Haer eijgen vleesch en bloed haer hielen voor verwaten.* H. DE GROOT. *Schoutfe, als verbannen, verdoemt, verwaten.* A. BIJNS. Vervloekt, over het algemeen: *dat men van dien verwaten bodem most wijken.* VOND. Ook als z. n.: *de Heer verftrooit de beenders dier verwaaten.* L. D. S. P. Vermetel, laatdunkend, trotsch: *dat verwaten volk.* Als bijw., ftoutelijk, trotfchelijk: *hij heeft geen heil bij God! Zoo roepen zij verwaten.* L. D. S. P. Dezen zin van vermetelheid, enz. heeft het woord eerst laat, en denkelijk flechts bij vergisfing, gekregen. Dezelve heerscht ook in *verwatenheid.*

VERWATEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verwaterde, heb verwaterd.* Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *wateren.* Door water bederven: *de regen verwatert het houtwerk, dat daarvoor blootftaat. Verwaetert en geknaeght van fchieterijes en motten.* WESTERB. *Een verwaetert peert* is, bij KIL., een *overwaterd*, dat te veel

veel gedronken, of zulks, terwijl het al te warm was, gedaan heeft. Voorts is *verwateren*, bij HALMA, in ander water zetten, dan voorheen: *die zoute visch mag nog wel eens verwaterd worden.* Van hier *verwatering*, en van het deelw. *verwaterd*, *verwaterdheid.*

VERWEDDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verweddede, heb verwed.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *wedden.* Aan eene weddenschap opzetten: *ik verwed er alles onder, wat ik in de wereld heb.*

VERWEELDERIGEN, *verweeldigen*, onz. w., gelijkvl. *Ik verweelderigde, ben verweelderigd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *weelderigen*, van *weelderig.* Bij KIL. weelderig worden.

VERWEEND, bijv. n., *verweender*, *verweendst.* Bij KIL. evenveel, als *verwaand.* Voorts, lekker opgebragt: *een verweend kind.* HALMA. Tot brasserij bestemd: *met leckre snoeperij, in haer verweende feesten.* VLAERD. REDENR. Oul. werd het meest in eenen goeden zin voor luisterrijk, prachtig, gebezigd.

VERWEERD, zie *verweren.*

VERWEERDER, zie *verweren.*

VERWEEZEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verweesde, ben verweesd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *weezen*, van *wees.* Hoogd. *verwaisen.* Van ouderen beroofd worden: *dat geen verweeset kindt.* MIERIS.

VERWEIDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verweidde, heb verweid.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *weiden.* Uit de eene weide in de andere overbrengen: *hij wil die koeijen verweid hebben.* Van hier *verweiding.*

VERWEKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verwekte, heb verwekt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *wekken.* Te wege brengen, voortbrengen: *kinderen verwekken. Ick sal eenen eenigen herder over haer verwecken.* BIJBELV. *De traege jammerpoelen verwecken dampen.* VOND. *'t Zou in mijn hart gewis geen vrees verwekken.* L. D. S. P. *Die grootmoedich is verweckt gekijf.* BIJBELV. *'t Geen haer lacchen doet, en jock en spel verweckt.* WESTERB. *Verwekt den wedergalm met holle keteltrommelen.* VOND. In het leven terug brengen, opwekken: *Godt, die de doode verweckt.* BIJBELV. Ook figuurlijk: *om den naem des verstorvenen te verwecken.* BIJBELV. Opwekken, verlevendigen: *een ijegelick, wiens geest Godt verweckte.* BIJBELV. Aanpor-

porren.: *om die ruijters te verwecken, ende moet teghoven.* V. HASS. *Tot toorn verwekken.* HALMA. Van hier *verwekker, verwekking, verwekfel*, KIL. — *verweckster.*

VERWELDIGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verweldigde, heb verweldigd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *weldigen.* Overweldigen, met geweld bemagtigen: *men verweldigde het bolwerk stormenderhand.* Van hier *verweldiger, verweldiging.*

VERWELF, zie *verwelfsel.*

VERWELFSEL, z. n., o., *des verwelfsels*, of *van het verwelfsel*; meerv. *verwelfsels, verwelfselen.* Van *verwelven.* Anders ook *verwelf.* Gewelf: *sij sullen u verwelfsel afbreken.* BIJBELV. In de gemeene volkstaal zegt men ook *verwulf, verwulfsel.* Zie *gewelf.*

VERWELKEN, *verwelkeren*, onz. w., gelijkvl. *Ik verwelkte, ben verwelkt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *welken.* OTTFRID. *irruuelkan.* Verslensen, zijne kleur verliezen, zijne fraaiheid kwijt raken; eigenlijk van bloemen en gewassen, figuurlijk, van de schoonheid des gelaats, het leven, enz.: *het riet ende het schilf sullen verwelcken.* BIJBELV. *De droefheid deed haar verwelken. Ons leven verwelkt als eene bloem des velds.* Ook wel eens bedr., doen verslensen: *zoo verwelkt de rijp een bloem.* VOND. Van hier *verwelkbaar, verwelkbaarheid, verwelking*, en van het deelw. *verwelkt, verwelktheid.*

VERWELKOMEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verwelkomde, heb verwelkomd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *welkomen*, van *welkom.* Welkom heeten: *wij werden op het allerminzaamste verwelkomd.* Van hier *verwelkoming.*

VERWELOOS, bijv. n., *verweloozer, verweloost.* Van *verwe* en *loos.* Van de verw, die het voorheen bedekte, ontbloot: *het is genoegzaam even verweloos, als of het nimmer geverwd ware geweest.* Van hier *verweloosheid.*

VERWELVEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verwelfde, heb verwelfd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *welven.* Van boven met een of meer gewelven digt metselen: *de kelders moeten verwelfd worden.* Van hier *verwelfsel.* Ook zegt men *verwulven.*

VERWEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verwde, heb geverwd.*

Door indooping, vermenging, of bestrijking, van deze of gene kleur voorzien: *verfde met onnozel bloet.* VOND. *De Maas, met bloet geverft, vloeit hier in volle rouw.* OUDAEN. *Een kleedt, dat met bloedt geverwet was.* BIJBELV. Van hier *geverf*, *verwer*, enz. *verwing.* Zamenstell.: *verfloof*, *verfkwast*, *verfmos*, enz. *Afverwen*, *beverwen*, *doodverwen*; *doorverwen*, *herverwen*, *opverwen*, *oververwen*, *ververwen*, enz.

Verwen, hoogd. *farben*, OTTFRID. *gifarauuan*, verwant aan *furbin*, bij NOTK. reinigen, en het middeleeuw. lat. *forbator*, fr. *fourbisseur*, een polijster, komt van *verwe*, *verw*.

VERWENNEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verwende*, *heb verwend.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *wennen.* Afwennen, ontwennen: *ik zal hem die kuren wel verwennen.* Aan averegtsche gewoonten verslaven: *de schrijfmeester heeft mijne hand verwend.* Vertroetelen: *gij verwent uw kind.* Van hier misschien, dat men een lekker opgebragt mensch *verweend* noemt, even als in het hoogd. *verwöhnt.* Ook wel eens onz., door ontwenning in onbruik raken: *ik hoop dat het nog verwennen zal.* Van hier *verwenning.*

VERWENSCHEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verwenschte*, *heb verwenscht.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *wenschen.* Met een betoon van misnoegen bejegenen, dat intusschen minder is, dan door *vervloeken* wordt aangeduid: *het dobbelspel verwenschen. Dat lastige wijf met haar verwenscht bezoek!* Van hier *verwensching.*

VERWER, z. n., m., *des verwers*, of *van den verwer*; meerv. *verweren*, en *verwers.* Van *verwen.* Al wie zijn werk van verwen maakt: *de verwer heeft het laken verbroeid. Ik heb het huis aan den verwer aanbesteed.* Van hier *verwerij.* Zamenstell.: *verwersdagloon*, *verwersgild*, *verwershandwerk*, *verwersrekening*, enz. *Grootverwer*, *kleinverwer*, *lakenverwer*, enz.

VERWEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verweerde*, *heb verweerd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *weren.* Verdedigen: *zich in regten verweren. Verweeren de saecke.* KIL. *Eenen verwerenden oorlog voeren.* Afweren: *so machtich, datten Grave dechte, dat hise verweren niet en mochte.* M. STOK. Van hier *verweerbaar*, *verweerder*, al wie verweert, een verdediger, beschermer: *en strijt als volcksverweerder.* VOND. Bijzon-

zonderlijk al wie eene regtzaak verdedigt: *eindelijk zegevierde de verweerder over den aanklager. Verweerster, verwering.*

VERWEREN, onz. w., gelijkvl. *Ik verweerde, ben verweerd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *weren*, van *weêr*, *weder*. Door aan de lucht bloot gesteld te zijn, of door het weêr, bedorven worden: *het linnen verweert. De glazen zijn verweerd.* Het deelw. *verweerd* wordt als bijv. n., bijw. en tusschenw. gebruikt, om genoegzaam even hetzelfde, als *verdord*, *verduiveld*, enz. aan te duiden: *die verweerde vent! Wat hebt gij u verweerd hoſmuld! Wel, verweerd! wat ziet gij er wederom uit!*

VERWERIJ, z. n., vr., *der*, of *van de verwerij*; meerv. *verwerijen.* Van *verwer.* De werkplaats van eenen verwer: *breng het naar de verwerij. Hoe vele kuipen bevat die verwerij?*

VERWERKEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. en ongelijkvl. *Ik verwrocht*, of *verwerkte*, *heb* en *ben verwrocht*, of *verwerkt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *werken.* Hoogd. *verwirken*, OTTFRID. *firwirken.* Bedr., al werkende verplaatsen: *ik laat de turf verwerken.* Al werkende verbruiken: *hebt gij al dat hout reeds verwerkt? Verwercken de stoffe.* KIL. Anders bewerken, dan te voren, overwerken: *verwerk de opgegevene som.* Door werken benadeelen: *hij draagt wel zorg, om zich niet te verwerken.* Oul. ook door werken vertoornen: *verwercken sijnen vriendt.* KIL. *Hadde hi de stat te vriende gehouden, de hi verwrocht bi sinen scouden.* M. STOK. Door werken verbeuren, kwijt raken: *Iemands gunst verwerken.* KIL. Onz., door te sterke werking bedorven worden: *ik vrees, dat het hier verwerken zal.* Volgens KIL. ook averegts werken, misdoen, en aan boete, of straf, onderhevig worden. Van hier *verwerking.*

VERWERPELIJK, bijv. n., *verwerpelijker*, *verwerpelijkst.* Van *verwerpen.* Zie *lijk.* Anders *verworpelijk.* Dat verwerping verdient: *die stelling is nog verwerpelijker.* Bij KIL. komt het als bijw. voor, in de beteekenis van met verwerping, met verachting. In den STATENBIJBEL wordt *verwarpelijk* voor berispelijk, strafbaar, gebezigd. Van hier *verwerpelijkheid.* Zamenstell.: *onverwerpelijk*, enz.

VER-

VERWERPELING, z. n., m. en vr., *des verwerpelings*, of *van den verwerpeling*; en *der*, of *van de verwerpeling*; meerv. *verwerpelingen*. Van *verwerpen*. Anders *verworpeling*, bij Kil. ook *worpelinck*, voor allerlei uitſchot, dat ergens als onnut uitgeworpen wordt. Heden ten dage beduidt *verworpeling* in de Godgeleerdheid, een voorwerp der zoogenoemde *verwerping*; het tegendeel van eenen uitverkorenen: *wie verzekert mij, dat mijn kind geen verworpeling, of verwerpeling, is?*

VERWERPEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verworp, heb verworpen*. Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *werpen*. Bij Kil. ook *verworpen*, nederſ. *verwarpen*, hoogd. *verwerfen*, Kero. *faruuerfen*, Ottfrid. *firwerphan*. Verachtelijk wegwerpen: *de ſteen, dien de bouwlieden verworpen hebben*. Bijbelv. *Men verwierp zijn ſmeekſchrift*. Halma. Overdragtelijk, verſmaden, verſtooten: *men zag hem allen goeden raad verwerpen. 'k Verworp al, wat naer boosheit ruik*. Vond. *Die, wat een ander leert, belastren en verwerpen*. Westerb. *Wordt ſteeds van hem verworpen en verſmaad*. L. D. S. P. *Sij verwierpen mijne rechten*. Bijbelv. Niet langer behouden, maar wegdoen, opgeven: *wij hebben verworpen de bedekſelen der ſchande*. Bijbelv. *Die de hoop van kinderen verworpen heeft*. Hooft. In de Godgeleerdheid is *verwerpen* het tegenoverſtaande van *verkiezen*, niet verkiezen, maar tot eeuwige ellende beſtemmen: *hij verwerpt, wien hij wil*. Van hier *verwerpelijk*, *verwerpeling*, *verwerping*. Zamenſtell.: *verwerpenswaardig*, enz. Het deelw. *verworpen* wordt, als bijv. n., voor hoogstondeugend, laag, en verachtelijk, gebezigd: *hij is aan de verworpenſte ondeugden overgegeven. Niets, dan verworpen boosheid, haat*. L. D. S. P. Als z. n. gebruikt men het in plaats van *verwerpeling*: *het getal der verworpenen*. Van hier *verworpenheid*.

VERWERREN, zie *verwarren*.

VERWERVEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verworf, heb verworven*. Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *werven*. Verkrijgen: *genade verwerven. Deſe dan heeft verworven eenen acker*. Bijbelv. *Doch wij verworven 't geen bij nootlot ſtont te werven*. Vond. *Didric de verwarf dat Bisſcopdoem*. M. Stok., bij wien dit woord

voorts

voorts aan *uitwerken* beantwoordt in: *sijt also hadden verworven, dat hem al dat lant swoer houde.* Van hier *verwerfbaar*, *verwerfelijk*, *verwerving*.

VERWEVEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verweefde, heb verweven.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *weven*. Al wevende verbruiken: *zult gij mijn garen haast verweven hebben?*

VERWEZEN, bijv. n. en bijw., *verwezener*, *verwezenst*. Eigenlijk, een deelw. van *verwijzen*. Veroordeeld: *hij zag als een verwezen mensch.* Als z. n.: *die arme verwezene.* Als bijw., verlegen: *hoe verwezen keek zij ons aan!*

VERWIG, bijv. n., zonder trappen van vergrooting. Van *verwe*. Hoogd. *farbig*. Met verwe bestreken, bezoedeld: *zijne verwige handen.* Voorts, die of die kleur hebbende, welke beteekenis het in de zamenstell.: *purperverwig*, *scharlakenverwig*, *veelverwig*, enz. heeft.

VERWIGGELEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verwiggelde, heb verwiggeld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *wiggelen*, voortd. werkw. van *wiegen*. Bedr., al wiggelende bewegen: *gij moet het niet verwiggelen.* Onz., al wiggelende bewogen worden: *het tafeltje verwiggelt, als men er aanraakt.* HALMA. *Er verwiggelt geen blad aan den boom.* Oul. ook *verwaggelen*.

VERWIJDEN, onz. en bedr. w., gelijkvl. *Ik verwijdde, heb* en *ben verwijd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *wijden*, van *wijd*. Onz., met *zijn*; wijder worden: *die sloot begint verbaasd te verwijden.* Bedr., wijder maken: *gij moet de mouwen verwijden.* Verder uitbreiden: *om hare lantpale te verwijden.* BIJBELV. Van hier *verwijding*.

VERWIJDEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verwijderde, heb verwijderd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *wijderen*, van *wijder*. Op eenen verderen afstand plaatsen: *verwijder hem van haar. Wij verwijderden ons eenige schreden. Verwijder u toch niet van het dorp.* Voorts is *zich verwijderen*, zonder bijvoeging waarvan, dikwijls, eenvoudiglijk, henen gaan: *toen zij zich verwijderden. Zich van iemand verwijderd houden*, zich niet met hem inlaten. *De harten, de gemoederen, verwijderen*, oneenigheid aankweeken. *Man en vrouw, ouders en kinderen*, enz. *van elkanderen verwijderen*, derzelver onderlinge genegenheid uitdelgen.

Hoe

Hoe ver is de eene plaats van de andere verwijderd, hoe ver is zij daarvan afgelegen? Van hier *verwijdering.*

VERWIJDERING, z. n., vr., *der*, of *van de verwijdering;* meerv. *verwijderingen.* Van *verwijderen.* De daad van verwijderen: *door verwijdering en voortdrijving van den vijand. Onze verwijdering van het gezelschap. De verwijdering der gemoederen.* Verre afstand: *de verwijdering van die plaats.* Oneenigheid: *er heerscht eene groote verwijdering tusschen hen.*

VERWIJFD, bijv. n. en bijw., *verwijfder, verwijfdst.* Eigenlijk, een deelw. van *verwijven.* Met eenen wijvenaard bezield: *een verwijfd mensch. Zijn verwijfd hart.* Op zich zelf, als z. n., een man van zulken aard: *hoe beven die verwijfden!* Als bijw., op eenen verwijfden trant: *hij gedroeg zich verwijfd.* Van hier *verwijfdelijk, verwijfdheid.* Zamenstell.: *onverwijfd,* enz.

VERWIJL, z. n., o., *des verwijls*, of *van het verwijl;* zonder meerv. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *wijlen*, van *wijle*, met weglating van den staart. Zie *ver.* Vertraging, uitstel: *zonder verwijl. Dat verwijl duurt mij te lang. De zaak lijdt geen verwijl.*

VERWIJLEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verwijlde, heb verwijld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *wijlen*, van *wijle.* Verschuiven, uitstellen: *men moet die zaak niet langer verwijlen.* Onz., vertragen: *het heeft reeds al te lang verwijld.* Van hier *verwijling*, en, van het deelw. *verwijld*, de zamenstell.: *onverwijld.*

VERWIJT, z. n., o., *des verwijts*, of *van het verwijt;* meerv. *verwijten.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *wijten*, met weglating van den staart, zie *ver.* Nederf. *verwiet*, hoogd. *verweis.* Eene woordelijke voorhouding van een begaan misdrijf: *welk een bits verwijt. De grievende verwijten des gewetens. Ten bitteren verwijd der Christnen.* ANTONID. *Veroovert van dit verwijt.* HOOFT. *Van dit verwijt te ontslaen.* VOND.

VERWIJTEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verweet, heb verweten.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *wijten.* Vries., nederf. *verwiten*, zweed. *forvita*, OTTFRID. *firuuizun*, hoogd. *verweisen.* Een begaan misdrijf voorhouden: *mijn gewisse verwijt mij niets. Het sel-*

zelve verweten hem oock de moordenaers. BIJBELV. *Om vrij te mogen zijn van 't vrouwelijck verwijten.* WESTERB. Op eene lastige wijze voorhouden: *hij verwijt mij gestaag het goede, dat ik van hem ontvangen heb. Die een ijegelick mildelick geeft, ende niet enverwijt.* BIJBELV. Spreekw.: *de pot verwijt den ketel, dat hij zwart is*, hij verwijt eenen anderen iets, waaraan hij zelf schuldig is. Van hier *verwijtelijk*, *verwijter*, *verwijting*.

VERWIJVEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verwijfde, heb* en *ben verwijfd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *wijven*, van *wijf.* Bedr., met eenen wijvenaard bezielen: *dat dient, om het aankomend geslacht al meer en meer te verwijven.* Onz., eenen wijvenaard aannemen, vervrouwen: *zijne rijkdommen doen hem verwijven.* Het deelw. *verwijfd* wordt als bijv. n. en bijw. gebezigd.

VERWIJZEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verwees, heb verwezen.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *wijzen.* Nederf. *verwisen*, hoogd. *verweisen*, zweed. *forvisa*, OTTFRID. *urwisen.* Van zich naar elders wijzen: *ik verwees haar naar u.* Door een regterlijk oordeel verzenden: *men verwees hem naar een onbewoond eiland. Hij werd ten dood verwezen. Verwijst Godts stem ten poel, daar 't vuur geen einde heeft.* BRANDT. Vonnissen, veroordeelen, doemen, over het algemeen: *welcken de Goden verwijsen, die sal't sijnen naesten dobbel wedergeven.* BIJBELV. Van hier *verwijzeling*, *verwijzing.* Het deelw. *verwezen* wordt als bijv. n., z. n. en bijw. gebezigd.

VERWILDERD, bijv. n. en bijw., *verwilderder*, *verwilderdst.* Eigenlijk, een deelw. van *verwilderen.* Van een land, enz., onbearbeid: *eenen verwilderden tuin in orde brengen.* Van een mensch, woest, ongebonden, ongemanierd: *die verwilderde losbol.* Op zich zelf, als z. n.: *die verwilderde!* In overeenkomst hiermede zegt men voorts: *een verwilderd gemoed, verwilderde zeden*, enz. Als bijw., komt het voor in *verwilderd liggen: het lant met koren te bezaeijen, dat lang verwilderd lagh.* VOND. *Verwilderd aanzien, aankijken*, enz.: *wat keek zij ons verwilderd aan!* Van hier *verwilderdheid*, in plaats waarvan *verwildering* intusschen gebruikelijker is.

VER-

VERWILDEREN, onz. w., gelijkvl. *Ik verwilderde, ben verwilderd.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *wilderen*, van *wilder* en *wild*. Wild, wilder, worden: *gij laat dien akker verwilderen. De verwilderende jeugd. Al wat veraert, verwoet, verwilderd, is.* VOND. Van hier *verwildering*, de daad van verwilderen, en eene verwilderde, of wilde, geaardheid, ſoms ook *verwilderdheid*, zie *verwilderd* hierover, en over het gebruik van dit deelw., als bijv. n., z. n. en bijw.

VERWILDERING, zie *verwilderen*.

VERWILLIGEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verwilligde, heb verwilligd.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *willigen*. Bij KIL. bedr., *ghewilligen*, gewillig, toegenegen, gunſtig, maken. Voorts inwilligen, toegeven, toeſtaan: *ik heb hem nog niets verwilligd.* Onz., bewilligen: *ik kan er hem niet toe doen verwilligen.* HALMA. *De Levijt verwilligde bij dien man te blijven.* BIJBELV. Van hier *verwilliging*.

VERWILLING, z. n., vr., *der*, of *van de verwilling*; zonder meerv. Van *verwillen*, dat nog in het plat duitsch gebruikelijk is, waar men, in plaats van *verwilligen*, *ſich verwillen* zegt. Toeſtemming, bewilliging: *doch ſonder verwillinghe haerder Kerken.* ALDEGOND.

VERWINDEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verwond, heb verwonden.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *winden.* Geheel opwinden: *ik heb al het garen reeds verwonden.* Anders opwinden, dan te voren: *gij moet uw vliegerkoord verwinden.* Door middel van eene windas in beweging brengen: *het ſchip zat zoo vast, dat er geene mogelijkheid ſcheen, om het te verwinden.* Van hier *verwinding.*

VERWING, z. n., vr., *der*, of *van de verwing*; zonder meerv. Van *verwen.* De daad van verwen: *bij de verwing is het verbroeid. Aan de verwing van dat huis.*

VERWINNEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verwon, heb verwonnen.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *winnen.* Overwinnen, al ſtrijdende voor zich doen bukken: *men wanhoopte, om hem te verwinnen. 'k Verwon hen altemaal.* L. D. S. P. Oneigenlijk: *dat hij verwonnen wiert door goetheit en genade.* VOND. In regten overtuigen: *daerof verwonnen*

wert van schepenen. v. Hass. *Die besmet ende verwonnen sullen geweest zijn van eeuwige dwalinge.* Mieris. Ook wel eens onz., de bovenhand bekomen: *ik streed en verwon. Zijn hulp doet mij verwinnen.* L. D. S. P. Van hier *verwinbaar*, *verwinnaar*, *verwinnares*, *verwinnelijk*, *verwinning*, enz. Het deelw. *verwonnen* wordt als, bijv. n., z. n., en bijw. gebruikt.

VERWINTEREN, onz. w., gelijkvl. *Ik verwinterde*, *ben* en *heb verwinterd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *winteren.* Met *hebben*, overwinteren: *zij verwinterden op een onbewoond eiland.* Met *zijn*, van zoogenoemde winters opgevuld zijn: *wat verwinteren uwe handen!* Van hier *verwintering.*

VERWISSELEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verwisselde*, *heb* en *ben verwisseld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *wisselen.* Hoogd. *verwechselen*, Kero *firuuehselen.* Bedr., het eene voor het andere geven, verruilen: *goudgeld tegen zilvergeld verwisselen. Hij verwisselde dien rok met eenen anderen. Oock en isse niet te verwisselen voor een kleijnoot van dicht gout.* Bijbelv. *Zal uw druk eens verwisselen in geluk.* L. D. S. P. Bij Kil., bijzonderlijk wegens dergelijk eene verruiling van kinderen, als de zoogenoemde intrigue van vele oude blijspelen uitmaakt: *het kind is verwisseld*, of *verruild*, *bij de min.* Halma. Onz., wisselen: *hij verwisselt van kleeding. Zoet en bitter verwisselt bij mij gestadig.* Van hier *verwisselaar*, *verwisselbaar*, *verwisseling.*

VERWISSELING, z. n., vr., *der*, of *van de verwisseling*; meerv. *verwisselingen.* Van *verwisselen.* De daad van verwisselen: *bij de verwisseling van mijn geld. Door verwisseling zijner kleederen.* Bijzonderlijk, de overgang uit dit leven in een ander: *eene zalige verwisseling.* Zamenstell.: *geldverwisseling*, *jaarverwisseling*, *standverwisseling*, enz.

VERWITTIGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verwittigde*, *heb verwittigd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *wittigen.* Van *wittig*, *wetig*, *kundig.* Bij Kil., ook *verwetighen.* Doen weten: *ik zal u er van verwittigen. Om hem te verwittigen, hoe 't er stond.* Hooft. Van hier *verwittiging.*

VERWOED, bijv. n. en bijw., *verwoeder*, *verwoedst.* Als bijv. n., vol woede, woedend, razend: *verwoede*

 dwin-

dwingeland! Hij toutze en prikkeltze, vertorent en verwoet. VOND. *Verwoede handen* zijn de handen van eenen woedenden: *met verwoede handen t'onmenschelijk wroeten in mijn eigen ingewanden.* HOOGVL. *Verwoede krachten* zijn allergeweldigste: *'t zeegedrocht dat met verwoede kracht de baren klieft.* L. D. S. P. Bij KIL., is *verwoed* met watervrees bezield. Voorts beteekent het als bijw., op de wijze van eenen razenden: *zij vochten allerverwoedst. Queet Medea zich door onze kunst verwoeder, toen zij haar broeder hieuw aan stukken.* VOLLENH. Van hier *verwoedelijk, verwoedheid. Verwoed* is eigenlijk een deelw. van het verouderde *verwoeden*, voor boven mate woeden, razen.

VERWOEDEN, zie *verwoed.*

VERWOEST, zie *verwoesten.*

VERWOESTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verwoestte, heb verwoest.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *woesten*, van *woest.* Hoogd. *verwüsten*, STRIJK. *verwuesten.* Woest maken: *het gansche rijk werd te vuur en te zwaard, verwoest en omgekeerd. Verwoest land*, is, bij KIL., dat niet meer bewoond en bebouwd wordt. *De verwoeste steden vernieuwen die verstoort waren.* BIJBELV. Vernielen, uitroeijen: *ick sal verwoesten haren wijnstock ende haren vijgenboom.* BIJBELV. Verstoren, verontrusten: *verwoest hun raadslag.* L. D. S. P. *Wie den vader verwoest, ofte de moeder verjaegt.* BIJBELV. Van hier *verwoester, verwoesting.* Het deelw. *verwoest* wordt als bijw. gebruikt in *verwoest liggen: zie hoe de stad verwoest ligt en vergeeten.* L. D. S. P.

VERWOESTING, z. n., vr., *der*, of *van de verwoesting*; meerv. *verwoestingen* Van *verwoesten.* De daad van verwoesten; *dat het lant met verwoestinge verstoort worde.* BIJBELV. *Verwoestinghe der stadt.* KIL. *Verwoesting van mijn geluk. Hun hart zich dwaas verheft en hun verwoesting niet beseft.* L. D. S P. Tooneel van verwoesting: *groote verwoestingen aanregten. Datse tot eensaemheijt, ende tot verwoetinge, geworden zijn.* BIJBELV.; waar *verwoesting* den toestand van een verwoest oord aanduidt in: *het rustede alle de dagen der verwoestinge.*

VERWOND, bijv. n. en bijw. Zonder vergrootingstrap-

trappen. Eigenlijk een deelw. van *verwonden.* Als bijv. n. gekwetst: *hij genas den verwonden vijand. Daer bleven van hen eenige verwondde mannen over.* Bijbelv. Ook op zich zelf, als z. n., *er waren meer dooden, dan verwonden. Zij spotten met de smart van uw verwonden.* L. D. S. P. Als bijw., in den staat van eenen verwonden: *hij lag verwond op het slagveld.* Van hier *verwondheid.*

VERWONDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verwondde, heb verwond.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *wanden.* Kwetsen, wonden: *hij werd in een tweegevecht verwond.* Ook figuurlijk: *diep in mijne ziel verwond.* Van hier *verwonding.* Het deelw. *verwond*, zie hier boven.

VERWONDERAAR, zie *verwonderen.*

VERWONDEREN, bedr. en wederk. w., gelijkvl. *Ik verwonderde*, en *verwonderde mij*, *heb verwonderd*, en *heb mij verwonderd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *wonderen.* Met verwondering bezielen: *het verwondert mij grootelijks. Waren verwondert, dat hij so lange vertoefde*, werden met verwondering daar over bezield. Bijbelv. Wederkeeriglijk, zich zelven als met verwondering bezielen: *ik verwonderde mij deswegens. Hoe moet hij zich niet verwonderd hebben, toen hij het zag? sij verwonderden haer over hem.* Bijbelv. *Verwondert u dan niet, maeckt hij somtijds de beest.* Huyghens. Voorts, met verwondering beschouwen, bewonderen: *iemands verstand verwonderen. Hoe dat ijet slechter is, hoe't meer verwondert wort.* Westerb. *Gemeen verwonderen betaamt mijn wondren niet.* Huyghens. Deze beteekenis heeft het woord ook in *verwonderenswaardig;* maar de eerstgemelde heerscht in: *ergens over verwonderd staan;* en: *zagen met verwonderd' oogen.* L. D. S. P., enz. Van hier *verwonderaar*, al wie iets verwondert, *verwonderaarster*, *verwondering*, *verwonderlijk.* Zamenstell.: *verwonderenswaardig.*

VERWONDERENSWAARDIG, zie *verwonderen* en *verwonderlijk.*

VERWONDERING, z. n., vr., *der*, of *van de verwondering;* zonder meerv. Van *verwonderen.* De daad van verwonderen, die gewaarwording, welke iets groots, waaraan men ongewoon is, verwekt, be-

vreemding: *verwondering is de dochter der onkunde. Mijne verwondering hield op, toen ik alles van nabij beschouwde. Ick verwonderde mij, als ickse sagh, met groote verwonderinge.* Bijbelv. *Staart, als in verwondering opgetoogen.* T. v. Bracht. Zamenstell.: *verwonderingsteeken*, anders *uitroepingsteeken*, een bekend schrijfmerk.

VERWONDERINGSTEEKEN, zie *verwondering.*

VERWONDERLIJK, bijv. n. en bijw. *Verwonderlijker, verwonderlijkst.* Van *verwonderen.* Zie *lijk.* Al wat verwonderd worden mag en moet, verwonderenswaardig: *welk eene verwonderlijke vlugheid en behendigheid!* Als bijw., op eene verwonderenswaardige wijze: *hij kweet zich verwonderlijk van zijnen pligt;* of zoo, dat men het verwonderen moet: *zij is verwonderlijk schoon en aanminnig.* Van hier *verwonderlijkheid.*

VERWONEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verwoonde, heb verwoond.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *wonen.* Aan woning te koste leggen: *zoo veel wil ik niet meer verwonen. Iets ergens verwonen*, is, het voor eene bijzondere woning opbrengen: *zou ik daar zoo veel verwonen?*

VERWONNELING, zie *verwonnen.*

VERWONNEN, bijv. n. en bijw., zonder vergrootingstrappen. Eigenlijk een deelw. van *verwinnen.* Al wie in eenigen strijd overmand is: *het verwonnen volk, de verwonnene stad. Een verwonnen redetwister*, enz. Ook *verwonnen van den vaak.* Op zich zelf, als z. n., evenveel, als *verwonneling*, een verwonnen mensch: *de verwonnenen*, of *verwonnelingen, smeekten den verwinnaar om genade.* Als bijw., komt het voor in: *legt nu verwonnen door een' blooden schaekers hant.* Vond.

VERWORDEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik verwerd, ben verworden.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *worden.* Bederven: *gij laat alles verworden, wat er in de kelder is.* Vuil worden: *het koperwerk verwordt, als het zoo weinig geschuurd wordt.* Van hier *verwording.*

VERWORGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verworgde, heb verworgd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *worgen.* Ook *verwurgen.* Door toewringing van den hals doen stikken: *henengaande verworghde hemselven.* Bijbelv.

Ver-

Verworghen met den strop, KIL. *Worgen* beteekent ook iemand, op welk eene wijze ook, van het leven berooven, overeenkomende met het lat. *necare*. In gemeene straattaal zegt men *nekken*. Van hier *verworging*.

VERWORMEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verwormde*, *heb* en *ben verwormd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *wormen*. Bedr., al wormende doorbrengen: *waaraan hebt gij dat uur wederom verwormd?* Onz., door papier- of hout-wormen verteerd worden: *het boek is verwormd. De stoelen verwormen al meer en meer*. Van hier *verworming*, en van het deelw. *verwormd*, *verwormdheid*, bij KIL.

VERWORPELIJK, zie *verwerpelijk*.

VERWORPELING, zie *verwerpeling*.

VERWORPEN, zie *verwerpen*.

VERWORTELEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verwortelde*, *ben verworteld*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *wortelen*. Wortelen schieten, en daarmede vast raken: *men ontsteelt mij het jonge plantsoen, eer het verwortelt*. Overdragtelijk, is: *het zit er in verworteld*, het zit er heel vast in.

VERWRIKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verwrikte*, *heb verwrikt*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *wrikken*. Al wrikkende bewegen: *die paal laat zich niet verwrikken*. Door wrikken benadeelen, uit het lid brengen: *ik heb mij verwrikt. Hij verwrikte zijnen arm*. Van hier *verwrikking*.

VERWRINGEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verwrong*, *heb verwrongen*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *wringen*. Anders wringen, dan te voren: *dat linnen moet verwrongen worden*. Door wringen benadeelen: *zij verwrong de hand*. Al wringende aan een vorig bestaan onttrekken: *ik heb al die aalbezien verwrongen. Zijn gelaat verwringen*, het met moeite in andere plooijen brengen. Overdragtelijk, is: *eene zaak verdraaijen en verwringen*, daaraan met moeite een ander en onnatuurlijk voorkomen geven. Van hier *verwringing*.

VERWULF, zie *verwelf*.

VERWULFSEL, zie *verwelfsel*.

VERWULVEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verwulfde heb verwulfd*. Van het onscheidb. voorz. *ver* en *wulven*, hoogd. *wölben*. Evenveel als *verwelven*. Van hier *verwulf*, *verwulfsel*.

VERZACHTEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verzachtte, heb* en *ben verzacht*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *zachten*, van *zacht*. Bij KIL. *verfaechten*. Bedr., zachter maken: *dat zal het leder verzachten*. *Noch geene derfelver met olije verfachtet is*, BIJBELV. Oneigenlijk: *het vonnis wordt verzacht*. *Verfacht en ftilt de pijn*. VOND. *Verzacht mijn bitter lot*. L. D. S. P. Onz., zachter worden: *het weder begint te verzachten*. *Te zijner tijd zal Pan verzachten en bedaren*. VOND. Van hier *verzachting*.

VERZADELIJK, bijv. n., *verzadelijker*, *verzadelijkst*. Van *verzaden*. Zie *lijk*. Dat verzaad worden kan, verzaadbaar. Van hier *verzadelijkheid*. Zamenftell.: *onverzadelijk*, enz.

VERZADEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verzaadde*, *heb verzaad*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *zaden*, van *zat*. Zat maken, tot bevrediging van den eetlust met fpijs opvullen: *met fo veel leckernij fijn darmen te verfaeden*. WESTERB. *Verzaet met vruchten, die van zelf in 't wilde groeiden*. VOND. *Het boschgediert' verzaad zich met hun lijken*. L. D. S. P. *Ghij fult eten tot verfadens toe*. BIJBELV. *Er fchijnt geen verzaden aan hem*, beteekent, hij fchijnt niet verzaad te kunnen worden. Oneigenlijk: *om uwe weetgierigheid te verzaden*. *Hij kan fijn lusten niet verfaaden*. ANTONID. Van hier *verzaadbaar*, *verzadelijk*, *verzading*, en van het deelw. *verzaad*, *verzaadheid*.

VERZADIGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verzadigde*, *heb verzadigd*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *zadigen*, voortdur. w. van *zaden*. Evenveel, als *verzaden*, zat maken: *wanneer g' u door zijn gunst verzadigd ziet*. L. D. S. P. Van hier *verzadiging*, en van het deelw. *verzadigd*, *verzadigdheid*.

VERZAGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verzaagde*, *heb verzaagd*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *zagen*. Al zagende aan een vorig beftaan onttrekken: *als de wind aanhoudt, zullen wij die balken haast verzaagd hebben*. Kwalijk zagen, al zagende bederven: *gij hebt die plank verzaagd*.

VERZAKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verzaakte*, *heb verzaakt*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en het ongebruikelijke *zaken*. Verloochenen: *hij verzaakt zijne ouderen*. *Ick foude den Godt van boven verfaeckt hebben*.

ben. Bijbelv. *De sommige hebben haer doopsel versaect.* A. Bijns. *Troef verzaken.* Zie *troef.* Van hier *verzaker*, *verzaking*, enz.

VERZAKER, z. n., m., *des verzakers*, of *van den verzaker*; meerv. *verzakeren*, èn *verzakers.* Van *verzaken.* Al wie verzaakt: *een trouwlooze verzaker van eed en pligt.* Zamenstell.: *eedverzaker*, *Godverzaker*, *pligtverzaker*, enz. Wegens eene vrouw bezigt men *verzaakster.*

VERZAKKEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verzakte*, *ben verzakt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *zakken.* Door zakking uit zijnen stand geraken: *de muur begint te verzakken.* Van hier *verzakking.*

VERZAMELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verzamelde*, *heb verzameld.* Voortdurend werkw. van *verzamen*, en evenveel beteekenend: *vergadert de oudsten*, *versamelet de kinderkens.* Bijbelv., waar sterven uitgedrukt wordt door *tot zijne vaderen verzameld worden.* *Zich verzamelen*, is, bijeenkomen; en hier voor gebruikt men ook wel eens onz., *verzamelen*, zoo als in: *versamelen bij hoopen in 't hoerenhuijs.* Bijbelv. Van hier *verzamelaar*, *verzamelaarster*, *verzamelbaar*, *verzameling*, *verzamelster.*

VERZAMELING, z. n., vr., *der* of *van de verzameling*; meerv. *verzamelingen.* Verkleinw. *verzamelingje.* Van *verzamelen.* De daad van verzamelen: *door verzameling van het verstrooide.* Het gene verzameld is: *eene goede verzameling van gezangen.* *Eene versamelinge van groote volcken.* Bijbelv.

VERZAMEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verzaamde*, *heb* en *ben verzaamd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *zamen.* Bedr., zamenbrengen, verzamelen: *die bezigh was met het verzaamen der verstrooide troepen.* Vond. Onz., zamenkomen, vergaderen: *Hier was 't bestemde velt, daer 's Princen maght verzaamde.* Vond. Paren: *de bruit, die met u zal verzamen.* Vond. Van hier *verzamelen*, *verzamer*, *verzaming.*

VERZANDEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verzandde*, *ben verzand.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *zanden*, van *zand.* In het zand vastgewikkeld, of met zand opgevuld, worden: *als het schip nog meer verzandt.* *De haven verzandt geweldig.* Van hier *verzanding.*

VERZEEUWEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verzeeuwde*, *ben verzeeuwd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en

zeeuwen, van *zeeuw*, Kil. *seeuwe*, zee. Zeeziek zijn, en door evenveel welke andere walging tot braken geprikkeld worden: *verseeuwt van wellust en van slapen.* v. Hass. Van het deelw. *verzeeuwd* komt *verzeeuwdheid.*

VERZEGELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verzegelde, heb verzegeld.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *zegelen.* Hoogd. *versiegelen*, Ulphil. *faursiglian.* Met een zegel verzorgen: *toen de brief verzegeld werd. Iemands nalatenschap verzegelen.* Met een zegel bevestigen, bekrachtigen, zegelen: *'t wert met des Koninckx rinck versegelt.* Bijbelv.; waar dit woord ook voor bevestigen over het algemeen gebezigd wordt, in: *die heeft versegelt, dat Godt waerachtig is.* Van hier *verzegeling.*

VERZEGGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verzeide, heb verzeid*, of *verzegd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *zeggen.* Bij Kil., verhalen, berigten, en verbieden, beletten. Voorts, door te zeggen, dat men ergens komen zal, verbinden: *gij moet u niet verzeggen. Wij waren verzeid.* Iets, door deszelfs toezegging aan iemand, verbinden: *die goederen zijn verzegd.* Iets verzweren: *verzeg niets, dan uwen neus af te bijten!* Oulings ook nog, even als het hoogd. *versagen*, Ottfrid. *firsagen*, ontzeggen: *dan si enen mijnsce hulpe versegede.* v. Hass.

VERZEILEN, onz. en bedr. w., gelijkvl. *Ik verzeilde, ben verzeild.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *zeilen.* Onz., al zeilende van plaats veranderen: *wij verzeilden van daar naar elders.* Al zeilende in ongelegenheid geraken: *het schip verzeilde op eene droogte. Wie weet, waar hij nog verzeilt*, is, wie weet, wat er nog van hem wordt. *Hij is reeds ver verzeild*, is reeds in groot gevaar van te sterven. Bedr., al zeilende doen verongelukken; *dat is reeds het tweede schip, dat hij verzeild heeft. Een schip laten verzeilen* is ook, door zeilen laten winnen, aan hem, die met zijn schip het hardste zeilt, ten geschenke geven. Ook zegt men *verhardzeilen*: *men liet drie fraaije zijden vleugels verhardzeilen.*

VERZEKERAAR, zie *verzekeren.*

VERZEKEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verzekerde, heb verzekerd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *ze-*

ken

keren, van *zeker*. Zeker maken, Van perſonen, overtuigen: *hij verzekerde mij van de waarheid der zaak. Zij wil zich daarvan meer verzekeren.* Met vaste verwachting bezielen: *men heeft mij van zijne hulp verzekerd. Maeckt, dat men van uwen dienst ten vollen verſekert zij.* Bijbelv. *Zich van iemand*, of *iets*, *verzekeren*, is, zich in ſtaat ſtellen, om ſteeds daarover te kunnen beſchikken: *men verzekerde zich van zijnen perſoon en zijne papieren. Zich van iemand — van iemands ſtem, van iemands gunst*, enz. *verzekeren*, is, iemand, iemands ſtem, iemands gunst, enz. voor zich winnen. *Zich van iets verzekerd achten*, of *houden*, waarin *verzekerd* bijwoordelijk voorkomt, is daarop vastelijk bouwen: *ik houd mij van uwe genegenheid verzekerd.* Van zaken, is *verzekeren*, bevestigen, ontwijfelbaar maken. *Hij verzekert mij, dat het waar is. Dat verzeker ik u.* Vast maken: *verſekerde hare voeten in den ſtock.* Bijbelv. Tegen aanranding beveiligen: *de gemeene rust verzekeren. Dan was mijn rijk, mijn eer, verzekerd door uw gunst.* L. D. S. P. *Verſekerden het graf met de wacht.* Bijbelv. Tegen verlies beveiligen: *al, wat niet verzekerd was, viel onderweg van den wagen. Wij ſullen onſe herten verſekeren voor hem.* Bijbelv. Tegen brand, zeegevaar, enz. verwaarborgen: *ſchip en lading moeten verzekerd worden. Ik laat mijne branderij verzekeren.* Door verwaarborging wegnemen: *verzekert gij het zeegevaer.* Vond. Van hier *verzekeraar*, basterd *asſuradeur*, — *verzekering*, en van het deelw. *verzekerd*, *verzekerdheid*. Zamenſtell.: *verzekerbrief*, polis van asſurantie — *verzekergeld*, *verzekerkantoor*, asſurantiekantoor, enz.

VERZEKERING, z. n., vr., *der*, of *van de*, *verzekering*; zonder meerv. Van *verzekeren*. De daad van verzekeren: *verſekeringe daarvan doende aan allen.* Bijbelv. *Verſekeringhe doen van ghelde.* Kil. Het gene tot verzekering dient: *gij moet verzekering ſtellen. Ik kan er u geen verzekering van geeven.* Halma. De ſtaat van iets, dat verzekerd is: *iemand in verzekering brengen. De goederen werden in verzekering genomen.* Zamenſtell.: *brandverzekering*, enz.

VERZELFSTANDIGING, z. n., vr., *der*, of *van de*, *verzelfſtandiging*; zonder meerv. Van *verzelfſtan-*

ſtandigen. Een woord, dat naar het lat. *transſubſtantiatio* gevormd is, om eenen overgang van de eene zelfſtandigheid in de andere aan te duiden: *de onderſtelde verzelfſtandiging van brood en wijn bij het Avondmaal.*

VERZELLEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verzelde, heb verzeld.* Van het onſcheid. voorz. *ver* en *zellen*, zie *gezel*, en *zelſchap.* Anders *vergezellen.* Iemand gezelſchap houden, bij hem zijn: *verzelt gij haer 'k zie drie Bevallijkheen.* VOND. Oneigenlijk; *van ſtam tot ſtam zal mij 't geluk verzellen.* L. D. S. P. Lijdelijk: *dat wi verſellet werden metten ſcaren der patriarchen.* ST. BERNARD. Van hier *verzeller*, *verzelling.*

VERZELSCHAPPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verzelſchapte, heb verzelſchapt.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *zelſchappen*, van *zelſchap.* Anders *vergezelſchappen*, en *verzellen*; even hetzelfde, dat door deze woorden beteekend wordt: *zij verzelſchapten ons.* Van gezelſchap voorzien: *met ridderlijk geſlacht verzelſchapt.* VOND.

VERZEN, zie *verzenen.*

VERZENDEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verzond, heb verzonden.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *zenden.* Aan anderen toezenden: *ik heb de waren reeds verzonden. Iemand verzenden*, is, hem van zich naar elders verwijzen: *men verzond ons naar den Burgemeeſter.* Wegzenden: *iemand naar Indien verzenden.* HALMA. *So verſondt hem de Heere Godt uijt den hof van Eden.* BIJBELV. Van hier *verzender*, *verzending*, *verzendſter.*

VERZENDING, z. n., vr., *der*, of *van de verzending;* zonder meerv. Van *verzenden.* De daad van verzenden: *bij de verzending dier goederen.* Bijzonderlijk, vertier van koopwaren, die wijd en zijd verzonden worden: *er is thans geene verzending naar buiten. Dat Kantoor heeft veel verzending.*

VERZENEN, z. n., vr., enkel in het meerv. gebruikelijk. De hielen: *bijtende des peerts verſenen.* BIJBELV. Het enkelv. *verze*, of *verzen*, luidt in het opperd. *ferſe*, en *ferſen*, en is aldaar gebruikelijk. Ook vindt men bij NOTK. *ferſenu*, TATIAN. *ferſna*, ULPHIL. *fuirzna*, en in het angelſ. *fierſn.* Het zou, volgens

ADE-

Adelung, van *fahren*, gaan, afſtammen, zoo als het lat. *calx* van *calcare*.

VERZENGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verzengde*, *heb verzengd*. Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *zengen*. Al zengende benadeelen, krenken, onbruikbaar maken: *hij heeft zijn hoofdhaar verzengd. Verzeng het papier toch niet!* Ook oneigenlijk: *de droogte verzengde al het gras op het veld*. Van hier *verzenging*.

VERZENMAAKSTER, zie *verzenmaker*.

VERZENMAKER, z. n., m., *des verzenmakers*, of *van den verzenmaker*; meerv. *verzenmakeren*, en *verzenmakers* van *verzen* en *maker*. Eene minachting ademende benaming van eenen dichter: *een behoeftige verzenmaker. Zwermen van vaerzemakers*. Langendijk. Van hier *verzenmakerij*. Wegens eene vrouw gebruikt men *verzenmaakſter*.

VERZET, z. n., o., *des verzets*, of *van het verzet*; zonder meerv. Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *zetten*, met weglating van den ſtaart; zie *ver*. De daad van verzetten, verpoozing, tusſchenpoozende rust: *ik heb nimmer eenig verzet*.

VERZETTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verzettede*, *heb verzet*. Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *zetten*. Van de eene plaats op de andere zetten: *eene mande verzetten. Al wierden de bergen verſet in 't herte van de zeen*. Bijbelv. *Geenen voet mogen verzetten*, is, zich niet van zijne verblijfplaats mogen verwijderen. *Oude palen verzetten*, is, oude bepalingen wegnemen. Voorts op eene onbehoorlijke plaats zetten: *wie heeft dat boek verzet?* Te pande zetten: *zij heeft hare juweelen reeds verzet. Verſetten te pande*, Kil. Verwedden: *wat verzet gij er onder?* Verdrijven, doen verdwijnen: *de tijd verzet gemeenlijk de grootſte droefheid*. Afweren: *eenen ſteek verzetten*. Halma. Vergeten: *ik kan het niet verzetten*. Verpoozen, uitſpannen: *gij moet u wat verzetten. Die noijt ſich ſelfs verſet*. Westerb. Verbuigen, verplooijen: *hij is niet te verzetten. Zij heeft een hoofd, dat zich niet verzetten laat. Als hij wierd verſocht, ſijn aenſicht te verſetten, of heen te gaen*. Westerb. In ſtand van tegenweer zetten: *gij moet u daartegen niet verzetten. Hoe ik mij tegen u geenſins uit nijt verzette*. Vond. Ontſtellen: *die tijding heeft mij zeer verzet*. Anders zet-

zetten, dan voorheen: *ik wil die steenen laten verzetten.* Van hier *verzetting*. Het deelw. *verzet* wordt als bijw. gebezigd in *ergens over verzet staan.*

VERZIEDEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik verzood, ben verzoden.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *zieden.* Al ziedende in hoeveelheid afnemen; *laat het water niet te veel verzieden.*

VERZIEN, bedr. en wederk. w., ongelijkvl. *Ik verzag*, en *verzag mij*, *heb verzien*, en *heb mij verzien.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *zien*. Hoogd. *versehen*, vrief. *fersjen*, zweed. *förse*. Wederk., anders zien, dan men moest, miskijken: *ik heb mij vast verzien.* Bedr., onachtzaam verwaarloozen: *zijn spel verzien.* Kil. Aan het zien, of bezigtigen, van eenig ding te koste leggen, daarvoor veil hebben: *daar verzie ik een dubbeltje aan. Hoe veel hebt gij daaraan verzien?* Voorts, oulings, ontwaar worden: *alse die knape die dieve versiet.* Ferguut. *Teerst dat hi den dach versach.* Walewein. Voorzien, verzorgen, *sich versien, — de kokene versien.* Kil. *Een ijegelick — versiet sich met ijser, ende het hout eener spiesse.* Bijbelv. *De Heilant zelf versagh zijn Kerk.* Vond. Doch in dezen zin bezigt men liefst *voorzien.* Zie *voorzien.* Van hier *verziening*, *verzigt*, in *toeverzigt.*

VERZIEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verzierde*, *heb verzierd.* Verzinnen, verdichten: *die gansche geschiedenis was verzierd. Ghij versiertse uijt uw harte.* Bijbelv. Oul. zeide men ook *visieren* en *viseren: ghinghen dichten en viseren.* J. v. Heelu. Van hier *verzierder*, *verziering: verzieringhe des gulden calfs.* Bijb. 1477. *Verziersel*, enz.

VERZIJGEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik verzeeg*, *heb* en *ben verzegen.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *zijgen.* Bedr., ergens door doen lekken. Onz., ergens door lekken. Van hier *verzijging.* Zamenstell.: *verzijgvat* enz.

VERZIJPEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verzijpte*, *ben verzijpt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *zijpen.* Al zijpende verdwijnen: *al het water is verzijpt. De riviere sal versijpen.* Bijbelv.

VERZILVEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verzilverde*, *heb verzilverd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *zil-*

ve-

veren, van *zilver*. Met zilver overtrekken: *al het koper was verzilverd*.

VERZINKEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik verzonk*, *ben verzonken*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *zinken*. Wegzinken: *dat hij verfoncken ware in de diepte der see*. Bijbelv. Ook figuurlijk; *in ellende verzinken*. *Verfincken in verderf ende ondergang*. Bijbelv. fpreekw. *onkruid vergaat niet*, *of het moet verzinken*, flechte voorwerpen blijven lang in leven, en ontfnappen aan menig gevaar. *Ik mag verzinken*, *als het zoo niet is*, plegen ruwe menfchen ter bevestiging van het een of ander te zeggen.

VERZINNELIJKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verzinnelijkte*, *heb verzinnelijkt*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *zinnelijken*. Zinnelijk maken, onder een zinnelijk beeld voorftellen: *in Minerva werd Gods wijsheid verzinnelijkt*. Van hier *verzinnelijking*.

VERZINNEN, bedr. en wederk. w., ongelijkvl. *Ik verzon*, en *verzon mij*, *heb verzonnen*, en *heb mij verzonnen*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *zinnen*. Uitdenken, verzieren: *wat verzint gij niet! Die kwaad verzinnen tegen mij*. L. D. S. P. Bedenken: *ghij en verfint niet de dingen*, *die Godts zijn*. Bijbelv. Wederkeeriglijk, eenen misflag begaan: *verzin u niet!* Van hier *verzinner*, *verzinning*, *verzinfel*, *verzinfter*.

VERZITTEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik verzat*, *heb* en *ben verzeten*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *zitten*. Bedr., aan het zitten te koste leggen: *hoe veel verzit men op die plaats?* Voor het zitten opofferen: *bij zijne boeken rust en flaap verzitten*. Stil zittende voorbij laten gaan: *daar hebt gij wederom een voordeel verzeten*. Al zittende doorbrengen: *wij verzaten meer*, *dan een uur*, *aan tafel*. *Zich verzitten*, is, zich door veel zitten benadeelen. Onz., is *verzitten* op eene andere plaats, dan te voren, gaan zitten, verfchikken: *ik bid u*, *verzit een weinig!*

VERZOEK, z. n., o., *des verzoeks*, of *van het verzoek*; meerv. *verzoeken*. Verkleinw. *verzoekje*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *zoeken*, met weglating van den ftaart, zie *ver*. Het gene verzocht wordt: *wat is uw verzoek? Mij te geven mijne bede*, *ende mijn verfoeck te doen*. Bijbelv. *ô Bronmaeght! ftem 't*

ver-

verzoek toe op het smeeken des Godts, enz. VOND. De daad van verzoeken: *door een mondeling verzoek. Naar het verzoek van de herroeping.* HOOFT. *Aengaende sijn leven versoeck te doen.* BIJBELV. Bij KIL. ook, even als het hoogd. *versuch*, eene proefneming, en een bezoek.

VERZOEKBRIEF, zie *verzoekschrift*.

VERZOEKEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verzocht, heb verzocht.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *zoeken*. Vriendschappelijk bidden: *ik verzoek u daarom. De gemagtighden haarer Hoogheit zouw men verzoeken, midlerwijle hunnen last te schorssen.* HOOFT. *Sal ick hierom van den huijse Israëls versocht worden, dat ick het hen doe.* BIJBELV. Bezoeken: *eens ghinc hi haer besien of versoecken.* V. HASS. *Verzoek mij ook eens*, hoort men, in Vriesland, en elders, nog dagelijks. Proeven, beproeven: *mijn Fransche*, (wijn,) *daarbij verzocht en vergeleeken, ontviel meer, als ik meende.* HOOFT. *Verzoekt door offerhande Godt te stillen.* VOND. Oneigenlijk, ondernemen: *het welcke de Egijptenaers oock versoeckende zijn verdroncken.* BIJBELV. Op de proef stellen: *verzoek mij! toets mijn' krachten!* Min of meer opzettelijk in gevaar brengen, om onder beproeving te bezwijken: *die uwe trou verzoekende u bemint.* VOND. *Die in alle dingen, gelijck als wij, is versocht geweest.* BIJBELV.; waar *God verzoeken* voor Gods magt op de proef stellen, of God als uitdagen, gebezigd wordt. Voorts is *iets verzoeken* het met eene vriendschappelijke bede begeeren: *wat verzoekt gij van mij? Dat ick in een saeck so swaer versocht op Helicon de hulp der Zanghgodinnen.* WESTERB. *Het versoeckt een teecken.* BIJBELV. *Besté gerust uw dochter, rijk van lof, aen mij, die haer verzoek.* VOND. In overeenkomst hiermede zegt men: *iemand ter bruiloft verzoeken*, dat is, noodigen. *Hij werd mede ter maaltijd verzocht.* Van hier *verzoeker*, *verzoeking*, *verzoekster*. Zamenstell.: *verzoekbrief*, *verzoekschrift*, enz.

VERZOEKSCHRIFT, z. n., o., *des verzoekschrifts*, of *van het verzoekschrift*; meerv. *verzoekschriften*. Verkleinw. *verzoekschriftje*. Van *verzoeken* en *schrift*. KIL. *versoeckbrief*. Een smeekschrift: *men sloeg weinig*

nig acht op haar verzoekschrift. Laat een klein verzoekschriftje voor u opstellen!

VERZOENDEKSEL, z. n., o., *des verzoendeksels*, of *van het verzoendeksel.* Van *verzoenen* en *deksel.* Het deksel der verbondskist in den tabernakel van Mozes, in den STATENBIJBEL dus genoemd, naar het gr. ἱλαστήριον, waarmede men het hebr. כפרת vertaald heeft, omdat כפר niet slechts bedekken, maar ook verzoenen, aanduidt, en de Hoogepriester het gezegde deksel op den grooten verzoendag met bokkenbloed besprengde.

VERZOENEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verzoende, heb en ben verzoend.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *zoenen*, Hoogd. *versöhnen.* ZWABENSPIEG. *versonen.* Bedr., bevredigen, te vrede stellen: *om eenen vertoornden God te verzoenen. De Wijngodt liet zich niet verzoenen met dees straf.* VOND. *Dat hij doe versoenen liet. Heren Wolfaerde.* M. STOK. Voorts is *iemands gramschap verzoenen*, dezelve stillen. *Iemands aangezigt verzoenen*, in den STATENBIJBEL, alle vijandigheid daarvan wegnemen. En *iets verzoenen* is aldaar voor het zelve boete doen, of eenig zoenoffer opbrengen: *om de sonden des volcks te versoenen.* BIJBELV. Als ook vergeven: *onse overtredingen, die versoent gij.* BIJBELV. *Hij, altijd barmhartig, steeds weldaadig, weerhield de wraak, verzoende 't kwaad genadig.* L. D. S. P. En zuiveren, reinigen, heiligen: *den altaer sal hij versoenen.* BIJBELV. *Personen met elkanderen verzoenen*, is, hen van vijandschap jegens elkanderen ontdoen: *laet u met Godt versoenen.* BIJBELV. Onz., is *met iemand verzoenen* zijne vijandschap jegens hem afleggen: *ik verzoende met haar.* Van hier *verzoenbaar*, *verzoener*, *verzoening*, *verzoenlijk*, *verzoenster.* Zamenstell.: *verzoendag*, *verzoendeksel.*

VERZOETEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verzoette, heb verzoet.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *zoeten.* Zoet maken, van wrangheid ontdoen: *het was met honig verzoet.* Ook oneigenlijk: *met sachtheijd iets versoete.* WESTERB. Spreekw. *geld verzoet den arbeid*, neemt het onaangename daarvan weg. Van hier *verzoeting*, en bij KIL. *versoetsel.*

VERZOLEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verzoolde, heb verzoold.*

zoold. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *zolen*. Van nieuwe zolen voorzien: *koufen verzolen. Ik laat mijne laarzen verzolen*. Van hier *verzoling*, *verzoler*, *verzoolster*. Zamenstell.: *koufenverzoolster*.

VERZONEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verzoonde*, *heb verzoond*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *zonen*, van *zoon*. Tot Zoon aannemen. Van hier *verzoning*, *adoptatio*, bij HOOFT.

VERZORGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verzorgde*, *heb verzorgd*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *zorgen*. Door zorg befchikken: *dat sij aldus verforght, dat faemen man en wijf sijn vriendlijck onder een*. WESTERB. Door zorg van het noodige voorzien: *voerde hem in de herberge ende verforghde hem*. BIJBELV. *Het vuur verzorgen*, is zorgen, dat het geenen brand verwekke. *Deuren en vensters, kasfen en kisten, verzorgen*, is, zorgen, dat zij wel gefloten worden, of kunnen worden. *Iemand ergens van verzorgen*, is, hem daarvan voorzien: *de grensfteden van levensmiddelen en krijgsbehoeften verzorgen*. Van hier *verzorger*, *verzorging*, *verzorgster*.

VERZOTTEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verzottede*, *ben verzot*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *zotten*, van *zot*. Met eene zotte genegenheid ergens op verflingeren: *hij zal op het fpel verzotten. Zij fchijnt op dien Jongeling verzot*. Van het deelw. *verzot* komt *verzotheid*.

VERZOUTEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verzoutte*, *heb verzouten*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *zouten*. Door zout bederven: *men heeft het vleesch verzouten*. Spreekw.: *vele koks verzouten den brij*, mangel van eenheid in beftuur van zaken is vaak hoogstnadeelig.

VERZUCHTEN, onz. w., gelijkvl. *Ik verzuchtte*, *heb verzucht*. Van het onfcheidb. voorz. *ver* en *zuchten*. Uit het diepfte van de borst zuchten: *men weende, men verfucht, men wist geen raet te kiefen*. VLAERD. REDENR. Van hier *verzuchting*, de daad van verzuchten, en fmeeking, die al zuchtende geuit wordt: *mijne bange verzuchtingen troffen hem niet*.

VERZUCHTING, zie *verzuchten*.

VERZUIM, z. n., o., *des verzuims*, of *van het verzuim*; meerv. *verzuimen*. Van het onfcheidb. voorz.

ver

ver en *zuimen*, met weglating van den ſtaart; zie *ver*. De daad van verzuimen, nalating van het gene had moeten geſchieden: *de meid heeft de deur bij verzuim opengelaten. Men had, o groot verzuim! dees brug niet afgeſmeeten.* Vond. *Filips gaf van dit verzuim den ondank aan Renard.* Hooft. Verwaarloozing: *een langdurig verzuim verergerde de wonde.* Werkeloosheid omtrent dingen, waarvan men door iets anders afgetrokken wordt: *dat opontbod veroorzaakt mij een groot verzuim. Hoe hoog berekent gij uw verzuim?* Mangel van gebruik: *verzuim van tijd.* Zamenſtell.: *pligtverzuim*, *tijdverzuim*, enz.

VERZUIMEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verzuimde, heb verzuimd.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *zuimen.* Nalaten, hetgene had moeten worden gedaan: *ik heb het ſchandelijk verzuimd. Alleen ſal hij geven, 't gene hij verſuijmt heeft*, namelijk, te geven. Bijbelv. Verwaarloozen: *de wonde is verzuimd. Zijne dingen, zijnen pligt, zijne vrienden, verzuimen. En verſuijmt de gave niet, die in u is.* Bijbelv. Ongebruikt laten voorbij gaan: *gij moet die gelegenheid niet verzuimen. Ik verzuim daarbij te veel tijds.* Dingen, waarvan men door iets anders afgetrokken wordt, ongedaan laten: *ik denk niet, dat gij veel verzuimt met hier te blijven.* Van hier *verzuimenis.*

VERZUIMENIS, z. n., vr., *der*, of *van de verzuimenis*; meerv. *verzuimenisſen.* Bijkans evenveel als *verzuim.* Bijzonderlijk is het hedendaagſche *defaut* bij Kil. *verſuijmenisſe van recht.*

VERZUIPEN, bedr. en wederk. w., ongelijkvl. *Ik verzoop*, of *verzoop mij*, *heb verzopen*, of *heb mij verzopen.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *zuipen.* Bij de ruwe menigte, aan drank te koste leggen: *hij heeft alles verzopen.* In het water ſmooren: *verzuip dien hond!* Wederkeeriglijk, zich door zuipen bederven: *hij verzuipt zich meer en meer.* Het deelw. *verzopen* wordt ook als bijv. naamw. gebezigd.

VERZUREN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verzuurde, heb* en *ben verzuurd.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *zuren.* Bedr., zuur maken: *een weijnich ſuerdeesſem verſuert het geheele deech.* Bijbelv. Onz., zuur worden: *in korten tijd verſuijren, of vergaen.*

WESTERB. *Het beslag zal verzuren.* Van hier *verzuring.*

VERZWAGEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verzwagerde, heb verzwagerd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *zwageren*, van *zwager.* Door zwagerschap verbinden: *men poogde die Vorsten aan elkanderen te verzwageren. Wij zijn onderling verzwagerd. Verzwager u niet met dat geslacht!* Van hier *verzwagering.*

VERZWAKKEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verzwakte, heb* en *ben verzwakt.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *zwakken*, van *zwak.* Bedr., zwakker maken: *het zal u te veel verzwakken. Aengesien het ijser alles vermaelt ende verswackt.* BIJBELV. Onz., zwakker worden: *hij schijnt al meer en meer te verzwakken. Mijn ziel verzwakt gestadig.* L. D. S. P. *Verswackt haer wackerheijd.* WESTERB. Van hier *verzwakking.*

VERZWAREN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik verzwaarde, heb* en *ben verzwaard.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *zwaren.* Bedr., zwaarder maken: *hij heeft mijne koperen boeijen verzwaert.* BIJBELV. Oneigenlijk: *dat verzwaart uwe misdaad. Haar vonnis wordt verzwaard. Mijne smerte wert verswaert.* BIJBELV.; waar *ooren* en *hert verzwaren* in plaats van *verharden* gebezigd wordt. Onz., zwaarder worden: *hoe lager men van eenen berg afdaalt, hoe meer de lucht verzwaart. 't Lijf verzwaert terstont door Godts vermogen.* VOND. Ook oneigenlijk: *het onweder verzwaart. Ik zie uwen druk verzwaard.* Van hier *verzwaring.*

VERZWEETEN, bedr. en wederk. w., gelijkvl. *Ik verzweette*, en *verzweette mij, heb verzweet*, en *heb mij verzweet.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *zweeten.* Al zweetende verdrijven, uitzweeten: *men liet mij de gevatte koude verzweeten.* Wederkeeriglijk, zich als tot water zweeten: *gij verzweet u zelven.*

VERZWELGEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verzwolg, heb verzwolgen.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *zwelgen.* Opslokken: *verzwelg uw eten niet ongekaauwd.* Ook oneigenlijk: *alles werd door den zwellenden Oceaan verzwolgen. De aerde opende haren mont, ende verswolgh de riviere.* BIJBELV. Gelaten dulden en verduren:

ren: *wie kan zulk eene bejegening verzwelgen?* Al zwelgende doorbrengen: *hij heeft alles verzwolgen en verteerd.* Van hier *verzwelger*, *verzwelging.*

VERZWEREN, bedr. en wederk. w., ongelijkvl. *Ik verzwoer*, en *verzwoer mij*, *heb verzworen*, en *heb mij verzworen.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *zweren.* Al zwerende verzeggen, verloven, verdijen: *verſweren, goed te doen.* KIL. *Het ſpel verzweren. Hij verzwoer alle hulde aan den Vorst.* Wederkeeriglijk, zich al zwerende verbinden: *de menſchen zich met vloeken verzwoeren, van het quaet tot erger voort te gaen.* VOND. Ook wel eens, even als het hoogd. *verſchwören*, ULPHIL. *förſwaran*, angelſ. *farſweran*, zweed. *försverja*, en het wederk. oud opperd. *ſich firſweran*, valſchelijk zweren, of eenen eed zweren, dien men niet denkt te houden: *ſi ſwoeren eñ verſwoeren.* M. STOK. Van hier *verzwering.*

VERZWEREN, onz. w., ongelijkvl. *Ik verzwoer*, *ben verzworen.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *zweren.* KIL. *verſweijren*, *verſwellen.* Veretteren, in etter verteren: *dat vuile vleesch moet nog verzweren. Zijn linker oog verzweert geheellijk.* Van hier *verzwering.*

VERZWIEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verzwierde*, *heb verzwierd.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *zwieren.* Al zwierende doorbrengen: *hij heeft geld en gezondheid verzwierd. Gij verzwiert dag bij dag.*

VERZWIJGEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik verzweeg*, *heb verzwegen.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *zwijgen.* Hoogd. *verſweigen*, OTTFRID. *ferſuigen*, NOTK. *firſuigen.* Niet uiten, door ſtilzwijgen verhelen: *een geheim verzwijgen. Die van de tijden der eeuwen verzwegen is geweest.* BIJBELV. *Op dat mijn Zangtet uwe trouw en almagt nooit verzwijgen zou.* L. D. S. P. *Wiens naem ik ſal verſwijgen.* WESTERB. Van hier *verzwijger*, *verzwijging*, *verzwijgſter*, en van het deelw. *verzwijgend*, bij KIL. *verzwijgendheid.*

VERZWIKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verzwikte*, *heb verzwikt.* Van het onſcheidb. voorz. *ver* en *zwikken.* Al zwikkende uit het lid brengen: *hij verzwikte den enkel van zijnen regter voet.* Ook wederkeerig: *ik heb mij verzwikt.* Van hier *verzwikking.*

VERZWINDELEN, zie *verzwinden.*

VERZWINDEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik verzwond, ben verzwonden.* Van het onscheidb. voorz. *ver* en *zwinden.* Anders ook *verzwindelen.* Hoogd. *verschwinden*, NOTK *fersuuinden*, zweed. *forsvinna.* Verdwijnen: *gelijk als een lentenevel voor de zon verzwindt.* Oneigenlijk: *al mijn geluk verzwond.*

VESPER, z. n., vr., *der*, of *van de vesper*; meerv. *vesperen* en *vespers.* Een zeer oud bastaardwoord, dat van het lat. *vespera* ontleend is. Eigenlijk, de avond; welke beteekenis het woord in de zamenstell.: *vespertijd*, *vesperbrood*, heeft, en van welke *vespereijen*, bij KIL., even als het hoogd. *vespern*, de beteekenis van avondbrood, of een namiddagstuk, eten, verkregen heeft. Voorts de Avondgodsdienst der Roomschgezinden, bij KIL. *vesperghetijde: gaat gij niet naar de vesper? Ter vesper.* HOOFT. Bij ANTONID. is het mannelijk, in: *gelijk de Siciliaen ons leert den vesper zingen.*

VEST, z. n., vr., *der*, of *van de vest*; meerv. *vesten.* Een vaste muur, of wal, van eene stad: *de hooge vesten uwer mueren.* BIJBELV. *Dichts onder de veste.* HOOFT. *Aen de veste te raken.* VOND. *Op de vest* is te Rotterdam evenveel, als *op de schans* te Amsterdam, of in dat gedeelte der stad, dat aan de wallen paalt. Voorts bezigt men *vest* voor eene plaats, die van vesten omringd is: *in uwe vest zij vree en rust.* L. D. S. P. *Zich zelven waeght in veltslagh en voor vest.* VOND. In overeenkomst hiermede is *veste* bij WILLER., *festi* bij OTTFRID., *fäste* in het deen., en *feste* in het hoogd., een slot, eene burgt. In *grondvest* is *vest* vast metselwerk, of andere vastigheid. Voorts bezigde men het oulings voor een handschrift, waardoor iets bevestigd werd, anders *firma*, en *handvest.* De overige zamenstellingen zijn: *binnenvest*, *buitenvest*, *stadsvest*, enz. Voorts komen van *vest*, *vesten*, *vestigen*, enz.

Vest, hoogd. *veste* en *feste*, verschilt oorspronkelijk niet van het bijv. *vest*, bij KIL. evenveel, als *vast.* Zie *vast.*

VESTAALSCH, bijv. n., zonder trappen van vergrooting. Van *Vesta*, eene Romeinsche Godin; niet gebruikelijk dan in: *Vestaalsche maagd*, *Vestaalsche non*,

Ves-

Vestaalsch vuur. Bij HALMA heet eene Vestaalsche maagd ook *Vestaal.*

VESTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vestte, heb gevest.* Met vaste muren, of wallen, omringen: *dat si huer stede vesten mogen.* v. HASS. Vast stellen: *ik had mijn verblijf daar gevest. Vest zijn troon in haar gebouwen.* L. D. S. P. Ook oneigenlijk: *ik vest al mijne hoop op u. Vest op Prinssen geen betrouwen.* L. D. S. P. Het deelw. *gevest* komt als bijw. voor in: *houd het oog steeds op hem gevest!* Van hier *vestiging*, *vesting.* Zamenstell.: *grondvesten*, *grondvester*, *houtvester*, enz.

VESTIGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vestigde, heb gevestigd.* Voortdur. w. van *vesten.* Vaststellen: *sij vestigden den altaer op sijne stellinge.* BIJBELV. *Gij hebt het hooge berggevaarte gevestigd door uw kracht.* L. D. S. P. Ook oneigenlijk: *aller oogen waren op ons gevestigd. Zijn hoop in 't hagchlijkst lot vestigt op zijn heer en God.* L. D. S. P. *Zich ergens vestigen*, is, daar een vast verblijf nemen, of vinden: *het gelukte hem zich daar te vestigen. Het oog op een meisje vestigen*, is, genegenheid voor hetzelve opvatten. Van hier *vestiging.* Het deelw. *gevestigd* komt als bijw. voor, in: *zijne uitzigten ergens op gevestigd houden.*

VESTING, z. n., vr., *der*, of *van de vesting;* meerv. *vestingen.* Verkleinw. *vestingje.* De daad van vesten, of vestigen: *door vesting van zijn oog op haar.* Voorts eene plaats, die van vesten omringd, en daardoor versterkt, is: *die onwinbare vesting. De verwoestinge komt over eene vestinge.* BIJBELV., waar dit woord ook voor vestingwerken, en ongenaakbare plaatsen, gebezigd wordt. Zamenstell.: *vestingbouw*, *vestingbouwer*, *vestingstraf*, *vestingwerk*, enz. *Bergvesting*, enz.

Vesting, hoogd. *festung*, komt van *vesten*, en luidt in het deen. en zweed. *faestning*, ZWABENSPIEG. *vestuung*, en NOTK. *festinung*, van *vestenen*, of *festenen*, KERO. *festinon.*

VESTINGBOUW, z. n., m., *des vestingbouws*, of *van den vestingbouw;* zonder meerv. Van *vesting* en *bouw.* De bouw van vestingen: *door zijne kunde in den vestingbouw.* Zamenstell.: *vestingbouwkunde*, *vestingbouwkundig.*

VESTINGWERK, z. n., o., *des vestingwerks*, of *van het vestingwerk*; meerv. *vestingwerken*. Van *vesting* en *werk*. Een werk van aarde, of ſteen, waardoor eene plaats gevest, bevestigd, of verſterkt, wordt: *de vestingwerken werden veroordeeld, om in de lucht te ſpringen*.

VET, bijv. n. en bijw., *vetter*, *vetst*. Wel gevoed: *wat wordt hij dik en vet! Mijn ſottekens ſiet bloeijen, wel vet en glad van vel, en uijt haer kleeren groeijen*. WESTERB. *Tien vette runderen*. BIJBELV. *De os is vet*; het welk als een ſpreekw. beduidt: er is geen krimp, maar overvloed; of, zoo als men ook zegt: *het is er vet op ſchotel*. Van ſmeer voorzien: *het vleesch was mij te vet. Dat ſelve ſal vet ende ſmoutich zijn*. BIJBELV. *Vol vette room en honighraet*. VOND. Met vettigheid begoten, beſmeerd, bezoedeld: *die boterham is mij niet vet genoeg. Raak geen boek met vette handen aan. Uwe vette vingeren ſtaan er op*, zijn er, als het ware, zigtbaar in de veroorzaakte vlekken. *De wrongkroon voeght dat vet gebalſemt hooft*. VOND. Van eenen grond, met vele plantvoedende deelen doormengd: *het vetſte land van de wereld. Eenen wijngaert op eenen vetten heuvel*. BIJBELV. Van menigerlei dingen, overvloed opleverend: *een vet ambt*, *eene vette keuken*. *Het is altijd vet op eens anders ſchotel*, men waant altijd, dat een ander het beter heeft, dan men zelf. *Het vette der aarde*, is een overvloed van gewenschte dingen. *De vetten der aarde* zijn in den STATENBIJBEL zij, die overvloed van alles hebben. *Vette letters*, *penſeelſtreken*, enz. zijn al te dikke. *Een vet penſeel*, is, bij de ſchilders, dat te veel verwe van zich geeft. *Vette planten*, zijn, ſappige. *Vette kost*, *vette kous*, ook enkel *vet*, is veldſalade. *Vette waren*, zijn kaarſen, olie, boter, ſpek, en meer dergelijke winkelwaren. *Vette jaren*, *dagen*, enz. zijn voordeelige, of waarop gebrast wordt. *Vette donderdag* is een brasdag voor de Roomschgezinden. Van hier *vet*, z. n., *vetachtig*, *vetheid*, *vetten*, *vettig*, enz. Zamenſtell.: *vetmannetje*, *vetſalade*, *vettewarier*, *vettewarij*, *vetweide*, *vetweiden*, *vetweider*, *vetweiderij*, enz. *Moddervet*, *ſpekvet*, enz.

Vet, hoogd. *fett*, zweed. *fet*, deen. *fed*, angelſ. *faet*,

faet, eng. *fat*, ijsl. *feitr*, komt van *voeden*, hoogd. *föden*.

VET, z. n., o., *des vets*, of *van het vet;* zonder meerv. In den STATENBIJBEL ook *vette*, hoogd. *fett*, eng. *fat*, deen. *fit*. Ook *smeer*. De witachtige smeerige, en gevoelloze stof, die zich in welgevoedde dierlijke ligchamen van de overtollige voedende sappen afscheidt: *dat beest zal veel vet hebben*. *Is al het vet mijns vleeschs verteerd*. L. D. S. P. *Een maeltijt van reijnen wijn, van vette vol merchs*. BIJBELV. Spreekw.: *het vet is van de ketel*, het meeste voordeel der zaak is reeds weg. *Het bedruipt zich met zijn eigen vet*, het levert alles op, wat daarbij noodig is. Zamenstell.: *vetader*, *vetbreuk*, *vetbuis*, *vetdarm*, *vetgans*, *vetgezwel*, *vetketel*, *vetkooper*, *vetleder*, *vetmaag*, *vetmuur*, *vetnavelbreuk*, *vetpot*, *vetrok*, *vetstaart*, *vetvin*, *vetvlies*, *vetwinkel*, *vetzak*, enz. *Braadvet*, *ganzenvet*, *hammenvet*, *kaarsvet*, *reuzelvet*, *schapenvet*, *scheelvet*, *spekvet*, *varkensvet*, enz.

VET, z. n., vr., *der*, of *van de vet;* zonder meerv. Bij verkorting van *vetsalade*, veldsalade: *wij eten heden avond kleine vet*.

VETBREUK, zie *vetgezwel*.

VETER, z. n., m., *des veters*, of *van den veter;* meerv. *veteren* en *veters*. Verkleinw. *vetertje*. KIL. nestel: *hij draagt veters in zijne schoenen*. HALMA. En keten: *dewijle de arme door uwe onbermhertige vetren dootlick worden gewont*. CONST. TH. JUW. Zwaar touw: *ijsere ketenen en veteren onderwater heimelic legghende*. v. HASS. Van hier *veteren*. Zamenstell.: *veterklopper*, *vetermaker*, *veterslot*, KIL. een slot met ketenen. Dit woord is verwant aan het eng. *fetters*, hoogd. *fesser* en *fessel*.

VETEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik veterde*, *heb geveterd*. Van *veter*. Met veters digt maken; en, even als het eng. *fetter*, hoogd. *fesseln*, in boeijen sluiten: *en u weerloose twee salik doen vetren swaarlijck*. CONST. TH. JUW. Zamenstell.: *opveteren*, *toeveteren*, enz.

VETERSLOT, zie *veter*.

VETGANS, z. n., vr., *der*, of *van de vetgans;* meerv. *vetganzen*. Van *vet* en *gans*. Verschilt van *vette gans*, en is eene bijzondere benaming der Magellaansche gans, of Pinguin, die zeer vet is.

VETGEZWEL, z. n., o., *des vetgezwels*, of *van het vetgezwel;* meerv. *vetgezwellen.* Van *vet* en *gezwel.* Eene ophooping van vet in den vetrok, of het vetvlies, van welk ongemak men bijzondere soorten met de namen van *vetbreuk*, en *vetnavelbreuk*, bestempelt.

VETLEDER, z. n., o., *des vetleders*, of *van het vetleder;* zonder meerv. Van *vet* en *leder.* Leder, dat met vet toebereid is: *schoenen van vetleder.* Van hier *vetlederen*, of *vetleeren.*

VETMANNETJE, z. n., o., *des vetmannetjes*, of *van het vetmannetje;* meerv. *vetmannetjes.* Van *vet* en *mannetje.* Een muntstuk, waarop men het borstbeeld van eenen vetten prelaat vindt: *de vetmannetjes zijn in en omstreeks Keulen veel in omloop.*

VETROK, z. n., m., *des vetroks*, of *van den vetrok;* meerv. *vetrokken.* Van *vet* en *rok.* Anders *vetvlies.* Een celachtig weefsel, dat het binnenste bekleedsel van het vleesch van dierlijke ligchamen uitmaakt, in welks holligheden zich derzelver vet verzamelt: *de vetrok is reeds doorgezworen.*

VETSALADE, zie *vet.*

VETSTAART, z. n., m., *des vetstaarts*, of *van den vetstaart;* meerv. *vetstaarten.* Van *vet* en *staart.* De staart van een Arabisch slag van schapen, die soms 15, ja 20 pond wegen: *de schapen sleepten hunne vetstaarten op kleine karretjes voort.*

VETTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vettede, heb gevet.* Van *vet.* Vet maken: *de Spanjaards gevet bij 't bloed en goed.* Hooft. Bijzonderlijk, leder door middel van vet bereiden: *vetten het leder*, Kil., bij wien dit woord ook onz., vet worden aanduidt. Van hier *vetter*, bij Kil. lederbereider, *vetterije.* Kil.

VETTER, zie *vetten.*

VETTEWARIER, z. n., m., *des vettewariers*, of *van den vettewarier;* meerv. *vettewarieren*, of *vettewariers.* Van *vettewaren*, zie *vet.* Bij Kil. en Halma een winkelier in vette waren, een komenijsman. In overeenkomst hiermede is een komenijswinkel bij Kil. *vettewaerije.*

VETTEWARIJ, zie *vettewarier.*

VETTIG, zie *vet.*

VETVLIES, zie *vetrok.*

VETWEIDE, z. n., vr., *der*, of *van de vetweide*; meerv. *vetweiden*. Van *vet* en *weide*. Eene weide, waarin beesten, koeijen, osſen enz. grazen, om vet te worden. Van hier het volgende.

VETWEIDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vetweidde, heb gevetweid*. Van *vet* en *weiden*. Koeijen, osſen enz. koopen, in de weide doen, vet laten worden, en verkoopen, of ſlagten: *hij is aan 't vetweiden. Hebt gij verleden jaar ook gevetweid?* Van hier *vetweider*, iemand, die beesten vetweidt enz., *vetweiderij* enz.

VETWEIDER, zie *vetweiden*.

VETZAK, z. n., m., *des vetzaks*, of *van den vetzak*; meerv. *vetzakken*. Van *vet* en *zak*. Bij Kil. een dikke buik, en een dikbuikig mensch: *het is een regte vetzak*.

VEULEN, z. n., o., *des veulens*, of *van het veulen*; meerv. *veulens*. Verkleinw. *veulentje*. Het jong van een paard, eenen ezel en kemel: *dertich ſoogende kemelinnen met hare veulens*. Bijbelv. *Een veulen ſteekt den kop in de lucht, het loopt voor zijne moeder heene*. Vond. Van hier *veulenen*, een veulen werpen, hoogd. *fullen, fohlen*, nederſ. *valen*, deen. *folle*, vries. *foalje*, eng. *foal*, zweed. *fola*. Zamenſtell.: *ezelsveulen, kemelsveulen*.

Veulen, ſoms ook *volen*, hoogd. *fullen, fohlen*, zwab. dicht. *vole*, nederſ. *vale*, vries. *foalle*, angelſ., deen., zweed. *fole*, ijsl. *fola*, eng. *foal*, en *fillij*, wallis. *ebewl*, middeleeuw. lat. *fola* en *poledrus*, Ottfrid. *fulin*, is verwant aan het fr. *poulein*, lat. *pullus*, gr. πωλος, en misſchien ook aan het lat. *filius*.

VEULENEN, zie *veulen*.

VEUR, zie *voor*.

VEZEL, z. n., vr., *der*, of *van de vezel*; meerv. *vezelen*. Verkleinw. *vezeltje*. Een dun en harig deeltje, dat zich van eenen draad, enz. afſcheidt; en voorts de dunne harige worteltjes der planten, en de daarmede in geſtalte overeenkomende beſtanddeelen van gewasſen en ſpieren van dierlijke ligchamen: *het vleesch was tot vezelen gekookt. Ook kon men uit geen vlies of kranke vezel weten den raet en wil der Goon om hoogh*. Vond. Van hier *vezelachtig, vezelen, vezelig, vezeling*. Zamenſtell.: *vezelwortel*, enz. *Hennipvezel*, enz.

Vezel, Kil. *vesel*, *vese*, en *veese*, opperd. *fase*, hoogd. *fasen*, is verwant aan het angelf. *fax*, Ottfrid. *fahs* en *fase*, Willeram. *vahs*, een haar.

VEZELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vezelde*, *heb gevezeld*. Van *vezel*. Bij Kil., met de uiterste vezelen eener roede slaan. Elders fluisteren: *wat u geest verdicht*, *dat veezel hem in d'ooren*. Vond., in overeenkomst met *vezikken*, *veziken*, — *vesicken in d'oore*, bij Kil., en elders: *eñ wt der aerden sal dijne sprake vezeken*. Bijb. 1477. Zijnde *vezelen*, voor zoo ver het fluisteren beteekent, en *veziken*, klanknabootsende woorden.

VEZIKEN, zie *vezelen*.

VICARIS, z. n., m., *van den vicaris*; meerv. *vicarissen*. Even als het hoogd. en eng. *vicar*, fr. *vicaire*, ital. *vicario*, van het lat. *vicarius* ontleend, om eenen kerkelijken plaatsbekleeder aan te duiden: *des Bisschops Vicaris*. Van hier *vicariaat*.

VICE, bijw., dat door ons, even als door de Duitschers, Franschen, enz. van het lat. *vice* ontleend, en in zamenstellingen gebruikt, wordt, om eenen persoon aan te duiden, die bestemd is, om eens anders plaats te vervullen: *viceadmiraal*, *vicepresident*, enz.

VICTALIE, *victualie*, z. n., vr., *der*, of *van de victalie*; meerv. *victalien*. Even als het hoogd. *victualien*, eng. *victuals*, fr. *victuailles*, ital. *vettouaglie*, van het middeleeuw. lat. *victualia* ontleend, en ter aanduiding van den scheepsvoorraad van levensmiddelen gebruikelijk: *de victalie was bedorven*. Van hier *victaliëren*. Zamenstell.: *victaliekooper*, *victaliemeester*, enz.

VIER, zie *vuur*.

VIER, een der hoofdgetallen, dat tusschen drie en vijf staat. Het wordt bij z. n. gevoegd, of staat op zich zelf. In het eerste geval wordt het niet verbogen; het zij het z. n., waarbij het gevoegd wordt, uitgedrukt worde, dan niet: *het staat vier*. *Ik heb er vier opgenoemd*. *Voor vier jaren*. *De vier getijden des jaars*. *Een der vier Evangelisten*. Maar als het op zich zelf staat, wordt het verbogen: *wij waren met ons vieren*. *Het is reeds over vieren*. *Een wagen van vieren*. *Het werd in vieren verdeeld*; en komt het meermalen als een vrouwelijk z. n. voor: *die vier is uitgewischt*. *Drie*

vieren, drie kaartſen, waarvan vier een pond uitmaken. *Ik ſteelde de vier van ruiten op. Hij wierp twee vieren.* Dat dit telwoord oulings, even als in het nederſ., *veer* luidde, blijkt uit *veertel*, *veertien*, *veertig*, enz. Voorts komen van hier *vierde* enz., *vierling*, en het verkleinw. *viertje*. Zamenſtell.: *vierbladig*, *vierdaagsch*, *vierderhande*, *vierderlei*, *vierdik*, *vierdoornig*, *vierdraadsch*, *vierdubbel*, *vierduizendſte*, *vierendeel*, enz., *vierhoek*, enz., *vierhonderdſte*, *vierhoornig*, *vierjarig*, *vierkant*, *vierkleurig*, *vierledig*, *vierlobbig*, *viermaal*, enz., *viermaandig*, *vierman*, *vierponder*, *vierpondig*, *vierpootig*, *vierſchotig*, *vierſprong*, *vierſtippig*, *vierſtrepig*, *viertal*, *viertandig*, *viertijdig*, *viervakkig*, *viervingerig*, *viervlakkig*, *viervoet*, enz., *viervorst*, *viervoud*, enz., *vierwekig*, *vierwerf*, *vierzijdig*, *vierzins*, enz.

Vier, oulings, even als in het nederſ., *veer*, KERO *feor*, OTTFRID. *fiar*, opperzwab. *fiare*, ULPHIL. *fidwor*, *fidur*, ſal. wet. *fitter*, angelſ. *feother*, *feower*, vries. *fjouwer*, eng. *four*, zweed. *fijra*, deen. *fire*, in den STATENBIJBEL hier en daar *viere*.

VIERAVOND, z. n., m., *des vieravonds*, of *van den vieravond*; meerv. *vieravonden*. Van *vieren* en *avond*. Anders *heiligavond*. De avond, die voor eenen heiligen dag vooraf gaat, en op welken men zich reeds van zijne werkzaamheden ſpeent; en voorts elke tijd, welken men, na de afwerking van eenige taak, vrij heeft: *dan heb ik vieravond. Ik geef u vieravond.* Bij HALMA ook eene taak, die men afwerken moet, om heiligavond te krijgen.

VIERDAAGSCH, zie *vierdendaagsch*.

VIERDAG, z. n., m., *des vierdaags*, of *van den vierdag*; meerv. *vierdagen*. Van *vieren* en *dag*. Zwabenſpieg. *viertag*, NOTK. *firrotak*, *firtag*, hoogd. *feijertag*. Een feest- en rust-dag: *als de eerſte Kersdag op eenen maandag valt, heeft men drie vierdagen achter elkanderen.*

VIERDE, bijv. n., van het telwoord *vier*. *Het was de vierde dag. Ten vierden male.* Ook op zich zelf, als z. n.: *hij was de vierde, die ons aanſprak. Ik ontving ſlechts een vierde van het verſchuldigde. Ten vierde.* In ſommige kaartſpelen geeft men aan vier kaarten, die op el-

elkanderen volgen, den naam van eene *vierde: ik heb eene vierde van hartenaas.* Zamenstell.: *vierdehalf*, *vierdendaagsch*, *vierdepart* enz.

Vierde luidt in het hoogd. *vierte*, KERO *fiorda*, angelf. *feorth*, eng. *fourth*, vries. *fiouwrde*.

VIERDEHALF, *vierdehalve*. Van *vierde* en *half*. Onverbuigbaar telwoord, beteekenende drie en een half, dat is de vierde half: *vierdehalve dag*, *vierdehalve week*. Zie *anderhalf*.

VIERDENDAAGSCH, bijv. n., zonder trappen van vergrooting. Van *vierde* en *dag*. Verschilt van *vierdaagsch*, dat vier dagen duurt, en beteekent, al, wat om den vierden dag plaats heeft: *de vierdendaagsche koorts*.

VIERDERHANDE, zie *allerlei*.

VIERDERLEI, zie *allerlei*.

VIERE, z. n., vr., *der*, of *van de viere*; meerv. *vieren*. Van *vieren*. Bij KIL. en elders *vierte: want het is die vierte van ruste*. BIJB. 1477. Hoogd. *feijer*, nederf. *fire*, OTTFRID. *fira*, lat. *feriae*, oulings, rust: *hi voer toe, al sonder viere*. M. STOK. *Hi niet ne wilde houden van den Saterdaghe die viere*. MAERL., die ook *vierte* schreef, in: *up enen Saterdach daer der Jueden vierte up lach*. Rust- en feest-dag: *ellick man, die dusse viere breke*. v. HASS. *Seiden, dat si braken die viere*. MAERLANT.

VIEREN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik vierde, heb gevierd*. Onz., rusten: *dapperlike, sonder vieren, dore die Brabantre dringen*. J. v. HEELU. *Terwijl het recht van pleiten viert en rust*. VOND. Bedr., in rust doorbrengen: *den sabbat vieren. Viert uwe vierdagen*. BIJBELV. *Vieren den heijlighen dagh*. KIL. Met feestelijke vreugde vereeren: *die heugelijke gebeurtenis wordt jaarlijks gevierd. Iemand vieren* is, bij KIL., iemand plegtiglijk vereeren, en beteekent voorts ook nog ontzien, welwillend behandelen: *geen beest en is er oijt so fel dat niet en vijert sijn metgesel*. CATS. *Ik behoef geen mensch in de wereld te vieren*. GUARD. *Ik heb hem lang genoeg gevierd. Eenen zieken vieren*. HALMA. *Den teugel vieren* is hem niet strak vast houden, laten schieten: *hij viert zijne paarden den teugel*. Soortgelijk eene beteekenis heeft *vieren* in *schoot*

vie-

vieren bij Kil., *een touw vieren*, *bot vieren*. *Eenen walvisch vieren*, is, de lijn, waaraan hij vast is, laten uitloopen. Figuurl.: *vier uwe driften niet langer den ruimen teugel*. Van hier *vierder*, *viering*. Zamenstell.: *vieravond*, *vierdag*, *viertijd*, enz.

Vieren, hoogd. *feijern*, nederf. *firen*, Notk. *firron*, is verwant aan het lat. *feriari*, en aan *fiar*, stil, rustig, bij Ottfrid., bij wien *fiara* eene rustige en stille plaats aanduidt.

VIERENDEEL, z. n., o., *des vierendeels*, of *van het vierendeel*; meerv. *vierendeelen*. Verkleinw. *vierendeeltje*. Van *vier* en *deel*. Een vierde deel van evenveel welk ding: *een vierendeel van den dach*. Bijbelv. *Een vierendeel jaars*. Op zich zelf, bijzonderlijk, het vierendeel van een pond: *een vierendeel thee*; dat van eene el: *het is negen vierendeel breed*; dat van een groot vat: *een vierendeel boter*, enz., en oulings eene wijk, een kwartier, van eene stad, of andere plaats: *alleen die gene, die in dat vierendeel woenen, daer die brant in waer, die sellen in dat vierendeel bliven*. v. Hass. Van hier *vierendeelen*.

VIERENDEELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vierendeelde*, *heb gevierendeeld*. Van *vierendeel*. In vier deelen deelen: *eene taart vierendeelen*. *Iemand vierendeelen*, is, hem in vier stukken houwen. Kil. *vierdeelen*.

VIERHOEK, z. n., m., *des vierhoeks*, of *van den vierhoek*; meerv. *vierhoeken*. Verkleinw. *vierhoekje*. Van *vier* en *hoek*. Al wat in zijne oppervlakte vier hoeken heeft: *hij vervormde zijn leger in eenen vierhoek*. *Er werd hier en daar een vierhoek en vijfhoek opgeworpen, om de linie te dekken*. *Uitgezonderd eenen onregelmatigen vierhoek, waren al de akkers vierkant*. Van hier *vierhoekig*.

VIERJARIG, zie *vijfwekig*.

VIERKANT, z. n., o., *des vierkants*, of *van het vierkant*; meerv. *vierkanten*. Verkleinw. *vierkantje*. Van *vier* en *kant*. Al wat vier kanten heeft: *het gebouw vormt een groot vierkant*. *In 't lang gewerpt vierkant*. Hooft. *Het vierkant van den cirkel zoeken*, is, deszelfs inhoud wiskunstig berekenen, zoo als men zulks ten opzigte van een vierkant doet. *In het vierkant*, is, aan al de vier kanten: *dat vertrek heeft*

twaalf

twaalf voet in het vierkant. Voorts bezigt men *vierkant* bijzonderlijk wegens een vierkantig vertrek, en eene kamer over het algemeen: *dat huis heeft beneden maar een vierkant.* HALMA; en hier en daar ook wegens een doophek: *zij zit in de Kerk vlak voor het vierkant.* Van hier *vierkanten* vierkant maken: *ende dat fijse viercanten souden.* BIJB. 1477. — *vierkantig*, en, bij zamentrekking, *vierkant.*

VIERKANT, zie *vierkantig.*

VIERKANTEN, zie *vierkantig.*

VIERKANTIG, bijv. n., zonder trappen van vergrooting. Van *vierkant*; zie *ig.* Vier kanten hebbende: *eene vierkantige tafel. De lijsten daervan waren vierkantich, niet ront.* BIJBELV. Bij zamentrekking, *vierkant: vierkante taljoore.* KIL. *De posten des Tempels waren vierkant.* BIJBELV. *Iemand het vierkante gat uitwijzen*, is, hem de deur uitzenden. *Vierkant hout*, is, bij KIL., evenveel als *galghe. Een vierkante karel*, is, een grove, sterke, in welken zin *vierkant* vergrootingstrappen heeft. Als bijw. beduidt het met kracht en spoed: *ik wierp hem vierkant op den grond*; of in eene vierkante gedaante: *de stadt lagh vierkant.* BIJBELV.

VIERKRUID, z. n., o., *des vierkruids*, of *van het vierkruid*; meerv. *vierkruiden.* Eene soort van nieskruid.

VIERLING, z. n., m., *des vierlings*, of *van den vierling*; meerv. *vierlingen.* Verkleinw. *vierlingje.* Van *vier*, zie *ling.* Een der vier personen, of dingen, die gezamenlijk een geheel uitmaken; zoo als een der vier kinderen van eene dragt: *drielingen en vierlingen blijven zelden in leven.* Een der vier vierendeelen van eene grootere hoeveelheid: *een vierling aardappelen.* In dezen zin is het woord in het gemeene leven veelal onz.: *hoe veel kost het vierling?* En, volgens HALMA, beduidt het, vrouwelijk, een klein dichtstuk van vier regels.

VIERMAAL, bijw., van *vier* en *maal.* Vier verschillende reizen, vierwerf: *ik heb viermaal aangeklopt. Viermael soo veel.* KIL. *Sij sonden nu wel viermael tot mij.* BIJBELV. Van hier *viermalig*, dat viermaal geschiedt: *eene viermalige herinnering.*

VIERMAANDIG, zie *vijfwekig*.
VIERMALIG, zie *viermaal*.
VIERMAN, z. n., m., *des viermans*, of *van den vierman;* meerv. *viermannen*. Van *vier* en *man*. Een lid van eene vergadering, die uit vier leden bestaat: *een der viermannen, die den naam van burgemeesters plagten te voeren.*
VIERPONDER, z. n., m., *des vierponders*, of *van den vierponder;* meerv. *vierponders*. Van *vier* en *ponder*, van *pond*. Een ding, dat vier pond weegt, zoo als een vierpondig brood: *wat is de prijs van eenen vierponder?* Een vierpondige kogel: *wij kregen eenen vierponder door den spiegel.* Voorts ook een stuk geschut, dat vier pond ijzer schiet: *twee ellendige vierponders.*
VIERSCHAAR, z. n., vr., *der*, of *van de vierschaar;* meerv. *vierscharen*. Regtbank: *de Areopagische vierschaar van Athene. Aan de vingeren der vierschaar.* HOOFT. *Men doet den krijgsraed, en een valsche vierschaer, spannen.* ANTONID. Bij VONDEL is dit woord onzijdig, in: *het vierschaer eischt zijn recht;* en: *gedaegt voor 't vierschaer Godts.* Echter vindt men bij hem ook nog: *de vierschaer spannen.* Voorts bezigt men dit woord voor de plaats, waar eene vierschaar gespannen wordt: *hoe luisterrijk was de vierschaar van het gewezene Stadhuis van Amsterdam!* Zamenstell.: *vierschaerdagh.* KIL. — Men wil, dat *vierschaar* eigenlijk zoo veel zij, als eene schaar, of vergadering, van vier personen; om dat de Saksische vierscharen uit eenen schout en drie schepenen plagten te bestaan, even als de Vriesche geregten uit eenen Grietman en drie Bijzitters.
VIERSCHOTIG, bijv. n., *vierschotiger*, *vierschotigst*. KIL. ook *vierscheutig*, en *vierschroodig*, hoogd. *vierschrötig*, *vierschützig*, en *vierschossen*. Even, als *vierkant*, grof, sterk: *een vierschotig man.* HALMA.
VIERSPRONG, z. n., m., *des viersprongs*, of *van den viersprong;* meerv. *viersprongen*. Van *vier* en *sprong*. In overeenkomst met *tweesprong* en *driesprong*, de plaats, waar een weg als in vier stukken springt, of een kruisweg wordt: *ik stond op den viersprong in twijfel, waarheen ik mij wenden zou.*

VIER-

VIERTAL, z. n., o., *des viertals*, of *van het viertal*; zonder meerv. Van *vier* en *tal*, getal. Het getal van vier.

VIERTEL, zie *veertel*.

VIERTIJD, z. n., m., *des viertijds*, of *van den viertijd*; meerv. *viertijden*. Van *vieren* en *tijd*. Rusttijd, vieravond, heiligavond: *ik hebb' mijn viertijd*. HALMA.

VIERTIJDIG, bijv. n., zonder trappen van vergrooting. Van *vier* en *tijdig*. Enkel gebruikelijk in *viertijdige vasten*, een vasten, dat op vier tijden des jaars gehouden wordt, en daarom anders *quatertemper* heet.

VIERVOET, z. n., m., *des viervoets*, of *van den viervoet*; meerv. *viervoeten*. Verkleinw. *viervoetje*. Van *vier* en *voet*. In overeenkomst met *drievoet*, een ding, dat vier voeten heeft. Voorts is *te viervoet* bijwoordelijk, op eenen galop: *hij rende te viervoet*. Van hier *viervoetig*, van vier voeten voorzien: *de viervoetige dieren*.

VIERVOETIG, zie *viervoet*.

VIERVORST, z. n., m., *des viervorsten*, of *van den viervorst*; meerv. *viervorsten*. Van *vier* en *vorst*. Een der vier vorsten van een gewest: *de viervorst Philippus*. Van hier *viervorstelijk*, *viervorstendom*.

VIERVOUD, z. n., o., *des viervouds*, of *van het viervoud*; zonder meerv. Van *vier* en *voud*. Het vierdubbel van een ding: *ik kreeg meer dan het viervoud te rug*. Van hier *viervoudig*.

VIERVOUDIG, bijv. n. en bijw., zonder vergrootingstrappen. Van *viervoud*. Vierdubbel: *eene viervoudige winst*. Als bijw.: *dat eijlam sal hij viervoudich wedergeven*. BIJBELV. Van hier *viervoudiglijk*.

VIERWERF, zie *vijfwerf*.

VIES, bijv. n. en bijw., *viezer* en *viest*. Walging verwekkend: *al wat er in huis is, ziet er even vies uit. Die drank heeft eenen viezen smaak*. Walging ondervindende: *ik ben er vies van. Gij behoeft u daarvan zoo vies niet te houden*. Ligtelijk van iets walgende: *hij valt niet vies. Die men niet houden sal voor suijr, voor stuijr, voor vijs, en voor ongemackelijk*. WESTERB. *Vies op zijne kleeding* is al te zindelijk. *Vieze menschen* zijn gemaakte, grillige. *Eene vieze schrijfstof* is eene teedere, waaraan men zich

zich ligtelijk misgrijpen kan. *Vieze uitdrukkingen* zijn gekkelijke. *Vieze kleuren* zijn wanvoegelijke. *Vieze kuren* zijn grillige. Van hier *viesheid*. Zamenstell.: *viezevaas*, KIL. *viesevase*, en *visevase*, eene gril, grillige kuur.

VIEZEVAAS, zie *vies*.

VIJAND, z. n., m., *des vijands*, of *van den vijand*; meerv. *vijanden*. Een hater, of tegenstrever: *mijne vijanden smaden mij al den dach*. BIJBELV. *Twee sterke vijanden, om staegh haer aen te randen*. WESTERB. *Die, door quaa toesicht, val mijn vijand in het mes*. OUDAAN. *Een gezworen vijand*. *Een bedekte vijand is gevaarlijker, dan een openlijke*. *Iemand vijand zijn*, is, hem haat toedragen: *die mij om valsche oorsaken vijant zijn*. BIJBELV. *Een vijand van arbeiden, drinken*, enz. is, al wie daarvan afkeerig is. Wegens eene vrouw gebruikt men, in al deze beteekenissen, *vijandin*. Bijzonderlijk geeft men den naam van *vijand*, in den krijg, aan zijne gezamenlijke bestrijders: *hij sloeg den vijand*. *In spijt van 's vijands benden*. L. D. S. P. *Slaat den vijand in den staart*. OUDAAN. *Onthaalt nu Mars mijn vijant in die poorte*. VOND. *Vijands landt*. KIL. *Vijands bodem*. Allerbijzonderst bezigt men dezen naam ook wel eens, in plaats van den Hebreeuwschen *satan*, die de beteekenis van tegenstrever, vijand, heeft: *een ijghelic sal weten, dat de viant sonder tghehinghen Godts niets niet vermach*. BOËTH. Van hier *vijandelijk*, dat aan den vijand behoort, *vijandelijkheid*, enz.—*vijandig*, met de neigingen van eenen vijand bezield, *vijandigheid*, enz.—*vijandsch*, *vijandschap*. Zamenstell.: *doodvijand*, *erfvijand*, enz.

Vijand, ULPHIL. *fijand*, KERO, OTTFRID. *fiant*, WILLERAM *vient*, deen., zweed. *fiende*, ijsl. *fiande*, eng. *fiend*, nederf. *fijnd*, angelf. ook *fijnd* en *feond*, hoogd. *feind*, komt van *vijen*, haten, zwab. dicht. *vehen*, van waar *veede*, *veete*, en *vechten*, angelf. *vigian*.

VIJANDELIJK, zie *vijand*.

VIJANDIG, zie *vijand*.

VIJANDIGHEID, zie *vijandschap*.

VIJANDSCHAP, z. n., vr., *der*, of *van de vijandschap*; meerv. *vijandschappen*. Van *vijand*; zie *schap*. Evenveel als *vijandigheid*. De gezindheid van eenen vijand: *iemand vijandschap toedragen*. *Om dat ghij*

IJ *tene*

eene eeuwige vijantschap hebt. BIJBELV. *Om der oude vijantschap wil.* HOOFT. *Laet uwe vijantschap niet verder gaen.* VOND. Dit woordt luidt bij KERO *fiantskeffi*, OTTFRID. *fiantskaf*, NOTK. *fientscaft*, STRIJK. *vientscaft*, hoogd. *feindschaft*, nederf. *fijendschap*, deen. *fiendskab*, zweed. *fiendskap*.

VIJEN, zie *vijand*.

VIJF, het hoofdgetal, dat tusschen vier en zes staat. Het wordt op zich zelf gebezigd, of bij een z. n. gevoegd. In dit geval blijft het onverbogen, zoo wel zonder, als met, een lidwoord voor zich: *vijf vingers. De vijf eerste boeken des Bijbels. Doe gingen die vijf mannen henen.* BIJBELV. Evenmin verbuigt men het doorgaans, als het z. n. weggelaten wordt: *die vijf zullen ons niet deren. De klok sloeg vijf.* Echter zegt men ook: *een weinig voor vijven. Onder ons vijven. Het werd in vijven gedeeld.* In deze spreekwijzen wordt het woord gerekend op zich zelf te staan; en in: *de vijf van ruiten. Ik wierp eene vijf en drie. Er was eene inktvlak op de vijf gevallen*, enz., waarin *vijf* als een vrouwelijk z. n. gebezigd wordt. *Vijf en vijf* is evenveel als *aan*, *bij vijven: zij gingen vijf en vijf. Veel vijven en zessen maken*, is, veel te bestellen hebben. Van hier *vijfde*, *vijftig*, enz. Zamenstell.: *vijfblad*, *vijfbladig*, *vijfdaagsch*, *vijfderhande*, *vijfderlei*, *vijfdraadsch*, *vijfdubbel*, *vijfduizendste*, *vijfhoek*, *vijfhoekig*, *vijfhonderdste*, *vijfhoofdig*, *vijfhoornig*, *vijfjarig*, *vijfkant*, *vijfkantig*, *vijfkapselig*, *vijfkleurig*, *vijfkorrelig*, *vijfledig*, *vijfmaal*, *vijfmaandig*, *vijfman*, *vijfponder*, *vijfpondsch*, *vijfschillig*, *vijftal*, *vijftehalf*, *vijftien*, *vijftiende*, *vijfvingerkruid*, *vijfvoet*, *vijfvoud*, *vijfvoudig*, *vijfwekig*, *vijfwerf*, *vijfwouter*, *vijfzijdig*, *vijfzins*, enz.

Vijf, oulings ook *vijve*, luidt in het nederf., eng. *five*, angelf. *fif*, vries. *fief*, ULPHIL., KERO. *funf*, OTTFRID. *finfi*, TATIAN. *finevi*, hoogd. *fünf*, deen., zweed. *fem*, ijsl. *fimm*, bretagn. *pemp*, eol. πεμπε, gr. πεντε, perz. *peng*.

VIJFDAAGSCH, zie *vijfwekig*.

VIJFDE, bijv. n., van het telwoord *vijf*: *den vijfden dag*; en, met weglating van het z. n.: *ten vijfde. Op den*

den vijfden der maand. Willem de vijfde, namelijk, ſtadhouder van dien naam. In ſommige kaartſpelen geeft men aan vijf kaarten, die op elkanderen volgen, den naam van eene *vijfde*. Oulings ſchreef men ook vijfſte: *moet ik weenen in de vijfſte maent*. Bijbelv. Zamenſtell.: *vijfdepart*, *vijftehalf*, waarin *vijfde* in *vijfte* overgaat, enz. Dit woord luidt in het hoogd: *funfe*, Kero. *finfte*, deen. *femte*, nederſ. *foft*, angelſ. *fift*, eng. *fifth*, vries. *fiefde*.

VIJFDERHANDE, zie *allerlei*.

VIJFDERLEI, zie *allerlei*.

VIJFHOEK, z. n., m., *des vijfhoeks*, of *van den vijfhoek*; meerv. *vijfhoeken*. Van *vijf* en *hoek*. Al wat vijf hoeken heeft: *het Kasteel beſtaat uit eenen regelmatigen vijfhoek*. Van hier *vijfhoekig*.

VIJFJARIG, zie *vijfwekig*.

VIJFKANT, zie *vijfkantig*.

VIJFKANTIG, bijv. n., zonder vergrootingstrappen: Van *vijf* en *kantig*. Van *kant*. Al wat vijf kanten heeft: *een vijfkantig bloembed in het midden*. Bij zamentrekking ook *vijfkant*: *een vijfkant bolwerk dekt den wal van die zijde*.

VIJFMAAL, zie *viermaal*.

VIJFMAANDIG, zie *vijfwekig*.

VIJFMAN, zie *vierman*.

VIJFPONDER, zie *vierponder*.

VIJFTEHALF, zie *vierdehalf*, en *vijfde*.

VIJFTIEN, een telwoord, dat tuſſchen veertien en zestien ſtaat. Het wordt op zich zelf gebruikt, of bij z. n. gevoegd. In dit geval wordt het, zoo met als zonder lidwoord, niet verbogen: *vijftien ſtuivers*. *De vijftien Zonen van den Sultan*. Ja het blijft veelal onverbogen, al verzwijgt men het z. n., zoo als in: *een dier vijftien*. Echter zegt men ook: *onder ons vijftienen*. *Bij vijftienen*. *Deel het in vijftienen*. In deze gevallen wordt het woord op zich zelf gerekend te ſtaan, en in: *tel er die vijftien nog bij*. Van hier *vijftiende*. Zamenſtell.: *vijftiendaagsch*, *vijftienderhande*, *vijftienderlei*, *vijftienjarig*, *vijftienmaal*, *vijftienmaandig*, *vijftiental*, enz.

Vijftien, vries. *fieftjien*, eng. *fifteen*, angelſ. *fiften*, nederſ. *foftein*, M. Stok. *vichtiene*, hoogd. *funf-*

funfzehen, ULPHIL. *funftaihuns*, zweed. *femton*, deen. *femten*, komt van *vijf* en *tien*.

VIJFTIENDE, bijv. n., van het telwoord *vijftien*. *Het vijftiende jaar zijner regering*; en, met weglating van het z. n.: *op den vijftienden der maand*. Dit woord luidt in het vries. *fieftjiende*, eng. *fifteenth*, KIL. *vijftienfte*, hoogd. *funfzehente*, TATIAN. *finftazehente*.

VIJFTIENDERHANDE, zie *allerlei*.

VIJFTIENDERLEI, zie *allerlei*.

VIJFTIG, een telwoord tot de hoofdgetallen behoorende, en *vijfmaal tien* aanduidende. Het wordt, even als andere telwoorden, of op zich zelf, of bij een *z. n.*, gevoegd. In dit geval wordt het niet verbogen: *een ftuk van vijftig ftuivers. De vijftig jaren van zijn beftuur. Vijftigh floten zwaer van fteen, gebouwt langs uwe kanten heent* VOND. Evenmin verbuigt men het doorgaans, als het z. n. weggelaten wordt, zoo als in: *het is een der vijftig* (voorgemelde perfonen, of dingen.) Echter zegt men ook: *wij waren onder ons vijftigen. Bij vijftigen. Hoe vele vijftigen waren er? Overfte van vijftigen, ende overfte van tienen.* BIJBELV. In welk laatfte geval dit woord, even als in: *den bevelhebber der eerfte vijftig*, als een vrouwelijk z. n., voor een vijftigtal gebezigd wordt. Van hier *vijftiger*, *vijftigfte*. Zamenftell.: *vijftigerhande*, *vijftigerlei*, *vijftigmaal*, *vijftigtal*, enz.

Vijftig, in den STATENBIJBEL ook *vijftige*, nederf. *foftig*, hoogd. *funfzig*, OTTFRID. *finfzugi*, ISIDOR. *finifzug*, angelf. *fiftig*, eng. *fiftij*, zweed. *femtio*, ULPHIL. *fimtiguns*, komt van *vijf* en *tig*. Zie *twintig*.

VIJFTIGER, z. n., m., *des vijftigers*, of *van den vijftiger*; meerv. *vijftigers*. Een medelid van eene vergadering van vijftig perfonen: *hij werd tot vijftiger gekozen*. Iemand, die vijftig jaren oud is: *dan word ik een vijftiger*. Voorts ook een oorlogfchip van vijftig ftukken gefchut: *het was geen liniefchip, maar een vijftiger*.

VIJFTIGERHANDE, zie *allerlei*.

VIJFTIGERLEI, zie *allerlei*.

VIJFTIGSTE, bijv. n., van *vijftig*: *in het vijftigfte jaar*. Ook met weglating van het z. n.: *hij was juist*

de vijftigste. Dit woord luidt bij Kero *finfzugosto*, hoogd. *funfzigste*, eng. *fiftieth*.

VIJFVINGERKRUID, z. n., o., *des vijfvingerkruids*, of *van het vijfvingerkruid*; zonder meerv. Van *vijf*, *vinger*, en *kruid*. Een bijzonder slag van ganzerik. En voorts geeft men dezen naam ook aan een heesterachtig kruidgewas, dat bij Linnaeus den naam van *Daphne* voert: *vijfvingerkruid met smalle vlasbladen*, *en met eironde bladen*.

VIJFVOUD, zie *viervoud*.

VIJFWEKIG, bijv. n., zonder vergrootingstrappen. Van *vijf* en *wekig*, van *week*. In overeenkomst met *vierwekig*, *driewekig*, enz., dat vijf weken duurt: *eene vijfwekige gevangenis*. Zoo is *vijfdaagsch*, in overeenstemming met *vierdaagsch*, enz., dat vijf dagen duurt; *vijfmaandig*, in overeenstemming met *viermaandig*, enz., dat vijf maanden duurt; *vijfjarig*, in overeenstemming met *vierjarig*, enz. dat vijf jaren duurt. Maar voorts beteekenen *vijfjarig*, *vierjarig*, enz. ook dat vijf jaren, vier jaren, enz. oud is; *vijfmaandig*, *viermaandig*, enz., dat vijf maanden, vier maanden, enz. oud is; en *vijfwekig*, *vierwekig*, enz. dat vijf weken, vier weken, enz. oud is.

VIJFWOUTER, z. n., m., *des vijfwouters*, of *van den vijfwouter*; meerv. *vijfwouters*. Kil. ook *vijfelter*, en *pepel*. Volgens ten Kate eigenlijk *wijwouter*, en *wiewouter*, om de wapperbeweging der vlerken. Van *wij-* of *wie-wouwen*. Botervlieg: *de veltmot pestigh hangt aen eenen zomerdraet — verandert licht in een vijfwouter*. Vond.

VIJG, z. n., vr., *der*, of *van de vijg*; meerv. *vijgen*. Verkleinw. *vijgje*, in den Statenbijbel *vijgsken*. De vrucht van den vijgeboom: *elk zijn meug*, *zei de boer*, *en hij at vijgen*. *Daer de bruine vijg haren stam versiert*. Vond. *De vijgeboom brengt sijne jonge vijgskens voort*. Bijbelv. *Blaw vijghe*, Kil., bij wien dit woord voorts ezelsdrek aanduidt, in overeenkomst met den naam van *paardevijg*, dien men aan paardedrek geeft. Zoo vindt men ook bij Junius: *esels vigen*. Bij denzelfden Kil. is *vijghe*, *fijck*, evenveel als *vijghpuijste*, *vijghwarte*, hoogd. *feigwarze*, boh. *fik*, ital. *fico*, middeleeuw. lat. *ficus*, *ficatio*, *fictus*, een vijguitwas; en *iemanden een vijghe gheven* hem vergeven,

ven, om dat men zulks vaak door middel van vergiftigde vijgen deed. Eindelijk wordt *vijg* ook wel eens voor *vijgeboom* gebruikt: *welk eene rijzige vijg!* en is *vijgen na Paschen*, volgens HALMA, mostaard na den maaltijd. Nopens *vijg* in *oorvijg*, zie *veeg*. Van ons *vijg* komen de zamenstell.: *vijgboon*, *vijgeboom*, *vijgeblad*, *vijgekaas*, *vijgemelk*, *vijgemand*, *vijgpuist* en *vijgwrat*, aambei enz. *Ezelsvijg*, *paardevijg*, enz.

Vijg, nederf., deen. *fige*, fr. *figue*, OTTFRID. *figo*, eng. *fig*, span. *higua*, sclav. *figa*, wend. *fik*, zweed. *fikon*, ital. *fica*, *fico*, lat. *ficus*, gr. *συκη*, is denkelijk, even als de beteekenende zaak zelve, uit Azia oorspronkelijk.

VIJGBOON, z. n., vr., *der*, of *van de vijgboon*; zonder meerv. Van *vijg* en *boon*. Bij de Natuurkenners een plantengeslacht, waarvan men zeven verschillende soorten telt: *witte vijgboon*, *bonte vijgboon*, *ruige vijgboon*, enz., bij LINN. *lupinus*, hoogd. *feigbohne*, nederf. *fiekbone*, *viekbone*, *wickbone*, en *wicke*.

VIJGEBLAD, z. n., o., *des vijgeblads*, of *van het vijgeblad*; meerv. *vijgebladen* en *vijgebladeren*. Verkleinw. *vijgeblaadje*. Van *vijg*, in de beteekenis van vijgeboom, en *blad*. Een blad van eenen vijgeboom, in den STATENBIJBEL *vijgeboomblad*: *sij hechten vijgeboombladeren te samen ende maeckten sich schorten*. BIJBELV. Figuurlijk, eene onvoldoende verschooning: *zoek geene vijgebladeren voor uwe naaktheid!*

VIJGEBOOM, z. n., m., *des vijgebooms*, of *van den vijgeboom*; meerv. *vijgeboomen*. Verkleinw. *vijgeboompje*. Van *vijg* en *boom*. KIL. *vijghboom*, OTTFRID. *figboum*, WILLERAM. *vigboum*, NOTK. *fichpoum*, hoogd. *feigenbaum*, eng. *figgetree*, fr. *figuier*, sp. *higuero*, ital. *ficaia*, *fico*, lat. *ficus*, gr. *συκη*. De boom, die vijgen voortbrengt: *men telt menigvuldige verschillende soorten van vruchten van den vijgeboom*. Voorts geeft men dezen naam ook aan andere boomen, die door de Natuurkenners met den eigenlijken vijgeboom tot een en hetzelfde geslacht worden gebragt; zoo als de *Egyptische vijgeboom*, de *plompenbladige vijgeboom*, de *Bengaalsche vijgeboom*, de *wortelvijgeboom*, de *trosvijgeboom*, en de *gevlakte vijgeboom*, enz.

VIJGEBOOT, z. n., vr., *der*, of *van de vijgeboot*; meerv. *vijgebooten*. Van *vijgen* en *boot*. Anders *vijgekorf* en *vijgemand*. Een mandje, waarin men de vijgen pakt.

VIJGEMAT, z. n., vr., *der*, of *van de vijgemat*; meerv. *vijgematten*. Van *vijg* en *mat*. Een als matten gevlochten korf, waarin men de vijgen pakt, en verzendt.

VIJGPLANT, z. n., vr., *der*, of *van de vijgplant*; meerv. *vijgplanten*. Van *vijg* en *plant*. Een Amerikaansch heestergewas, waarvan men negen verſchillende ſoorten telt: *langwerpige vijgplant*, *ſcherpe vijgplant*, *rondbladige vijgplant*, enz.

VIJL, z. n., vr., *der*, of *van de vijl*; meerv. *vijlen*. Verkleinw. *vijltje*. Een werktuig, waarmede men vijlt: *ſij hadden tandige vijlen*. Bijbelv. *Een doove vijl van 's jongens boeijen*. Hooft. In navolging der Latijnen, pogingen ter beſchaving van eenig opſtel: *de kiesheit zijner vijl*. Vond. *Ik weet, wat keurelijcke vijl ghij over uw ontwerpſels brocht*. D. Deck. Bij Kil. ook nog eene geſcherpte pijl, door verwisſeling van P. en V. Zamenſtell.: *vijlmaker*, *vijlvisch*, zeker ſlag van haaijen, enz.

Vijl, hoogd. *feile*, nederſ., deen. *fiile*, angelſ. *feol*, eng. *file*, zweed. *fil*, ijsl. *thiel*, wallis. *llief*, is verwant aan het wend. *pila*, boh. *pilo*, eene zaag, en ſchijnt, even als *vijlen*, van het geluid ontleend, 't welk men door vijlen verwekt.

VIJLEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik vijlde*, *heb* en *ben gevijld*. Bedr., met eene vijl bewerken: *hij ſmeet, en vijlt terſtont een net van ijzerdraaden*. Vond. *Iets glad vijlen* is, het met eene vijl glad maken. *Iets door en door*, of *in ſtukken*, *vijlen*, het met eene vijl in twee, of meer, ſtukken ſcheiden, als mede, zulks door middel van eene zagende wrijving doen. *Eene roestvlek ergens uit vijlen*, is, dezelve door middel van eene vijl daaruit doen verdwijnen. Onz., is *aan ſtukken vijlen* door wrijving in ſtukken geſcheiden worden: *het touw ſijlt daarop aan ſtukken*. Van hier *gevijl*, *vijling*, *vijlſel*. Zamenſtell.: *vijlſtof*, enz. *Doorvijlen*, *uitvijlen*, enz.

Vijlen, hoogd. *feilen*, nederſ. *fülen*, deen., eng. *file*, angelſ. *feolan*, wallis. *peillio*, boh. *pilowati*, be-

teekent eigenlijk, door evenveel welke wrijving zulk een geluid verwekken, als er in dit woord begrepen is.

VIJLSEL, z. n., o., *des vijlsels*, of *van het vijlsel*; zonder meerv. Van *vijlen*. Anders *vijlstof*. Het gene door vijlen van eenig metaal gescheiden wordt: *met vijlsel van staal gemengd*. Zamenstell.: *staalvijlsel*, enz.

VIJLSTOF, zie *vijlsel*.

VIJSTEN, zie *veesten*.

VIJT, z. n., vr., *der*, of *van de vijt*; zonder meerv. Anders *fijt*. Bij Kil. ook *fijk*, en *vijghe*, nederf. *fiek*. Zekere smartelijke zweer aan den top der vingeren: *zij heeft de vijt aan den duim*.

VIJVER, z. n., m., *des vijvers*, of *van den vijver*; meerv. *vijvers*. Verkleinw. *vijvertje*. Eene bewaarplaats van levende visch: *eenen vijver met vischpoten*, dien daarmede opvullen. *Stroomgoon gaen haer groeten uit den vijver opgekraeit door de faem*. Vond. In deze beteekenis is het woord, even als het fr. *vivier*, ital. *vivaio*, ontleend van het lat. *vivarium*, eene bewaarplaats van levend gedierte, van *vivere*, leven. Maar voorts beteekent het bij Halma en Kil. zekere ziekte van paarden, en andere dieren, bij Kil. ook *vijve*, *fijve*, en *fijver*.

VIJZE, z. n., vr., *der*, of *van de vijze*; meerv. *vijzen*. In het fr. *vis*. Bij Kil. evenveel, als *schroef*, maar eigenlijk de vaar van eene schroef. Van hier bij Kil. *vijzen*, of *vijsen*, schroeven; van waar wederom *vijsel*, of *vijzel*, eene stut, een schoorhout, en *vijzelen*, opschroeven: *een huis om hoog vijzelen*. Halma. *Iemand in top van eer vijzelen*. Zamenstell.: *opvijzelen*, ook fig., voor sterk prijzen.

VIJZEL, z. n., m., *des vijzels*, of *van den vijzel*; meerv. *vijzelen* en *vijzels*. Verkleinw. *vijzeltje*. Een stampvat; *zet den stamper in den vijzel*. Zamenstell.: *vijzelhoofd*. Zie voorts *vijze*.

VIJZELEN, zie *vijze*.

VILLEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vilde*, *heb gevild*. Van vel ontblooten: *de schapen moeten geschoren, maar niet gevild, worden*. *Ick kloofd' een hair in twee, ick kost een mugge villen*. v. Dorp. Ongeschiktelijk snijden: *hoe vilt gij dat vleesch zoo?* Voorts is *villen de wolle*, bij Kil. dezelve zuiveren. Van hier *gevil*,

vil-

viller, *villing*, enz. Zamenstell.: *vilkuil*, *vilmes*, enz. *Afvillen*, enz.

Villen, hoogd. *fillen*, eng. *flaij*, *flea*, oulings ook *vlaan*, en bij Kil. *vlaeden* en *vlaeghen*, is verwant aan ons *pellen*, fr. *peler*, wallis. *pelio*, en komt van *vel*, hoogd. *fell*, goth. *fill*.

VILLER, z. n., m., *des villers*, of *van den viller*; meerv. *villers*. Gemeenlijk *vilder*. Van *villen*. Al wie vilt, en bijzonderlijk, al wie zijn werk van villen maakt: *wederom een paard voor den viller*. Bij Kil. evenveel als *racker*. Van hier *villerij*, de plaats, waar de viller zijn werk gemeenlijk verrigt. Zamenstell.: *paardeviller*, *paddeviller*, of *poddeviller*, in Vriesland, en elders, een slecht en stomp mes, *stinkviller*, Halma, enz.

VILLERIJ, zie *viller*.

VILT, z. n., o., *des vilts*, of *van het vilt*; meerv. *vilten*, dat wegens verschillende soorten gebezigd wordt. Eene stoffe, die uit aaneen klevende wol, of haar, bestaat en dient, om er hoeden, of iets anders, van te maken: *hij draagt in zijne schoenen zolen van vilt*. Voorts ook het gene van vilt vervaardigd wordt. Dus is *vilt* bij Kil. evenveel als *vilten hoed*, *vilten mantel*, *vilten schoen*. Bij Halma is *Turksch vilt* kemelshaar. En men gaf oulings, even als nog steeds in het hoogd., den naam van *vilt* aan een slecht mensch, inzonderheid aan eenen gierigaard. Van hier *viltachtig*, slecht, gierig, Kil., *vilten*, dat van vilt vervaardigd is. Zamenstell.: *viltboom*, *viltkruid*, *viltluis*, *viltmaker*, *viltmakerij*, *viltmantel*, enz.

Vilt, nederſ., deen., zweed. *filt*, hoogd. *filz*, angelſ., eng. *felt*, fr. *feutre*, ital. *felza* en *feltro*, middeleeuw. lat. *feltrum*, *pheltrus*, en *filzata*, pool. *pilſni*, boh. *plst*, is verwant aan het lat. *filum*, of aan *pilus* en *pileus*, of aan *vel*, en *villen*.

VILTACHTIG, zie *vilt*.

VILTBOOM, z. n., m., *des viltbooms*, of *van den viltboom*; meerv. *viltboomen*. Van *vilt* en *boom*. Een boom, wiens takken met zeker slag van vilt bekleed zijn: *de viltboom is een voortbrengsel van de Malabaarsche kust, en wordt ook op Ceilon gevonden*.

VILTEN, zie *vilt*.

VIM, z. n., vr., *der*, of *van de vim*; meerv. *vimmen*.

men. Een honderdtal: *ik kocht die takkebosfen bij de vim.* *Eene vim riet* is honderd bosfen.

VIN, z. n., vr., *der*, of *van de vin*; meerv. *vinnen.* Verkleinw. *vinnetje.* Bij KIL. ook *vimme* en *vlimme.* De flagwiek van eenen visch: *de vorens hebben roode vinnen.* *Met fcherpe vinne, en vluggen vlogel.* VOND. *Dees beftreecke vin, en flachvlijm fonderpunt.* VLAERD. REDENR. *Al wat vinnen ende fchobben heeft, fult ghij eten.* BIJBELVERT. *Steekt met alle zijne vinnen en krachten van zich.* VOND. *De vinnen van zich fteken* wordt van den wind gezegd, als hij zich verheft: *den noortwint, die zijn vinnen heel grimmigh van zich fteekt.* VOND. *Al zijn vinnen van zich ftak.* HOOFT. Ook wordt zulk een wind gezegd *de vinnen op*, of *hooger*, te *fteken*: *hoe hij voort zijn vinnen hoger ftak*, ANTONID. *Eene vin verroeren* is eenige beweging maken: *hij durft geene vin verroeren.* Eindelijk is *vinne* eene fnede, en een gefneden brokje, een hachje: *vinne etens.* KIL.; anders *vink*, welk woord in dezen zin nog hedendaags bij de walvischvangers in gebruik is. Van hier *vinnig.* Zamenftell.: *vinvisch*, enz. *Aarsvin*, *ruggevin*, enz.

Vin, hoogd., nederf., deen. *finne*, zweed. *fena*, angelf. *finna*, *fin*, eng. *fin*, ijsl. *fun*, *faun*, ital., lat. *pinna*, is verwant aan *pin* en *pen.*

VIN, z. n., vr., *der*, of *van de vin*; meerv. *vinnen.* Hoogd., zweed. *finne*, in Languedoc *panos*, verwant aan het lat. *panus*, een gezwel. Zeker flag van zweertjes in het aangezigt, en elders, die foms etteren, en dan opdroogen, en foms ook zonder ettering verdwijnen. Zamenftell.: *bloedvin*, enz.

VINDEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik vond*, *heb gevonden.* Oulings ook *vinnen.* Iets, dat men zoekt, ontwaar worden: *fij falfe foecken, maer niet vinden.* BIJBELV. *Raest en ftreeft, om u te vinden.* VOND. *Ick en weet niet, in wat gaten, oft hoecken, dat ick hem fal vinden.* V. GHIST. *Ik weet geene woorden te vinden, om mijne dankbaarheid te uiten.* Iets, dat men niet gezocht heeft, aantreffen: *men vond hem toevallig onder de dooden.* *Die het laat, zoo als hij 't vindt, wordt met alle regt bemind.* *Hoe kan men arger vinnen.* VLAERD. REDENR. *Daer en wert geen plaetfe voor haer gevonden.* BIJBELV. *En wat voor onder-*

fcheijd

scheijd is tusschen die te vinnen. WESTERB. *In schoonheidt d'allerschoonst die'r zijn te vinnen.* HOOFT. Iets, dat aan niemand toebehoort, aantreffen, en in eigendom bekomen: *een schat in den acker verborgen, welcken een mensche gevonden hebbende.* BIJBELV. *Het is, als of ik het gevonden had,* zegt men van dingen, die men gemakkelijk verkrijgt. Van hier de beteekenis van *vonder* in *strandvonder.* In zulken, of zulken, toestand aantreffen: *hij quam tot de discipelen, ende vontse slapende.* BIJBELV. *Toen zij zich wees en sonder vader vont.* VOND. *Als ghij in uw gemoed u selven vindt vermaeckt.* WESTERB. Aantreffen, over het algemeen: *men vindt overal goede en kwade menschen. Soo lang men kruikjes vind te Teilingen op 't hof.* OUDAAN. Bevinden: *ik vind mij daaronder getroost. Hij vond zich daartoe buiten staat. Dit hebbe ick gevonden, seijt de Prediker.* BIJBELV. *Oock vondt men wel, dat sij in rotsen diep gecleven woonden vrij.* V. MAND. Achten, schatten, oordeelen: *ik vind haar niet leelijk. Voorts vond hij oorberlijck.* WESTERB. *Ik vind zeer qualijk, dat gij 's avonds zoo laat te huis koomt.* HALMA. Deze beteekenis oefent *vinden* ook in *goedvinden.* Zie *goed.* Voorts beduidt het nafspeuren, onderzoeken: *vinden ende wijsen het oordeel.* KIL. *Doet, wat uwe hant vinden sal.* BIJBELV. Van hier dat *vinder* zoo veel als *onderzoeker* beteekent, in *offervinder*, bij VOND.; en in *vinders van de vogelen, vinders van de visch*, bij V. HASS. En van hier ook de beteekenis van *vinderij*, in: *noch zijnder twee vinderijen van den vleeschhuijse.* V. HASS. Ook wordt *vinden* wel eens met *uitvinden* verwisseld: *hij weet aanstonds een voorwendsel te vinden. Ik kan het facit niet vinden. Het met iemand vinden* is hem te vreden stellen: *ik zal het wel met u vinden. Iemand vinden* is soms hem straffen: *ik zal u vinden, dat verzeker ik u! Uwe rechterhant sal uwe haters vinden.* BIJBELV. *Uw hand zal straks hen vinden.* L. D. S. P. *Zich laten vinden* is zich te vreden laten stellen, of, van zaken, zich laten schikken: *het zal zich wel laten vinden. Die sich niet nae den tijd laet vinden.* WESTERB. *Zich ergens laten vinden* is, zich daar vervoegen: *ik zal mij daar in tijds laten vinden. Bij iemand troost, gunst, genade,* enz. en, in den STATENBIJ-

BEL, het *voor zijn aangezigt*, *in zijne oogen*, enz. *vinden*, is zulks van hem bekomen: *gij zult weinig troost bij hem vinden. Op dat ick genade vinde in uwe oogen.* BIJBELV. *Ergens vermaak in vinden* is het daaruit scheppen: *vindt gij vermaak in ledigganq?* Eindelijk is *zich vinden* gevonden worden: *daer vindt sich in mijne hant het vierendeel eens silveren sikels.* BIJBELV. Van hier *vinder*, *vinderij*, *vinding*, *vindster*, *vond*, *vonder*. Zamenstell.: *bevind*, *bevinden*, *uitvinden*, enz.

Vinden, *vinnen*, nederf. *finnen*, *finden*, hoogd. *finden*, deen. *finde*, eng. *find*, angelf., KERO. *findan*, OTTFRID. *fintan*, zweed. *finna*, vries. *fine*, oud. fr. *finer*, lat. *fendere*, in *offendere*, is verwant aan *finden*, zoeken bij OTTFRID., en *finthan*, weten, bij ULPHILAS.

VINDER, z. n., m., *des vinders*, of *van den vinder*; meerv. *vinderen*, en *vinders*. Van *vinden*. Al wie iets vindt: *men looft eene goede belooning aan den vinder.* De uitvinder van evenveel welk ding: *de vinder van het buskruid. Die de vinder is der fabelen en kluchten.* WESTERB. Van hier *vinderij*, *vindersche*, bij BREDEROD., waar Pallas *de vindersche van de krijgh* heet. Dit woord luidt *vonder* in *strandvonder*.

VINDERIJ, zie *vinden*.

VINDERSCHE, zie *vinder*.

VINDING, z. n., vr., *der*, of *van de vinding*; meerv. *vindingen*. Verkleinw. *vindingje*. Van *vinden*. De daad van vinden: *bij de vinding van het verlorene. Tot vinding van het ontbrekende.* Bijzonderlijk, uitvinding, verzinning: *welk eene fraaije vinding!* Allerbijzonderst, uitdenking van schilderachtige, of dichterlijke, invallen; of het vermogen, om ze uit te denken: *het ontbreekt hem aan vinding.* Zulk een inval zelf: *wat is dat eene schoone vinding!* En verzamelbaar, eene hoeveelheid van zulke invallen: *dat tafereel is vol vinding.* Zamenstell.: *bevinding*, *vindingrijk*, rijk in vindingen, of daartoe geschikt: *dit dichtstuk is zoo vindingrijk niet, als het andere. Welk een vindingrijk vernuft!* Van hier wederom *vindingrijkheid*.

VINDINGRIJK, zie *vinding*.

VINGER, z. n., m., *des vingers*, of *van den vinger*; meerv

meerv. *vingeren*, en *vingers*. Verkleinw. *vingertje*. Eene benaming der uiterste ledematen van de voeten en handen van menschen en dieren: *de Pangoeling heeft aan elken poot vijf vingers met nagels*. Maar gemeenlijk bezigt men dit woord wegens de uiteinden der handen van den mensch: *sijne vingeren waren sesse ende sesse, vier en twintich*. BIJBELV. *Sijn spietse was een mast in sijne grove vingren*. VOND. Oneigenlijk zegt men ook wegens eenen handschoen, dat hij *vingeren* heeft. En in den BIJBEL worden Gode *vingeren* toegeschreven: *als ick uwen hemel aensie, het werck uwer vingeren*. BIJBELV.; waar *Gods vinger* enkelvoudig voor Gods magt, of een gewrocht van die magt, genomen wordt. *De vingher naest den duijm*, is, bij KIL., de voorste vinger, en een hartevriend. *Hij zal er zijne vingers niet blaauw aan tellen*, is, hij zal er niet in deelen. *Den vinger op den mond leggen*, is, zwijgen: *maer beter is 't, dat ick mijn vinger op de mond legh*. WESTERB. *Iemand*, of *iets*, *door de vingeren zien*, is, daaromtrent toegevend zijn. *Iemand met vingers nawijzen*, is, hem bespotten, uitjouwen. *Iemand op de vingeren kloppen*, is, hem bestraffen. *Hij is zoo mak, dat men hem wel om den vinger winden kan*, duidt eene groote gedweeheid aan. *Als men hem eenen vinger geeft, neemt hij de gansche hand*, beduidt, hij maakt misbruik van eene betoonde goedheid; het welk door H. DE GR. gezegd wordt: *met den vinger te geven, werdt men al te met de handt quijt*. *Op de vingeren tellen*, *met de vingeren spreken*, is, zich daarvan bedienen, om iets op te tellen, of zijne gedachten te uiten. Iets *met duim en vinger aanwijzen*, is, zulks heel naauwkeurig doen. *Hij is zoo nabij, dat men hem met eenen natten vinger beloopen kan*, duidt aan, dat hij heel nabij is. Van hier *vingeren*, bij KIL, met de vingers aanraken, (*bevingeren*) *vingerig*, en *viervingerig*, *vijfvingerig*, *vingerling* enz. Zamenstell.: *vingerdik*, *vingerhoed*, *vingerkap*, *vingerlang*, *vingerlid*, *vingerlik*, *vingerpluim*, *vingerring*, *vingersnel*, *vingerspier*, *vingerspraak*, *vingertop*, *vingervisch*, enz. *Aarsvinger*, *hartvinger*, *middenvinger*, *oorvinger*, *ringvinger*, *schaamvinger*, *voorvinger*, *wijsvinger*, enz.

Vinger, hoogd., deen., nederf., angelf. en eng. *fin-*

finger, Ottfrid. *fingar*, Isid. *fingrö*, Ulphil. ; ijsl. *fingr*, komt van *vangen*, even als *fänge*, de hoogd. benaming der klaauwen van roofdieren. *Vinger* is eigenlijk afkomstig van den onvolm. verleden tijd, *ving*, van *vangen*, zijnde de vinger iets, waarmede men de dingen vat en bevat.

VINGEREN, zie *vinger*.

VINGERHOED, z. n., m., *des vingerhoeds*, of *van den vingerhoed*; meerv. *vingerhoeden*. Verkleinw. *vingerhoedje*. Van *vinger* en *hoed*. Een bekend gereedschap der vrouwen: *een zilveren vingerhoedje*. Bij Kil. ook een plantengeslacht, waarvan men zeven verschillende soorten telt, en dat anders den naam van *vingerhoedskruid* voert.

VINGERKAP, zie *vingerling*.

VINGERLING, z. n., m., *des vingerlings*, of *van den vingerling*; meerv. *vingerlingen*. Verkleinw. *vingerlingje*. Anders ook *vingerkap*. Het bekleedsel van eenen vinger: *maak mij eenen zeemlederen vingerling*. Oulings voorts een ring, in welken zin men dit woord ook *vingerlijn* schreef: *en stak aen deze hant, die beeft, den vingerling*. Vond. *Dat ment seghelen soude met onsen vingherlijn van goude*. M. Stok. En men bezigde dit woord ook voor boeijen: *veteren, vingerline, ende seel, daer si die ghene met wouden binden*. J. v. Heelu.

VINGERSNEL, bijv. n., zonder vergrootingstrappen. Van *vinger* en *snel*. In het muzijkspelen snel met de vingeren: *zoo zoet van keel als vingersnel*. Vond. Van hier *vingersnelheid*.

VINGERVISCH, z. n., m., *des vingervischs*, of *van den vingervisch*; meerv. *vingervisschen*. Verkleinw. *vingervischje*. Van *vinger* en *visch*. Dezen naam gaf men oudtijds enkel aan de vijfvingerige vingervisschen, maar thans ook aan de naderhand ontdekte zevenvingerige, die men in Virginische vingervisschen, en Paradijsvisschen, onderscheidt.

VINK, zie *vin*.

VINK, z. n., m., *des vinks*, of *van den vink*; meerv. *vinken*. Verkleinw. *vinkje*. Een vogelengeslacht, waarvan men bij Linnaeus een en dertig soorten vindt: *een schotel met gebradene vinken*. *Hij luistert als een vink*, is, hij luistert heel scherp: *daar zij met open*

ooren

ooren nae luijstren als een vinck. WESTERB. Van hier *vinken.* Zamenstell.: *vinkekooi*, *vinkeslag*, *vinkevanger*, *vinkevalk*, *vinkmees*, enz. *Bergvink*, *bloedvink*, *boschvink*, *distelvink*, *doornvink*, *geelvink*, *goudvink*, *groenvink*, *hennipvink*, *lokvink*, *luistervink*, *rijstvink*, *roervink*, *schildvink*, *vlasvink*, enz.

Vink, zweed. *finke*. eng. *finch*, angelf. *finc*, hoogd., nederf. *fink*, en hier en daar *pink*, fr. *pinçon*, ital. *pincione*, middeleeuw. lat. *pincio*, boh. *penkewa*, is ontleend van het geluid, 't welk de vinken geven.

VINKEHUIS, zie *vinken.*

VINKEN, onz. w., gelijkvl. *Ik vinkte*, *heb gevinkt.* Van *vink.* Vinken vangen: *hij verkwist zijnen tijd met vogelen en vinken.* Zamenstell.: *vinkebaan*, *vinkehuis*, *vinkehuisje*, eene hut, waarin men zich verschuilt, om vinken te vangen, *vinkenet*, een net, waarvan men zich ten zelfden einde bedient, *vinketijd*, enz.

VINKENET, zie *vinken.*

VINNIG, bijv. n. en bijw., *vinniger*, en *vinnigst.* Van *vin.* Eigenlijk met vinnen bezet. In het gebruik, scherp, bits: *ik kreeg een vinnig bescheid. Nae 't vinnig klemmen des strengen wintertijds.* WESTERB. *Soo vinnig alsse mag.* CATS. *De tong van vleiers vinnig treft.* VOND. *Ergens vinnig op zijn* is daar naar sterk hunkeren: *hij is vinnig op het spel. Vinnig tot wraecke* is, bij KIL., wraakgierig. Bij denzelven KIL. is *vinnig* ook garstig, bedorven, en, overdragtel., gierig. Van hier *vinnigheid*, *vinniglijk.*

VINT, zie *vond.*

VINVISCH, z. n., m., *des vinvischs*, of *van den vinvisch;* meerv. *vinvisschen.* Van *vin* en *visch.* Hoogd. *finnfisch*, eng. *finback-whale.* Zeker slag van walvisschen, dat eene vetvin op den rug heeft: *de vinvisch is even lang, als de Groenlandsche walvisch, maar dunner en vlugger.*

VIOLET, bijv. n., zonder vergrootingstrappen. Even als het hoogd. *violett*, en eng. *violet*, van het fr. *violet* ontleend. Vioolkleurig, paarsverwig: *een violet lint.* Zamenstell.: *violetbruin*, *violetkleurig*, *violetverwig*, enz. Het stamwoord is het lat. *viola.*

VIOLIER, z. n., vr., *der*, of *van de violier;* meerv. *vio-*

violieren. Verkleinw. *violiertje.* Een plantengeslacht; waarvan men zeventien verschillende soorten vindt: *vierkante violier*, *heesterige violier*, enz. Zamenstell.: *violierbloem*, *violierboom*, *violierplant*, *violierstam*, enz. *Tuinviolier*, *zeekantsviolier*, enz. Dit woord komt met het fr. *violier* overeen.

VIOOL, z. n., vr., *der*, of *van de viool*; meerv. *violen*. Verkleinw. *viooltje.* Eene bloem, waarvan men elf soorten telt; in het hoogd. *viole*, *veil*, en *veilchen*, zwab. dicht. *viol*, fr. *violette*, eng. *violet*, sp. *violetta*, ital., lat. *viola*, gr. *ἴον*, dat het stamwoord is, en in het poolsch *fiolek*, *fiolka*. Als ook de plant, waaraan die bloem groeit, in het eng. *violetplant*, fr. *violette*, hoogd. *viole*, lat. *viola*. Zamenstell.: *violenstroop*, *vioolkleurig*, *vioolplant*, enz. *Bergviool*, *maartviool*, enz.

VIOOL, zie *vedel*.

VIRTEL, zie *veertel*.

VISCH, z. n., m., *van den visch*; meerv. *visschen*. Verkleinw. *vischje*. Een dier met koud rood bloed, dat niet door middel van longen, maar van kieuwen, ademhaalt, en tot welks geslacht dus eigenlijk noch de zoogenoemde walvisch, noch de haai, en meer andere waterdieren, behooren: *de gedaente van eenigen visch, die in 't water is*. BIJBELV. *Wert gevangen een vreemde visch. Hij had een' krommen bek.* HOOFT. *Dat het anderste in eenen mismaekten visch eindigde.* VOND. *Den visch deed smooren in dien vloed.* L. D. S. P. *Is 't slijm van visfen niet te kout.* CATS. *Een klein vischje een zoet vischje*, geringe dingen zijn soms ook aangenaam. *Het leven van een vischje in het water* is een lustig en vrolijk leven. *Een vischje uit het water eten* is een vischje, dat met het water, waarin het gekookt is, opgedischt wordt. Voorts bezigt men *visch* verzamelbaar voor *visschen*: *daer woonden ook Tijriers binnen, die visch aenbragten.* BIJBELV. En dan verbuigt men het als vrouwelijk: *met alderhande visch uit meer en zee en stroomen.* WESTERB. *Tot zij 't want optrokken met de visch.* VOND. *Het is de weg van alle vis.* HUIJGHENS. In hetzelfde geslacht beteekent *visch* het vleesch van visschen: *de visch wil niet van de graten. Wat zit er weinig visch aan die baarsjes!* In de sterrekunde geeft men aan een der sterrenbeelden van den

den dierenriem den naam van de *visſchen*. En dezen naam voeren voorts niet alleen de walvisſchen, maar ook nog meer andere zoogdieren, en ſchepſelen van het geſlacht der kraakbeenige dieren en wormen. Van hier *vischachtig*, *visſchen*, enz. Zamenſtell.: *vischarend*, *vischbank*, *vischbeen*, *vischben*, *vischbun*, *vischblaas*, *vischboek*, *vischboom*, *vischdag*, *vischdief*, *vischdooder*, *vischdoop*, *vischeter*, *vischgier*, *vischhaak*, *vischhandel*, *vischhouder*, of *vischhouwer*, *vischhuid*, *vischjager*, *vischkaak*, *vischkaar*, *vischkaker*, *vischkas*, *vischketel*, *vischkieuw*, *vischkoker*, *vischkooper*, *vischkoopſter*, *vischkop*, *vischkorf*, *vischkorrel*, *vischkuip*, *vischkuit*, *vischlepel*, *vischlever*, *vischlijm*, *vischmaal*, *vischmarkt*, *vischnet*, *vischoor*, *vischotter*, *vischpoort*, *vischput*, *vischreiger*, *vischrijk*, *vischſchotel*, *vischſchrobber*, *vischſchub*, *vischſoep*, *vischſpaan*, *vischteef*, *vischtob*, *vischton*, *vischvangst*, *vischvrouw*, *vischwijf*, *visſchengeſlacht*, enz. *Bunvisch*, *bruinvisch*, *doopvisch*, *graatvisch*, *katvisch*, *krimpvisch*, *kuitvisch*, *meervisch*, *panvisch*, *platvisch*, *potvisch*, *ſchaalvisch*, *ſchelvisch*, *ſchelpvisch*, *ſnotvisch*, *ſpiegelvisch*, *ſtinkvisch*, *ſtokvisch*, *tonvisch*, *veenvisch*, *walvisch*, *witvisch*, *zeevisch*, *zwaardvisch*, enz.

Visch, hoogd. *fisch*, OTTFRID. *fisg*, wallis. *pijsg*, eng. *fish*, vries., nederſ., deen., zweed., goth. *fisk*, lat. *piscis*, ital. *pesce*, ſp. *pece*, fr. *poisſon*, heeft eenige overeenkomst met het gr. ἰχθυς.

VISCHACHTIG, bijv. n. en bijw., *vischachtiger*, *vischachtigst*. Van *visch* en *achtig*. Wordt gebruikt in: *een vischachtige ſmaak*. *Wat ruikt het hier vischachtig!* enz.

VISCHBOOM, z. n., m., *des vischbooms*, of *van den vischboom*; meerv. *vischboomen*. Van *visch* en *boom*. Een Westindisch boomgewas van twee verſchillende ſoorten, dus genoemd, omdat deszelfs gekneusde takken en bladen, in het water geworpen, de visſchen dronken maken, en boven doen komen, zoo dat zij zich met de hand laten grijpen. Eveneens voert het zaad van een Oostindisch boomgewas den naam van *vischkorrel*, omdat het dezelfde kracht bezit. En men geeft dien van *vischdooder* aan een boomgewas, dat de visſchen doodt.

VISCHDOODER, zie *vischboom.*
VISCHKORREL, zie *vischboom.*
VISCHNET, z. n., o., *des vischnets*, of *van het vischnet*; meerv. *vischnetten.* Verkleinw. *vischnetje.* Van *visch* en *net.* Een net, waarin men visch draagt. Als het voor visſcherswand gebezigd wordt, komt het van *visſchen* en *net.* En daarvoor is *visſchersnet* ook gebruikelijk.
VISCHTUIG, zie *visſchen.*
VISSCHEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik vischte, heb gevischt.* Bedr., in het water opſporen, en daaruit ophalen, zoo als men visſchen doet: *ick ſal ſenden tot vele visſchers, die ſullenſe visſchen.* Bijbelv. *Daer de visſcher lijken vischt.* Vond. *Kabeljaauw viſchen.* Onz., met de vischvangst onledig zijn: *ick gae visſchen.* Bijbelv. *Bleef gedurig op mijn werk in 't visſchen ſtaeren.* Vond. *Ergens naar visſchen* is zich bevlijtigen, om daarvan kennis te krijgen: *hij begon er naar te visſchen. Ik visch naer wetenſchap zoo vlijtig als ik mag.* D. Deck. *Achter het net visſchen*, is, voordeelen bejagen, die een ander reeds voor ons weggehaald heeft. *In troebel water visſchen*, is, zijn voordeel met eene plaatsgrijpende verwarring trachten te doen. Van hier *gevisch*, *visſcher*, *visſcherij*, *vischſter*, *visſching.* Zamenſtell.: *vischangel*, *vischboot*, *vischdobber*, *vischgaren*, *vischhoek*, *vischhoeker*, *vischnet*, *vischtuig*, al het noodige om visſchen te vangen, als hengels, ſnoeren, of ſimmen, netten, enz. — *vischwand*, *vischwater*, enz. *Aanvisſchen*, *afvisſchen*, *doorvisſchen*, *navisſchen*, *opvisſchen*, *overvisſchen*, *toevisſchen*, *wegvisſchen*, enz.

Visſchen, hoogd. *fiſchen*, eng. *fish*, angelſ. *fiscian*, nederſ. *fisken*, vries. *fiskje*, Ottfrid. *fisgon*, komt van *visch.*

VISSCHER, z. n., m., *des visſchers*, of *van den visſcher*; meerv. *visſcheren* en *visſchers.* Verkleinw. *visſchertje.* Al wie zijn werk van visſchen maakt, zich daarmede geneert: *want ſij waren visſchers.* Bijbelv. *De visſcher bezig met zijn bevende angelroede.* Vond. *En meest behaeghden hem de visſchertjes en vrouwen.* Westerb. *Visſchers der menſchen* zijn, in den Statenbijbel, die er hun werk van maken, om menſchen

ſchen als te vangen. *Elk visſchertje vischt op zijn getij*, men neemt de gelegenheid waar. Wegens eene vrouw gebruikt men *vischſter*. Van hier *visſcherij*. Zamenſtell.: *visſchersbedrijf*, *visſchershandwerk*, *visſchersleven*, *visſchersnet*, *visſcherspink*, enz. *Haringvisſcher*, *kabeljaauwvisſcher*, *paarlvisſcher*, *palingvisſcher*, *ſcholvisſcher*, enz.

Visſcher, hoogd. *fiſcher*, eng. *fisher*, angelſ. *fiscere*, vries., deen. *fisker*, TATIAN. *fiscar*, OTTFRID. *fisgar*, komt van *visſchen*.

VITRIOOL, z. n., o., *des vitriools*, of *van het vitriool*; zonder meerv. Een bekend aftrekſel van ijzer, koper, zilver, enz.: *gedegen vitriool*, dat door de natuur zelve toebereid is. *Elixir van vitriool*. Zamenſtell.: *vitrioolerts*, *vitrioolgeest*, *vitrioololie*, *vitrioolzuur*, enz. Het ſtamwoord is het lat. *vitriolum*.

VITSE, z. n., vr., *der*, of *van de vitſe*; meerv. *vitſen*. Anders *wikke*. Een plantgewas, dat peulvruchten draagt, waarvan men achttien verſchillende ſoorten telt, en waartoe ook de tuinboonen behooren. In het eng. *vicke*, of *vetch*, fr. *veche*, of *vesſe*, ital. *veccia*, lat. *vicia*, gr. *βικιον*, boh. *wijkow*, hoogd. *wicke*, zweed. *wiker*, wallis. *gwijgg*.

VITTEN, onz. w., gelijkvl. *Ik vittede*, *heb gevit*. Smalen, door opmerking van gewaande of wezenlijke gebreken: *zijn grootst vermaak is op eens anders werk te vitten*. Van hier *gevit*, *vitter*, *vitſter*, *vitting*, enz. Zamenſtell.: *vitlust*, *vitzucht*, enz.

VITTER, z. n., m., *des vitters*, of *van den vitter*; meerv. *vitters*. Verkleinw. *vittertje*. Van *vitten*. Al wie zijn werk van vitten en bedillen maakt: *het is een regte vitter*. Wegens eene vrouw gebruikt men *vitſter*. Van *vitter* komt *vitterij*. Zamenſtell.: *taalvitter*, *woordenvitter*, enz.

VIZIER, z. n., m., *des viziers*, of *van den vizier*; meerv. *vizieren*, en *viziers*. De eerſte ſtaatsdienaar van eenen ſultan. Die van den Grooten heer wordt doorgaans *Grootvizier* genoemd.

VIZIER, z. n., o., *des viziers*, of *van het vizier*; meerv. *vizieren*. Een mikijzer, anders *verzier*; en de opening van eenen helm voor de oogen: *de ſchicht vloog hem door het vizier in het linker oog*.

VLA, *vlade*, z. n., vr., *der*, of *van de vla*; meerv. *vladen*, *vlaan*. Zekere ſchotelſpijs van melk en eijeren; *witte*, *roode vla*. Oul. zekere van melk en eijeren, en dun vlak brood, zoo als de paaschkoeken der Joden, toebereide ſpijs: *vlaede*, pannekoek, toerte. KIL. *Ongeſuerde vladen*, (elders *pannekoeken*) *met olije beſtreken*. BIJBELV. *Om dat men hem geen vlae noch waefelen laet eten*. WESTERB. Overdragtelijk, een uitwerpſel van rundvee, een koeſtront. Zamenſtell.: *vlabakker*, bij KIL. *vlaedenbacker*, vleijer: *pluijmſtrijckers*, *vlabackers*, *oorblaeſers*, *fletſers*, *ſijn in der Heeren hoven*. E. DE DEENE. *Vlaedpanne*, KIL. enz. *Citroenvla*, *roomvla*, enz.

Vla, *vlade*, KIL. ook *vlaeije*, fr. *flan*, middeleeuw. lat. *flanto*, *flato*, enz., hoogd. *fladen*, ital. *fiadone*, zweed. *flatkaka*, komt van het zweed. en eng. *flat*, deen. *flad*, breed, vlak, en is verwant aan *plat*.

VLAAG, z. n., vr., *der*, of *van de vlaag*; meerv. *vlagen*. Verkleinw. *vlaagje*. Eene voorbijvliegende bui: *na de gure en zure vlagen*. VOND. *Wij werden van die vlaag doornat*. *De ſtormwind verhief zich bij vlagen*. Een haast voorbijſnellende aanval van ongeſteldheid: *de vlagen eener barende vrouw*. *Eene vlaag van koorts*, *van gekheid*, *van razernij*, enz. Evenveel welk afwisſelend tijdvak: *bij vlagen brak de zon weer door*. *Hij krijgt tusſchen beiden wel eens eene vlaag van gezond verſtand*. *Maria ziet haer zuster aen bij vlaegen*. VOND. Zamenſtell.: *dondervlaag*, *minnevlaag*, *regenvlaag*, *ſtormvlaag*, *windvlaag*, enz. Dit woord komt van *vliegen*.

VLAAK, z. n., vr., *der*, of *van de vlaak*; meerv. *vlaken*. Eene horde, waarop men wol ſlaat, om ze los en luchtig te maken. Van hier *vlaken*, de wol op zulk eene horde ſlaan. Verwant aan *vlak*.

VLAAK, z. n., o., *des vlaaks*, of *van het vlaak*; zonder meerv. Een zandbank tusſchen Stavoren en Enkhuizen: *wij werden langs het vlaak gelootst*. Bij KIL. heet zulk een zandbank over het algemeen *vlacke*. Van *vlak*.

VLAAMSCH, bijv. n., zonder vergrootingstrappen. Nederſ. *flämsk*, hoogd. *flämisch*. Van Vlaanderen: *Vlaamsch linnen*. *De Vlaamſche kust*. *Een pond Vlaamsch*, is, zes guldens. *Het Vlaamsch* is de Vlaamſche

ſche taal. *De Vlaamſche eilanden* liggen ver van Vlaanderen, in den Atlantiſchen oceaan. Dit woord is, even als *Vlaming*, vermaagſchapt aan *Vlaanderen.*

VLAAN, zie *villen.*

VLAANDEREN, z. n., o., *van het Vlaanderen;* zonder meerv. Een der gewezene zeventien Nederlandſche gewesten: *het rijke Vlaanderen.* In het fr. *flandre.* Zamenſtell.: *ſtaatsvlaanderen.*

VLADE, zie *vla.*

VLAG, *vlagge*, z. n., vr., *der*, of *van de vlag;* meerv. *vlaggen.* Verkleinw. *vlaggetje.* De vaan van een ſchip, of een ſoortgelijk vaandel, dat men op een bolwerk, eenen toren, enz. plant: *duizent vlaggen op een rij-weeligh vlieghen af en aen.* VOND. *Het recht der vlagge hoogmoedelijk ſchendde.* BRANDT. *De vlag woei van den toren van het paleis. Alom ſtak men vlaggen uit het venſter. Zijne vlag toonen*, is, door het ophijſchen van eene bijzondere vlag aanduiden, tot welke mogendheid men behoort. *Onder die of die vlag varen*, is, onder beſcherming van die of die mogendheid. *De vlag ſtrijken*, is, zich overgeven: *om genade ſchreeuwen en ſtrijcken vlag en ſtandert vaen.* VOND. En onderdoen over het algemeen: *zoo ſtrijkt de kunst haer vlagh voor 's Konings glans en troon.* VOND. *Zal ik de vlagge voor hem ſtrijken.* D. DECK. *De vlag voeren*, is, dezelve ten teeken van bevelhebberſchap van den grooten, of eenen anderen, mast laten waaijen; en overdragtelijk, de aanvoerder van evenveel welke partij zijn: *hij wil overal de vlag voeren. Dat pronkt als eene vlag op eene vuilnisſchuit*, de praal is gansch ongepast. *Veel vlaggen luttel boters*, beteekent evenveel, als: veel geſchreeuw, maar weinig wol. Van hier *vlaggen.* Zamenſtell.: *vlaggedoek*, *vlaggeman*, *vlaggeſpil*, *vlaggeſtok*, *vlagjonker*, *vlagkoord*, *vlagſchip*, *vlagtouw*, *vlagvoerder*, enz. *Admiraalsvlag*, *bloedvlag*, *koningsvlag*, *prinſevlag*, *ſcheepsvlag*, *ſeinvlag*, enz.

Vlag, *vlagge*, hoogd. *flagge*, zweed. *flagga*, deen. *flagd*, ijsl. *flagg*, eng. *flag*, ital. *fiocco*, komt van *vliegen.*

VLAG, z. n., o., *des vlags*, of *van het vlag;* zonder meerv. Eene benaming van het vezelige plantgewas, dat onze binnenwateren des zomers vult: *ik laat al het vlag uit de ſlooten uitviſſchen.* Zie *plagge.*

VLAGGEMAN, z. n., m., *des vlaggemans*, of *van den vlaggeman*; meerv. *vlaggemannen*, en *vlaggemans*. Van *vlag*, *vlagge*, en *man*. De aanvoerder van evenveel welke partij: *de toenmalige vlaggeman der voetianen*. Anders ook *vlagvoerder*.

VLAGGEN, onz. w. gelijkvl. *Ik vlagde*, *heb gevlagd*. Eene vlag uitsteken: *iedereen plagt bij zulke gelegenheden te vlaggen*. Oneigenlijk, zegt men ook van een of meer schepen, enz., dat zij *vlaggen*, wanneer zij met eene of meer vlaggen opgeschikt worden: *alle molens vlagden*.

VLAK, bijv. n. en bijw., *vlakker*, *vlakst*. Als bijv. n., effen, zonder diepten en verhevenheden: *wat is de zee thans vlak en effen! Miin land is vlakker, dan het uwe. Stont hij op een vlacke plaetse*. Bijbelv. *Den haes op 't vlakke velt*. Vond. *Een vlak gebergte, een vlak dak*, enz. is zoodanig een, welks verheffing, in vergelijking van deszelfs uitgestrektheid, gering is. *Een vlakke schotel* is een, die weinig diepte heeft. *De vlakke hand* is de uitgestrekte: *zij sloeg hem met de vlakke hand in het aangezigt*. Onz., als z. n., iets vlaks: *ghij zijt geworpen geweest op het vlacke des velts*. Bijbelv. *Al 't vlak van den heuvel*. Hooft. Bijzonderlijk, eene zee: *van over 't vlak gevaren*. Vond. *En 't was zijn beurt nu hier te drijven over 't vlak*. Antonid. *Zal Triton over 't vlack met blaeuwe paerden varen*. D. Deck. Als bijw. juist, regtstreeks: *hij zat vlak tegen over mij. De wind is vlak zuid. Wij hebben vlak voor den wind*. Van hier *vlack*, *vlacke*, Kil. *vlak*, of *vlek*, *vlakheid*, *vlakken*, of *vlekken*, vlak maken, *vlakkeren*, *vlakte*.

Vlak, hoogd. *flach*, Tatian. *flahh*, zweed., deen., vries. *flak*, is verwant aan het lat. *placenta*, middeleeuw. lat. *flaco*, *flachia*, een laag moerassig oord, in het hoogd. *flage*, oudfr. *flache*, picard. *flaque*, en den eigennaam van *overflakkee*, zoo wel als aan *plak* en *plek*.

VLAK, z. n., vr., *der*, of *van de vlak*, meerv. *vlakken*. Verkleinw. *vlakje*. Even als *plak*, *plek*, en *vlek*, een vlak gedeelte van evenveel welk ding, dat, door eene daarop vallende smet, van de overige oppervlakte van zulk een ding als afgeteekend werd, en vervolgens de daarop vallende smet zelve: *mijn kleed is vol vlakken*. Figuurlijk: *van vlak noch smet besproken*. Vond.

VOND. Van hier *vlakkeloos*, *vlakken*, *bevlakken*, *vlakkig*, enz. Zamenſtell.: *vlakbal*, *vlakbloem*, *vlakkenkruid*, een geneesmiddel in de mazelen, en andere vlakkige krankheden. *Vlakziekte*, enz. *Inktvlak*, enz.

VLAKEN, zie *vlaak*, vr.

VLAKKEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik vlakte*, *heb* en *ben gevlakt*. Van *vlak*, *vlek*. Bedr., bevlekken, beſmetten: *vlak uw ſchrift niet!* Onz., vlakkig worden: *zulk een kleed vlakt ligtelijk*. Bij KIL., *vlecken*, hoogd. *flecken*, nederſ. *placken*.

VLAKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vlakte*, *heb gevlakt*. Van *vlak*. Vlak, effen maken: *gij moet dien grond nog meer laten vlakken*. Van hier, bij KIL., *vlackeren*, dat bedr. hetzelfde, en onz., vlak worden, beteekent, en van *flakkeren*, *flikkeren*, grootelijks verſchilt.

VLAKKENKRUID, zie *vlak*, vlek.

VLAKKEREN, zie *vlakken*.

VLAKTE, z. n., vr., *der*, of *van de vlakte*; meerv. *vlakten*. Van *vlak*. Oulings *vlakke*, KIL. *vlacke*; zie *vlaak*; hoogd. *fläche*. Het vlakke van een ding: *leg den ſteen op zijne vlakte, in plaats van hem op zijnen kant te zetten*. Een vlak oord: *Masſikus doorſnijdt de vlakte*. VOND. *Ende en ſtaet niet op deſe gantſche vlackte*. BIJBELV. Zamenſtell.: *oppervlakte*, anders *oppervlak*, van waar *oppervlakkig*.

VLAM, z. n., vr., *der*, of *van de vlam*; meerv. *vlammen*. Verkleinw. *vlammetje*. De brandende flikkering, die uit een vuur opſtijgt: *achter hetſelve brandt eene vlamme*. BIJBELV. *Een vlam ſtak hunne tenten aan*, L. D. S. P. *De vlam ſtijght op aen d'asſen*. VOND. *Terwijl de vlamme in 't eind de kroon van Rome ſchende*. ANTONID. *Zij weerde de vlam uit het aangezicht*. HOOFT. *In volle vlam ſtaan*, in Vriesl. *in ligte laaije vlam ſtaan*, is, geheel ontſtoken zijn en branden. *In vuur en vlam zetten*, of enkel *in vlam zetten*, is, doen branden: *de gronden der bergen in vlamme ſetten*. BIJBELV. *Aan de vlammen opofferen*, is, doen, of laten, verbranden. *Vlam vatten*, is, beginnen te branden. Figuurlijk is *vlam* eene verdorrende hitte: *de vlamme ſal ſijne ſcheute verdroogen*. BIJBELV. *Vlam*, *ſlagh in de boomen*. KIL. Eene hevige drift, of begeerte: *in vuur en vlam geraken*. *Waardoor*

door de Min haer vlammen sticht. MOON. *Geen water kon de vlam van zijn verlangen blusschen.* VOND. De kleurige aderen, die door het marmer loopen: *welke fraaije vlammen.* Van hier *vlammen*, *vlammig.* Zamenstell.: *vlambloem*, *vlamkleur*, *vlamkleurig*, *vlammendrig*, de zon, bij VOND., zie *drig. Vlammestoker*, bij denzelfden, eene toorts. *Vlamschilder*, *vlamsteek*, enz. *Liefdevlam*, *minnevlam*, *vuurvlam*, enz.

Vlam, *vlamme*, hoogd., fr. *flamme*, eng. *flame*, ital. *fiamma*, sp. *ellama*, *flama*, lat. *flamma*, gr. φλοξ, oud opperd. *blas*, nederſ. *blasz*, angelſ. *blaeth*, bij ons eene *vleug*, een *vleugje*, is zijne beteekenis verschuldigd aan den klank der twee voorste letters, die iets vlugtigs aanduidt.

VLAMING, z. n., m., *des vlamings*, of *van den vlaming*; meerv. *vlamingen.* Al wie van Vlaanderen is: *de Vlamingen werden door de Hollanders geslagen.* In het hoogd. *flaming*, fr. *flamand.* Even als *vlaamsch*, verwant aan *Vlaanderen.*

VLAMMEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik vlamde, heb gevlamd.* Van *vlam.* Onz., in vlam ontbranden: *het vuur begint reeds te vlammen. Met vlammenden vure wraecke doen.* BIJBELV. Figuurlijk, door hevige drift naar iets ontstoken zijn: *hij vlamt op haar goed. Hoe menigh vlamde op zulk een roof.* VOND. — Bedr., met soortgelijke aderen, als die van het marmer, versieren: *die pilaren zijn fraai gevlamd.* Zamenstell.: *ontvlammen*, *vervlammen*, enz.

VLAMMENDRIG, zie *vlam.*

VLAMMESTOKER, zie *vlam.*

VLAS, z. n., o., *van het vlas*; meerv. *vlassen.* De toebereide, maar nog ongesponnene bast der vlasplant: *geef haar vlas te spinnen. Sij soeckt wolle, ende vlas, ende werckt.* BIJBELV. De plant, welker bast men spint: *het vlas nu, ende de gerste, wert geslagen.* BIJBELV. *Hier zag ik 't vlas langs zilvere beken.* D. DECK. *Vlas zaaijen, spinnen, koopen.* — *Oostersch vlas*, *zeeuwsch vlas. Vlas hekelen*, *vlas in 't water te rotten leggen.* Van hier *vlasachtig*, *vlassen*, b. n., en werkw. *Vlassig.* Zamenstell.: *vlasbaard*, iemand, die eenen vlasachtigen, ligten baard heeft, inzonderheid de eerste baard eens jongelings: *vlasblad*,

vlas-

vlasbloem, *vlasboom*, *vlasbouw*, *vlasbraak*, *vlasdotter*, *vlashaar*, *vlashamer*, *vlashandel*, *vlashekel*, een bord met ijzeren pennen, waarop het vlas gehekeld wordt — *vlashekelster*, eene die vlas hekelt — *vlaskleur*, *vlaskooper*, *vlaskruid*, *vlasland*, *vlasmarkt*, *vlasplant*, *vlasrokken*, *vlassteng*, *vlasstoppel*, *vlasveld*, *vlasvink*, *vlaswinkel*, *vlaszaad*, enz.

Vlas, Zwabenspieg. *flahs*, vrief. *flaachs*, hoogd. *flachs*, eng. *flax*, angelf. *fleax*, nederf. *flasz*, fr. *filasse*, komt van het middeleeuw. lat. *filacium*, en is, te gelijk met de beteekende zaak zelve, uit Italie ontleend.

VLASBAARD, zie *vlas*.

VLASBLAD, z. n., o., *des vlasblads*, of *van het vlasblad*; meerv. *vlasbladen*. Van *vlas* en *blad*. Een blad van eene vlasplant; en een bijzonder plantgewas, waarvan men elf foorten telt: *wollig vlasblad*, *gepluimd vlasblad*, enz.

VLASBOOM, z. n., m., *des vlasbooms*, of *van den vlasboom*; meerv. *vlasboomen*. Van *vlas* en *boom*. Een Indisch boomgewas, welks bast de plaats van vlas, of hennip, bekleedt. Anders ook *vlashout*.

VLASBRAAK, z. n., vr., *der*, of *van de vlasbraak*; meerv. *vlasbraken*. Van *vlas* en *braak*. Nederf. *flaszbrake*, hoogd. *flachsbreche*, fr. *broije*. Een werktuig, waarmede men het gerotte vlas braakt, of breekt. Kil. *vlashamer*.

VLASDOTTER, z. n., m., *des vlasdotters*, of *van den vlasdotter*; zonder meerv. Van *vlas* en *dotter*. Een plantgewas, waarvan men negen foorten telt: *tam vlasdotter*, *gepluimd vlasdotter*, enz.

VLASHAMER, zie *vlasbraak*.

VLASHEKEL, zie *vlas*.

VLASHEKELSTER, zie *vlas*.

VLASKRUID, z. n., o., *des vlaskruids*, of *van het vlaskruid*; zonder meerv. Van *vlas* en *kruid*. Anders *wild vlas*. Een plantgewas van velerlei foort; *breedbladig vlaskruid*, *ruikend vlaskruid*, enz.

VLASSEN, bijv. n., zonder trappen van vergrooting. Van vlas: *vlassen pluis*. *Een vlassen staart*.

VLASSEN, onz. w., gelijkvl. *Ik vlaste*, *heb gevlast*. Vlasfig worden: *die zijde vlast geweldig*. Vlas bouwen, of bewerken: *ik vind geen voordeel bij het vlas-*

sen. Ergens op vlassen, is, daarnaar begerig zijn: *hij vlast op een ambtje.* Van hier *vlasser*; al wie vlas bouwt, of daarin werkt: *ik zag die vlassers voor wieders aan.*

VLECHT, z. n., vr., *der*, of *van de*, *vlecht*; meerv. *vlechten.* Verkleinw. *vlechtje.* Van *vlechten.* Hoogd. *flechte*, middeleeuw. lat. *plecta*, *flecta*, en *flexa.* Al wat gevlochten is; bijzonderlijk, een gevlochten haarlok: *wiens blonde vlechten vlogen om hals en schouders heen.* VOND. *Ontdeckt uwe vlechten.* BIJBELV. Hoofdhaar, in 't algemeen: *de vlecht, op vreemde kruin geteeld, misvormt het schoonste vrouwebeeld.* Zamenstell.: *vlechtband*, *vlechthoren*, *vlechtkruid*, *vlechtsnoer*, enz. *Haarvlecht*, enz.

VLECHTEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik vlocht*, *heb gevlochten.* Ineen strengelen: *eenen paardestaart vlechten. Dewijle sij in malckanderen gevlochten zijn als doornen.* BIJBELV. *Wat de joffers in den vliet oit borduurden, vlochten, sponnen.* VOND. Oneigenlijk: *dat verhaal vlocht hij in zijne rede. En stam in stamme vlecht.* VOND. Van hier *gevlecht*, *vlecht*, *vlechter*, *vlechtster*, *vlechting.* Zamenstell.: *vlechtwerk*, enz. *Aanvlechten*, *doorvlechten*, *hervlechten*, *invlechten*, *vervlechten*, *zamenvlechten*, enz.

Vlechten, KIL. ook *vlichten*, hoogd., nederf. *flechtin*, OTTFRID. *flehtan*, deen. *flette*, zweed. *fleta*, wallis. *plega*, lat. *plectere* en *plicare*, gr. πλεκειν, heeft van deszelfs eerste letters de beteekenis van heen en weder bewegen, zoo als men dingen doet, die men ineen vlecht.

VLEDERMUIS, z. n., vr., *der*, of *van de vledermuis*; meerv. *vledermuizen.* Verkleinw. *vledermuisje.* Een gevlerkt zoogdiertje van de gestalte van eene muis, rat, enz., waarvan LINNAEUS zeven soorten telt: *vledermuis met kleine*, *met groote*, *ooren*, enz. *Wegwerpen voor de mollen, ende de vledermuizen.* BIJBELV. *Nachtgebroet, geheeten vledermuizen.* VOND. Zamenstell.: *vleermuizenmoes*, enz.

Vledermuis, zamengetrokken *vleermuis*, KIL. *vlermuis*, en *vleddermuis*, hoogd. *fledermaus*, ijsl. *ledermus*, deen. *flaggermuus*, zweed. *fladermus*, eng. *flittermouse*, is zamengesteld uit *muis* en *vlederen*, *vledderen*, bij KIL. evenveel, als *flederen*, *fledderen*, *fladderen*; zie dit laatste woord; en het stamwoord van *vlerk*; zie *vlerk.*

VLEER-

VLEERMUIS, zie *vledermuis.*

VLEESCH, z. n., o., *des vleesches*, of *van het vleesch*; zonder meerv. De bestanddeelen van dierlijke ligchamen, uitgezonderd beenderen, vel, en ingewanden: *hij heeft geen vleesch aan het lijf, maar is enkel vel en beenderen. Tast sijn gebeente ende sijn vleesch aen.* Bijbelv. *Is al het vet mijns vleeschs verteerd.* L. D. S. P. Bijzonderlijk, het magere dier bestanddeelen van dierlijke ligchamen, in tegenoverstelling van *vet*, *spek*, enz.: *er zit haast geen vleesch aan die rib, het is enkel vet. Ik bemin het vleesch van eenen ham boven het spek.* Of de eetbare bestanddeelen van zoogdieren en vogelen, in tegenoverstelling van het vleesch van visschen, enz.: *onze vastende tafelgenooten aten geen vleesch, maar enkel visch.* Voorts ook de eetbare bestanddeelen van fruit, ooft, enz.: *wat is die perzik droog van vleesch! Iemands eigen vleesch*, is, oneigenlijk, zijne naauwste maagschap: *hij wordt van zijn eigen vleesch vervolgd.* Hiermede strookt: *wij zijn u gebeente ende u vleesch.* Bijbelv., waar dit woord voorts menige bijzondere, ook elders gebezigde, beteekenissen heeft. Dus is *tot een vleesch zijn*, ten naauwste vereenigd zijn; en wordt *vleesch* gebezigd, om des menschen zinnelijke natuur aan te duiden: *na den vleesche te leven.* Bijbelv. *Ten opzichte van het vleesch.* Vond. — In dezen zin wordt *vleesch* vaak tegen over *geest* gesteld: *de geest is wel gewillich, maer 't vleesch is swack.* Bijbelv. *Zij beginnen 't met den geest, en eindigen 't met het vleesch.* Hooft. *Maer 't vleesch, vervaert voor lijen, kant zich hier tegen aen.* Vond. Dezelfde zinnelijke natuur van den mensch heet elders *vleesch en bloed: dat vleesch ende bloet het Koninckrijcke Godts niet beërven en konnen.* Bijbelv. En deze uitdrukking beantwoordt voorts aan *menschen, die vleesch en bloed omdragen: niet te rade gegaen met vleesch ende bloet.* Bijbelv. *Om te strijen tegens weerelt, vleesch en bloet.* Vond. Ten aanzien van het ligchaam, en deszelfs betrekkingen, wordt door *naar den vleesche* uitgedrukt: *vele roemen na den vleesche.* Bijbelv. *Die mij naar den vlees alleen bestaat.* Hooft. Voorts is *vleesch* een menschelijk ligchaam in *vleesch worden*, *in het vleesch komen*, *in het vleesch lijden*, enz. *Alle vleesch* beteekent alle menschen, of alle dierlijke schep-

ſelen: *alle vleesch zal juichen tot Gods eer.* L. D. S. P. *Die allen vleeſche ſpijze geeft.* Bijbelv. Spreekw.: *hartzeer en pijn eten vleesch en bloed*, vermageren een mensch geweldig. *Dat is een ſtuk vleesch!* dat mensch is dik en vet, of *wel in het vleesch*, zoo als men het anders uitdrukt. *Het gaat hem naar den vleeſche*, voordeelig, naar wensch. Van hier *vleeschachtig*, *vleeſchelijk*, *vleeſchen*, *vleezig*. Zamenſtell.: *vleeschader*, *vleeschbank*, *vleeschblok*, *vleeschbreuk*, *vleeschdag*, *vleeschdarm*, *vleescheter*, *vleeschgewas*, *vleeschgezwel*, *vleeschhaak*, *vleeschhal*, *vleeschheuvel*, *vleeschhoren*, *vleeschhouwer*, *vleeschhouwſter*, *vleeschhuis*, *vleeschketel*, *vleeschkeur*, *vleeschkleur*, *vleeschkruid*, *vleeschkuip*, *vleeschlijm*, *vleeschmaal*, *vleeschmade*, *vleeschmarkt*, *vleeschnat*, *vleeschnavelbreuk*, *vleeschoffer*, *vleeschpaſtei*, *vleeschpot*, *vleeschſoep*, *vleeschſpijs*, *vleeschtijd*, *vleeschton*, *vleeschvork*, *vleeschvreter*, *vleeschwonde*, *vleeschwording*, *vleeschzetting*, enz. *Beerevleesch*, *bokkevleesch*, *ezelsvleesch*, *ganzevleesch*, *hamelsvleesch*, *hertevleesch*, *heelvleesch*, *hoendervleesch*, *hondevleesch*, *hoofdvleesch*, *kalfsvleesch*, *koeijevleesch*, *kweevleesch*, *lamsvleesch*, *menſchenvleesch*, *offervleesch*, *osſevleesch*, *paardevleesch*, *rookvleesch*, *rundvleesch*, *ſprengvleesch*, *ſtierevleesch*, *tandvleesch*, *vaarzevleesch*, *varkensvleesch*, *zwijnevleesch*, enz.

Vleesch, hoogd. *fleisch*, nederſ. *fleesk*, angelſ., vries. *flaesk*, Kero., Notk., Ottfrid. *fleisk*, of *fleisc*, eng. *flesh*, Ulphil. *leik*, is verwant aan *lijk* en *ligchaam*.

VLEESCHACHTIG, bijv. n. en bijw., *vleeschachtiger*, *vleeschachtigſt*. Van *vleesch* en *achtig*. Aan vleesch gelijkende: *er komt een vleesachtig aanwas in de wonde.* Als bijw.: *die vischballetjes ſmaken vrij vleeschachtig.*

VLEESCHELIJK, bijv. n. en bijw., zonder vergrootingstrappen. Van *vleesch*. Zie *lijk*. Hoogd. *fleischlich*, Notk. *fleiselih*, angelſ. *flaeſelic*. Naar den vleeſche, ligchamelijk, dierlijk: *vleeſchelijke gemeenſchap met iemand hebben. Vleeſchelijcken lust.* Kil. *Dat gij u onthoudt van de vleeſchelicke begeerlickheden.* Bijbelv. Als bijw.: *vleeſchelick bekennen een vrouwe.* Kil. Het tegenoverſtaande van *geestelijk*, zinnelijk: *dewijle onder u nijdt is, ende twist, ende tweedracht,*

en

en zijt gij niet vleeschelick? Bijbelv. Ten naauwste vermaagschapt: *vleeschelijke zusters. Sijn vleeschelike broeder, beide van vader ende van moeder.* J. v. Heelu.

VLEESCHEN, bijv. n., zonder vergrootingstrappen. Van *vleesch.* Hoogd. *fleischen, fleischern.* Al wat van vleesch is: *een vleeschen uitwas. Sal u een vleeschen herte geven.* Bijbelv.

VLEESCHEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vleeschte, heb gevleescht.* Van *vleesch.* Hoogd. *fleischen*, van waar *fleischer.* Van vleesch voorzien. Hiervan gebruikt men thans enkel het deelw. *gevleescht*, als bijv. n.; zie *gevleescht.*

VLEESCHHOUWER, z. n., m., *des vleeschhouwers*, of *van den vleeschhouwer;* meerv. *vleeschhouwers.* Van *vleesch* en *houwer.* Slager: *hij is een vleeschhouwer.* Oul. ook moordenaar: *mair die vleischouwers slopten hair oren als een doof serpent.* v. Hass. Van hier *vleeschhouwerij*, vrouwel. *vleeschhouwster.*

VLEET, z. n., vr., *der*, of *van de vleet;* meerv. *vleten.* Bij Kil. anders *snuijtert.* Zeker slag van roggen. Bij Halma ook eene flet, flons, voddemoer.

VLEET, z. n., vr., *der*, of *van de vleet;* meerv. *vleten.* Een drijfnet tot de haringvangst; in welken zin het woord aan *vletten, vlotten, vlieten*, verwant schijnt. Voorts ook ander vischgereedschap, ja allerlei tuig: *hij wierp al de vleet buiten boord.* Halma. *Bij de vleet*, als met een haringnet opgevischt, beteekent in menigte: *er was visch bij de vleet*, in menigte. *Zottinnen bij de vleet.* A. Harts. Zamenstell.: *haringvleet*, enz.

VLEEZIG, bijv. n., *vleeziger, vleezigst.* Van *vleesch*, zie *ig.* Wel gevleescht: *eene vleezige koe. Vleezige meloenen.* Van hier *vleezigheid.*

VLEGEL, z. n., m., *des vlegels*, of *van den vlegel;* meerv. *vlegels.* Verkleinw. *vlegeltje.* Een werktuig, om koren te dorschen: *met vlegels en knuppels gewapend. Wanneer het koren onder den vlegel kraekt.* Vond. Uit hoofde van het geringe onderscheid, 't welk men dikwijls tusschen eenen dorscher en zijnen vlegel vindt, een dorscher, en evenveel welk ander boersch en lomp mensch: *welk een vlegel!* Van hier *vlegelachtig.* Zamenstell.: *vlegelslag, vlegelstok*, enz. *Dorschvle-*

vlegel, *kettervlegel*, schrik der ketters, en *mensvlegel*, menschenplager, VOND.

Vlegel, deen. *flägel*, nederſ. *flegel*, hoogd. *flëgel*, eng. *flail*, oud fr. *fleel*, fr. *fleau*, ital. in eenen figuurlijken zin, *flagello*, lat. *flagellum*, is verwant aan het lat. *plaga*, en komt van een oud woord, dat aan het gr. πλησσειν, lat. *fligere*, OTTFRID. *fluagan*, zweed. *flenga*, ſlaan, vermaagſchapt is.

VLEIJEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vleide*, *heb gevleid*. KIL. ook *vleijden*. Met woorden ſtreelen, flikflooijen: *zij vleit hem om 't genot*. HALMA. *Een man, die ſijnen naesten vleijt, ſpreijdt een net uijt*. BIJBELV. *Hun gladde mond, hun lippen, vleiden God*. L. D. S. P. *Meijnen, dat geen vrouw met vleijen kan beſtaan*. WESTERB. *Zoo vleit le Blon met mont en aengenaeme lippen*. VOND. *En vleit en mint uit al zijn harte*. MOON. Wederkeeriglijk, ſtreelende verwachtingen voeden: *zich met eene ijdele hoop vleijen*. *Ik vleide mij, dat het zoo erg niet afloopen zou*. Zich gerust ſtellen: *hij vleijt ſich ſelven in ſijne oogen*. BIJBELV. Voorts is *iemand vleijen* ook wel eens, hem ſchooner afſchilderen, dan hij is: *zijn ſchilder heeft hem gevleid*. *Een ſpiegel, die niet vleit*, is een, waarin men niet ſchooner ſchijnt, dan men is. Van hier *gevlei*, *vleijer*, *vleijerij*, *vleijing*, *vleiſter*. Zamenſtell.: *vleijdbaerd*, *vleijdbaerden*, *vleijdſteerten*, bij KIL. — *vleitaal*, *vleizucht*, enz.

Vleijen, hoogd. *flehen*, KERO *flehan*, zweed. *fleꝛra*, nederſ. *floüken* en *flajen*, bij ons *fluaijen*, in *flikflooijen*, is, even als *fleemen*, zijne beteekenis verſchuldigd aan den klank der twee eerſte letters, die iets zachts en ſtreelends aanduiden.

VLEIJER, z. n., m., *des vleijers*, of *van den vleijer*; meerv. *vleijeren*, en *vleijers*. Verkleinw. *vleijertje*. Van *vleijen*. Al wie vleit, en bijzonderlijk, al wie zijn werk van vleijen maakt: *geloof geene vleijers*. *Terwijl de vleijers haer den mond met honigh ſmeeren*. WESTERB. *De Heer verdoem de lippen deezer vleijers*. L. D. S. P. Van hier *vleijerij*. Wegens het vrouwelijk geſlacht bezigt men *vleiſter*, *vleiſtertje*.

VLEIJERIJ, z. n., vr., *der*, of *van de*, *vleijerij*; meerv. *vleijerijen*. Van *vleijer*. Het bedrijf van eenen vleijer, gevlei, bij KIL. vleijdinghe: *tal zijn ſchoon-*

ſpree-

spreeken is maar vleijerije. Halma. *Slaan de vleierij en praetjes in den wint,* Vond.

VLEISTER, zie *vleijer.*

VLEK, z. n., o., *des vleks*, of *van het vlek*; meerv. *vlekken*. Verkleinw. *vlekje*. Een gedeelte van de oppervlakte des aardbodems, dat door eenige huizen beslagen wordt, zich van een dorp onderscheidt, geene poorten heeft, en daarom ook den naam van *stad* niet voeren mag: *op den vlekke Gordijk. Aen de andere zijde van 't vlek.* Hooft. *De vlecken jairs, die in Basan zijn.* Bijbelv. *De breede scheepswerf, en de boog van 't vlek, verbij.* Antonid. *Het vlek wordt in een staende meer verkeert.* Vond. Bij wien dit woord, even als bij Hooft, soms vrouwelijk is. Zamenstell.: *lantvleck.* Bijbelv. *Marktvlek*, enz.

Vlek, hoogd. *flecken*, deen. *flacke*, nederf. *bleck*, is verwant aan het vrouwel. *vlek*, aan *plek*, *plak*, en *vlak*, en beduidt eigenlijk evenveel welk deel van de oppervlakte des aardbodems.

VLEK, z. n., vr., *der*, of *van de vlek*; meerv. *vlekken*. Verkleinw. *vlekje*. Evenveel als *vlak*, *plak*, en *plek*. Kil. *vlecke*, *placke*. Een gedeelte der oppervlakte van eenig ding, dat door eene smet bezoedeld is, of door eene verschillende kleur van het overige onderscheiden wordt: *de vlekken van een panter. Mijn kleed is vol vlekken. Wrijf er de vlekken uit. Die geen vlecke ofte rimpel en heeft.* Bijbelv. De smet, welke een gedeelte der oppervlakte van een ding van het overige onderscheidt: *er is eene vlek op gevallen.* Overdragtelijk, al wat iemands zedelijke reinheid, eer, enz. besmet: *en meent de vuile vleck t'ontwijcken.* D. Deck. *Mij mijn eigen gemoedt met de allerminste vlek afsichtig te maken.* Hooft. Alle besmetting en onteering van evenveel welk ding: *dese zijn vlecken in uwe liefdemaaltijden.* Bijbelv. *Die bloedschuld bragt een vlek op 't land.* L. D. S. P. *Zijn kamer noit van vlek besproken.* Vond. Van hier *vlekken*, *vlekkig*; Zamenstell.: *vlekkeloos*, zonder vlekken — *vlekkoorts*, *vlekkruid*, enz. *Moortvleck.* Vond. *Nevelvlek*, *schandvlek*, *zomervlek*, *zonnevlek*, enz.

Vlek, opperd. *fleck*, zweed., ijsl. *fleck*, nederf. *plack*, gr. βλαγις, Notk. *vlacchen*, *vlecchen*, hoogd. *flecken*. Zie *vlak*, *plak* en *plek*.

VLEK-

VLEKKELOOS, zie *vlek*, vr.

VLEKKEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik vlekte*, *heb*, of *ben*, *gevlekt*. Van *vlek*. Anders *vlakken*, nederſ. *placken*, hoogd. *flecken*. Bedr., met vlekken bezoedelen: *gii zult het ſchrift vlekken*. Onz., met vlekken bezoedeld worden: *draag zorg*, *dat het niet vlekke*. Het deelw. *gevlekt* wordt als bijv. n. en bijw. gebruikt; zie *gevlekt*. Zamenſtell.: *bevlekken*, *doorvlekken*, enz.

VLERK, z. n., vr., *der*, of *van de vlerk*; meerv. *vlerken*. Verkleinw. *vlerkje*. Volgens KIL. oulings *vlerick*, *vlederick*, *vledderick*, van *vledderen*, *vlederen*, zie *vledermuis*. Eene wiek, een vleugel: *groot van vleugelen*, *lanck van vlercken*. BIJBELV. *Ook is mijn zoon van brein veel wufter*, *als van vlerken*. VOND. *De vlerken laten hangen*, is, zich neerſlachtig aanſtellen. Bij HOOFT eene ruiterbende, in overeenkomst met het lat. *ala*, in: *overſte eener vlerk*. Van hier bij KIL. *vlerken*, vliegen. Zamenſtell.: *bielvlerk*. VOND.

VLETTEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik vlettede*, *heb gevlet*. Bedr., turf aan boord van een vaartuig dragen, dezelve als vlot maken. Onz., bij KIL. evenveel, als *vlotten*, nederſ. *fleten*: *'k beveel mijn volk daerna de haven uit te vletten*. VOND. Van hier *vletter*. Zamenſtell.: *turfvletter*. *Vletſchuit*.

VLEUG, z. n., vr., *der*, of *van de vleug*; meerv. *vleugen*. Verkleinw. *vleugje*. Vlam, flikkering: *ik heb geen vleugje aan het vuur gezien*. Van *vleugen*, dat aan *vliegen* beantwoordt, van waar *vleugel*, *vleughe*, vogelvlugt, en *vleughs*, *vlughs*, *flughs*, *flus*, bij KIL.

VLEUGEL, z. n., m., *des vleugels*, of *van den vleugel*; meerv. *vleugelen*, of *vleugels*. Verkleinw. *vleugeltje*. Oulings ook *vlogel*. Het windvaantje van een ſchip: *zie den vleugel eens draaijen*. Eene wiek, of vlerk: *de vleugelen van eenen fregatvogel*. *Gelijk een zwaen*, *die op haer witte vleugels dreef*. VOND. *Alst goudgeel haarer vleuglen*. L. D. S. P. *Iemand met zijne vleugelen dekken*, is, hem in zijne beſcherming nemen: *zij zal in lijf en zielgevaar u met haar vleuglen dekken*. L. D. S. P. *Onder iemands vleugelen*, is, onder deszelfs beſcherming, of onder deszelfs opzigt: *ik houd hem onder mijne vleugelen*. *Iemand de vleugelen*

ten korten, is, hem in zijn vermogen beperken: *en korte hem die stoute vlogels*. VOND. Iemand vleugelen maken is hem doen voortsnellen: *de vrees maakte haar vleugelen*. Figuurlijk, worden aan den wind, aan de liefde, enz., vleugelen toegeschreven: *gij wandelt op de vleuglen van den wind*. L. D. S. P. *Hij kwam op vleugelen der liefde aansnellen*. Voorts geeft men den naam van *vleugelen* wel eens aan schaatsen: *men ziet er andre met de vleugels aen de voeten voortvliegen als een schim*. ANTONID. Aan de beide uiterste einden van eene krijgsbende, of een gansch leger: *hij stond op den vleugel van het bataillon*. *De regter vleugel drong door*. Even als *vlerk*, in overeenstemming met het lat. *ala*, aan eene ruiterbende: *de vleugels der jageren te paerde het woudt met netten bespannen*. VOND. *Beveelt hij de vleugel der Kaninefaten*. HOOFT, bij wien dit woord hier vrouwelijk is. Aan de wederzijdsche uitbouwing van een groot gesticht: *aan het oranjewoud vond men twee vleugelen zonder ligchaam*. *De slincke vleugel deckt de Noortzijde*. VOND. Aan de wieken van eenen molen, enz. Van hier *vleugelen*, *vleugelig*. Zamenstell.: *vleugeladjudant*, *vleugeldeksel*, *vleugelhoren*, *vleugelloos*, *vleugelman*, *vleugelspier*, *vleugelzaad*, enz. *Arendsvleugel*, *cherubsvleugel*, *scheepsvleugel*, enz.

Vleugel, hoogd. *flügel*, nederf. *flegel*, zweed. *flygel*, komt van *vleugen*.

VLEUGELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vleugelde*, *heb gevleugeld*. Van *vleugel*. Moet blijkens het deelw. *gevleugeld*, dat als bijv. n. gebezigd wordt, oulings, even als het hoogd. *flügeln*, in gebruik zijn geweest, voor van vleugelen voorzien; en dat het ook, even als het gezegde hoogd., aan den vleugel treffen, en van deszelfs gebruik berooven, beteekend heeft, kan uit de hedendaagsche beteekenis van de handen binden schijnen te blijken; schoon v. HASS. deze van zeker *vleugel* afleidt, dat eenen gevlochtenen band zou hebben aangeduid, in: *langht hier vleughelen, om dese te binden!*

VLEUGELIG, bijv. n., zonder vergrootingstrappen. Van vleugelen voorzien. Enkel gebruikelijk in de zamenstell.: *tweevleugelig*, *viervleugelig*, enz.

VLEUGEN, zie *vleug* en *vliegen*.

VLIE, z. n., o., *van het vlie;* zonder meerv. Een zeegat tusschen Vlieland en Terschelling: *het gat van Tessel uit en 't Vlie weer in. Tot in 't Vlie toe.* Hooft. Vlieland: *hij woont op het Vlie. 's Rijx triomfgeschater om Schelling en het brandend Vlie.* Vond. Zamenstell.: *Vlieland, vliestroom,* enz. In het lat. *flevo, flevus, flevum, fleum*, bij Ptolemaeus φλευμ, verwant aan *vlien*, zie *vlieden, vlieten, vloeijen*, lat. *fluere*, enz.

VLIEBOOT, z. n., vr., *der*, of *van de vlieboot;* meerv. *vliebooten.* Van *boot* en *vlie*, zweed. *flij*, snel, verwant aan *vlien*, *vlieden*, en *vliegen*. Hoogd. *fliboth*, dat, even als *vlieboot* bij Halma, onzijdig is. Een wijdbuikig vaartuig met eenen mast: *de Vlissingers bragten den Spanjaard met hunne Vliebooten veel nadeels toe.* In Westindie gaven de Engelschen dezen naam aan een kaperschip. Van hier, dat men de vrijbuiters van Hispaniola weleer *Flibustiers* noemde.

VLIEDEN, *vlien*, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik vlood, heb* en *ben gevloden.* Bedr., eigenlijk met eene snelle vlugt ontwijken, in welken zin *ontvlieden* intusschen gebruikelijker is: *de vleermuizen vlieden het licht.* Ontwijken over het algemeen, vooral met eenigen angst: *het gevaar vlieden. Hij vlied mijne tegenwoordigheid. Nu zal men uwe klanken vlien en zoete toeverwijzen.* Vond., bij wien *ledig vlieden* door de vlugt ontledigen is, in: *woeste steden, leegh gevloden.* Onz., uit vrees snellijk wijken: *de wolf vlood in het bosch. Met schand en schaamte van mij vlien.* L. D. S. P. *Hij sal voor het sweert vlieden.* Bijbelv., waar *voor iemands aangezigt vlieden* zeer gebruikelijk is, voor door hem op de vlugt gedreven worden; terwijl *van iemands aangezigt vlieden*, daar en tegen is hetzelve uit angst ontwijken: *hoe anders, dan met van sijn aangesicht te vlieden.* Hooft. Somwijlen verdwijnt het begrip van vrees en blijft enkel dat van snelheid: *alle rouw zal van u vlieden. Waer soude ick henen gaen voor uwen geest? ende waer soude ik henen vlieden*, enz. Bijbelv. *Tot iemand vlieden*, is, zijne toevlugt uit angst tot hem nemen: *tot wien sult ghij vlieden om hulpe?* Bijbelv. Dezelfde beteekenis heerscht in *naar eene plaats vlieden, tot gebeden vlieden*, enz. Eindelijk is *vlien, vlieden*, soms evenveel, als *vlieten, vloeijen*, lat. *fluere*, enz.

enz. Dus vindt men bij Hoogvliet: *de heldre droppen vlooden. De traanen uit zijn droevige oogen vlooden. De traanen hem ontvlooden;* in overeenstemming met: *Zähren, die schamhaft von den wangen fliehn.* Gellert. Van hier *vliedbaar*, in *onvliedbaar*, zie dit woord; *vlieder*. Zamenstell.: *vliedberg*. Kil. *Invlieden, ontvlieden, uitvlieden, voortvlieden, wegvlieden, zamenvlieden*, enz.

Vlieden, vlien, hoogd. *fliehen*, Kero. *fliohen, flihan*, Ulphil. *thliuhan*, Ottfrid. *fliahen*, angelſ. *flean*, eng., zweed. *flij*, deen. *flije*, is niet ſlechts verwant aan *vlieten, vloeijen*, enz., waarmede het ſoms verwisſeld wordt, maar ook aan het zweed. *flij*, ſnel, en het vries. *fleane*, aan het gelijkluidende *vliegen*, enz. Al deze woorden ontleenen hunne beteekenis van de vlugtige beweging, welke door de beide eerſte letters uitgedrukt wordt.

VLIEG, z. n., m., zie *vliegen*.

VLIEG, z. n., vr., *der*, of *van de vlieg; meerv. vliegen.* Verkleinw. *vliegje.* Een tweevleugelig inſekt, dat in het lat. *musca*, gr. *μυια*, fr. *mouche*, boh. *moucha*, opperd. *mucke*, en in Vriesland *mug*, heet, welken naam men in Holland daarentegen bij uitſluiting aan de zoogenoemde *langbeenige mug* der Vriezen geeft; zie *mug*. Linnaeus telt *honderd ſoorten van vliegen. Gewapende, ongewapende, vliegen*, enz. *Spreeckt it van een vliegh, als had het dingh een rug eens heelen Olifants.* Westerb. *En worm, en mugge, en vlieg, en mijt.* Poot. *Eene doode vliege doet de ſalve des Apothekers ſtinken, ende opwellen.* Bijbelv. *Zoo raekt de ſimple vlieg, ook eer zij 't merkt, gevangen.* Vond. Oneigenlijk geeft men dezen naam ook aan de zoogenoemde *ſpaanſche vlieg*, die tot het geſlacht der torren behoort; aan de *botervlieg*, anders *vlinder*, aan de *paardevlieg*, *hondsvlieg*, of *ſpinnekopvlieg*, die tot de vliegende luizen behoort; aan de *zwarte vlieg*, enz. Spreekw.: *twee vliegen in eenen klap treffen*, twee oogmerken op eenmaal bereiken. *Van eene vlieg eenen olifant maken*, een ding geweldig vergrooten. *Een arend vangt geene vliegen*, eene verhevene ziel bemoeit zich met geene kleinigheden. *Elkanderen eene vlieg afvangen*, elkanderen in eene onderneming verſchalken. *Ik zit hier niet, om vliegen te vangen*; zie *vangen*. Zamenſtell.: *vliegenei, vliegenkam*

kampernoelje, *vliegenkas*, *vliegenklap*, *vliegenkleed*, *vliegenknip*, *vliegenlijm*, *vliegenmade*, *vliegenmasker*, *vliegennet*, *vliegenscheet*, *vliegensoort*, *vliegenvanger*, *vliegenwaaijer*, *vliegenworm*, enz. *Biervlieg*, *botervlieg*, *goudvlieg*, *groenvlieg*, *hondsvlieg*, *kaasvlieg*, *kevervlieg*, *koevlieg*, *paardevlieg*, *spinnekopvlieg*, *strontvlieg*, *vleeschvlieg*, *watervlieg*, enz.

Vlieg, hoogd., NOTK. *fliege*, nederf. *flege*, angelf. *fleoge*, zweed., ijsl. *fluga*, deen. *flue*, eng. *flij*, komt van *vliegen*.

VLIEGEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik vloog*, *heb* en *ben gevlogen*. Zich met behulp van vleugelen door de lucht bewegen: *gelijck een arent*, *die nae den hemel vliegt*. BIJBELV. *Arbeid is den mensch*, *recht als den voghel 't vlieghen*, *ook tot lijfs welvaart nut*. SPIEGH. *Gaf mij iemand duivenvleuglen 'k vloog heen*. L. D. S. P. *De vogels vloogen door den hemel*. VOND. *De vliegende visch ontsnapt den haai al vliegende*. *Die vogel heeft nog nooit gevlogen*. Figuurlijk: *hij wil vliegen*, *eer hij vleugels heeft*, hij onderneemt iets, waartoe hij nog buiten ftaat is. *Vlieg niet hooger*, *dan uwe vleugels reiken*, verhef u niet boven uwen kring. *Hoog vliegende uitzigten*, *denkbeelden*, enz. Door de lucht bewogen worden: *de vederen der opengesnedene bedden vlogen ginds en herwaarts*. *De staele voncken vliegen door het hol*, *dat het snort*. VOND. *Hij schoot eenen pijl*, *dien hij dede over hem vliegen*. BIJBELV. *Zie de koegels eens vliegen*. BRANDT. *In de lucht vliegen*, zegt men van iets dat door ontvlammend buskruid om hoog gedreven wordt: *er vloog een kruidmagazijn in de lucht*. *Een Vriesche kapitein liet zich met twee Engelschen in de lucht vliegen*. *In brand vliegen*, is plotfelings ontvlammen: *de halve stad is in brand gevlogen*. *Berg Atos — vloog in brant*. VOND. Snellijk bewogen, of gedreven, worden: *er vloog een steen door het venster*. *De glazen vlogen ons om het hoofd*. *Het bloed vloog hem door het aangezigt*. *Zoo vloog het minnevier door bloet en merg en spier*. POOT. Zich fnellijk bewegen: *dees*, *om een kleijne winst*, *en die hem noch kan missen*, *vliegt over land en zee*, *door woeste wildernissen*. WESTERB. *Ik vlieg naar beneden*. *Vlieg ter hulp! En vliegen teffens op hem aan*. VOND. *Zij vloog in mijne armen*. *Zoo vlieg haer om den hals*. VOND.

VOND. *Het booze wijf vloog hem in het haar. Den soon de moeder vliegen in haar graaffelijke kroon.* ANTONID. Oneigenlijk: *verscheide goelijkheden, die van haar handt vlogen.* HOOFT. *Het werk vliegt hem van de hand*, is, het gaat hem vlug af. *Het vliegt mij uit de hand*, is, het wordt mij daar snellijk uit gedreven. *Langs de straat vliegen*, is behalve, snellen, ook rinkelrooijen. *Het vuur vliegt hem uit de oogen*, wordt in verschillenden zin gebruikt. *De oogen vliegen hem door het hoofd*, beteekent, hij heeft eenen vluggen oogopslag. *Een vliegend' leger*, is een, dat zich snellijk beweegt. *Vliegende gedachten*, zijn, vlugtige. Het *vliegende vuur*, is, eene hitte, die door het menschelijke ligchaam als henen vliegt. *Een vliegende haast*, is, een groote. *Een vliegende wind*, is, een geweldige: *het waait eenen vliegenden storm. Zoo vat een vliegende noortsche buij recht in het zeil.* VOND. Voorts is *vliegend* gevleugeld, in: *het vliegende paard Pegasus. Vliegende kat, vliegende hond*, enz. Wapperend, in: *met vliegende vaandelen, vliegende haren*, enz. *Gevlogen* beteekent verdwenen, in: *het is gevlogen;* in overeenstemming met: *wij vliegen daer henen.* BIJBELV. Eindelijk heeft *vliegen* den zin van vliegend en ander wild door middel van valken vangen: *daer hi wt reet vlieghen.* VELDEN. *Het vlieghen met de valck.* R. VISSCH. *Vlieghen ende iaeghen.* KIL. *Heeft meer lust te vliegen en te jaegen.* VOND. Overdragtelijk: *ik vlieg naer hoogen lof, ik jaeg naer gelt met hoopen.* D. DECK. Van hier *gevlieg, vlieg*, z. n., m., windhond. KIL. — *Vlieg*, z. n., vr., *vliegens, vlieger*, en bij KIL., *vlieghelen, vlichelen*, voortd. w. van *vliegen*, van waar *vlichelsteerten, vlichsteerten*, en *vlicheltere*, anders *vijfeltere*, en *vlieghwouter*, of *vijfwouter, pepel.* Voorts komen van *vliegen* de zamenstell.: *viegluis, vliegwerk*, enz. *Aanvliegen, doorvliegen, invliegen, navliegen, ontvliegen, opvliegen, toevliegen, uitvliegen, vervliegen, voortvliegen*, enz.

Vliegen, hoogd. *fliegen*, opperd. *fleugen*, ISID. *fleugen*, bij ons oulings ook *vleugen*, van waar *vleug, vleugel, vleughe*, en *vleughs*, bij KIL., OTTFRID. *fliagan*, WILLER. *flukke*, vries. *fliugge, fleane*, zweed. *fluga*, deen. *fleijen*, eng. *flij*, lat. *volare*, is

 ver-

verwant aan het lat. *velox*, zweed. *flij*, snel, en ontleent zijne beteekenis van de twee voorste letters.

VLIEGEND, zie *vliegen*.

VLIEGENKAMPERNOELIE, z. n., vr., *der*, of *van de vliegenkampernoelie*; zonder meerv. Van *vlieg* en *kampernoelie*. Zeker slag van kampernoelie, dat, met melk begoten, de vliegen, die daarvan eten, doodt. In het hoogd. *fliegenschwamm*, opperd. *fliegenpilz*.

VLIEGENKNIP, z. n., vr., *der*, of *van de vliegenknip*; zonder meerv. Van *vlieg* en *knip*. Een Amerikaansch plantgewas, welks bladen in twee kwabben eindigen, die zich sluiten, en vliegen en andere insekten, beknellen, als deze daar tusschen komen.

VLIEGENS, bijw. Van *vliegen*. Met eenen vliegenden spoed, of haast: *ik kom vliegens bij u! Vliegens at en dronk hij nog een weinig, voor dat hij vertrok*.

VLIEGENVANGER, z. n., m., *des vliegenvangers*, of *van den vliegenvanger*; meerv. *vliegenvangers*. Van *vlieg* en *vanger*. Al wie vliegen vangt. Bijzonderlijk, elke kleine vogel, die vliegen in de vlugt vangt. Allerbijzonderst zeker slag van kwikstaartjes. Hoogd. *fliegenschnapper*, *fliegenspieszer*, *fliegenstecher*, *fliegenvogel*.

VLIEGER, z. n., m., *des vliegers*, of *van den vlieger*; meerv. *vliegers*. Verkleinw. *vliegertje*. Van *vliegen*. Al wat vliegt: *zien beide vliegers*, Daedalus en Ikarus, VOND. *Dit speet den kleinen vlieger*, Cupido, POOT. Al wie met valken jaagt: *veel jaghers en vlieghers*. HOUWAERT. Een kinderspeeltuig: *den vlieger oplaten*. Van waar de spreekw.: *die vlieger gaat niet op*, die onderneming gelukt niet. Oulings ook een vrouwenopperkleed, dat van voren open was, en dus, als men daar mede in den wind op ging, achteruit vloog: *hij loofde mij een jack, twee rocken, een vliegher*. BREDEROO. *Zijn beste kleed, 't zij mantel, heeick, vlieger, ofte bouwen*. V. HASS. Zamenstell.: *vliegertouw*, enz.

VLIER, z. n., vr., *der*, of *van de vlier*; zonder meerv. Volgens KIL. oulings ook *vlieder*, hoogd. *flieder*, zweed. *fläder*. Hedendaags ook *vleer*. Een boomgewas van vier soorten: *gemeene vlier*, *lage vlier*, enz. *Conserf van vlier*. Zamenstell.: *vlierazijn*, *vlierbast*, *vlierbloem*, *vlierboom*, *vlierheining*, *vlierhout*, *vlier-*

vlierplant, *vliersap*, *vlierstroop*, *vlierzwam*, enz. *Bergvlier*, enz.

VLIERING, z. n., vr., *der*, of *van de vliering*; meerv. *vlieringen*. Verkleinw. *vlieringje*. De zolder van een huis van ten minste eene verdieping: *dat huis heeft slechts zolders en geene vliering*. Zamenstell.: *vlieringkamertje*, *vlieringvenster*, enz. Zie *vloer*.

VLIES, z. n., o., *van het vlies*; meerv. *vliezen*. Verkleinw. *vliesje*. De losjes aan een hangende wol van een schaap, zoo als dezelve er afgeschoren wordt: *ick sal een wollen vlies op den vloer leggen*. Bijbelv. *Het gulden vlies* is de gouden wol van een Pontisch schaap. Vond. bezigt *vlies* voor schaap: *de wolf van 't beste vlies mijn schaapskud heeft ontbloot*. Voorts is vlies een even losjes aanhangend velletje: *er komt een vlies op de melk. De vliezen der hersenen. Sijn oogen met dicke duijsternis en vliesen overtooghen*. Westerb. *Zoo dun als een vlies*. Van hier *vliesachtig*, *vliezig*, en, bij Kil., *vliesen de schaepen*, derzelver wol afscheren, in het nederf. *flüzen*. Zamenstell.: *vliesheer*, ridder der orde van het gulden vlies, *vliesvleugelig*, enz. *Buikvlies*, *eijervlies*, *hartevlies*, *hersenvlies*, *maagdevlies*, *moedervlies*, *oogvlies*, *pannevlies*, *schaapsvlies*, *trommelvlies*, enz.

Vlies, anders ook *vluis*, angelf. *fleos*, *flijs*, nederf. *flüs*, hoogd. *fliesz*, eng. *fleece*, lat. *vellus*, schijnt verwant aan *vel*.

VLIESHEER, zie *vlies*.

VLIET, z. n., m., *des vliets*, of *van den vliet*; meerv. *vlieten*. Verkleinw. *vlietje*. Een vloeijend water: *daer een levendige vliet van de steile rotsen schiet*. Poot. Vondel geeft dezen naam ook aan stroomgoden, die zijne persoonsverbeelding vormt, daar hij den Rhijn toezingt: *de vlieten staen met wijngertstokken rontom u*. Bij Hooft is *vliet* vrouwelijk, in: *aan de vliet*. Buiten Leeuwaarden draagt eene volkrijke buurt langs eenen vliet den naam van *het Vliet*; een Leidsch kanaal dien van *den Vliet*, en een Hamburgsch den vrouwelijken van *die flethe*. Van hier in Vriesland *vlietster*. Zamenstell.: *vlietgod*, *vlietgodin*, *vlietmaagd*, *vlietnimf*, *vlietpoort*, *vlietsluiter*, *vlietwater*, enz. *Jammervliet*, bij Vond. *Watervliet*, enz.

Vliet, hoogd. *fliesz*, nederſ. *flethe*, komt van *vlieten*.

VLIETEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik vloot*, *ben gevloten*. Vloeijen: *men zag de tranen over hare wangen vlieten. Hij dede hen water uijt den rotsſteen vlieten.* Bijbelv., waar dingen, waarvan vocht afvloeit, ook gezegd worden te vlieten, zoo als in: *mijn ooge vliet. De heuvelen van melck vlieten.* Nog oneigenlijker wordt *vlieten* gebezigd in: *alle geest ſal inkrimpen, en alle knien als water henen vlieten.* Bijbelv. Of in: *dat 's hemels zegen vliete en vloeije op mijnen wensch.* Vond. *Vlietend water* is het tegenovergeſtelde van ſtilſtaand. In eenen bedrijvenden zin is *vlieten*, *vloten*, en *vlooten*, bij Kil. melk afroomen, en het vet evenveel waarvan afſcheppen, en *vlotemelk* is bij hem afgeroomde, om dat *flott* in het nederſ. en zweed. room, en alle ander vet, dat boven drijft, aanduidt. Zamenſtell.: *afvlieten*, *tegenvlieten*, *toevlieten*, *wegvlieten*, enz.

Vlieten, nederſ. *fleten*, deen. *flijde*, zweed. *flijta*, ijsl. *fliota*, Ottfrid. *fliazan*, Willeram. *fliezzen*, hoogd. *flieszen* is verwant aan *vletten*, *vlotten*, *vloeijen*, *vlien*, of *vlieden*, enz.

VLIEZEN, zie *vlies*.

VLIEZIG, bijv. n., *vliezigér*, *vliezigst*. Van *vlies*. Zie *ig*. Vliesachtig: *de vliezige vleugels der vledermuis.* Met een vlies bezet: *vliezige melk. De inkt is vliezig.* Van hier *vliezigheid*.

VLIJEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik vlijde*, *heb gevlijd*. Bedr., al plooijende en buigende ſchikken, voegen: *gij moet het er naar vlijen. Mij vlijen en duiken hangends hoofdts, en met geboge nek.* Hooft. Schikken en voegen over het algemeen: *dat goed is niet wel gevlijd. Vlij het er intusſchen in.* Ook van onſtoffelijke dingen: *geef mij een bezoek, als gij het eens vlijen kunt.* Bij Kil. ook opſchikken, opſieren. Onz., voegen, wel van pas zijn: *het vlijt mij geenszins, u af te wachten.* Van hier *gevlij*, *vlijing*. Dit woord is, even als *plooijen*, en de daaraan verwante woorden in andere talen, zijne beteekenis aan de beide eerſte letters verſchuldigd.

VLIJM, z. n., vr., *der*, of *van de vlijm*; meerv. *vlijmen*. Bij Kil., *vlimme* en *blieme*, *vliemijſer*,

laat-

laatijser. Een bekend heelmeesters werktuig: *dat mes snijdt als eene vlijm. Eneas wil, dat zij de wonde met de breede vlijm opene.* VOND. Voorts vindt men bij KIL., *vlieme van 't koren*, en *vlieme van de visch*, waarin dit woord eene algemeene beteekenis van al, wat scherp en puntig is, heeft. Van hier *vlijmen*, met eene vlijm openen: *eene zweer vlijmen*, bij KIL. *vliemen den sweijr*. Dit woord luidt in eenige oorden van Duitschland *flame*, *fliedme*, *fleijm*; maar elders gebruikt men in plaats daarvan *fleetjen*, *flete*, *fliete*, verwant aan het zweed. *plit*, een degen, en het middeleeuw. lat. *fletho*, de spits van eene pijl.

VLIJMEN, zie *vlijm*.

VLIJT, z. n., vr., *der*, of *van de vlijt*; zonder meerv. Eigenlijk spoed. In het gebruik ijverige werkzaamheid, naarstigheid: *gij moet meer vlijt aanwenden. Door een mannelijke vlijt.* VOND. *Zonder de groote vlijt.* HOOFT. *En branden, om in vlijt en arbeit zich te quijten.* ANTONID. *Zijn vlijt, die d'ooren heeft gesticht, nogh predikt voor 't gezicht.* POOT. Van hier *vlijtig*, enz. Zamenstell.: *bijenvlijt*, enz.

Vlijt, KIL. ook *vliet*, nederſ. *fliet*, deen. *flid*, zweed. *flit*, OTTFRID. en WILLER. *fliz*, hoogd. *fleisz*, is verwant aan het eng. *flit*, zweed. *flijta*, ijlen; en oefent zijne eigenlijke beteekenis in: *van stonden aen ende mitter vliet*, bij v. HASS.

VLIJTIG, bijv. n. en bijw., *vlijtiger*, *vlijtigst*. Naarstig, ijverig, wakker: *welk een vlijtig leerling. De hant der vlijtighen maeckt rijck.* BIJBELV. Als bijw.: *zoo vlijtigh wert mijn dienst en werck van haer betracht.* WESTERB. *Die vlijtig naer hem om te kijken plagh.* VOND. Spoedig, haastig: *kom aan, vlijtig.* Van hier *vlijtigen*, bij KIL., evenveel als *bevlijtigen*, *vlijtigheid*, *vlijtiglijk*. Zamenstell.: *onvlijtig*; zie *onvlijt*.

VLIJTIGEN, zie *vlijtig*.

VLINDER, z. n., m., *des vlinders*, of *van den vlinder*; meerv. *vlinders*. Eene botervlieg, een kapelletje: *vlinders vangen.* Zamenstell.: *vlinderbloem*, *vlindervisch*, enz. *Dagvlinder*, *nachtvlinder*, enz. Dit woord ontleent zijne beteekenis van de vlugtige beweging, die door de beide eerste letters uitgedrukt wordt, en stamt intusschen misschien van een oud werkw. *vlinnen*, dat aan het vriesch *fleane* beantwoordde.

VLISSINGEN, z. n., o., *van het vlissingen;* zonder meerv. De eigennaam van eene stad in het Departement van de monden der schelde: *het ongelukkige Vlissingen werd door slag op slag getroffen.* Van hier *vlissingenaar, vlissinger, vlissingsch.*

VLOED, z. n., m., *des vloeds,* of *van den vloed;* meerv. *vloeden.* Verkleinw. *vloedje.* Van *vloeden,* vloeijen. De daad van vloeijen: *om den vloed des waters te bevorderen. Terstont stelpte de vloedt haer sbloets,* BIJBELV. *De witte vloed* is eene onnatuurlijke ontlasting van het vrouwelijke geslacht. *Een vloed van tranen. Vloed des buijcks,* is, bij KIL., buikloop. Eene overstrooming: *uit vreeze van de vloedt,* HOOFT; bij wien dit woord ook elders vrouwelijk is. *De wateren sullen niet meer wesen tot eenen vloet.* BIJBELV. *Een allerheiligenvloed dronk vollikrijke dorpen.* SIX v. CHAND. Het tegenoverstaande van de ebbe: *er gaat een sterke vloed. Het ginc vloet.* M. STOK. *Beursgeloof is eb en vloet.* VOND. *Den vloed doodzeilen,* is, de tegenstrevende werking des vloeds al zeilende te boven komen. Eene golf: *zie hoe 't vlot de vloeden klieft.* VOND. *Berghe up berghe van vloeden maect.* BOETH. Een groot stroomend water: *hoe geraken wij over dien vloed? Dat ick aen den vloed Ulai was.* BIJBELV. *De beek, de poelen, vloeden, stroomen.* L. D. S. P. *Op datze mij 't gebruik afstopte van den vloed.* D. DECK. Figuurlijk, om eenen zwaren en overstroomenden drang, eene geweldige drift van iets aan te duiden: *den vloet van 't heidensch ongeloof.* VOND. *Een vloed van redenen. Met eenen vloet van gruwelijke ongelukken.* VOND. Van hier *vloedigh.* KIL. Zamenstell.: *vloedbeke,* KIL., *vloedrijk, vloedvisch, vloedwater,* enz. *Bloedvloed, buikvloed, springvloed, tranenvloed, watervloed, zondvloed,* enz.

Vloed luidt in de eerste beteekenis in het hoogd. *flusz,* lat. *fluxus* en *fluor,* middeleeuw. lat. *flores,* fr. *fleurs,* nederſ. *flete,* in die van een stroomend water in het hoogd. en nederſ. eveneens, deen. zweed. *flot,* lat. *fluvius, flumen,* ital. *fiume,* fr. *fleuve,* en is verwant aan *vliet;* een klein stroomend water.

VLOEDEN, onz. w., gelijkvl. *Ik vloedde, ben gevloed.* Bij KIL., evenveel, als *vloeijen,* en voorts ver-

verwant aan *vloten*, *vlotten*, *vletten*, *vlieten*, en de gelijkluidende woorden van andere talen.

VLOEIBAAR, bijv. n. en bijw., *vloeibaarder*, *vloeibaarst*. Van *vloeijen*, zie *baar*. Kil. *vloedigh*, hoogd. *flüssig*, lat. *fluidus*. In ſtaat, om te vloeijen: *kwikzilver is een vloeibaar metaal*. Wel vloeijend: *zijn ſtijl is vloeibaar*. *Hij drukt zich vloeibaar uit*. Van hier *vloeibaarheid*.

VLOEIJEN, onz. w., gelijkvl. *Ik vloeide*, *ben gevloeid*. Kil., *vloeden*. Vlieten: *daar de Rhijn weleer in zee vloeide*. *Er vloeiden tranen langs hare wangen*. *So vloeijden de wateren daer henen*. Bijbelv.; waar *ergens van vloeijen* eenen overvloed daarvan opgeven aanduidt, in: *een lant vloeijende van melck ende honich*. *De zee vloeit* gedurende het getij van den vloed: *hoe hoog vloeit het water hier gemeenlijk?* *Papier vloeit*, als het doorſlaat. Voorts *vloeijen* de omtrekken van een geteekend, of geſchilderd beeld, wanneer zij zacht en ſmeltend zijn; en worden toonen, redenen., gezegd te *vloeijen*, wanneer zij welluidend zijn: *hoe uitnemend vloeit die muzijk*. *Hare woorden vloeiden als honig van hare lippen*. *Een vloeijend gedicht*, — *een vloeijende ſtijl*. *Vloeit gelijk een klaere beek*. Vond. *Wou mijn poezij nu vloeien als een levendige ſtroom*. Poot. Voorts is *vloeijen* voortkomen: *levende wateren*, *die uijt Libanon vloeijen*. Bijbelv. *Die op ſtaenden voet vloei rustigh uit zijn harsſen*. Vond. *'t Is niet*, *als honig*, *dat van Nestors lippen vloeijt*. Westerb. *Het eene vloeit uit het andere*, is, evenveel, als het volgt daaruit. *Uit welke bron vloeit het?* is, waaruit ſpruit het voort? *De bron heeft ſinds lang niet meer gevloeid*, is, heeft ſinds lang geen water opgegeven. Van hier *vloeibaar*, en van het deelw. *vloeijend*, *vloeijendheid*. Zamenſtell.: *vloeipapier*, zeer dun papier, dat tusſchen of op nat ſchrift gelegd wordt, om hetzelve, daor invloeijing der letters, te doen droogen, *vloeist of*, enz. *Aanvloeijen*, *afvloeijen*, *doorvloeijen*, *invloeijen*, *ondervloeijen*, *ontvloeijen*, *opvloeijen*, *overvloeijen*, *toevloeijen*, *uitvloeijen*, *vervloeijen*, *voortvloeijen*, *zamenvloeijen*, enz.

Vloeijen, nederſ. *flojen*, eng. *flow*, angelſ. *flowan*, *fleowan*, lat. *fluere*, is verwant aan *vlieten*, *vloten*, *vlot-*

vlotten, *vletten*, enz.; en heeft zijne beteekenis aan zijne twee eerste letteren te danken.

VLOEIPAPIER, zie *vloeijen*.

VLOEK, z. n., m., *des vloeks*, of *van den vloek*; meerv. *vloeken*. Van *vloeken*. De bedreigingen, waarmede men iemand vloekt: *vellende 't volk eenen vloek*. HOOFT. *Of hij zich uwen vloek op den hals haelde*. VOND. *Als hij de woorden deses vloecks hoort*. BIJBELV. *Naar den vloek van 't vinnig bedelwijf*. WESTERB. Het kwaad, waarmede men iemand in zulken vloek bedreigt: *daerom verteert de vloeck het lant*. BIJBELV. *Hij zij met vloek, en ramp, en leed, bedekt*. L. D. S. P. *Gij hebt den vloek der wet op uwen hals gedragen*. D. DECK. *Moort, gevolght van duizent vloecken*. VOND. Het voorwerp, 't welk door dat kwaad getroffen wordt: *heeft ons verlost van den vloeck der wet, een vloeck geworden zijnde voor ons*. BIJBELV. Eene uitdrukking, waarin men zich zelven, of anderen, verwenscht, of ligtvaardig zweert: *om het derde woord uit hij eenen vloek. Hij speelt, lijden best. Daer helpt noch vloek, noch tooren*. WESTERB. Van iets, dat onophoudelijk tegen ongeluk te worstelen heeft zegt men: *er schijnt een vloek op te liggen*. Van hier *vloekbaar*. Zamenstell.: *vloekgenoot*, *vloekgespan*, *vloekgodin*, *vloekverwant*, *vloekverwantschap*, enz. *Bastaardvloek*, *havenvloek*. VOND. enz.

Vloek luidt bij NOTK. en WILLERAM. *fluoch*, OTTFRID. *fluah*, STRIJK. *fluec*, hoogd. *fluch*, nederf. *flook*.

VLOEKEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik vloekte*, *heb gevloekt*. Bedr., heviglijk met kwaad bedreigen: *op dat zij van hunnen vader niet gevloekt, maar gezegend, wierden. Wat sal ick vloecken, dien Godt niet en vloeckt*. BIJBELV. Verwenschen: *de zeeman wenscht om vloeden zonder grent, en vloekt het lant*. VOND. *Ick lijde, dat mij al de Grammatisten vloecken; soo ick geloogen heb*. WESTERB. Onz., verwenschingen uiten: *zij zegenen met hunnen mont, terwijl zij met hun harte vloeken*. L. D. S. P. *Dan sal hij vloecken op sijnen Koninck, ende op sijnen Godt*. BIJBELV. Ligtzinnige eeden doen: *gij behoeft er niet op te vloeken*. Zoogenoemde vloekwoorden voortbrengen: *hij begon afgrijsselijk te vloeken. Greep hij de bijl, vloeckte afgrijs-*

grijsselijck. VOND. Van hier *gevloek*, *vloek*, *vloeker*, *vloeking*, *vloekster*. Zamenstell.: *vloekwaardig*, *vloekwensch*, *vloekwoord*, enz. *Vervloeken*, *voortvloeken*, enz.

Vloeken, KERO. *fluahhon*, OTTFRID. *fluachon*, hoogd. *fluchen*, nederf. *flöken*, en *flökken*, vries. *flokken*.

VLOEKGENOOT, zie *vloekverwant*.

VLOEKGESPAN, zie *vloekverwant*.

VLOEKVERWANT, z. n., m., *des vloekverwants*, of *van den vloekverwant*; meerv. *vloekverwanten*. Van *vloek* en *verwant*. Anders *vloekgenoot*, deelgenoot van eenen vloek, waarmede men zamengezworen heeft: *een zijner vloekverwanten geraakte in hechtenis*. Van hier *vloekverwantschap*, anders *vloekgespan*, een genootschap van lieden, die met eenen vloek zamengezworen hebben.

VLOEKVERWANTSCHAP, zie *vloekverwant*.

VLOER, z. n., m., *des vloers*, of *van den vloer*; meerv. *vloeren*. Eigenlijk, evenveel welke vlakke grond. In het gebruik de gevlakte grond van een huis: *een steenen vloer*, *een houten vloer*. *Op eenen vloer van porphijrsteen ende van marmer*. BIJBELV. *Die zijn voet om hoog zet op turkoizen vloer*. VOND. *Op den bloedigen vloer*. HOOFT. Voorts ook eene zandplaat bij Vlissingen: *als si binnen den vloere waren*. M. STOK. Van hier *vloeren*, enz. Zamenstell.: *vloerduif*, eene huisduif, bij KIL. *vloerduiven*, te huis blijven zitten, *vloermat*, *vloerplank*, *vloersteen*, *vloertapijt*, enz. *Dorschvloer*, enz.

Vloer, hoogd. *flur*, nederf., eng. *floor*, zweed. *flo*, *flor*, ijsl. *flaar*, angelf. *flor*, vries. *vlier*, schijnt verwant aan *vliering*, en *vlijen*, en *plooijen*, enz. Zie *vlijen*.

VLOEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vloerde*, *heb gevloerd*. Van *vloer*. Van eenen vloer voorzien: *een vertrek met marmer vloeren*. Van hier *vloerder*, *vloering*. Zamenstell.: *bevloeren*. Van het deelw. *gevloerd*, komt *ongevloerd*.

VLOERING, z. n., vr., *der*, of *van de vloering*; zonder meerv. Van *vloeren*. De daad van vloeren: *men ging tot de vloering over*. Dat gene waarmede iets ge-

VLOTEN, zie *vlotten*, en *vlieten*.

VLOTGRAS, z. n., o., *van het vlotgras*; zonder meerv. Van *vloten*, of *vlotten*, en *gras*. Vlottend gras. *Zich aan het vlotgras vasthouden*, spreekw., zich op een zeer onzeker en onvast ding verlaten. Men vindt ook *vlotsgars*, in: *een merrije, die vlotsgars ghegeten heeft*. Colijn v. Rijss.

VLOTSCHUIT, z. n., vr., *der*, of *van de vlotschuit*; meerv. *vlotschuiten*. Van *vlot* en *schuit*. Eene schuit, die in vlakte aan een vlot gelijkt: *de goederen worden met vlotschuiten aan boord gebragt. Ontlaen met vlotschuit, boot, en lichter*. Vond. Zamenstell.: *vlotschuitvoerder*.

VLOTTEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik vlottede, heb* en *ben gevlot*. Anders ook *vloten*. Onz., drijven, zwemmen: *op dat de schepen daarop beter zouden vlotten*. N. Wits. *Die zwanen daar vloten*. v. Hass. Overdragtelijk, is *het vlot*, het gaat zonder haperen en stooten. *Het wil met hem niet vlotten*, niet gelukken. Bedr., in vlotten vervoeren: *ik laat dat hout naar elders vlotten*.

Vlotten, *vloten*, fr. *flotter*, eng. *float*, middeleeuw lat. *flotare*, nederf. *fleten*, is verwant aan *vletten*, *vloeden*, *vloeijen*, *vlieten*, *vlieden*, of *vlien*, en eene reeks van gelijkluidende woorden in andere talen, welker beteekenissen alle gezamenlijk uit den klank der beide eerste letteren voortspruiten.

VLOUW, z. n., vr., *der*, of *van de vlouw*; meerv. *vlouwen*. Ook *flouw*. Een net, 't welk bijzonderlijk dient, om snippen te vangen. Zamenstell.: *schuifvlouw*, *slagvlouw*, enz. Misschien is dit woord verwant aan *fliuw* en *flauwen*, *fllouws* en *flouwsen*, dat in Vriesl. en elders zachte benamingen van eenen leugen en liegen zijn.

VLUG, bijv. n. en bijw., *vlugger*, *vlugst*. Eigenlijk, in staat tot vliegen: *de vogeltjes zijn nog niet vlug*. Halma. *Eer hij vlugh was, uit het nest joegen*. Vond. Bij Kil., overdragtelijk, huwbaar, enz. In het gebruik, snel, gezwind: *wat is hij vlug ter been. De bolpees maeck hen vlugh!* Vond. *Vlug met de pen*, of *ter pen*. *Eene vlugge hand van schrijven. Vlug in het cijferen. Vlug van geest. Een vlug begrip*. Als bijw., *hij danst vlug. Vlug spreken. De snelle en spitse speer springt vlugge*. Vond.

Van

Van hier *vluggen*, *vlugheid* en *vlugs*. Zamenstell.: *onvlug*.

Vlug, KIL. *vlugghe*, nederf. *flugge*, hoogd. *fluck*; eng. *fledged*, komt van *flukke*, bij WILLERAM. vliegen, vries. *flugge*.

VLUGGEN, onz. w.; gelijkvl. *Ik vlugde*, *heb gevlugd*. Bij KIL. vlug worden, in staat geraken tot vliegen, en huwbaar worden. *Vlugghen in de sonne* is, bij hem, zich in de zon koesteren. Zamenstell.: *vlugh — voghel*, een vogel, die zich in de zon koestert; anders *vlugghe*.

VLUGS, *vlughs*, *vleughs*, *flughs*, beteekent bij KIL. evenveel, als *fluks*, of *flus*, hoogd. *flugs*, deen. *flug*, zweed. *flux*; en het komt bij hem ook voor in den zin van *fluksch*.

VLUGT, z. n., vr., *der*, of *van de vlugt*; zonder meerv. Het vliegen van eenen vogel: *eenen vogel in de vlugt schieten*. *Was niet, dan in de vlught, te treffen*. VOND. *De zwaluw vangt in hare vlugt allerlei insekten op*. Het voortsnellen van een mensch: *onder het naloopen van den dief greep hij in de vlugt eenen stok*. De rigting, waarin een vogel, of iets anders, vliegt; *de steen nam zijne vlugt langs mijn hoofd*. Overdragtelijk, zegt men van een dichtstuk, dat het *eene hooge vlugt neemt*, als deszelfs inhoud zich verheft. Ook beteekent *vlugt* wel eens den togt, welken een vogel zonder rusten aflegt: *in eene vlugt vloog hij het over*. *Ter vlugt*, is, onder het voorbijsnellen; ter loops, in haast: *ik voorzag mij ter vlugt van het noodige*. *D'afgaende maen ter vlugt haer horens kortende*. VOND. *Met ter vlugt* is ijlings: *heeft hem metter vlucht zeer schriklijck angerant*. VOND. Voorts is *vlugt* de ruimte van het einde van den eenen vleugel van eenen vogel tot dat van den anderen: *de fregatvogel heeft veertien voeten vlugts*. En een troep van vliegende dingen: *eene vlugt kogels*. *Een vlught van valken drijvende en braveerende in de lucht*. ANTONID. In dezen zin heeft *vlugt* een meervoud, even als in dien van een vogelenhok, bij KIL. *vlugghe*, *vleughe*. Van hier *vlugtig*. Zamenstell.: *arendsvlugt*, *duivenvlugt*, *kanarievlugt*, *vogelvlugt*, enz.

Vlugt luidt in de eerstgemelde beteekenissen bij KIL., *vleughe*, *vloghe*, en *vlucht*, hoogd. *flug*, nederf.;

deen. *flugt*, zweed. *flijgt*, eng. *flight*, en komt, even als *vlug*, van *vliegen*, of een daaraan vermaagschapt woord.

VLUGT, z. n., vr., *der*, of *van de vlugt*; zonder meerv. De daad van vlieden: *ijlings nam hij de vlugt. Zich op de vlugt begeven. De vlucht kiezen.* Hooft. *Hebben heijrlegers der vremde op de vlucht gebragt.* Bijbelv. *Wordt in 't strijden licht verslagen, of geraakt licht op de vlucht.* Kamph. *Datze in de vlugt aen 't water wert gestuit.* Vond. Van hier *vlugten*, enz. *vlugtig*. Zamenstell.: *toevlugt*, *uitvlugt*, enz.

Vlugt, nederf., deen. *flugt*, vries. *fliugt*, eng. *flight*, angelf. *flijht*, zweed. *flijkt*, hoogd. *flucht*, Ottfrid. *fluhti*, Notk. *fluht*, komt van een of ander oud woord, dat aan *vlieden* vermaagschapt is.

VLUGTELING, z. n., m. en vr., *des vlugtelings*, of *van den vlugteling*; en *der*, of *van de vlugteling*; meerv. *vlugtelingen*. Van *vlugten*. Verdreveling, die gevlugt is: *een afstammeling der Fransche vlugtelingen. Vruchteloos poogde hij de vlugtelingen naar hunne slagorden te doen keeren.*

VLUGTEN, onz. w., gelijkvl. *Ik vlugtte*, *ben gevlugt*. De vlugt nemen, vlieden: *hij is uit het land gevlugt. De vrouwe vluchtede in de woestijne.* Bijbelv. *D'een mint, en d'andre vlugt voor minne.* Vond. Van hier *vlugteling*, *vlugter*, *vlugting*. Zamenstell.: *vlugtplaats*, enz. *Ontvlugten*, *voortvlugten*, enz.

Vlugten, Kil. *vluchten*, hoogd. *fluchten*, nederf. *flugten*, vries. *fliugtje*, deen. *flijgte*, zweed. *flijkta*, komt van *vlugt*, en werd, even als *fluhtin* bij Ottfrid., oulings ook wel eens in eenen werkelijken zin gebezigd.

VLUGTIG, bijv. n., zonder vergrootingstrappen. Van *vlugt*, zie *ig*. Vlugtende, zwervende: *ghijlieden zijt vluchtige van Ephraim.* Bijbelv. Zamenstell.: *voortvlugtig*.

VLUGTIG, bijv. n. en bijw., *vlugtiger*, *vlugtigst*. Van *vlugt*, de daad van vliegen, zie *ig*. Dat ligt vervliegt: *vlugtig zout van hertshoren. Vlugtige gedachten.* Dat ter vlugt geschiedt: *een vlugtig overzigt van het gebeurde.* Als bijw.: *hij beschouwde het vlugtig en ter loops.* Van hier *vlugtigheid*.

VLUIS, zie *vlies*.

VOCHT, z. n., o., *des vochts*, of *van het vocht*; meerv. *vochten*. Sap, of ander nat: *er valt vrij wat vocht. Uwe vochten zijn bedorven. Een beminnaar van vocht. Wier heldre starre het vocht van de klippen doet afschieten.* VOND. *Om dat visch den neus geduurig heeft in 't vocht.* D. DECK. *De soete Vecht voor deur, de soete vocht van binnen.* HUIGHENS, die dit woord vrouwelijk maakt. Bij KIL. vindt men het evenmin, als in den STATENBIJBEL, en in het hoogd. Van hier *vochtig*. Zamenstell.: *druivenvocht*, enz.

Vocht, of *vogt*, is eigenlijk het onz. geslacht van *vocht*, *voecht*, of *vucht*, bij KIL., hoogd. *feucht*, vochtig, dat, onder anderen, voorkomt, in: *dronk van smarte en lest de vochte traenen, die langs zijne kaecken droopen.* VOND.

VOCHT, bijv. n., zie het voorgaande *vocht*.

VOCHTEL, z. n., m., *des vochtels*, of *van den vochtel*; meerv. *vochtels*. Degen, rapier: *hij is terstond met den vochtel gereed.* Eigenlijk, een vechttuig. Van *vechten*.

VOCHTIG, bijv. n., *vochtiger*, *vochtigst*. Nattig: *welk vochtig weder. Een vochtig huis. De grond is vochtig.* Van hier *vochtigheid*. Dit woord luidt bij KIL. *voechtig*, en daarvan komt bij hem *voechtigen*, anders *voechten*, en *vuchten*, hoogd. *feuchten*, vochtig maken, of bevochtigen.

VOCHTIGHEID, z. n., vr., *der*, of *van de vochtigheid*; zonder meerv. Van *vochtig*, hoogd. *feuchtigkeit*. Oulings, evenveel, als *vocht*: *is het verdorret, om dat het geen vochticheijt en hadde.* BIJBELV. *Maer weert ook vochtigheit.* VOND. Hedendaags enkel de toestand, of hoedanigheid, van iets, dat vochtig is: *ik haat dat vertrek uit hoofde van deszelfs vochtigheid.*

VODDE, z. n., vr., *der*, of *van de vodde*; meerv. *vodden*. Verkleinw. *voddetje*. Een nuttelooze lap, eene leur, of lomp: *zij is met lappen en vodden behangen. Vodden ende fletsen.* KIL., bij wien dit woord voorts aan *wisch*, *wischdoek*, beantwoordt, en eene floerie, of hoer, en ander ondeugend vrouwmensch aanduidt; zoo als men nog steeds zegt: *het is eene ellendige vodde!* Van hier bij KIL., *vodachtigh*, *vodden*, *vodder*, *vodderij*, *voddig*. Zamenstell.: *voddekraam*,

voddemarkt, *voddemoer*, *voddekooper*, *vodderapet*, *voddevaar*, *voddewerk*, enz.

VODDERIJ, z. n., vr., *der*, of *van de vodderij*; meerv. *vodderijen*. Verkleinw. *vodderijtje*. Bij KIL. gelap; van *vodder* en *vodden*, lappen. Hedendaags evenveel welk nietswaardig ding: *kwel mij met zulke vodderijen niet*. *Noch beet, noch boon, noch sulke vodderijen; maer roosen, maer ambroos*. WESTERB. Ook wel eens snuisterij: *ik kocht ook een klein vodderijtje*.

VOEDEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik voedde, heb gevoed*. Anders *voen*. Bedr., van inwendig levensonderhoud voorzien: *wij werden door hem gevoed en gekleed*. *Zijn schaapen, die hij weid en voed*. L. D. S. P. *Hij voedt het, ende onderhoudt het*. BIJBELV. *Een poeet, gelijk een paerd, is best, wanneer hij werdt gevoedt, en niet en werdt gemest*. D. JONKTIJS. Door onmiddellijke toediening van spijze verzorgen: *men moet hem voeden als een kind*. Aankweeken over het algemeen: *hij voedt zijne uitzigten op uitkomst*. *Gij moet uwe droefheid niet voeden*. *Die konsten broedt en voedt*. WESTERB. *Voen Godts gramschap, niet te temmen*. VOND. Bij zich omdragen: *een troostelijk vertrouwen voeden*. *Zijnen geest voeden*, is, hem versterken. *Eene slang in den boezem voeden*, is, eenen verrader weldoen. Onz., is *voeden* den honger stillen: *die spijs voedt weinig*. *Voedende spijs*, is, krachtige versterkende, ook wel eens *gevoede*. Van hier *voeder*, *voederen*, enz., *voeding*, *voedsel*, *voedster*, enz., *voedzaam*. Zamenstell.: *voedmiddel*, enz. *Doorvoeden*, *overvoeden*, enz.

Voeden, KIL. ook *vueden*, ULPHIL. *fodan*, nederf. *föden*, zweed. *föda*, eng. *feed*, schijnt van zijnen klank de beteekenis van drukken, en door drukking opvullen, te ontleenen.

VOEDER, z. n., m., *des voeders*, of *van den voeder*; meerv. *voederen*, en *voeders*. Van *voeden*. Al wie iemand voedt: *zijnen onderhouder en voeder met ondank loonen*. Al wie iets aankweekt: *de voeders van dat gerucht*. Wegens het vrouwelijk geslacht gebruikt men *voedster*.

VOEDER, z. n., o., *des voeders*, of *van het voeder*; zonder meerv. Anders *voer*. Eigenlijk, al wat tot

VOE-

voeding van menſchen of beesten dient: *der braven voer is een gelijk gemoet.* POOT. In het gebruik, bijzonderlijk, beestenvoedſel: *het voeder der beesten.* HOOFT. *Hij gaf oock haren eſelen voeder.* BIJBELV. *Hij ſchenkt aan 't vee gezegend voeder.* L. D. S. P. *Lang voer, kort voer*; aan welk laatſte dit woord allerbijzonderst eigen is: *in plaats van enkel hooi en gras, moet gij uw paard voeder geven. Doe eener ſijnen ſack opdede, om ſijnen ezel voeder te geven.* BIJBELV. *Weide en voer en hoij.* VOND. — *Een voertje* is zoo veel voeders, als een beest op eenmaal behoeft: *ik gaf mijn paard een voertje.* Dus gebruikt men het hoogd. *futter* ook; en eveneens is *ein fuder brot* bij ſommige Duitſchers zoo veel als men op eenmaal in den mond ſteken kan. Van hier *voederen*, enz. Zamenſtell.: *voederbezorger*, *voederhaalder*, *voederkist*, *voederkribbe*, *voedermand*, *voederzak*, enz. *Beestenvoeder*, *paardenvoeder*, enz.

Voeder, *voer*, nederſ. *vōde*, *voder*, *voer*, deen. *foeder*, *føde*, angelſ. *foda*, eng. *food*, *fodder*, zweed. *foder*, middeleeuw. lat. *fōdrum*, hoogd. *futter*, NOTK. *fuora*, fr. *fourrage*, ital. *foraggio*, komt van *voeden*, *voen*.

VOEDER, z. n., o., *des voeders*, of *van het voeder*; zonder meerv. Ook *voer*. De opvulling van een kleed met bont, of iets anders: *menige zeeman naait eene ſchapenvacht tot voeder in zijnen ſchanslooper. Draag zorg, dat de mot het voer van uwe pels niet verniele.* Van hier *voederen*, of *voeren*, *voedering*, of *voering*. Zamenſtell.: *voederhemde*, KIL. *voederlaken*, *voederlinnen*, *voederſtof*, enz. *Mantelvoeder*, of *mantelvoer*, enz.

Voeder, *voer*, deen. *foer*, nederſ. ook *foer*, *foor*, en *foder*, zweed. ook *foder*, middeleeuw. lat. *fodra*, ital. *fodro*, *fodero*, fr. *fourrure*, pool. *futro*, hoogd. *futter*, dat voorts een uitwendig bekleedſel van evenveel welk ding, bij KIL., ook *voeder*, in het fr. *fourreau*, beteekent, komt van *voeden*, voor zoo veel het opvullen aanduidt, en geenszins, zoo als ſommigen willen, van *vel*.

VOEDER, zie *voer*.

VOEDEREN, *voeren*, bedr. w., gelijkvl. *Ik voederde*, *heb gevoederd*. Van binnen opvullen, bekleeden:

voederen een kleed, *voederen met pelsſen*. KIL. Van hier *voederer*, *peltier*. bij KIL., *voedering* of *voering*, de opvulling, verdubbeling, van een kleed: *eene baaijen voering*. Zamenſtell.: *afvoeren*, enz.

Voederen, *voeren*, KIL. ook *voeijeren*, deen. *foern*, fr. *fourrer*, ſp. *enforar*, nederſ. *foren*, ital., middeleeuw. lat. *foderare*, zweed. *fodra*, hoogd. *futtern*, komt van *voeder* en *voeden*, opvullen.

VOEDEREN, *voeren*, bedr. w., gelijkvl. *Ik voederde*, *heb gevoederd*. Van voeder verzorgen: *gij moet uw paard beter voederen*, of *voeren*. *Wel gevoederde hengſten*. BIJBELV. Als voeder toereiken: *koren voederen*. *Wij zullen enkel ſtroo moeten voeren*. Voeder aan beesten geven: *gaat gij haast aan het voederen*, of *voeren?* Van hier *voederaar*, *voedering*, *voering*. Zamenſtell.: *afvoeren*, enz.

Voederen, *voeren*, deen. *foere*, fr. *fourrager*, TATIAN. *fuotiran*, hoogd. *füttern*, zweed. *fodra*, eng. *fodder*, komt van *voeder*, inwendig levensonderhoud.

VOEDERING, *voering*, van een kleed, zie *voederen*.

VOEDSEL, z. n., o., *des voedſels*, of *van het voedſel*; zonder meerv. Al wat tot voeding ſtrekt: *als wij voedtſel en deckſel hebben*. BIJBELV. *Om voedſel voor het hongrig nest te haalen*. L. D. S. P. *Dor gewas ſchaft voedſel voor de vlammen*. VOND. *Groot voedſel vonden deze klappernijen*. HOOFT. Zamenſtell.: *ligchaamsvoedſel*, *zielenvoedſel*, enz.

VOEDSTER, z. n., vr., *der*, of *van de voedſter*; meerv. *voedſters*. Van *voeden*. Eene vrouw, die iets voedt, aankweekt, opkweekt: *ik ken de voedſter van dien laster*. *De kuikens huppelen hunne milde voedſter te gemoet*. Bijzonderlijk, eene vrouw, die een of meer kinderen van anderen opkweekt: *zuigh ſlechts enckel heil uit voesters zaalge borsten*. VOND. *Settede hem*, *ende ſijne voester in eene ſlaepkamer*. BIJBELV. Voorts ook het wijfje van een konijn. Van hier *voedſteren*, enz. Zamenſtell.: *voedſterliefde*, *voedſterloon*, enz.

VOEDSTEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik voedſterde*, *heb gevoedſterd*. Van *voedſter*. Opkweeken, zoo als eene voedſter hare kweekelingen: *zij voedſterde hem van kindsbeen af*. *Beſtelt dien zoon te voeſteren bij Chiron*. VOND. *Uwe dochters ſullen aen uwe zijde ge-*

voestert worden. Bijbelv. Van hier *voedsteraar*, *voedsterling.* Zamenstell.: *voedsterheer*, *voedsterkind*, *voedsterplaats*, *voedstervader*, *voedstervrouw*, enz.

VOEDSTERLING, z. n., m. en vr., *des voedsterlings*, of *van den voedsterling*, *der*, of *van de voedsterling*; meerv. *voedsterlingen.* Van *voedsteren* en *ling*; zie *ling.* Een voedsterkind, dat door eene voedster verzorgd en opgekweekt wordt: *hij is mijn voedsterling geweest.*

VOEDZAAM, bijv. n., *voedzamer*, *voedzaamst.* Van *voeden.* Zie *zaam.* Voedend, versterkend: *eenvoudige*, *maar gezonde*, *en voedzame*, *spijs.* Bij Vond. *voedbaar*, in: *ghij trockt geen voebre melk*, *maer hartzeer*, *uit de mem.* Van hier *voedzaamheid.*

VOEGE, *voeg*, z. n., vr., *der*, of *van de voege*; meerv. *voegen.* Verkleinw. *voegje.* Het verband van twee dingen aan elkanderen: *eene voege met eenen zwaluwstaart.* *Tegen over sijne voege.* Bijbelv. De reet, welke tusschen twee zamengevoegde dingen overblijft: *de voegen van het uitgedroogde houtwerk gapen.* *De voegen uitbikken en wederom volzetten.* Overdragtelijk, pas, gepastheid: *het heeft geene voeg.* *In dezer voege*, is, op deze wijze, *in zulker voege*, op zulke wijze. *In voege*, *dat*, zoo dat. Van hier *voegen*, oulings, metselen: *die timmert en voeget een roede hoge.* v. Hass. De voegen van eenen muur aanstrijken: *wanneer gaat gij aan het voegen?* *Die muur is slecht gevoegd.* Zamenstell.: *voegijzer*, enz.

Voege, *voeg*, hoogd. *fug*, *fuge*, deen. ook *fuge*, nederf. *foge*, *foog*, komt van *voegen.*

VOEGELIJK, bijv. n. en bijw., *voegelijker*, *voegelijkst.* Gepast, betamelijk: *dat is niet voegelijk voor een eerlijk man.* *Te prijzen op voegelijke wijzen.* L. D. S. P. *Dees voegelijke zwier is elk niet aangeboren.* Vond. Van hier *voegelijkheid.* Zamenstell.: *onvoegelijk*, *welvoegelijk*, enz.

VOEGEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik voegde*, *heb gevoegd.* Oulings ook *veugen.* Bedr., schikken, passen, onderling verbinden: *de schrijnwerkers voegen hun werk met lijm.* *Hij voegde vijf gordijnen d'eene aen d'ander.* Bijbelv. Voorts is, *iets ergens bijvoegen*, het

het andere daarmede vermeerderen: *voeg bij de honderd guldens nog honderd andere. Ik wil bij het gezegde nog dit voegen. Voeght bij uw geloove deught, ende bij de deught kennisse.* BIJBELV. *Zich ergens bijvoegen*, zich doen gelden, als er iets te trekken is: *hij weet er zich wonder wel bij te voegen.* Zie voorts *bijvoegen. Zich bij iemand voegen.* Zich in deszelfs gezelschap begeven, of eene gemeene zaak met hem maken: *als hij hem te Asson bij ons gevoeght hadde.* BIJBELV. *Hij voegde zich bij de Keizerlijken.* Met *naar* beantwoordt *voegen* aan *schikken*: *voeg uwe rede naar de vatbaarheid uwer hoorderen. Gij moet u een weinig naar hem voegen.* ONZ., wordt het met *passen*, *betamen*, verwisseld: *bij vrouwlijk beelt en ligchaemsschoonheit veught.* VOND. *Hem voegen tabbert en bonnet en gouden ring.* POOT. *Dat sulcken niet en voeght te loopen op de jaght.* WESTERB. *Wel voegen*, is, welvoegelijk zijn: *om u te leijden, tot het gene wel voeght.* BIJBELV. Eindelijk is *voegen* te pas komen: *dat zal u wel voegen.* Vlijen: *het voegt mij in geenen deele.* Van hier *gevoeg*, *voege*, *voegelijk*, *voeging*, *voedsel*, *voegzaam.* Zamenstell.: *voegijzer*, *voegmiddel*, *voegwoord*, enz. *Aanvoegen*, *bevoegen*, van waar *bevoegd*, *bijvoegen*, *herroegen*, *invoegen*, *toevoegen*, *vervoegen*, *zamenvoegen*, enz.

Voegen, opperd. *fugen*, hoogd. *fügen*, nederf. *fögen*, VOND. *veugen*, WILLER. *voigen* en *viogen*, OTTFRID. *gifuagan*, angelf. *gefegan*, zweed. *foga*, deen. *foije*, schijnt verwant aan het lat. *figere*, gr. πηγειν.

VOEGING, z. n., vr., *der*, of *van de voeging*; meerv. *voegingen.* Van *voegen.* De daad van voegen: *door eene verstandige voeging van zijne taal naar hunne begrippen.* Verband; *ende trecken di al die voeginge dijnre lede wter een.* v. HASS. Zamenstell.: *woordvoeging*, enz.

VOEGZAAM, bijv. n. en bijw. *Voegzamer*, *voegzaamst.* Van *voegen*, zie *zaam.* Als bijv. n., gepast, voegelijk: *bij eene voegzame gelegenheid.* Als bijw. gepastelijk: *weet gij u niet voegzamer te gedragen?* Van hier *voegzaamheid.* Zamenstell.: *onvoegzaam*, enz.

VOELBAAR, zie *voelen.*

VOELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik voelde, heb gevoeld.* Betasten: *iemand den pols voelen. Iemand ergens bij voelen*, is, hem daarbij aanraken. Door het zintuig des gevoels ontwaarworden: *Voelt gij wel, hoe koud mijne hand is? Haer krachten voelt ontstremmen.* WESTERB. Ook anderzins ontwaarworden: *ik voel het, dat gij gelijk hebt. Zoo schijnt de kiel den last des reisbren Godts te voelen.* VOND. *Zich zelven zoo of zoo voelen*, is, zich zoo of zoo bevinden: *hoe voel ik mij zoo naer!* VOND. *Ik staa, en voel mij staan*, bij OUDAAN; en *voel mij opgevat, en door de lucht gevoerd*, bij denzelfden, is, ik voel, dat ik sta, of opgevat word. Intusschen bezigt men in zulke, en dergelijke, gevallen, buiten dicht, liever *gevoelen.* Van *voelen* komt *gevoel*, enz., *voelbaar*, dat gevoeld kan worden, *voeler*, *voeling*. Zamenstell.: *voeldraad, voelhoren, voelspriet*, enz. *Bevoelen, gevoelen, onvoelbaar*, enz.

Voelen, hoogd. *fühlen*, OTTFRID. *fualen*, nederf. *fölen*, deen. *föle*, eng. *feel*, angelf. *felan, gefelan*, is een oorspronkelijk woord, dat zijne beteekenis aan zijnen klank verschuldigd schijnt.

VOELER, z. n., m., *des voelers*, of *van den voeler*; meerv. *voelers.* Van *voelen.* Gebruikelijk voor de gezamenlijke *voeldraden, voelhorens*, en *voelsprieten*, van verschillende dieren: *de mosselen hebben ook hare voelers.*

VOER, zie *voeder*, z. n., o.

VOER, *voeder*, z. n., o., *des voers*, of *van het voer*; meerv. *voeren.* Eene wagenvracht: *drie voeders hooi. Een voer stroo.* Een wijnvat van verschillende grootte, of de daarin gaande hoeveelheid van wijn: *een voeder houdt zes of zeven amen.* Zamenstell.: *voedervat, voerwijn, voederwijn, ghevaette wijn*, bij KIL., enz. *Wijnvoeder*, enz.

Voer, voeder, hoogd. *fuder*, nederf. *foder, foer*, boh. *fura*, is, volgens ADELUNG, ook in de laatste beteekenis, zulk eene hoeveelheid, als men gevoegelijk op eenen wagen vervoeren kan, en komt van *voeren.*

VOERAADJE, z. n., vr. *der*, of *van de voeraadje*; zonder meerv. Ontleend van het fr. *fourrage.* Voeder: *om 't genot der voeraadje.* HOOFT.

VOERDER, z. n., m., *des voerders*, of *van den voer-*

 der;

der; meerv. *voerders*. Van *voeren*. Al wie iets voert: *de eerste voerder van dat schip*. Zamenstel.: *heervoerder*, *krijgvoerder*, *redevoerder*, *schuitevoerder*, *vlagvoerder*, *woordvoerder*, *zandvoerder*, enz.

VOEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik voerde*, *heb gevoerd*. Beantwoordt aan *varen*, in den zin van met vaartuig, of voertuig, van de eene plaats naar de andere brengen: *die u roeijen, hebben u in groote wateren gevoerd*. Bijbelv. *Men voerde ze meerendeel naar waalwijk*. *Hare goederen sullen sij voeren op den rugge der veulens*. Bijbelv. Ja zulks evenveel hoe ook doen: *de wind voert het stof in de lucht*. *Voere u een Engel van beneen naer 's hemels heldre plekken*. Poot. *Voerde door woestijnen zijn verkoornen*. L. D. S. P. *Hij wierd naar 't gevangenhuis gevoerd*. Halma. *Een leger op de slagtbank voeren*, of *brengen*; zie *slagtbank*. *Hine soudse voeren, dar si quamen*, bij M. Stok., beteekent, dat hij, als heervoerder, hen niet brengen zou, daar zij, de vijanden, kwamen. In overeenkomst hiermede is *een schip voeren*, daarover gebieden, deszelfs bewegingen rigten, en beantwoordt *voeren* aan *leiden*, in: *leijdt mij dan, ende voert mij, om uwes naams wille*. Bijbelv., en in: *een volk licht om den tuin te voeren*. Hooft. Zie *tuin*. Met *brengen* wordt het verwisseld, in: *de mijn tot onder het bolwerk voeren*. *Moet dien lieven naam op 't bladt der tonge voeren*. Vond. *Hij voerde mij te gemoet*. Met *dragen*, in: *zijns vaders naam voeren*. *Als men den tijtel voert van sijne Heijligheijd, en seghеningen geeft, en Anathemaes seijt, doet Prinsen in den ban*. Westerb. *In zijne star een blaer voert wit en hel*. Vond. *Een halve maan in zijn wapen voeren*. *De roode*, of *blaauwe vlag voeren*. — *Iets in zijn schild voeren*. — *Zien, wat iemand in zijn schild voert*. Zie *schild*. *Wat dat hij voert in 't hert, dat siet men in sijn oogh*. Westerb. Maar dragt gaat met gebruik gepaard, in: *boge ende spiesse sullen sij voeren*. Bijbelv. *Den degen voeren*, *verbodene wapens voeren*. *Selfs hij, die blixems voert, magh niet gewapent blijven*. Westerb. En gebruik is bijkans het eenige, dat in aanmerking komt, in: *meesterlijk voert hij het penseel*, *de pen*, *het woord*, enz. *Klein zeil voeren*, scheepsw.; *dat schip voert zestig stukken*. Voorts beantwoordt *voeren* aan *uitvoeren*,

ren, in: *het bewind voeren*, *eene rede voeren*, *taal voeren*, *een pleitgeding voeren*, *voeren een saecke*, Kil., *strijd voeren. Voert op zijne wijs een aengenaemen krijgh.* Poot. *Het hoogste woord voeren*, is, het meeste te zeggen hebben. *De vlag voeren*, is, in tegenoverstelling van *eene vlag*, of *die of die vlag*, *voeren*, het bevel over zeker aantal van schepen voeren. Van hier *voer*, onz. en vr., *voerder*, *voering*, *voerster*. Zamenstell.: *voerkabel*, Kil. — *voerloon*, *voerman*, *voertuig*, *voerweg*, *voerwezen*, enz. *Aanvoeren*, *invoeren*, *medevoeren*, *navoeren*, *redevoeren*, *toevoeren*, *uitvoeren*, *vervoeren*, *volvoeren*, *voortvoeren*, *wegvoeren*, *zamenvoeren*, enz.

Voeren, hoogd. *fuhren*, nederf. *fören*, zweed. *föra*, ijsl. *faera*, Ottfrid., Notk., Kero *fuaren*, *fuoran*, is naauw verwant aan *varen*, zie dit woord.

VOEREN, zie *voederen*.

VOERING, zie *voedering*.

VOERLIEDEN, zie *voerman*.

VOERMAN, z. n., m., *des voermans*, of *van den voerman*; in plaats van het meerv. gebruikt men *voerlieden*. Van *voeren* en *man*. Al wie eenen wagen voert, bestuurt, ment: *de voerman viel in slaap. Doe seijde hij tot den voerman: keert uwe hant!* Bijbelv. Spreekw.: *een oud voerman hoort nog gaarne het klappen van de zweep*, men is in zijnen ouderdom nog niet ongevoelig voor dat gene, waarmede men zich voorheen vermaakte. Ook geeft men dezen naam aan een sterrenbeeld achter den grooten beer, anders *beerewachter*, en *Boötes*, bij Hoogvl., in: *dan zal Boötes*, of *de Beerewachter*, *zinken.* Als men van den beer eenen wagen vormt, maakt men van deszelfs wachter eenen wagenaar: *de norsse voerman van den Noorder Beerewagen.* Antonid. *De voerman van de groote beir.* Vond. Een verhuurder van rijtuig, eigenaar van eenen of meer vrachtwagens, enz., hoogd. *fuhrman*, pool. *furman*, boh. *formann.* Zamenstell.: *voermansknecht*, *voermanswagen*, enz.

VOERWIJN, zie *voer*.

VOET, z. n., m., *des voets*, of *van den voet*; meerv. *voeten*. Verkleinw. *voetje.* Een poot, of been van dieren en menschen: *al wat veel voeten heeft*, *onder alle kruijpende gedierte.* Bijbelv. *De stomme en reden-*

loo-

looze dieren naer hunne voeten zien. VOND. *Menschen en vogelen hebben twee, andere dieren vier, zes, en meer, voeten.* Bijzonderlijk, een menschenbeen: *hij maeckt mijne voeten gelijck als der hinden.* BIJBELV. *Mijn voet van 't net bevrijden.* L. D. S. P. *Vter vonten hi den voet wttocch.* M. STOK. *Daerse den voet onder de tafel steken.* A. BIJNS. *Versloten worden met den voet.* HOUWAERT. *Men geeft niet met den voet,* HUIJGHENS. Allerbijzonderst, met hetzelfde verschil, dat er tusschen *hand* en *arm* plaats grijpt, het onderste gedeelte van het been beneden den enkel: *die een wijden schoen maeckt voor een kleinen voet.* HUIJGHENS. *Dat hi ontfinc ene wonde in den voet* M. STOK. *Die op de Troische eerde eerst sinen voet stelde.* C. V. GHIST. *De voet springt buijten 't spoor, de hand en houdt geen maet.* D. JONKTIJS. *Hun wreede haat doorgraaft mij voet en hand.* L. D. S. P. Deze beteekenis heeft *voet* ook in de bijw. *barrevoets, blootsvoets, droogsvoets,* en in menigvuldige zegswijzen, zoo als: *iemand eenen voet onder het gat geven,* eigenlijk, hem voor zijn achterste schoppen, en voorts hem wegjagen. *Iemand den voet op den nek zetten,* hem geweldig drukken, en knellen. *Onder iemands voeten,* onder zijne magt: *gij hebt alles onder sijne voeten geset.* BIJBELV. *Onder de voeten,* of, verzamelbaar, *onder de voet,* vlak tegen den grond: *werpen onder de voeten.* A. BIJNS. *Onder de voet gesmeeten.* HOOFT. *Dat hi coemt onder de voet.* M. STOK. *Troja leet onder de voet.* C. V. GHIST. *Het hooft der slangen ghij onder de voet leijt.* A. BIJNS. *Al light sijn neeringh half onder de voet.* HUIJGHENS. *Onder de voeten, onder de voet, met de voet,* of *met voeten, treden,* even als onkruid, vernielen, of verachtelijk behandelen: *wanneer ghi vrilick alle scat onder u voeten tredet.* ALDEGOND. *Si traden die huse onder de voet.* M. STOK. *'t Ware goed treed gij schier als met de voet.* KAMPHUIZ. *Hij treedt zijn welzijn met voeten. Met den voet schoppen,* verachtelijk van zich stooten: *schop uw geluk niet langer met den voet. Den vasten grond onder de voeten hebben,* zich aan den vasten wal bevinden. *Voet aan land zetten,* uit een schip aan land stappen. *Voet bij stuk zetten,* zich op de volvoering van zijn eigenlijk opzet toeleggen. *Voet bij stuk houden,* niet van het voorgenomene afdwalen.

Voet

Voet bij voet setten, van nabij, man tegen man vechten, KIL. — *Voet houden in het dansen*, is, naar behooren dansen. *Iemand voeten maken*, hem meer doen voortspoeden. *Iemand den voet dwars zetten*, hem in zijn voornemen weerstreven. *Iemand den voet ligten*, hem eenen nadeeligen trek spelen. *Iemand de voeten vegen*, hem vleijen; zie voorts *vegen*. *Iemand de voeten spoelen*, hem in het water werpen. *Met den eenen voet in het graf gaan*, heel oud zijn. *Geenen voet buiten de deur zetten*, daar niet buiten gaan. *Iemand op vrije voeten stellen*, hem vrijheid geven, om te gaan, waar hij wil. *Handen en voeten zijn mij gebonden*, is, oneigenlijk, ik lig onder een zwaar verband. *Zich met handen en voeten verweren*, met al zijn vermogen. *Iets aan iemands voeten leggen*, is somtijds het voor iemand, die, naar de wijze der Oosterlingen, vlak op den grond zit, nederleggen: *bracht het gelt, ende leijde dat aen de voeten der Apostelen*. BIJBELV. *Aan iemands voeten vallen*, eerbiedshalve voor hem nedervallen: *hem siende, viel hij aen sijne voeten*. BIJBELV. Anders, *iemand te voet vallen: al 't schepsel valt gehoorzaam hem te voet*. L. D. S. P. *Te voet gaan* staat tegen over *rijden*, of *varen: ik ging al dien tijd te voet. De Koninck ginck uijt met sijn gantsche huijs te voete*. BIJBELV. *Te voet dienen*, is, tot het voetvolk behooren: *ik dien liever te voet dan te paarde*. *Zoo* of *zoo veel man te voet*, is zoo of zoo veel mannen voetvolks. *Van het hoofd tot de voeten*, is, geheellijk: *van het hoofd tot de voeten gewapend*. *Van voet tot voet*, is, van schrede tot schrede: *men betwistte ons den grond van voet tot voet*. *Voet voor voet*, is, bij elken stap: *zij knickebeenen beide en struicklen voet voor voet*. VOND. *Voetje voor voetje*, is, heel langzaam: *hij loopt voetje voor voetje*. *Eenen witten voet bij iemand hebben*, is, zeer gezien bij hem zijn: *op eenen goeden voet bij hem staan*. *Naauwelijks op zijne voeten staan kunnen*, is, zeer zwak, of dronken, zijn. *Op zijne voeten staan*, niet waggelen. *Op zijne voeten zetten*, van vastigheid voorzien: *ik zal dat eens op zijne voeten zetten*. *Op staande voet*, (niet *op staanden voet*) *staande voets*, terstond: *zoo niet op staande voet; ten minsten met er tijdt*. VOND. *Op staende voet*

zijn

zijn hoost te leveren. D. Deck. *Voet* voor voetstap; voorgang: *zoo wij dien voet niet volgden.* Wagen.

Voorts is *voet* de grondslag van evenveel welk ding: *voet oft schraeghe, voet van het stockbeeld, voet van de kolomne, voet van den mast.* Kil. *Het waschvat met sijnen voet.* Bijbelv. *Sach hi bec ene vloet onder den voet des berghes lopende.* Mat. der Sond. Deze beteekenis heeft *voet* in: *het staat op eenen goeden voet. Het staat nog op den ouden voet. Wij staan op eenen gelijken voet. Dat gezegde staat op voeten*, is; wel gegrond. *Het zal vele voeten in de aarde hebben*, daaraan zal; even als aan veel wortelig onkruid; vrij wat moeite vast zijn. *Iemand te veel voets geven*, te veel gelegenheid; om vastigheid te krijgen: *Hem voet geven*; aanleiding verschaffen. *Den voet ghěven; oorsaecke ghevěn.* Kil. *Voet* beduidt grondslag; in: *de vredesonderhandelingen werden op dien voet aangevangen. Twijfelde; ofze woude op dezen voet beginnen.* Vond. *Een leger op den voet van oorlog brengen*, is; hetzelve daartoe in staat stellen en toerusten. *Voet* is eene lengtemaat; in: *zes voet en zeven duim*; en, in de Dichtkunde, twee of meer onderling verbondene lettergrepen: *er is een voet te veel in dien dichtregel.* Van hier *voeteling, voeteloos, voeteren, voetig.* Zamenstell.: *voetangel, voetbad, voetbank, voetbekken, voetboei, voetboog, voetdeksel, voetdweil, voeteneinde, voeteuvel, voetganger, voetijzer, voetklaauwier*. zie *pedaal*; *voetknecht, voetkus, voetlooper, voetmaat, voetmat*, een mat, waaraan men de voeten veegt: *voetpad, voetplant, voetschabel, voetslet, voetspoor, voetstaans, voetstal*, anders *pedestal*: zie dit woord; *voetstap, voetstoots, voetstrik, voetstuk, voetval, voetveeg, voetveger, voetvolk*, krijgsvolk, dat te voet dient: *voetweg, voetwerk, voetwisch, voetzand, voetzoeker, voetzool*, enz. *Boksvoet, drievoet, hanevoet, kalfsvoet, koevoet, kromvoet, maaivoet, paardevoet, platvoet, schoorvoeten, sleepvoet, slingervoet*, enz.

Voet, nederf., eng. *foot*, angelf., zweed. *fot*, goth. *fotus*, ijsl. *fotur*, wallis. *pedd*, lat. *pes*, gr. πους, Notk. *fuoz*, Ottfrid. *fuaz*, Kero. *fuazz*, hoogd. *fusz*, is verwant aan *poot*.

VOETDWEIL, zie *voetveeg*.

VOETEREN, onz. w., gelijkvl. *Ik voeteerde, heb en ben gevoeteerd*, van *voet*, met den basterduitgang *eren*. Te voet gaan: *hij is van Amsterdam naar Utrecht gevoeteerd*. In: *ik heb den ganschen weg gevoeteerd*, wordt de vierde naamval even eens door een uitgelaten voorzetsel beheerscht, als in: *eene mijl gaan*. Zie *gaan*. Van hier *voeteerder*, *voeteerster*.

VOETIAAN, z. n., m. en vr., *des voetiaans*, of *van den voetiaan*, en *der*, of *van de voetiaan*; meerv. *voetianen*. Van *voetius*. Een aanhanger, of eene aanhangster, van den bekenden Voetius: *het is eene ijverige Voetiaan*. In boert, ook wel eens voeteerder, of voeteerster: *gij zijt een goede Voetiaan!* Van hier *Voetiaansch*, *voetianerij*, enz.

VOETKUS, z. n., m., *van den voetkus*; zonder meerv. Van *voet* en *kus*. Een bewijs van den grootsten eerbied, 't welk de Pauzen van elk, die hen naderde, plagten te vorderen: *morgen zullen die vreemdelingen ter voetkus bij den Paus toegelaaten worden*. HALMA, volgens wien dit woord anders ook mannelijk is.

VOETMAAT, z. n., vr., *der*, of *van de voetmaat*; meerv. *voetmaten*. Van *voet* en *maat*. Eene maat naar voeten, in tegenoverstelling van *ellemaat*, enz.: *de Rhijnlandsche voetmaat*. De schakering der voeten van eenen dichtregel: *de voetmaat van dien regel deugt niet*. Bijzonderlijk de regte schakering: *dat strijdt tegen de voetmaat*.

VOETMAT, zie *voet*.

VOETPAD, zie *voet*.

VOETPLANT, z. n., vr., *der*, of *van de voetplant*; meerv. *voetplanten*. Van *voet* en *plant*. Anders *voetzool*. Het plat van den voet: *hare voetplanten waren gelijck de voetplanten eenes kalfs*. BIJBELV. Hoogd. *fuszblath*.

VOETSCHABEL, z. n., vr., *der*, of *van de voetschabel*; meerv. *voetschabbellen*. Verkleinw. *voetschabbelletje*. Van *voet* en *schabel*. Hoogd. *fuszschämel*, NOTK. *fuozsoamel*, KIL. *voetschemel*, oulings ook *voetschamel*, en in Vriesl. *voetschammel*. Voetbank: *een root voetoleet op die voetschamel*. v. HASS. *Buig u, Israël! voor zijn voetschabel*. L. D. S. P. *Aan zijne voetschabel geknield*. MOON. *Voor haere voetschabelle*. VOND.

VOET-

VOETSLET, zie *voetveeg*.

VOETSTAANS, bijw. van *voet* en *ſtaan*. Bij KIL.; terſtond. Anders *ſtaande voets* en *voetſtoots*. Ook *voetſtandes*, in: *voetſtandes ſal hij wisheit doen*. v. HASS.

VOETSTAP, z. n., m., *des voetſtaps*, of *van den voetſtap*; meerv. *voetſtappen*. Van *voet* en *ſtap*. Stap en tred: *in iemands voetſtappen treden*, fig., hem in zijne gedragingen navolgen. *Geen' voetſtap verder gaan*.

VOETSTOOTS, zie *voetſtaans*.

VOETVAL, z. n., m., *des voetvals*, of *van den voetval*; meerv. *voetvallen*. Van *val* en *voet*. De daad van voor iemands voeten te vallen: *hij heeft een' voetval voor den Koning gedaan*.

VOETVOLK, zie *voet*.

VOETVEEG, z. n., vr., *der*, of *van de voetveeg*; meerv. *voetvegen*. Van *voet* en *vegen*. Verſchilt van *voetveger*, die iemands voeten veegt, of hem vleit; en komt daarentegen overeen met *voetdweil*, *voetſlet*, *voetwisch*. Eigenlijk eene dweil, ſlet, of wisch, waaraan men zijne voeten veegt. Overdragtelijk, iemand, die tot de verachtelijkſte dienſten gebruikt wordt: *iemands voetveeg zijn*. HALMA.

VOETVEGER, zie *voetveeg*.

VOETWISCH, zie *voetveeg*.

VOETZAND, z. n., o, *des voetzands*, of *van het voetzand*; zonder meerv. Van *voet* en *zand*. Het zand, dat men met voeten treedt: *het viel in het voetzand*. Bijzonderlijk, is, *in het voetzand geraken*, het onderſpit delven, of ſneuvelen.

VOETZOEKER, z. n., m., *des voetzoekers*, of *van den voetzoeker*; meerv. *voetzoekers*. Van *voet* en *zoeker*. Een met buskruid gevuld papier, dat aangeſtoken en naar de voeten geſmeten wordt, en met eenen ſlag losbarst.

VOETZOOL, zie *voetplant*.

VOGEL, z. n., m., *des vogels*, of *van den vogel*; meerv. *vogelen* en *vogels*. Verkleinw. *vogeltje*. Een tweevoetig pluimdier van velerlei ſoort: *kalkoenen zijn hoenderachtige vogelen*. *Haerlieder heerlickheijt ſal wechvliegen als een vogel*. BIJBELV. *Met de vogelen kan wegvliegen door de locht*. WESTERB. *Daer veel wilde vogels in den velden ſaten*. VELDENAER. *De ſchui-*

schutter. kon den vogel niet raken. VOND: *Het vogeltje vind schuilplaats in hun loof.* L. D. S. P. *Vogelen van eenerlei veren*, zijn, overdragtelijk, menschen van eenerlei slag. *Een halve vogel*, is, een eendvogel van de kleinste soort. *Vogel* werd oulings, verzamelbaar, voor *vogelen* gebruikt: *God maecte op den vijfften dach voghel ende visse.* v. HASS. Een *vogel* is soms een vogelbeeld: *naar den vogel schieten.* Daarentegen is *een vogel*, bij KIL., een vlug en wakker mensch; hedendaags *een stoute vogel*, *een schrandere vogel.* *De vogel is gevlogen*, zegt men van iemand, die zich ijlings weggepakt heeft. *Ik zal dien vogel anders leeren zingen*, is, ik zal dien mensch anders leeren spreken, of handelen. *Elk vogeltje zingt*, *zoo als het gebekt is*, elk spreekt naar zijne denkwijze. Van hier *vogelaar*, *vogelen*. Zamenstell.: *vogelbek*, *vogelbes*, *vogelbeschrijving*, *vogelboek*, *vogeldief*, *vogelgeschrei*, *vogelgrijp*, *vogelheim*, *vogeljagt*, *vogelkers*, *vogelklaauw*, *vogelknip*, waarin vogelen geknipt, of gevangen worden — *vogelkooi*, *vogelkop*, *vogelkooper*, *vogelkruid*, *vogellijm*, *vogelmarkt*, *vogelmelk*, *vogelnest*, *vogelnet*, *vogelpoot*, *vogelroede*, *vogelroer*, *vogelslag*, *vogelsteen*, *vogelstrik*, *vogelstruis*, *vogelvanger*, *vogelvangst*, *vogelvlugt*, *vogelvrij*, *vogelwigchelaar*, *vogelwijf*, *vogelzang*, enz. *Eendvogel*, *grijpvogel*, *huisvogel*, *jagtvogel*, *ijsvogel*, *kraanvogel*, *kropvogel*, *landvogel*, *lokvogel*, *nachtvogel*, *onvogel*, *paradijsvogel*, *poelvogel*, *roofvogel*, *spotvogel*, *struisvogel*, *watervogel*, *wintervogel*, *woudvogel*, *zingvogel*, *zeevogel*, *zwemvogel*, enz.

Vogel, hoogd. ook *vogel*, zweed. *fogel*, angelf. *fugel*, vries. *foegel*, nederf. *vagel*, OTTFRID., NOTK. *fogal*, ULPHIL. *fugls*, eng. *fowl*, komt van *wegen*, bewegen.

VOGELAAR, z. n., m., *des vogelaars*, of *van den vogelaar*; meerv. *vogelaars*, en *vogelaren*. Van *vogelen*. Een vogelvanger: *hoe zoet de vogelaar ook fluiten moog.* *Gelijk somtijds een vogel onverwacht des vogelaars strik ontworstelt.* L. D. S. P. Bij KIL. ook een geil mensch; en voorts oulings zeker slag van geschut; *noch drie ijzere vogelaars.* v. HASS. Bij KIL. *vogeler*, hoogd. ook *vogeler*, en *vogler*, NOTK. *fogelar*, angelf. *fugelare.*

VOGELEN, onz. w., gelijkvl. *Ik vogelde, heb gevogeld.* Van *vogel*, of *veugel*, ook *veugelen*. Vogelen vangen, of op derzelver vangst uitzijn: *dol is hij op het vogelen en vinken. Zij visschen, zij vogelen, zij lopen ter jacht.* R. VISSCHER. Van hier *vogelaar*. Hoogd. *vogeln*.

VOGELGRIJP, z. n., m., *des vogelgrijps*, of *van den vogelgrijp*; meerv. *vogelgrijpen*. Van *vogel* en *grijpen*. Wordt eveneens met *grijpvogel* verwisseld, als *vogelstruis* met *struisvogel*; en beteekent het grootste slag van gieren, anders *condor* genoemd: *gelijk een vogelgrijp 't gepiep der simple duiven.* VOND.

VOGELKNIP, zie *vogel*.

VOGELKOOI, zie *vogel*.

VOGELNEST, z. n., o., *van het vogelnest*; meerv. *vogelnesten*. Verkleinw. *vogelnestje*. Van *vogel* en *nest*. Het nest van eenen vogel: *een vogelnest storen. Wanneer voor u aengesicht een vogelnest op den wege voorkomt, in eenigen boom.* BIJBELV. *Het is met Indische vogelnestjes gekruid.* Ook geeft men dezen naam aan meer dan een plantgewas.

VOGELSTRUIS, zie *vogelgrijp*.

VOGELVRIJ, bijv. n. en bijw., zonder vergrootingstrappen. Van *vogel* en *vrij*. Hoogd. *vogelfreij*, zweed. *fògelfri*. Evenzeer voor allerlei beleedigingen blootgesteld, als een vogel in de lucht, welken men ongehinderd dooden kan: *hij is vogelvrij. Men heeft hem vogelvrij verklaard.*

VOGELWIGCHELAAR, z. n., m., *des vogelwigchelaars*, of *van den vogelwigchelaar*; meerv. *vogelwigchelaars* en *vogelwigchelaren*. Van *vogel* en *wigchelaar*. Een waarzegger, die op het eten, geschrei enz. der vogelen acht geeft: *de consul raadploegde den vogelwigchelaar.* Van hier *vogelwigchelarij*.

VOKAAL, z. n., vr., *der*, of *van de vokaal*; meerv. *vokalen*. Van het lat. *vocalis* ontleend. Eene klinkletter: *de oude Hebreen hadden slechts twee vokalen Jod en Vav.* Overdragtelijk noemt men zulke leden eener vergadering, die zoo veel vermogen, dat alles van hen afhangt, derzelver *vokalen*. En dit woord komt als bijv. n. voor, in: *vokale en instrumentale muzijk.*

VOL, bijv. n. en bijw., *voller*, *volst*. Dit woord duidt

aan,

aan, dat iets zoo veel van een ding bevat, als het kan: *eene volle maat*, *een volle beker*. *Hoe vele volle manden met brocken?* BIJBELV. *Uit een vollen rampkelk drinkt.* L. D. S. P. *De zijdewinkel ruischt, gelijk een volle sluis.* VOND. In dezelfde beteekenis wordt het meermalen achter een z. n. geplaatst: *bij zakken vol*, *met vuisten vol*. *Dat hem met wagens vol den lof wert toegevoeckt.* A. v. D. MIJL. Eveneens komt het voor in de zamenstell. *handvol*, *armvol*, *mandvol*, die in het meerv.: *handvollen*, *armvollen*, *mondvollen*, in plaats van *handen vol*, *armen vol*, en *monden vol*, hebben, als er geen klemtoon op *vol* gelegd wordt, want anders zegt men: *handen vol gelds*, *zakken vol korens*, *wagens vol vermaens*. D. DECK. Of *gansche wagens vol van zulke snoeverijen*; zoo als dezelfde D. DECK. elders de opvullende zaak met *van* bij *vol* voegt. Zoo ook: *alles dwaes, en mal, vol van zotheid vinden.* WESTERB. *Een vat, vol van drabbig druivenat.* L. D. S. P. *Het lant is vol van bloet.* BIJBELV. Maar nog algemeener wordt *van* verzwegen: *een levendige geest vol heuschheit zweeft in d' aderen.* VOND. *Zijn mond is vol bedrog en list.* L. D. S. P. *Gelijck als een wagen druckt, die vol garven is.* BIJBELV. Of de opvullende zaak wordt in den tweeden naamval geplaatst: *hoe zijt ghe zoo vol ziels, vol lagchens, en vol levens?* VOND. *Ick ben der woorden vol.* BIJBELV. In deze gevallen duldt het z. n. een bijv. n. bij zich: *sij zijn vol soeten wijns.* BIJBELV. En men kan in plaats daarvan ook zeggen: *zij zijn vol van zoeten wijn*; maar, als *van* weggelaten wordt, laat er zich geen bijv. n. bij het z. n. voegen, en behoort men: *zij zijn vol zoeten wijn*, *een huis vol geslachte beesten*, BIJBELV., en dergelijke spreekwijzen, te vermijden.

Dezelfde behoedzaamheid schijnt ons noodig ten aanzien van *schuimens vol*, bij VOND., in: *deed Dulcken schuimens vol den grooten roomer schenken.* Hierbij heugden VONDEL onder andere *schuimende berkemeijers*, de *groote bekers* van Dido, waarin men *den wijn schonk, dat het schuimde.* Het speelde hem door het hoofd, dat Bitias *met eenen veegh den schuimenden kop uitneep, zoo boortvol als die was*; en nu maakte

 hij

volgeestig, zeer geestig, *volijverig*, zeer ijverig, *volschoon*, zeer schoon, *volvaardig*, zeer vaardig, enz. — *Volhandig*, beteekent dat iemand de handen vol, of het zeer druk, veel werk te doen heeft: zoo ook *volhandigheid*. Inzonderheid plaatst men het als een onscheidbaar voorzetsel voor vele werkwoorden, waarop het alsdan den klemtoon werpt, en waaraan het beteekenissen geeft, die straks ontwikkeld worden. Als bijv. n. wordt het achter aan verscheidene z. n. geplaatst, welke de zaak waarvan iets vol is, aanduiden, zoo als: *angstvol*, *bergvol*, *borstvol*, *bloemvol*, *boomvol*, *schuimvol*, enz. *Boordevol*, of *boordvol*, *handvol*, *stikvol*; zie elk ter zijner plaatse.

Als bijw. voegt Kil. het nog met bijv. naamwoorden zamen, waaraan het de beteekenis van volkomen, ja bijna iets meer dan volkomen, geeft, als in *volhoog*, *volnaauw*, enz., haast al te hoog, al te naauw enz. Doch doorgaans vereenigt men deze woorden niet met elkander, en bezigt men *volle* voor *vol*, b. v. *volle hoog*, *volle laat*, *volle naauw*, *volle rijp*, enz.

Vol, hoogd. *voll*, vries. *fol*, ijsl. *follim*, angelf. *ful*, Ottfrid. *full*, Ulphil. *fulls*, nederf. *vulli*, is verwant aan *veel*, nederf. ook *vull*, vries. *folle*, gr. πολυς, en aan het gr. Βυλλος, Βυλλειν, ja ook aan πλεος, lat. *plenus*, boh. *plnij*, pool. *pilnij*, vol; als mede aan *volk*.

VOLAARDE, z. n., vr., *der*, of *van de volaarde*; zonder meerv. Van *vol* en *aarde*, bij Kil. ook *volders aerde*. Hoogd. *fullererde*, *fullerde*, eng. *fullersearth*. Witte klei, waarvan de lakenvollers zich bedienen: *het laken wordt met volaarde van alle vet en smerigheid gezuiverd*.

VOLBLOEDIG, bijv. n., *volbloediger*, *volbloedigst*. Van *vol* en *bloedig*. Die vol bloed is: *gij schijnt mij al te volbloedig*. Van hier *volbloedigheid*.

VOLBOUWEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik volbouwde*, *heb volbouwd*. Van *vol* en *bouwen*. Ten einde bouwen: *mijn huis is volbouwd*. *Zoo meesterlijck volbouwt van buiten en van binnen*. Vond.

VOLBRENGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik volbragt*, *heb volbragt*. Van *vol* en *brengen*. Willeram. *vollebringen*, hoogd.

hoogd. *volbringen.* Ten einde brengen, afwerken: *eene reize volbrengen. Volbrengen zijnen wille.* Kil. *Het is volbracht.* Bijbelv. Van hier *volbrenger, volbrenging, volbrengster.*

VOLDAAN, bijv. n., zonder vergrootingstrappen. Eigenlijk, een deelw. van *voldoen.* Wel tevreden: *ik ben over hem zeer voldaan.*

VOLDINGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik voldong, heb voldongen.* Van *vol* en *dingen.* Al dingende naar zijnen wensch doen afloopen: *hij heeft zijne pleitzaak voldongen.* Voldoende staven: *thans vlei ik mij het beweerde te hebben voldongen. Het schijnt mij nog geenszins voldongen.*

VOLDOEN, bedr. w., onregelm. *Ik voldeed, heb voldaan.* Van *vol* en *doen.* Vervullen, afdoen: *voldoen de beloften.* Kil. *Ik heb die schuld reeds voldaan.* Genoegen geven: *ik poogde haar te voldoen.* Het begeerde geven: *voldoe aan zijnen eisch. Zijn rooflust mogt voldoen.* L. D. S. P. Beantwoorden: *voldoe aan uwe beloften.* Zich zoo gedragen, als men verlangt: *hij voldoet allezins. Ik zal u daarop voldoen,* is, zulk een bescheid geven, als gij verlangt. *Het voldoet daartoe niet,* het is ongenoegzaam, ontoereikende. *Hoe voldoet u die tabak?* hoe smaakt hij u? Van hier *voldoenbaar, voldoener, voldoening, voldoenlijk.* De deelw. *voldaan* en *voldoend* worden als bijv. n. gebruikt.

VOLDOEND, bijv. n. en bijw., *voldoender, voldoendst.* Eigenlijk, een deelw. van *voldoen.* Bevredigend, aan iemands wensch beantwoordend: *hij gaf mij geen voldoend bescheid. Zijn gedrag was zeer voldoende. Alles werd door haar voldoend beantwoord.* Toereikend, genoegzaam: *voldoende hulpmiddelen.* Vriendelijk en mild in het onthalen: *welk een voldoend man. Gij zijt al te voldoende.* Verkeerdelijk zegt en schrijft men ook *voldoenend,* gelijk men zelfs bij andere kiesche schrijvers vindt; en in een voornaam dagblad van 1 van Wijnmaand 1810 leest men nog: *de staat der gezondheid van H. M. is voldoenend.* Van hier *voldoendheid.* Zamenstell.: *onvoldoend.*

VOLDOENEND, zie *voldoend.*

VOLDOENING, z. n., vr., *der,* of *van de voldoening;* zonder meerv. Van *voldoen.* De daad van voldoen: *door voldoening van zijne beloften. Tot meest mogelijke voldoe-*

ning aan hare meesteres. Bijzonderlijk, tevredenstelling van iemand, wien men beleedigd heeft: *hij wil mij geene genoegzame voldoening geven.* Bij de Godgeleerden, genoegdoening, aan de Goddelijke geregtigheid, of betaling van der menschen schuld: *er wordt nog steeds over de voldoening geschreven. Voldoening aan zich zelven*, of *zelfsvoldoening*, is tevredenheid over zijn gedrag. Zamenstell.: *schuldvoldoening*, enz.

VOLDRAGEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik voldroeg, heb voldragen.* Van *vol* en *dragen.* Van eene zwangere vrouw, den vereischten tijd dragen: *ik hoop, dat zij haar kind voldragen moge.*

VOLDUREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik volduurde, heb volduurd.* Van *vol* en *duren.* Uithouden, verduren: *eeuw bij eeuw volduren.* Van hier *voldurig*, *volduerighlijk*, bij KIL., *volduring.*

VOLEINDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik voleindde, heb voleind.* Van *vol* en *einden.* Anders ook *voleindigen.* Ganschelijk ten einde brengen: *hij voleindt eene sake.* BIJBELV.; waar *voleinden* en *voleindigen*, in menigen bijzonderen, ook onzijdigen, zin gebezigd wordt. Van hier *voleinder*, *voleinding.*

VOLEINDING, z. n., vr., *der*, of *van de voleinding*; zonder meerv. Van *voleinden.* Somtijds ook *voleindiging.* Geheele eindiging: *bij de voleinding van den krijg.* Voltooijing: *tot voleindiging van mijn werk.* Geheele verdelging: *sal een verwoester zijn tot de voleindinge toe.* BIJBELV.

VOLEN, zie *veulen.*

VOLGEESTIG, bijv. n. en bijw., *volgeestiger, volgeestigst.* Van *vol* en *geestig.* Geestrijk, vernuftig: *het is een volgeestig schimpdicht.* Boertende betitelt men dus werken, op welker geestigheid veel aan te merken valt: *de volgeestige werken van vader Abraham van St. Clara.*

VOLGEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik volgde, heb en ben gevolgd.* ADELUNG beweert wel ten aanzien van het hoogd. *folgen* stijf en sterk, dat het nimmer bedr. zij; maar het is zulks zelfs dan, wanneer het met *zijn* vervoegd wordt, even als *opvolgen* en *navolgen*, waarvan het eerste nimmer, en het laatste enkel in het deelw. *navolgend*, als onz. beschouwd worden kan, en even als het eng. *follow*, en het fr. *suivre*, in de meeste

be-

beteekenisfen, waarin *volgen* het hulpw. *zijn* bij zich heeft, in welks gebruik het aan het lat. *sequi*, en meer andere *deponentia* gelijk ftaat. Onzijdig is het enkel, wanneer het een achteraan komen beteekent; zoo eigenlijk, ten aanzien van plaats: *hij volgt achter mij, na mij, op mij: de menichte des volks volgde al roepende*, Bijbelv.; als oneigenlijk, ten aanzien van rang: *de Kwartierdrost volgt op den Landdrost*; of ten opzigte van tijd: *bevestigden het woort door teeckenen, die daarop volgden.* Bijbelv. *Op flecht weder volgt zonneschijn*; en in den zin van bij gevolgtrekking ergens uit afgeleid worden, of kunnen worden: *hieruit volgt nu, dat*, enz.; in dien van als gevolg ergens uit voortvloeijen: *op zulke misdrijven volgen harde ftraffen. Dat moet er noodwendig uit volgen*; in dien van met den tijd dadelijk plaats grijpen: *de betaling zal zoo ligt niet volgen, als gij wel meent*; en in: *hare wercken volgen met haar.* Bijbelv. Daarentegen is *volgen* bedr. in de beteekenisfen van iemand achterna wandelen, rijden, varen, enz.: *zijt gij het lijk ook gevolgd? O Ridder! die den noit verwonnen helt geftadigh volght!* Vond. *Volghde Paulum ende ons achteraen, ende riep.* Bijbelv. Iemand als leeraar, of meester, gehoorzamen: *het volck, dat Omri volghde, was ftercker, dan het volck, dat Tibni den fone Ginaths volghde.* Bijbelv. *Wie zal hem nog langer blindelings volgen?* Een gevoelen als het zijne aannemen: *volghen het vonnisfe.* Kil. *Dat si volghen eens Ketters fententie.* A. Bijns. Iets ten regel van zijn gedrag maken: *volg mijnen raad. De infpraken van zijn geweten volgen. Elck past te volgen 't geen hem wordt van hooger hant belast.* Vond. Involgen: *onredelicke dieren, die de natuere volgen.* Bijbelv. *Slechts volgen haeren aert.* Westerb. Navolgen: *al volght de kunst natuer.* Vond. Opvolgen: *iemands voetftappen volgen. Oock volgh ick 't oude fpreekken.* Westerb. Iemand opvolgen: *wie is hem in de regering gevolgd? Zij volgde haren gemaal op den troon.* Een pad betreden: *volg dien dijk tot aan de fluis. Volgh het heldenfpoor van Keisren*, enz. Vond. *Volgen den wech Balaams.* Bijbelv. Door iemand medegenomen en genoten worden: *men zal het u zonder geld niet laten volgen. Zullen wij het goede ende de weldadigheijt volgen.* Bijbelv. Van hier *gevolg, volgens, volger, volging, volgzaam*, en misfchien ook *volk*, in het lat. *vulgus*, zie

volk. Zamenstell.: *volgreeks*, *volgziek*, *volgzucht*, enz. *Achtervolgen*, *involgen*, *navolgen*, *opvolgen*, *vervolgen*, enz.

Volgen, hoogd., nederf., Kero, *folgen*, Isid. *folghen*, Ottfrid. *folgan*, angelf. *folgian*, *fijlgian*, vries. *folgje*, zweed. *folja*, eng. *follow*, is, volgens Adelung, van eenen onzekeren oorsprong, schoon het door Wacht. van het gr. ὄλκος, spoor, afgeleid wordt.

VOLGENS, voorzetsel. Naar: *volgens mijn begrip*. *Hij ginck, volghens sijne reijsen*. Bijbelv. Van *volgen*.

VOLGREEKS, z. n., vr., *der*, of *van de volgreeks*; meerv. *volgreeksen*. Van *volgen* en *reeks*. Eene reeks van op elkanderen volgende personen, of zaken: *welk eene volgreeks van rampspoeden! De volgreeks van Fransche monarchen*.

VOLGZAAM, bijv. n., *volgzamer*, *volgzaamst*. Van *volgen*, zie *zaam*. Genegen, om te volgen, zoo eigenlijk, als oneigenlijk: *een volgzaam jong mensch*. *'t Volgzaam heir genaekt zoo ras niet 't volck te paert*. Vond.

VOLGZIEK, bijv. n., *volgzieker*, *volgziekst*. Van *volgen* en *ziek*. Tot navolging overhellende, door volgzucht gedreven: *het volgziek gemeen laat zich steeds blindelings leiden*. Van hier *volgziekte*, anders *volgzucht*, zucht tot navolging.

VOLGZUCHT, zie *volgziek*.

VOLHANDIG, zie *vol*.

VOLHARDEN, onz. w., gelijkvl. *Ik volhardde*, *heb volhard*. Van *vol* en *harden*. Anders *volherden*. Volstandig blijven: *hij volhardt in zijne meening*. *Sij en hebben niet volhardt mij na te volgen*. Bijbelv. Van hier *volharder*, *volharding*, —*volherdigh*, *volherdigheijd*, *volherdighlick*. Kil.

VOLHEID, z. n., vr., *der*, of *van de volheid*; zonder meerv. Van *vol*. De toestand van iets, dat vol is: *de volheid van het gebouw weerhield mij van daarin te dringen*. In den Statenbijbel is *de volheid des tijds* de tijd, waarop de Messias gerekend werd te moeten verschijnen; maar *de volheid der aarde* is al, wat daarop is: *merckt op, ghij aerde! mitsgaders derselver volheit!* Bijbelv., waar de overige beteekenissen van *volheid* hiermede overeenstemmen.

VOLJAARD, en *voljaren*, zie *voljarig*.

VOLJARIG, bijv. n., zonder vergrootingstrappen. Van *vol* en *jarig*. Tot jaren van mondigheid gekomen: *hij is nog niet voljarig*. Anders *voljaard*, deelw. van *voljaren*, mondig worden. Hoogd. *volljahrig*.

VOLIJVERIG, zie *vol*.

VOLK, z. n., o., *des volks*, of *van het volk*; meerv. *volken*, en *volkeren*. Verkleinw. *volkje*. Eigenlijk, een aantal van bijeen behoorende perfonen; zoo als die tot een en hetzelfde geflacht behooren. Dezen zin heeft het woord nog hier en daar in het nederf. In Vriesland is: *ik ben van zijn volk*, evenveel, als van zijne maagfchap. En: *ik worde verfamelt tot mijnen volcke*, Bijbelv., is evenveel, als *tot mijne vaderen*, en verdere maagfchap, in den *fcheol*, zoo als de Hebreeuwen hun doodenrijk noemden. Een aantal dienstboden: *hij joeg op eenmaal al zijn volk weg*. *Dat is goed voor het volk in de keuken*. *Hij bracht alle have weder — als oock de wijven, ende het volck*. Bijbelv. De *werklieden* van eenen werkbaas: *de timmerman had geen volk genoeg*. Zeelieden: *meer dan een volkhouder werft volk voor mij*. *Terftond beveelt hij 't volk de zeilen op te haelen*. Vond. Deze beteekenis heeft dit woord ook in *oorlogsvolk*; maar in *krijgsvolk* is het tot lieden, die te lande dienen, betrekkelijk, die ook dikwijls enkel *volk* genoemd worden: *ligt er veel volk in die ftad? Er komt morgen wederom volk binnen. Hij diende het volk voor wegwijzer*. *Volk ten oorlogh opontboden*. Vond. *Doe ftond Jerubbaal vroegh op, ende al het volck, dat met hem was*. Bijbelv. Voorts is dit woord meermalen bijzonderlijk tot gasten betrekkelijk: *wij krijgen volk. Hebt gij volk? Als ghij volck ter maeltijd hebt geroepen*. Westerb. Tot de lieden, die in eene Kerk, of elders, verzamelen: *die Predikant heeft het meeste volk. Was er veel volks in de Komedie, op de Maas*, enz.? *Hij drong midden door het volk*. De gezamenlijke bevolking van eene plaats: *eene ftad vol volks. Quamen tot Lais, tot een ftil ende feker volck*. Bijbelv. *Als hij was getreden, daer 't volk vergaedert was*. Westerb. *Het burgerrecht verweerde door 't overfchot des volks*. Vond. De lagere burgerftand: *het onderfcheit van volck en burgerije, en 't ampt der Overheit*. Vond. *Door fulcke beufelen laet zich het volk bewegen, dat groot en machtig heeft*. Westerb. *Voor het volk fchrijven*. De gezamenlijke leden van eenen grooteren of

klei-

kleineren ſtaat: *een ſtrijdbaar volk. Het Franſche volk. De Vorst is voor 't volk gemaakt.* HOOFT. *De zeven volcken, alle uit eenen Duitſchen ſtam.* VOND. Een grooter of kleiner aantal van evenveel welke levende wezens: *zie die kinderen eens; het is een volkje! De Konijnen zijn een machteloos volck.* BIJBELV. *Slecht volk*, is het laagſte gepeupel. Van hier de zamenſtell: *volkenregt, volkhouder, volknut*, voordeelig voor de Landzaten: *volknutte regeerlesſen.* G. BRANDT.—*volkrijk, volksbedrog, volksdwang, volksbegrip, volksbeſtuur, volksbeweging, volksdwaling, volksdwang, volksgeluk, volksgerucht, volksleider, volkslied, volksmagt, volksnut, volksoploop, volksoproeping, volksoproer, volksopſtand, volkspartij, volkspraatje, volksregering, volksregt, volkſtem, volkstiran, volksverdrukker, volksvergadering, volksverhuizing, volksvermaak, volksvertegenwoordiger, volksvertegenwoordiging, volkswapening, volkwerver, volkwijg*, enz. *Arbeidsvolk, bevolken*, enz., *bootsvolk, bruilofts volk, kloostervolk, krijgsvolk, landvolk, manvolk, oorlogsvolk, paardevolk, ſcheepsvolk, voetvolk, vrouwvolk, werkvolk*, enz.

Volk, hoogd., nederſ. ook *volk*, zweed., eng., vries. *folk*, angelſ., ISIDOR. *folc*, OTTFRID., NOTK. *folck*, is verwant aan het deen. *flok*, tartar. *pulk*, gr. πολυς, veel, aan ons *vol* en *veel*, en aan het lat. *vulgus*, het gemeene volk, anders ook *volgus*. Nu leiden ſommigen dit *volgus*, en *volk*, enz. af van *volgen*, omdat een aantal menſchen, die gezamenlijk iemand volgen, volk vormt; maar wij laten zulks onbeſlist.

VOLKHOUDER, z. n., m., *des volkhouders*, of *van den volkhouder*; meerv. *volkhouderen*, of *volkhouders*. Van *volk* en *houden*. Iemand, die in zeeſteden afgedankt ſcheepsvolk houdt, of herbergt, en daaruit van tijd tot tijd voor deze en gene ſchepen werft: *een volkhouder verſchilt van een' volkwerver, die enkel werft.*

VOLKNUT, zie *volk*.

VOLKOM, z. n., vr., *der*, of *van de volkom*; meerv. *volkommen*. Van *vollen* en *kom*. Bij KIL. zulk eene vollerskuip, als anders *volkuip* en *voltobbe* genoemd wordt.

VOLKOMEN, onz. en bedr. w., ongelijkvl. *Ik volkwam*,

kwam, *ben* en *heb volkomen*. Van *vol* en *komen*. Bij NOTK. onz., in twee woorden, *folle chomen*, ergens toe geraken. Bij KIL. bedr., voor voltooijen. Ook voor nakomen, opvolgen: *de resolutien van de staaten te volkomen*. H. D. GR.

VOLKOMEN, bijv. n. en bijw., *volkomener*, *volkomenst*. Voleindigd, van alle noodige bestanddeelen, en derzelver behoorlijke inrigtingen voorzien: *het is een volkomen werk. Mijn geluk is volkomen. Wie zag ooit volkomener schoonheid? Die mij volkomene wrake geeft*. BIJBELV.; waar dit woord voorts onverminkt, zonder mangel, of gebrek, aanduidt. Als bijw. is *volkomen* ten volle: *ik ben volkomen voldaan. Gij hebt volkomen gelijk*. Van hier *volkomenheid*, *volkomenlijk*. Zamenstell.: *onvolkomen*, enz.

Volkomen, hoogd. *vollkommen*, NOTK. *follechomen*, STRIJK. *volchomen*, nederf. *vullenkamen*, is eigenlijk een deelw. van *volkomen*.

VOLKRIJK, zie *volk*.

VOLKUIP, zie *volkom*.

VOLKWIJG, z. n., o., *des volkwijgs*, of *van het volkwijg*; meerv. *volkwijgen*. Van *volk* en *wijg*, of *wig*, van *wegen*, bewegen; van waar *wicht*, in *booswicht*, en *quade wichten*, bij M. STOK., en elders, en het eng. *wight*, een mensch, of dier, al wat zich uit eigen vermogen beweegt. KIL. *volwijgh*, *volckwijgh*, STRIJK. *volcwig*. Eigenlijk, volksbeweging, volksopontbod tegen den vijand; zoo als er oulings plaats greep; en dus gevecht van volk tegen volk: *met vergaderinghen van gheslechten, oft si volkwijch wouden vechten*. J. V. HEELU.

VOLLE, zie *vol*.

VOLLEDIG, bijv. n. en bijw., *vollediger*, *volledigst*. Van *vol* en *lede*, lid. Dat al zijne leden, al zijne bestanddeelen, heeft: *eene volledige verhandeling. Zij verhaalde het volledig*. Van hier *volledigheid*.

VOLLEEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik volleerde*, *heb volleerd*. Van *vol* en *leeren*. Ten volle leeren: *zijn ambacht volleeren. Hij is daarin nog geenszins volleerd*.

VOLLEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik volde*, *heb gevold*. Van *vol*. Vol maken, vullen: *wij vollen ons kantoor met rijkdom ende schatten*. VLAERD. REDENR. Dit woord

woord luidt in het gr. βυλλειν, deen. *fylde*, eng. *fill*, ijsl. *fylla*, angelf. *fyllan*, ISID. *fullan*, ULPHIL. *fulljan*, KERO, hoogd. *füllen*, nederf. *vullen*, dat bij ons ook veel gebruikelijker is, dan *vollen*. Zie *vullen*.

VOLLEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik volde, heb gevold*. Ook wel eens *vullen*. Laken in de volkom treden, of *in de kom springen*, zoo als KIL. het uitdrukt: *dat laken moet gevold worden*. Van hier *voller*, *volling*. Zamenstell.: *volaarde*, *volkom*, *volkuip*, *volmolen*, *voltobbe*, enz.

Vollen, fr. *fouler*, eng. *full*, hoogd. *walken*, komt van het middeleeuw. lat. *folere*, en daarmede van *fullo*, een voller.

VOLLER, z. n., m., *des vollers*, of *van den voller*; meerv. *vollers*. Al wie zijn werk van het vollen van lakens, dekens, enz. maakt: *als het vijer eenes goudsmits, ende als zeepe des vollers*. BIJBELV. Van hier *vollerij*, KIL. Zamenstell.: *vollersaarde*, *vollerskaarde*, *vollerskuip*, *vollerswerk*, *vollerszeep*, enz. *Lakenvoller*, enz.

Voller, ook wel eens *volder*, en *vuller*, hoogd. , eng. *fuller*, fr. *foulon*, lat. *fullo*, komt van *vullen*.

VOLLIJK, bijw., van *vol*. Zie *lijk*. KIL. *vollick*. Ten volle, en terstond, in welken laatsten zin het voorkomt, in: *die vollik sotte volk volmaakte dichters maakt*. SPIEGH. *Vollik ende haestelic sal sheren gramschap teghen u risen*. BIJBEL, 1477. Voor ten volle en volkomen heeft men in het hoogd. het bijv. n. en bijw. *völlig*, nederf. *vullig*, angelf. *fullice*, OTTFRID. *fullicho*.

VOLLIJVIG, bijv. n., *vollijviger*, *vollijvigst*. Van *vol* en *lijvig*. Wel in het vleesch, aan zijn lijf wel met vleesch aangevuld. Van hier, bij KIL. en HALMA, *vollijvigheid*.

VOLMAAKT, bijv. n. en bijw., *volmaakter*, *volmaaktst*. Eigenlijk, een deelw. van *volmaken*. Als bijv. n., vrij van alle gebreken: *God alleen is in den eigenlijken zin volmaakt*. *Ghij sijt in hem volmaakt*. BIJBELV. Als bijw., volkomenlijk: *zij vaart ook volmaakt wel*. *Ik ben volmaakt van uw gevoelen*. In de spraakkunst zijn *de volmaakt verledene tijd*, en *de meer dan volmaakt verledene tijd*, bijzondere verbuigin-

gingen van een werkw. Zie *Inleiding*, bl. 149. Van hier: *volmaaktheid, volmaaktelijk*. Zamenstell.: *onvolmaakt*, enz.

VOLMAAKTHEID, zie *volmaakt*.

VOLMAGT, z. n., vr., *der*, of *van de volmagt*; meerv. *volmagten*. Van *vol* en *magt*. Hoogd. *vollmacht*, zweed. *fullmagt*. Volle magt, om iets in eens anders naam te verrigten: *ik geef u daar toe koedige volmagt*. Een schriftelijk bewijs van zulk eene magt: *bij het onderzoek der volmagten*. Ook wel eens de persoon, die zulk eene magt ontvangt. Dus noemde men de gevolmagtigden ten Landsdage in Vriesland *Volmagten*. Van hier *volmagtigen*, enz. Zamenstell.: *volmagthebber*.

VOLMAGTIGEN, zie *volmagt*.

VOLMAKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik volmaakte, heb volmaakt*. Van *vol* en *maken*. Voleindigen: *de onvolmaakte toren heet dus, omdat hij niet volmaakt* (afgemaakt) *is*. *Tot dat het gantsche huijs volmaakt was*. Bijbelv. Van alle gebrek bevrijden: *die volmake u in allen goeden wercke*. Bijbelv. Van hier *volmaking*. Het deelw. *volmaakt* wordt als bijv. n. en bijw. gebruikt.

VOLMAKING, zie *volmaken*.

VOLMOLEN, z. n., m., *des volmolens*, of *van den volmolen*; meerv. *volmolens*. Van *vollen* en *molen*. Vollerij: *dekens naar den volmolen zenden, om gevold te worden*. Bij Halma *vulmolen*.

VOLMONDIG, bijv. n. en bijw., *volmondiger, volmondigst*. Van *vol* en *mondig*, van *mond*. Met eenen mond, die in zulken zin *vol* is, als waarin men de volle maan dus noemt; of die zijnen vollen omtrek vertoont; met eenen wijd-geopenden mond: *ik zeg volmondig: ja!* Als bijv. n., met zulken mond uitgesproken: *eene volmondige bekentenis der waarheid*.

VOLNA, bijw., van *vol* en *na*. Bij Kil. evenveel, als *bijna*: *dit is te sien vast die heele stadt door, maer an den Brink volnae huijs tot huijs*. v. Hass.

VOLOP, bijw., van *vol* en *op*. Overvloediglijk: *men bediende ons volop van alles*. En als z. n., o., in: *er is volop van alles*. *Volop hebben*. *'t Redelijck volop*. Huijghens. *Het volop van prijs en danckbaerheit*. Vond.

VOL-

VOLPRIJZEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik volprees, ik heb volprezen.* Van *vol* en *prijzen.* Ten volle prijzen, zoo prijzen, als de zaak wel vereischt: *hoe zal ik zijne goedheid volprijzen! Uw nooit volprezen heldenmoed.* In overeenstemming hiermede vindt men bij KIL. *voldanken*, voor ten volle danken; van waar *voldankzaamig*, v. HASS.

VOLSCHOON, bijv. n. en bijw., *volschooner*, *volschoonst.* Van *vol* en *schoon.* Zeer schoon: *volschoone Maagd!*

VOLSLAGEN, bijv. n. en bijw., *volslagener*, *volslagenst.* Eigenlijk, een deelw. van het ongebruikelijke *volslaan*, afslaande afwerken, zoo als de smeden, en andere handwerkers, hun werk. Als bijv. n., derwijze gesteld, dat er niets meer aan ontbreekt: *eene volslagene uitrusting. Ik heb een volslagen uur zitten wachten. Een volslaghen kleed*, is, bij KIL. een ruim, wijd en onbekrompen. Als bijw., ten volle: *hij schijnt volslagen gek te zijn.*

VOLSTAAN, onz. w., onregelm. *Ik volstond, heb volstaan.* Van *vol* en *staan.* Voldoen: *ik hoop daarmede te kunnen volstaan. Het volstaat, dat gij iemand voor u zendt.*

VOLSTANDIG, bijv. n. en bijw., *volstandiger*, *volstandigst.* Van *vol* en *standig*, van *standen*, staan. Al wat volstaat, in den zin, waarin VOND. schreef: *in 't einde niet bezwijken, maer doorgaens volstaen*, dat is, stand houden; en dus standvastig: *die volstandigh sal blijven tot den einde.* BIJBELV. Als bijw., is *volstandig* bestendiglijk: *op dat naar uwe wet zich mijn gemoed volstandig moog' gedraagen.* L. D. S. P. Van hier *volstandigheid*, *volstandiglijk.*

VOLSTREKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik volstrekte, heb volstrekt.* Van *vol* en *strekken.* Bij KIL. en in het hoogd. evenveel, als *voltrekken*; maar oulings moet het ook de beteekenis hebben gehad van zoo ver strekken, zoo ver doen reiken, als mogelijk is; blijkens het deelw. *volstrekt*, dat als bijv. n. den zin heeft van de meest mogelijke strekking hebbende: *eene volstrekte magt. Hij oefent daarover een volstrekt gebied*; terwijl *volstrekte bevelen* stellige zijn, die alle mogelijke strekking en kracht van een bevel hebben; en *volstrekt*, als bijw. aanduidt, dat het gene, waarbij men het voegt, in de meest mo-

ge-

gelijke strekking moet worden opgevat: *hij heeft het mij volstrekt verboden. Ik mag volstrekt niet.* Van hier *volstrektelijk*, *volstrektheid.*

VOLSTREKT, zie *volstrekken.*

VOLSTREKTELIJK, zie *volstrekken.*

VOLTALLIG, bijv. n., *voltalliger*, *voltalligst.* Van *vol* en *tallig*, van *tal.* Het volle getal hebbende: *het gezelschap is nog niet voltallig. Voltallig maken.* Van hier *voltalligheid*, *voltalliglijk.*

VOLTE, z. n., vr., *der*, of *van de*, *volte*; zonder meerv. Van *vol.* Volheid: *de volte der kerk deed haar bezwijmen. Begeef u niet in die stikkende volte.*

VOLTIEGEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik voltoog*, *heb voltogen.* Van *vol* en *tiegen.* Tot volkomenheid brengen: *zij voltoog haar huwelijk met hem. Zij vinden dit gebouw door al zijn leen voltogen.* VOND. De onbepaalde wijze en alle tijden, die onmiddellijk daarvan gevormd worden, zijn in onbruik.

VOLTOBBE, zie *volkom.*

VOLTOOIJEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik voltooide*, *heb voltooid.* Van *vol* en *tooijen.* Ten volle tooijen, volkomen afwerken: *nu heerelijck herbouwt, en in den top voltoit.* VOND. Van hier *voltooijing*, en van het deelw. *voltooid*, de zamenstell.: *onvoltooid.*

VOLTREKKEN, bedr., w., ongelijkvl. *Ik voltrok*, *heb voltrokken.* Van *vol* en *trekken.* Evenveel als *voltiegen*, welks onbepaalde wijze, enz. het gemeenlijk vervangt: *ons raathuis helpt dit huwelik voltrekken.* VOND. *Dit huis te bouwen, ende desen muer te voltrecken.* BIJBELV. Eene der eigenlijke beteekenissen van dit woord komt voor, in: *als 't penseel de jongste streeck voltreckt.* VOND. Van hier *voltrekking.* Dit woord luidt bij KIL. en in het hoogd. *volstrecken.*

VOLVAARDIG, bijv., n., en bijw., *volvaardiger*, *volvaardigst.* Van *vol* en *vaardig.* Ten volle vaardig: *met een volvaardigh gemoet.* BIJBELV. Van hier *volvaardigheid.*

VOLVOEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik volvoerde*, *heb volvoerd.* Van *vol* en *voeren.* Hoogd. *vollfuhren.* Volbrengen: *hij vangt niet aan, of hij volvoert het ook. En 't recht volvoeren naar zijn raad.* L. D. S. P. Van hier *volvoering*, en van het deelw. *volvoerd* de zamenstell.: *onvolvoerd.*

VOLWASSEN, bijv. n., zonder vergrootings-trappen: Eigenlijk, een deelw. van *volwasſen*, bij KIL. ten volle uitwasſen. Volgroeid: *een volwasſen jongeling. Den hoogen populier aan den volwasſen wijngaert huwt.* VOND.

VOLWIGTIG, bijv. n., zonder vergrootings-trappen: Van *vol* en *wigtig*. Het volle gewigt hebbende: *een volwigtige dukaat.* Oneigenlijk, van groot aanbelang: *dat volwigtige beſluit.*

VOND, z. n., m., *des vonds*, of *van den vond*; meerv. *vonden*. Verkleinw. *vondje*. De daad van vinden, uitvinden: *door den loozen vond van den aflaathandel. Der beelden vondt is ouder dan de Grieken.* VOND. Het gene men vindt: *wat was hij blijde met zijnen vond!* Het gene men uitvindt, verzint: *ſy hebben vele vonden geſocht.* BIJBELV. *Geen droom, geen ijdle vondt.* VOND. *Een aardige vond. Nieuwe heeren, nieuwe vonden.* List, en ontwerpen ter benadeeling van anderen: *dien Phariſeſchen vond en vind ick gansch niet ſlecht.* D. DECK. *Door gevloekte vonden, door logens mij naar 't leven ſtaan.* L. D. S. P. *Alle argelist, ende alle vonde uitgeſet.* V. HALL. In dezen zin gebruikt men ook *vint*: *hij zit vol vinten.* Zamenſtell.: *Vondmeester*, bij KIL, een ſtrandvonder, of ſoortgelijk ambtenaar. *Leugenvond*, enz.

Vond, *vint*, hoogd. *finte* en *fund*, nederſ., deen., zweed. ook *fund*, komt van *vinden*.

VONDEL, zie *vlonder*.

VONDELING, z. n., m. en vr., *des vondelings*, of *van den vondeling*, en *der*, of *van de*, *vondeling*; meerv. *vondelingen*. Verkleinw. *vondelingje*. Van *vinden*. Zie *ling*. Een kind, welk men op ſtraat, of elders, van deszelfs ouders verlaten, vindt; *die ongelukkige vondeling. Die den vondeling opvoedden.* VOND. *Sijn kind te vondeling (leggen) ſetten.* KIL. bij wien dit woord voorts al wat men vindt aanduidt. Zamenſtell.: *vondelingshuis*.

VONDER. Zie *vlonder*.

VONK, z. n., vr., *der*, of *van de vonk*; meerv. *vonken*. Verkleinw. *vonkje*. Een geinſter, eene vuurſpark, of ſprank: *uijt ſijnen mont gaen fackelen, vijerige voncken rakender uijt.* BIJBELV. *Gelijk een vonk in tonder vat.* POOT. *Vier en voncken vliegen onder een ge-*

gemengt naar de starren toe. VOND. *Er is geen vonkje vuur in huis.* Figuurlijk, evenveel welk ding, dat met vuur kan worden vergeleken, zoo als het leven: *door 't blussen zijner vonk.* OUDAAN. *De vonk der minne aanblazen.* Inzonderheid, een klein beginseltje, of overblijfseltje, van even veel welk zoodanig ding: *als gij slechts een vonkje van medelijden in uwen boezem voedt. Ik ontdek geen vonkje van liefde meer bij haar. Dit deed de smeulende vonken van zijnen heldenmoed in volle vlam ontbranden.* Oneigenaardig vormt ANTONID. eene zee *van vonken, van vier en zwavel*, enz. Voorts is *vonk geven* vuur geven: *hij gaf dapper vonk.* HALMA; en beantwoordt *voncke* bij KIL. aan *vonckfel*, tonder; behalve, welke er nog van dit woord komen, *vonkelen* en *vonken*; en de zamenstell.: *liefdevonk, minnevonk, vuurvonk*, enz.

Vonk, hoogd., nederf., deen. *funke*, oudd. *funche*, komt van het oude *fun*, dat in het ijsl. vuur beteekent, bij ULPHIL ook *fun*, en *fon*, verwant aan *funa*, bij ULPHIL. branden, en het gr. *φαειν*, en *φαινειν*, ijsl. *faenna*, *funna*, lichten.

VONKELEN, onz. w., gelijkvl. *Ik vonkelde, heb gevonkeld.* Voortd. werkw. van *vonken.* Flonkeren, schitteren, tintelen: *de oogen vonkelen hem in het hoofd.* Dit woord luidt in het hoogd. *funkeln*; van waar *funkelnen*, deen. *funkelnij*, zoo nieuw, dat er de glans nog op is, nederf. *glootnij*, gloednieuw, bij ons thans *vonkelnieuw.*

VONKEN, onz. w., gelijkvl. *Ik vonkte, heb*, en *ben gevonkt.* Van *vonk.* KIL. *voncken*, hoogd. *funken.* Glimmen: *het vuur begint reeds te vonken. Gevonkte kolen.* Zamenstell. *aanvonken*, *ontvonken.*

VONNIS, z. n., o., *van het vonnis*; meerv. *vonnissen*. Oulings *vondenisse*, *vondnisse*, *vonnisse.* Van *vinden*, in den zin van onderzoeken, navorschen, en beoordeelen; zie *vinden.* Anderen brengen het tot *voogdnis*, *vognis*, de regterlijke uitspraak van eenen voogd; zie *voogd.* Eene geregtelijke beoordeeling van, en uitspraak over, eene zaak: *vondenisse daerover te deijlen.* V. HASS. *Sijn eenig vonnisse zij dat men hem doode.* BIJBELV. *Het vonnis hooren uit zijn mond.* L. D. S. P. *Het glorijrijk vonnis.* HOOFT. *Toen de rechters over dit vonnis zaten.* VOND. *Van dat onrechtvaardige vonnij*

nis. VOLLENH. *Het vonnisse vinden*, KIL. *Het vonnis opmaken*, *uitspreken*, *vellen*, *strijken*, *wijzen.* Van hier *vonnissen.* Zamenstell: *vonniswijzing*, enz. *Doodvonnis*, *eindvonnis*, *slotvonnis*, enz.

VONNISSEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vonnisde*, *heb gevonnisd.* Geregtelijk beoordeelen, uitspraak over iemand, of over eene zaak doen: *hij zal morgen gevonnisd worden. Na dat hij gevonnisd was*, *verklaarde hij enz.* Van hier *vonnisser*, *vonnissing.* Van *vonnis.*

VONT, *vonte*, z. n., vr., *der*, of *van de*, *vont*; meerv. *vonten.* KIL. ook *vunte*, eng. *font*, fr. *fonts.* Van het lat. *fons*, eene bron. Een groot watervat in de kerken, waarin men oulings doopte; ook wel eens de *dope* genoemd: *hevet den enen voet ghenomen*, *ende dien in de vonte gheset.* M. STOK. *De kristen uit de vont herboren.* VOND. Zamenstell.: *vontwater.* KIL. *Doopvonte*, enz.

VOOGD, z. n., m., *des voogds*, of *van den voogd*; meerv. *voogden.* Eigenlijk, iemand, wiens hulp men inroept tot dingen, die men zelf niet wel waarnemen, of bezorgen kan, een bezorger van zulke dingen voor anderen, een waarnemer van hunne belangen, over het algemeen. Zoodanig iemand was oulings een *kloostervogt* en *stiftsvogt* der Duitschers. Voorts een verzorger van armen en behoeftigen; bij ons *armenvoogd* geheeten. Een voorstander van, en bestuurder over minderjarige kinderen: *hij is onder vooghden ende verzorgers.* BIJBELV. *Die voogd blijf van mijn zoon*; OUDAAN. De voorstander en bestuurder van evenveel wat anders: *mijn man en voogd. De voogden van uw goed.* HUIJGHENS. *Ik ben er geen voogd over*, beteekent, ik kan er niet over beschikken. Wegens eene vrouw, zie *voogdes.* Voorts komen nog van hier *voogdij*, *voogdijschap*, — *voghtschap*, *voghtenisse*, *voghtenissen*, *voghtnisse*, *voghtnissen*, en *vognis*, bij KIL. Zamenstell.: *voghtdagh*, *voghtgedingh*, *voghtghenachte*, bij KIL. de regtdag, of regtspleging, van den landvoogd, kloostervoogd, enz., die dan *voghtnissen*, of *vognissen*, velde, of *voghteniste*, vonnisse, enz. *Armenvoogd*, *burgervoogd*, *burgtvoogd*, *kerkvoogd*, *landvoogd*, *slotvoogd*, *zeevoogd*, enz.

Voogd, NOTK. *phogat*, in later duitsch *voget*, *vogit*

git, *voigt*, *vogt*, en soms ook *fauth*, nederſ. *vagd*, komt niet, zoo als KIL. ons toewenkt, van het lat. *fautor*, een begunſtiger, noch, zoo als ADELUNG gist, van *fath*, bij ULPHIL., angelſ. *wäta*, ſlavon. *waiwode*, heervoerder, maar van het lat. *advocatus*.

VOOGDES, z. n, vr., *der*, of *van de*, *voogdes*; meerv. *voogdesſen*. Van *voogd*. Anders *voogdin*, en ook wel eens blootelijk *voogd*. Beſtuurſter, meesteres, gebiedſter: *zij is hare eigene voogdes*. *Voogdes over al zijn geld en goed*. Zamenſtell.: *huisvoogdes*, *kloostervoogdes*, *landvoogdes*.

VOOGDIJ, z. n., vr., *der*, of *van de*, *voogdij*; meerv. *voogdijen*. Anders *voogdijſchap*, KIL. *voghtſchap*. Het beſtuur van eenen voogd; *hij ſtaat nog onder voogdij*. De waardigheid van eenen voogd: *zij ſchenkt mij de voogdij*. Zamenſtell.: *landvoogdij*, *ſteevoogdij*, enz.

Voogdij, KIL. *voghtdije*, hoogd. *vogteij*, *fauthei*, nederſ. *vagedije*, middeleeuw lat. *advocatia*, komt van *voogd*.

VOOGDIJSCHAP. Zie *voogdij*.

VOOGDIN. Zie *voogdes*.

VOOR. Zie *vore*.

VOOR, bijw. en voorzetſel, dat, met een z. n. vereenigd, den derden naamval der Latijnen meermalen vervangt, en voorts uitdrukt, dat iets in plaats van dat gene komt, 't welk door het z. n. aangeduid wordt, en dan aan dit z. n. den vierden naamval geeft; even als wanneer het, tot tijd betrekkelijk, tegen over *na* ſtaat. Voorts is het, tot plaats betrekkelijk, het tegenovergeſtelde van *achter*. In de Inleiding, bl. 185, is reeds aangemerkt, dat dit voorzetſel, even als meer andere, oulings den tweeden naamval bij zich had; waarvan wij ſporen vinden in *voor 's hands*, en *voor-avonts*, voor den avond, bij M. STOK. Wat de onderſcheidene beteekenisſen van *voor* als voorzetſel nader betreft; buiten zamenſtelling, heeft het, vooreerst, achter zich iets, waarvoor iets anders ten aanzien van tijd voorafgegaan is: *Vroegh, voor hat, voor bloeiend bloſ.* VOND. *Die voor mij ende voor u van outs geweest zijn*. BIJBELV. *Voor eenige jaren, ouderdom langh voor den tijd*. WESTERB., dat is, voor het tijdſtip, waarop dezelve komen moest, zie *tijd*. *Voor dezen*, dat men

 als

als een bijw. gebruikt: *wanneer zag men voor dezen zoodanig iets? Het gebeurde voor, dat wij er waren;* of *voor, dat wij er waren, gebeurde het*, waarin *voor dat* den vorm van een voegwoord aanneemt, uit hoofde van welken men het meermalen aaneen schrijft: *ontwykt het strengste lot, voordat mijn toorn u onvoorziens verteer.* L. D. S. P. Ten tweede, iets, waarvoor men iets anders ten aanzien van plaats vooraf doet gaan: *men plaatste hem voor mij. Ik ging voor de deur. Een schip voor anker leggen. Wentelt groote steenen voor den mont der spelonke.* Bijbelv. *'K zal het al u klaar voor oogen stellen.* L. D. S. P. *Voor den dag brengen, of komen. Dus trecken si vor strixe. Dede den Grave voer hem daghen.* M. Stok. *Verschijnt die gruwel voor zijn koets.* Vond. Hiertoe behoort *stuk voor stuk, dag voor dag, voet voor voet. Zij werden man voor man gemonsterd.* En: *ik trek den eenen niet voor den anderen. De doot sal voor het leven verkoren worden.* Bijbelv. *Vrede kies voor oorlogh en gevaer.* Vond.; en meer andere gezegden nopens iets, waarvoor men iets anders ten aanzien van keuze vooraf doet gaan. Ten derde, een persoon, of zaak, welker plaats door iets anders vervangen wordt: *iemand voor zich laten prediken. Indien een voor alle gestorven is, sij dan alle gestorven zijn. Ende hy is voor allen gestorven.* Bijbelv. *Veur den verweerder spreken.* Kil. *De schaa geboet, en voor een sulken vaar een sulken soon gevoed.* Huijghens. *Ik zal voor hem betalen. Eens voor al. Knollen voor citroenen verkoopen;* zie *knol.* Hiertoe behoort ook iets, tot welks betaling, of vergelding, iets anders dient: *den Heer voor zijne weldaen geven.* Vond. *Hij kan daarvoor aan God geen losgeld geven.* L. D. S. P. *En worden niet vijf muschkens verkocht voor twee penningskens.* Bijbelv. *Voor geld en goede woorden. Hoe veel moet ik daarvoor wel betalen? Gij zoudt het wel voor niet willen hebben. Voor het kostje schrijven.* En iets, 't welk wij, in onze gedachten, met ons oordeel, of door onze voorgevens, met iets anders verwisselen: *hij geeft zich voor eenen toovenaar uit. Zij wenscht nog voor eene schoonheid gehouden te worden. Verworpen liggen voor half doot.* Vond. *Men krijgt hem uit voor eenen nar. Zij wordt voor den gek, voor het lapje gehou-*

houden. Die 't voor het fatste keurt, dat men sich selven prijse. WESTERB. *Mij hekelen en schelden voor een onheelbaer quaet.* D. DECK. *Waaraen men u kan kennen voor meereminnen.* VOND. *Al, wat eenig mensch voor goed begroeten kan.* CATS. *Ik wil het voor waarheid aannemen. Neemt gij dat voor suiker op?* In: *voorwaer, voorwaer, segge ick u.* BIJBELV. *Ja, voorzeker! Het wordt alomme voor zeker uitgevent, of verhaald. Ik geloof het voor vast. Valsche munt voor goed laten doorgaan. Voor echt gaan. Voor gek loopen, voor wijs, geleerd, enz. aangezien worden*, zijn *waar, zeker, vast, goed, echt, gek, wijs, geleerd*, enz. iets, dat waar, zeker, vast, goed, en echt, en iemand, die gek enz. is. Hierom schreef WESTERB.: *dees dingen voor belacchelijken achten*, dat is, voor belagchelijke dingen. Ten vierde heeft, *voor* achter zich het voorwerp van eene handeling, of werking: *voor de toekomst zorgen. Voor het hoofd stooten*; zie *hoofd. Uit achting voor u wil ik het verzwijgen. Ick bidde voor haer. Ick en bidde niet voor de werelt.* BIJBELV. *Zijn dierbre gunst beschreven voor het dankbaar nageslacht.* L. D. S. P. *Voor het lot van kinderen en kindskinderen beven.* — Het voorwerp der bestemming van iets: *voeder voor het vee. Een geschenk voor zijne beminde. Een kuil, een net, voor mij bereid.* L. D. S. P. *Spaer ick noch voor u twee witgespickelde geitjes.* VOND. Hem, die iets bezit, daar bij belang heeft, daaruit nut en voordeel trekt, enz.: *iets voor zich houden*, het gene oneigenlijk ook beduidt, het verzwijgen. *Voor ons in erffelijcke besittinge nemen.* BIJBELV. *In de winckelen voor ijder staet te koop.* WESTERB. *Het oogh der vaderen, dat voor de kindren waekt.* VOND. *Wees borg voor uwen knecht.* L. D. S. P. *Veur sijnen vriend wat doen.* KIL. *Voor sijn vrienden, stad, en vaderland te sterven.* PAFFENR. *Voor iemand pal staan, borg staan, zorgen, bidden, enz. Dat is eene waarschuwing voor u. Een sterk bewijs voor uwe stelling! Voor onheil blootstellen. Wij stonden thans voor alle rampen bloot.* L. D. S. P. *Isabels doorluchte troon, zou open staen voor Wilhems zoon.* VOND. In zulke gevallen wordt *voor* wel eens weggelaten: *hem een triomflied zingen. Wat vreugde*

de is mij bereid! *God heeft de bron van 't licht, de Zon, een tent gesticht.* L. D. S. P. Somwijlen duidt het een voorwerp van tegenstand aan, en laat het zich met *tegen* verwisselen: *een middel voor de koorts. Balsem voor alle wonden. Het helpt weinig voor dat ongemak. Voor zulken storm staat niets ter wereld. Wie sal voor sijne gramschap staen?* Bijbelv. *Hem dorste niemant standen vore.* M. Stok. *Hem ten schild verstrekt, voor 't wrevlig smaalen.* L. D. S. P. *Dit scheen het eenige middel voor de dood.* Vond. En als het den persoon, of de zaak aanduidt, waarvoor iets geschikt, of waartoe het betrekkelijk is: *dat deugt niet voor mij. Het is geen drank voor ons. Is dat eene vrouw voor hem? Vreemde tijtels voor sijn boecken weet te vinden* Westerb. *Zijne ooren voor zijne vrienden stoppen. Zijn hart voor hen toesluiten. Geen wegh is opgedolven, gesloten, voor de vaart.* Vond. *Zie mij voor mijn rampen zwichten.* L. D. S. P. *Alle aardsch geluk is voor haar afgesneden.* Als mede in: *wacht u voor schade!* en in meer andere gevallen, waarin *voor* met *van* verwisseld worden kan, zoo als bij N otk. in: *min ouga ist troube fore dinemo zorne*, in menig hoogduitsch gezegde, en ook bij ons in: *gij bergt hen voor den trots des boozen:* L. D. S. P. *Voor het licht verborghen.* Westerb. *Stadigh bang voor vangen en voor spannen.* Vond. *Met afgrijzen daarvoor bezield. Beef! sidder voor de wroegingen van uw gewisse.* Zoo ook: *voor iemand wijken. Verdwijnt voor 't sluimeroogh in 't duister, voor de sponde.* Vond. *'t Havenijzer stoof voor haar getande kiel.* Oudaan. *De vogel vloog voor haar op. Hij spoedde zich voor ons weg*; en meer andere gezegden. Insgelijks: *hij staat, zit, ligt, voor de deur. Zij storten voor hem neder. Het zweefde mij steeds voor de oogen. In triumf voor ieders oogen, met Mavors wagen opgetogen.* Vond. *Zie mij voor uw alziend' oogen neergebogen.* L. D. S. P. *Voor iemand in het stof nederknielen. Stort uwe gebeden uit voor Juno.* Vond. *Iemand voor zich doen bukken. Voor iemand nijgen, buigen. Op vijanden, voor wiens gewelt het recht moet duicken.* Vond. *Hij rees voor mij op. Ik nam den hoed voor hem af. Gelijk als wasch voor 't vuur versmelt, zo zullen boosheid*

heid en geweld vergaan voor 't oog des Heeren. L. D. S. P. *Voor God strafbaar zijn. Wormen en stof en assche zijn voor uwe Majesteit.* VOND. *Voor oogen hebben, houden*, enz. Zie *oog. Voor alle dingen.* Zie *vooral. Hij is ons reeds voor. Dat 's u voor. Zoo sprack ze, en vloogh vooruit.* VOND. *Hij heeft veel voor mij vooruit. Waer onder de Romeijn voor alle meijnt te gaen.* WESTERB.

In *voor tegenwoordig, voor ditmaal, voor als nu, voor als nog* — *veur een maand, veur eenen dagh.* KIL. — *voor een oogenblik, voor eenigen tijd: Hen met de roede slaen en straffen vooreen tijd.* L. D. S. P. *Adieu, seg ik, voor een half jaar* R. VISSCH. *De nootdrufstige en sal niet voor altoos vergeten worden.* BIJBELV. *In zijnen bloei voor eeuwig hem verdelgen.* L. D. S. P. enz., hier dient *voor* ter bepaling van het tijdstip, of den tijdkring. En zoo bepaalt het de tijdsorde, in: *toen gij voor d'eerstemaal de huwelijkskoets betradt.* POOT. *Vooreerst werd het bij haar Godvruchtigheijd geheten.* WESTERB. En den persoon, in: *ik, voor mij, wij, voor ons. Wat voor lieden zijn dat toch?* Of de zaak, in: *voor mijn deel, voor zoo veel mij aangaat. Wat voor offerwijn en eer.* VOND. *Hoe spits, hoe rond, van wat voor wesen, of fatsoen.* WESTERB. *Wat is dit voor een spreekwoort?* BIJBELV. *Laat het, voor den drommel! Loop voor den drommel! Hij wenschte haar voor den drommel, voor st. velten, voor de kat*, enz. Nopens *voor iemand heen, voor iemand uit*, zie *voorheen, vooruit.*

Als bijwoord bezigt men *voor*, in: *voor en na.* In welks plaats men bij VOND. *na als voor* vindt. *Voor gedaan en na bedacht. Voor en aleer hij kwam. Het kind viel voor uit het venster. Hij woont voor, en ik achter, op het bovenhuis. Zij stond voor, aan de deur. Klim voor van den wagen af. Het ligt voor, bij het andere goed. Voor, of achter, in het huis. Een fackel sparckt van voor.* VOND. En in de zamenstell.: *vooraan, vooraf, voorbij, voorheen, voorin, voorop, voorover, vooruit*; zoo wel als in eene hierachter volgende reeks van andere zamenstell. met andere deelen der rede, waarin het veelal scheidbaar, maar soms ook onscheidbaar is: *ik voorzag*, enz. Maar in, *daarvoor, hiervoor, vooral, vooreerst, voor'shands* en *waarvoor*,

oefent *voor* de kracht van een voorzetsel. Bijvoegelijk zijn de vergrootingstrappen *voorder*, of *vorder*, en *voorst*, of *vorst*; hierover in het vervolg, even als over de verdere afleidingen: *voorbaar*, *voorbarig*, *voort*, *voortaan*, enz. — *voorts*, *voren*, en *vorig*.

Voor, Kil. *veur*, M. Stok. *vor* en *voer*, eng., vries. *for*, Ulphil. *faura*, Kero, Ottfrid. *fora*, *furi*, Tatian. *fijri* en *firi*, angelf. *fiire*, *fijr*, en *for*, nederf. *for* en *för*; zweed. *för*, deen. *fore*, hoogd. *für*, en *vor*, fr. *pour*, ital. *per*, lat. *prae*, *pro*, en *pri*, in *primus*, eerst, voorst, is verwant aan *ver*, waarmede het in zamenstell. verwisseld wordt, en aan *varen* en *voeren*, en heeft zijne beteekenis eveneens aan zijnen klank te danken. In de gemeene volkstaal bezigt men ook *veur*: *hiel de hant veur 't voorhooft*. Vond.

VOORAAN, bijw. Van *voor* en *aan*. Op de allervoorste, of op een der voorste, plaatsen: *Zij wenschten vooraan te zitten. Als een kopman onbevreest en rustigh 't heir vooraen geleide*. Vond. *Het voorhuis, 't welck vooraen was*. Bijbelv. Het verschilt van *voor aen den Tempel:* Bijbelv., en soortgelijke gezegden, waarin *voor* en *aan* vaneen gescheiden moeten worden. Zamenstell.: *vooraanzittinge* Bijbelv.

VOORAF, bijw. Van *voor* en *af*. Voor het andere, eerst: *Vooraf zeg ik nog dit. Weet vooraf. Dit liet hij vooraf gaan*, dat niet verward worden moet met *voor afgaan*. Zamenstell.: *voorafgaand*, dat men als bijv. n. gebruikt, *voorafspraak*.

VOORAFGAAND, zie *vooraf*.

VOORAFLIJVIG, bijv. n., zonder trappen van vergrooting. Van *voor* en *aflijvig*. Vooroverleden. *Vooraflijvig worden*, vooroverlijden. Van hier *vooraflijvigheid*: *bij hunne vooraflijvigheit hadt hij zijne neeven en achterneeven tot erven gestelt*. Hooft.

VOORAL, bijw. Van het voorzetsel *voor* en *al*. Verschilt van *voor al*, in: *eens voor al*, in plaats van al; en beteekent, bij voorkeur, voor en boven alle dingen. *Vreest God vooral! Neem dit vooral in acht! Zondig daartegen vooral toch niet. Waervan men mij vooral den lof niet geven moet*. Westerb.

VOORAVOND, z. n., m. *des vooravonds*, of *van den vooravond*; meerv. *vooravonden*. Van *voor* en *avond*. Kil. *veuravend*. Het einde van den dag en de aanvang

vang van den avond: *ik kom in den vooravond eens bij u.*

VOORBAAN, z. n., vr., *der* of *van de*, *voorbaan*: zonder meerv. Van *voor* en *baan*. Enkel gebruikelijk in de spreekwijze: *in de voorbaan zijn*, met evenveel welk werk eerder gereed zijn, dan volstrekt noodig was, en men verwacht had; en bij Kil. ook ten aanzien van gang, in den eigenlijken zin, zich reppen: *hem op de veurbaene maecken. Die op de veurbane is.* Kil.

VOORBAAT, z. n., vr., *der*, of *van de*, *voorbaat*; zonder meerv. Van *voor* en *baat*. Vooruit loopende bevoordeeling: *in de voorbaat zijn*. In dezen zin staat dit woord gelijk aan *voorhaal*, in: *ik zelf zal in de voorhael zijn.* Vond. terwijl; *in de voorbaat zijn*, voorts ook genoegzaam evenveel beteekent, als: *in de voorbaan zijn*. Zie *voorbaan*. *Bij voorbaat* is voorloopiglijk.

VOORBANK, z. n., vr., *der*, of *van de*, *voorbank*; meerv. *voorbanken*. Van *voor* en *bank*. Eene bank voor andere banken: *hij zat voor mij op de voorbank*. Inzonderheid is het verkleinw. *voorbankje* de zitplaats van den voerman van eenen wagen.

VOORBARIG, bijv. n. en bijw. *voorbariger*, *voorbarigst*. Van het oude *voorbaar*, van *baren*, *beren*, veel beweging en geschreeuw maken. Onbezonnen, onbedacht te werk gaande: *hij is altoos even voorbarig. Voorbarige tijding*, ongegronde, uit geen rijp onderzoek voortspruitende. Van hier *voorbarigheid*, *voorbariglijk*.

VOORBEDACHT, bijv. n. en bijw. *voorbedachter*, *voorbedachtst*. Eigenlijk, een deelw. van *voorbedenken*, Kil. *veurbedencken*, hoogd. *vorbedenken*, van waar *vorbedacht*, *vorbedachtig*, *vorbedachtigkeit*, *vorbedachtlich*, vooraf bedenken, vooraf overwegen; het wortelwoord van *voorbedenking*, vooraf bedacht: *'t voorbedachte lied.* L. D. S. P. Als bijw. met voorafgaand overleg: *hoe kunt gij zoo voorbedacht liegen? Met voorbedachten rade* Van hier *voorbedachtelijk*, *voorbedachtheid*, en bij Kil. *veurbedachtig*, *veurbedachtiglijk*.

VOORBEDE, z. n., vr., *der*, of *van de*, *voorbede*; meerv. *voorbeden*. Van *voor* en *bede*, Hoogd. *fürbitte*. De daad van voorbidden: *op uwe voorbede*. De inhoud van

van een gebed voor anderen: *hoe luidde uwe voorbede?*

VOORBEDENKEN, enz. Zie *voorbedacht.*

VOORBEDING, z. n., o., *des voorbedings*, of *van het voorbeding*; meerv. *voorbedingen*. Van *voor* en *beding*. Een voorloopig beding: *onder voorbeding van vrije woning*. Ook wel eens *voorbedingsel*, en bij KIL. *veurbespreck.*

VOORBEDINGSEL, zie *voorbeding.*

VOORBEDUIDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik beduide voor* en *voorbeduidde*, *heb voorbeduid.* Van *voor* en *beduiden*. KIL. *voorbedieden.* Van te voren aanduiden: *dat schijnt iets voor te beduiden.* Van hier *voorbeduiding*, *voorbeduidsel.* Het deelw. *voorbeduidend* wordt als bijv. n. gebruikt: *gelooft gij aan geene voorbeduidende dingen?* Van hier *voorbeduidsel.*

VOORBEDUIDEND, zie *voorbeduiden.*

VOORBEELD, z. n., o., *des voorbeelds*, of *van het voorbeeld*; meerv. *voorbeelden.* Eene afbeelding van iets, dat daar naar gemaakt worden moet: *Sie dan toe, dat gij het maekt nae haren voorbeelde.* BIJBELV. Overdragtelijk, al, wat ter navolging voorgesteld wordt, of worden kan, en verdient te worden: *iemand een goed voorbeeld geven. Hij is ons een voorbeeld van lijdzaamheid. Ergens een voorbeeld aan nemen*, is, zich hetzelve ter navolging voorstellen. Maar *een kwaad voorbeeld* is een gedrag, dat vermeden worden moet: *de geschiedenissen zijn vol goede en kwade voorbeelden. Welk een voorbeeld van nijd!* In de Godgeleerdheid, een voorloopig afbeeldsel van iets toekomends: *waren de pennen des Tabernakels voorbeelden van de geloovigen des N. V.?* In den STATENBIJBEL iets, dat ter waarschouwing dient: *zijn haerlieden overgekomen tot voorbeelden, ende zijn beschreven tot waarschouwinge van ons*; of iets, dat over het algemeen dient, om iemands gedrag te regelen: *gehoorsaem — den voorbeelde der leere.* In, *bij voorbeeld*, beduidt dit woord iets, dat tot bevestiging daarvan dient: *neemt eens een voorbeeld van een wijse, wie ghij wilt.* WESTERB. Van hier *voorbeeldelijk*, *voorbeeldeloos*, zonder voorbeeld, *voorbeeldig.*

† *Voorbeeld*, KIL. *veurbeld*, ZWABENSPIEG., hoogd. *vorbild*, NOTK. *forebild*, komt van *voor* en *beeld.*

VOORBEELDELIJK, bijv. n., en bijw., *voorbeeldelijker*,

lijk, *voorbeeldelijkst*. Van *voorbeeld*. Hoogd. *vorbildlich*. Evenveel, als *voorbeeldig*. Dat als een voorbeeld ter navolging dienen kan en mag: *zijnen voorbeeldelijken wandel. Hij gedraagt zich allervoorbeeldelijkst.* Van hier *voorbeeldelijkheid*, anders *voorbeeldigheid*.

VOORBEELDELOOS, zie *voorbeeld*.

VOORBEELDEN, zie *voorbeelding*.

VOORBEELDIG, zie *voorbeeldelijk*.

VOORBEELDING, z. n., vr., *der*, of *van de*, *voorbeelding*; meerv. *voorbeeldingen*. Van *voorbeelden*, bij Kil. *veurbelden*, hoogd. *vorbilden*, voorloopig afbeelden. De daad van voorbeelden: *door voorbeelding van het toekomende.* Het gene dient, om iets voorte-beelden: *ligt daarin eene voorbeelding? De voorbeeldingen der dingen, die in de hemelen zijn.* Bijbelv. Hoogd. *vorbildung*.

VOORBEHOUDEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik behield voor* en *voorbehield*, *heb voorbehouden*. Van *voor* en *behouden*: Bij voorbeding voor zich vrij houden: *den vrijen overgang over het verkochte land voorbehoudende.* Van hier het bijw. *voorbehoudens*, en *voorbehouding*.

VOORBEPALEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik bepaalde voor*, *heb voorbepaald*. Van *voor* en *bepalen*. Vooraf bepalen: *er werd niets voorbepaald*. Van hier *voorbepaling*.

VOORBEREIDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik bereidde voor* en *voorbereidde*, *heb voorbereid*. Van *voor* en *bereiden*. Door voorloopige schikkingen gemakkelijk maken: *de zaak werd onder de hand voorbereid.* Vooraf bereiden: *over 't gene Godt den volcke voorbereijdt hadde.* Bijbelv. Van hier *voorbereiding*, *voorbereidsel*.

VOORBERG, zie *voorgebergte*.

VOORBERIGT, z. n., o., *des voorberigts*, of *van het voorberigt*; meerv. *voorberigten*. Verkleinw. *voorberigtje*. Een berigt, dat ergens vooraf gaat: *juist geene voorrede, maar een klein voorberigt*. Zamenstell.: *voorberigtschrijver*, ook wel eens *voorberigter*, van *voorberigten*, een voorberigt schrijven, dat in de eigenlijke beteekenis van vooraf berigten ook het wortelwoord van *voorberigt* is.

VOORBERIGTEN, enz. zie *voorberigt*.

VOORBESCHIKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik beschik-*

schikte voor, en *voorbeschikte*, *heb voorbeschikt*. Van *voor* en *beschikken*. Vooraf bepalen, bijzonderlijk, in de Godgeleerdheid, tot eene eeuwige zaligheid, of rampzaligheid, verordenen: *Kan God menschen tot eene eeuwige verdoemenis hebben voorbeschikt?* Van hier *voorbeschikking*.

VOORBESPREK, zie *voorbeding*.

VOORBEURT, z. n., vr., *der*, of *van de voorbeurt*; meerv. *voorbeurten*. Van *voor* en *beurt*. In tegenoverstelling van *nabeurt*, eene beurt, welke voor eene andere vooraf gaat: *hij had de voorbeurt*.

VOORBEZIT, z. n., o., *des voorbezits*, of *van het voorbezit*; zonder meerv. Van *voorbezitten*, vooraf bezitten, en, bij Kil. vooraf bemagtigen. Een voorafgaand bezit: *het voorbezit van dat ambt maakt hem daartoe allergeschiktst*.

VOORBEZITTEN, zie *voorbezit*.

VOORBIDDEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik bad voor, heb voorgebeden*. Van *voor* en *bidden*. Bedr., iemand een gebed voordoen, opdat hij het nadoe: *zij bad haar kind het Onze Vader voor*. Onz., ten aanhooren van anderen, en mede in hunnen naam, bidden: *terwijl hij voorbad*. Voor den maaltijd bidden: *hij bad voor en na*. *Voorbidden* heeft, behalve de opgenoemde beteekenissen, nog die van ten behoeve van iemand bidden; van welke *voorbidder* en *voorbidding* hunne gebruikelijkste beteekenissen ontleenen.

VOORBIJ, bijw. en voorzetsel. Van *voor* en *bij*. Als bijw., digt voor iemand, of iets, langs: *als ik nu bij u voorbij ginck, sag ick u*. Bijbelv. *Geen wandelaar die daar voorbij mogt gaan*. L. D. S. P. Derwijze nevens iemand, of iets, henen, dat men hem, of het, achter zich late, en vooruit snelle: *wij lieten elk, die ons achterop kwam, gerustelijk voorbij rijden. Het schip, dat wij voorbij zeilden, lag voor anker*. Overdragtelijk, zegt men van evenveel, welke dingen, die als vooruit snellen, of gesneld zijn, dat zij *voorbij gaan*, *vliegen*, enz.: of *voorbij zijn*: *gelijck een wervelwint voorbij gaat*. Bijbelv. *Wat vliegt de tijd voorbij! Die vreugde, die droefheid is voorbij*. Halma. *D'uur is lang voorbij, die wij te saem bescheiden*. Brederoo. En in den Statenbijbel is *voorbijgaan*

ver-

verdwijnen: *als een voorbijgaende schaduwe. Hemel en aerde sullen voorbijgaen*, enz. Eindelijk is *voorbij gaan* nog zijnen weg digt voor iemand, of iets, vervolgen, zonder zich daarbij op te houden: *ik dacht, dat hij hier komen zou, maar hij ging voorbij. Zeg den schooijer, dat hij voorbij ga! Wijckt er van, ende gaet voorbij!* BIJBELV. Als voorzetsel, beduidt *voorbij* digt langs: *ik ginck voorbij den acker eens luijaarts.* BIJBELV. *De postwagen vaart mijn huis dagelijks voorbij.* Nevens henen vooruit: *Vloogh snel vooruit, de voetknechten voorbij.* VOND. Digt langs zonder te raken: *de koegel snort d'onedelsten voorbij.* VOND. *Hij vloog voorbij mijn hoofd. Ik ging zijn huis voorbij, zonder het te moeijen.* Van deze laatste beteekenis ontleent *voorbij gaan* die van met woorden onaangeroerd laten: *wij zullen dat met stilzwijgen voorbij gaan*; en evenveel hoe overslaan: *ik ga in de Nieuwspapieren steeds veel voorbij. Men gaat hem bij de begeving van ambten gestadig voorbij. Gij behoort die regtbank niet voorbij te gaan. In het voorbij gaan* is, ter loops. *Zich zelven voorbij loopen* is, al te haastig en voorbarig zijn. *Zijne schoolmakkers voorbij leeren*, is, bij HALMA, hen in het leeren overtreffen. Ja deze beteekenis van overtreffen over het algemeen geeft hij aan *voorbij gaan* en *voorbij streven.* Voorts wordt *voorbij* eveneens bij *spoeden, trekken, vloeijen*, enz. gevoegd; en het wordt daaraan verbonden in de onbepaalde wijze, wanneer men dezelve als z. n. bezigt; zoo als *het voorbijgaan*, enz.; en in *voorbijgaand*, wanneer men het als een bijv. n. gebruikt, zoo als in: *een voorbijgaand onweder. Na een haast voorbijgaand kwaad.* L. D. S. P.

VOORBIJGAAN, enz., zie *voorbij.*

VOORBODE, z. n., m., *des voorbodes*, of *van den voorbode*; meerv. *voorboden.* Van *voor* en *bode.* Eigenlijk, een vooraf komende bode. In het gebruik veelal een voorteeken: *dat was de voorbode van ons ongeluk. Hij neemt hierop bij tijds dien voorbo waar.* VOND.

VOORBORD, zie *voordoen.*

VOORBOUT, z. n., m., *des voorbouts*, of *van den voorbout*; meerv. *voorbouten.* Verkleinw. *voorboutje.*

Van

Van *voor* en *bout*. Een der voorste bouten van eenen vogel, een schaap, enz.: *van vlugtig gevogelte verkiest men eenen achterbout boven eenen voorbout.*

VOORBRENGEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik bragt vòòr, heb voorgebragt.* Van *voor* en *brengen.* Voor den dag brengen, voordragen: *ik heb niets vòòr te brengen. Brengt ulieder twistsake voor.* Bijbelv. *Vvort furebringen*, bij Notk. *Thaz muaz furibrahta*, hij zettede de avondsoep op. Ottfrid; bij wien dit woord ook *frambringan* luidt. Bij Kero is het *franpringan*, Willer. *vurebringan*, opperd. *furbringen*, hoogd. *vorbringen.*

VOORBROEK, z. n., vr., *der*, of *van de voorbroek*; meerv. *voorbroeken.* Van *vòòr* en *broek.* Het voorste van eene broek: *hij stortte de chokoladè over zijne voorbroek.*

VOORBURG, z. n., m., *des voorburgs*, of *van den voorburg*; meerv. *voorburgen.* Van *voor* en *burg.* Een burg, die ergens voor ligt, en tot dekking daarvan dient: *Naarden is de voorburg van Amsterdam. De Nijmeegsche buitenwerken vormden Hollands voorburg van den Rhijnkant. Uit den voorburgh opgedondert.* Vond. Bij Hooft is het niet slechts vrouwelijk, maar ook onz.; zie *burg.* En men vindt bij Vond.: *in 't voorburg van de hel*, Kil., *veurborgh*, *veurborght*, *der hellen*, waar dit woord evenzeer de beteekenis van al, wat vòòr eenen burg ligt, heeft, als het fr. *faubourg*, Kil. *veurgheborght der stadt.*

VOORBUUR, z. n., m., *des voorbuurs*, of *van den voorbuur*; meerv. *voorburen.* Van *voor* en *buur.* Al wie voor iemand woont: *ik heb eenen goeden voorbuur aan hem.*

VOORBUURT, z. n., vr., *der*, of *van de voorbuurt*; meerv. *voorbuurten.* Verkleinw. *voorbuurtje.* Van *voor* en *buurt.* Vrief. *forboaren.* Eene buurt voor eene andere buurt, of voor iets anders: *hij is uit de achterbuurt naar de voorbuurt verhuisd. Er ligt een klein voorbuurtje voor het dorp.*

VOORDACHT, z. n., vr., enkel gebruikelijk in vereeniging met de voorzetsels *met*, *zonder*, enz. Van *voor* en *dacht*, van *denken.* Kil. *veurdachte*, hoogd. *vorbedacht.* Voorbedacht opzet: *zonder eenige voordacht.*

dacht. Van hier *voordachtelijk*, bijv. n. en bijw., opzettelijk, Kil. *veurdachtigh* en *veurdachtighlick*.

VOORDANS, z. n., m., *van den voordans*; meerv. *voordansen*. Verkleinw. *voordansje*. Van *voor* en *dans*. Een dans ter opening van een algemeenen dans: *de voordans van een ballet*.

VOORDANSEN, onz. w., gelijkvl. *Ik danste voor, heb voorgedanst*. Van *voor* en *dansen*. Den dans aan het hoofd van eene dansrei het eerste aanvangen: *bruid en bruidigom dansten voor*. Met den derden naamval, is, *iemand voordansen*, voor deszelfs oogen dansen; en *iemand iets voordansen* is soms bedr., eenen dans voor iemands oogen uitvoeren, om hem denzelven te leeren. Van hier *voordanser*, enz.

VOORDAT, zie *voor*.

VOORDEEL, z. n., o., *des voordeels*, of *van het voordeel*; meerv. *voordeelen*. Verkleinw. *voordeeltje*. Van *voor* en *deel*. Zweed. *fördel*, hoogd. *vortheil*, fr. *avantage*. Eigenlijk, het gene iemand bij de verdeeling van goederen voor anderen vooruit gegeven wordt. Zie *voorland*. Hedendaags, baat, winst, over het algemeen: *het zal hem geen voordeel geven*. *Dat kan u tot voordeel verstrekken*. *Wat voordeel ist hem, dat hij in den windt gearbeijdt heeft?* Bijbelv. *Dat hij daar veelvoudigh voordeel uit trok*. Hooft. Voordeelige geaardheid, of omstandigheid: *zich al zijne voordeelen te nutte maken*. *Zijnen vijand een voordeel afzien, afwinnen*. *Daer nergens voordeel is van landweer of van stroomen*. Vond. *Wij hadden het voordeel van den wind*, of *den wind ten onzen voordeele*. Maar in *voordeelen op den vijand behalen*, heeft dit woord den voorgemelden zin van winst. Van hier *veurdeelen*, bevoordeelen, bij Kil., *voordeelig*, enz.

VOORDER, enz. Zie *verder*.

VOORDEUR, z. n., vr., *der*, of *van de voordeur*; meerv. *voordeuren*. Van *voor* en *deur*. Het tegenoverstaande van *achterdeur* en *zijdeur*: *nooit gaat hij de voordeur bij haar uit en in*.

VOORDEWIND, zie *wind*.

VOORDIENEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik diende voor, heb voorgediend*. Van *voor* en *dienen*. Bedr., derwijze aan iemand toedienen, dat hij het voor zich krijge: *hij diende mij alles voor, waarop mijn oog hem*

 scheen

scheen te vallen. Onz., met toedienen van een en ander onledig zijn: *de vrouw des huizes diende zelve voor.* Van hier *voordiener*, *voordiening*, *voordienster.*

VOORDISSCHEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik dischte voor*, *heb voorgedischt.* Van *voor* en *disschen.* Anders *opdisschen*; zie dit woord, dat men, even als *voordisschen*, meermalen figuurlijk wegens den inhoud van een geschrift bezigt: *Papekost in Geuze schotelen door O. Z. van Haren voorgedischt.*

VOORDOCHTER, z. n., vr., *der*, of *van de voordochter*; meerv. *voordochters.* Van *voor* en *dochter.* Eene dochter uit een vorig huwelijk: *hij heeft drie voordochters.*

VOORDOEN, bedr. en wederk. w., onregelm. *Ik deed voor*, *heb voorgedaan.* Van *voor* en *doen.* Voorhangen, voorbinden, enz.: *doe het kind eenen doek voor.* Voor iemands oogen doen, opdat hij het nadoe: *wil ik u het eens voordoen?* Vertoonen: *zijne waren voordoen. Als de vrucht haer voordoet.* Bijbelv. *Het doet zich uitnemend voor. Zij weet zich van de beste zijde voor te doen.* Van hier bij Kil. *veurdoen*, *veurberd*, een bord voor de winkelvensters, waarop de winkelier zijne waren voordoet.

VOORDRAAIJEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik draaide voor*, *heb voorgedraaid.* Van *voor* en *draaijen.* Iets voor iets anders draaijen: *gij moet de achterzijde voordraaijen.* Tot een voorbeeld draaijen op een draaibank: *ik heb het u voorgedraaid*, *draai gij het nu na.*

VOORDRAGEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik droeg voor*, *heb voorgedragen.* Van *voor* en *dragen.* Voorstellen: *hij droeg de zaak zeer treffend voor. Drie dingen drage ick u voor.* Bijbelv. *De wijse sijn gewoon den vorsten voor te draegen.* Westerb. Voorts is *iemand iets voordragen* ook het voor hem henen dragen: *men droeg hem een zwaard voor.* Van hier *voordraging*, *voordragt.*

VOORDRAGT, z. n., vr., *der*, of *van de voordragt*; meerv. *voordragten.* Van *voordragen.* De daad van voordragen: *bij de voordragt mijner bede.* De wijze, waarop iets voorgedragen wordt: *er hangt verbazend veel van de voordragt af.* Het gene men voordraagt: *mijne voordragt is*, *kortelijk*, enz.

VOORDRINKEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik dronk voor*,

voor, *heb voorgedronken*. Van *voor* en *drinken*. Voor iemand drinken, om hem tot nadrinken uit te lokken: *de gastheer dronk het gezelschap lustig voor*.

VOOREBBE, z. n., vr., *der*, of *van de voorebbe*; zonder meerv. Van *voor* en *ebbe*. De aanvang der ebbe: *bij de voorebbe*.

VOOREINDE, z. n., o., *van het vooreinde*; meerv. *vooreinden*. Van *voor* en *einde*. Het voorste einde van een ding: *veurende van 't schip*. Kil.

VOORGAAN, bedr. en onz. w., onregelm. *Ik ging voor*, *ben voorgegaan*, oul., *voorgegangen*, en *voorgangen*. Zie *gaan*. Van *voor* en *gaan*. Het tegenoverstaande van *volgen*, in den eigenlijken zin: *Judas ginck haer voor*. Bijbelv. *De zangrei ging de maegden voor*. L. D. S. P. *Ga de scharen voor*. Vond. In den zin van overtreffen: *de een wil staag den anderen voorgaan*. Onz., in den zin voorgetrokken, eerder bij de hand genomen, worden: *dat van het meeste aanbelang is, moet steeds voorgaan*. In dien van ten aanzien van tijd, vooraf gaan. Deze beteekenis oefent het woord voornamelijk in het deelw. *voorgaand*, als bijv. n., meermalen evenveel als reeds gebeurd, verloopen: *den voorgaanden dag*. *Daer en is geen gedachtenisse van de voorgaende dingen*. Bijbelv.; en in het oude deelw. *voorgegangen*, of *voorgangen*, dikwijls *vergangen*, dat in denzelfden zin voorkomt: *bewust van voorgange wreedtheit*, *en jeeghenwoordige zwakheit*. Hooft. Zie voorts *vergangen*. Eindelijk staat *voorgaan* ook tegen *volgen* over in de beteekenis van een voorbeeld ter navolging geven: *wel voorgaan doet wel volgen*. *Gij gaat hun in het kwade voor*. *Met eere d'een den anderen voorgaende*. Bijbelv. Van hier *voorgang*, *voorganger*, *voorgangster*.

VOORGAAND, zie *voorgaan*.

VOORGANG, z. n., m., *des voorgangs*, of *van den voorgang*; zonder meerv. Van *voorgangen*, dat oulings de plaats van *voorgaan* vervulde. Zie *gaan*. De daad van voorgaan, in verschillende beteekenissen van dit woord: *door zijnen voorgang op het pad der deugd*. *Men verzocht hem tot den voorgang bij de begrafenis*, dien men in sommige oorden van ons land veelal aan eenen Predikant opdraagt, welke alsdan gezegd wordt *den voorgang* te *hebben*.

VOORGANGEN, zie *voorgaan*, en *voorgang*.

VOORGANGER, z. n., m.. *des voorgangers*, of *van den voorganger*; meerv. *voorgangeren*, of *voorgangers*. Van *voorgangen*, voorgaan. Zie *gaan*. Al wie in den eigenlijken zin voorgaat: *gij zult van de eene schuit naar de andere wel voorgangers hebben, die gij volgen kunt*. Oneigenlijk, al wie een voorbeeld geeft: *wees hun geen voorganger in het kwade*. *Voorgangers der gemeente* zijn derzelver leidslieden, opzieners, en verzorgers: *zijt uwen voorgangeren gehoorsaem, ende zijtse onderdanig*. Bijbelv. Eindelijk is *veurgangher* bij Kil. *veursaet*, even als het hoogd. *vorganger*. Wegens het vrouwelijk geslacht bezigt men *voorgangster*.

VOORGEBED, z. n., o., *des voorgebeds*, of *van het voorgebed*; meerv. *voorgebeden*. Van *voor* en *gebed*. Een gebed voor den maaltijd, voor de Predikatie, enz.: *onder het voorgebed*.

VOORGEBERGTE, z. n., o., *des voorgebergtes*, of *van het voorgebergte*; meerv. *voorgebergten*. Van *voor* en *gebergte*. Hoogd. *vorgebirge*. Kil. *veurberg der zee*. Een gebergte, dat voor de overige kust in zee uitsteekt, eene kaap, lat. *promontorium*, waarnaar ons *voorgebergte* gevormd is.

VOORGEREGT, z. n., o., *des voorgeregts*, of *van het voorgeregt*; meerv. *voorgeregten*. Van *voor* en *geregt*. Het eerste geregt: *het voorgeregt bestond in waterbaars*.

VOORGESPAN, zie *voorspan*.

VOORGESTOELTE, z. n, o., *des voorgestoeltes*, of *van het voorgestoelte*; meerv. *voorgestoelten*. Van *voor* en *gestoelte*. Een gestoelte van eer: *ghij bemint het voorgestoelte in de sijnagogen*. Bijbelv.

VOORGEVEL, z. n., m., *des voorgevels*, of *van den voorgevel*; meerv. *voorgevels*. Van *voor* en *gevel*. In tegenoverstelling van *achtergevel*, de voorste gevel van een huis: *ik laat den voorgevel vernieuwen*. Boertende, ook wel eens de neus van een mensch: *hij heeft een' goeden voorgevel*.

VOORGEVEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik gaf voor, heb voorgegeven*. Van *voor* en *geven*. Vooruit geven, in het schaken, dammen, enz.: *hij gaf zijne partij een paard en eenen toren voor*. Voorwenden: *zij gaf hoofd-*

hoofdpijn voor. Iets ongegronds, of twijfelbaars, beweren: *voorgeeft, datter veel gelegen is.* VOND. *Het voorgeven*, als z. n., is eene verzekering van iets ongegronds, of een voorwendsel. Van hier *voorgeefster*, *voorgever*, *voorgeving*.

VOORGEVOEL, z. n., o., *des voorgevoels*, of *van het voorgevoel.* Van *voor* en *gevoel.* Een voorloopig gevoel van iets: *hij scheen voorgevoel van zijn ongeluk te hebben.*

VOORGEZANG, z. n., o., *des voorgezangs*, of *van het voorgezang;* meerv. *voorgezangen.* Van *voor* en *gezang.* Gezang voor de predikatie: *het voorgezang bestond uit een Evangelisch lied.*

VOORGISTEREN, bijw. Uit het voorzetsel *voor* en *gisteren.* Eergisteren: *voorgisteren beloofde hij mij zulks.* Hoogd. *vorgestern*, deen. *forgaars*, zweed. *forgar.*

VOORGOOCHELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik goochelde voor, heb voorgegoocheld.* Van *voor* en *goochelen.* Bedr., iets voor iemands oogen goochelen: *hij goochelde het mij voor.*

VOORGOOIJEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik gooide voor, heb voorgegooid.* Van *voor* en *gooijen.* Iets voor iemand, of voor iemands oogen gooijen: *gij moet het been den hond voorgooijen.* Voor anderen gooijen: *ik moet voorgooijen.*

VOORGROND, z. n., m., *des voorgronds*, of *van den voorgrond;* meerv. *voorgronden.* Van *voor* en *grond.* In een schilderstuk, dat gedeelte van den grond, dat vooraan, en naastaan de grondlinie, ligt: *op den voorgrond zag men eenige bekkeneelen, en verdere doodsbeenderen.* De *voorgrond* van een schouwtooneel is dat gedeelte, 't welk het naaste aan de aanschouwers ligt: *woedende trad hij op den voorgrond.* Overdragtelijk, zegt men wegens elk ding, 't welk men voor en boven andere dingen in aanmerking komen doet, dat men hetzelve *op den voorgrond* plaatst: *om de voordeelen van den vrede des te meer te doen afsteken, plaatste hij al het ijsselijke van den oorlog op den voorgrond van zijn dichtstuk.*

VOORHAMER, z. n., m., *des voorhamers*, of *van den voorhamer;* meerv. *voorhamers.* Van *hamer* en

 voor,

voor, eene verbastering van het fr. en eng. *forge*, eene smidse. Een smidshamer: *hij sloeg de kist met den voorhamer open* In den STATENBIJBEL ook een strijdhamer, zoo als de Hongaarsche *delta*, of *balta*: *ghij zijt mij een voorhamer, ende krijchswapenen.*

VOORHANDEN, zie *voorshands*.

VOORHANG, z. n., m., *des voorhangs*, of *van den voorhang*; meerv. *voorhangen*. Van *voor* en *hang*, van *hangen*. Anders *voorhangsel*. Hoogd. *vorhang*. Al wat ergens voor gehangen wordt: *ghij sult den voorhanck onder de haecxkens hangen.* BIJBELV.

VOORHANGSEL, zie *voorhang*.

VOORHEBBEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik had voor, heb voorgehad.* Van *voor* en *hebben*. Voor het lijf hebben: *het kind heeft geen servetje voor.* Vooruit hebben; *hij heeft vier schijven voor.* Voor zich hebben: *weet gij wel, wien gij voorhebt? Hij had den verkeerden voor*, is, iemand, bij wien hij niet slagen kon. In den zin hebben: *dat Saul dit quaet tegen hem heijmelick voor hadde.* BIJBELV. *Had ijet wichtighs voor op eenigh Kristensch eilant.* VOND.

VOORHEEN, *voorhenen*, bijw. Van *voor* en *heen*. Te voren: *voorheen ging het gansch anders. Belooft zoo lang voorheenen.* VOND. Oulings ook vooruit: *dese voor henen gegaen zijnde wachteden ons te Troas.* BIJBELV. Daarentegen is *voor*, in: *voor iemand henengaan*, een voorzetsel; en *henen* een bijwoord, dat tot *gaan* behoort, doch daarvan evenzeer gescheiden blijven moet, als van *voor*; schoon het anders aan menig werkwoord verbonden wordt. Zie *heen*.

VOORHOEDE, z. n., vr., *der*, of *van de voorhoede*; meerv. *voorhoeden*. Van *voor* en *hoede*. Bij KIL., voorzorg; gelijk als *veurhoeden* en *veurhoedigh* bij hem ook daartoe behoort. Hedendaags enkel het voorste gedeelte van een leger, of eene vloot: *wie voert het bevel over de vijandelijke voorhoede?*

VOORHOF, z. n., o., *des voorhofs*, of *van het voorhof*; meerv. *voorhoven*. Van *voor* en *hof*. Een ongedekt plein vooraan binnen den omtrek van een gebouw: *het voorhof des Tempels. Stont in het binnenste voorhof van des Konincks huijs.* BIJBELV. *Het toneel is op het voorhof.* VOND. Soms ook mannelijk: *ghij sult oock den*

den voorhof des Tabernakels maken. Bijbelv. Dat niet natevolgen is.

VOORHOOFD, z. n., o., *des voorhoofds*, of *van het voorhoofd*; meerv. *voorhoofden.* Verkleinw. *voorhoofdje.* Van *voor* en *hoofd.* Het voorste van het hoofd: *eene wonde aan het voorhoofd. De steen sonck in sijn voorhooft.* Bijbelv. *De zilvre horen luistert op 't voorhooft.* Vond. *Het voorhoofd rimpelen* staat over tegen hetzelve *ontvouwen*, dat, figuurlijk, in plaats van zorg en kommer aan eene zijde zetten gebezigd wordt: *'t voorhooft eens ontvouwen.* Westerb. *Het voorhoofd bieden* bezigt Vond.: *bij duizenden den zegen rijcken helt het voorhooft bien.* De spreekwijs is figuurlijk, en van eenen haan ontleend; zij beteekent: iemand tegenstand doen en aanvallen. Eindelijk is *iemand als voor het voorhoofd slaan*, hem verbazen: *de pracht der trotse muuren uitheemsche wandelaers als voor het voorhooft slaet.* Vond. Zamenstell.: *voorhoofdsiersel*, enz.

VOORHOUD, zie *voorhouden.*

VOORHOUDEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik hield voor, heb voorgehouden.* Van *voor* en *houden.* Voor zich houden: *waarom houdt gij uw servet niet voor?* Voor iemand anders houden: *houd mij den spiegel eens voor.* Figuurlijk, voorstellen, voorleggen: *houd hem dat eens voor.* Bijzonderlijk, iemand door eenig voorstel tot verandering in zijn gedrag trachten te bewegen: *ik hield hem zijn wangedrag voor. Door hun hunne belofte voor te houden.* Oulings ook voor zich behouden: *voorhoudende het woort des levens.* Bijbelv. Van hier *voorhoud*, voorstel, bij Kil.

VOORHUID, z. n., vr., *der*, of *van de voorhuid*; meerv. *voorhuiden.* Van *voor* en *huid.* Een vel, dat bij Joden, Mohammedanen, en andere Oosterlingen, weggesneden wordt: *besneet de voorhuijt hares soons.* Bijbelv.

VOORHUIS, z. n., o., *des voorhuizes*, of *van het voorhuis*; meerv. *voorhuizen.* Verkleinw. *voorhuisje.* Van *voor* en *huis.* De voorste ruimte in een huis vlak bij de deur: *hij liet mij in het voorhuis wachten.* Ook, in tegenoverstelling van *achterhuis*, het voorste gedeelte van een huis: *het gansche voorhuis bleef onverhuurd.* Eindelijk vindt men bij Kil. *veurhuijsken van den biekorf*, anders deszelfs *schutsel.*

VOORJAAR, z. n., o., *des voorjaars*, of *van het voorjaar*; meerv. *voorjaren*. Verkleinw. *voorjaartje*. Van *voor* en *jaar*. Het voorste gedeelte van een jaar: *elk voorjaar troffen Holland nieuwe rampen*. Wordt met *lente* verwisseld: *wij hebben een warm voorjaar*.

VOORJAGEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik jaeg voor*, *heb voorgejaagd*. Van *voor* en *jagen*. KIL. *veurjaeghen*. PLANTIJN *voerjagen*. Voor zich henen jagen, of drijven: *een havik jaeght de bloode duiven voor*. VOND. Ook figuurlijk: *en jaeght de lusten voor*. HOOFT. *'t Gestarnt de schaduw veur quam jaghen*. VOND.

VOORIN, bijw., van *voor* en *in*. In het voorste gedeelte van dit of dat ding: *het ligt voorin*. Als daarentegen het ding uitgedrukt wordt, is *in* een voorzetsel, en moet het van *voor* afgescheiden blijven: *het ligt voor in het schip*. Ja zoo is het ook gelegen met *er voor in*, enz.

VOORINGENOMEN, zie *voorinnemen*.

VOORINNEMEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik nam voorin*, *heb vooringenomen*. Van *voor* en *innemen*. Van te voren innemen: *men poogde hem tegen ons voorintenemen*. Van hier *voorinneming*, en, van het deelw. *vooringenomen*, *vooringenomenheid*. Zamenstell.: *onvooringenomen*, onbevooroordeeld.

VOORKAAUWEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik kaauwde voor*, *heb voorgekaauwd*. Van *voor* en *kaauwen*. Voor iemand kaauwen: *de Vorsten der Zuidzee laten zich hun eten steeds voorkaauwen*.

VOORKAKELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik kakelde voor*, *heb voorgekakeld*. Van *voor* en *kakelen*. Iets voor iemands ooren kakelen: *ik weet niet*, *wat zij mij al voorgekakeld heeft*.

VOORKAMER, z. n., vr., *der*, of *van de voorkamer*; meerv. *voorkamers*. Verkleinw. *voorkamertje*. Van *voor* en *kamer*. Eene kamer voor in een huis: *er is slechts eene voorkamer*.

VOORKASTEEL (van een schip), zie *kasteel*.

VOORKENNEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik kende voor*, *heb voorgekend*. Van *voor* en *kennen*. Vooraf kennen: *dewelcke wel voorgekent is geweest voor de grontlegginge der werelt*. BIJBELV. Van hier *voorkennis*, voorloopige kennis: *ik doe niets buiten zijne voorkennis*.

Doen

Door den bepaalden raedt ende voorkennisse Godts. BIJBELV.

VOORKENNIS, zie *voorkennen.*

VOORKEUKEN, zie *keuken.*

VOORKEUR, *voorkeus*, z. n., vr., *der*, of *van de voorkeur*; zonder meerv. Van *voor* en *keur.* Voortrekking: *bij voorkeur van het eene voor het andere. Hier*, of *daar*, *aan de voorkeur geven*, is, hetzelve voor iets anders voortrekken.

VOORKEUS, zie *voorkeur.*

VOORKIND, z. n., o., *des voorkinds*, of *van het voorkind*; meerv. *voorkinderen.* Van *voor* en *kind.* Een kind uit eenen vorigen echt: *er zijn twee voorkinderen van den man, een voorzoon, en eene voordochter.*

VOORKLAPPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik klapte voor, heb voorgeklapt.* Van *voor* en *klappen.* Ook *voorlellen.* Voor iemands oogen klappen: *ik weet niet, wat hij mij al voorklapte.*

VOORKLAUTEREN, onz. w., gelijkvl. *Ik klauterde voor, heb voorgeklauterd.* Van *voor* en *klauteren.* Voor iemand uit klauteren: *hij klauterde mij voor, tegen de steilste rotsen op.* Anders ook *voorklaveren*, en *voorklimmen.*

VOORKLAVEREN, zie *voorklauteren.*

VOORKLIMMEN, zie *voorklauteren.*

VOORKOMEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik kwam voor, heb* en *ben voorgekomen.* Van *voor* en *komen.* Bedrijv., iemand vooruit snellen, zoo dat men ergens voor hem kome: *zij liepen, om ons voor te komen.* Evenveel hoe vergaauwen: *voorquam hem Jesus, seggende.* BIJBELV. *Ik kwam het morgenlicht, de nachtwaak, voor.* L. D. S. P. Afweren: *om alle ongelukken voor te komen. Voorkom den wensch der goddeloozen!* L. D. S. P. Onzijd., Bejegenen: *vestig het oog op al wat u voorkomen mag.* Aangetroffen worden: *dat boek komt zelden voor. In welken zin kwam dat woord aldaar voor?* Voorvallen, gebeuren: *men weet niet, wat er voorkomen kan.* Schijnen: *het komt mij voor, dat gij mis hebt. Dat moet haar wonderlijk voorkomen.* Uit de boven aangehaalde voorbeelden blijkt, dat sommigen het voorzetsel *voor* ook als onscheidbaar bezigen: *voorkwam*, gelijk ook in het deelw. *voorkomen*; doch daar de nadruk op *voor*, en niet op *komen* valt,

valt, bezige men alleen *kwam voor*, *voorgekomen*, *voor te komen*, enz. Van hier *voorkoming*, verhoeding; en *het voorkomen* wordt als z. n. gebruikt, voor gelaat, gedaante, aanzien: *hij heeft een flecht voorkomen.* —

VOORKOMING, zie *voorkomen.*

VOORKOOP, zie *voorkoopen.*

VOORKOOPEN, bedr. w., onregelm. *Ik kocht voor, heb voorgekocht.* Van *voor* en *koopen.* Opkoopen, bij KIL. *veurkoop doen*, *veurkoop houden.* Van hier *voorkoop*, *voorkooper*, *voorkoopfter.*

VOORKRAMEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik kraamde voor, heb voorgekraamd.* Van *voor* en *kramen.* Uitkramen. Zie dit woord.

VOORKRIJGEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik kreeg voor, heb voorgekregen.* Van *voor* en *krijgen.* Voor zich krijgen: *om twee paarden voor te krijgen. Ik kan mijn fervet niet voorkrijgen. Iemand iets voorkrijgen*, is, hem hetzelve voordoen: *hebt gij zoo lang werk, om haar dat floof voor te krijgen?* Vooruit krijgen in het fpelen: *ik kreeg twee fchrapjes van hem voor.*

VOORKWARTIER, zie *kwartier.*

VOORLAND, z. n., o., *des voorlands*, of *van het voorland*; meerv. *voorlanden.* Verkleinw. *voorlandje.* Van *voor* en *land.* Oningedijkt land: *veurland aan den dijck.* KIL. Dezelfde beteekenis zou het kunnen fchijnen te hebben, in: *de galg zal zijn voorland zijn*, omdat de Amfterdamfche galg, en meer andere, op voorland plagten te ftaan; maar men zegt over het algemeen: *dat*, *of dat*, *zal zijn voorland zijn.* Hiervan fchijnt *voorland* in deze fpreekwijzen den zin te hebben van een land, dat iemands voordeel is, dat hem, bij de verdeeling van een erfgoed, boven anderen toegelegd wordt, en in het zweed. *fordelsacker* heet. Zie *voordeel.*

VOORLANG, bijw. Van *voor* en *lang.* Voor langen tijd. Anders *overlang*, door middel van die verwisfeling van *voor* en *over*, die bij M. STOK. voorkomt, op de bekende plaats, waaruit het gewaande overfpel van Graaf Floris met de vrouw van Gerard van Velfen gefproten is.

VOORLAST, z. n., m., *van den voorlast*; meerv. *voorlasten.* Van *voor* en *last.* De last van het voorfte gedeelte van een fchip: *die voorlast is te zwaar*

voor

voor dat vaartuig. Van hier *voorlastig*, dat te veel last van voren heeft.

VOORLASTIG, zie *voorlast*.

VOORLEDEN, zie *verleden*.

VOORLEGGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik leide voor*, *heb voorgeleid*, of *voorgelegd*. Van *voor* en *leggen*. Voor iemand leggen: *drije dingen legge ick u voor; kiest u een uit dien*. Bijbelv. Van hier *voorlegging*.

VOORLEIDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik leidde voor*, *heb voorgeleid*. Voor iemand leiden, op eenige plaats voorbrengen, opleiden: *wie zal hem voorleiden?* Van hier *voorleiding*.

VOORLELLEN, zie *voorklappen*.

VOORLEZEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik las voor*, *heb voorgelezen*. Van *voor* en *lezen*. Voor anderen lezen: *hij las het dichtstuk voor*. *Lees mij het ook eens voor*. Van hier *voorlezer*, iemand, die voorleest, inzonderheid in de Kerk, bij den openbaren eerdienst, — *voorlezing*.

VOORLEZER, zie *voorlezen*.

VOORLEZING, z. n., vr., *der*, of *van de voorlezing*; meerv. *voorlezingen*. Verkleinw. *voorlezingje*. Van *voorlezen*. De daad van voorlezen: *bij de voorlezing van een hoofdstuk uit den Bijbel*. Eene verhandeling, geschikt, om op eenmaal voorgelezen te worden: *die voorlezing verdient gedrukt te worden*.

VOORLICHTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik lichtte voor*, *heb voorgelicht*. Van *voor* en *lichten*. Licht voor iemand heen dragen: *wij werden door fakkeldragers voorgelicht*. *Licht mij voor op glibberige spooren*. L. D. S. P. Figuurlijk, iemand onderrigten: *wij werden daaromtrent uitnemend voorgelicht*. Van hier *voorlichter*, *voorlichting*.

VOORLIEGEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik loog voor*, *heb voorgelogen*. Van *voor* en *liegen*. Bedr., iemand iets op eene leugenachtige wijze voorzeggen: *wat hebt gij hem weer voorgelogen?* Onz., iemand leugens toevoegen: *lieg mij toch niet langer voor!*

VOORLIGGEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik lag voor*, *heb voorgelegen*. Van *voor* en *liggen*. Vooraan liggen: *zij ligt voor*, *en hij achter*. Voordeel, voorregt, hebben: *hij zal met zijne koopmanschap voorleggen*. Halma. Hoogd. *vorliegen*.

VOOR-

VOORLIJF, z. n., o., *des voorlijfs*, of *van het voorlijf*; meerv. *voorlijven*. Verkleinw. *voorlijfje*. Van *voor* en *lijf*. Het voorste van het lijf: *mijn voorlijf is wel gedekt*. Een voorstuk van een kleed: *er moet een nieuw voorlijf ingezet worden*.

VOORLOOP, z. n., m., *des voorloops*, of *van den voorloop*; zonder meerv. Van *voorloopen*. Al wat voorloopt: *Ik ging met den voorloop uit de Kerk. Voorloop van brandewijn*. Zamenstell.: *voorloopflesch*, *voorloopsvat*.

VOORLOOPEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik liep voor*, *heb*, en *ben*, *voorgeloopen*. Van *voor* en *loopen*. Ten aanzien van tijd, voor iets anders *loopen*: *dat paard moet voorloopen*. Ten aanzien van plaats, even hetzelfde. Van eene klok zegt men, dat zij *voorloopt*, wanneer zij andere klokken als voorbij loopt. En een voorlooper, die voor iemand henen loopt, kan ook gezegd worden hem *voor te loopen*. Maar als *voor* naar het voorste van een huis beduidt, moet het van *loopen* afgescheiden blijven: *loop eens voor!* Daarentegen hangt het met *loopen* zamen, als men, met Kil., vlugten, door *voorloopen*, *veurloopen*, uitdrukt. Van hier *voorloop*, *voorlooper*, *voorloopig*, enz.

VOORLOOPER, z. n., m., *des voorloopers*, of *van den voorlooper*; meerv. *voorlooperen*, en *voorloopers*. Van *voorloopen*. Al wie voor iemand henen loopt: *de voorlooper van den Messias. Daar de voorlooper voor ons is ingegaan*. Bijbelv. Bijzonderlijk, geven de timmerlieden aan zekere schaaf den naam van *voorlooper*.

VOORLOOPIG, bijv. n. en bijw., *voorloopiger*, *voorloopigst*. Van *voorloopen*. Als bijv. n., al wat bij voorbaat plaats grijpt: *een voorloopig berigt. Voorloopige bepalingen*. Als bijw., bij voorbaat: *ik meld u dit voorloopig, en zal u daar over welhaast nader schrijven*.

VOORMAALS, bijw. Van *voor* en *maal*. Voorheen, te voren: *gij hebt voormaels de aerde gegrondet*. Bijbelv.

VOORMAAND, z. n., vr., *der*, of *van de voormaand*; meerv. *voormaanden*. Van *voor* en *maand*. Het voorste van eene maand: *in de voormaand*.

VOORMAKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik maakte voor*, *heb voorgemaakt*. Van *voor* en *maken*. Iets voor iemands oogen maken, opdat hij het namake: *hij maakt al-*

alles na, wat men hem voormaakt. Hoogd. *vormachen.*

VOORMALEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik maalde voor, heb voorgemaald.* Van *voor* en *malen.* Al malende voorstellen: *hij wist hun alles op het levendigste voor te malen.* Hoogd. *vormahlen.*

VOORMAN, z. n., m., *des voormans*, of *van den voorman*; meerv. *voormannen.* Van *voor* en *man.* Al wie regt voor iemand staat, of gaat: *gij hebt uwen voorman slechts te volgen.*

VOORMETEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik mat voor, heb voorgemeten.* Van *voor* en *meten.* Voor iemands oogen meten: *ik heb hem alles naauwkeurig voorgemeten.*

VOORMIDDAG, z. n., m., *des voormiddags*, of *van den voormiddag*; meerv. *voormiddagen.* Van *voor* en *middag.* Dat gedeelte van den dag, dat tusschen den morgen en middag valt: *alle voormiddagen studeert hij. Des voormiddags* wordt als een bijw. gebruikt, voor elken voormiddag. Zamenstell.: *voormiddagsbezoek, voormiddagskerk*, enz.

VOORMIEDE, z. n., vr., *der*, of *van de voormiede*; meerv. *voormieden.* Van *voor* en het bastaardw. *miede*, hoogd. *miethe*, huur. Een godspenning, dien de huurder van eenig land aan den verhuurder schenkt.

VOORMOUW, z. n., vr., *der*, of *van de voormouw*; meerv. *voormouwen.* Van *voor* en *mouw.* Eene overmouw, zoo als de vrouwen gebruiken: *een paar schoone voormouwen.* Halma.

VOORMUUR, z. n., m., *des voormuurs*, of *van den voormuur*; meerv. *voormuren.* Van *voor* en *muur.* Een muur, en al wat eveneens ter beschutting gerekend kan worden te dienen: *die stad strekt het land tot eenen voormuur. Een voormuur tegen de zee. Welcker voormuer de zee is, haer muer is van zee.* Bijbelv.

VOORN, zie *voren.*

VOORNAAM, z. n., m., *des voornaams*, of *van den voornaam*; meerv. *voornamen.* Van *voor* en *naam.* In tegenoverstelling van *toenaam*, iemands doopnaam: *Vondels voornaam was Joost.*

VOORNAAM, bijv. n., *voornamer, voornaamst.* Oulings ook *voorneem*, Kil. *veurnem*, *veurnaem*, hoogd. *vornehm.* Naar het lat. *praecipuus*, uit *voor* en *nemen* ge-

gevormd. Aanzienlijk, uitmuntend: *voornáme perfonen*, — *een voornaam geleerde*, *kunstenaar*. *koopman*, enz. *Van de voornaemste vrouwen niet weijnige.* Bijbelv. Van hier *voornamelijk*. Kil., *veurnemlick*, hoogd. *vornehmlich*.

VOORNAAMWOORD, z. n., o., *des voornaamwoords*, of *van het voornaamwoord*; meerv. *voornaamwoorden*. Van *voor* en *naamwoord*. Dat deel der rede, 't welk de plaats van een zelfstandig naamwoord vervangt: *perfoonlijk voornaamwoord*, enz. Zie *inleiding*, bl. III. en volg.

VOORNACHT, z. n., m., *des voornachts*, of *van den voornacht*; meerv. *voornachten*. Van *voor* en *nacht*. Het voorste van den nacht: *den voornacht aan brasferij en dronkenschap wijden*.

VOORNEMEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik nam voor*, *heb voorgenomen*. Van *voor* en *nemen*. Voorhebben, besluiten: *als gij iets goeds voorneemt*, *behoort gij het te volvoeren*. *Hoe lange sal ick raetslagen voornemen in mijne ziele?* Bijbelv. *Het voornemen*, als z. n., is de daad van voornemen, besluit, opzet: *een Christelijk voornemen*. *Ik ben van voornemen*, of *voornemens*, is evenveel, als, ik heb voorgenomen, besloten. Voorts komt van *veurnemen* bij Kil., ook nog *veurneminghe*.

VOORNOEMD, bijv. n., zonder trappen van vergrooting. Eigenlijk, een deelw. van het ongebruikelijke *voornoemen*. Vooraf met name vermeld: *de voornoemde redenen*. *Al het voornoemde*.

VOORNOEN, bijw. Van *voor* en *noen*. Des voormiddags: *voornoen is hij hier nog geweest*. Soms ook een z. n.: *de voornoen*, voormiddag; zie *noen*.

VOORONDER, z. n., o., *des vooronders*, of *van het vooronder*; meerv. *vooronders*. Van *voor* en *onder*. De voorste benedenruimte in een schip: *veuronder des schips* Kil. *Wij zaten in het vooronder*.

VOORONDERSTELLEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vooronderstelde*, *heb vooronderfteld*. Van *voor* en *onderstellen*. Vooraf onderstellen: *vooronderstel eens*, *dat hij wegbleef*. Van hier *vooronderstelling*, de daad van vooronderstellen, en het gene men vooronderstelt.

VOORONDERSTELLING. Zie *vooronderstellen*.

VOOROORDEEL, z. n., o., *des vooroordeels*, of *van het vooroordeel*; meerv. *vooroordeelen*. Van *voor*

en

en *oordeel*. Een oordeel, 't welk men velt, voor dat men alles onderzocht heeft, een ongegrond oordeel, eene dwaze vooronderstelling, of vooringenomenheid: *zonder vooroordeel spreken. Dat ghij dese dingen onderhoudt sonder vooroordeel.* Bijbelv. Van hier *bevooroordeeld*, *onbevooroordeeld*, *volksvooroordeel*, enz.

VOOROP, bijw., van *voor* en *op*, op het voorste gedeelte van een ding: *hij zat voorop.* Als daarentegen het ding uitgedrukt wordt, is *op* een voorzetsel, en moet het van *voor* afgescheiden blijven: *hij zat voor op den wagen.* Ja hetzelfde geldt nopens *er voor op*, enz.

VOOROUDEREN, z. n., m.; enkel in het meerv. gebruikelijk. Van *voor* en *ouderen*. Hoogd. *voraltern*, zweed. *foraldrar*. Die leden van iemands geslacht, die voor zijne ouderen geleefd, en deze verwekt hebben: *tot roem van onze voorouderen. Van machtigen huize en voorouderen gesproten.* Vond. Van hier *voorouderlijk*.

VOOROVER, bijw., van *voor* en *over*. Met overhelling, of overbuiging, naar voren: *het huis hangt voorover. Dompeltze in den geroerden afgront recht voorover.* Vond. Elders blijft *voor* van *over* afgescheiden, en is het een voorzetsel: *de vogel vloog voor over de Kerk langs den toren.*

VOOROVERLIJDEN, zie *voorafstijvig*.

VOORPAND, z. n., o., *des voorpands*, of *van het voorpand*; meerv. *voorpanden*, verkleinw. *voorpandje*, van *voor* en *pand*. Een der voorste panden van eenenrok enz.: *het gansche voorpand was opgescheurd.*

VOORPLECHT, z. n., vr., *der*, of *van de voorplecht*; meerv. *voorplechten*. Van *voor* en *plecht*. Het voorste gedeelte van een schip: *de voorplecht werd door den voorlast te sterk neergedrukt.*

VOORPLEIN, z. n., o., *des voorpleins*, of *van het voorplein*; meerv. *voorpleinen*. Van *voor* en *plein*. Een plein voor een huis: *hij wandelde op het voorplein heen en weder.*

VOORPOORT, z. n., vr., *der*, of *van de voorpoort*; meerv. *voorpoorten*. Van *voor* en *poort*. Eene poort voor aan een groot gebouw: *als hij na de voorpoorte uijtginck.* Bijbelv.

VOOR-

VOORPREDIKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik predikte voor, heb voorgepredikt.* Van *voor* en *prediken.* Al predikende toevoegen: *ik weet niet, wat hij ons al voorpredikte.*

VOORPROEF, z. n., vr., *der*, of *van de, voorproef;* zonder meerv. Van *voorproeven.* De daad van voorproeven in den eigenlijken zin: *bij de voorproef van het vergiftigde geregt.* Voorts ook voorloopige ondervinding, en gevoel, evenveel waarvan: *ik heb er de voorproef van gehad.*

VOORPROEVEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik proefde voor, heb voorgeproefd?* Van *voor* en *proeven,* Spijs, voor dat dezelve opgedischt wordt, proeven. *is alles behoorlijk voorgeproefd.* Van hier *voorproef, voorproeffter, voorproever.*

VOORRAAD, z. n., m., *des voorraads,* of *van den voorraad;* zonder meerv. Van *voor* en *raad.* Bij KIL. voorbedachte raad; en *veurraeds*, of *met veurraed,* is, bij hem, met voorbedachten rade. Voorts geeft hij aan *veurraed* den zin van het opdoen van noodwendigheden: *veurraed van koren;* en dien van eene onbepaalde hoeveelheid van opgedane noodwendigheden, in welken men dit woord nog fteeds gebruikt: *daer 't zwaer en kostlijck valt, om voorraet te bekomen.* VOND. *Men verzag zich van eenen genoegzamen voorraet.* MOON. *Met voorraad opgepropt van fchepen.* ANTONID. *In voorraad* is opgedaan, en gereed, voor elk, die het noodig heeft: *die koopman heeft van alles in voorraad;* of met zorg voor de toekomst: *ik maak in voorraad, dat er iets klaar is. Bij voorraad* is bij voorbaat: *ik zal u bij voorraad wat geld fluuren.* HALMA. Zamenftell., *voorraadkelder, voorraadfchip, voorraadfchuur,* enz.

Voorraad, in de laatstgemelde beteekenis, bij KIL. *veuraet, veurraet,* hoogd. *vorrath,* is verwant aan *honigraat, huisraad,* enz. Zie *raat.*

VOORRANG, z. n., m., *des voorrangs,* of *van den voorrang;* zonder meerv. Van *voor* en *rang.* Voorgang in rang: *ik gaf hem den voorrang.* Oneigenlijk is *den voorrang aan iets geven,* hetzelve bij keuze, of anderzins, voortrekken; en *bij voorrang* is dikwijls evenveel, als *bij voorkeur.*

VOORREDE, z. n., vr., *der*, of *van de, voorrede;*

de; meerv. *voorredenen* van *voor* en *rede*. Eene rede, welke ergens voorafgaat: *na eene lange voorrede*. Bijzonderlijk, een uitgewerkt voorberigt voor een boek. Van hier *voorredenen*, eene voorrede houden, of schrijven; en van daar wederom *voorredenaar*.

VOORREGT, z. n., o., *des voorregts*, of *van het voorregt*; meerv. *voorregten*. Van *voor* en *regt*. Een regt, 't welk men voor anderen vooruit heeft: *de voorregten van den adel. Elke stad ontving eenig voorregt van dezen of genen Graaf.* Evenveel welk voordeel: *het voorregt van eene onafgebrokene gezondheid*.

VOORREKENEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik rekende voor, heb voorgerekend*. Van *voor* en *rekenen*. Ten dienste van iemand oprekenen: *laat ik het u eens voorrekenen*.

VOORRIJDEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik reed voor, heb voorgereden*. Van *voor* en *rijden*. Voor anderen rijden: *wij lieten hen voorrijden*. Op een der voorste paarden van een rijtuig rijden: *ik gebood hem, voor te rijden. Iemand voorrijden*, is, voor hem henen rijden, om hem den weg te wijzen, enz. Van hier *voorrijder*.

VOORSCHANS, z. n., vr., *der*, of *van de, voorschans*; meerv. *voorschansen*. Van *voor* en *schans*. Eene buitenschans: *eene vesting met sterke voorschansen. Godt stelt heijl tot mueren ende voorschansen*. Bijbelv.

VOORSCHIETEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik schoot voor, heb voorgeschoten*. Van *voor* en *schieten*. Geld ten dienste van iemand schieten: *zoo veel had ik hem reeds voorgeschoten*. In plaats van iemand schieten, uittellen, betalen; *ik kan niet meer voor hen voorschieten*. Van hier *voorschot*.

Voorschieten, Kil. *veurschieten*, hoogd. *vorschiessen*, zweed. *forskjuta*, vries. *forsjutte*, wordt in zijne laatstgemelde beteekenis met *verschieten* verwisseld.

VOORSCHIJN, z. n., m. Van *voor* en *schijn*. Enkel gebruikelijk in *te voorschijn*, voor den dag, voor het licht: *te voorschijn komen, te veurschijn brengen*. Kil.

VOORSCHIP, z. n., o., *des voorschips*, of *van het voorschip*; zonder meerv. Van *voor* en *schip*. In tegenoverstelling van *achterschip*, het voorste van een schip: *het voorschip vast sittende bleef onbewegelick*. BIJBELV.

VOORSCHOOT, z. n., o., *des voorschoots*, of *van het voorschoot*; meerv. *voorschooten*. Verkleinw., *voorschootje*. Van *voor* en *schoot*. Een kleedingstuk, dat men voor den schoot draagt: *waarom hebt gij uw voorschoot afgedaan?*

VOORSCHOT, z. n., o., *des voorschots*, of *van het voorschot*; meerv. *voorschotten*. Van *voorschieten*. De daad van voorschieten: *bij het voorschot van de zegels*. *In voorschot zijn*, is, geld voorgeschoten hebben. Voorts bezigt men *voorschot* ook nopens voorgeschoten geld: *ik verzoek mijn voorschot te rug*. *Hoe veel bedragen uwe voorschotten?*

VOORSCHREVEN, bijv. n., zonder vergrootingstrappen. Van *voor* en *schreven*, eene bekorting van *geschreven*, deelw. van *schrijven*. Vooraf geschreven, gemeld, genoemd: *de voorschrevene personen*, of *zaken*.

VOORSCHRIFT, z. n., o., *des voorschrifts*, of *van het voorschrift*; meerv. *voorschriften*. Van *voorschrijven*. Al, wat iemand voorgeschreven wordt, zoo om het na te schrijven, als om zich daarnaar te gedragen: *men moet zijne leerlingen gestadig nieuwe voorschriften geven*. *Hij, die zich draagt naar 't voorschrift van uw wet*. L. D. S. P. *Wat baet u nu het voorschrift van eenen eedt*. VOND. *Nae het voorschrift des boeks van Mose*. BIJBELV.

VOORSCHRIJVEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik schreef voor*, *heb voorgeschreven*. Van *voor* en *schrijven*. Voor iemand schrijven, opdat hij het naschrijve: *ik zal het u eens voorschrijven*; of, opdat hij zich daarnaar gedrage: *iemand voorschrijven, wat hij zeggen, doen, of laten moet*. *Iemand de wet voorschrijven*, is, over het algemeen, hem, evenveel hoe ook, in zijn gedrag bepalen. Van hier *voorschrijving*.

VOORSCHRIJVING, z. n., vr., *der*, of *van de*, *voorschrijving*; zonder meerv. Van *voorschrijven*. De daad van voorschrijven: *bij de voorschrijving*

van

van hunnen pligt. Bijzonderlijk, schriftelijke, of andere, aanbeveling: *brieven van voorschrijvinge aan u.* Bijbelv. Zamenstell.: *voorschrijvingsbrief*, enz.

VOORSCHUIVEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik schoof voor, heb en ben voorgeschoven.* Van *voor* en *schuiven.* Voor iets anders, en naar voren schuiven: *schuif dien schotel voor.* Van hier *voorschuiving.*

VOORSHANDS, bijw. Van *voor*, en den tweeden naamval, dien *hand* oulings met meer andere vrouwelijke naamw. gemeen had; zie *inleiding*, bl. 86. Eigenlijk, Evenveel, als *voor de hand*, dat intusschen, even als *voor handen*, of *voorhanden*, zoo als velen schrijven, geheel iets anders beteekent. Want *voor de hand* is, in vereeniging met *liggen*, *staan*, enz. niet verholen, maar gereed, zoo dat men de hand slechts behoeft uit te steken, om het te grijpen; in vereeniging met *komen*, onder iemands bereik geraken: *hij verbrandde al, wat hem voor de hand kwam; voorhanden*, is, bij de hand, nabij, aanwezig: *er is turf noch hout voor handen. De tijd is voor handen. Het is nog voor handen.* Maar *voorshands* beduidt, even als *voorslags*, bij Kil., zonder onderzoek, gereedelijk: *ik weet voorshands, dat het zoo niet is.*

VOORSLAAN, bedr. w., onregelm. *Ik sloeg voor, heb voorgeslagen.* Van *voor* en *slaan.* Voorstellen: *ik sloeg hem dit geneesmiddel voor. Een huwelijk voorslaan. Hij verwierp al, wat hem voorgeslagen werd.* Van hier *voorslag.*

VOORSLAG, z.n., m., *des voorslags*, of *van den voorslag;* meerv. *voorslagen.* Van *voorslagen*, dat oulings de plaats van *voorslaan* bekleedde. De daad van voorslaan: *bij den voorslag van vrede.* Het gene voorgeslagen wordt: *aannemelijke voorslagen. Indien men op dien voorslagh hadt gelet* Vond. De waarschuwende aanslag van eene klok, voordat zij eigenlijk slaat: *veurslagh van de ure* Kil. *Voorslag voor zes uren.* Anders ook *verklikker*, *verklikkertje.* Nopens *veurslaghs wel weten*, bij Kil., zie *voorshands.*

VOORSMAAK, z. n., m., *des voorsmaaks*, of *van den voorsmaak;* zonder meerv. Van *voor* en *smaak.* Die smaak van een ding, welke den eigenlijken smaak

smaak daarvan voorgaat: *de voorsmaak van dien wijn is rinsch genoeg.* Figuurlijk, eenige voorloopige gewaarwording van iets: *hij genoot den voorsmaak der zaligheid hierop aarde reeds eenigzins.*

VOORSNIJDEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik sneed voor, heb voorgesneden.* Van *voor* en *snijden.* Voor anderen snijden: *terwijl ik voorsneed, ging het beste weg.* Voor iemand snijden, op dat hij het navolge: *zijn meester snaed hem alles voor, wat een snijder te snijden heeft.* Van hier *voorsnijder, voorsnijdster.*

VOORSPAN, z. n., o., *des voorspans*, of *van het voorspan;* meerv. *voorspannen.* Eene verkorting van *voorgespan.* De gezamenlijke paarden, waarmede een rijtuig bespannen wordt: *wij zullen er een nieuw voorspan nemen.*

VOORSPANNEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik spande voor, heb voorgespannen.* Van *voor* en *spannen.* Bedr., voor een rijtuig spannen: *laat de paarden voorspannen.* Onz., paarden in het gareel spannen: *terwijl men voorspande.*

VOORSPEL, z. n., o., *des voorspels*, of *van het voorspel;* meerv. *voorspellen.* Verkorting van *voorgespel*, van *voor* en *gespel.* Voorteeken, voorspelling: *menig een beschouwde het als een voorspel van ramp en onheil. Men zagh het voorspel van dees staetsie aen lievreien, van zilver, groen, en root, aen pagie, enz.* VOND.

VOORSPEL, z. n., o., *des voorspels*, of *van het voorspel;* meerv. *voorspelen.* Van *voor* en *spel.* Gespeel, dat voor de eigenlijke muzijk, of het eigenlijke spel, vooraf gaat: *speelde een voorspel op heur snaeren.* VOND. *Die beslissende veldslag werd door een bloedig voorspel voorgegaan.*

VOORSPELEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik speelde voor, heb voorgespeeld.* Van *voor* en *spelen.* Bedr., voor iemands ooren spelen: *het werd hem op de harp voorgespeeld.* Onz., muzijk voor iemand spelen: *terwijl men hem voorspeelde, en zong, en danste.* Een kaartspel, enz., het eerste aanvangen: *gij moet voorspelen.* Van hier *voorspeelder, voorspeling.*

VOOR-

VOORSPELLEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik voorspelde, heb voorspeld.* Van *voor* en *spellen.* Van te voren aankondigen; spellen: *dat voorspelt ons niet veel goeds.* Van hier *voorspeller*, *voorspelling.*

VOORSPIJS, z. n., vr., *der*, of *van de*, *voorspijs;* meerv. *voorspijzen.* Van *voor* en *spijs.* Een of meer geregten, waarmede een maaltijd aanvangt: *de voorspijs bestond in vleeschnat, en het daarin gekookte vleesch.*

VOORSPITS, z. n., vr., *der*, of *van de*, *voorspits;* meerv. *voorspitsen.* Van *voor* en *spits.* De voorste spits van evenveel welk ding. Bijzonderlijk, in eenen figuurlijken zin, die van een leger: *Josaphat in de voorspitse van hen.* Bijbelv.

VOORSPOED, z. n., m., *des voorspoeds*, of *van den voorspoed;* zonder meerv. Van *voor* en *spoed.* Zie *rampspoed.* Geluk: *de voorspoet der sotten salse verderven.* Bijbelv. *Ik wankel niet in eeuwigheid, heb ik in voorspoed wel gezeid.* L. D. S. P. *Zijn voorspoed maekt hem dronken* D. Jonktijs. *Van aardschen voor- of tegenspoed.* D. Deck. *Uit hunnen voorspoedt.* Vond. *Door onzen gedurigen voorspoedt.* Hooft, bij wien dit woord intusschen elders evenzeer vrouwelijk is, als *tegenspoed* en *spoed*, en als *onspoed* oulings ook was. Van hier *voorspoedig*, enz.

VOORSPOEDIG, bijv. n. en bijw., *voorspoediger*, *voorspoedigst.* Van *voorspoed.* Gelukkig: *eene voorspoedige reize. Hij is in al zijn doen voorspoedig. Trecket op ende ghijlieden sult voorspoedigh zijn.* Bijbelv. *Het gaat hem voorspoedig, en naar zijnen wensch.* Van hier *voorspoedigheid*, *voorspoediglijk.*

VOORSPOOK, z. n., o., *des voorspooks*, of *van het voorspook;* meerv. *voorspoken.* Van *voor* en *spook.* Een voorbeduidend spook: *een ijslijk voorspook, dat haer afgang spelde.* Vond. *Ende nemen voorspook des aanstaanden gevechts* (*augurari fortunam.*) Hooft.

VOORSPRAAK, z. n., m. en vr, *des voorspraaks*, of *van den voorspraak*, en *der*, of *van de*, *voorspraak;* meerv. *voorspraken* Een man, of eene vrouw, die voor iemand spreekt:

hij was mijn voorſpraak. Ik vond in haar eene genegene voorſpraak. Wij hebben eenen voorſpraecke bij den vader. Bijbelv. *Zij hadden doen ontkomen zekeren voorſpraek.* Hooft.

Voorſpraak, Kil. *veurſpraecke*, opperd. *für-ſprech*, Zwabenspieg. *vorſprech*, Notk. *fer-ſprecher*, hoogd. *fürſprecher*, bij ons ook *voor-ſpreker*, komt van *voorſpreken.*

VOORSPRAAK, z. n., vr., *der*, of *van de*, *voor-ſpraak;* meerv. *voorſpraken.* Van *voorſpreken.* De daad van voorſpreken: *bij zijne voorſpraak voor den ſchuldigen. Door hunne voorſpraak.* Hooft. Het gene men in iemands naam, of ten zijnen beste, ſpreekt: *mijne voorſpraak was dus ingerigt.* Hoogd. *fürſprache*, *fürſpruch.* Daarentegen heeft het hoogd. *vorſprache* de beteekenis van vooraf-ſpraak, welke Kil. ook aan zijn *veurſpraecke* geeft.

VOORSPREKEN, bedr w., ongelijkvl. *Ik ſprak voor, heb voorgeſproken.* Van *voor* en *ſpreken.* Notk., opperd. *ferſprechen*, vries. *forſprekka.* Kil. iets vooraf ſpreken; en onz., goed voor iemand ſpreken, of blootelijk *voor iemand ſpreken*, voor hem inſtaan. Hedendaags is *iemand iets voorſpreken*, het voor zijne ooren ſpreken; en *iemand voorſpreken*, hem met woorden verdedigen: *ik heb u bij hem voorgeſproken.* Van hier *voorſpraak*, *voor-ſpreekſter*, *voorſpreker*, *voorſpreking.*

VOORST, een vergrootingstrap van *voor.* Meest naar voren: *hij was de voorſte in den ſtrijd. Aen ſijne achterſte ofte aen ſijne voorſte zijde.* Bijbelv. Het *voorſte* is, als z. n., het voorſte gedeelte: *het voorſte van het huis.* Van de *voorſte*, ook als z. n., gebezigd, komt *vorst.* Bijvoegelijk ſchrijft men ſteeds *voorſte*, bijwoordelijk, *voorst: hij ſtaat voorst.*, vries. *forst*, en *forſte*, hoogd. *vorderſte.* Notk. *forderosto.*

VOORSTAAN, onz. en bedr. w., onregelm. *Ik ſtond voor, heb voorgeſtaan.* Van *voor* en *ſtaan.* Onzijd., eigenlijk, voor iets ſtaan. Overdragtelijk, is *iemand voorſtaan*, voor de oogen van zijnen geest tegenwoordig zijn: *het ſtaat mij nog zeer wel voor. Dat ſtaet mij veur.* Kil. *Zich iets laten voorſtaan*, is, zich hetzelve voor de oogen van den

den geest tegenwoordig laten zijn, zich hetzelve verbeelden: *hij laat zich voorstaan, dat hij er groote kennis van heeft.* HALMA. *Laat gij u voorstaan, dit een huwelijk te zijn.* VOND. *Zoo zwaar als hij zich voor liet staan.* KAMPHUIZ. Bijzonderlijk, wegens eene hoogmoedige verbeelding: *hij moet zich niet laaten voorstaan, dat hij alles alleen behoort te doen.* HOOFT. *Wat mocht dat bloeiken doch zich voren laten staen!* D. DECK. *Zich iets, veel, enz. ergens op laten voorstaan,* is daarop eene min of meer hoogmoedige verbeelding bouwen: *hij laat zich vrij wat op zijne geboorte voorstaan.* Bedr., is *iemand voorstaan* even veel, als *staen veur iemanden* bij KIL., of hem beschermen: *sta dien deugeniet toch niet voor, als ik hem straffen moet.* Voorts ook iemand in zijn doen stijven, voorthelpen. En zoo is *iets voorstaan*, daarvoor zorgen, hetzelve bevorderen: *dat oock de onse leeren goede wercken voor te staen.* BIJBELV. *Gij, die, ter raadzaal ingetreden, de zuivre waarheid voor moest staan.* L. D. S. P. En bij KIL. opzigt, bewind, over iet houden; bij DATHEEN, heerschen. Van hier, of van het oudlings gebezigde *voorstanden*, zie *staan*, *voorstand*, *voorstander*, *voorstandster.*

VOORSTAD, z. n. vr., *der*, of *van de*, *voorstad*; meerv. *voorsteden.* Van *voor* en *stad*. De gezamenlijke huizen, die, voor de poort van eene stad, digt aan dezelve staan: de *voorsteden van Weenen, Parijs* enz. *Hij woont in de voorstad van St. Germain. Die met hem zijn in de steden, met hare voorsteden.* BIJBELV.

VOORSTAMELEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik stamelde voor, heb voorgestameld.* Van *voor* en *stamelen*. Iets voor iemands ooren stamelen: *zij stamelden mij het voor.*

VOORSTAND, z. n., m., *des voorstands*, of *van den voorstand*; zonder meerv. Van *voorstanden*, voorstaan. De daad van voorstaan, verdediging, verzorging: *tot voorstand van mijne eer.* *Tot voorstant van haer recht en vrijheit.* VOND.

VOORSTANDEN, zie *voorstaan.*

VOORSTANDER, z. n., m., *des voorstanders*, of *van*

van den voorſtander; meerv. *voorſtanderen,* en *voorſtanders.* Van *voorſtanden,* voorſtaan. Verdediger, handhaver: *een voorſtander van de goede zaak. Welk een blind voorſtander van dwalingen!* Verzorger van iets, en bewindvoerder daarover: *die onder u arbeiden, ende uwe voorſtanders zijn.* Bijbelv. Wegens eene vrouw gebruikt men *voorſtandſter: ſij is een voorſtanſter geweest van velen.* Bijbelv.

VOORSTANDSTER, zie *voorſtander.*

VOORSTAP, zie *voorſtappen.*

VOORSTAPPEN, onz. w., gelijkvl. *Ik ſtapte voor, heb voorgeſtapt.* Van *voor* en *ſtappen.* Voor iemand henen ſtappen: *hij bleef ons even moedig voorſtappen. Dan ſtapt gij, als vrouw Porcia, hem voor.* Vond. Van hier *voorſtap.*

VOORSTE, zie *voorts.*

VOORSTEKEN, bed. en onz. w., ongelijkvl. *Ik ſtak voor, heb voorgeſtoken.* Van *voor* en *ſteken.* Iets voor iets anders ſteken, met eene ſpelde, of iets anders: *ik heb er een papier voorgeſtoken.* Onz., eerst ſteken: *hij ſtak voor.*

VOORSTEL, z. n., o., *des voorſtels,* of *van het voorſtel;* meerv. *voorſtellen.* Van *voorſtellen.* De daad van voorſtellen: *door het voorſtel van zijne bemiddeling. Bij het voorſtel van al de ijsſelijkheden des oorlogs.* Het gene voorgeſteld wordt: *dit vlocht hij ook in zijn voorſtel in. Dit voorſtel heeft dan niets of luttel te beduiden.* D. Deck. *Het nutkundige voorſtel.* Vond. *Na dezen voorſtel.* Hooft; bij wien dit woord, even als *uitſtel,* mannelijk is. Voorts ook het voorſte zeil en treil van een ſchip: *het voorſtel van dat vaartuig is voor hetzelve te groot.*

VOORSTELLEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik ſtelde voor, heb voorgeſteld.* Van *voor* en *ſtellen.* Eigenlijk, iets ſtoffelijks voor iemand plaatſen, opdat hij het beſchouwe, enz. Doch in dezen zin gebruikt men veelal eerder *voorzetten,* uitgezonderd ten aanzien van perſonen: *hij werd den koning voorgeſteld. Op dat ſij hem den Heere voorſtelden.* Bijbelv. Voorts onſtoffelijke dingen als voor de oogen van iemands geest ſtellen: *iemand een' vraagſtuk*

voor-

voorstellen. Alle de insettingen ende de rechten, die ick u heden voorstelle. Bijbelv. Bijzonderlijk is *iets voorstellen*, iets opperen, dat men gaarne gedaan zag: *ik stel de benoeming eener commissie voor. Zich iets voorstellen*, is, een begrip daarvan vormen: *ik stel mij alles derwijze voor.* Of het voornemen, besluiten: *wij hadden ons voorgesteld, u een bezoek te geven. Zich iemand voorstellen* is, zich denzelven verbeelden: *ik kan mij dien man nog duidelijk voorstellen, als of ik hem met mijne oogen zag.* Van hier *voorstel*; *voorsteller, voorstelling, voorstelster.*

VOORSTEMMEN, onz. en bedr.w., gelijkvl. *Ik stemde voor, heb voorgestemd.* Van *voor* en *stemmen.* Voor anderen stemmen: *hij stemt steeds na, het gene er voorgestemd wordt. De voorstemmende leden der vergadering.*

VOORSTENG, z. n., vr., *der*, of *van de*, *voorsteng*; meerv. *voorstengen.* Van *voor* en *steng.* Het eerste verhoogsel van den fokkemast, waarop men vervolgens wederom de bramsteng van dien mast plaatst: *de groote steng, en voorsteng, of fokkesteng, werden beide van boven neder geschoten.*

VOORSTEVEN, z. n., m., *des voorstevens*, of *van den voorsteven*, meerv. *voorstevens.* De voorste steven van een schip: *men noemt den voorsteven meermalen bij uitsluiting steven.*

VOORSTOOT, z. n., m., *des voorstoots*, of *van den voorstoot.* Van *voorstooten.* Hoogd. *vorstosz*, schutsel, stopwas: *veurstoot van den biekorf.* Kil. Ook de daad van *voorstooten*, of eerst stooten: *ik had den voorstoot.*

VOORSTOOTEN, zie *voorstoot.*

VOORSTRALEN, onz. w., gelijkvl. *Ik straalde voor, ben voorgestraald.* Van *voor* en *stralen.* Al stralende te voorschijn komen: *wat straalt er daar uit een helder licht voor. De heilge geest al teffens voorstraelt uit den vader en den zoone.* Vond.

VOORSTRIJDEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik streed voor, heb voorgestreden.* Van *voor* en *strijden.* Eerst of voor iemand strijden: *zij streden voor.*

VOORSTUK, z. n., o., *des voorstuks*, of *van het voorstuk*; meerv. *voorstukken.* Van *voor* en *stuk.*

Het voorste gedeelte van verschillende dingen: *het voorstuk van eene kist*, *van een hemd*, enz.

VOORT, bijw. en tusschenwerpsel. Als bijw., terstond, ijlings: *hij deed het voort*. *Gaf voort den slaep de schop*. VOND. *Die 't verken voort de keel en 't hert afstak*. WESTERB. Van eene plaats weg: *de schuit is reeds voort*. *Hij wil niet voort*. Eveneens laat het zich met *weg* verwisselen, wanneer men het als een tusschenwerpsel gebruikt: *voort met dat tuig! Voort! voort! bevlek geen bron!* VOND. En in menige zamenstelling heeft deze, in menige andere wederom eene andere beteekenis; zoo als straks nader blijken zal. Bijzonderlijk beduidt het verder heen, voorwaarts; of duidt het eene aanhoudende voortduring aan van het bedrijf der werkwoorden, waarbij men het voegt, zoo als in *voortademen*, *voortarbeiden*, enz. Zie *voortarbeiden*. Bovendien komt van *voort voorts*. Nopens *regtevoort*, zie *regt*; en *van nu voort* is van nu af, in: *van nu voort sal ick tot de heidenen henen gaen*. BIJBELV.

Voort, vriesch., deen., zweed., hoogd. *fort*, opperd., KERO *fur*, WILLER. *fure*, KIL. *voord*, eng. *forth*, nedersf. *voort*, is verwant aan *voor*, *ver*, *varen*, enz., en heeft zijne beteekenis eveneens aan zijnen klank te danken.

VOORTAAN, bijw. Van *voort* en *aan*. KIL. *voordaen*, nederf. *vordan*, opperd. *fortan*. Ten opzigte van den tijd voorwaarts aan, in den tijd, die als vooruit ligt: *gij moet voortaan beter toezien*. *Cignus wort voortaen een witte zwaen gerekent*. VOND. *Weest voortaan gedwee en stil*. L. D. S. P. *Dat hij voerdan niet doen en sal*. v. HASS.

VOORTAFEL, z. n., vr., *der*, of *van de*, *voortafel*; meerv. *voortafels*. Van *voor* en *tafel*, in den zin van geregt; zie *tafel*. Voorgeregt: *toen de voortafel afgenomen werd*, *dischte men allerlei wild op*.

VOORTAND, z. n., m., *des voortands*, of *van den voortand*; meerv. *voortanden*. Van *voor* en *tand*. Eene der voorste tanden: *hij heeft verbazend groote voortanden*.

VOORTARBEIDEN, onz. w., gelijkvl. *Ik arbeidde voort*,

voort, *heb voortgearbeid.* Van *voort* en *arbeiden.* Snellijk arbeiden: *arbeid toch voort!* Bij aanhoudendheid arbeiden: *arbeid gij daaraan nog al immer voort?* Dezelfde aanhoudendheid van het bedrijf van *baden*, *bakken*, *bazuinen*, enz. wordt aangeduid door *voortbaden*, *voortbakken*, enz.; en *voort* zet aan *bakken* enz. insgelijks een denkbeeld van snelheid bij.

VOORTBADEN, zie *voortarbeiden.*

VOORTBAKKEN, zie *voortarbeiden.*

VOORTBLAZEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik blies voort*, *heb voortgeblazen.* Van *voort* en *blazen.* Voor zich heen, en dus voorwaarts, blazen; *de wind blies het stof met gansche wolken voort.* Wegblazen: *blaas de tabaksasch voort.*

VOORTBREKEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik brak voort*, *ben voortgebroken.* Van *voort* en *breken.* Met eenig geweld te voorschijn komen: *de stroom brak voort door veld en dalen heen. Dan sal u licht voortbreken als de dageraed.* Bijbelv.

VOORTBRENGEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik bragt voort*, *heb voortgebragt.* Van *voort* en *brengen.* Te voorschijn brengen: *getuigen voortbrengen. Doe beval de Koninck, en sij brachten die mannen voort.* Bijbelv. *God brengt winden, door een woord, uit zijn wapenkamer voort.* L. D. S. P. Door scheppende, of telende, kracht verwekken: *door zijn woord bragt hij al de heemlen voort.* L. D. S. P. *Brogt nootdruft voort van zelf.* Vond. *Hij sal tacken voortbrengen, ende vrucht dragen.* Bijbelv. *Een talrijk nageslacht voortbrengen. Wijsheid voortbrengen*, is, dezelve uiten. *Wartaal voortbrengen*, dezelve spreken. Van hier *voortbrenger*, *voortbrenging*, *voortbrengsel*, *voortbrengster.*

VOORTDOUWEN, zie *voortduwen.*

VOORTDRAGEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik droeg voort*, *heb voortgedragen.* Van *voort* en *dragen.* Bij aanhoudendheid dragen: *hij draagt dien last steeds voort.* Voorwaarts dragen: *als gij het zoo ver voortdraagt.* Wegdragen: *hij droeg het voort.*

VOORTDRIJVEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik dreef voort*, *heb voortgedreven.* Van *voort* en *drijven*, waaraan door *voort* even dezelfde plooijen bijgezet wor-

worden, als aan *dragen*, zie *voortdragen*. Intusschen wordt het nog afzonderlijk wegens aansporing tot eenig werk gebezigd: *hij mag wel een weinig voortgedreven worden;* en wegens de bespoediging van het werk zelf: *om het werk voort te drijven*. Bijbelv. Van hier *voortdrijfster*, *voortdrijver*, *voortdrijving*.

VOORTDUREN, onz. w., ongelijkvl. *Ik duurde voort, heb voortgeduurd*. Van *voort* en *duren*. Bij aanhoudendheid duren: *de koude duurt nog voort*. Van hier *voortduring*, aanhouding: *bij voortduring*, aanhoudend, immer voort.

VOORTDURING, zie *voortduren*.

VOORTDUWEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik duwde voort, heb voortgeduwd*. Van *voort* en *duwen*. Anders *voortdouwen*. Voorwaarts duwen: *ik kan het niet meer voortduwen*. Bij aanhoudendheid duwen: *hij duwt nog al immer voort*.

VOORTEEKEN, z. n., o., *des voorteekens*, of *van het voorteeken;* meerv. *voorteekenen*, en *voorteekens*. Van *voor* en *teeken*. Een voorbeduidend teeken: *het is geen kwaad voorteeken. De schrik voor verscheide voorteekenen*. Vond. Van hier, bij Kil. *veurteeckenen*, voorbeduiden.

VOORTELLEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik telde voor, heb voorgeteld*. Van *voor* en *tellen*. Voor iemands oogen tellen: *hij telde mij alles voor*. Van hier *voortelling*.

VOORTEMPEL, z. n., m., *des voortempels*, of *van den voortempel;* meerv. *voortempelen*, of *voortempels*. Van *voor* en *tempel*. Het voorste van eenen tempel: *de voortempel stak derwijze boven den tempel uit, dat hij aan eenen dikken stompen toren geleek*.

VOORTENT, z. n., vr., *der*, of *van de*, *voortent;* zonder meerv. Van *voor* en *tent*. Het voorste van eene tent: *het gevolg bleef in des veldheers voortent*.

VOORTETEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik at voort, heb voortgegeten*. Van *voort* en *eten*. Spoed maken met eten: *als gij niet voorteet, zult gij weinig krijgen*. Bij aanhoudendheid eten: *hij at steeds voort*. Ook oneigenlijk: *haer woort sal voort eten gelijck de kancker*. Bijbelv.

VOORT-

VOORTGAAN, onz. w., onregelm. *Ik ging voort, heb, en ben voortgegaan.* Van *voort* en *gaan.* Weggaan, wegloopen: *er is wederom een soldaat voortgegaan. Zij ging met dien karel voort. Met iets voortgaan*, is, hetzelve medenemen, wegdragen: *wie is nu wederom daarmede voortgegaan?* Voorwaarts bewogen worden: *het schip gaat niet meer voort, maar zit vast.* Voorwaarts gaan: *waarom gaat gij niet voort? Ergens mede voortgaan*, met het hulpwoord *hebben*, is daarmede spoed maken: *gij moest daar wat beter mede voortgegaan hebben.* Daarmede aanhouden: *ik heb daarmede steeds voortgegaan.* Met hetzelfde *hebben* is *voortgaan* bij aanhoudendheid gaan: *hij gaat nog steeds voort.* Van zaken, voortgezet worden: *het werk heeft steeds voortgegaan.* Tot dadelijkheid geraken: *de reize gaat niet voort. Als het huwelijk voortgegaan had.* Wel tieren: *het goed gaat niet voort.* Oneigenlijk, wel slagen: *het welbehagen des Heeren sal door sijne hand gelukkelik voortgaen.* Bijbelv., Waar het ook te voorschijn komen aanduidt, in: *daar sal een sterre voortgaen uit Jacob*, en elders. Van hier *voortgang.*

VOORTGANG, z. n., m., *des voortgangs*, of *van den voortgang*; meerv. *voortgangen.* Van *voortgaan*, oulings, *voortgangen.* De daad van voortgaan, oneigenlijk. Vordering: *hij maakt goede voortgangen.* Bevordering tot dadelijkheid: *de vrede heeft geenen voortgang.* Het welgelukken van een ding: *de voortgang onzer ondernemingen.* Aanhouding: *gedurende den voortgang der onderhandelingen. Bij voortgang*, is, aanhoudend: *het regende bij voortgang allergeweldigst.*

VOORTGEVEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik gaf voort, heb voortgegeven.* Van *voort* en *geven.* Aan iemand geven, die het wederom aan anderen geven moet, zoo dat het van den eenen tot den anderen voortga: *toen ik de snuifdoos bezigtigd had, gaf ik dezelve voort.* Anders *voortlangen* en *voortreiken.*

VOORTGLIJDEN, zie *voortglippen.*

VOORTGLIPPEN, onz. w., gelijkvl. *Ik glipte voort, ben en heb, voortgeglipt.* Van *voort* en *glippen.*

Anders *voortglijden*, enz. Al glippende voorwaarts bewogen worden: *tot hier toe glipte hij*, of *het*, *voort*. Ook oneigenlijk: *de smet van het klamme vergift voortglippende*. Vond. Bij aanhoudendheid glippen: *hij bleef nog al voortglippen*. Van hier *voortglipping*.

VOORTHALEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik haalde voort, heb voortgehaald*. Van *voort* en *halen*. Voorwaarts halen: *haal den wagen nog wat voort*. Bij Kil. ook voor den dag halen.

VOORTHARKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik harkte voort, heb voortgeharkt*. Van *voort* en *harken*. Met de hark voorwaarts bewegen: *hark het hooi nog wat voort*. Snellijk harken: *laat hij wat voortharken*.

VOORTHELPEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik hielp voort, heb voortgeholpen*. Van *voort* en *helpen*. Van eene plaats weghelpen: *de bediende van den cipier hielp den gevangenen voort*. Iemand helpen, om voort te gaan, zoo eigenlijk, als oneigenlijk: *van plaats tot plaats hielp men hem voort*. *Ik hielp hem met raad en daad voort*.

VOORTHINKEN, onz. w., gelijkvl. *Ik hinkte voort, ben en heb voortgehinkt*. Van *voort* en *hinken*. Van eene plaats weghinken: *hij is zoo kreupel, als hij was, voortgehinkt*. Voorwaarts hinken: *zie hem eens voorthinken!* Bij voortduring hinken: *hij bleef op twee gedachten voorthinken*.

VOORTHOEPELEN, onz. w., gelijkvl. *Ik hoepelde voort, heb en ben voortgehoepeld*. Van *voort* en *hoepelen*. Aanhouden met hoepelen: *de jongen blijft maar voorthoepelen*. Met *zijn*; in de gemeenzame verkeering, zich wegmaken: *hij is stil voortgehoepeld*.

VOORTHOMPELEN, onz. w., gelijkvl. *Ik hompelde voort, ben en heb voortgehompeld*. Van *voort* en *hompelen*. Bij voortduring hompelen: *hij hompelt steeds voort*. Van eene plaats weghompelen: *hoe heeft hij nog kunnen voorthompelen*. Voorwaarts hompelen: *het was deerlijk, om aan te zien, zoo als hij voorthompelde*. Snellijk hompelen: *hompel wat voort!*

VOORTJAGEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik joeg, of jaagde voort, heb voortgejaagd*. Van *voort* en *jagen*. Bedr., van eene plaats wegjagen: *wij joegen*

gen hem voort. Voorwaarts jagen: *jaag den ezel toch wat voort.* Bij aanhoudendheid jagen: *hij bleef hem onophoudelijk voortjagen.* Onz., sterk voorwaarts rijden: *niemand joeg zoo snel voort als hij.* Van eene schuit, door een paard voorwaarts getrokken worden: *eer de schipper voortjaagt.* Snellijk van eene plaats wegrijden: *hij joeg voort, en liet haar staan.* Bij aanhoudendheid jagen, in al de onzijdige beteekenissen van dit woord; zie *jagen.*

VOORTIJD, z. n., m., *des voortijds*, of *van den voortijd;* meerv. *voortijden.* Van *voor* en *tijd.* De aanvang des jaars: *in den voortijd.* Het meerv. wordt voor vroegere tijden gebruikt, in: *in voortijden spraken zij gemeenlick.* BIJBELV.

VOORTIJDS, bijw., van *voortijd.* Oudtijds, oulings: *voortijds sprak men zoo.*

VOORTIJLEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik ijlde voort, heb, en ben, voortgeijld.* Van *voort* en *ijlen.* Anders *voortsnellen.* Met *zijn*, zich voorthaasten, voortspoeden: *terwijl hij voortijlde.* Met *hebben*, bij voortduring snellen, spoeden: *hij ijlt nog al steeds voort.* Ook wordt dit woord met *hebben* genomen voor bij aanhoudendheid raaskallen: *de kranke ijlde gestadig voort.*

VOORTKOMEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik kwam voort, ben voortgekomen.* Van *voort* en *komen.* Van eene plaats weg komen: *maak, dat gij voortkomt!* snellijk komen: *kom toch voort, kind!* waarin *voortkomen* van *voort*, terstond, ijlings, komen, dat niet aaneen geschreven worden moet, verschilt. Vorderen, in zijne ondernemingen slagen, daaruit een genoegzaam bestaan vinden: *hoe ik mij ook beyltijtige, ik kan niet voortkomen.* Te voorschijn komen: *ziet, wat dit zij, datter voortkomt.* BIJBELV. Voortspruiten: *het gezaaide komt reeds uit den grond voort.* Ook oneigenlijk: *er zijn uit dat huwelijk zeven kinderen voortgekomen. Wie weet, wat daaruit nog voortkomen zal. Van de Godtloose komt Godtloosheijt voort.* BIJBELV. Van hier, bij HALMA, *voortkoming*, uitspruitsel.

VOORTKUNNEN, onz. w., onregelm. *Ik kon, of konde, voort, heb voortgekonnen.* Van *voort* en *kunnen.* In het gemeene leven gebruikelijk, voor niet kunnen komen: *hij kan niet voort.*

VOORT-

VOORTKRUIJEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. en ongelijkvl. *Ik kruide (krooi) voort, heb voortgekruid.* Van *voort* en *kruijen* Bedr., van eene plaats wegkruijen: *krui het maar voort.* Bij aanhoudendheid, en voorwaarts kruijen: *onder het voortkruijen van dat goed verloor hij een deel daarvan.* Figuurlijk, door aanbeveling, enz., al meer en meer in ambten en bedieningen voorthelpen: *zijne vrienden kruijen hem gestadig voort.* Onz., spoed maken met kruijen: *laat hem wat beter voortkruijen.* Aanhouden met kruijen: *terwijl hij voortkruide.* Van de op elkander schietende stukken ijs zegt men: *het ijs kruide langzaam voort.* Van hier *voortkruijing.*

VOORTKRUIPEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik kroop voort, ben* en *heb voortgekropen.* Van *voort* en *kruipen.* Bij aanhoudendheid kruipen: *hij kroop steeds voort. Heeft hij nog langer voortgekropen?* Voorwaarts kruipen; *na dat ik haar den staart afgehakt had, kroop zij nog zoo ver voort.* Oneigenlijk: *hij kan van zwakheid naauwelijks voortkruipen. De besmetting kruipt steeds voort.*

VOORTKWEEKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik kweekte voort, heb voortgekweekt.* Van *voort* en *kweeken.* Iets derwijze kweeken, dat het te voorschijn kome: *uit dat zaad zult gij niets goeds voortkweeken.* Ook zet *voort* aan *kweeken* dezelfde beteekenis van voortduring bij, als aan zoo menig ander werkwoord.

VOORTLAVEREN, onz. w., gelijkvl. *Ik laveerde voort, ben* en *heb voortgelaveerd.* Van *voort* en *laveren.* Met *hebben*, bij voortduring laveren: *hoe lang hebt gij voortgelaveerd?* Met *zijn*, voorwaarts laveren: *zoo ver waren zij voortgelaveerd.*

VOORTLEIDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik leidde voort, heb voortgeleid.* Van *voort* en *leiden.* Bij aanhoudendheid leiden: *ik leidde hem steeds voort.* Voorwaarts leiden: *terwijl men mij voortleidde.* Van eene plaats wegleiden: *sult ghijlieden uijttrecken, ende met vrede voortgeleijdt worden.* Bijbenv.

VOORTLOKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik lokte voort, heb voortgelokt.* Van *voort* en *lokken.* Door lokken doen voortgaan: *met een handvol hooi lokt hij het kalf voort.*

VOORTLOOPEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik liep voort, ben*

ben en *heb voortgeloopen*. Van *voort* en *loopen*. Met *zijn*, voorwaarts loopen: *toen hij zoo ver voortgeloopen was, viel hij van vermoeidheid neder*. Oneigenlijk: *de vurigheid loopt voort*. Wegloopen: *hij is zoo even voortgeloopen*. Met *hebben*, snellijk loopen: *ik wenschte, dat gij wat voortgeloopen hadt*. Aanhouden met loopen: *de klok heeft tot op dit oogenblik nog voortgeloopen*. Hoogd. *fortlaufen*.

VOORTMAKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik maakte voort, heb voortgemaakt*. Van *voort* en *maken*. Spoed, vordering, maken: *maak daarmede toch wat voort! Zich voortmaken*, is, zich wegspoeden.

VOORTMALEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik maalde voort, heb voortgemalen*. Van *voort* en *malen*. Bedr., al malende voorwaarts bewegen: *de eene molen maalt het water voort tot aan de andere*. Onz., aanhouden met malen: *de molen blijft nog al gestadig voortmalen*. Snellijk malen: *maal wat voort, dat ik koffij krijge!*

VOORTOGT, z. n., m., *des voortogts*, of *van den voortogt*; meerv. *voortogten*. Van *voor* en *togt*. Optogt voor aan een leger: *hij heeft den voortogt*. Het gene vooraan trekt, de voorhoede: *zij voeren, onder de dichte heirspitsen, den voortoght aen*. VOND.

VOORTPLANTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik plantte voort, heb voortgeplant*. Van *voort* en *planten*. Eigenlijk, al plantende vermenigvuldigen, of doen voortduren: *ik wil die bloemen voortplanten*. Voorts ook evenveel hoe uitbreiden en doen voortduren: *zijn geslacht voortplanten. De besmetting plant zich gestadig voort. Sal sijn naem van kint tot kint voortgeplant worden*. BIJBELV. *Waervan hij voort mag zijn geplant*. WESTERB. Van hier *voortplanter*, *voortplanting*, *voortplantster*.

VOORTRAKEN, onz. w., gelijkvl. *Ik raakte voort, ben voortgeraakt*. Van *voort* en *raken*. Van eene plaats weg geraken: *hij raakte eindelijk voort*. Vorderen: *met al dat laveren raken wij weinig voort*.

VOORTRAP, z. n., m., *des voortraps*, of *van den voortrap*; meerv. *voortrappen*. Van *voor* en *trap*. Voortred: *ik had moeite, om zijnen voortrap te volgen*. Eene verzameling van trappen voor in een huis, in wel-

 ken

ken gevalle het met het lidwoord *de* gebezigd wordt: *ga de voortrap op.*

VOORTREDEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik trad voor, ben voorgetreden.* Van *voor* en *treden.* Voorgaan: *hij trad ons voor.* Te voorschijn te treden: *ik schroom voor te treden.*

VOORTREFFELIJK, bijv. n. en bijw., *voortreffelijker, voortreffelijkst.* Van *voor* en *treffelijk.* Voor, en boven andere dingen treffelijk, uitnemend: *een voortreffelijk geregt. Het smaakt voortreffelijk.* Op zich zelf, in den STATENBIJBEL, als z. n., de voornaamste: *hare voortreffelicke senden hare kleijne nae water.* Van hier *voortreffelijkheid.*

VOORTREIKEN, zie *voortgeven.*

VOORTREIZEN, onz. w., gelijkvl. *Ik reisde voort, ben* en *heb voortgereisd.* Van *voort* en *reizen.* Met *zijn*, voorwaarts reizen: *so reijsden de kinderen Israëls voort.* BIJBELV. Met *hebben*, aanhouden met reizen: *ik heb steeds voortgereisd.*

VOORTREKKEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik trok voor, heb voorgetrokken.* Van *voor* en *trekken.* Bedr., voor iets anders trekken, in eenen figuurlijken zin, boven iets anders achten, eeren, enz.: *gij trekt dat kind te veel voor. Opck en sult ghij den geringen niet voortrecken in sijne twistige sake.* BIJBELV. Onz., voor iemand, of iets trekken: *ik liet hem voortrekken.*

VOORTREKKEN, onz. w., gelijkvl. *Ik rekte voort, heb voortgerekt.* Van *voort* en *rekken.* Spoed maken in het rekken: *rek toch wat voort!* Aanhouden met rekken: *rekt gij nog al voort?*

VOORTRENNEN, onz. w., gelijkvl. *Ik rende voort, ben* en *heb voortgerend.* Van *voort* en *rennen.* Met *zijn*, van eene plaats weg, voorwaarts, en snellijk, rennen. Met *hebben: tot dus ver heeft hij voortgerend.*

VOORTRIJDEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik reed voort, heb* en *ben voortgereden.* Van *voort* en *rijden.* Bedr., op een rijtuig voorwaarts, of van eene plaats weg voeren: *tot hiertoe reed hij het voort. Zij hebben het voortgereden.* Bij aanhoudendheid op een rijtuig voeren: *men rijdt het nog al voort.* Onz., met *zijn*, van eene plaats wegrijden: *hij is voortgereden.* Voorwaarts rijden: *tot hier aan toe reed ik voort.* Met *hebben*, snellijk rijden: *rijd toch wat voort!* Aanhouden

met

met rijden: *ik heb steeds voortgereden. Houdt mij niet op voort te rijden, 't sij dan, dat ick 't u segge.* Bijbelv. Alles in de verschillende beteekenissen van *rijden*; zie dit woord.

VOORTROEIJEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik roeide voort, heb* en *ben voortgeroeid.* Van *voort* en *roeijen.* Bedr., al roeijende voorwaarts brengen: *Zij roeiden het vaartuig uit al hunne magt voort.* Al roeijende van eene plaats wegvoeren: *hij heeft de sloep voortgeroeid.* Onz., met *zijn*, zich door middel van riemen voorwaarts brengen: *wij roeiden tot daartoe voort.* Zich op de gezegde wijze van eene plaats verwijderen: *zij waren voortgeroeid.* Met *hebben*, snellijk roeijen: *als hij wat voortgeroeid had.* Aanhouden met roeijen: *zij hebben steeds even zeer voortgeroeid.*

VOORTROEPEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik riep voort, heb voortgeroepen* Bij Kil. al roepende voortzeggen: *men riep het door het leger voort.* Aanhouden met iets te roepen: *men bleef het voortroepen.* Onz., aanhouden met roepen: *het volk riep en schreeuwde steeds voort.*

VOORTROLLEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik rolde voort, heb* en *ben voortgerold.* Van *voort* en *rollen.* Bedr., met eene rollende beweging voorwaarts brengen: *ik rolde mijnen bal slechts voort.* Zulks bij voortduring ten aanzien van iets doen: *Sisijphus blijft zijnen steen voortrollen.* Onz., met eene rollende beweging voorwaarts geraken: *hoe verder een sneeuwbal voortrolt, hoe grooter hij wordt.* Met zulk eene beweging aanhouden: *uw bal rolt nog al voort.*

VOORTRUKKEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik rukte voort, heb* en *ben voortgerukt.* Van *voort* en *rukken.* Bedr., met eenen ruk voorwaarts brengen: *zij rukten hem onbarmhartig voort.* Onz., met *zijn*, ijlings voorttrekken: *het leger rukte voort.* Met *hebben*, bij aanhoudendheid rukken: *indien gij voortgerukt hadt, zou het touw gebroken zijn.*

VOORTS, bijw., van *voort.* Eigenlijk, voorwaarts, verder heen. In het gebruik, vervolgens: *hij begaf zich voorts daarheen. En zoo voorts.*

VOORTSCHARRELEN, onz. w., gelijkvl. *Ik scharrelde voort, heb en ben voortgescharreld.* Van *voort* en *scharrelen.* Met *zijn*, voorwaarts scharrelen: *zoo*

ver ben ik voortgescharreld. Van eene plaats wegscharrelen: *zij is wederom voortgescharreld.* Met *hebben*, bij voortduring en met spoed scharrelen.

VOORTSCHEPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik scheepte voort, heb voortgescheept.* Van *voort* en *schepen.* Bedr., te scheep weg doen varen: *ik heb hen voortgescheept.* Zich wegmaken, wegvaren: *hij wist niet, hoe hij zich spoedigst voortschepen zou.*

VOORTSCHEREN, onz. en wederk. w., gelijkvl. *Ik scheerde voort, en scheerde mij voort, heb voortgescheerd, en heb mij voortgescheerd.* Van *voort* en *scheren.* Onz., zich met de snelle beweging van eenen vogel verwijderen: *geen swaluw scheert soo voort, wanneer de sperwer aast.* Tengnagel. Wederk., zich evenveel hoe wegpakken: *scheer u voort!*

VOORTSCHIETEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik schoot voort, heb en ben voortgeschoten.* Van *voort* en *schieten.* Met *zijn*, voorwaarts bewogen worden: *de schuit schoot voort.* Vorderen: *dat werk is wel voortgeschoten.* Welig opschieten: *het gewas schiet niet voort.* Ook figuurlijk: *gij hebt de volcken geplaagt, hder lieden daerentegen doen voortschieten.* Bijbelv. Met *hebben*, aanhouden met schieten: *de kaper schoot nog steeds voort.* Met spoed geld schieten: *schiet wat voort.*

VOORTSCHIKKEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik schikte voort, heb en ben voortgeschikt.* Van *voort* en *schikken.* Van eene plaats wegschikken: *ik wist niet, hoe ik hem spoedigst voortschikken zou.* Onz., verder opschikken: *schik wat voort.*

VOORTSCHILLEN, onz. w., gelijkvl. *Ik schilde voort, heb voortgeschild.* Van *voort* en *schillen.* Met spoed schillen: *schil toch wat voort!* Aanhouden met schillen: *zij zat nog al voort te schillen.*

VOORTSCHOFFELEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik schoffelde voort, heb voortgeschoffeld.* Van *voort* en *schoffelen.* Bedr., al schoffelende voorwaarts brengen: *schoffel het vuil wat voort.* Onz., bij voortduring schoffelen: *schoffel nog maar wat voort.* Snellijk schoffelen: *gij moet wat voortschoffelen.*

VOORTSCHOPPEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik schopte voort, heb voortgeschopt.* Van *voort* en *schoppen.* Bedr., voorwaarts schoppen: *hij schopte den steen gestadig voort.* Oneigenlijk, bevorderen: *wat wordt hij*

hij voortgeschopt! Onz., aanhouden met schoppen: *het dier schopt en trapt onophoudenlijk voort.*

VOORTSCHRABBEN, onz. w., gelijkvl. *Ik schrabde voort, heb voortgeschrabd.* Van *voort* en *schrabben*, waaraan *voort* even dezelfde denkbeelden van spoed en aanhouding bijzet, als aan menig ander werkwoord.

VOORTSCHUIVEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik schoof voort, heb* en *ben voortgeschoven.* Van *voort* en *schuiven.* Bedr., voorwaarts schuiven: *hij schoof de slede voort.* Onz., met *hebben*, bij aanhouding en snellijk schuiven. Met *zijn*, van eene plaats weggaan: *hij is voortgeschoven.*

VOORTSLAAN, bedr. en onz. w., onregelm. *Ik sloeg voort*, *heb* en *ben voortgeslagen.* Van *voort* en *slaan.* Bedr., slaande voortdrijven: *sla den bal wat voort.* Onz., met *hebben*, bij voortduring slaan: *de klok slaat nog al voort.* Met spoed slaan: *sla toch wat voort.* Met *zijn*, van brand, besmetting, enz., zich al verder en verder uitbreiden: *de brant sloegh voort in Yrlant en Brittanje.* VOND. *De besmetting slaat steeds voort. Zou die krankheid ook voortslaan? O tastelijke razernije, hoe sloeght gij voort.* VOND.

VOORTSLEPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik sleepte voort, heb voortgesleept.* Van *voort* en *slepen.* Voorwaarts slepen: *men sleepte hem bij de haren voort.* Bij aanhouding slepen; in eenen oneigenlijken zin: *het heeft zoo voortgesleept, tot dat hij de handen aan het werk sloeg.*

VOORTSLUIPEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik sloop voort, ben voortgeslopen.* Al verder en verder sluipen: *het vergif sloop in zijne aderen voort.* Van eene plaats wegsluipen: *hij is voortgeslopen.*

VOORTSMIJTEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik smeet voort, heb voortgesmeten.* Van *voort* en *smijten.* Voorwaarts smijten: *tot hier toe smeet hij het voort.*

VOORTSNELLEN, zie *voortijlen.*

VOORTSPRINGEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik sprong voort, ben* en *heb voortgesprongen.* Van *voort* en *springen.* Met *zijn*, voorwaarts springen: *in plaats van te loopen, springen de Konijnen voort.* Te voorschijn springen, zoo eigenlijk, als oneigenlijk: *wie weet, wat daaruit voortspringen zal. Dan is een jonge*

 leeuw;

leeuw; hij ſal als uijt Baſan voortſpringen. Bijbelv. Met *hebben*, ſpoed maken, om te ſpringen: *ſpring toch voort!* Aanhouden met ſpringen: *hij danst en ſpringt nog al voort.*

VOORTSPRUITEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik ſproot voort, heb en ben voortgeſproten.* Van *voort* en *ſpruiten.* Met *hebben*, bij aanhoudendheid ſpruiten: *de kool ſpruit nog al voort.* Met *zijn*, ſpruitswijze te voorſchijn komen: *uit het ſtof zullen andere voortſpruijten.* Bijbelv. *Dewijl hij voortſproot van Likaons zaet,* Vond. *Dan ſpruit het brood, nog in den halm beſloten, uit d'aarde voort.* L. D. S. P. Ontſtaan, over het algemeen: *ik weet niet, wat daaruit voortſpruiten zal.* Al verder en verder ſpruiten, zich verſpreiden: *die quaal ſpruit voort.* Halma.

VOORTSTAPPEN, onz. w., gelijkvl. *Ik ſtapte voort, ben en heb voortgeſtapt.* Van *voort* en *ſtappen.* Met *zijn*, voortgaan: *ik ſtapte voort naar het andere dorp.* Van eene plaats wegſtappen: *wij zagen, dat hij voortgeſtapt was.* Met *hebben*, ſnellijk ſtappen: *ſtap toch wat voort.* Aanhouden met ſtappen: *ik zal maar voortſtappen.*

VOORTSTOOTEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik ſtiet voort, heb voortgeſtooten.* Van *voort* en *ſtooten.* Voorwaarts ſtooten: *de eene ſtiet den anderen voort. Alſoo hem de Joden voortſtieten.* Bijbelv.

VOORTSTREKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik ſtrekte voort, heb voortgeſtrekt.* Van *voort* en *ſtrekken.* Voorwaarts ſtrekken: *hij ſtreckt ſijne hant voort.* Bijbelv. Wederk., zich voorwaarts uitſtrekken: *hij ſtrekt zich zoo verre voort.*

VOORTSTREVEN, onz. w., gelijkvl. *Ik ſtreefde voort, heb voortgeſtreefd.* Van *voort* en *ſtreven.* Wakker voortgaan: *om op het pad der deugd voort te ſtreven.*

VOORTSTROOMEN, onz. w., gelijkvl. *Ik ſtroomde voort, ben en heb voortgeſtroomd.* Van *voort* en *ſtroomen.* Voorwaarts ſtroomen: *tot daartoe ſtroomde het water voort.* Bij aanhouding ſtroomen: *de rivier ſtroomt onophoudelijk voort.* Te voorſchijn ſtroomen: *er kwam een vloed van woorden uit zijnen mond voortſtroomen.*

VOORTSTUIVEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik ſtoof voort, ben en heb voortgeſtoven.* Van *voort* en *ſtuiven.* Met

zijn,

zijn, gezwind voortgaan: *wat stoof hij voort!* Met *hebben*, aanhouden met stuiven: *het heeft steeds voortgestoven.*

VOORTSTUREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik stuurde voort, heb voortgestuurd.* Van *voort* en *sturen.* Van eene plaats weg sturen: *ik heb hem voortgestuurd.* Door bestuur doen vorderen: *hij stuurde het schip voort.*

VOORTSTUWEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik stuwde voort, heb voortgestuwd.* Van *voort* en *stuwen.* Voorwaarts stuwen, duwen, drijven: *de Libiaen stuwt zijn gedrochten voort.* VOND.

VOORTSUKKELEN, onz. w., gelijkvl. *Ik sukkelde voort, heb* en *ben voortgesukkeld.* Van *voort* en *sukkelen.* Met sukkelen voortgaan: *hij sukkelt altoos zoo maar voort.*

VOORTTELEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik teelde voort, heb voortgeteeld.* Van *voort* en *telen.* Bedr., door teling te voorschijn brengen: *kinderen, jonge boomen*, enz. *voorttelen. Een dochter, voortgeteelt uit Amstels grijzen stam.* VOND. Onz., door teling in stand gehouden en vermenigvuldigd worden: *wat teelt dat onkruid voort! Teelt overvloedelick voort op der aerde, ende vermenichvuldigt op deselve.* BIJBELV. Van hier *voortteling.*

VOORTTIEGEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik toog voort, ben voortgetogen.* Van *voort* en *tiegen.* Anders *voorttijgen*, en *voorttijen.* Voorttrekken, in den onzijdigen zin van dit woord: *alsoo togen sij voort, ende wandelden.* BIJBELV.

VOORTTIJEN, zie *voorttiegen.*

VOORTTIJGEN, zie *voorttiegen.*

VOORTTREDEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik trad voort, ben* en *heb voortgetreden.* Van *voort* en *treden.* Met *zijn*, voorwaarts treden: *als sij ses treden voortgetreden waren.* BIJBELV. Met *hebben*, snellijk treden: *treed wat voort.* Bij voortduring treden: *terwijl de tursmaaksters voorttraden. Ick sal nu al soetkens voorttreden alle mijne jaren.* BIJBELV.

VOORTTREKKEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. *Ik trok voort, heb* en *ben voortgetrokken.* Van *voort* en *trekken.* Bedr., voorwaarts halen: *dreef de zwaen, die haer voorttrok, wakker aen.* VOND. Onz., voorwaarts tiegen, tijgen, tijen: *het leger is tot Doornik*

 voort-

voortgetrokken. HALMA. *Sij togen henen, om voort te trekken.* BIJBELV. Vertrekken: *hij is reeds voortgetrokken.* Met *hebben*, bij aanhouding trekken: *trekt gij nog al voort?* Met spoed, of inspanning van krachten, trekken: *zoo gij voortgetrokken hadt.*

VOORTVAREN, onz. w., ongelijkvl. *Ik voer voort, ben* en *heb voortgevaren.* Van *voort* en *varen.* Met *zijn*, van eene plaats weg varen: *de schuit was reeds voortgevaren. Wij voeren voort, en lieten hen staan. Sij voeren voort na het lant der Gadarenen.* BIJBELV. Voorwaarts varen: *tot hiertoe voer hij met ons voort. Een weijnich voortgevaren zijnde.* BIJBELV. Met *hebben*, bij aanhouding varen: *hij was de zee nog niet moede, maar voer voort. Als wij vele dagen langksamelijck voortvoeren.* BIJBELV. Oneigenlijk, evenveel waarin aanhouden: *nog vaart men voort, aan 't kwaad zich toe te wijen.* L. D. S. P. *Hij voer voort noch tot hem te spreken.* BIJBELV. *Vaer zoo voort, ô eelste van ons ranken.* VOND. Evenveel waarmede spoed maken, *gij moet daarmede voortvaren.* Deze beteekenis heerscht ook in het deelw. *voortvarend*, dat als bijv. n. en bijw. gebezigd wordt.

VOORTVAREND, bijv. n. en bijw., *voortvarender, voortvarendst.* Eigenlijk, een deelw. van *voortvaren.* Al wie in zijne bedrijven spoed maakt, *het is een voortvarend man.* Als bijw., met spoed en drift: *hij beijvert zich voortvarend.* Van hier *voortvarendheid.*

VOORTVLIEDEN, zie *voortvlugten.*

VOORTVLIEGEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik vloog voort, ben* en *heb voortgevlogen.* Van *voort* en *vliegen.* Met *zijn*, van eene plaats weg vliegen: *de vogel is voortgevlogen.* Voorwaarts vliegen: *hij is tot aan de zee voortgevlogen.* Oneigenlijk, snellijk voortgaan: *het schip vloog voort. Wat vloog hij voort.* Met *hebben*, aanhouden met vliegen: *hij vliegt nog al voort.* Snellijk vliegen: *had hij wat beter voortgevlogen.*

VOORTVLIETEN, zie *voortvloeijen.*

VOORTVLOEIJEN, onz. w., gelijkvl. *Ik vloeide voort, ben*, en *heb voortgevloeid.* Van *voort* en *vloeijen.* Anders *voortvlieten.* Met *zijn*, al vloeijende voortkomen: *er vloeit uit die bron eene gansche rivier voort.* Oneigenlijk, voortkomen over het algemeen: *wat zal daaruit*

uit nog voortvloeijen. Voorwaarts vloeijen: *De Donau vloeit oostwaarts henen voort naar de zwarte zee.* Van eene plaats weg vloeijen: *het is voortgevloeid.* Met *hebben*, aanhouden met vloeijen: *het bloed vloeit nog even vlug door zijne aderen voort.* *Zoo lang het getij voortvloeijen bleef.*

VOORTVLUGTEN, onz. w., gelijkvl. *Ik vlugtte voort*, *ben* en *heb voortgevlugt.* Van *voort* en *vlugten.* Anders *voortvlieden.* Met *zijn*, van eene plaats weg vlugten: *hij is naar Bohemen voortgevlugt.* Met *hebben*, aanhouden met vlugten: *hij vlugt nog steeds voort.* Van hier *voortvlugtig.*

VOORTVLUGTIG, bijv. n. en bijw., zonder trappen van vergrooting. Van *voortvlugten*; zie *ig.* Al wie voortvlugt: *een voortvlugtig soldaat.* Ook op zich zelf, als z. n.: *de voortvlugtigen werden vervolgd.* Als bijw., al vlugtende: *hij snelde voortvlugtig van plaats tot plaats voort.*

VOORTWAAIJEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik waaide voort*, *ben* en *heb voortgewaaid.* Van *voort* en *waaijen.* Bedr., van eene plaats weg waaijen: *de wind heeft het voortgewaaid.* Al verder en verder heen waaijen: *tot hier toe woei de wind het voort.* Onz., door den wind weg, of verder heen, gedreven worden: *het woei voort.* Met *hebben*, aanhouden met waaijen: *het heeft steeds voortgewaaid.* Met geweld waaijen: *als het wat beter voortgewaaid had.*

VOORTWANDELEN, onz., w., gelijkvl. *Ik wandelde voort*, *heb* en *ben voortgewandeld.* Van *voort* en *wandelen.* Van eene plaats weg wandelen: *hij is voortgewandeld.* Voorwaarts wandelen: *wij wandelden tot aan dat dorp voort.* Aanhouden met wandelen: *zij wandelen voort.* Met spoed wandelen: *hadt gij beter voortgewandeld.*

VOORTWERPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik wierp voort*, *heb voortgeworpen.* Van *voort* en *werpen.* Voorwaarts werpen: *hij wierp het mij toe, en ik wierp het voort.* Aanhouden met werpen: *waarom werpt gij niet voort?*

VOORTWILLEN, onz. w., gelijkvl. *Ik wilde voort*, *heb voortgewild.* Van *voort* en *willen.* Voorwaarts willen: *het paard wil niet voort.* Ook oneigenlijk: *er wil hier niets voort.* Van eene plaats weg willen: *waarom wilt gij zoo haast wederom voort?*

VOORTZEGGEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik zeide voort, heb voortgezeid*, of *voortgezegd*. Van *voort* en *zeggen*. Onder de menfchen verfpreiden: *gij moet het niet voortzeggen. Zegt het voort*, is een gebruikelijk onderfchrift onder aangeplakte bekendmakingen.

VOORTZEILEN, onz. w., gelijkvl. *Ik zeilde voort, heb* en *ben voortgezeild*. Van *voort* en *zeilen*. Met *hebben*, bij aanhouding zeilen: *wij zeilden fteeds voort*. Snellijk zeilen: *had hij wat beter voortgezeild*. Met *zijn*, van eene plaats weg zeilen: *het fchip was voortgezeild*. Voorwaarts zeilen: *tot hiertoe zeilden zij met ons voort*.

VOORTZENDEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik zond voort, heb voortgezonden*. Van *voort* en *zenden*. Van eene plaats wegzenden, en voorwaarts zenden: *ik heb hem voortgezonden*.

VOORTZETTEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik zettede voort, heb voortgezet*. Van *voort* en *zetten*. Bedr., van eene plaats weg zetten: *ik kan de kist niet voortzetten*. Voorwaarts bewegen, duwen, enz.: *zet de fchuit wat voort*. Ook oneigenlijk: *zet het werk wat voort*. *Het wordt voortgezet*, vervolgd. Onz., een fchip voorwaart bewegen: *zet wat voort*. In het bankofpel, enz., aanhouden met zetten: *gij moet maar voortzetten, om uw geld terug te krijgen*. Van hier *voortzetter, voortzetting*.

VOORTZWEEPEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik zweepte voort, heb voortgezweept*. Van *voort* en *zweepen*. Met zweepflagen voortdrijven: *dan zullen de helfche razernijen u voortzweepen*.

VOORUIT, bijw. en voorzetfel. Van *voor* en *uit*. Als bijw., op eenigen afftand voor iemand, of iets, uit, hetzelve al verder en verder achter zich latende: *zij fcharrelde vooruit. De ander Discipel liep vooruit, fnelder, dan Petrus*. Bijbelv. *Vooruit rijden*, dat intusfchen ook voorwaarts henen gerigt aanduidt, in tegenoverftelling van *achteruit rijden: waarom liet gij haar niet vooruit rijden?* Voorwaarts henen: *vooruit loopen, fchieten, zien*, enz. Op eenigen afftand voor iets henen: *hij ging vooruit. Zoo liep ik vast vooruit, de wredaert achteraen*. Vond. Uit het voorfte gedeelte van eenig ding: *het viel vooruit. Hij kwam eens vooruit kijken*. Als daarentegen het ding uitgedrukt wordt, is, *uit* een voorzetfel, en moet het van *voor* afgefcheiden blijven; *hij*

hij keek voor uit het huis. Ja, zoo is het ook gelegen met *er voor uit*, enz. Voorts beteekent *vooruit* genoegzaam evenveel, als *vooraf*, wanneer het tot tijd betrokken wordt: *ik zag het reeds vooruit. Wij vooruit nu het schip gegaen zijnde.* BIJBELV. *Vooruit betalen*, is, voor den eigenlijken tijd der betaling. *Vooruit geven, maken, krijgen, hebben*, enz., is, als voordeel; zie *voordeel*. *Vooruit gaan*, is, vorderen: *die zaak gaat niet vooruit. Het gaat met hem niet vooruit*, niet voordeelig. *Vooruit loopen*, is, voorbarig te werk gaan. *Iemand vooruit loopen*, is, eigenlijk, voor hem uit loopen. Overdragtelijk, zonder afwachting, of in achtneming, van hem, te werk gaan: *gij loopt den regter vooruit*. Zamenstell.: *vooruitmaking, vooruitzigt*.

VOORUITMAKING z. n., vr., *der*, of *van de vooruitmaking*; meerv. *vooruitmakingen*. Van *vooruit* en *making*, van *maken*. Vermaking van iets aan iemand bij uitersten wille, voor en boven anderen: *door vooruitmaking van dat goed. Zijne vooruitmakingen aan zijne dochters verkleinen het erfdeel zijner zonen.*

VOORUITZIGT, z. n., o., *des vooruitzigts*, of *van het vooruitzigt*; meerv. *vooruitzigten*. Van *vooruit*, en *zigt*, van *zien*. De daad van vooruit zien: *bij het vooruitzigt van al, wat er gebeuren moest.* Het gené men vooruit ziet: *dat vooruitzigt beurt mij op. Zijne vooruitzigten blijven steeds even donker en angstvol.*

VOORVADER, z. n., m., enkel gebruikelijk in het meerv. *voorvaderen*. Van *voor* en *vader*. Voorouderen van het mannelijk geslacht: *de stambeelden der oude voorvaderen.* VOND. *Wedergekeert tot de ongerechtigheden harer voorvaderen.* BIJBELV. Van hier *voorvaderlijk*, dat tot de voorvaderen behoort.

VOORVADERLIJK, zie *voorvader*.

VOORVAL, z. n., o., *des voorvals*, of *van het voorval*; meerv. *voorvallen*. Van *voorvallen*. Het gene voorvalt, gebeurt, eene gebeurtenis: *dat voorval schrikt hem van zijn opzet af.*

VOORVALLEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik viel voor, ben voorgevallen*. Van *voor* en *vallen*. Gebeuren: *meld mij al, wat er voorvallen mag*. Bijzonderlijk, van dingen, waardoor iets verhinderd wordt: *als er niets voorvalt, kom ik morgen vroeg bij u. Hem is wat voorgeval-*

vallen, dat hij niet reijn en is. BIJBELV. Van hier *voorval.*

VOORVECHTER, z. n., m., *des voorvechters*, of *van den voorvechter*; meerv. *voorvechteren*, en *voorvechters*. Van *voorvechten*, dat enkel in de onbepaalde wijze, als z. n., gebruikt wordt. Een ijverige en voorbarige verdediger van evenveel welk ding: *die voorvechter zijner partij.* Een ſtout en roekeloos mensch: *het is een voorvechter.* Wegens eene vrouw bezigt men *voorvechtſter.*

VOORVENSTER, z. n., o., *des voorvenſters*, of *van het voorvenſter*; meerv. *voorvenſteren* en *voorvenſters*. Van *voor* en *venſter*. Een venſter voor in een gebouw, of vertrek, dat ook achtervenſters, of zijvenſters heeft; *ik keek uit het voorvenſter.*

VOORVERTREK, z. n., o., *des voorvertreks*, of *van het voorvertrek*; meerv. *voorvertrekken*. Van *voor* en *vertrek*. Een vertrek voor in een huis: *hebt gij ſlechts een voorvertrek?*

VOORVINGER, z. n., m., *des voorvingers*, of *van den voorvinger*; meerv. *voorvingeren*, of *voorvingers*. Van *voor* en *vinger*. De voorſte vinger van de hand: *hij wees met den voorvinger daarop.*

VOORVLIEGEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik vloog voor, ben en heb voorgevlogen.* Van *voor* en *vliegen*. Vooraan, eerst, vliegen. *Deze vloog voor.*

VOORVOET, z. n., m., *des voorvoets*, of *van den voorvoet*; meerv. *voorvoeten*. Van *voor* en *voet*. Een der voorſte pooten van een dier, dat er meer dan twee heeft: *het dier hinkt met den regter voorvoet.*

VOORWAAR, bijw. Van *voor* en *waar*. Eigenlijk, in plaats van zuivere waarheid, als waarheid: *voorwaer, voorwaer, ſegge ick u.* BIJBELV.; waar het ook als tusſchenwerpſel voorkomt: *voorwaer, wij zijn ſchuldich aen onſen broeder.*

VOORWAARDE, z. n., vr., *der*, of *van de voorwaarde*; meerv. *voorwaarden*. Van *voor* en *waarde*, van *waren*. Een voorloopig beding: *op die voorwaarde.* VOND. *Op deze voorwaarde is al, wat er leeft, geboren.* D. DECK. *Op voorwaarde van gereede betaling. Om billicke voorwaerden te maken.* BIJBELV. Van hier *voorwaardelijk*, bijv. n., en bijw., en *voor-*

waar-

waarden, als voorwaarde bedingen: *oick hebben wij dat gevoirwart.* v. HASS. Zamenstell.: *huwelijksvoorwaarde*, *vredesvoorwaarde*, enz.

VOORWAARDELIJK, zie *voorwaarde*.

VOORWAARTS, bijw., van *voor* en *waarts*. Naar voren: *voorwaarts trekken. Sij zijn achterwaerts gekeert, ende niet voorwaerts.* BIJBELV.; waar dit woord ook wel eens *voorwaert* luidt, even als in: *het veldgedierte ziet naer d'aerde voorwaert neergebogen.* POOT.

VOORWAL, z. n., m., *des voorwals*, of *van den voorwal*; meerv. *voorwallen*. Van *voor* en *wal*. Bij KIL. *veurweer*, *veurweeringhe*. Een wal ergens voor. Als ook de voorste, de buitenste, wal van eene vesting: *aen den voorwal Jisreels.* BIJBELV.

VOORWEER, zie *voorwal*.

VOORWEGEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik woog voor, heb voorgewogen.* Van *voor* en *wegen*. Voor iemands oogen wegen: *ik heb het hem voorgewogen.*

VOORWENDEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik wendde voor, heb voorgewend.* Van *voor* en *wenden*. Valschelijk voorgeven: *zoekt gij dit tot uwe verontschuldiging voor te wenden?* Van hier *voorwending*, *voorwendsel*.

VOORWERK, z. n., o., *des voorwerks*, of *van het voorwerk*; meerv. *voorwerken*. Van *voor* en *werk*. Werk, dat voor ander werk vooraf gaat, zoo ten aanzien van tijd, als ten opzigte van plaats: *toen het voorwerk afgedaan was, ging men tot de zaak over. Het voorwerk van dat boek doorgebladerd hebbende.*

VOORWERP, z. n., o., *des voorwerps*, of *van het voorwerp*; meerv. *voorwerpen*. Van *voorwerpen*. Dat gene, waarop iemand, of iets, werkt: *het voorwerp van uwen haat. De afstand verkleint de voorwerpen voor ons gezigt. Het voorwerp zijn*, is, somwijlen, algemeen voor den gek gehouden worden: *hij is steeds het voorwerp.* Ook is *voorwerp* wel eens mensch, man, of vrouw: *hoe gaarne hij ook trouwen wil, hij kan geen voorwerp vinden. Is dat een voorwerp!*

VOORWERPELIJK, zie *voorwerpen*.

VOORWERPEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik wierp voor, heb voorgeworpen.* Van *voor* en *werpen*. Voorsmijten: *werp het de beesten voor! Ghij sult het den hont voor-*

werpen. Bijbelv. Bij Halma ook inbrengen, tegenwerpen. Van hier *voorwerp*, en bij Halma *voorwerping*. *Voorwerpelijk*, het tegenoverstaande van *onderwerpelijk*, in de wijsbegeerte gebruikelijk.

VOORWETE, zie *voorweten.*

VOORWETEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik voorwist, heb voorweten.* Van *voor* en *weten.* Van te voren weten: *God voorweet alles.* Van hier *voorwete*, voorkennis, bij Kil., *voorwetenschap*, *voorwetig.* Kil., en van het deelw. *voorwetend*, *voorwetendheid.*

VOORWIND, zie *wind.*

VOORWINTER, z. n., m., *des voorwinters*, of *van den voorwinter;* meerv. *voorwinters.* Het voorste van den winter: *het heeft den ganschen voorwinter geregend.*

VOORZAAL, z. n. vr., *der*, of *van de voorzaal;* meerv. *voorzalen.* Van *voor* en *zaal.* Eene zaal, voor in een huis: *hij sprak mij in de voorzaal. Doe ginck Ehud uijt nae de voorsaele.* Bijbelv.

VOORZAAT, z. n., m., *des voorzaats*, of *van den voorzaat;* meerv. *voorzaten.* Iemands voorganger in eenige waardigheid, of bediening: *hij overtrof zijnen grooten voorzaat nog. Geen voorzaet heeft, gelijk dees nazaet uitgeblonken.* Vond. Als men het wegens eene vrouw gebruikt, wordt het vrouwelijk: *bij haare voorzaate.* Hooft.

VOORZANG, z. n, m., *des voorzangs*, of *van den voorzang;* meerv. *voorzangen.* Van *voor* en *zang.* Een zang, die voor eene predikatie, of iets anders, vooraf gaat: *waaruit bestond de voorzang op den dankdag?*

VOORZANGER, z. n., m., *des voorzangers*, of *van den voorzanger;* meerv. *voorzangeren*, of *voorzangers.* Van *voor* en *zanger.* Iemand, wiens post het is, eene kerkgemeente in haar gezang voor te gaan: *de voorzanger der Fransche Kerk.* Van hier *voorzangerschap.*

VOORZEGGEN, bedr., w., gelijkvl. *Ik voorzeide, heb voorzeid*, of *voorzegd.* Van *voor* en *zeggen.* Vooraf zeggen, voorspellen: *heb ik het u niet voorzegd? Die ijdelheijt sien, ende leugen voorseggen.* Bijbelv. *Voor* scheidbaar, ten aanhooren van iemand zeggen, opdat hij het nazegge: *ik zeide hem alles voor.* Van hier *voorzeggen*, *voorzegging.* Zamenstell.: *voorzegkunde*, enz.

VOOR-

VOORZEKER, bijw. Van *zeker* en *voór*, dat hier even als in *voorwaar*, enz., in de plaats van beteekent. Zekerlijk, gewisselijk: *hij komt voorzeker. Dat hem voorseker staet te hopen.* WESTERB. Ook als tusschenwerpsel: *voorzeker! ja!*

VOORZET, zie *voorzetten*.

VOORZETSEL, z. n., o., *des voorzetsels*, of *van het voorzetsel*; meerv. *voorzetselen*, of *voorzetsels*. Van *voórzetten*. Een bijzonder deel der rede, dat dus naar het lat. *praepositio* genoemd wordt, en waarover, zie *Inleiding*, bl. 181 en volg.

VOORZETTELIJK, zie *voorzetten*.

VOORZETTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik zettede voor; heb voorgezet.* Van *voor* en *zetten*. Bij KIL., voornemen, van welke beteekenis *voorzet* onlings die van opzet, en *voorzettelijk* die van opzettelijk, ontleende. Voorts is *iemand iets voorzetten*, het voor hem nederzetten, inzonderheid van spijs en drank: *ik weet niet, wat ik hun voorzetten zal. Set hen broot ende water voor, dat sij eten ende drincken.* BIJBELV. In *iets ergens voor zetten*, moet *voor* van *zetten* afgescheiden blijven. Van *voorzetten* komt het boven gemelde *voorzet*, *voorzetsel*, *voorzettelijk*.

VOORZIEN, bedr. w., onregelm. *Ik voorzag, heb voorzien.* Van *voor* en *zien*. Vooruit zien: *ik voorzie niets, dan onheil.* Voorzien, verzorgen: *voorzie u van het noodige. Voorsiet nu u huis, o David!* BIJBELV. *Voorzien van wetten, overheden.* VOND. Ook *zich ergens mede voorzien: de folterkamer met vertrecken is voorzien.* VOND. *Ergens in voorzien* is daaromtrent de noodige voorzorg aanwenden: *hij vooziet rijkelijk in mijne behoeften. Ik zal er in voorzien*, er zorg voor dragen. Van hier *voorzienig*, *voorzienigheid*. *Voorziening*, enz.

VOORZIENIG, zie *voorzienigheid*.

VOORZIENIGHEID, z. n., vr., *der*, of *van de voorzienigheid*; zonder meerv. Van *voorzienig*., KIL. *veursienigh*, *veursichtigh*, geneigd, om overal in te voorzien. Geneigdheid tot voorzien, of dadelijke voorzienige zorg: *uwe voorzienigheid schiet veel te kort*. Inzonderheid Gods voorzienig albestuur: *wie bespeurt den vinger der Voorzienigheid daarin niet?*

VOORZIENING, z. n., vr., *der*; of *van de voorziening;*

ning; meerv. *voorzieningen*. Van *voorzien*. De daad van voorzien: *ik zal er voorziening in doen.*

VOORZIGT, z. n., o., *des voorzigts*, of *van het voorzigt;* zonder meerv. Van *voor* en *zigt*. Bekwaamheid, om vooruit te zien, en dadelijk vooruit zien, vooruit zorgen. *Ziende daar twee mannen van voorzicht.* VLAARD. REDENR. Van hier *voorzigtig*, enz.

VOORZIGTIG, bijv. n. en bijw., *voorzigtiger*, *voorzigtigst*. Van *voorzigt*. Vooruit ziende, vooruit zorgende, bezorgd: *hij is voorzigtig in al zijn doen. Ik ben, o Heer! voorzigtiger dan d'ouden.* L. D. S. P. *Gaf den voorzigtigen heer Numa haere stem.* VOND. Als bijw., met voorzigt, bezorgdelijk: *om Circes pols voorzichtig eens te tasten.* VOND. Ook wel eens als tusschenwerpsel: *voorzigtig! dat gij niets breekt.* Van hier *voorzigtigheid*, *voorzigtiglijk*. Zamenstell.: *onvoorzigtig*, enz.

VOORZIGTIGHEID, z. n., vr., *der*, of *van de*, *voorzigtigheid*: meerv. *voorzigtigheden*. Van *voorzigtig*. De hoedanigheid van voorzigtig te zijn: *voorzigtigheid is de moeder der wijsheid. Eenen wijsen sone, kloeck in voorsichticheijt, ende verstant.* BIJBELV. *Zoo lang voorzichtigheit en trouw op d'aerde gelt.* VONDV. Oulings ook voorzienigheid: *door Godes voorsigtigheid.* v. HASS. Zamenstell.: *onvoorzigtigheid.*

VOORZIGTIGLIJK, bijw. Van *voorzigtig*. Met voorzigtigheid: *voorzigtiglijk te werk gaan. Hij droeg sich voorsichtichlick.* BIJBELV.

VOORZINGEN, bedr. en onz. w.; ongelijkvl. *Ik zong voor*, *heb voorgezongen*. Van *voor* en *zingen*. Bedr., iets ten aanhooren van iemand zingen: *zing mij dien psalm eens voor.* Onz., anderen in hun gezang voorgaan: *is hier niemand*, *om voor te zingen?* Als z. n., *het voorzingen*, de waarneming van het voorzangerschap. Van hier *voorzinger*.

VOORZITTEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik zat voor*, *heb voorgezeten*. Van *voor* en *zitten*. Aan het hoofd van eene vergadering zitten, om dezelve te regelen, enz.: *hij heeft in die vergadering voorgezeten.* Van hier *voorzitter*, enz., *voorzitting*.

VOORZITTER, z. n., m., *des voorzitters*, of *van den voorzitter*; meerv. *voorzitteren* en *voorzitters*. Van *voorzitten*. Al wie in eene vergadering voorzit: *hij is voorzitter in den raad.* Van hier *voorzitterschap*.

VOOR-

VOORZOMER, z. n., m., *des voorzomers*, of *van den voorzomer*; meerv. *voorzomers*. Van *voor* en *zomer*. Het voorste van den zomer: *wij hebben eenen natten voorzomer*

VOORZOON, z. n., m., *des voorzoons*, of *van den voorzoon*; meerv. *voorzonen*. Van *voor* en *zoon*. Een zoon uit een vorig huwelijk: *zij had eenen voorzoon en eene voordochter*.

VOORZORG, z. n., vr., *der*, of *van de*, *voorzorg*; zonder meerv. Van *voor* en *zorg*. Vooruit loopende zorg: *gebruik toch de voorzorg van u wel te dekken!*

VOOS, bijv. n., *voozer*, *voost*. KIL. ook *voosch*, en *vooghs*. Vol van luchtgaten, zoo als eene spons: *voose torven*. KIL. *Hier wast geen voose knol*. WESTERB. Van hier *voosachtig*, *vooshcid*, en *voosig*, verwelkt: *ic aenbede dijn vosige lippen*. V. HASS.

VORDER. bijv. n. en bijw. Anders *voorder*. Eigenlijk de eerste vergrootingstrap van *voor*. Als bijv. n. eigenlijk, meer naar voren geplaatst, en oulings in het gebruik, als z. n., voorzaat: *dat noit te waren sinen vorders ne gheyel*. M. STOK, waar *vorders* anders voorouders aanduidt. Als bijw., evenveel, als *vorders*, verder, voorts, voor het overige: *voegt hier nog voorder bij, 't geen ick niet seggen kan*. WESTERB. *Doe scijden sij, komt vorder aen*. BIJBELV. Van hier *vorderen*, enz., *vorders*.

VORDEREN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik vorderde, heb*, en *ben*, *gevorderd*. Van *vorder*. Ook *voorderen*, hoogd. *fördern*, NOTK. *forderon*, OTTFRID. *giferdoron*, angelf. *fiirthrian*, zweed *forda*, deen. *fordre*, boh. *fudrowati*. Bedr., voortzetten, bevorderen: *den eenen voor den anderen te voorderen*. V. HASS. *Sij voorderen mijn ellende*. BIJBELV. *Om vorderen het vreebesluit*. VOND. Onz. voortgang bekomen: *het werk vordert niet*. Van hier *vordering*, *vorderlijk*. Zamenstell. *bevorderen*, enz.

VORDEREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vorderde, heb gevorderd*. Afvorderen, eischen, en hierdoor als te voorschijn doen komen: *gij vordert meer van mij, dan ik schuldig ben*. *Vorderen wij oock gelt ende koorn*

 van

van hen. Bijbelv. Van hier *vordering.* Zamenstell. *afvorderen*, *invorderen*, enz.

Vorderen, Notk. *forderen*, hoogd. *fordern*, deen. *fodre*, zweed. *fodra*, middeleeuw. lat. *foderare*, komt onzes crachtens van *voor*

VORDERING, z. n., vr., *der* of *van de vordering*; meerv. *vorderingen*. Van *vorderen*. Zwabenspieg. *vorderung*, hoogd. *forderung*. De daad van vorderen, in onderscheidene beteekenissen van dit woord; en dus voortgang: *hij maakte goede vorderingen.* Eisch: *welk eene onbeschaamde vordering!* Zamenstell. *schuldvordering*. enz.

VORDERS, zie *vorder*.

VORE, z. n., vr., *der*, of *van de vore*; meerv. *voren*. Eene groef door eenen ploeg in een land gemaakt, ploegshede: *steenhoopen op de voren der velden*. Bijbelv. *Het ploegijzer in de vore*. Vond. *Eerst worden d'opgeploegde vooren, op 't liefelijkst besproeid*. L. D. S. P. Figuurlijk, langwerpige verdiepingen in evenveel welk ding: *een gelaat vol van voren en rimpels*.

Vore, *voor*, Kil. *vorre*, zweed. *fora*, *for*, middeleeuw. lat. *forus*, nederf. *fore*, *fuhre*, *fahre*, deen. *furre*, eng. *furrow*, angelf. *furh*, hoogd., Notk. *furche*, komt van het oude *fahren*, angelf. *fijrian*, middeleeuw. lat. *forare*, ploegen

VOREN, *voorn*, z. n, m., *des vorens*, of *van den voren*; meerv. *vorens*. Verkleinw. *vorentje*. Een riviervisch van het geslacht der karpers: *een gebakken vorentje*. Zamenstell.: *maasvoren*, *rietvoren*, *ruisvoren*, *windvoren*, enz.

VOREN, eigenlijk evenveel als *voor*, en daarvan door zulk een toevoegsel gevormd, als *achteren* van *achter*, *onderen* van *onder*; en door middel van 't welk men *binnen* van *be* en *in*, *buiten* van *be* en *uit*, *boven* van *be* en *op*, *beneden* van *be* en *nede*, welks eerste vergrootingstrap *neder* is, gevormd heeft. Dit *voren* bezigt men in plaats van *voor*, in *naar voren*, *van voren te voren*, en *van te voren*, en oulings ook in *hier voren: alst beschreven is hier voren.* M. Stok.; waar *voren* ook op zich zelf in plaats van *voor* gebruikt wordt: *de ankers vut setten achter en vo-*

voren. Bij denzelfden schrijver is *zich voren maken* voorgaan: *hi maecte hem voren doe, en d'ander volgheden.* En *voren* beantwoordt aan *voort*, in: *hi voren was ghevaren.*) Van hier *vorens*, in *alvorens*, *bevorens*

VORIG, bijv. n., zonder vergrootingstrappen. Van *voor.* Al wat, ten aanzien van tijd, voor is: *der voorige Koningen, die voor u geweest zijn.* Bijbelv. *Vrij lager, dan haar voorigh heil.* Vond.

VORK, z. n., vr., *der*, of *van de vork*; meerv. *vorken.* Verkleinw. *vorkje.* Een bekend twee- drie- of vier tandig werktuig: *men bediende zich oulings aan tafel van geene vorken. Neptuin, die d'aerde schokt met zijne vork van onder.* Vond Van hier *vorken*, welks deelw *gevorkt* thans alleen in gebruik is. Zamenstell: *vorkstok*, enz. *Hooivork*, *mestvork*, *musketvork*. *tafelvork*. *vleeschvork*, *watervork*, enz

Vork, vries. nederf *forke*, zweed., eng *fork*, wallis. *forch*, fr. *fourche*, ital. *forca*, lat. *furca*, is van onzekeren oorsprong.

VORKSTOK, zie *vork*.

VORM, z. n., m., *des vorms*, of *van den vorm*; meerv. *vormen* Verkleinw *vormpje*. Dit is een der menigvuldige woorden, waaromtrent Hooft van anderen verschilt door ze vrouwelijk te maken. Dus schreef hij: *'t vornaamst der vorme te boeken*; en: *de Hartogin ontworp eene nieuwe form van eedt.* Eigenlijk, de uiterlijke gedaante, welke iets stoffelijks bij eene min of meer kunstige vervaardiging verkrijgt: *het heeft aanzien noch vorm. De vorm van een aarden vat. Hij kent den vorm. 't gestel der sterfelingen.* L. D. S. P. De uiterlijke gedaante, waarin evenveel welk ding vervaardigd is: *kunstregters, die meer op den vorm, dan op den inhoud letten. De vorm van eene sluitrede* Een werktuig, om aan een of ander ding zijnen vorm te geven: *het wordt in houten vormen gebakken. De kaas stond nog in den vorm. De vorm is uit den knoop geebersten. In eenen vorm gegoten.* Vond Overdragtelijk: *iets in eenen anderen vorm gieten*, daaraan een ander uiterlijk voorkomen geven. Bij de boekdrukkers is *vorm* eenvierkant raam, waarin men de drukletters voor de eene zijde

van een blad zamengeperst: *de eerste vorm is al afgedrukt.* Bij de katoendrukkers eene houten plaat met figuren, die op het katoen gedrukt worden. Bij de geschutgieters het houten model van een stuk geschut, dat in klei afgedrukt wordt. Bij de loodgieters soortgelijk een model van dingen, die men gieten wil. Bij de papiermakers een raam, dat met pinsbekken traliewerk aangevuld is, en waarin men de stof voor een vel papier schept, en tot een vel vormt. Van hier *vormen.* Zamenstell. *vormdraaijer, vormsnijder,* enz. *Geschutvorm, kaasvorm, knoopvorm, kogelvorm, menschenvorm.* VIND.

Vorm, hoogd., eng. *form;* fr. *forme,* sp., ital. *forma,* komt van het lat. *forma.*

VORMEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vormde, heb gevormd.* Van *vorm.* De uiterlijke gedaante aan iets geven, dat men vervaardigt: *onder het vormen van een aarden vat. Het is in geenen deele naar behooren gevormd. Wel gevormd van lijf en leden.* De gedaante van eenig ding aan de stof, waaruit men hetzelve vervaardigt, geven: *deeg tot brood, potaarde tot een vat, vormen.* Vervaardigen, over het algemeen: *hij vormde twee koperen pilaren.* BIJBELV. *Een ontwerp vormen. Jeugdige harten vormen,* is, aan jeugdige gemoederen eene goede en deugdelijke plooi geven. *Iemand vormen,* hem op eene geschikte wijze hier of daar toe opleiden: *hij wordt er tot eenen krijgsman gevormd.* Van hier *vormer,* ook in de steenbakkerijen, iemand die de steenen vormt, *steenvormer. Vormig,* in *veelvormig, vorming, vormster.* Zamenstell. *afvormen, hervormen, misvormen, ontvormen, vervormen,* enz.

VORMEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik vormde, heb gevormd.* Bedr., van het vormsel bedienen: *Brancadoro vormde er duizenden.* Onz., met bediening van het vormsel onledig zijn: *waar vormt hij thans?* Van hier *vormer, vorming, vormsel.* Dit woord leidt KIL. van *vromen* af; maar het schijnt ons eerder van het lat. *confirmare* afkomstig.

VORMER, zie *vormen.*

VORMSEL, z. n., o., *des vormsels,* of *van het vormsel;* meerv. *vormsels.* Een der zeven sacramenten

van

van de Roomschgezinden: *het vormsel ontvangen. Vormsel der Kinderen.* KIL. Van *vormen.*

VORSCH, *z.* n., m., *van den vorsch;* meerv. *vorschen.* Verkleinw. *vorschje.* Anders *Kikvorsch.* Een viervoetig kraakbeenig dier, dat des voorjaars in het water, en des zomers op het land leeft: *eiers van een beslijmden vorsch.* VOND. *Een heir van vorschen op doen komen.* L. D. S. P. *Nu een Paerd, en dan een visch, een vorsch.* WESTERB. Zamenstell. *boomvorsch, kikvorsch, loofvorsch,* enz.

Vorsch, eng. *fro*, angelf. *frogga, frocca, fro,* zweed. *fro*, noorweg. *froer*, deen. *froe frosk*, hoogd. *frosch*, NOTK. *frosg*, walach. *broaska*, middeleeuw. lat. *bruscus*, komt van het zweed *frö*, zaad, 't welk de vorschen in zulk eene menigte schieten, en aan welks fransche en engelsche benaming *frie*, en *fraij*, het ijsl. *freia*, een kikvorsch, even klaarblijkelijk verwant is, als het zweedsche *fro* aan het gezegde *frö*.

VORSCHEN, onz. w., gelijkvl. *Ik vorschte, heb gevorscht.* Ergens onderzoek naar doen: *hoe lang gij daarnaar ook vorschen moogt.* Zamenstell. *navorschen, uitvorschen*, enz.

Vorschen, nederf. *varsken*, deen. *forske*, zweed. *forska*, NOTK. *forscon*, hoogd. *forschen*, kan van het nederf. *fargen*, holl. *vergen*, afkomstig zijn.

VORST, z. n., vr., *der*, of *van de vorst;* meerv. *vorsten.* Opperrigchel der dakpannen: *hij zat op de vorst van het huis.* Zamenstell. *vorstlood, vorstpan*, enz.

VORST, z. n., vr., *der*, of *van de vorst;* zonder meerv. Verkleinw. *vorstje.* Eene felle koude, waarbij het vriest: *dat mij bij dage de hitte verteerde, ende bij nachte de vorst*, BIJBELV. *Het snippen van den vorst.* VOND. *Met een heftige vorst*, HOOFT. Van hier *vorstig.*

Vorst, angelf. *forst* en *frost*, eng, deen., zweed., hoogd, NOTK OTTFRID. ook *frost*, komt van *vriezen.*

VORST, z. n., m., *des vorsten*, of *van den vorst;* meerv. *vorsten.* Verkleinw. *vorstje.* Eigenlijk, de voorste, eerste, of voornaamste van eenen staat, of

een rijk, deszelfs beheerscher: *menschen kint! segt tot den Vorst van Tijrus*. BIJBELV. *Hendrik de vierde was een uitmuntend Vorst.* Bijzonderlijk, een souverein beheerscher van een Vorstendom: *de Vorst van Neufchatel. Toen de Luikenaars tegen hunnen Vorst opstonden.* In den STATENBIJBEL. dragen Rijksgrooten, opperhoofden van bijzondere stammen, en beschermengelen, ook den naam van *vorsten*. Van hier *vorstelijk*, *vorsteling*, *vorstelingen*, bij HOOFT, *Optimates: de strijden der gemeente en der vorstelingen. Vorstendom*, *vorstin*. Zamenstell.: *vorstenhof*, *vorstenstand*, enz. *Keurvorst*, *landvorst*, *oppervorst*, *rijksvorst*, *viervorst*, enz.

Vorst WILLER. ook *vorst*, ZWABENSPIEG. *vorderste* OTTFRID. *furista*, hoogd. *furst*, deen. *fijrste*, zweed. *förste* en *forste*, is eene zamentrekking van *voorst*, zweed *först*, eng. *first*, en verwant aan *furisto*, bij OTTFRID. in: *ther furisto Euuarto*, de opperste Priester. Bij de vorming van dit woord schijnt men het lat. *princeps* onder het oog te hebben gehad

VORSTE. zie *verste*

VORSTELING, zie *vorst*.

VORSTEN, zie *verste*

VORSTENDOM, z. n., o, *des vorstendoms*, of *van het vorstendom*; meerv *vorstendommen* Van *vorst*. Het gebied van eenen vorst van minderen rang, dan die van eenen Koning: *Pruissen werd van een vorstendom tot een Koningrijk verheven.*

VORSTER, z. n., m., *des vorsters*, of *van den vorster*; meerv. *vorsters*. Een boschwachter, Bij KIL. ook *forster*, even als in het hoogd. Van *forst*, *foreest*, een bosch, welks hout, of jagt, niet ten algemeenen gebruike stond, maar iemands bijzondere eigendom was. Hierom voerde zulk een bosch in het middeleeuw. lat. den naam van *foresta*, als verbannen, van *foras*; van waar het middeleeuw. lat. *forestare*, verbannen.

VORSTIN, z. n., vr, *der*. of *van de*, *vorstin*; meerv. *vorstinnen*. Van *vorst*. De vrouw van eenen vorst; *hij hadde seven hondert wijven, vorstinnen*. BIJBELV. Eene souvereine gebiedster over een rijk, of vorstendom;

dom: *de schrandere vorstin Elisabeth volgde hare zuster op.*

VOS, z. n., m., *des vossen*, of *van den vos;* meerv. *vossen.* Verkleinw. *vosje.* Een bekend zoogdier van het geslacht der wolven, jakhalzen, honden, enz.: *het hol bewaert den vos.* VOND. *De kleine vossen, die de wijngaerden verderven.* BIJBELV. Overdragtelijk, een ligt bedremmeld mensch, welke beteekenis het in *schoolvos* oefent, en in het hoogd. *fuchs*, als men daar door eenen jongen student aanduidt; maar algemeener een geslepen en doortrapt mensch: *welk een looze vos!* Een voskleurig paard: *een fraai span vossen. Die hoed is zoo rood als een vos*, beduidt, hij is heel vaal. *Een roode vos*, is soms een roodharig mensch. Aan het wijfje van eenen vos geeft men den naam van *moedervos.* De verdere zamenstell.: zijn, *vossenbezie, vossenbont, vossendrek, vossengat, vossenhol, vossenjagt, vossenjong, vossenstaart, vossenval, vossenvel, voskleurig, voskuil, vosvisch*, enz.

Vos, nederf. *vosz*, WILLER., *voho*, *Tatian. fohu*, NOTK *fuhs*, hoogd. *fuchs*, eng., angelf. vries. *fox*, komt van het noordengelsch *faws*, fr. *fauve*, roodachtig, en is verwant aan het sp. *vaijo*, fr. *baij*, middeleeuw. lat. *bajus*, *bagus*, een voskleurig paard.

VOSSENVEL, z. n., o., *des vossenvels*, of *van het vossenvel;* meerv. *vossenvellen.* Van *vos* en *vel.* Het vel van eenen vos. Meest gebruikelijk in de spreekw.: *het vossenvel aandoen*, list gebruiken.

VOUW, z. n., vr., *der*, of *van de, vouw;* meerv. *vouwen.* Verkleinw. *vouwtje.* Eene plooi: *maak geene vouwen in het boek.* Figuurlijk: *al 't oneffen in zijn vouw en ploij te brengen.* VOND. *Slaende alles in de beste vouw.* HOOFT. *Ergens een vouwtje bij leggen*, is, daarvan afstappen. Bij KIL. *voude*, in Vriesl veelal *voud*; van welken vorm des woords de zamenstell. *eenvoud, meervoud, tweevoud, veelvoudig*, enz. afstammen. Hoogd. *falter*, eng. *fold;* en, dat het oulings ook *fuld* moet hebben geluid, schijnt uit *menigvuldig*, enz. te blijken. Het komt van *vouwen.*

VOUWBEEN, z. n., o., *des vouwbeens*, of *van het vouwbeen;* meerv. *vouwbeenen.* Van *vouwen* en *been.* Een bekend werktuig om papier te vouwen: *hebt gij geen vouwbeen?*

VOUWBLIND, zie *vouwen*.
VOUWDEUR, zie *vouwen*.
VOUWEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik vouwde, heb gevouwen*. Plooijen: *het linnen moet gevouwen worden*. Ook figuurlijk: *hoe gij het vouwt en plooit, gij krijgt het niet te regt*. Van hier *vouw, vouwing*. Zamenstell: *vouwbeen*; zoo ook *vouwblind, vouwdeur, vouwmes, vouwstoel, vouwtafel*, enz., welke zamengevouwen, of toegeslagen worden. *Hervouwen, opvouwen, vervouwen, zamenvouwen*, enz.

Vouwen luidt bij Kil. en in Vriesl. *vouden*, eng. *fold*, ital. *faldare*, hoogd. *falten*, dat eveneens aan ons *vouden* en *vouwen* beantwoordt, als *spalten* aan *spouden* en *spouwen*.

VOUWSTOEL, zie *vouwen*.
VRAAG, z. n., vr., *der*, of *van de, vraag*: meerv. *vragen*. Verkleinw. *vraagje*. Hoogd. *frage*, Ottfrid *fraga*. Van *vragen*. De daad van vragen, of liever, de bewoordingen, door middel van welken men vraagt, verzoekt, enz.: *wat vraag is dat? Hij keerde zich niet eens aan mijne ijdele vraeg*. Vond. *Om op de vraag te antwoorden*. Hooft. *In vragen en antwoorden*. *Het is de vraag*, beduidt, men verlangt te weten. *Het is nog de vraag*, het is nog onzeker en twijfelbaar. *Vraag ergens naar*, is, aanzoek van koopers daarom, aftrek daarvan: *ik krijg weinig vraag naar dat nieuwe werk*. Zamenstell: *vraagswijze*, enz. *Aanvraag, katechismusvraag, prijsvraag, strikvraag*, enz.
VRAAGAL, zie *vragen*.
VRAAGSPEL, zie *vragen*.
VRAAT, z. n., m., *des vraats*, of *van den vraat*; meerv. *vraten*. Verkleinw. *vraatje*. Van *vreten*, *overeten*. Een mensch, die onmatig veel eet: *een suiper ende vraet sal arm worden*. Bijbelv. Van hier *vraatachtig, vraatheid*, Kil., *vratig*. Zamenstell. *veelvraat*, enz. Ten Kate neemt *vraat* voor *overate*. Hoogd. *Frasz*. Oudt. was *vraat* ook zoo veel als blikaars, zweetsmerte, om de knagende smerte wegens 't afgescheurde vel.
VRACHT, z. n., vr., *der* of *van de, vracht*; meerv. *vrachten*. Verkleinw. *vrachtje*. De lading van een vaartuig, of voertuig: *de wagen brak onder die vracht*.

Toen

Toen kreekte de schuit van de vracht. VOND. Een last voor een lastdier, of mensch: *het dier bezweek onder die vracht. De vracht viel mij te zwaar* Zonder lidwoord, goederen, die men voor geld vervoert: *de voerman kan geene vracht krijgen. Schrijf den schipper, dat hij vracht zoeke.* Geld, [dat men voor zich, of zijne goederen, aan voerlieden, of schippers, betaalt: *hij gaf de vracht daarvan.* BIJBELV. *Ik vervaer geene vracht. Hoe veel is de vracht van dat pakje? Voor halve vracht medevaren*, is, eigenlijk, half veerloon betalen; oneigenlijk, weinig gerekend worden. Van hier *vrachten*, bij KIL. en in *bevrachten*. Zamenstell.: *vrachtbrief. vrachtcedel, vrachtgeld. vrachtkar, vrachtlijst, vrachtloon, vrachtman*, KIL. *vrachtschip, vrachtschuit, vrachtvaarder, vrachtvrij*, zonder vracht, anders *franco, vrachtwagen*, enz. *scheeps vracht, schuitevracht, wagenvracht.* enz.

Vracht, hoogd. *fracht*, zweed. *frakt*, deen. *fragt*, eng. *fraight*, fr. *fret*, sp. *flete*, is verwant aan het hoogd. *furche*, Opperd. *färge*, *verch*, een schipper, en komt van *ferchen*, voeren, voortvoeren, dat een voortdurend werkw. van *fehren*, *fahren*, *fuhren*, is.

VRACHTVRIJ, zie *vracht*.

VRAGEN, bedr. en onz. w., ongelijkvl. en gelijkvl. *Ik vroeg*, en *vraagde*, *heb gevraagd*. Bedr., verzoeken: *iemands dochter ten huwelijk vragen. Hij vroeg eenig geld van mij ter leen.* En met het voorzetsel *om*, voor de gevraagde zaak: *ik vroeg hem om dat geld. Waarom vraagt gij haar nog niet om het Jawoord?* Noodigen: *zullen wij hem ook vragen? Ik vroeg haar ten dans*, of *om met mij te dansen*. Raadplegen, uitvorschen: *hij vroeg mij daarnaar. Hij is daarover gevraagd. Een Duivelskonstenaar, ofte die de dooden vraegt.* BIJBELV. *Men vraeg de vaders op een rij.* VOND. *Dat ick mij selven vroegh, wat dat de dienstmaeght doed.* BREDEROD. *Vraaghde den Prins van Oranje, wat volk dat was.* HOOFT. En met de gevraagde zaak in den vierden naamval: *waarom vraagt gij dat aan mij? Toen vroeg de Koning aan vrou Sara.* HOOGVL. *Niemant en durfde hem van die dagen aen iet meer vragen.* BIJBELV. Onz., in het ombrespel, verlof vragen, om een eenvoudig spel te spelen, dat hiervan den naam van *vraagspel*, of *vraager*

ger voert: *hij vroeg in de kleur*. Voorts is *ergens naar vragen*, onderzoek daarnaar doen: *vraagt naar den Heer en zijne sterkte*. L. D. S. P. *Vraagden ijvrig voort naar 't hof en naar den Vorst*. Vollenh. *Men vraagt naar U*. Zich ergens om bekommeren: *niet vraeghen nae eenigh dinck*. Kil. *Uwe liefhebbers hebben u vergeten, zij en vragen niet nae U*. Bijbelv. Ontzag ergens voor betoonen: *hij vraagt weinig naar zijne moeder*. Spreekw.: *gij vraagt naar den bekenden weg*, naar evenveel welke bekende zaak. *Een gek kan meer vragen, dan zeven wijzen beantwoorden kunnen*, men kan op alle vragen geen voldoend antwoord geven. *Vragen staat vrij*, *weigeren daarbij*. Zie *weigeren*. *Iemand het hemd van het lijf*, of *van het lijf af, vragen*: zie *afvragen*. *Ik vraag eens, of gij het doen zult*, ik begeer en vorder, ernstig, dat gij het doet Van hier *gevraag*, *vraag*, *vraagachtig*, *vraagster*, *vrager*. Zamenstell. *vraagal*, iemand, die naar alles vraagt, *vraagbaak*, *vraagpunt*, *vraagspel*, *vraagstuk*, *vraagteeken*, *vraagwoord*, *vraagziek*, *vraagzucht*, enz. *Afvragen*, *bevragen*. *doorvragen*, *hervragen*, *navragen*, *ondervragen*, *ontvragen*, *opvragen*, *overvragen*, *voortvragen*, enz.

Vragen, hoogd., nederſ. *fragen*. Isid. *fraghen*, Kero *frahen*, Ulphil. *fraihnan*, zweed. *fraega*, vrieſ *freegje*, lat. *rogare*, ſchijnt verwant aan *pragen*, *prangen*, en eene afperſing van iets aan te duiden.

VRAGER, z. n., m., *des vragers*, of *van den*, *vrager*; meerv. *vragers*. Van *vragen*. Al wie vraagt: *gelijck de ongerechtigheit des vragers sal zijn*. Bijbelv. Een vraagſpel. Zie *vragen*.

VRANK, bijv. n. en bijw. Zonder trappen van vergrooting. Vrij, onbedwongen: *vranck en veiligh slaepen*. Vond. Thans weinig anders, dan in vereeniging met *vrij*, gebruikelijk: *dus wordt gij vrank en vrij*. *Hij gaat vrij en vrank over straat*.

Vrank, hoogd., deen., eng. *frank*, fr. *franc*, ital., ſp. *franco*, is een zeer oud woord, waarvan een zeer magtig volk zijnen naam ontleend heeft. Over deszelfs waarſchijnlijken oorſprong, zie *vrij*.

VRATIG, bijv. n. en bijw., *vratiger*. *vratigst*. Van

vreten. Gulzig vretend: *een vratig mensch.* Figuurl. *het vratig graf.*

VREDE, z. n., m., *des vredes*, of *van den vrede*; meerv. *vredes.* Eigenlijk vrijdom van alle verontrusting en beleediging: *wij leven steeds in volle rust en vrede. Laat hen met vrede! Gaat in vrede! Het huis van eindeloozen vrede.* D. DECK. *En nu in vollen vree den hooghsten feestdagh vierde.* VOND. *Ziet overvloed van vrede zich beschoren — Niets kan zijn waar genoegen stooren.* L. D. S. P. Tevredenheid, vergenoegdheid: *dit leven — laet geen vol vermaken, geen vollen vrede toe.* D. DECK. *Iemand te vrede stellen.* Deze beteekenis van het woord is de moeder van die van *tevreden*; zie dit woord. Voorts beteekent *vrede* vrijdom van twist: *ik ried hen tot vrede. Die van vrede spreken met hare naesten.* BIJBELV. *Zij spreeken nooit van vrede, neen! maar zij bedenken listigheen, ten val van hen, die, stil van zinnen, de vrede 't dierbaarst pand, beminnen.* L. D. S. P. Vrijdom van oorlog: *den vrede breken, vrede sluiten, treffen, maken. Om vrede bidden. De vrede, een schat bij velen onbekent.* VOND. *Al 't Christenrijk gezaligt met den vree.* MOON. *Heeft krijgsbloet vergoten in vrede.* BIJBELV., waar *vrede*, zoo als een ieder weet, in navolging van het Hebreeuwsch, in groete, afscheidswensch, en elders, wegens allerlei heil gebezigd wordt; zoo als in: *let op de vromen, ende siet na de oprechten. Want het eijnde van dien man sal vrede zijn.* Eindelijk, is *vrede der ziel* meermalen een gerust geweten. Van hier *vreden*, *vredig*, *vreedzaam.* Zamenstell.: *vredebreker*, *vredebreuk*, *vredegenoot*, *vredehandel*, *vredehandeling*, *vredekrans*, *vredelievend*, *vredelievendheid*, *vredemaker*, *vrederegter*, *vredesberigt*, *vredeschender*, *vredesfeest*, *vredeskus*, *vredesmin*, *vredesraad*, *vredestad*, VOND. — *vredesteeken*, *vredestempel*, *vredestijd*, *vredesverdrag*, *vredesvoorslag*, *vredevaders*, VOND. — *vredevlag*, *vredevuur*, *vredewensch*, *vreebesluit*, VOND. *vreepijlaer*, VOND. — *vreeverstoorder*, *vreetrompet*, VOND. *vreeverbond*, VOND. enz. *Landsvrede*, *rijksvrede*, *staatsvrede*, *tevreden*, *zielsvrede* enz.

Vrede, *vree*, nederf. *free*, *frede*, deen. *fred*, zweed. *frid*, ISID. *frido*, KERO *fridu*, hoogd. *frie-*

friede, midddeleeuw. lat. *fredus*, *freda*, *fredum*, komt van *vrij*, eng. *free*; en werd in het oudduitsch meermalen met *freijth*, vrijheid verwisseld.

VREDEMAKER, z. n., m., *des vredemakers*, of *van den vredemaker*; meerv. *vredemakers*. Van *vrede* en *maker*. Al wie vrede maakt. Boortende noemt men dus de borst van eene zoogende vrouw; en in sommige steden is het een lid van eene vierschaar, die den naam van *vredemakerskamer* voert, en dus eene andere waardigheid, dan die van *vrederegter*, die op kleinere plaatsen alleen het werk van zulk eene kamer doet.

VREDEVUUR, zie *vreetrompet*.

VREDIG, bijv. n. en bijw., *vrediger*, *vredigst*. Bij Kil en in den Statenbijbel, *vredelick*, Zwabenspieg. *fridelich*, hoogd. *friedlich*. Van *vrede*. Zie *ig*. Vol vrede en ongestoorde rust: *een vredig leven leiden*. *Het was er alles nog even vredig*. Als bijw., rustig, ongemoeid: *men kan niet langer vredig over straat gaan*. Van hier *bevredigen*, enz.

VREEDZAAM, bijv. n. en bijw., *vreedzamer*, *vreedzaamst*. Van *vrede*. Zie *zaam*. Hoogd. *friedsam*, Ottfrid. *fridusam*. Tot vrede geneigd, vredelievend: *Seraia was een vreedsaem vorst*. Bijbelv. *Dit vreedzaam huis genegen*. L. D. S. P. In vrede levende: *dese mannen sijn vreedsaem met ons*. Bijbelv. Als bijw., op eene vredelievende wijze: *zij sprak hen vreedzaam aan*. In ongestoorden vrede: *zij leven er zeer vreedzaam*. Van hier *vreedzaamheid*, *vreedzaamlijk*. Zamenstell. *onvreedzaam*, enz.

VREEMD, bijv. n. en bijw., *vreemder*, *vreemdst*. Eigenlijk, in eenen algemeenen zin, verwijderd: *de vreemde, vreemd van mededogen*. L. D. S. P. Van ons land verwijderd, en dus tot een ander land behoorende, buitenlandsch, uitheemsch: *vreemde volken*, *gewesten*, *steden*, *zeden*, *talen*, enz. *Onder vreemde vlag varen*. *Alle vreemde mannen, die in 't lant Israëls wonen*. Bijbelv. *In vreemden oord den naam des Heeren prijzen*. L. D. S. P. Een *vreemde* is, als z. n., een uitlander: *red m' uit der vreemden magt*. L. D. S. P. *Oock en sal geen vreemde het heilige eten*. Bijbelv., waar dit woord de plaats van *vreemdeling* vervangt, in: *dat u saet vreemt sal zijn in een lant*, *dat*

dat haer kider niet en is. Van onze woonplaats, maatschappij, enz. verwijderd: *er zijn vreemde lieden op het dorp. Als al de leden verschijnen, zal er weinig plaats voor vreemden overblijven. Die vreemden gingen de kerk spoedig wederom uit.* Van bloedverwantschap, echtverbintenis, enz. met ons, verwijderd: *'k zie mij, als vreemd, van broederen zelf geweerd* L. D. S. P. *Eene vreemde vrouwe is een enge put.* BIJBELV. *Vreemde kinderen naar zich nemen. Zijn goederen vreemden vermaken. Het van niemand vreemds hebben*, is, het van zijne ouderen ontleenen. Van onze eigendommen verwijderd, ons niet toebehoorende: *jaag dien vreemden hond uit het huis. Een vreemd paard, eene vreemde zweep. Vreemde goederen naar zich schrapen.* Van alle betrekking tot ons verwijderd, ons niet aangaande: *bemoei u toch, zoo min mogelijk, met vreemde zaken!* Oneigenlijk, is, *vreemd haar* het tegenoverstaande van *eigen*; in: *vreemd haar dragen.* En *vreemd* gaat vervolgens over tot de beteekenis van ongewoon, zonderling: *welk eene vreemde kleeding en opschik! Dat is eene vreemde uitdrukking. Die zijn geacht als wat vreemts.* BIJBELV. *Vremde lust, vrouwenlust*, KIL. Onbekend: *mijn adem is mijner huijsvrouwe vreemt.* BIJBELV. *Die taal was mij vreemd. Al wat ik hoor en zie is mij even vreemd.* Buitensporig: *ik hoop, dat hij van dien vreemden handel terug komen moge. De wech des menschen is gansch verkeert en vreemt.* BIJBELV. Bevreemding wekkend: *dat kwam mij zeer vreemd voor. Ik vind het gansch niet vreemd.* Als bijw., met bevreemding, met verbazing: *hij zal vreemd toehooren. Wat keek hij vreemd op!* Zonderling: *zich vreemd opschikken.* Als of men ergens mede onbekend was: *houd u zoo vreemd niet. Die haet draegt, gelaet zich vreemt met sijne lippen.* BIJBELV. Van hier *vreemdelijk, vreemdeling, vreemden, vreemdheid, vreemdigheid, vreemdte*, enz.

Vreemd, KIL. *vremd*, hoogd. angels., vries. *fremd*. KERO., OTTFRID., NOTK. *fremid, fremed*, deen. *fremmed*, zweed. *fraemmande*, komt van het oudd. *fram*, weg en verwijdering, verwant aan het eng. *from*, uit, van; of het is zamengetrokken uit *verheemd*,

van

van *heem*, *heim*; woonplaats, vaderland; derhalve zoo veel als van zijn vaderland verwijderd.

VREEMDELING, z. n., m. en vr., *des vreemdelings*, of *van den vreemdeling*, en *der*, of *van de*, *vreemdeling*; meerv. *vreemdelingen*. Van *vreemd*. Tot het volk, waaronder men verkeert, niet behoorende: *woont als vreemdelinck in dit lant*. Bijbelv. *Daar 'k als een vreemdeling en balling zworf*. L. D. S. P. Overdragtelijk is, *een vreemdeling ergens in zijn*, onkundig zijn van het gene daar omgaat, of daartoe behoort: *gij zijt in de Wiskunde nog een vreemdeling. Ik ben hier geen vreemdeling meer*. Van hier *vreemdelingschap*. Zamenstell.: *vreemdelingsregt*, het regt van eenen landsheer op de nalatenschap van eenen stervenden vreemdeling, middeleeuw. lat. *albinagium*. fr. *aubaine*.

VREEMDELINGSREGT, zie *vreemdeling*.

VREEMDEN, bedr. w, gelijkvl. *Ik vreemdde*, *heb gevreemd*. Van *vreemd*, Bij Kil. evenveel als *vervreemden*, dat hiervan afstamt. De verdere zamenstell. zijn *bevreemden*, *ontvreemden*.

VREEMDTE, z. n., vr., *der*, of *van de vreemdte*; zonder meerv. Oulings *vreemde*. Hoogd. *fremde*. Eigenlijk, het vreemde van een ding. In het gebruik vreemdheid, vreemdigheid: *terwijl zich ieder aan de vreemte van het schouspel vergaapte*. Hooft.

VREES, *vreeze*, z. n. vr., *der*, of *van de*, *vrees*; zonder meerv. Angst voor een kwaad, dat men zich voorstelt: *ik heb er geene vrees voor. Zoekt gij mij vrees aan te jagen? Godt bespot hunne vreeze*. Vollenh. *Het aertrijk zal van langdurige vreeze ontslagen worden*. Vond. *'t Zij dat de Geestelijkheit zoo verre de vrees in hem had*. Hooft. *Verschrickinge ende vreese sal op hen vallen*. Bijbelv. Schroom, om iemand niet te beleedigen: *hij heeft geene de minste vrees voor ouders*, of *meesters*. *Vrees voor God*, *vreeze des Heeren*, of *'s Heeren vrees*. Van hier *vreesachtig*, *vreesachtigheid*. Zamenstell.: *vreezeloos*, enz. *Watervrees*, enz. Van *vreezen*.

VREESACHTIG, zie *vrees*.

VREESSELIJK, bijv. n. en bijw., *vreesselijker*, *vreesselijkst*. Van *vreezen*, zie *lijk*. Vrees verwekkend, ge-

gedicht: *deze groote ende vreeslicke dingen.* Bijbelv. *Hoe vreeslijk is zijn majesteit.* L. D. S. P.. Als bijw., op eene angst verwekkende, of schrik barende wijze: *hij heeft haar vreesselijk mishandeld.* Maar dikwijls is dit bijw. ook niets meer, dan eene versterking van het volgende: *wat zijt gij vreesselijk mooi!* En men bezigt dit woord ook als een tusschenwerpsel van verwondering: *wel, vreesselijk! wat zijt gij mooi!* Van hier *vreesselijkheid.*

VREETROMPET, z. n., vr., *der*, of *van de, vreetrompet;* meerv. *vreetrompetten.* Van *vree, vrede* en *trompet.* Bij Vond. eene trompet, waarop men tot viering van den vrede blaast. Dus is *vredevuur* een vuur, dat op een vredesfeest aangestoken wordt; maar ook een vliegend vuurtje, dat zich aan de masten der schepen hecht, en door de Zeelieden voor een goed voorteeken gehouden wordt. In het fr. *feu de Saint-Elme.* In het lat., als er twee bij elkanderen zijn, *castores*, gr. διοσκουροι, Kil. *vredvier.*

VREEZEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik vreesde, heb gevreesd.* Bedr., duchten, een voorgesteld kwaad met angst beschouwen: *ik vrees, den dood niet meer. Wendt mijne smaedtheit af, die ick vreese.* Bijbelv. *Hij alleen vreest verachting, die zich dezelve waardig keurt. 'k Heb geen gebrek, 'k heb geen gevaar, te vreezen.* L. D. S. P. Zich een kwaad met angst als mogelijk voorstellen: *vreest gij nog, bedrogen te zullen worden? De liefde vreest eer 't zwaerst, dan zij ten beste hoopt.* Vond. *Ik vreeze, dat ik qualijk zal doen.* Halma. Min of meer angstig ontzien: *Zijne ouders vreezen. Spijst ieder, die hem vreest en acht.* L. D. S. P. *Wie het gebod vreest, dien sal vergolden worden.* Bijbelv. *Het kind vreest vuur, noch water.* Onz., schroomen, om iets te doen: *ik vreesde, hem te naderen. Hoe? en hebt ghij niet gevreest, uwe hant uit te strecken.* Bijbelv. Angstig ontzag ergens voor gevoelen: *hij vreest voor ouders, noch meesters. Mijn herte heeft gevreest voor u woort.* Bijbelv. Intusschen beteekent, *voor iemand, of iets, vreezen*, ook, duchten, dat zoodanig iemand, of iets, door eenig kwaad getroffen worden zal: *ik vrees voor U. Ik heb voor die arme stad gevreesd en gesidderd.* Of

zich

zich van zoodanig iemand, of iets, eenig kwaad voorſpellen: *voor wien ſoude ik vreeſen?* Bijbelv. *Vreest gij niet voor de beſmetting, die u omringt?* Angst gevoelen voor een kwaad, dat men zich als mogelijk voorſtelt: *hij ſchijnt voor geene tegenſpraak te vreezen. Ontſloeghze zich noch niet, voor hoon te vreezen.* Vond. *Alle qualen van Egijpten, voor dewelcke ghij gevreest hebt.* Bijbelv.; waar *vreezen* in dezen zin ook met *van* zamengevoegd wordt; zoo als in: *vreeſt niet van te zijn knechten der chaldeen.* En *vreest niet!* is aldaar, bij herhaling, verbant alle ontzetting, allen ſchroom! Van hier *vrees, vreeſelijk.* Zamenſtell.: *Godvreezend*, enz.

Vreezen is verwant aan *vaar*, zweed. *fara*, eng. *fear*, fr. *peur*, ital. *paura*, lat. *paver*, vrees, en aan *vrucht*, en *vruchten*, zweed. *frukta*, deen., *frijgte*, angelſ. *frihten*; welk alles door zijnen klank eene angſtige ſiddering ſchijnt aan te duiden, zie *vruchten.*

VREK, bijv. n., *vrekker*, *vrekst.* Gierig: *hij is van eenen vrekken aard. Geen vrecke ſchout beſlaet de dichters nu in boeten.* Vond. Als z. n., een gierigaard: *die vrek ſchraapt ſchat op ſchat bijeen.* Van hier *vrekaard, vrekachtig, vrekheid, vrekkig.*

Vrek, oudduitsch *frech*, angelſ. *fraec*, Ulphil. *frik*, is niet ſlechts verwant aan *frecchi*, gierigheid, bij Notk., maar ook aan het eng. *freak*, gril, en *freaſkish*, grillig, ja ſchijnt een en hetzelfde woord, als het deen. *frek*, zweed. *fraek*, ijsl. *fraakr*, walliſ. *ffrec*, nederſ., hoogd. *frech*, fr. *farouche*, lat. *ferox*, ſterk, moedig, ſtout, roekeloos, waaraan *vrank* en *vrij* verwant ſchijnen; en de overgang van het denkbeeld van ſterk en moedig tot dat van gierig, ſchraapzuchtig, kan ontſtaan zijn uit het misbruik, dat de Duitſche adel in de middeleeuwen van zijnen moed, en zijne krachten maakte, om allerlei roof te zamen te ſchrapen.

VRETEN, onz. en bedr. w., ongelijkvl. *Ik vrat, heb gevreten.* Onz., eigenlijk eten: *het paard weigerde te vreten.* Van menſchen, overbodig en gulzig eten: *het is geen eten, maar vreten. Hij vrat als een wolf. Ergens van vreten*, is, op eene onbeſchofte wijze, als een

een dier, iets daarvan tot voedsel gebruiken: *wie heeft van de kaas gevreten? De hond vrat van het vleesch. Ergens aan vreten*, is, daaraan knagen: *de muizen vraten aan het brood. Op dat er geen roest aan vrete.* Bedr. is *vreten* tot voedsel nuttigen: *het dier wil dat hooi niet vreten.* In eenen verachtelijken zin ook van menschen: *zie dien boer eens wafelen vreten!* Van hier *gevreet*, *vraat*, enz. Zamenstell.: *vreetdarm*, *vreetkoorts*, *vreetzak*, *vreetzucht*, enz. *Afvreten*, *invreten*, *toevreten*, *vervreten*, *voortvreten*, *wegvreten*, enz.

Vreten, nederf. *freten*, angelf., Ulphil. *fretan*, eng. *fret*, vrief. *frette*, zweed. *fraeta*, deen. *fraadse*, Notk. Ottfrid. *frezzen*, hoogd. *fressen*, komt van *ver* en *eten*, en beduidt eigenlijk opeten.

VREUGD, *vreugde*, z. n., vr., *der*, of *van de vreugde*; zonder meerv. Gewaarwording van blijdschap, vrolijke aandoening der ziel: *het veroorzaakt mij de grootste vreugde. Vreugd om 't onheil, dat mij deerde.* L. D. S. P. *De lusthofs marmerbron van vreugt schreit zoete tranen.* Vond. *De kracht eener volle vreugt.* Hooft. Uitwendig betoon van blijdschap: *de stad was vol vreugde. Sint Nikolaasvreugde. Kermisvreugde. Bruiloftsvreugde. Kindervreugde*, enz *Die korte vreugde komt hun duur te staan. De vreucht der trommelen rust, het geluijt der vrolick huppelenden houdt op.* Bijbelv. Beweegreden tot blijdschap: *wees de vreugde van ouders en naastbestaanden! De vreught van stadt en raet en burgerij.* Vond. *Eene vreugde der gantscher aerde is de berg Zion.* Bijbelv. Dit woord had oulings in den tweeden naamval *vreugden*, zoo als *vrouw vrouwen*. Van hier in den Statenbijbel de zamenstell.: *vreugdengeroep*, *vreugdengesanck*, *vreugdengeluijt*, *vreugdenolije*, *vreugdenspel*, en bij Kil. *vreughdengeschreij*, *vreughdenjaer*, *vreughdenloos*. De verdere zamenstell. zijn: *vreugdebedrijf*, *vreugdebetoon*, *vreugdedag*, *vreugdedans*, *vreugdefeest*, *vreugdegalm*, *vreugdegejuich*, *vreugdegenoot*, *vreugdelied*, *vreugdemaal*, *vreugdeschot*, *vreugdetraan*, *vreugdevol*, *vreugdevuur*, *vreugdezang*, enz. *Hartevreugd*, *zielevreugd*. Voorts komen van *vreugde*, *vervreugden*, *vervrouden*, en *vervrouwen*,

verwant aan *vervrolijken*, hoogd. *erfreuen*, enz.; als ook *vreugdig*, bij KIL., hoogd. *freudig*, nederf. *frödig*, zweed. *frodig*, deen. *freidig*; in plaats waarvan men intusschen *vrolijk*, enz. gebruikt.

Vreugde, hoogd. *freude*, oudd. *froeide*, en *vrothe*, NOTK. *frouueda*, ISID. *freuuindhiu*, OTTFRID. *freuui*, WILLER. *freiuue*, deen. *frijd*, ijsl. *frijgd*. komt van *freuen*, en is verwant aan *froh*, *vrolijk*.

VREUGDIG, zie *vreugde*.

VRIEMELEN, onz. w., gelijkvl. *Ik vriemelde*, *heb gevriemeld*. Zich zittende met het onderlijf bewegen: *hoe zit gij zoo te vriemelen*.

VRIEND, z. n., m., *des vriends*, of *van den vriend*; meerv. *vrienden*. Verkleinw. *vriendje*. Bij verkorting *vrind*. Eigenlijk iemand, die bemint. Bijzonderlijk een naastbestaande: *de vrienden wilden het huwelijk niet gedogen*. *De naaste vrienden werden bij het sterfbed geroepen*. *Ik heb hier vriend noch maag*. Een beminde: *sulck een is mijn liefste, ja sulck een is mijn vrient*. BIJBELV. Iemand, die een ander met eene Jonathans-liefde bemint: *waar vind ik eenen regtschapenen vriend?* *Een vrient heeft t'allertijt lief*. BIJBELV. Iemand, met wien men vriendschappelijk omgaat, ja wien men eene groote mate van genegenheid toedraagt: *als wij vrienden blijven zullen*. *Om mijne vrienden, die ik acht*. L. D. S. P. Iemand, wien men niet wel anders weet te noemen: *hoor eens hier, vriend!* Of wien men geenen beter voegenden titel weet te geven: *Vriend N. N.! wees zoo goed, en zend mij morgen*, enz. In den STATENBIJBEL, een vertrouwde vriend, een geheimraad: *Husai, de Architer, was des Konincks vrient*. *Ergens een vriend van zijn*, is, een liefhebber: *ik ben geen vriend van spelen*. *Iemand te vriend hebben*, is, door hem begunstigd worden. Figuurlijk: *gij hebt weer en wint te vrient*. VOND. *Een goede vriend*, is, iemand, met wien men vriendschappelijk verkeert. Spreekw.: *wel goede vrienden, maar malkanderen niet in de beurs!* uwe vriendschap moet mij niet benadeelen. Een *vriend in nood* is iemand, die zijnen vriend als dan niet aan zich zelven overlaat. Wegens eene vrouw bezigt men, in bijkans al de opgenoemde beteekenissen, *vriendin*. Voorts komt van *vriend*, *bevriend*, *vriendelijk*, *vriendloos*, KIL. *vriendschap*, enz. Zamen-

menstell.: *vriendbroederlijk*, *vriendengroet*, *vriendenmaal*, *vriendhoudend*, *vriendmatig*, enz. *Allemansvriend*, *bloedvriend*, *boezemvriend*, *echtvriend*, *halsvriend*, *hartevriend*, *huwelijksvriend*, *ontvrienden*, *onvriend*, *tafelvriend*, *zielevriend*, enz.

Vriend, eng. *friend*, angelſ. *freond*, vrieſ. *freun*, nederſ. *fründ*. hoogd. *freund*, KERO, OTTFRID. *friunt*, ULPHIL. *friends*, zweed., ijsl. *fraende*, is evenzeer een deelw. van *frigon*, beminnen, als *vijand* van *vijen*, haten; zie *vrijen*. Anderen brengen het tot het aloude *frithe*, vrede.

VRIENDELIJK, bijv. n. en bijw. *vriendelijker*, *vriendelijkst*. Minzaam: *een vriendelijk gelaat toonen. Moet niet twisten, maer vriendelick zijn tegen alle.* BIJBELV. Aangenaam: *dat was geene vriendelijke ontmoeting. Ik vind het weder gansch niet vriendelijk.* Als bijw., minzamelijk: *wij werden er vriendelijk ontvangen. Een man, die vrienden heeft, heeft sich vriendelick te houden.* BIJBELV. Van hier *vriendelijkheid*, *vriendelicken*, KIL. Zamenstell. *onvriendelijk*, enz.

Vriendelijk, Zwab. dicht. *friundelic*, angelſ. *freondlice*, vrieſ. *freunlik*, hoogd. *freundlich*, nederſ. *früntlik*, NOTK. *friuntlih*, komt van *vriend*.

VRIENDHOUD, zie *vriendhoudend*.

VRIENDHOUDEND, bijv. n. en bijw., *vriendhoudender*, *vriendhoudendt*. Van *vriend* en *houdend*, van *houden*. Die zich zoo gedraagt, dat hij zijne vrienden houdt, en dezelve hem genegen blijven: *het is een vriendhoudend man.* Van hier *vriendhoudendheid*. Dit woord verſchilt van *vriendhoud*, bij KIL. Want dit laatste komt van *vriend*, en *houd*, genegen; zie *houd*.

VRIENDIN, zie *vriend*.

VRIENDSCHAP, z. m., vr., *der*, of *van de*, *vriendſchap*; zonder meerv. Vriendelijke toegenegenheid: *iemands vriendſchap winnen*, *behouden*, *verliezen*, *verbeuren*, enz. *Ik doe het uit vriendſchap. Uwe vriendſchap voor mij. Zijne vrientſchap te vieren.* HOOFT. *Of hij hunne vrientſchap waerdigh zij.* VOND. Vriendenverbintenis met iemand: *ik leef in vriendſchap met hem. Er beſtond eene nieuwe vriendſchap tusſchen hen. Weet ghij niet, dat de vrientſchap der werelt een vijantſchap Godts is.* BIJBELV. Huwelijksliefde: *ramp nog*

voorspoet blussche uw zoete vrientschap uit. VOND. Bewijs van vriendelijke toegenegenheid: *vriendschap iemanden doen, goed doen, deught doen.* KIL. *De eene vriendschap is de andere waardig.* Eindelijk geeft men den naam van vriendschap ook wel eens aan iemand, wien men niet wel anders weet te noemen: *zeg eens, vriendschap!* Van hier *vriendschappelijk.*

Vriendschap, zweed. *frijndskap*, nederf. *fründschap*, hoogd. *freundschaft*, WILLER. *fruintschefte*, vries. *freunskip*, komt van *vriend.*

VRIES, z. n., m., *des vriezen*, of *van den vries*; meerv. *vriezen.* Verkleinw. *vriesje.* Bijkans de eenige volksnaam, die, in dit werelddeel, reeds voor twee duizend jaren door een en hetzelfde volk, dat hem thans nog voert, in een en hetzelfde land, gedragen werd: *de Vriezen werden door Franken en Romeinen beide ontzien. Eusum, Eisinga, beide oorlogsvierge Vriezen.* VOND. Anders *Fries*, oulings *Vrees*, en *Freson*, in: *ela freija Fresona*, edele vrije Vriezen, fr. *Frison*, lat. *Friso*, en *Frisius.* Van hier *vriesch*, *vriezin.* Zamenstell. *vriesland.*

VRIESCH, bijv. n., zonder vergrootingstrappen. Van *Vries.* Tot Vriesland behoorende, of daaruit herkomstig: *Vriesche boter, aardappelen, turf, wol, schapen, paarden*, enz. *Vriesche ruiters*, zijn bekende behoedmiddelen tegen het indringen van ruiterij; anders *spaansche ruiters*; maar in het fr. *chevaux de Frise. Het Vriesch* is de aloude taal der Vriezen, die thans enkel nog ten platten lande gesproken wordt. Dit woord luidt in Vriesl. *Friesk.*

VRIESLAND, z. n., o, *des Vrieslands*, of *van het Vriesland*; zonder meerv. Een der gewesten van Holland. Zamenstell.: *oostvriesland*, enz.

VRIEZEMAN, zie *vriezen.*

VRIEZEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik vroor*, (van *vrieren*) *heb* en *ben gevroren.* Door vorst zoo of zoo aangedaan worden: *het water vroor geheel digt. De lucht verbrant van hitte, en 't water vriest tot ijs.* VOND. *Ick vrees, ick vriese in den brant.* R. VISSCH *Je vriest soo doodt, als een haring*, NOSEM. *Het vat is in stukken gevroren. De paal vroor uit den grond* Door vorst gevormd worden: *er vroor ijs aan zijnen baard.* Onpersoonlijk, beteekent *het vriest*, er grijpt vorst plaats:

het

het vroor eenen duim dik. Wat heeft het dezen nacht wederom gevroren. Van hier *vorst*, enz. Zamenstell. *Vriezeman*, zoo als men de vorst wel eens noemt: *de vriezeman gaat weer heen. Bevriezen*, *opvriezen*, *toevriezen*, *uitvriezen*, *vervriezen*, *voortvriezen*, enz. *vriezen*, hoogd. *frieren*, schijnt verwant aan 't lat. *frigeri.*

VRIJ, bijv. n. en bijw., *vrijer*, *vrijst*. Vrank, onbedwongen, van ligchamelijke dingen, in geene beweging gehinderd: *toen ik den mantel achter over sloeg, werd mijn regter arm vrij. Hij wordt op vrije voeten gesteld. Het ontzwachtelde kind bewoog zich vrij.* Van de beweging van ligchamelijke en stoffelijke dingen, ongehinderd, ongestoord: *het puin opgeruimd zijnde, kreeg men eenen vrijen toegang tot het gene staande gebleven was. Het water kreeg eenen vrijen loop*; welken loop men ook aan onstoffelijke dingen toekent, wanneer zij ongehinderd voortgaan: *ik geef aan mijne gedachten eenen vrijen loop.* Voorts is *vrij* niet ingesloten, onbeperkt: *gij hebt daar een vrij uitzigt. Ik begaf mij in de vrije lucht.* Op zich zelf, door geene andere dingen aangeroerd: *het huis staat geheel vrij. De balk ligt niet vrij genoeg. Ik zit gaarne vrij en ruim.* Overdragtelijk, van dieren, aan geen bedwang van menschen onderworpen: *zoo dra de vogel wederom vrij werd. Wie heeft den woutesel vrij henen gesonden?* Bijbelv. Van andere dingen, aan geenen souverein, of heer en meester, in eigendom toebehoorende: *eene vrije rijksstad. Daarin en is noch dienstbare* (slaaf), *noch vrije.* Bijbelv. Voor geene schulden verbonden: *dat goed is nog vrij en onbezwaard.* Aan niemands heerschappij onderworpen: *eene vrije republiek. So sult ghij waerlijck vrij zijn.* Bijbelv. *De Rijn geschapen was, om vrij te zijn.* Vond. Door geene afhankelijkheid aan iemand verbonden: *mijn hart is niet meer vrij. Daer ick van allen vrij was.* Bijbelv. *Voor dat zij zich verloofde, toen zij nog vrij was. Is uw knecht tegen Mei vrij?* Door geene bezigheden belemmerd: *ik heb den ganschen dag geen vrij half uur.* Door geene verpligting bezwaard: *so zijn dan de sonen vrij, van didrachmen op te brengen.* Bijbelv. *Er behoort niemand vrij te zijn.* Aan geene straf onderworpen: *de krijgsknecht plunderde en roofde vrij. Wat kost u die vrije jagt?* Aan geene betaling van huur, enz. onder-

 he-

hevig: *vrije landerijen. Eene vrije woning, vrij vuur en licht.* Van menigerlei andere bezwaren ontheven: *de vrije Jaarmarkt. Ik kreeg er den vrijen toegang. Ik heb hier eene vrije kamer. Ik wenschte vrijer te kunnen zitten.* Aan geenen geweldigen overlast onderhevig: *de wegen zijn niet vrij. Wanneer wordt de Zee eens weder vrij? Hij ging vrij uit en in. Vrij en vrank. Vrij schip, vrij goed,* de groote stelregel, dien Engeland aan anderen steeds betwist. Door geenen zedelijken dwang verhinderd, om dit of dat te doen: *in hoe ver is de mensch in zijn doen en laten vrij? Hij heeft eenen vrijen wil. Wat magt vermag de vrije tong te toomen.* L. D. S. P. *Gij hebt eene vrije keus. Ik mag het vrij doen.* Op geene slaafsche wijze aan regelen van kunst verbonden: *de meeste stukken van Kotzebue zijn al te vrij. Eene vrije vertaling,* of *navolging*, is het tegenoverstaande van eene letterlijke *Vrij denken, spreken,* enz. is onbevooroordeeld. Voorts is *vrij spreken, iemand vrij aanzien, vrij met iemand omgaan, vrij te werk gaan,* enz., zonder schroomvolle bedremmeling. *Vrij spreken, handelen,* enz. is ook wel eens het zelfde, als *al te vrij*, stoutelijk, met veronachtzaming van welvoegelijkheid en goede zeden. In dezen zin nadert de beteekenis van *vrij*, angelſ. *freah, freoh,* aan die van het hoogd. *frech*, vrek, waaraan ADELUNG het hoogd. *frei* verwant acht, en waarvan *frank*, vrank, hem schijnt aftestammen. Voorts is *vrij*, zonder bedenking, zonder schroom, vrijelijk: *doe het vrij! Laetze vrij in 't werken met mij strijden.* VOND. Het beantwoordt aan het eng. *verij*, in: *vrij veel, vrij duur. Is vrij genoeg voor mij te doen.* CATS.; en aan *voorwaar*, in: *'t en is ook vrij geen wonder.* H. DE GROOT. — *Vrij van iets*, is, daardoor niet bezwaard: *vrij van lasten, schulden* enz. *Ontslagen van verdriet, en vrij van zorge en kommer.* VOND. Daartoe niet verpligt: *van dien arbeid ben ik vrij. Indien de man gestorven is, so is sij vrij van de wet.* BIJBELV. Daarvoor niet blootgesteld: *daar waren wij vrij van de kogels en bomben. Het is hier niet vrij van rook.* Deze beteekenis heeft *vrij* ook in *schootvrij*, enz. In andere zamenstellingen heeft het wederom andere beteekenissen, die straks ontwikkeld worden zullen. Eindelijk, zijn

vrije

vrije kunsten, die oulings enkel door vrije lieden beoefend werden, en bezigt men *vrije kunst* voor tooverij, en beteekent *vrij* bij Kil. ook mild, goedgeefs. Van hier *vrijden*, *vrijdom*, *vrije*, *vrijelijk*, *vrijen*, enz., *vrijheid*. Zamenstell.: *vrijaf*, *vrijambt*, welken titel men aan meer dan een district van Zwitserland plagt te geven. — *Vrijblijven*, *vrijborst*, *vrijborstig*, *vrijbrief*, *vrijbuit*, enz. *vrijburger*, *vrijdenker*, *vrijdingen*, *vrijdobbelen*, *vrijeling* (*libertus* bij Hooft), *vrijgeboren*, *vrijgeest*, *vrijhartig*, *vrijheer*, *vrijhof*, *vrijhouden*, *vrijjaar*, *vrijkomen*, *vrijkoopen*, enz. — *vrijlaten*, *vrijleen*, *vrijloopen*, *vrijmaken*, *vrijman*, *vrijmoedig*, *vrijmondig*, *vrijpleiten*, *vrijpostig*, *vrijschool*, *vrijspraak*, *vrijspreken*, enz. —— *vrijstaan*, *vrijstellen*, *vrijuit*, *vrijvaren*, *vrijvechten*, *vrijverklaren*, *vrijvrouw*, *vrijwaren*, *vrijwillig*, enz. *Gastvrij*, *lastvrij*, *onvrij*, *schootvrij*, *schuldvrij*, *tolvrij*, *vogelvrij*, *zorgvrij*, enz.

Vrij, hoogd. *frei*. Ulphil. *frija*, Kero *fri*, *frig*, zwitserl. *frijg*, angelf. *frig*, *freoh* en *freah*, nederf. *frij*, en oulings *frig*, deen., zweed. *fri*, eng. *free*, is een zeer oud woord, van 't welk de Phrijgiers, volgens Hesijchius, hunnen naam *βριγες* ontleenden; verwant aan *vrek* en *vrank*.

VRIJAADJE, z. n., vr., *der*, of *van de*, *vrijaadje*: zonder meerv. Gevrij: *hoe lang zal die vrijaadje duren? 't Einde mijner vrijaadje*. Vond. *De Hertog hief een geveinsde vrijaadje aan*. Hooft. Van *vrijen*.

VRIJAF, z. n., o., dat enkel in *vrijaf geven*, *vrijaf hebben*, *vrijaf krijgen*, gebruikelijk is, en dan vrijheid, verlof, om uit school, enz. heen te gaan, aanduidt: *als wij vrijaf krijgen, ga ik met u spelen*. Van *vrij* en *af*. Zie intusschen *vrijhof*.

VRIJAMBT, zie *vrij*.

VRIJBLIJVEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik bleef vrij*, *ben vrijgebleven*. Van *vrij* en *blijven*. Beveiligd blijven: *op dat 's hemels burgh niet vrij zou blijven*. Vond. Inzonderheid van zwangerheid: *zij blijft lang vrij*. In andere beteekenissen schrijft men *vrij* en *blijven* niet aaneen.

VRIJBORST, z. n., m.: *van den vrijborst*; meerv. *vrijborsten*. Van *vrij* en *borst*, hoogd. *pursche*. Is bij Kil. even veel, als *adelborst*, omdat

er buiten den adel en de Geestelijkheid oulings geene vrije lieden waren, en *vrij* en *adellijk*, dus in den krijgsdienst, waar de Geestelijkheid geene plaats vond, een en hetzelfde was.

VRIJBORSTIG, bijv. n. en bijw., *vrijborstiger*, *vrijborstigst*. Van *vrij* en *borstig*, van *borst*. Een woord van den vorm van *randborstig*. Vrijmoedig, onbeschroomd, onbewimpeld: *een vrijborstig vrouwmensch*. HALMA. *Vrijborstig uitte hij zijne meening*. Van hier *vrijborstigheid*, *vrijborstiglijk*.

VRIJBRIEF, z. n., m., *des vrijbriefs*, of *van den vrijbrief*, meerv. *vrijbrieven*. Van *brief* en *vrij*, dat hier, even als in *vrijlaten*, *vrijstaan*, enz., geoorloofd aanduidt. Eene schriftelijke verklaring, dat iets voor iemand geoorloofd is: *geef hem eenen vrijbrief*, *om te bedelen*. Wel eens een brief, waardoor iemand ergens van gevrijd wordt; als wanneer dit woord van *vrijden*, *vrijen*, en *brief*, afstamt.

VRIJBUIT, z. n., m., *des vrijbuits*, of *van den vrijbuit*; zonder meerv. Van *vrij* en *buit*. Wegrooving van goed, dat aan de vijandelijke partij behoort: *zij gaan op vrijbuit uit*, *op vrijbuit varen*.

VRIJBUITEN, onz. w., gelijkvl. *Ik vrijbuitte*, *heb gevrijbuit*. Van *vrij* en *buiten*. Wegrooven: *toen zij aldaar vrijbuitten*. Van hier *vrijbuiter*, al wie vrijbuit: *Pallas wapent den vrijbuiter*. VOND. Van waar wederom *vrijbuiterij*. Zamenstell. *landvrijbuiter*, *zeevrijbuiter*.

VRIJBUITER, zie *vrijbuiten*.

VRIJBURG, z. n., m., *des vrijburgs*, of *van den vrijburg*; meerv. *vrijburgen*. Van *vrijden*, *vrijen*, en *burg*. Eigenlijk een burg, waar men zich vrijden, eene veilige wijkplaats vinden kan: *toen men den moedigen Luther*, *tegen zijnen wil*, *naar dien vrijburg gevoerd had*. Overdragtelijk, evenveel welke wijkplaats: *op dat het u en mij tot eenen vrijburgh dien*. VOND. In overeenkomst hiermede is *vrijhuis*, een huis, *vrijplaats*, eene plaats, en *vrijstad*, eene stad, waar men zich vrijden kan: *die gevlucht is na sijne vrijstadt*. BIJBELV.

VRIJDAG, z. n., m., *des vrijdags*, of *van den vrijdag*; meerv. *vrijdagen*. De zesde dag der week: *het is er alle vrijdagen marktdag*. *Goede vrijdag* is de

vrij-

vrijdag voor paschen. Zamenstell. *vrijdagavond*, *vrijdagmorgen*.

Vrijdag, OTTFRID. *friedag*, TATIAN. *frigetag*, angels. *fugedag*, nederſ. *frijdag*, deen., zweed. *fredag*, eng. *fridaij*, vries *freed*, hoogd. *freijtag*, komt van *dag*, en *Frea*, of *Friga*, de Venus van het Noorden, welker naam van *frigon* afstamt, en aan *vriend* verwant is. Zie *vrijen*.

VRIJDEN, *vrijen*, bedr. w., gelijkvl. *Ik vrijde*, *heb gevrijd*. Vrij maken, in meer dan eene beteekenis van *vrij*: *die hij van de hant der wederpartijders gevrijdt heeft*. BIJBELV. *Van alle lasten vrijden*, of *vrijen*. Van hier *vrijding*, bevrijding: *onder vrijding van kosten en transport*. Zamenstell. *vrijbrief*, *vrijburg*, *vrijgeleide*, *vrijhuis*, *vrijjaar*, *vrijplaats*, *vrijstad*, enz. *Bevrijden*, enz.

Vrijden, *vrijen*, nederſ. oulings *frijen*, hoogd. *freijen*, angelſ. *frian*, eng. *free*, zwab. dicht. *frigan*, komt van *vrij*.

VRIJDENKER, z. n., m., *des vrijdenkers*, of *van den vrijdenker*; meerv. *vrijdenkeren*, en *vrijdenkers*. Al wie in het Godsdienstige vrij denkt, zich door geene magtspreuken kluisteren laat: *de kerk werd hier door dezen*, *ginds door eenen anderen*, *vrijdenker hervormd*. Dikwijls ook, in eenen nadeeligen zin, al wie te vrij denkt, te vele leerstellige bepalingen verwerpt, in welken zin *vrijgeest* nog gebruikelijker is: *Collins*, *en alle volgende vrijdenkers*. Van hier *vrijdenkerij*. Wegens eene vrouw bezigt men *vrijdenkster*.

Vrijdenker, hoogd. *freijdenker*, eng. *freethinker*, komt van *vrijdenken*, dat enkel in de onbepaalde wijze voorkomt.

VRIJDENKSTER, zie *vrijdenker*.

VRIJDING, zie *vrijden*.

VRIJDINGEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik dong vrij*, *heb vrijgedongen*. Van *vrij* en *dingen*. Anders *vrijpleiten*. Door pleitgeding bevrijden: *ik heb hem van de galg vrijgedongen*. *Zij dong hem van dat kwaad vrij*.

VRIJDOBBELEN, onz. w., gelijkvl. *Ik dobbelde vrij*, *ben vrij gedobbeld*. Van *vrij* en *dobbelen*. Eigenlijk, door dobbelen ergens van vrij worden, of blijven: *de besten trof het rampspoedig lot*, *de slechtsten dobbelden*

vrij. Bij louter geluk ergens van vrij worden, of blijven: *zij dobbelt nog al steeds vrij.*

VRIJDOM, z. n., m., *des vrijdoms*, of *van den vrijdom*; meerv. *vrijdommen.* Het voorregt van iemand, die ergens van bevrijd is: *wij verkregen vrijdom van lasten. Als de steden smaak vonden in den vrijdom.* Hooft. *Aengewende middelen helpen de gevangene aen geenen vrijdom.* Vond. Vrijheid over het algemeen: *helpt zoo vrijdoms tempel bouwen!* Vond. Het regtsgebied van eene vrije stad: *binnen den vrijdom van Utrecht.* Zie voorts *vrijheid.*

Vrijdom, nederf. *frijdom*, angelf. *freodome*, eng. *freedom*, oudduitsch *freijthum*, komt van *vrij.*

VRIJE, z. n., o., *van het vrije*; zonder meerv. Het regtsgebied van eene vrije stad: *het vrije van Sluis in Vlaanderen.*

VRIJELIJK, bijw., van *vrij.* Zonder schroom: *gij moogt het vrijelijk doen.* Ongehinderd: *Jesus dan en wandelde niet meer vrijelijck onder de Joden.* Bijbelv. Kero *frilihh*, nederf. *frijliken.* Het hoogd. *freijlich*, deen. *frilig*, zweed. *friliga*, hebben andere beteekenissen.

VRIJELING, zie *vrij.*

VRIJEN, zie *vrijden.*

VRIJEN, bedr. en onz. w., gelijkvl. *Ik vrijde, heb gevrijd.* Bedr., tot een huwelijk' aanzoeken: *zij wordt reeds lang gevrijd. Ik en vrijde noijt maecht.* Colijn v. Rijss. Om iets anders aanzoeken: *hij vrijd zijne moeder om wat gelds.* Halma. *Hoe langen tijd ik u heb om u gunst gevrijd.* Broekhuiz. Onz., aanzoek ergens om doen: *toen ik over haar vrijde. Vrijt gij ook naar die weduwe? Zij vrijt minder om hem, dan om zijn kapitaal. Zij vrijden, zonder dat hen iemant kon verstaan, door wenken en gewenk.* Vond. Van hier *gevrij, vrijaadje, vrijer, vrijster.* Zamenstell. *ontvrijen, voortvrijen*, enz.

Vrijen, hoogd. *freijen*, nederf. *frijen*, Kil. *vrijden, vrienden*, zweed. *fria*, deen. *frie*, is verwant aan het oudduitsch *frie*, huwelijk, en aan het gothische *frigon*, beminnen, van waar *vriend*, en *Friga*, of *Free*, de noordsche Venus, die den naam aan onzen vrijdag geeft.

VRIJER, z. n., m., *des vrijers*, of *van den vrijer*; meerv. *vrijers.* Verkleinw. *vrijertje.* Al wie iemand tot

tot een huwelijk aanzoekt: *zij heeft verscheidene vrijers. Toen hij uw vrijert wert.* VOND. Jongman: *hij begint een heele vrijer te worden. Wel vrijer! wat komt gij hier doen?* Ongehuwd manspersoon: *hij is nog vrijer. Die oude vrijer.* Van hier *vrijerij*, *vrijerschap*. Zamenstell. *kermisvrijer*, enz.

Vrijer, KIL. *vrijder*, nederſ. *frijer*, deen. *frier*, boh. *fregjr*, pool. *freiferez*, hoogd. *freijer*, komt van *vrijen*.

VRIJERIJ, z. n., vr., *der*, of *van de*, *vrijerij*, meerv. *vrijerijen*. Verkleinw. *vrijerijtje*. Aanzoek tot een huwelijk: *hij trouwt, met al zijne vrijerijen, nog al niet.* Van *vrijer*.

VRIJGEBOREN, bijv. n., zonder vergrootingstrappen. Van *vrij* en *geboren*. KIL. *vrijgebortig*. Geen *vrijlaat*, zoo als een vrijgelatene slaaf bij KIL. heet, maar van zijne geboorte af vrij: *vrijgeborene lieden droegen oulings den eertitel van welgeborene.*

VRIJGEEST, zie *vrijdenker*.

VRIJGELEIDE, z. n., o., *des vrijgeleides*, of *van het vrijgeleide*; meerv. *vrijgeleiden*. Van *vrijden*, *vrijen*, en *geleide*. Een geleide, om iemand van geweldigen overlast te vrijen: *men gaf hem een toereikend vrijgeleide mede.* In dezen zin is het enkele *geleide* intusschen gebruikelijker. En *vrijgeleide* wordt veelal voor verzekering, van veilig te kunnen komen en gaan gebezigd: *Luther toog onder Keizerlijk vrijgeleide naar Worms.* Zamenstell. *vrijgeleidebrief*, of *vrijgeleibrief*.

VRIJHARTIG, bijv. n. en bijw., *vrijhartiger*, *vrijhartigst*. Van *vrij* en *hartig*, van *hart*. Openhartig: *een vrijhartig man. Iemand vrijhartig aanspreken.* Bij KIL. ook vrijmoedig, moedig, stout. Van hier *vrijhartigheid*, *vrijhartiglijk*.

VRIJHEER, z. n., m., *des vrijheeren*, of *van den vrijheer*, meerv. *vrijheeren*. Van *vrij* en *heer*. De bezitter van eene heerlijkheid in het Duitsche rijk, welke even onafhankelijk is, als een Vorstendom, of eene vrije rijksstad: *Siegfried, vrijheer van Lindenberg.* Van hier *vrijheerlijk*, *vrijheerschap*. Aan eene vrouwelijke bezitster van eene der gezegde heerlijkheden, en aan de Gemalin van eenen vrijheer, geeft men den naam van *vrijvrouw*.

VRIJ-

VRIJHEID, z. n., vr., *der*, of *van de*, *vrijheid*; meerv. *vrijheden*. De toestand van iemand, of iets, die, of dat, in de verschillende beteekenissen van dit woord, vrij is: *de vrijheid van den staat. Eenen slaaf de vrijheid schenken. De gevangene werd in vrijheid gesteld. Het vogeltje treurt om het verlies van zijne vrijheid. Dat bezoek ontroofde mij mijne vrijheid. Iemands vrijheid van denken, doen, laten*, enz. *De vrije keur haer vrijheit hiel in 't kiezen onder veel.* VOND. *De vrijheid van den wil.* Daar en tegen wordt de toestand van iemand, die ergens van bevrijd is, vooral, wanneer datgene, waarvan hij bevrijd is, uitgedrukt wordt, veelal door *vrijdom* aangeduid: *vrijdom van zorgen, gevaren, lasten, schulden*, enz. Op zich zelf is *vrijheid* voorts vrijmoedigheid, stoutheid: *ik neem de vrijheid, om het te zeggen.* Een vrijpostig en stout bedrijf: *zich te veel vrijheden veroorloven.* Een voorregt: *stads vrijheden en privilegien.* Het regtsgebied van eene vrije stad: *hij werd uit stad en vrijheid gebannen.* Bij KIL. ook een vlek, eene vrije heerlijkheid, en eene vrijplaats voor vervolgden.

Vrijheid, nederf. *frigheit* en *frijheit*, hoogd. *freijheit*, deen. *frihed*, zweed. *frihet*, *frid* en *fraelse*, KERO, NOTK. *frihalse*, komt van *vrij*.

VRIJHOF, z. n., m., *des vrijhofs*, of *van den vrijhof*; meerv. *vrijhoven*. Van *vrij* en *hof*. Oulings *vrijthof*, *vrijdhof* en *vrijdhoof*; van *hof* en *vrijd*, deelw. van *vrijen*, *vrijden*. Een omtuinde hof: *die linde stont in een vrijthof, met eenen mure alomme belopen.* WALEWEIN. Het eerste lid van dit woord vindt men ook in *vrijdghers*, vrij gras, vrije weide, bij M. STOK., *en in* het hoogd. *freijthof*, *friedhöf*, ZWABENSPIEG. *fridhof* een kerkhof. Volgens v. HASS. luiden de gezegden, onder *vrijaf* behandeld, eigenlijk *vrijhof geven*, *vrijhof hebben*. *vrijhof krijgen.*

VRIJHOUDEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik hield vrij*, *heb vrijgehouden*. Van *vrij* en *houden*. Maken, dat iemand, of iets, ergens van vrij blijve: *wij hielden ons op den duur van die besmetting vrij. Hielt uw fabel vrij van wederwraecke.* VOND. Op zich zelf, bijzonderlijk, van kosten vrij doen blijven: *ik hield hem de gausche reis over vrij.*

VRIJHUIS, zie *vrijburg*.

VRIJJAAR, z. n., o., *des vrijjaars*, of *van het vrijjaar*; meerv. *vrijjaren*. Van *vrij* en *jaar*. Een jaar, waarin men zekere vrijdommen geniet: *als de vrijjaren ten einde zijn, moet er verponding van dat land worden opgebragt*. Van *vrijen*, *vrijden*, en *jaar*, het jaar, waarin een Israëlitisch slaaf zijne vrijheid terug kreeg: *wanneer hij van sijne erffenisse een geschenck sal geven aan eenen van sijne knechten, die sal dat hebben tot het vrijjaar toe*. Bijbelv.

VRIJKOMEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik kwam vrij, ben vrijgekomen*. Van *vrij* en *komen*. Ontslagen worden: *hij komt morgen vrij*. *Met iets vrijkomen*, is, van verdere onaangenaamheden bevrijd worden: *ik kwam met den schrik vrij*.

VRIJKOOPEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik kocht vrij, heb vrijgekocht*. Van *vrij* en *koopen*. Door koop vrijmaken: *er werden verscheidene slaven vrijgekocht*. *De Heere heeft Jakob vrijgekocht, ende hij heeft hem verlost*. Bijbelv. Door afkoop van belastingen bevrijden: *een stuk lands vrijkoopen*. Van hier *vrijkooping*, en ook wel eens *vrijkoop*.

VRIJLAAT, zie *vrijgeboren*.

VRIJLATEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik liet vrij, heb vrijgelaten*. Van *vrij* en *laten*. In vrijheid stellen: *laat den armen vogel vrij! Indien hij sijnes dienstknechts hant uijtslaet, soo sal hij hem vrijlaten*. Bijbelv. In vrijheid laten: *het misdadige vrijlaten van zulken schelm. Ghij sult de moeder gantschlick vrijlaten; maer de jongen sult ghij voor u nemen*. Bijbelv. *'k Heb hen grootmoedig vrijgelaaten*. L. D. S. P. *Ergens van vrijlaten*, is, daarmede niet bezwaren: *men laat mij van wachten en togten vrij*. Van hier *vrijlaat*, *vrijlating*.

VRIJLEEN, z. n., o., *des vrijleens*, of *van het vrijleen*; meerv *vrijleenen*. Van *vrij* en *leen*. Een leengoed, welks bezitter tot geene diensten verpligt is. Hoogd. *freijlehen*, fr. *franc-fief*, middeleeuw. lat. *feudum francum*.

VRIJLOOPEN, onz. w., ongelijkvl. *Ik liep vrij, ben vrijgeloopen*. Van *vrij* en *loopen*. Van onaangenaamheid bevrijd blijven: *midden onder al die koortsen, liep ik vrij*.

VRIJ-

VRIJMAKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik maakte vrij*, *heb vrijgemaakt.* Van *vrij* en *maken.* Maken, dat iets vrij worde: *Washington*, *La Faijette en Rochambeau*, *hebben Noord-Amerika vrijgemaakt. Hij sal synes vaders huys vrijmaken.* Bijbelv. Bevrijden: *ick sal se vrijmaken van den doot.* Bijbelv. Van hier *vrijmaking.*

VRIJMAN, z. n., m., *des vrijmans*, of *van den vrijman*; meerv. *vrijmannen.* Van *vrij* en *man.* Al wie door geene verbintenisfen, verpligtingen, enz. bezwaard is: *ik ben en blijf liever vrijman.* Onder de Zakkedragers (te Rotterdam), iemand, die door den kooper gekozen wordt, om te dragen, enz.; en die derhalve niet, gelijk de andere dragers, behoeft te loten: *als men meer dan honderd tonnen turf opdoet*, *dan kan men eenen vrijman nemen.*

VRIJMETSELAAR, z. n., m., *des vrijmetselaars*, of *van den vrijmetselaar*; meerv. *vrijmetselaars*, of *vrijmetselaren.* Van *vrij* en *metselaar.* Een medelid van eene orde, welke zich uit Engeland over andere landen uitgebreid heeft, en geheime instellingen en gebruiken heeft, die ten deele van het Metselaarshandwerk ontleend zijn. Van hier *vrijmetselaarschap*, *vrijmetselarij.*

VRIJMOEDIG, bijv. n. en bijw., *vrijmoediger*, *vrijmoedigst.* Van *vrij* en *moedig*, van *moed*, in plaats van *gemoed.* Door geenen schroom bedremmeld: *als hij wat vrijmoediger was*, *zou hij beter voldoen.* Van hier *vrijmoedigheid*, *vrijmoediglijk.* Zamenstell.: *onvrijmoedig*, enz.

VRIJPLAATS, zie *vrijburg.*

VRIJPLEITEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik pleitte vrij*, *heb vrijgepleit.* Van *vrij* en *pleiten.* Vrijdingen, door gepleit bevrijden; eigenlijk: *zijn Advokaat heeft hem vrijgepleit.* Oneigenlijk: *zij poogde zich nog vrij te pleiten.*

VRIJPOSTIG, bijv. n. en bijw., *vrijpostiger*, *vrijpostigst.* Van *vrij* en *postig*, welks afstamming ons onbekend is. Meer, dan vrijmoedig, vrij, stout: *die jongen is al te vrijpostig. Hij keek haar vrijpostig aan.* Van hier *vrijpostigheid*, *vrijpostiglijk.*

VRIJSCHOOL, z. n., vr., *der*, of *van de*, *vrijschool*; meerv.

meerv. *vrijscholen.* Van *vrij* en *school.* Eene school, waarin het onderwijs om niet gegeven wordt: *er is eene vrijschool van de Maatschappij tot nut van 's algemeen voor kinderen van onvermogenden.*

VRIJSPRAAK, z. n., vr., *der*, of *van de*, *vrijspraak*; *vrijspraken* meerv. Van *vrijspreken.* Uitspraak, waardoor iemand vrijgesproken wordt: *elk was over zijne vrijspraak verheugd.*

VRIJSPREEKSTER, zie *vrijspreker.*

VRIJSPREKEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik sprak vrij*, *heb vrijgesproken.* Van *vrij* en *spreken.* Onschuldig verklaren: *vruchteloos poogde men hem te doen vrijspreken.* Van eenigen last vrijkeuren: *elk betaalde zijn aandeel, behalve een, dien men vrijsprak.* Van hier *vrijspraak*, *vrijspreekster*, *vrijspreker*, *vrijsprekerij*, *vrijspreking.*

VRIJSPREKER, z. n., m., *des vrijsprekers*, of *van den vrijspreker*; meerv. *vrijsprekeren*, of *vrijsprekers.* Van *vrijspreken.* Al wie iemand vrijspreekt: *de groote vrijspreker der uitverkorenen.* Wegens eene vrouw bezigt men *vrijspreekster.*

VRIJSTAAN, zie *staan.*

VRIJSTAD, zie *vrijburg.*

VRIJSTELLEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik stelde vrij*, *heb vrijgesteld.* Van *vrij* en *stellen.* Van lasten, verpligting, enz. bevrijden: *hij werd geheel vrijgesteld. Ik hoop dat men mij daarvan vrijstellen zal.* Van hier *vrijstelling.*

VRIJSTER, z. n., vr., *der*, of *van de*, *vrijster*; meerv. *vrijsters.* Van *vrijen.* Kil. *vrijersse*, *vrijdersse*, *vrijdster.* Een meisje, dat gevrijd wordt: *het is vrijer en vrijster. Men vree de vrijsters maar om deugdelijke gaven.* Paffenrod. Een meisje, dat reeds gevrijd worden kan: *het wordt eene knappe vrijster.* Bijzonderlijk, is *vrijster worden*, de maandelijksche zuivering krijgen. Voorts geeft men den naam van *vrijster* aan elke jonge dochter, die men geenen bijzonderen titel geven wil: *zoo, vrijster! dat is wel!* en aan ieder van de vrouwelijke sekse, die nog nooit gehuwd is geweest: *het is eene oude vrijster.* Van hier *vrijsterschap.* Zamenstell.: *kermisvrijster.*

VRIJUIT, bijw. Van *vrij* en *uit.* Zonder schroom, be-

bewimpeling, of achterhoudendheid: *spreek altijd vrijuit, wat er op uw hart ligt. Seght het ons vrijuit.* BIJBELV.

VRIJVAREN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik voer vrij, heb vrijgevaren.* Van *vrij* en *varen.* Enkel gebruikelijk in de spreekwijze van *een schip vrijvaren*, dat is, de gelden, die de reeders tot den aanbouw en de uitrusting opgeschoten hebben, terug winnen: *hij heeft het schip in drie jaren vrij gevaren.*

VRIJVECHTEN, bedr. w., ongelijkvl. *Ik vocht vrij, heb vrijgevochten.* Van *vrij* en *vechten.* Al vechtende bevrijden: *toen onze voorvaders dit land vrijvochten.*

VRIJVERKLAREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik verklaarde vrij, heb vrijverklaard.* Van *vrij* en *verklaren.* Onschuldig verklaren, vrijspreken: *men veroordeelde den eenen, maar de andere werd vrijverklaard.* Aan geene slaafsche, of andere, verbintenis onderhevig verklaren: *het land werd bij het twaalfjarig bestand vrijverklaard.* Van hier *vrijverklaring.*

VRIJVROUW, zie *vrijheer.*

VRIJWAREN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vrijwaarde, heb gevrijwaard.* Van *vrij* en *waren.* Den vrijdom van iemand, of iets, verwaarborgen: *ik vrijwaar u van alle kosten.* Van hier *vrijwaarder, vrijwaring.*

VRIJWILLIG, bijv. n. en bijw., *vrijwilliger, vrijwilligst.* Van *vrij*, en *willig*, van *wil.* Als bijv. n., door vrijen wil gedreven, ongedwongen: *er vlogen vele vrijwillige helpers toe. Een ijder, wiens geest hem vrijwillich maeckte.* BIJBELV. Uit vrijen wil voortkomende: *een vrijwillig dienstbewijs. Ten vrijwilligen offer voor den volcke.* BIJBELV. Als bijw., uit vrijen wil: *'k Zal u vrijwillig dag aan dag mijn offer bien.* L. D. S. P. Van hier *vrijwilliger, vrijwilligheid, vrijwilliglijk.* Zamenstell.: *onvrijwillig*, enz.

VRIJWILLIGER, z. n., m., *des vrijwilligers*, of *van den vrijwilliger*; meerv. *vrijwilligers.* Al wie in den krijg vrijwillig dient: *eene menigte van vrijwilligers versterkte zijne magt.* Dit woord schijnt naar het hoogd. *freiwilliger*, van *vrijwillig* gevormd.

VRIKKEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vrikte, heb gevrikt.* Staande roeijen, met eene lange roeispaan vrikkende, heen en weer bewegende, voortstuwen: *kunt gij de boot niet naar den overkant vrikken?*

VRO,

VRO, bijv. n., zonder vergrootingstrappen, en enkel oulings in gebruik, voor blij, vrolijk: *dats de grave was wel vro.* M. STOK. *Soo rustich zijn wij, ja soo vroo.* COSTER. Dit is het stamwoord van *vervreugden*, *vervrouden*, *vervrouwen*, *vreugd*, *vrolijk*, *vroude*, of *vrouwde*, blijdschap, enz. Zamenstell.: *onvro.* Dit woord luidt in het deen., zweed., ijsl. *fro*, OTTFRID. ook *fro* en *frou*; hoogd. *froh.*

VROED, bijv. n., *vroeder*, *vroedst.* Wijs, voorzigtig, loos, geslepen: *men vant vroeder vrouwe neghene in haren tiden.* M. STOK. *Zoo wie dat is van sinnen vroet.* v. HASS. *Dat hine kende scarp ende vroet.* M. STOK. Ook wel eens als bijw.: *zie dat gij u vroed houdt.* HALMA. *Iemand iets vroed maken*, is, hem zulks wijs maken. Van hier *vroeden*, *vroeder*, *vroedheid*, *vroedig*, *vroedsche*, *vroedschap*, *vroedzaam.* Zamenstell.: *vroedgodin*, *vroedkunde*, *vroedmeester*, *vroedmoeder*, *vroedsman*, *vroedvrouw*, *vroedwijf*, enz. *Onvroed*, enz.

Vroed is verwant aan het oude *froda*, wijs, *frodem*, wijsheid, in het gr. φραδη, *frathgan*, weten, en *rathgan*, berekenen, en komt van *rad*, raad, rede; zie *raad*, *raden*, en *rede.*

VROEDEN, bedr. w., gelijkv. *Ik vroedde*, *heb gevroed* Van *vroed.* Oulings, navorschen, oordeelen, en wijs zijn. Van hier de Zamenstell.: *bevroeden.*

VROEDGODIN, z. n., vr., *der*, of *van de*, *vroedgodin*; meerv. *vroedgodinnen.* Van *vroed* en *godin.* De godin der zwangere vrouwen; *Lucijn, de schrandere vroetgodin aenbidden in haer pijn.* VOND.

VROEDHEID, zie *vroedschap.*

VROEDIG, bijv. n., *vroediger*, *vroedigst.* Van *vroed.* Bijkans evenveel als dit woord: *gelijck een vroedigh vader met wel te doen opqueeckt sijn kindren allegader.* VLAERD. REDENR. Van hier *vroedigheid.* Bij KIL., vindt men in plaats hiervan *vroedzaam.*

VROEDMOEDER, zie *vroedvrouw.*

VROEDSCHE, zie *vroedschap.*

VROEDSCHAP, z. n., vr., *der*, of *van de vroedschap*; meerv. *vroedschappen.* Van *vroed.* Zie *schap.* Oulings, even als *vroedheid*, en *vroedsche*, bij KIL., wetenschap, kennis, wijsheid, voorzigtigheid, zuinigheid, enz.: *het is menech, die niet en acht der vroetschap.* v. MAERL.

 Achts

Cracht, *ende milthede*, *ende vroetscepe*, *ende grote coenhede*. v. VELTH. *Mit vroetscap*, *ende verstandenisse*, *ende conste*. BIJBEL. 1477. Hedendaags eene vergadering van de voornaamste en verstandigste ingezetenen eener plaats: *hij werd in de vroedschap geplaatst*. Een lid van zulk eene vergadering heet *raad in de vroedschap*, *vroedsman*, en *vroedschap*; en *vroedschappen* komt in plaats van wijze lieden voor, bij v. HASS., in: *de rijkdommen en vroetschappen tot scheveningen*. Want hier ter plaatse was nimmer zulk eene vergadering, als anders den naam van *vroedschap* voert. Zamenstell.: *vroedschapslid*, *vroedschapsplaats*, *vroedschapsvergadering*, enz.

VROEDSMAN, zie *vroedschap*.

VROEDVROUW, z. n., vr., *der*, of *van de vroedvrouw*; meerv. *vroedvrouwen*. Van *vroed* en *vrouw*. Verschilt van *vroedsmanske*, zoo als men de vrouw van eenen *vroedsman* in Vriesl. noemt; en komt daarentegen overeen met *vroedwijf*, *vroedmoeder*, hoogd. *wehmutter*, eng. *midwife*, fr. *sage-femme*. Het beduidt eene vrouw, die de verloskunde oefent: *de vroedvrouw wordt gehaald*. *So seijde de vroedvrouwe tot haer: en vreest niet*. BIJBELV. Zamenstell.: *vroedvrouwenkunst*, *vroedvrouwsloon*, enz. *Dorpsvroedvrouw*, *stadsvroedvrouw*, enz. HUIJGENS bezigt het hiervan gevormde werkw. *vroedvrouwen*:

> *Voor die daed en beter willen*,
> *Daer ghij mijn misvallen grillen*
> *Med' gevroevrouwt*, *med' geluert*
> *Door de wereld hebt gestuurt*.

VROEDWIJF, zie *vroedvrouw*.

VROEG, bijv. n. en bijw., *vroeger*, *vroegst*. In een voorst gedeelte van het tijdvak, dat men onder het oog heeft: *het is nog vroeg*. *Vroeg in den morgen*, *des morgens vroeg*. *Op den vroegen namiddag*. *In den vroegen zomer*. *Vroeg in het voorjaar*. *Zelfs vroeger*, *dan mij heugt*. L. D. S. P. *Die mij vroech soecken*, *sullen mij vinden*. BIJBELV., waar *vroeg opzijn* dikwijls evenveel is, als zich spoeden; maar anders beteekent het evenveel, als *vroeg opstaan*, *zich vroeg opmaken*, zijn nachtleger vroeg verlaten. *Vroege vruchten* zijn zulke, die voor andere van dezelfde soort rijp worden: *vroege aard-*

aardbezien. Somtijds staat *vroeg* regtstreeks tegen over *laat*, of *spade*: *vroegen regen ende spaden regen.* Bijbelv. *Het moet vroeg of laat gebeuren*, het moet vast eens voorvallen. Van hier *vroegeling*, *vroegte.* Zamenstell.: *vroegbloem*, een bijzonder plantgewas, *vroegpreek*, *vroegrijp*, *vroegtijdig*, enz.

Vroeg, hoogd. *früh*, Notk. *fruo*, Ottfrid. *fruo*, nederſ. *fru*, zweed. *fro*, gr. *πρωι*, is verwant aan *voor*, hoogd. *vor* en *für*, en luidde in het oudd. *füro*, en de tweede vergrootingstrap bij Ottfrid. *furiro*.

VROEGBLOEM, zie *vroeg*.

VROEGELING, z. n., m., *des vroegelings*, of *van den vroegeling*; meerv. *vroegelingen.* Van *vroeg*. Zie *ling*. Hoogd. *frühling*. Geene lente, zoo als in het hoogd., maar een dier, dat in lente geboren wordt: *so dat de spadelingen Laban, ende de vroegelingen Jacob, toequamen.* Bijbelv.

VROEGRIJP, bijv. n., zonder vergrootingstrappen. Van *vroeg* en *rijp*. Dat vroeger tot rijpheid komt, dan andere dingen van denzelfden aard: *vroegrijpe vruchten rotten haast*; anders: *vroeg rijp vroeg rot. Een vroegrijp meisje*, anders ook een *vroegrijpje*.

VROEGTE, z. n., vr., *der*, of *van de vroegte*; zonder meerv., oulings *vroege*, hoogd. *frühe*. Het vroege van den morgen: *wij vertrokken reeds in de vroegte.* Van *vroeg*.

VROEGTIJDIG, bijv. n. en bijw., *vroegtijdiger*, *vroegtijdigst*. Van *vroeg* en *tijdig*, van *tijd*. Na genoeg evenveel, als *vroeg*: *een vroegtijdig berigt. Hij komt vroegtijdig*, of, volgens Halma ook *vroegtijds*, dat intusschen veel ongewoner is. Van hier *vroegtijdigheid*, *vroegtijdiglijk*.

VROEGTIJDS, zie *vroegtijdig*.

VROLIJK, bijv. n. en bijw., *vrolijker*, *vrolijkst*. Verheugd, blijde: *het vrolijk pluimgediert. Juicht vrolijk, veldelingen! — Hun psalmgezangen vrolijk paaren met trommelspel.* L. D. S. P. *De dorre plaetsen sullen hierover vrolick zijn.* Bijbelv. *Men hoorde uw vrolijke bevers schateren.* Vond. Verheugend, blijdschap, of genoegen, wekkend: *wij hebben eenen vrolijken dag. Een vrolijk uitzigt over het veld. Zich ergens mede vrolijk maken*; is, eigenlijk, daaruit eenig genoegen scheppen: *God hadtse vrolick gemaeckt met groote vrolickheit.* Bij-

BELV. Maar *maakt u daarmede vrolijk!* is ook wel eens, gij zult u daarmede moeten vergenoegen. Van hier *vrolijkheid*, en *vrolijken*, in de zamenstell.: *ontvrolijken*, *vervrolijken*.

Vrolijk, STRIJK. *vroleich*, NOTK. *frolich*, OTTFRID. *frouuelich*, hoogd. *frölich*, eng. *frolick*, komt van *vro*, zie *lijk*.

VROME, en *vromen*, zie *vroom*.

VRONEN, zie *vroon*.

VROOM, bijv. n. en bijw., *vromer*, *vroomst*. Eigenlijk, gezet, lijvig, en sterk: *het is eene vrome koe. Het (gewas) komt geil en vroom voor den dagh.* VOND. *Persoenlic sal hij wesen, dats schoon van lichaem, ende vroom van leden.* v. HASS. Batig, voordeelig; in welken zin *frum* bij OTTFRID, voorkomt, en welke hier te lande oulings in *vrome* heerschte. Want dit was eigenlijk het batige van een ding, en voorts baat, voordeel: *vrome van een iaer*, KIL. *Met allen den gerechten ende vroemen.* MIERIS. *Dat hij hair hijlicke wilde tot hairre vromen.* v. HASS.; van waar *vromen*, baten: *hem en vroemt oec niet sijns selves spise.* LE LONG. Moedig, dapper, even als het engelf. *fraam*, ijsl. *framur*, zweed. *from*: *dien vroomen ridder, waerom Grave Dideric versamende die vroomste.* v. HASS. *Wapenhandeling der vromen.* VOND. Onschuldig, van list en bedrog ontbloot: *die vrome ziel. Zij ziet er zoo vroom uit. Zijn eerlijk vroom gezigt, zijn heilig grijzend haar.* GELLERT. *Wij zijn vroom; wij en zijn geen verspieders.* BIJBELV. Godvruchtig: *o vroomen, dien in smart, op hem al uw betrouwen stelden.* L. D. S. P. Voorgewend godvruchtig: *wacht u van de vromen! Een vroom bedrog*, is, zoodanig een, waarmede men de zaak van den Godsdienst waant te bevoordeelen. *Vrome wenschen*, zijn, die uit een vroom hart voorkomen. Van hier *vromelijk*, *vromigheid*, *vroomheid*. Zamenstell.: *onvroom*, enz.

Vroom luidt in de meeste opgenoemde beteekenissen in het hoogd. *fromm*, deen. *from*, nederf. *framm*, wend. *brumne*, en schijnt van *ram*, sterk, dapper, af te stammen.

VROON, bij KIL. evenveel als *vroongeld*, en *vroonland*, en, volgens VAN OOSTEN DE BRUINS Haarlem, omstreeks Leijden de benaming van eene oude *vroonvis-*

sche-

ſcherij, die men *het vroon* noemt. Oulings ook *frone*, *fron* en *fran*, van waar *Franeker*, eigenlijk *vroonakker*, *frondag*, *fronvasten*, enz. Oorſpronkelijk, is dit woord een tweede naamval van het oude *fro*, heer; zie *vrouw*. *Vroon* is dus zoo veel als *eens*, of *des*, *Heeren*; *frondag*, 's Heeren dag, *fronvasten*, het veertigdaagſche vasten van den Heer, *fronbode*, 's Heeren bode, *vroonland*, 's Heeren land. Daar zulk land nu vrij van alle lasten was, is *vroon* zoo veel als lastvrij land geworden. Deze beteekeuis oefent het in de zamenſtell. *vroonheer* bij KIL. De verdere zamenſtell. zijn *vroondienst*, heerendienst, *vroongeld*, heerengeld, *vroonregt*, heeren geregtigheid, enz. Voorts komt van *vroon* het werkw. *vronen*, in vrijen eigendom toewijzen, of in zulken eigendom aanvaarden, in welken zin men het nog hedendaags in Zeeland bezigt, *vroning* de daad van vronen, en *invronen* bij MIERIS, in een oud charter.

VROONDIENST, zie *vroon*.

VROONGELD, zie *vroon*.

VROONHEER, zie *vroon*.

VROONLAND, zie *vroon*.

VROONREGT, zie *vroon*.

VROUDE, zie *vro*, en *vervrouden*.

VROUW, z. n., vr., *der*, of *van de vrouw*; meerv. *vrouwen*. Verkleinw. *vrouwtje*. Eigenlijk, geheel iets anders, dan *wijf*, en eene toekenning van dezelfde waardigheid aan iemand van het vrouwelijk geſlacht, die men door den naam van Heer aan eenen man toekent: *gehoorzaam uwen heer en uwe vrouw*. *Aan de vrouw dezer heerlijkheid*. Deze beteekenis heeft dit woord bijzonderlijk in: *onze lieve vrouw*, *moeder van onzen lieven heer*, die in *vrouwendag*, *vrouwenkerk*, *vrouwenpoort*, enz. enkel *vrouw* heet; en in *jonkvrouw*, en het verbasterde *juffrouw* en *juffer*. Want dit is eene zamentrekking van *jonkver*; en *ver* was oulings evenveel als *vrouw*; blijkens *ver Aleijt ſijn ſwegher*, bij M. STOK. Eindelijk ontleenen wij van de beteekenis van *vrouw* ons *freule*, eene verbastering van het hoogd. *fraulein*. In de tweede plaats, bezigen wij *vrouw* voor eenen gehuwden perſoon van het vrouwelijk geſlacht: *het is mijne vrouw*. *Sij wert hem ter vrouwe*, *ende hij haddeſe lief*. BIJBELV. Of voor eene weduwe:

vrouw N. N. gaat wederom trouwen, en wordt vrouw N. N. In de derde plaats, voor evenveel welken persoon van het vrouwelijke geslacht: *men ziet er meer vrouwen dan mannen. Menichten beijde van mannen en vrouwen.* BIJBELV. Deze beteekenis oefent het woord in *vrouwenklooster*, en meer andere zamenstellingen. Voorts is *vrouw* nog eene bijzondere kaart in een kaartenspel: *de vrouw van schoppen.* Ook noemt men de eigenares van een' hond *vrouw*: *hebt gij uw vrouw gevonden.* VOND. Van hier *vrouwachtig*, *vrouwelijk*, enz. Zamenstell.: *vrouwenader*, eene ader aan de binnenzijde van den schenkel: *vrouwebeeld*, *vrouweborst*, *vrouwebroeder*, een Carmeliet, voluit *onzer lieve vrouwe broeder*, *vrouwebroek*, *vrouwebuik*, *vrouwendag*, *vrouwendistel*, *vrouwengek*, *vrouwenglas*, zeker slag van glimmer, anders *Marienglas*, *vrouwenhaar*, *vrouwenhuis*, *vrouwekerk*, *vrouwenklap*, *vrouwekleed*, *vrouwenklooster*, *vrouwekracht*, *vrouwenkruid*, *vrouwenliefde*, *vrouwenlist*, *vrouwenlust*, *vrouwemelk*, *vrouwepoort*, *vrouwenpraat*, *vrouwerok*, *vrouweschoen*, *vrouweslaaf*, *vrouwentimmer*, *vrouwlieden*, of *vrouwlui*, *vrouwmensch*, *vrouwsperfoon*, *vrouwtjesappel*, *vrouwvolk*, *vrouwziek*, *vrouwzuchtig*, enz. *Allemansvrouw*, *ambachtsvrouw*, *breidvrouw*, *burgemeestersvrouw*, *burgervrouw*, *buurvrouw*, *groenvrouw*, *huisvrouw*, *Jonkvrouw*, *Jufvrouw*, *koopvrouw*, *kraamvrouw*, *landsvrouw*, *leidsvrouw*, *marktvrouw*, *melkvrouw*, *naaivrouw*, *officiersvrouw*, *pensvrouw*, *schippersvrouw*, *schoolvrouw*, *schutsvrouw*, *slaapvrouw*, *vischvrouw*, *voedstervrouw*, *vroedvrouw*, *waschvrouw*, *weduwvrouw*, *zoogvrouw*, enz.

Vrouw, OTTFRID. *frouuo*, NOTK. *frouuu*, opperd. *frow*, en *frowe*, nederf. *frow*, deen. *frue*, ijsl., zweed. *fru*, hoogd. *frau*, komt van *frauja* bij ULPHIL., *fro* bij OTTFRID., angelf. *frea*, dat eenen heer beteekende.

VROUWACHTIG, bijv. n., *vrouwachtiger*, *vrouwachtigst*. Van *vrouw* en *achtig*. Aan eene vrouw gelijk: *hij heeft een vrouwachtig voorkomen.* Tot vrouwen genegen: *een vrouwachtig man verwaarloost dikwijls de gewigtigste zaken.* Als bijw., als eene vrouw: *waarom stelt gij u zoo vrouwachtig aan?* Van hier *vrouwachtigheid.*

VROUWELIJK, bijv. n. en bijw. *vrouwelijker*, *vrouwe-*

welijkst. Als bijv. n., tot de vrouwen behoorende: *eene vrouwelijke bezigheid*. *Den vrouwelijcken vate, als het swakste, eere gevende*, BIJBELV. *Verhef ten hemel toe het vrouwelijk gewaet*. VOND. Dus is het *vrouwelijk geslacht* het geslacht der vrouwen, maar in de spraakkunst komt deze uitdrukking voor in eene bijzondere beteekenis; zie *Inleiding*, *bladz*. 79 *en volg*. En een *vrouwelijk* woord is aldaar, dat tot het zoogenoemde *vrouwelijk geslacht* behoort. Als bijw., is *vrouwelijk* als eene vrouw: *zij ziet er niet vrouwelijk uit*. Van hier *vrouwelijkheid*.

VROUWEKRACHT, z. n., vr., *der*, of *van de vrouwekracht*; zonder meerv. Van *vrouw* en *kracht*, in de beteekenis van verkrachting, vrouwenschending: *zege, zonder zegen, door maeghdenroof en vrouwekracht verkregen*. VOND.

VROUWENHUIS, zie *vrouwentimmer*.

VROUWENLUST, z. n., m., *van den vrouwenlust*; meerv. *vrouwenlusten*. Van *vrouw* en *lust*. Belustheid van eene zwangere vrouw: *vrouwenlost*, *vremden lost*. KIL.

VROUWENTIMMER, z. n., o., *des vrouwentimmers*, of *van het vrouwentimmer*; meerv. *vrouwentimmers*. Van *vrouw* en *timmer*. Een getimmerte, dat bijzonderlijk voor het vrouwelijk gezin bestemd is. Anders *vrouwenhuis*, hoogd. *frauenzimmer*, zweed. *fruntimmer*.

VRUCHT, z. n., vr., *der*, of *van de vrucht*; zonder meerv. Bij KIL. ook *vurcht*, *vorcht*, en *vrocht*. Even als het nederf. *frucht*, deen. *frijgt*, ULPHIL. *faurht*, OTTFRID. *forath*, ISID. *forahta*, NOTK. *forth*, hoogd. *furcht*, vrees: *doe hadden dander slives vrucht*. M. STOK. Van hier *vruchten*. Zamenstell. *godsvrucht*, enz. Dit woord is verwant aan *vaar*, en *vrees*, en schijnt zijne beteekenis, even als die woorden, aan zijnen klank verschuldigd te wezen; zie *vaar* en *vrees*.

VRUCHT, z. n., vr., *der*, of *van de vrucht*; meerv. *vruchten*. Een eetbaar voortbrengsel van verschillende plantgewassen, zoo als boomvruchten, peulvruchten, veldvruchten, of koren, enz.: *hoe schotiger erwtstroo, hoe minder vrucht*. *Wie plant eenen wijngaert, ende en eet niet van sijne vrucht?* BIJBELV. *Het uitheemsch schuim d'inlandsche vruchten maeit*. VOND. Een levend voortbreng-

brengfel van dieren: *'t fal de vrucht uwer beesten, ende de vrucht uwes lants, opeten.* BIJBELV.; en van menfchen: *gelast van de moeder om de vrucht te verdoen.* HOOFT. *Liever haere vrucht toeflaen, dan die met den zwaerde laten deelen.* VOND. *Slaen een fwangere vrouwe, dat haer de vrucht afgaat.* BIJBELV. De opbrengst, de uitwerking, het gevolg, van evenveel welk ding: *zoo lang hij leeft, geniet hij de vruchten van dat goed. Dat zijn de gewone vruchten van een goed gedrag. De vrucht des geests is liefde, blijdfchap, vrede.* BIJBELV. Bijzonderlijk, voordeel, baat; *ik zal er weinig vrucht van trekken. Dat kan geen vrucht doen*, HALMA; of nadeelig gevolg: *de heillooze vruchten van twist en tweedracht.* Van hier *vruchtbaar, vruchteloos, vruchten.* Zamenftell.: *vruchtbeginfel, vruchtboom, vruchtgebruik, vruchtknop*, enz. *Aardvrucht, boomvrucht, herfstvrucht, havrucht, plukvrucht, tuinvrucht, veldvrucht, wintervrucht, zomervrucht*, enz.

Vrucht, hoogd. *frucht*, deen. *frugt*, zweed. *frukt*, pool. *frukta*, walach. *phruttu*, alban. *phriut*, wallis *ffrwijth*, eng., fr. *fruit*, TATIAN. *fruht*, lat. *fructus, fruges*, is verwant aan het zweed. *frö*, goth. *fraif*, ijsl. *friof*, lat. *frumentum*, zaad, koren, en aan het hebr פרי, vrucht. Het ftamwoord fchijnt het oude *beren*, lat. *ferre*, dragen, voortbrengen.

VRUCHTBAAR, bijv. n., *vruchtbaarder, vruchtbaarst.* Van *vrucht*, zie *vrucht.* Al wat veel voortbrengt: *de mesting moet dat land vruchtbaar maken. De hemel bouw dien vruchtbren hof.* VOND. *Ons regen, ende vruchtbare tijden, gevende.* BIJBELV. *Wat brengt ons aller moeder de aarde al niet voort uit haren vruchtbaren fchoot! De vruchtbare moeder van negen kinderen. Een vruchtbaar huwelijk. Eene vruchtbare verbeelding. Eene vruchtbare ftof, die vele goede bedenkingen oplevert.* Van hier *vruchtbaarheid, vruchtbaarlijk.* Zamenftell.: *onvruchtbaar*, enz.

VRUCHTBEGINSEL, z. n., o., *des vruchtbeginfels*, of *van het vruchtbeginfel*; meerv. *vruchtbeginfelen.* Van *vrucht* en *beginfel.* Het eerfte kiempje van de vrucht: *bij de opening van het lijk vond men in de baarmoeder een vruchtbeginfel.*

VRUCHTELOOS, bijv. n. en bijw., *vruchteloozer, vruch-*

vruchteloost. Van *vrucht* en *loos.* Dat geene vruchten voortbrengt: *die boom is jaar op jaar vruchteloos.* Maar meer gewoonlijk, dat geen voordeel aanbrengt, dat de gewenschte uitwerking niet heeft: *eene vruchtelooze poging. Al wat men daaraan doet, is even vruchteloos. Die vredesonderhandelingen zullen even vruchteloos bevonden worden, als de vorige.* Als bijw. vergeefs: *vruchteloos vermoeijen zij zich nog steeds.* Van hier *vruchteloosheid.*

VRUCHTEN, onz. w., gelijkvl. *Ik vruchtte, heb gevrucht.* Moet oulings even gebruikelijk zijn geweest, als het hoogd. *fruchten*, daar wij in onze taal de zamenstelling *bevruchten* hebben; maar wij gebruiken thans, in plaats daarvan, *vruchten voortbrengen*, *baten*, enz.

VRUCHTEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vruchtte, heb gevrucht.* Van *vrucht*, vrees. KIL. ook *vurchten*, *vorchten*, hoogd. *furchten*, ULPHIL. *faurhtan*, OTTFRID. *forahten*, nederſ. *fruchten*, angelſ. *frihtan*, deen. *frijgte*, zweed. *frukta.* Vreezen: *hi vrucht al openbare, dat de van Vlaendren ſullen comen.* M. STOK. *Und vruchtende, dat ſij in meerder ſchade kommen mochte.* V. HASS *Zoo dat wij brand noch dieven vruchten.* SIX V. CHAND. *'t Begin was u geen vreugd; waarom dan 't end gevrugt?* D. DECK. *Schoon hij al den ſtrijd niet vrucht.* KAMPHUIZ. *IJdele geruchten en woorden, die men niet moet vruchten.* VOND; bij wien men dit woord meermalen vindt. En, op het voetſpoor van de opgenoemde, en meer andere, vroegere Schrijvers, bedient HUIZINGA BAKKER zich daarvan, in: *min gevaar is dan te vruchten.*

VRUCHTGEBRUIK, z. n., o., *des vruchtgebruiks*, of *van het vruchtgebruik*; zonder meerv. Van *vrucht* en *gebruik.* Gebruik van de opbrengſten, renten, enz. van eenig kapitaal, enz.: *hij heeft het enkele vruchtgebruik van dat goed.* Van hier *vruchtgebruiker*, lat. *uſufructuarius.*

VUIDIG, bijv. n., *vuidiger*, *vuidigst.* Slecht, traag: *de vuidigen en onſtrijdtbaren dompelen z'in modder*, enz. HOOFT. Het zamengetrokken *vuig* is thans in gebruik. Zie *vuig.*

VUIG, bijv. n., *vuiger*, *vuigst.* Gering, ſlecht, verachtenswaardig: *de vuige laster.* Ook wordt het ge-

bezigd in den zin van *traag*, *lui*. Zie *vuidig*. Dit *vuig* is zamengetrokken uit *vuidig*, van *vuid*, *vud*, *vod*. Van hier *vuigheid*.

VUIL, bijv. n. en bijw., *vuiler*, *vuilst*. Onrein, morsig. *Een vuile doek*, *vuile handen*; *maak uwe handen niet vuil*. *Vuile pijpen*: *hij zal daar eene vuile pijp aan rooken*, d. i. hij zal daar slecht afkomen. *Vuile eijeren*, stinkende eijeren: *mijn hart klopt als een vuil ei*, klopt zeer. *Een vuile maag*, d. i. een vervuilde maag. Fig., *vuile visch*, slechte, stinkende visch: *vuile praat*, *vuile taal*, slechte, ongemanierde praat. *Een vuile hond*, een kwaadaardige hond. Van hier *vuilen*, waarvan *bevuilen*, *vervuilen* — *vuilenbras*, een kuip, of bak, waarin gezouten vleesch of visch ververscht werdt; ook iemand, die ongemeen morsig is: *vuilheid*, ook *vuiligheid*, *vuilte*. Zamenstell.: *vuilaardig*, *vuilbek*, *vuilneus*, iemand, die eenen vuilen neus heeft.

Vuil is zamengentrokken uit *vuidel*, van *vuid*, *vud*, en heeft dus eenige overeenkomst met *vuig*, *vuidig*; want deze tweederlei uitgang in *l* en *ig* was oulings zeer gemeen; en men zeide zoo wel *verstandel* als *verstandig*, *vernustel* en *vernuftig*.

Dit woord is reeds bij Ulphil. *fals*, angelf. *faul*, eng. *foul*, bij Ottfrid. *ful*, nederf. *vuul*, deen. *fuul*, zweed. *ful*, gr. φαυλος.

VUILAARDIG, bijv. n. en bijw. *vuilaardiger*, *vuilaardigst*. Van *vuil* en *aardig* van *aard*. Kwaadaardig: *een vuilaardig mensch*. *Hij ziet er vuilaardig uit*. Van hier *vuilaardigheid*, *vuilaardiglijk*.

VUILBEK, z. n., m. en vr., *des vuilbeks*. of *van den vuilbek*, *der vuilbek*, of *van de vuilbek*; meerv. *vuilbekken*. Van *vuil* en *bek*. Iemand die vuil in den mond is, die slechte, ongemanierde taal uitslaat: *hij is een regte vuilbek*. Van hier *vuilbekken* slechte, lage taal uitslaan, en *vuilbekkerij*.

VUILBEKKEN, zie *vuilbek*.

VUILENBRAS, zie *vuil*.

VUILIGHEID, zie *vuil*.

VUILIK, z. n., m., *des vuiliks*, of *van den vuilik*; meerv. *vuiliken*. Verkleinw. *vuilikje*. Van *vuil*. Iemand, die vuil van aard en morsig is. *Foei vuilik!*

VUILNIS, anders *vulnis*, en in de gemeenzame verkeering, *vullis*, z. n., vr., *der*, of *van de vuilnis*; zonder meerv. Onnut wegwerpsel van verschillende dingen, vuiligheid, drek, enz. *De vuilnis opscheppen.* Zamenstellingen: *vuilnishok*, *vullishok*, *vuilnishoop*, *vullishoop*, *vuilniskar*, *vulliskar*, *vuilnisman*, *vullisman*, *vuilnisschop*, *vullisschop*, *vuilnisschuit*, *vullisschuit*, *vuilnisvat*, *vullisvat*. Het woord *vuilnis* wordt ook in de beteekenis van schande of blaam gebezigd, als bij Hooft, *De Staten hadden hem den naam van algemeenen Lantvoogt gegeven, om, onder dat dexel hun vuilnis op hem te werpen.*

VUILNISBAK, z. n., m., *des vuilnisbaks*, of *van den vuilnisbak*; meerv. *vuilnisbakken*. Uit *vuilnis* en *bak*. Een bak, waarin men vuilnis bergt, of bewaart.

VUILTE, zie *vuil*.

VUIST, z. n., vr., *der*, of *van de vuist*; meerv. *vuisten*. Verkleinw. *vuistje*. Eigentlijk de toegeslotene hand. *Met vuisten slaan. Met den degen in de vuist eene schans veroveren. Deze spijs dient hem als een vuist in zijn oog*, d. i. kan hem zeer schaden. *In zijne vuist om iets lagchen*, d. i. heimelijk en boosaardig over eene zaak zich verheugen: *de grooten loegen in de vuist.* Hooft. Figuurl.: *voor de vuist zijn*, openhartig zijn. *Hij is altoos voor de vuist*, d. i. opregt. *Voor de vuist spreken*, d. i. zonder zich te voren bedacht te hebben. *Hij heeft de gave van vlot voor de vuist te spreken.* Ook wordt dit woord gebruikt in de beteekenis van eenen dikken ijzeren hamer; als: *iets met eene vuist aan stukken slaan.* Zamenstell.: *vuisthamer*, *vuistlook*, een stoot, of slag met de *vuist*, *vuistslag*, *vuistvechter*, *vuistvol*, enz. Voorts schijnt het woord *vuist* van *vatten* en *vast* afteſtammen.

VUISTHAMER, zie *vuist*.

VUISTLOOK, zie *vuist*.

VULLEN, bedr. w., gelijkvl. *Ik vulde*, *heb gevuld*. Van *vol*. Vol maken: *eene kan vullen*, *een glas vullen*; *eene lantaarn vullen*, *Bedden vullen*. Van hier *vuller*, *vulling*, *vulsel*. Zamenstell.: *vulmolen*, *vulwoord*, stopwoord, *vulaarde*, *vulbier*, *invullen*, *opvullen*, enz.

VULLIS, zie *vuilnis*.

VULTE, z. n., vr., *der* of *van de vulte*; zonder meerv.

Vol-

Volte, of vervulling: *Godt verleene u de vulte uwer deugdelijke begeerten.* HOOFT.

VULWOORD, zie *vullen.*

VUNS, *vunzig*, bijv. n. en bijw. *Vunzer*, *vunziger*, *vunst*, *vunzigst.* Vochtig riekend: *wat riekt het hier vunzig!* Van hier *vunsheid*, *vunzigheid.*

VUREN, onz. w., gelijkvl. *Ik vuurde*, *heb gevuurd.* Van *vuur.* Vuur geven, schieten, met het geschut of geweer. *Dat krijgsvolk is knap in het vuren. Op den vijand vuren.*

VURENHOUT, z. n., o., *des vurenhouts*, of *van het vurenhout*; zonder meerv. Zekere soort van hout. Van hier het onverbuig. bijv. n., *vurenhouten*, van vurenhout gemaakt: *eene vurenhouten kist.*

VURIG, bijv n. en bijw., *vuriger*, *vurigst.* Van *vuur.* Iets dat eene brandende eigenschap heeft: *vurige kolen*, voor *gloeijende kolen*, bij KRAMER. Ook naar vuur gelijkend, wat den uiterlijken glans betreft: *vurige*, d. i. heldere, doordringende *oogen hebben. Vurige tongen. Een vurig gezigt*, d. i. vol vurigheid. Figuurl., in eenen hoogen graad levendig, met het levendigst gevoel verbonden: *Hij betuigde hem den vurigsten dank. Iemand eene vurige liefde toedragen. Een vurige minnaar. Vurige gebeden. Een vurige blik*, *een vurige kus. Vurige aandoeningen der ziel*, enz. Van hier *vurigheid*, *vuriglijk.*

VUUR, z. n., o., *des vuurs*, of *van het vuur*; meerv. *vuren.* Verkleinw. *vuurtje.* Eene zeer fijne en door de gansche natuur verspreide vloeistof, welker bestaan nog zeer onbekend is, welke zich, echter, onder zekere omstandigheden, door licht en warmte aan ons opdoet. Dit alleen den natuurkundigen bekende *vuur* wordt, om het van het volgende te onderscheiden, het oorspronkelijke genoemd, als tot de hoofdstoffen behoorende. In het gemeene leven kent men dit vuur slechts in brandende ligchamen, die, in zooverre hetzelve in en om zekere daartoe geschikte ligchamen ontstaat, in en om dezelve in eene zekere nog onbekende beweging gebragt wordt, en zich, alsdan zoowel door licht en warmte, als ook door zijne verterende kracht doet kennen. *Het vuur brandt*, *het brandt als vuur. Vuur slaan*, door den slag des staals aan den vuursteen de vuurdeelen, welke zich daarin bevinden, uitlokken, en in beweging brengen.

gen. *Vuur geven*, van schietgeweer sprekende, het kruid aansteken, hetwelk oulings met lonten geschiedde, die men *vuren* noemde. *Vuur aanmaken*, met behulp der nodige middelen, de vuurdeelen in eene felle beweging brengen. *Het vuur gaat uit. De zwam vat ligt vuur. Iemand ter vure doemen. Olie in het vuur werpen*, figuurl. *eenen strijd, eene hartstogt nog heviger maken. Door een vuur loopen; voor iemand door een vuur loopen*, figuurl., alles voor iemand doen of beproeven. *De berg spuwt vuur*, werpt brandende mijn- of bergstoffen uit. In eenen naauweren zin worden ook verscheidene soorten van brandende ligchamen, in het algemeen *vuur* genoemd. In den oorlog wordt het lossen van het groot en klein geschut en de daardoor voortgedrevene kogels, *vuur* genoemd. *De ruiterij hield het eerste vuur van het vijandelijke voetvolk standvastig uit. De troepen stonden twee uren in het vuur. Het was een verschrikkelijk vuur. Het voetvolk moet zijn vuur niet vergeefs verspillen*, niet buiten volstrekte noodzakelijkheid vuren. *Eene stad te vuur en te zwaard verwoesten*, in brand schieten, door kracht van wapenen vernielen. *Tusschen twee vuren staan*, ingesloten zijn. *De vijand stond tusschen twee vuren. Iemand het vuur na aan de schenen leggen*, iemand eene zaak moeilijk maken. Figuurl.: *hij werd, hij spoog vuur en vlam*, hij geraakte in zulk eene drift, dat zijn gelaat zoo rood als vuur werd. *De hemel was één vuur*, wanneer dezelve bij het noorderlicht eenen het vuur gelijkenden glans bekomt; ook: *er staat nog een potje voor hem te vuur*, hij zal duchtig onderhouden worden, men zal hem sterk doorhalen. Eenen hoogen graad van lust of levendigheid, hevige gemoedsbewegingen: *de man heeft, naar zijnen hoogen ouderdom, nog veel vuur. Het paard, de hond heeft te veel vuur*, wanneer zijne neigingen te sterk zijn. *Hij sprak met veel vuur. Hij vat schielijk vuur*, d. i. wordt schielijk toornig. *Ergens vuur op vatten*, uiterlijk toonen door eene zaak getroffen te zijn. *Naauwlijks had ik haar iets van deze zaak medegedeeld, of zij vatte er vuur op. Het vuur der verbeeldingskracht*, een hooge graad van levendigheid. *Het minnevuur woedt in zijnen boezem. Het vuur des oorlogs* in den verheven schrijfstrant. Van hier *vuren*,

vu-

vurig, enz. Zamenstell.: *vuurbaak*, *vuurberg*, *vuurbloem*, *vuurbraker*, voor kanonstuk: *vuurbrakers, die, dònderende over 't nat, den vloed bestrijken.* J. DE MARR: *Vuurhaak*, *vuurkloot*, *vuurkolk*, *vuurkolom*, *vuurlantaarn*, *vuurmand*, eene mand, waarin vuur geplaatst, en waarop linnen enz. gedroogd wordt, — *vuurmond*, geschut, — *vuuroven*, *vuurpan*, beddepan; *vuurpijl*, *vuurroer*, zeker schietgeweer, — *vuurrook*, *vuurscherm*, *vuurschop*, *vuurslag*, *vuurslot*, *vuurstaal*, *vuursteen*, *vuurstolp*, *vuurtang*, *vuurtest*; *vuurvlam*, *vuurwagen*, *vuurwerk*, *vuurwortel*, enz. — *koudvuur*, enz.

Vuur, hoogd. *feuer*, bij KERO *fuiri*. OTTFRID: *fiur*, ISIDOR: *fijor*, bij TATIAAN *fuir*, angels. *fijr*, eng. *fire*, deen. en zweed. *fijr*, is een zeer oud woord, hetwelk tot het grieksche πυρ, tot het lat. *fervere*, *fervor*, *comburere*, en tot het hoogd. *brennen*, behoort, voor het welk men ook *bernen* zegt.

VUURBAAK, z. n., vr., *der*, of *van de vuurbaak*; meerv. *vuurbaken*. Van *vuur* en *baak*. Een toren, op welken ten beste der zeelieden, des nachts, vuur gestookt wordt.

VUURBERG, z. n., m., *des vuurbergs*, of *van den vuurberg*; meerv. *vuurbergen*. Van *vuur* en *berg*. Een vuurspugende berg; met een vreemd woord, een *vulkaan*.

VUURBRAKER, zie *vuur*.

VUURMOND, zie *vuur*.

VUURPIJL, z. n., m., *des vuurpijls*, of *van den vuurpijl*; meerv. *vuurpijlen*. Van *vuur* en *pijl*. Een met vuurwerk voorziene pijl, die uit het geschut en klein geweer geschoten wordt; en waarmede men huizen en schepen in brand schiet. Ook een pijl, die uit een vuurwerk schiet: *de vuurpijlen vlogen door de lucht*.

VUURROER, zie *vuur*.

VUURSCHERM, z. n., o., *des vuurscherms*, of *van het vuurscherm*; meerv. *vuurschermen*. Van *vuur* en *scherm*. Een scherm, dat men voor het vuur plaatst, om zich tegen deszelfs hitte te beschutten.

VUURSLAG, z. n., m., *des vuurslags*, of *van den vuurslag*; meerv. *vuurslagen*. Van *vuur* en *slag*. Een zeker werktuig van staal, om vuur uit eenen vuursteen te slaan. *Hij draagt altoos een vuurslag bij zich.*

VUURSTEEN, z. n., m., *des vuursteens*, of *van den vuursteen*; meerv. *vuursteenen*. Van *vuur* en *steen*. Een steen, uit welken men, door middel van het staal, vuur kan slaan, waartoe alle glasachtige steenen geschikt zijn. Doorgaans gebruikt men hiertoe den bekenden hoornsteen; van daar dat dezelve, in eenen bepaalderen zin, onder den naam van *vuursteen* bekend is; angelf. *fijrstan*, deen. *fijrsteen*.

VUURWERK, z. n., o., *des vuurwerks*, of *van het vuurwerk*; meerv. *vuurwerken*. Van *vuur* en *werk*. Elk door konst zamengesteld, vuur van salpeter, zwavel en kolen, hetwelk in den oorlog tegen den vijand, en anders tot vermaak, of, uitspanning gebezigd wordt. In den laatsten zin beteekent het een of meer figuren, welke uit allerhande konstige lustvuren zamengesteld zijn, en bij nacht aangestoken worden. *Een vuurwerk afsteken. Zij gingen naar de fauxhal alleen om het vuurwerk te zien.* Van hier *vuurwerkmaakkunde*, *vuurwerkmaker*.

VUURWERKMAKER, z. n., m., *des vuurwerkmakers*, of *van den vuurwerkmaker*; meerv. *vuurwerkmakers*. Van *vuurwerk* en *maker*. Iemand, die vuurwerken zamenstelt.